

รายงานฉบับสมบูรณ์
(Final report)

โครงการ Foresight การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์และการสร้างฉากทัศน์
เพื่อสนับสนุนการทำแผนวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)

โดย โครงการวิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move)
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มิถุนายน พ.ศ. 2563

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ Foresight การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์และการสร้างฉากทัศน์
เพื่อสนับสนุนการทำแผนวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.)

คณะผู้วิจัยส่วนกลาง

1. ผศ.ชล บุนนาค	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. ดร.ณัฐวิกรม พันธวงศ์ภักดี	โครงการวิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ดร.ธัญพร สุนทรธรรม	วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
4. อาจารย์นันท์ นิ มาลานนท์	โครงการวิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. นางสาวธรรมพร สุขมี	ผู้ประสานงาน และผู้ช่วยนักวิจัย
6. นางสาวณัฏฐิตา กองแก้ว	ผู้ช่วยนักวิจัย
7. นางสาวพิมนารา อินต๊ะประเสริฐ	ผู้ช่วยนักวิจัย
8. นายเสวตโชติ วิชาชัย	ผู้ช่วยนักวิจัย
9. นายคมศักดิ์ สว่างไสว	ผู้ช่วยนักวิจัย
10. นายพัชรวีร์ พรหมวงศ์	ผู้ช่วยนักวิจัย
11. นายณัฐพงศ์ มาลี	ผู้ช่วยนักวิจัย
12. นางสาวปาริชาติ เรืองเดช	ผู้ช่วยนักวิจัย

โครงการวิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move)

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สนับสนุนโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

บทคัดย่อ

โครงการ Foresight การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์และการสร้างฉากทัศน์เพื่อสนับสนุน การทำแผน วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ระยะที่ 1 เป็นโครงการที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากที่สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) มีความต้องการที่จะวางแผนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แผน ววน.) ประจำปีงบประมาณ 2565 อย่างมีส่วนร่วมและรับฟังความ คิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีการใช้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นตัวผลักดันให้เกิดการ เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ สกสว. มอบหมายให้โครงการวิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) 1) บูรณาการฐานข้อมูลและใช้กระบวนการ Foresight ในการวิเคราะห์สถานการณ์ภายใต้กรอบ SDGs เพื่อ สนับสนุนการทำแผน ววน. ผ่านกระบวนการกวาดสัญญาณแนวนอน (Horizon Scanning) และการทำแบบ สำนวณผ่านการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) แบบประยุกต์ 2 ครั้ง 2) ทำงานร่วมกับคณะทำงานระดับภาค จำนวน 6 ภาค ประกอบด้วยภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ และ ภาคใต้สามจังหวัดชายแดน ในการวิเคราะห์สถานการณ์และสร้างฉากทัศน์เพื่อสนับสนุนการทำแผน ววน. ระดับพื้นที่ 3) เตรียมพร้อมสำหรับการทำงานในระยะต่อไป และ 4) ส่งเสริม สนับสนุน และผลิตงานวิจัย ภายใต้ประเด็น SDGs

คณะทำงานส่วนกลางได้ทำการกวาดสัญญาณแนวนอนเพื่อหาสัญญาณ (Signal) และแนวโน้ม (Trend) ของประเด็นระดับประเทศจากข้อมูลสี่ประเภทคือ 1) ฐานข้อมูลวิจัย (จาก วช.) 2) ฐานข้อมูลทฤษฎีภูมิ เชิงปริมาณ 3) สังคม ช่าง และโซเชียลมีเดีย และ 4) แผน 4 ฉบับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี หลังเสร็จกระบวนการ กวาดสัญญาณแนวนอน คณะทำงานส่วนกลางได้นำเสนอ 39 ประเด็นระดับประเทศผ่านกรอบ SDGs

ส่วนในระดับภาค นักวิจัยจาก สกสว. ทำงานร่วมกับอาจารย์จากมหาวิทยาลัยท้องถิ่นในแต่ละภาค เพื่อหาสัญญาณและแนวโน้มที่จะนำมาซึ่งประเด็นการพัฒนาที่สำคัญของภาคนั้น ๆ

คณะทำงานได้นำประเด็นที่ได้จากการกวาดสัญญาณแนวนอนมาใช้ในการออกแบบแบบสอบถาม สำหรับส่งให้ผู้เชี่ยวชาญตอบผ่านการใช้เทคนิคเดลฟายแบบประยุกต์ โดยการวิจัยในระดับประเทศ มีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 39 คน เข้าร่วมตอบแบบสำรวจเดลฟายรอบที่ 1 และในรอบที่ 2 มีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 51 คนเข้าร่วมประเมินผลกระทบ (Impact) ของแต่ละประเด็น และประเมินความพร้อม (Readiness) ของ ประเทศในการรับมือและจัดการกับประเด็นนั้น ๆ เมื่อผู้เชี่ยวชาญทุกคนได้ทำการประเมินผลกระทบและความ พร้อมแล้ว คณะทำงานได้วิเคราะห์ระดับความเห็นพ้องต้องกันของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range: IQR) ในการแสดงระดับของฉันทามติที่ได้รับและหาประเด็นที่มีผลกระทบต่อประเทศ สูงแต่ประเทศมีความพร้อมในการรับมือต่ำ

ส่วนในระดับภาค แต่ละภาคมีจำนวนผู้เข้าร่วมทำแบบสำรวจที่แตกต่างกัน มีผลลัพธ์ด้านผลกระทบ และความพร้อมในการรับมือที่ต่างกันและขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละท้องถิ่น โดยภาคเหนือมีประเด็นความ

ยั่งยืนที่มีความสำคัญทั้งหมด 5 ประเด็น ภาคกลางมี 13 ประเด็น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมี 5 ประเด็น ภาคตะวันออกมี 5 ประเด็น ภาคใต้มี 12 ประเด็น

การศึกษาทำให้ทราบว่า 1) ที่ผ่านมารัฐบาลให้ความสำคัญกับประเด็นด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงมากกว่าประเด็นอื่นโดยมิได้พิจารณาอย่างเป็นระบบถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน รวมถึงสัดส่วนของการแก้ปัญหาประเด็นอื่นๆ อย่างสอดคล้องกัน ในขณะที่องค์ความรู้ทางด้านวิชาการ และความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับชาติให้ความสำคัญกับประเด็นเศรษฐกิจมากพอ ๆ กับประเด็นสิ่งแวดล้อม 2) แม้ว่าผู้เชี่ยวชาญในระดับชาติจะให้ความสำคัญกับประเด็นด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก แต่ก็ได้ให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมที่ให้มูลค่าสูง สอดคล้องกับนโยบาย Thailand 4.0 เป็นหลัก อย่างไรก็ตามแผนเหล่านี้กลับให้ความสำคัญกับภาคเกษตรค่อนข้างน้อย 3) ความต้องการทางสังคมเศรษฐกิจทั้งระดับชาติและระดับภาคที่ดำเนินการผ่านกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสะท้อนภาพที่มีความสมดุลในมิติความยั่งยืนมากกว่าแผนระดับชาติที่มีอยู่ และ 4) ประเด็นความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพเป็นประเด็นที่ไม่ได้รับความสำคัญในทุกระดับ

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้จะถูกนำไปใช้ในการทำข้อเสนอแนะสำหรับแผน ววน. และกิจกรรมสำคัญอื่น ๆ ในระยะต่อไป

Abstract

Foresight, the Analysis of Data and the Design of Future Scenarios to Support the *Science Research and Innovation Plan*, Project phase 1 was initiated as a research-based project to provide crucial information for the Thailand Science Research and Innovation (TSRI), an organization under the Ministry of Higher Education, Science, Research and Innovation, in drafting a national development plan, specifically, the Science Research and Innovation Plan (2022). TSRI wants this development plan to be the catalyst of change that would steer Thailand to progress more sustainably and inclusively along the line of the United Nations' Sustainable Development Goals (SDGs). To make this vision a reality, TSRI assigned the SDG Research and Support Programme (SDG Move) to 1) integrate existing database and employ foresight methods, namely Horizon Scanning and Delphi Method, to identify SDG-related issues from emerging “trends” and “signals”; 2) collaborate with six regional research groups, from Northern, North-eastern, Central, Eastern, and Southern Thailand, as well as the Three Southern Border Provinces, to gather and analyse regional data; 3) Prepare relevant data, information, and knowledge for the next research phases; and 4) promote, support, and produce research-works based on the SDGs.

Through Horizon Scanning method, SDG Move collected and examined data to pinpoint SDG-related issues from four sources. They are 1) National Research Council of Thailand’s research database, 2) international and national quantitative secondary data, 3) news and social media (Twitter), and 4) the 20-Year National Strategy (2018 – 2037). At the national level, SDG Move identified 39 issues. At the regional level, researchers from SDG Move and TSRI collaborated with investigators from regional universities to identify essential development issues.

SDG Move, then, employed the modified Delphi technique by designing two rounds of online surveys to engage with experts from various academic fields. At the national level, 39 experts took part in the first-round Delphi surveys, while 51 were involved in the second round. Without knowing how other participants responded, participants were asked to assess the impact(s) of each SDG-related issue on national development. Simultaneously, they were asked to evaluate Thailand’s readiness to deal with each issue and provide further relevant information. Upon the completion of the two surveys, SDG Move measured the level of agreement among

experts' opinions by calculating the interquartile range (IQR). This consensus is to identify the issues that pose high impacts on Thailand, but the country is not ready to deal with them.

At the regional level, each region has a different number of experts participating in the two-round Delphi surveys. Results on the impacts and readiness also varied, depending on the characteristics of each region. Out of these results, there are five significant issues in the Northern, North-eastern and Eastern Regions, 15 in the Central Region, 12 in the Southern Region, and three in the Three Southern Border Provinces.

The analysis of the findings reveals that 1) the Thai government has been placing high emphasis on the economic improvement and security of the country, while too little attention on the social and environmental perspectives. Most experts, however, recommend that policymakers must consider the social and the environmental aspects at equal footing with economic development. 2) The researchers observed that the results from the horizon scanning and Delphi surveys at the national level do not show significant signals or trends in the agricultural sector. This observation seems peculiar as it does not match the trends from the regional-level findings, where participants placed agriculture-related issues as critical. More investigation should be done to elucidate this peculiarity. 3) The analysis of socio-economic needs through the SDGs lens reflects a more balanced view of sustainability than the existing national policies. Finally, 4) participants do not view gender inequality as an urgent issue.

SDG Move will present the results from this study to the TSRI, who will use them to draft the Science Research and Innovation Plan (2022). SDG Move will also use observations and findings in this study to encourage more sustainability-related research among academia in Thailand.

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการ Foresight การวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์และการสร้างฉากทัศน์เพื่อสนับสนุน การทำแผน วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ระยะที่ 1 เป็นโครงการที่เกิดขึ้นสืบเนื่องจากที่สำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) มีความต้องการที่จะวางแผนส่งเสริม วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แผน ววน.) ประจำปีงบประมาณ 2565 อย่างมีส่วนร่วมและรับฟังความ คิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีการใช้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป็นตัวผลักดันให้เกิดการ เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ สกสว. มอบหมายให้คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผ่านโครงการวิจัยและ สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) ดำเนินการดังนี้

1. บูรณาการฐานข้อมูลและใช้กระบวนการมองภาพอนาคต (Foresight) ในการวิเคราะห์ สถานการณ์ภายใต้กรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และสร้างฉากทัศน์เพื่อสนับสนุนการทำแผน ววน. ปีงบประมาณ 2565 ผ่านกระบวนการกวาดสัญญาณแนวนอน (Horizon Scanning) เพื่อ หาสัญญาณ (Signal) และแนวโน้ม (Trend) สำคัญ และการทำแบบสำรวจโดยผู้เชี่ยวชาญผ่าน การใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) แบบประยุกต์
2. ทำงานร่วมกับคณะทำงานระดับภาค จำนวน 6 ภาค ประกอบด้วยภาคเหนือ ภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคใต้ชายแดน ที่ประกอบด้วย นักวิชาการและภาคประชาสังคมที่ทำงานกับฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-Based Research: CBR) ภายใต้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เดิม ในการวิเคราะห์ สถานการณ์และสร้างฉากทัศน์เพื่อสนับสนุนการทำแผน ววน. ระดับพื้นที่
3. เตรียมพร้อมสำหรับการทำงานในระยะที่ 2
4. ส่งเสริม สนับสนุน และผลิตงานวิจัยภายใต้ประเด็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

คณะทำงานส่วนกลางได้ทำการกวาดสัญญาณแนวนอน เพื่อหาสัญญาณและแนวโน้มของประเด็น ระดับประเทศจากข้อมูลสี่ประเภทคือ 1) ฐานข้อมูลวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) 2) ฐานข้อมูล ทฤษฎีเชิงปริมาณ 3) สังคม ข่าว และโซเชียลมีเดีย (เทรน ทวิตเตอร์: Twitter Trend) และ 4) แผน 4 ฉบับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี โดยสัญญาณและแนวโน้มเหล่านี้ได้ถูกนำไปใช้ในการสร้างแบบสำรวจสำหรับผู้เชี่ยวชาญภายใต้กระบวนการเดลฟาย คณะทำงานได้นำเสนอ 39 ประเด็นผ่านกรอบ SDGs เพื่อแสดงให้เห็น ถึงประเด็นที่ควรถ่วงสำหรับการพัฒนาประเทศ:

- ประเด็นที่ 1.1. ประชาชนรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน
- ประเด็นที่ 1.2. ตัวชี้วัดความยากจนแยะลง
- ประเด็นที่ 2.1. ความมั่นคงทางอาหาร

- ประเด็นที่ 2.2. ภาวะโภชนาการในเยาวชนสตรี
- ประเด็นที่ 3.1. ความเสี่ยงด้านสุขภาพในมิติทางเพศ
- ประเด็นที่ 3.2. การระบาดของ โควิด-19
- ประเด็นที่ 3.3. การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ทางการแพทย์
- ประเด็นที่ 4.1. อัตราการรู้หนังสือของประชากร
- ประเด็นที่ 4.2. หลักสูตรเพศศึกษา
- ประเด็นที่ 5.1. อำนาจต่อรองแรงงาน ชาย - หญิง
- ประเด็นที่ 5.2. สัดส่วนผู้หญิงในสภาผู้แทนฯ/วุฒิสภา
- ประเด็นที่ 5.3. การผลักดันกฎหมายสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ
- ประเด็นที่ 6.1. ข้อมูลการบำบัดน้ำเสียและนำกลับไปใช้ใหม่
- ประเด็นที่ 6.2. คุณภาพน้ำผิวดินทั่วประเทศแย่งลง
- ประเด็นที่ 6.3. ลุ่มน้ำโขงแห้งแล้ง
- ประเด็นที่ 7.1. การใช้พลังงานทดแทน
- ประเด็นที่ 8.1. การให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 และ ILO 98
- ประเด็นที่ 8.2. การพัฒนาเศรษฐกิจหลัง โควิด-19
- ประเด็นที่ 9.1. การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต
- ประเด็นที่ 9.2. การวิจัยและพัฒนา
- ประเด็นที่ 9.3. ความพร้อมในการรับมือ Digital Disruption และ Big Data
- ประเด็นที่ 10.1. ปัญหาการกระจายรายได้
- ประเด็นที่ 11.1. ปัญหาสแลม
- ประเด็นที่ 11.2. มลพิษทางอากาศ PM 2.5
- ประเด็นที่ 11.3. ระบบขนส่งมวลชน (แก้ปัญหารถติด)
- ประเด็นที่ 12.1. ขยะมูลฝอย
- ประเด็นที่ 12.2. การท่องเที่ยวไทย
- ประเด็นที่ 13.1. การปรับตัวและความยืดหยุ่นต่อภัยพิบัติ
- ประเด็นที่ 14.1. การคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล
- ประเด็นที่ 14.2. ผลจาก IUU นำมาสู่การพัฒนากฎหมายประมง
- ประเด็นที่ 15.1. การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้
- ประเด็นที่ 15.2. มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า
- ประเด็นที่ 15.3. ความเสียหายจากไฟป่า
- ประเด็นที่ 16.1. คดีฆาตกรรมในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง
- ประเด็นที่ 16.2. การละเมิดสิทธิมนุษยชน

ประเด็นที่ 16.3. ดัชนี คอร์ปชั่นไทย ย่ำแย่

ประเด็นที่ 16.4. ปัญหาข่าวปลอม (Fake News) ในสังคมไทย

ประเด็นที่ 17.1. ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และวางนโยบายต่าง ๆ

ประเด็นที่ 17.2. คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการกวาดสัญญาณแนวราบและได้ประเด็นสำคัญแล้ว ในระดับประเทศ คณะทำงานได้ใช้เทคนิคเดลฟายแบบประยุกต์ โดยการออกแบบแบบสอบถาม เพื่อส่งให้กับผู้เชี่ยวชาญทั่วประเทศเป็นจำนวน 2 ครั้ง การทำแบบสำรวจเดลฟายรอบที่ 1 มีผู้เชี่ยวชาญซึ่งเคยทำงานเกี่ยวกับ SDGs หรือมีความเชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย SDGs ทั้ง 17 เป้าหมายจากทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และวิชาการ เข้าร่วม 39 คน ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบสำรวจรอบที่ 1 ได้ถูกนำมาใช้ในการทำแบบสำรวจเดลฟายรอบที่ 2 ซึ่งในรอบที่ 2 มีผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วม 51 คน โดยในรอบที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินผลกระทบของแต่ละประเด็น และความพร้อมของประเทศในการรับมือและจัดการกับประเด็นนั้น ๆ หลังจากนั้นคณะทำงานได้ทำการประเมินระดับความเห็นพ้องต้องกันของผู้เชี่ยวชาญโดยใช้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile Range: IQR) ในการแสดงระดับของฉันทามติที่ได้รับและประเมินหาประเด็นที่มีผลกระทบต่อประเทศสูง แต่ประเทศมีความพร้อมในการรับมืออยู่ในระดับที่ต่ำ โดยภาพรวมของการประเมินมีดังนี้:

ประเด็นการพัฒนาด้านสังคม (People)

ประเด็นที่มีผลกระทบสูงถึงสูงมาก และความพร้อมปานกลางถึงต่ำ ได้แก่ ประเด็น 1.1 (สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ), 1.2 (ตัวชี้วัดความยากจนเฉลี่ย) และ 4.1 (อัตราการรู้หนังสือของประชากร) ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญเร่งด่วนทั้งในเชิงนโยบาย วิจัยและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองประเด็นเหล่านี้ที่กำลังทวีความสำคัญในปัจจุบันและอนาคต

ประเด็นการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ (Prosperity)

ประเด็นที่มีผลกระทบสูงถึงสูงมาก และความพร้อมต่ำ ได้แก่ ประเด็นที่ 10.1 (ปัญหาการกระจายรายได้) และ 11.2 (มลพิษทางอากาศ PM 2.5) ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญเร่งด่วนทั้งในเชิงนโยบาย วิจัยและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองประเด็นเหล่านี้ที่กำลังทวีความสำคัญในปัจจุบันและอนาคต

ประเด็นการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม (Planet)

ประเด็นที่มีผลกระทบสูงถึงสูงมาก และความพร้อมต่ำ คือ ประเด็นที่ 6.3 (ลุ่มน้ำโขงแห้งแล้ง) ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญเร่งด่วนทั้งในเชิงนโยบาย วิจัยและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองประเด็นเหล่านี้ที่กำลังทวีความสำคัญในปัจจุบันและอนาคต

ประเด็นการพัฒนาด้านสันติภาพและความร่วมมือ (Peace and Partnership)

ประเด็นที่มีผลกระทบสูงถึงสูงมาก และความพร้อมต่ำ ได้แก่ ประเด็นที่ 16.2 (การละเมิดสิทธิมนุษยชน) และ 16.3 (ดัชนี คอร์รัปชันไทย แย่แย่) ผู้กำหนดนโยบายควรเร่งพิจารณาสภาพปัญหาโดยด่วน และกำหนดแนวทางการรับมือประเด็นเหล่านี้ที่กำลังทวีความสำคัญในปัจจุบันและอนาคต

ส่วนในระดับภาคนักวิจัยจาก สกสว. ได้ทำงานร่วมกับอาจารย์จากมหาวิทยาลัยท้องถิ่นในแต่ละภาค เพื่อทำการกวาดสัญญาณแนวราบเพื่อหาสัญญาณและแนวโน้มสำคัญ แต่ละภาคมีจำนวนผู้เข้าร่วมทำแบบสำรวจที่แตกต่างกัน มีผลลัพธ์ด้านผลกระทบและความพร้อมในการรับมือที่ต่างกันและขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละท้องถิ่น โดยภาคเหนือมีประเด็นความยั่งยืนที่มีความสำคัญทั้งหมด 5 ประเด็น และข้อเสนอเกี่ยวกับช่องว่างด้านความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ คือ 1) การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรลดลง 2) ระบบเกษตรที่ไม่เอื้อต่อความมั่นคงทางอาหาร 3) ระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมและไม่ตอบสนองท้องถิ่น 4) ขาดการพัฒนา ระบบเศรษฐกิจชุมชนบนฐานภูมิปัญญาวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ และ 5) ค่า PM2.5 ที่สูงต่อเนื่อง

ประเด็นความยั่งยืนที่มีความสำคัญในภาคกลางมีทั้งหมด 13 ประเด็น โดยมีประเด็นด้านสังคม คือ 1) ความยากจน 2) การถดถอยของภาคเกษตร 3) การเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ และ 4) ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา มีประเด็นด้านเศรษฐกิจ คือ 1) การชะลอตัวทางเศรษฐกิจ และ 2) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ มีประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม คือ 1) มลพิษทางอากาศ 2) ภัยธรรมชาติ 3) คุณภาพน้ำจืด และ 4) การนำขยะกลับมาใช้ซ้ำน้อย มีประเด็นด้านสันติภาพ สิทธิมนุษยชน และความยุติธรรม คือ 1) คดีอาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้น มีประเด็นด้านความร่วมมือ คือ 1) การบริหารจัดการที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีประเด็นด้านเทคโนโลยี องค์กรความรู้และนวัตกรรม คือ 1) การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้ประกอบการรายย่อย

ประเด็นความยั่งยืนที่มีความสำคัญในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีทั้งหมด 5 ประเด็น คือ 1) ปัญหาความเหลื่อมล้ำ 2) ปัญหาด้านภัยแล้งและคุณภาพของแหล่งน้ำในพื้นที่ 3) ปัญหาการเติบโตของเศรษฐกิจในระดับภาคที่ต่ำ 4) ปัญหาความยากจน และ 5) ปัญหาการพัฒนาคนของภาคอยู่ในระดับต่ำ

ประเด็นความยั่งยืนที่มีความสำคัญในภาคตะวันออกมีทั้งหมด 5 ประเด็น คือ 1) ปัญหาการขาดรายได้ รายได้ของเกษตรกรและผู้ผลิตอาหารรายเล็กลดลง และการเข้าถึงทรัพยากร ปัจจัยการผลิตและทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออก 2) ปัญหากำลังแรงงานขาดทักษะ 3) ปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำ 4) ปัญหาคุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน และ 5) ปัญหาปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรม

ประเด็นความยั่งยืนที่มีความสำคัญในภาคใต้มีทั้งหมด 5 ประเด็น คือ 1) ผลกระทบภาคเกษตรมีมูลค่าลดลง 2) ปัญหาสารเสพติดมีแนวโน้มสูงขึ้น 3) ปัญหาความยากจนมีแนวโน้มสูงขึ้น 4) การขยายตัวของเศรษฐกิจของภาคใต้อยู่ในระดับต่ำ 5) จำนวนนักท่องเที่ยวขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่กระจุกตัวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหลัก 6) ปัญหาความเหลื่อมล้ำของภาคใต้ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น 7) การพัฒนาเมืองน่าอยู่ 8) ปัญหาขยะของเสียทุกชนิดที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น 9) ปัญหาการขาดแคลนน้ำและการฟื้นฟูปกป้องระบบนิเวศจากภูเขาถึงทะเล 10) ปัญหาธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐ 11) ปัญหาการเสียดุลการค้าชายแดนของภาคใต้ และ 12) ปัญหาการใช้เทคโนโลยีของเกษตรกร

ประเด็นความยั่งยืนที่มีความสำคัญในภาคใต้ชายแดนมีทั้งหมด 3 ประเด็น 1) ภาคเกษตรถดถอยสัมพันธ์กับงานและการเติบโตของเศรษฐกิจ 2) ยาเสพติด และ 3) นิติธรรมและความรุนแรง

คณะทำงานส่วนกลางได้ทำการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดและได้บทสรุปว่า

1. ที่ผ่านมารัฐบาลให้ความสำคัญกับประเด็นด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงมากกว่าประเด็นอื่นอย่างไม่ได้ส่วนกันเลย ในขณะที่องค์ความรู้ทางด้านวิชาการ และความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับชาติให้ความสำคัญกับประเด็นเศรษฐกิจมากพอ ๆ กับประเด็นสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อม ซึ่งประเด็นอย่างเช่นการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งมีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งในส่วนของ การบรรเทาความเสียหายที่เน้นที่การลดก๊าซเรือนกระจก และการปรับตัวต่อผลกระทบ นั้นมีความจำเป็นที่ต้องมีการวางแผนในระยะยาวและดำเนินการอย่างจริงจังก่อนที่ประเทศไทยจะไม่สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ทัน และสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพไปโดยไม่รู้ตัว
2. แม้ว่าผู้เชี่ยวชาญในระดับชาติจะให้ความสำคัญกับประเด็นด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก แต่ก็ให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมที่ให้มูลค่าสูง สอดคล้องกับนโยบาย Thailand 4.0 เป็นหลัก อย่างไรก็ตามแผนเหล่านี้กลับให้ความสำคัญกับภาคเกษตรค่อนข้างน้อย และหากมีก็จะเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรที่ใช้เทคโนโลยี เกษตรเพิ่มมูลค่า และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่โดยเปรียบเทียบระดับความสำคัญก็นับว่าน้อยกว่าประเด็นด้านเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด ความสำคัญนี้ค่อนข้างสวนทางกับความต้องการทางสังคมเศรษฐกิจที่สะท้อนมาจากระดับภาคที่ประเด็นสำคัญทางด้านเกษตรถูกเลือกให้เป็นประเด็นที่มีผลกระทบสูง

ทั้งในภาคกลาง ตะวันออกเหนือใต้ และใต้ชายแดน ครอบคลุมประเด็นตั้งแต่ประเด็นความถดถอยของภาคเกษตรโดยรวมซึ่งเกี่ยวข้องกับการชะลอตัวของเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ ผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรที่มีมูลค่าลดลง การขาดรายได้ของเกษตรกร ปัญหาการถือครองที่ดิน ระบบเกษตรที่ไม่เอื้อต่อความมั่นคงทางอาหาร และปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีของเกษตรกรผู้สูงอายุ

3. ความต้องการทางสังคมเศรษฐกิจทั้งระดับชาติและระดับภาคที่ดำเนินการผ่านกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสะท้อนภาพที่มีความสมดุลในมิติความยั่งยืน มากกว่าแผนระดับชาติที่มีอยู่ในขณะที่แผนระดับชาติ เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านการพัฒนาอุตสาหกรรม โครงสร้างพื้นฐานประสิทธิภาพภาครัฐ และการลงทุนมนุษย์เป็นหลัก แต่ความต้องการทางสังคมที่ค้นพบจากทั้งระดับชาติและภาคสะท้อนว่า นอกเหนือจากประเด็นข้างต้นแล้ว ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นที่มีความสำคัญมากเช่นกัน
4. ประเด็นความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพเป็นประเด็นที่ไม่ได้รับความสำคัญในทุกระดับ เรื่องนี้ส่วนทางกับสัญญาณทางสังคม ที่ได้จากการสำรวจพาดหัวข่าว และเทรนด์ในสื่อสังคมออนไลน์ ที่ในช่วง 2 ถึง 3 ปีนี้ การเรียกร้องประเด็นความเท่าเทียมในทางกฎหมายของกลุ่มเพศทางเลือกเป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจขึ้นมา

บทสรุปที่แสดงให้เห็นว่า แผน วนน. จำเป็นต้อง 1) มีทั้งส่วนที่เป็นการวิจัยสำหรับอนาคต และการวิจัยสำหรับโจทย์ในปัจจุบัน 2) ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการวิจัยเพื่อท้องถิ่นในระดับต่าง ๆ การมีแผน วนน. ที่ตอบโจทย์ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและบูรณาการ จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและแก้ปัญหาของท้องถิ่นนั้น 3) การรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ในอนาคต และ 4) สอดคล้องและส่งเสริมแต่ไม่ควรอยู่ภายใต้แผนพัฒนาของประเทศ แผน วนน. นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเป็นเสาหลักด้านความรู้ของสังคม ทั้งเพื่อตอบโจทย์สังคมทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทั้งช่วยวางรากฐานการพัฒนาและรับมือกับความท้าทายในอนาคต ทั้งตอบโจทย์ระดับชาติและระดับท้องถิ่น และธำรงความสมดุลของมิติความยั่งยืนของสังคมเอาไว้ (มิติสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสันติภาพและธรรมาภิบาล) คอยเป็นกลไกที่มองไปข้างหน้าได้ไกลกว่าแผนการพัฒนาของรัฐ ในขณะเดียวกันก็คอยเป็นสติที่เตือนว่าประเทศกำลังออกนอกเส้นทางไปสู่ความยั่งยืนหรือไม่อย่างไร คอยช่วยทบทวน วิพากษ์ และเสนอทิศทางใหม่ที่ยั่งยืนกว่า

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	
บทคัดย่อ	
สารบัญ	ก-1
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1. หลักการและเหตุผล	1-1
1.2. วัตถุประสงค์โครงการ	1-2
1.3. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	1-2
1.4. กรอบแนวคิดในการดำเนินการ: เทคนิค Foresight	1-3
1.5. ขอบเขตและแผนการดำเนินงาน	1-6
1.6. คำโครงของร่างรายงานฉบับสมบูรณ์	1-11
บทที่ 2 การกวาดสัญญาณแนวนาบ (Horizon Scanning) จากฐานข้อมูลการวิจัยและฐานข้อมูลทุติยภูมิเชิงปริมาณ	2-1
2.1. การกวาดสัญญาณแนวนาบ (Horizon Scanning) ภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	2-1
2.2. การสืบค้นฐานข้อมูลงานวิจัย (Research Data)	2-4
2.3. การสืบค้นข้อมูลจากชุดข้อมูลทุติยภูมิเชิงปริมาณ (Secondary Quantitative Data)	2-6
2.4. บทสรุป	2-41
บทที่ 3 การกวาดสัญญาณแนวนาบ (Horizon Scanning) จากสังคม ข่าว และสื่อโซเชียลมีเดีย	3-1
3.1. หลักการและเหตุผล	3-1
3.2. ด้านความเป็นอยู่ของผู้คนและสังคม (People)	3-4
3.3. ด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity)	3-9
3.4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet)	3-11
3.5. ด้านสันติภาพและความยุติธรรม (Peace)	3-13
3.6. ด้านความร่วมมือในการพัฒนา (Partnership)	3-23
3.7. ด้านเทคโนโลยี (Technology)	3-26
3.8. บทสรุป	3-28

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การกวาดสัญญาณแนวนอน (Horizon Scanning) จากแผน 4 ฉบับของ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี	4-1
4.1. บทนำ	4-1
4.2. กรอบนโยบายภาพรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการ ปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและ แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ	4-2
4.3. การวิเคราะห์เนื้อหาแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูป ประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผน ระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)	4-7
4.4. ภาพรวมผลการวิเคราะห์	4-9
4.5. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ	4-24
บทที่ 5 กระบวนการเดลฟาย (Delphi) โดยคณะทำงานส่วนกลาง	5-1
5.1. บทนำและที่มา	5-1
5.2. กระบวนการเดลฟาย (Delphi)	5-1
5.3. แบบสอบถามครั้งที่ 1 ของกระบวนการเดลฟาย	5-2
5.4. การคัดสรรกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ	5-9
5.5. ปัญหาที่เกิดขึ้น	5-9
5.6. สรุปความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญผ่านแบบสำรวจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ประเด็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย รอบที่ 1	5-10
5.7. บทสรุป	5-63
บทที่ 6 กระบวนการเดลฟาย (Delphi) โดยคณะทำงานส่วนกลาง รอบที่ 2	6-1
6.1. บทนำ	6-1
6.2. เป้าหมายที่ 1: จัดความยากจน	6-3
6.3. เป้าหมายที่ 2: จัดความหิวโหย	6-9
6.4. เป้าหมายที่ 3 : มีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี	6-14
6.5. เป้าหมายที่ 4 : การศึกษาเท่าเทียม	6-21
6.6. เป้าหมายที่ 5 : ความเท่าเทียมทางเพศ	6-26
6.7. เป้าหมายที่ 6: น้ำสะอาดและสุขอนามัย	6-32

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
6.8. เป้าหมายที่ 7 : การใช้พลังงานทดแทน	6-43
6.9. เป้าหมายที่ 8 : การเติบโตทางเศรษฐกิจและการจ้างงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน	6-45
6.10. เป้าหมายที่ 9 : อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน	6-49
6.11. เป้าหมายที่ 10 : ลดความเหลื่อมล้ำ	6-55
6.12. เป้าหมายที่ 11: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน	6-57
6.13. เป้าหมายที่ 12: การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน	6-71
6.14. เป้าหมายที่ 13: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	6-81
6.15. เป้าหมายที่ 14: มหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล	6-85
6.16. เป้าหมายที่ 15: ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก	6-93
6.17. เป้าหมายที่ 16 : สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก	6-104
6.18. เป้าหมายที่ 17 : ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	6-112
บทที่ 7 วิเคราะห์ผลลัพธ์เดลฟายรอบที่ 2	7-1
7.1. บทนำ	7-1
7.2. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสังคม (People)	7-6
7.3. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจยั่งยืนและครอบคลุม (Prosperity)	7-13
7.4. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet)	7-20
7.5. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพและความร่วมมือ (Peace and Partnership)	7-26
บทที่ 8 การดำเนินงานค้นหาความต้องการทางสังคมและเศรษฐกิจ ระดับพื้นที่	8-1
8.1. บทนำ	8-1
8.2. แผนการดำเนินงานค้นหาความต้องการทางสังคมเศรษฐกิจระดับภาค	8-2
8.3. ผลการศึกษา	8-8
8.4. สรุปภาพรวมของประเด็นความยั่งยืนของแต่ละภาคเชื่อมโยงกับ SDGs	8-70
8.5. บทเรียนจากการทำงานกับคณะทำงานระดับภาค	8-73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 9 บทสังเคราะห์และสรุป	9-1
9.1 แผนระดับ 2 กับความต้องการทางสังคม	9-1
9.2 นัยยะที่มีต่อการวางแผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)	9-11
9.3 ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการวิจัย	9-13
9.4 การวิจัยและการดำเนินการเกี่ยวกับการสำรวจความต้องการทางสังคมในอนาคต	9-15
ภาคผนวก	
1 รายงานเบื้องต้นว่าด้วยแนวโน้ม (trends or megatrends) - สัญญาณ (Signals) ของประเทศผ่านกรอบ SDGs	
2 การสืบค้นข้อมูลจากแผน 4 ฉบับของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (Policy Data)	
3 แบบสำรวจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย (รอบที่ 2)	

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
2.1 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) แปลภาษาไทย	2-2
2.2 รายงานวิจัยจากศูนย์ข้อมูลการวิจัยดิจิทัลสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)	2-5
2.3 สัดส่วนประชากรยากจน	2-6
2.4 ตัวชี้วัดของ SDG 1 ที่ไม่ใช่รายได้	2-7
2.5 ภาวะความหิวโหยและประสิทธิภาพการใช้ไนโตรเจนในระบบอาหาร	2-9
2.6 ภาวะโลหิตจางในประชากรสตรี	2-10
2.7 โอกาสการเสียชีวิตของประชากรในวัย 30-70 ปี จากโรคหลอดเลือดหัวใจ มะเร็ง เบาหวาน โรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง	2-11
2.8 อัตราการรู้หนังสือ อัตราการสำเร็จระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา	2-13
2.9 เปอร์เซนต์ของที่นั่งในรัฐสภาหรือตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งในระดับที่ต่ำกว่าระดับชาติ ที่ถือครองโดยผู้หญิงหรือชนกลุ่มน้อย ตามสัดส่วนประชากรผู้หญิงหรือชนกลุ่มน้อยต่อประชากรทั้งหมด	2-15
2.10 ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดิน WQI ค่าเฉลี่ยรายปี (คะแนน 1-100)	2-17
2.11 สัดส่วนประชากรที่ใช้วิธีปรุงอาหารสมัยใหม่และสัดส่วนประชากรที่ใช้ไฟฟ้าที่พึงพาได้	2-18
2.12 สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน (%)	2-19
2.13 มูลค่าเพิ่มด้านอุตสาหกรรมและจำนวนผู้ลงทะเบียนโทรศัพท์มือถือและอินเทอร์เน็ตแบบบรอดแบนด์	2-21
2.14 จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต (คน)	2-21
2.15 สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อจำนวนประชากร (ร้อยละ)	2-22
2.16 จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยพัฒนาต่อประชากร 1 ล้านคน เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศที่มีอัตรานวัตกรรมสูง และกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ (BRIC)	2-23

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่	หน้า
2.17 จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยพัฒนาต่อประชากร 1 ล้านคน เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับประเทศในอาเซียน	2-24
2.18 ส่วนแบ่งรายได้ของประชากรในแต่ละกลุ่มระดับรายได้	2-25
2.19 ค่ากลางของระดับรายได้ประชากร	2-26
2.20 ดัชนีวัตต์ส (Watts Index)	2.26
2.21 ดัชนีจีนิ (Gini Index)	2-27
2.22 Percentage of urban population living in slums or informal settlements (MDG Indicator)	2-28
2.23 โครงการแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัด "บ้านมั่นคง" (ครัวเรือน)	2-29
2.24 อัตราการเกิดขยะ (กก./คน/วัน)	2-30
2.25 ปริมาณขยะมูลฝอย (ล้านตัน)	2-30
2.26 ปริมาณมลพิษทางอากาศ (ร้อยละเทียบกับค่ามาตรฐาน)	2-31
2.27 มูลค่าความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง (ล้านบาท)	2-32
2.28 สัดส่วนมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดจากภัยธรรมชาติต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมฯ แบบปริมาณลูกโซ่ (ร้อยละ)	2-33
2.29 ผลตรวจวัดคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง MWQI ค่าเฉลี่ยรายปี (คะแนน 1-100)	2-34
2.30 พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก (ไร่)	2-36
2.31 จำนวนคดีบุกรุก (คดี)	2-36
2.32 การดับไฟป่า (ครั้ง)	2-37
2.33 พื้นที่ที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)	2-37
2.34 จำนวนคดีฆาตกรรม	2-39
2.35 จำนวนเหยื่อฆาตกรรมต่อประชากร 100,000 คน	2-39
7.1 จำนวนประเด็นที่มีคะแนนผลกระทบภายใต้ระดับความเห็นพ้องต้องกันระดับต่างๆ	7-2
7.2 จำนวนประเด็นที่มีคะแนนความพร้อมภายใต้ระดับความเห็นพ้องต้องกันระดับต่างๆ	7-2
7.3 ระดับคะแนนเฉลี่ยผลกระทบและความพร้อมสำหรับประเด็นด้านสังคม (People)	7-9

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่		หน้า
7.4	ระดับผลกระทบ (Mean_i) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_i) ในประเด็นด้านเศรษฐกิจ	7-13
7.5	ระดับความพร้อม (Mean_r) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_r) ของประเด็นด้านเศรษฐกิจ	7-14
7.6	ระดับคะแนนเฉลี่ยผลกระทบและความพร้อมสำหรับประเด็นด้านเศรษฐกิจ (Prosperity)	7-16
7.7	แสดงระดับผลกระทบ (Mean_i) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_i) ของประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet)	7-20
7.8	ระดับความพร้อม (Mean_r) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_r) ของประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet)	7-21
7.9	ระดับคะแนนเฉลี่ยผลกระทบและความพร้อม สำหรับประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet)	7-23
7.10	แสดงระดับผลกระทบ (Mean_i) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_i) ของประเด็นด้านสันติภาพและความร่วมมือ (Peace and Partnership)	7-26
7.11	ระดับความพร้อม (Mean_r) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_r) ของประเด็นด้านสันติภาพและความร่วมมือ (Peace and Partnership)	7-27
7.12	ผลกระทบ (Mean_i) X ความพร้อมของประเทศ (Mean_r) สำหรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสันติภาพและความร่วมมือ (Peace and Partnership)	7-8
8.1	สรุปการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน	8-5
8.2	พื้นที่เสี่ยงภัยต่อการเกิดภัยแล้งของกลุ่มน้ำภาคตะวันออก ในกรณีการฉายภาพ ช่วงอนาคตอันใกล้	8-39
8.3	จำนวนประเด็นสำคัญของภาค จำแนกตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	8-70
9.1	จำนวนเป้าหมายของแผนแม่บทฯ 23 ฉบับ จำแนกตาม SDGs 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ	9-2
9.2	จำนวนตัวชี้วัดของแผนแม่บทฯ 23 ฉบับ จำแนกตาม SDG 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ	9-2
9.3	แนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทฯ 23 ฉบับ จำแนกตาม SDG 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ	9-2
9.4	ภาพรวมของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน และ SDGs 17 เป้าหมาย	9-4

สารบัญรูป (ต่อ)

รูปที่		หน้า
9.5	ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน และ SDGs 17 เป้าหมาย	9-4
9.6	จำนวนเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตามกรอบ SDG 17 เป้าหมายและอัตลักษณ์แห่งชาติ	9-6
9.7	จำนวนแนวทางการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตามกรอบ SDG 17 เป้าหมายและอัตลักษณ์แห่งชาติ	9-6
9.8	จำนวนตัวชี้วัดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตามกรอบ SDG 17 เป้าหมายและอัตลักษณ์แห่งชาติ	9-6
9.9	กลยุทธ์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ จำแนกตาม SDGs 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ	9-8
9.10	เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนความมั่นคงกับ SDGs 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ	9-8
9.11	ตัวชี้วัดของแผนความมั่นคงจำแนกตาม SDGs 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ	9-8
9.12	จำนวนประเด็นความยั่งยืนระดับชาติที่มีผลกระทบสูง-สูงมาก จำแนกตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	9-9
9.13	จำนวนประเด็นสำคัญของภาค จำแนกตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน	9-9

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	คำหลัก (keywords) หรือแนวคิด (concepts) ที่ปรากฏอยู่ในเป้าประสงค์ (Targets) ของแต่ละเป้าหมาย SDGs	2-3
2.2	แสดงองค์ประกอบของแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหา	2-42
2.3	แสดงผลการวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย และแผนระดับชาติ 4 ฉบับ	2-52
3.1	สำนักข่าว และจำนวนข่าวที่คณะทำงานได้ทำการศึกษา	3-2
4.1	แสดงองค์ประกอบของแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหา	4-8
4.2	จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในเป้าหมายของ แผนแม่บทฯ 23 ฉบับ ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก	4-10
4.3	จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในตัวชี้วัดของ แผนแม่บทฯ 23 ฉบับ ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก	4-11
4.4	จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในแนวทางการพัฒนาของ แผนแม่บทฯ 23 ฉบับ ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก	4-13
4.5	จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในภาพรวมของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก	4-15
4.6	จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก	4-16
4.7	จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก	4-17
4.8	จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในตัวชี้วัดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก	4-18
4.9	จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก	4-20
4.10	แสดงผลการวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย กับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ	4-24

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
5.1	คำถามในการบวณการเคลฟายรอบที่ 1	5-8
7.1	สรุปผลการประเมินผลกระทบและความพร้อมของประเทศไทยในประเด็นต่างๆ	7-3
8.1	รายชื่อคณะทำงานระดับภาคทั้ง 6 ภาค	8-3
8.2	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการถือครองที่ดินเพื่อ การเกษตรลดลง	8-10
8.3	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นระบบเกษตรที่ไม่เอื้อต่อ ความมั่นคงทางอาหาร	8-12
8.4	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นระบบการศึกษาที่ไม่เท่า เทียมและไม่ตอบสนองท้องถิ่น	8-14
8.5	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นขาดการพัฒนาระบบ เศรษฐกิจชุมชนบนฐานนิเวศวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ	8-15
8.6	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นค่า PM ที่สูงต่อเนื่อง	8-17
8.7	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นความยากจน	8-19
8.8	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการถดถอยของภาคเกษตร	8-19
8.9	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ ติดต่อ	8-20
8.10	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นความเหลื่อมล้ำด้าน การศึกษา	8-21
8.11	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ	8-21
8.12	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ	8-22
8.13	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นมลพิษทางอากาศ	8-23
8.14	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นภัยธรรมชาติ	8-24
8.15	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นคุณภาพน้ำจืด	8-25
8.16	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการนำขยะกลับมาใช้ซ้ำน้อย	8-25
8.17	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นคดีอาชญากรรมที่เพิ่มมาก ขึ้น	8-26

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
8.18	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการบริหารจัดการที่ดีของ อปท.	8-27
8.19	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการบริหารจัดการที่ดีของ อปท.	8-27
8.20	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นความเหลื่อมล้ำ	8-28
8.21	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นภัยแล้งและคุณภาพของ แหล่งน้ำในพื้นที่	8-30
8.22	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการเติบโตของเศรษฐกิจใน ระดับภาคที่ต่ำ	8-31
8.23	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นความยากจน	8-32
8.24	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการพัฒนาคนของภาคอยู่ใน ระดับต่ำ	8-34
8.25	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหาการขาดรายได้ รายได้ ของเกษตรกรและผู้ผลิตอาหารรายเล็กลดลง และการเข้าถึงทรัพยากร ปัจจัยการ ผลิตและทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออก	8-36
8.26	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหากำลังแรงงานขาด ทักษะ	8-38
8.27	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหาภัยแล้ง การขาด แคลนน้ำ	8-40
8.28	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหาคุณภาพน้ำไม่เป็นไป ตามเกณฑ์มาตรฐาน	8-42
8.29	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหาปริมาณกากของเสีย อุตสาหกรรม	8-43
8.30	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรมีมูลค่า ลดลง	8-46
8.31	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหาสารเสพติด	8-48
8.32	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหาความยากจน	8-49

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
8.33	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคใต้อยู่ในระดับต่ำ	8-51
8.34	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นจำนวนนักท่องเที่ยวขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่กระจุกตัวในแหล่งท่องเที่ยวหลัก	8-52
8.35	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นความเหลื่อมล้ำของภาคใต้ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น	8-55
8.36	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการพัฒนาเมืองน่าอยู่	8-56
8.37	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการพัฒนาเมืองน่าอยู่	8-58
8.38	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการขาดแคลนน้ำและการฟื้นฟูปกป้องระบบนิเวศจากภูเขาถึงทะเล	8-60
8.39	ว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐ	8-62
8.40	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการเสียดุลการค้าชายแดนของภาคใต้	8-63
8.41	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการใช้เทคโนโลยีของเกษตรกร	8-64
8.42	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นภาคเกษตรถดถอย	8-67
8.43	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นยาเสพติด	8-68
8.44	ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นนิติธรรมและความรุนแรง	8-69

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
4.1	โครงสร้างของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับ	4-3
4.2	จำนวนเป้าหมายของแผนแม่บทฯ 23 ฉบับจำแนกตาม SDG 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ	4-10
4.3	จำนวนตัวชี้วัดของแผนแม่บทฯ 23 ฉบับจำแนกตาม SDG 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ	4-12
4.4	แนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทฯ 23 ฉบับจำแนกตาม SDG 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ	4-13
4.5	ภาพรวมของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน และ SDGs 17 เป้าหมาย	4-15
4.6	ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน และ SDGs 17 เป้าหมาย	4-16
4.7	จำนวนเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตามกรอบ SDG 17 เป้าหมายและอัตลักษณ์แห่งชาติ	4-18
4.8	จำนวนตัวชี้วัดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตามกรอบ SDG 17 เป้าหมายและอัตลักษณ์แห่งชาติ	4-19
4.9	จำนวนแนวทางการแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตามกรอบ SDG 17 เป้าหมายและอัตลักษณ์แห่งชาติ	4-20
4.10	วัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ จำแนกตาม SDGs 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ	4-22
4.11	เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนความมั่นคงระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และ SDGs 17 เป้าหมาย	4-23
4.12	ตัวชี้วัดของแผนความมั่นคงระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และ SDGs 17 เป้าหมาย	4-23
7.1	ระดับผลกระทบ (Mean_i) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_i) ในประเด็นด้านสังคม	7-6
7.2	ระดับความพร้อม (Mean_r) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_r) ในประเด็นด้านสังคม	7-7

บทที่ 1

บทนำ

1.1. หลักการและเหตุผล

ปี ค.ศ. 2020 หรือ ปี พ.ศ. 2563 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development Goals (SDGs) จะครบรอบปีที่ห้า นับตั้งแต่ได้รับการรับรองโดยประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ 193 ประเทศ ทว่ากว่าครึ่งทศวรรษที่ผ่านมาหลากหลายประเทศต่างประสบกับความยากลำบากในการผลักดันให้ประเทศของตนบรรลุข้อตกลงทั้ง 17 เป้าหมาย (Sustainable Development Goals: SDGs) ได้ภายในปี ค.ศ. 2030 (OECD, 2017; Ritchie, 2018) นักวิชาการหลายคนมองว่าหากไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เลย แม้กระทั่งรายงาน Global Sustainable Development Report 2019 ซึ่งเป็นการประเมินขององค์การสหประชาชาติในการทบทวน SDGs อย่างครอบคลุมครั้งแรกในรอบ 4 ปี ก็เห็นตรงกันว่าประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ซึ่งรายงาน GSDR 2019 ได้ให้ความเห็นไว้ว่า หากจะทำให้โลกสามารถบรรลุ SDGs ได้ทันเวลา จะต้องมีการปฏิรูประบบการทำงานให้บูรณาการมากขึ้น และต้องมีการปฏิรูประบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมที่สามารถรับมือและแก้ปัญหาความยั่งยืนที่ซับซ้อนได้

หนึ่งในแนวทางที่รัฐบาลไทยดำเนินการเปลี่ยนแปลงคือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบวิจัยของประเทศโดยการจัดตั้งกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อว.) ขึ้น ซึ่งภายใต้ อว. นั้นมีกลไกด้านการวิจัยที่สำคัญคือ คณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เป็นกลไกการดำเนินงาน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคาดว่าจะช่วยให้การจัดสรรทุนวิจัยมีความสอดคล้องกับลักษณะของการทำงานวิจัยที่อาจมีระยะยาวกว่าปีงบประมาณและต้องการความยืดหยุ่นมากกว่าโดยเปรียบเทียบ นอกจากนี้ยังทำให้การจัดสรรทุนวิจัยมีความเป็นเอกภาพและเป็นไปเพื่อการตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ได้ง่ายขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก SDGs เป็นกรอบระดับโลกและมีความครอบคลุมและกว้างขวางกว่ายุทธศาสตร์ชาติฯ โครงการนี้จึงขอยึด SDGs เป็นหลัก

สืบเนื่องจากที่ สกสว. มีความต้องการที่จะวางแผนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แผนววน.) ประจำปีงบประมาณ 2565 อย่างมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ สกสว. จึงมอบหมายให้คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยโครงการวิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) 1) จัดกระบวนการสำรวจความต้องการทางสังคมระดับประเทศ และ 2) ทำงานร่วมกับคณะทำงานระดับภาคที่ประกอบด้วยนักวิชาการและภาคประชาสังคมที่ทำงานกับฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น (Community-Based Research: CBR) ภายใต้สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เดิม เพื่อจัดจัดกระบวนการสำรวจความต้องการทางสังคมระดับภาคและกลุ่มจังหวัดขึ้น โดยกลุ่มจังหวัดนั้นแบ่งเป็น 18 กลุ่มจังหวัดตามการแบ่งของสำนักงานคณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) แต่เพื่อให้

การดำเนินการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและข้อจำกัด การทำงานจริงจึงถูกแบ่งเป็น 6 ภาคแทนซึ่งครอบคลุม 18 กลุ่มจังหวัด ซึ่ง 6 ภาคประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคใต้สามจังหวัดชายแดน

ก่อนที่จะมีสถานการณ์โควิด-19 และมาตรการล็อกดาวน์ช่วงกลางเดือนมีนาคม 2563 การค้นหาความต้องการทางสังคมและเศรษฐกิจระดับพื้นที่ที่ต้องการใช้การจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการที่มีผู้เข้าร่วมจากหลายภาคส่วนและใช้กระบวนการ Foresight เติมรูปแบบมาเพื่อค้นหาความต้องการของสังคมระดับชาติและระดับพื้นที่ อย่างไรก็ตามหลังจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 มีความรุนแรงมากขึ้น ประกอบกับมาตรการล็อกดาวน์ และการประกาศใช้พระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉิน การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการจึงไม่สามารถดำเนินการได้และการดำเนินการจะเป็นการสร้างความเสี่ยงให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โครงการจึงเปลี่ยนแนวทางการทำงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์โควิด-19 และให้ทันกับความต้องการข้อมูลเพื่อไปจัดทำแผนวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (วนว.) ในปีงบประมาณ 2565 โดยปรับให้ผลผลิตของงานนั้นได้มาซึ่งความท้าทายเร่งด่วนด้านความยั่งยืนในระดับกลุ่มจังหวัดและระดับภาคก่อน แล้วในอนาคตเมื่อสถานการณ์โควิด-19 คลี่คลาย จึงจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมให้กับภาคส่วนต่าง ๆ และให้ผู้เข้าร่วมตรวจสอบและรับรองผลการศึกษาก่อน

1.2. วัตถุประสงค์โครงการ

บูรณาการฐานข้อมูลและใช้กระบวนการ Foresight ในการวิเคราะห์สถานการณ์ภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและสร้างฉากทัศน์เพื่อสนับสนุนการวางแผน วนว. ระดับชาติและระดับพื้นที่ ประจำปีงบประมาณ 2565 ผ่าน:

- 1.1. กระบวนการกวาดสัญญาณแนวนอน (Horizon Scanning) เพื่อหาสัญญาณ (signal) และแนวโน้ม (trend) สำคัญ
- 1.2. การทำแบบสำรวจโดยผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) แบบประยุกต์

1.3. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

1. รายงานความต้องการทางสังคมและสถานการณ์ระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมระดับประเทศ และของแต่ละพื้นที่ภาค จำนวน 6 ภาค (ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคใต้ชายแดน ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ) ในรายงานมีโครงร่างของเล่มรายงานเป็นหัวข้อหลัก ๆ ดังนี้:
 - 1.1. ภาพรวมสถานการณ์ระดับภาคและกลุ่มจังหวัด
 - 1.2. ประเด็นสำคัญ (Critical issues)

- 1.3. การสแกนอนาคต: วิเคราะห์ผลกระทบของประเด็นสำคัญ (Critical Issues) ในระยะสั้น กลาง ยาว
- 1.4. วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และภัยคุกคาม
- 1.5. การสำรวจสถานะความรู้และระบบนิเวศด้านความรู้ของประเด็นสำคัญใน
2. สกสว. สามารถนำข้อมูลและฐานข้อมูลวิเคราะห์สถานการณ์ในระดับประเทศไปใช้ในการวางแผน ววน. ประจำปีงบประมาณ 2565
3. ทีมนักวิจัยที่มีความรู้ด้าน Foresight เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และระบบ ววน. ของประเทศ
4. ทีมวิจัยท้องถิ่นที่สามารถ:
 - 4.1. ติดตามสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมระดับภาค และ คัดเลือกประเด็นที่สำคัญและเร่งด่วนจำนวน 3-5 ประเด็นในแต่ละมิติความยั่งยืน (สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม) สำหรับแต่ละภาค
 - 4.2. จัดกระบวนการระดับภาคเพื่อให้ได้มาซึ่งภาพอนาคตที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่อยากเห็นสำหรับประเด็นที่สำคัญและเร่งด่วนในระดับพื้นที่
 - 4.3. สร้างเครือข่ายของสถาบันทางวิชาการที่จะเป็นจุดเชื่อมหน่วยงานและภาคประชาชน เอกชนที่เกี่ยวข้องในแต่ละภาคที่จะทำงานร่วมกันเพื่อกำหนดโจทย์และแนวทางการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้าน ววน. เพื่อพัฒนาพื้นที่ระดับภาค
5. เอกสารและรายงานวิจัยที่ทุกคนสามารถนำไปใช้ได้

1.4. กรอบแนวคิดในการดำเนินการ: เทคนิค Foresight

ผู้เชี่ยวชาญหลากหลายแขนงได้เสนอกลยุทธ์สำหรับการวางแผนและกำหนดนโยบายเอาไว้หลากหลายวิธี หนึ่งในกลยุทธ์ที่น่าสนใจก็คือการมองภาพอนาคต หรือ Foresight กระบวนการ Foresight เป็นกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์อนาคตร่วมกันโดยการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาควิชาการ กระบวนการนี้จะเอื้อให้ผู้เข้าร่วมที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ที่หลากหลายมาร่วมพิจารณาความเป็นไปได้ถึงสิ่งที่จะเกิดและไม่เกิดขึ้นในอนาคต กระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่หลากหลายจะช่วยลดอคติและความขัดแย้งเชิงนโยบายที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากทุกภาคส่วนได้ร่วมปรึกษาหารือบนฐานของข้อมูลและกระบวนการที่เหมาะสม

การทำ Foresight นั้นอาศัยระเบียบวิธีที่หลากหลายเพื่อหาสัญญาณและแนวโน้มที่กำลังก่อตัวขึ้นแล้วมองสภาพแวดล้อมปฏิบัติการในอนาคตหรือฉากทัศน์ที่เป็นไปได้ในอนาคต แล้วจึงกำหนดอนาคตแบบที่ต้องการร่วมกันและวางกลยุทธ์ในการบรรลุภาพอนาคตนั้น กระบวนการที่ใช้สำหรับการศึกษา รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อทำข้อมูลตั้งต้นเพื่อการมองอนาคตมักใช้วิธีที่เรียกว่าการกวาดสัญญาณแนวนราบ (Horizon scanning) สัญญาณดังกล่าวมีหลากหลาย มีทั้งสัญญาณสามารถควบคุมได้ ไม่

สามารถควบคุมได้ ทั้งสัญญาณที่ยังไม่รู้ สัญญาณที่รู้แล้ว (ซึ่งสัญญาณที่รู้แล้วก็มีแบ่งอีก เป็น สิ่งที่เราไม่รู้ที่เราไม่รู้ (Unknown unknown), สิ่งที่เรารู้ว่าไม่รู้ (Unknown known), สิ่งที่เราไม่รู้ว่ารู้แล้ว (Known unknown) หรือ สิ่งที่เรารู้ว่ารู้แล้ว (Known known)) สัญญาณ (Signal) หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและอาจมีนัยยะต่อการพัฒนาในอนาคต อาจเป็นเหตุการณ์หรือเงื่อนไขที่ไม่เคยคำนึงถึงมาก่อน หรืออยู่นอกเหนือความคุ้นเคย แนวโน้ม (Trend) หรือรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงที่ก่อตัวขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไปที่พัฒนาไปในทางใดทางหนึ่ง และยังต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้โดยไม่คาดคิด (Wild cards) หรือเรื่องเล็กที่อาจจะกลายเป็นเรื่องใหญ่ (Weak signals) เพื่อนำมากำหนดขอบเขตการทำ Foresight หรือที่เรียกว่า Scoping ให้เข้ากับจุดประสงค์ที่ต้องการ เมื่อกำหนดความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์แล้วก็ศึกษาถึงเหตุผล (Rationale) และความเป็นมาของเรื่องดังกล่าว

หลังจากกระบวนการ Horizon Scanning เสร็จแล้ว ผู้วิจัยต้องเลือกว่าจะใช้ระเบียบวิธี (Methodology) ใดบ้างในการศึกษา Foresight โดยหนึ่งในวิธีที่มีความแพร่หลายมากที่สุดก็คือ การสำรวจแบบเดลฟาย/เดลฟี (Delphi) ซึ่งเป็นกระบวนการหนึ่งของการเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในอนาคตในเรื่องที่เกี่ยวกับ เวลา ปริมาณ และสภาพการณ์ที่ต้องการจะให้ เป็น จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่กระจัดกระจายกันให้สอดคล้องกันอย่างมีระบบ โดยใช้วิธีการเสาะหาความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญแทนการเรียกประชุม ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนที่ร่วมการวิจัยจะไม่ทราบว่าใครบ้างจะมีส่วนออกความเห็น นับเป็นการจัดอิทธิพลทางความคิดที่ผู้เชี่ยวชาญคนหนึ่งอาจมีต่อผู้อื่น โดยในแต่ละรอบคณะทำงานจะสรุปคำตอบของรอบนั้นเพื่อเป็นข้อมูลสำหรับตอบคำถามในรอบถัดไป โดยเชื่อว่าคำตอบในแต่ละรอบจะถูกเกลามาให้ดียิ่งขึ้น

แม้คณะทำงานคำนึงถึงข้อจำกัดในการใช้เทคนิค Delphi ซึ่งเป็นเทคนิคที่ต้องใช้เวลามากกับโครงการที่มีเวลาน้อยเช่นนี้ ทว่าก็ไม่มีเทคนิคไหนที่เหมาะสมไปกว่านี้แล้วภายใต้วิกฤติโควิด-19 ทั้งนี้เพราะเทคนิค Delphi เป็นวิธีการเดียวที่คณะทำงานจะได้ความเห็นจำนวนมากภายใต้สถานการณ์ที่ไม่สามารถมีการปฏิสัมพันธ์ทางกายภาพระยะใกล้ได้ ยิ่งไปกว่านั้น เทคนิค Delphi ยังเปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญมีเวลาใช้ความคิด หาข้อมูล และขัดเกลาสิ่งที่เขียนตอบกลับมาร้อยละหกสิบและครอบคลุมอย่างเต็มที่มากกว่าการให้ความเห็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการเสียอีก อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะขาดไปคือความคิดเห็นที่อาจเกิดจากการต่อยอดความคิดที่เกิดขึ้นจากการสนทนาแบบพบหน้ากัน ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดภายใต้สถานการณ์โควิด-19

แม้ว่าเราจะไม่มีความสามารถที่จะหาข้อมูลที่สามารถบ่งบอกได้อย่างแม่นยำว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ทว่าการคาดการณ์ล่วงหน้าสามารถทำให้เรามีหลักการสำหรับการทำความเข้าใจความซับซ้อน การสร้างความยืดหยุ่น (resilient) และการกำหนดทิศทางการพัฒนาในโลกที่ผันผวนและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การมองภาพอนาคตจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะภาพอนาคตจะช่วยให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคการศึกษาสามารถเลือกใช้นโยบายตามแนวทางที่ได้มีการวางแผนไว้แล้ว นอกจากนี้ภาพอนาคตยังเป็นฐานข้อมูลสำคัญของการปรับรูปแบบการผลักดันให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงในสังคมไทยทุกระดับ

อย่างไรก็ตาม Foresight ไม่ใช่สิ่งที่สามารถเพิ่มเข้าไปในโครงสร้างนโยบายหรือแผนการพัฒนาที่มีอยู่แล้ว ประเทศไทยควรนำการมองภาพอนาคตมาใช้ตั้งแต่ก่อนการกำหนดนโยบายหรือแผนต่าง ๆ ทว่าเนื่องจากกระบวนการนี้ไม่เคยทำมาก่อน การนำการมองภาพอนาคตมาใช้จะต้องทำอย่างค่อยเป็นค่อยไปเพื่อที่จะประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจต้องแน่ใจว่าภาครัฐมีการทำกระบวนการ foresight กับผู้มีส่วนได้เสียอื่น ๆ อย่างบูรณาการ

แม้ว่า Foresight ได้ถูกกำหนดให้เป็นสาขาทางวิชาการมาหลายปี (Ratcliffe, 2005; Schwarz, 2008) การใช้งานนอกเหนือภาควิชาการยังไม่ค่อยแพร่หลาย จนเมื่อเร็ว ๆ นี้ องค์การธุรกิจหลากหลายองค์กรต่างให้ความสนใจกับการมองภาพอนาคต และใช้ความรู้เหล่านี้เป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการวางแผนการเงินและการดำเนินการองค์กรบนโลกที่มีความผันผวนสูง ภาครัฐจากหลายประเทศทั่วโลกเช่น แคนาดา ฟินแลนด์ สโลวีเนีย เนเธอร์แลนด์ และสหราชอาณาจักร (OECD, 2018) ต่างเริ่มให้ความสนใจกับการมองภาพอนาคต รัฐบาลสิงคโปร์ได้จัดตั้ง Risk Assessment and Horizons Scanning Programme (RAHS) ในปี 2004 และ Horizon Scanning Centre (HSC) ในปี 2008 และในปี 2010 ได้จัดตั้ง Strategic Futures Network (SFN) ให้ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานที่ประสานงานในการทำงานด้านการมองอนาคตทั้งหมดของรัฐบาล (Kuosa, 2011) ภาครัฐเองได้ร่วมมือกับภาคเอกชนและภาคการศึกษาเพื่อมองภาพอนาคต (Cheah *et al.*, 2019; Kuosa, 2011) ประเทศสหรัฐอเมริกาสำหรับเอมิเรตตั้งกระทรวงที่เกี่ยวข้องการมองภาพอนาคต ซึ่งก็คือ Minister of Cabinet Affairs and The Future ประเทศแคนเมอรูน ได้ร่วมงานกับ UNESCO ในการทำ Foresight (UNESCO, 2018)

1.5. ขอบเขตและแผนการดำเนินงาน

1.5.1. แผนการดำเนินโครงการเดิม

เดิมทีโครงการฯ วางแผนที่จะแบ่งการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ในเวลา 8 เดือน และมีแผนการดำเนินการดังนี้:

ในระดับประเทศ

1. อบรมคณะทำงานส่วนกลาง เพื่อให้ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง Foresight, SDGs และระบบ วนน.
2. จัดการและบูรณาการฐานข้อมูล เพื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและจัดระเบียบข้อมูลเพื่อการใช้งาน โดยเน้นที่เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) การนำ SDGs ไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ (Localizing SDGs) และ แผน/นโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ในระดับภูมิภาค 6 ภูมิภาค

1. รวบรวมฐานข้อมูลนักวิชาการในภูมิภาคต่างๆ จากฐานข้อมูลของ สกสว. และแหล่งอื่น ๆ
2. ทาบทามผู้ประสานงานในพื้นที่และรวมทีมพื้นที่ เพื่อเกิดทีมสนับสนุนการวางแผนด้าน วนน. ระดับพื้นที่ใน 6 ภาค โดยมีองค์ประกอบเป็นทีมหลัก 3-5 คน และผู้ช่วย 3-5 คนในแต่ละพื้นที่

หลังจากจบระยะที่ 1 และเริ่มระยะที่ 2 ทางโครงการ ฯ วางแผนดังนี้:

ในระดับประเทศ

1. จัดทำกระบวนการ Horizon Scanning ในระดับชาติจากฐานข้อมูล ข้อมูลดังกล่าวจะถูกจัดระเบียบลงไปในไฟล์ Excel ที่มีการแบ่งคอลัมน์เพื่อจัดระบบข้อมูล และ ข้อมูลดังกล่าวจะต้องถูกนำเสนอในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในรูปแบบของแผนภาพเรดาร์ หรือ Infographic เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในขั้นตอนถัดไปสามารถเข้าใจสถานการณ์ระดับภาคได้ชัดเจน
2. จัดการประชุม Problem Orientation และ Visioning Workshop กับผู้เชี่ยวชาญเพื่อการวิเคราะห์สถานการณ์เบื้องต้นในระดับชาติและพื้นที่
3. สืบหาและบูรณาการฉากทัศน์ที่หน่วยงานต่างๆ ได้จัดทำไว้ ให้เห็นจุดร่วมและจุดต่างระหว่างฉากทัศน์ดังกล่าวเกิดเป็นฉากทัศน์แบบต่าง ๆ

4. การสำรวจสถานะและช่องว่างด้านความรู้และระบบนิเวศด้านความรู้เพื่อไปสู่อนาคตที่ต้องการ โดยอาศัยกรอบแนวคิดที่เรียกว่า TSRI Canvas ที่สกว. ประยุกต์ใช้จาก Canvas ภาคธุรกิจ
5. วิเคราะห์ฉากทัศน์ในของหน่วยงานต่าง ๆ เทียบกับข้อมูลสถานการณ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ให้เกิดฉากทัศน์ ระดับชาติและพื้นที่ฉบับปรับปรุง
6. จัดทำกระบวนการสร้างรายละเอียดภาพอนาคตย้อนกลับ (Backcasting) เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมถึงระบบองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการบรรลุภาพอนาคตที่อยากเห็นแต่ละภาพ
7. สังเคราะห์และจัดทำรายงานสถานการณ์ระดับภาค

ในระดับภูมิภาค 6 ภูมิภาค

1. จัดอบรมทีมพื้นที่ ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง Foresight, SDGs, และระบบวนน. ของประเทศ
2. จัดการและบูรณาการฐานข้อมูล เพื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและจัดระเบียบข้อมูลเพื่อการใช้งาน โดยเน้นที่เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) การนำ SDGs ไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ (Localizing SDGs) และ แผน/นโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้อง
3. จัดทำกระบวนการสร้างรายละเอียดภาพอนาคตย้อนกลับ (Horizon Scanning) ในระดับภาคจากฐานข้อมูล
4. สำรวจองค์ความรู้ด้านวิจัยและเทคโนโลยีในระดับภาค
5. จัดการประชุม Problem Orientation และ Visioning Workshop กับผู้เชี่ยวชาญเพื่อการวิเคราะห์สถานการณ์เบื้องต้นในระดับชาติและพื้นที่
6. เเคราะห์ฉากทัศน์ในของหน่วยงานต่าง ๆ เทียบกับข้อมูลสถานการณ์ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ ให้เกิดฉากทัศน์ ระดับชาติและพื้นที่ฉบับปรับปรุง
7. จัดทำกระบวนการ Backcasting เพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้และนวัตกรรม รวมถึงระบบองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการบรรลุภาพอนาคตที่อยากเห็นแต่ละภาพ
8. สังเคราะห์และจัดทำรายงานสถานการณ์ระดับภาค

ทว่ามีการปรับวันกำหนดส่งแผน วนน. ให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้โครงการมีระยะเวลาที่สั้นลง SDG Move และ สกว. จึงมีความจำเป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนแผนการดำเนินงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยให้ทำกระบวนการระดับประเทศและระดับชาติไปพร้อม ๆ กัน SDG Move และ สกว. จึงได้ทำการทาบทามทีมผู้เชี่ยวชาญจากภาคต่าง ๆ เป็นเจ้าภาพกระบวนการ Foresight ในแต่ละภาค ทั้งนี้

คณะทำงานได้จัดประชุม ณ โรงแรมอมารี ดอนเมือง แอร์พอร์ต กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2563 เพื่อทำการอบรมทีม ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่อง Foresight, SDGs, ระบบ ววน. ของประเทศ และทดลองใช้กระบวนการเพื่อการจัดประชุม Problem Orientation และ Visioning Workshop เพื่อการวิเคราะห์สถานการณ์เบื้องต้นในพื้นที่

1.5.2. แผนการดำเนินโครงการเพื่อให้เหมาะสมกับการระบาดของโควิด-19

อย่างไรก็ตาม การระบาดที่รุนแรงขึ้นของโคโรนาไวรัสสายพันธุ์ใหม่ (โควิด-19) ทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนการดำเนินการอีกครั้ง เพื่อเป็นการตอบรับมาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) เพื่อลดการแพร่เชื้อโควิด-19 และลดอัตราการเพิ่มของจำนวนผู้ติดเชื้อ โดยคณะทำงานส่วนกลางยกเลิกการเดินทางไปแต่ละภาค และเปลี่ยนการประชุมไปเป็นแบบไร้สาย (online) ทั้งหมด เปลี่ยนการ จัดประชุม Problem Orientation และ Visioning Workshop มาเป็นการทำแบบสำรวจเกี่ยวกับสัญญาณ (signal) และแนวโน้ม (trend) ที่ได้จากการกวาดต้อนแนวราบ โดยการนำเทคนิค Delphi มาดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับเวลาที่กระชั้นชิด เป็นจำนวนทั้งหมด 2 ครั้ง คณะทำงานจาก SDG Move ได้รับผิดชอบกิจกรรมสำหรับโครงการ Foresight ในระดับประเทศ (ตารางที่ 1)

กิจกรรมสำหรับ Foresight ระดับประเทศ	เดือนที่ 1		เดือนที่ 2		เดือนที่ 3	
	สป 1-2	สป 3-4	สป 1-2	สป 3-4	สป 1-2	สป 3-4
1. อบรมคณะทำงานส่วนกลาง						
2. จัดการและบูรณาการฐานข้อมูล						
3. Horizon Scanning ในระดับชาติ จากฐานข้อมูล ข่าว และโซเชียลมีเดีย						
4. การทำแบบสอบถามรอบที่ 1 เกี่ยวกับสัญญาณและแนวโน้มที่ได้จาก การทำ Horizon Scanning โดยการนำ เทคนิค Delphi มาดัดแปลง						
5. บูรณาการผลลัพธ์ที่ได้จากข้อ 4 และ วิสัยทัศน์ที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดทำไว้ เพื่อให้เห็นจุดร่วมและจุดต่างระหว่าง วิสัยทัศน์ เพื่อทำแบบสอบถามรอบที่ 2						

6. วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 4. และ 5. เพื่อเตรียมการเตรียมการทำงานใน ระยะที่ 2						
7. รวบรวมข้อมูลจากทั้งระดับประเทศ และระดับภาค สำหรับการกำหนด วนน.						

ตารางที่ 1.1: รายละเอียดการดำเนินโครงการฯ ในระดับประเทศ

คณะทำงานจาก SDG Move ได้ร่วมมือกับตัวแทนจาก สกสว. เพื่อประสานงานกับทีมพื้นที่ (ตารางที่ 2) ในการดำเนินกิจกรรมระดับภาค (ตารางที่ 3) โดยทีมพื้นที่มีหน้าที่สนับสนุนการทำข้อมูลสถานการณ์ระดับภาคเพื่อการจัดทำแผนวน.ปี 2565 แบบเร่งด่วน และมีหน้าที่ดำเนินการให้เกิดการบูรณาการข้อมูลระดับภาค ใช้กระบวนการ foresight สร้างการมีส่วนร่วมในพื้นที่ในการทำความเข้าใจสถานการณ์ในพื้นที่ และร่วมกันสร้างฉากทัศน์ระดับพื้นที่เพื่อนำไปสู่การกำหนดวน. ระดับภาค เพื่อสนับสนุนการทำแผนวน.ของประเทศไทย และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาวต่อไป

ภาค	นักวิจัย
เหนือ	ดร.สมคิด แก้วทิพย์ (มหาวิทยาลัยแม่โจ้) ผศ.ดร.เกศสุตา สิทธิสันติกุล (มหาวิทยาลัยแม่โจ้) ผศ.ดร.สุวิธาน พัฒนาไพรวัลย์ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ตาก)
ตะวันออกเฉียงเหนือ	ดร.อนิรุทธิ์ ผงคลี (มหาวิทยาลัยนครพนม) ผศ.ดร.กัญญาณัฐ รัตนประภาธรรม (มหาวิทยาลัยมหาสารคาม) ภาณุพงศ์ ภริมย์การ (มหาวิทยาลัยนครพนม) วีรย์ วงศ์ณรัตน์ (มหาวิทยาลัยนครพนม) พรพิมล วรรณสุ (มหาวิทยาลัยนครพนม)
ตะวันออก	รศ.ดร.ดวงพร ภูเภา (มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์) ผศ.ดร.พิษณสินี อริยชนกดวงค์ (มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์) ดร.จตุพร อรุณกมลศรี (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก) รศ.ดร.นฤมล ธนาคันต์ (มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์)
กลาง	ดร.เดชรัต สุขกำเนิด (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์) นาวัน โสภากูมิ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์)
ใต้	รศ.ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย (มหาวิทยาลัยทักษิณ) วิณา ลีลาประเสริฐศิลป์ (มหาวิทยาลัยทักษิณ) อรรถพงศ์ เขียวแกร (มหาวิทยาลัยทักษิณ) อรศิริ ลีลายุทธชัย (มหาวิทยาลัยทักษิณ)

	ผศ.ดร.เกีตถวา บุญปการ (มหาวิทยาลัยมหาดไทย) ผศ.ดร.กรุณา แดงสุวรรณ (มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา) รัตติกา กุหลาบวรรณ (มหาวิทยาลัยทักษิณ)
ได้ขยายแดน	ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง (มหาวิทยาลัยศิลปากร) อาจารย์เอกรินทร์ ต่วนศิริ (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี) อิษซาน เจะแวน

ตารางที่ 1.2: รายชื่อผู้เชี่ยวชาญจากภาคต่าง ๆ (แบบสังเขป)

กิจกรรมสำหรับ Foresight ระดับภาค	เดือนที่ 1		เดือนที่ 2		เดือนที่ 3	
	สป 1-2	สป 3-4	สป 1-2	สป 3-4	สป 1-2	สป 3-4
1. ทาบทามทีมผู้เชี่ยวชาญจากทั้ง 6 ภาค และอบรมคณะทำงานระดับภาค						
2. จัดการและบูรณาการฐานข้อมูล						
3. Horizon Scanning ในระดับชาติ จากฐานข้อมูล ข่าว และโซเชียลมีเดีย						
4. การทำแบบสอบถามรอบที่ 1 เกี่ยวกับสัญญาณและแนวโน้มที่ได้จากการทำ Horizon Scanning โดยการทำ Delphi มาดัดแปลง						
5. บูรณาการผลลัพธ์ที่ได้จากข้อ 4 และ วิสัยทัศน์ที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้จัดทำไว้ เพื่อให้เห็นจุดร่วมและจุดต่างระหว่าง วิสัยทัศน์ เพื่อทำแบบสอบถามรอบที่ 2						
6. วิเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 4. และ 5. เพื่อเตรียมการเตรียมการทำงานใน ระยะที่ 2						

ตารางที่ 1.3: รายละเอียดการดำเนินโครงการฯ ในระดับภาค

1.6. คำโครงของร่างรายงานฉบับสมบูรณ์

รายงานฉบับนี้ เป็นร่างรายงานฉบับสมบูรณ์เพื่อรายงานผลการดำเนินงาน ระหว่างวันที่ 2 มีนาคม 2563 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2563 รวมระยะเวลา 3 เดือน โดยที่ผ่านมาคณะทำงานได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อ บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินโครงการ มีลำดับการนำเสนอ ดังนี้:

บทที่ 2: การกวาดสัญญาณแนวนราบ (Horizon Scanning) จากฐานข้อมูลการวิจัยและฐานข้อมูลทุติยภูมิเชิง ปริมาณ

บทที่ 3: การกวาดสัญญาณแนวนราบ (Horizon Scanning) จากสังคม ช่าว และสื่อโซเชียลมีเดีย

บทที่ 4: การกวาดสัญญาณแนวนราบ (Horizon Scanning) จากแผน 4 ฉบับของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

บทที่ 5: กระบวนการเดลฟาย (Delphi) โดยคณะทำงานส่วนกลาง

บทที่ 6: กระบวนการเดลฟาย (Delphi) โดยคณะทำงานส่วนกลาง รอบที่ 2

บทที่ 7: วิเคราะห์ผลลัพธ์เดลฟายรอบที่ 2

บทที่ 8: การดำเนินงานค้นหาความต้องการทางสังคมและเศรษฐกิจ ระดับพื้นที่

บทที่ 9: บทสังเคราะห์และสรุป

บทที่ 2

การกวาดสัญญาณแนวนราบ (Horizon Scanning) จากฐานข้อมูลการวิจัยและฐานข้อมูลทุติยภูมิเชิงปริมาณ

2.1. การกวาดสัญญาณแนวนราบ (Horizon Scanning) ภายใต้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

การกวาดหาสัญญาณแนวนราบ หรือ Horizon scanning เป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์ภาพอนาคตเพื่อเสริมความแม่นยำของผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น เครื่องมือ Horizon Scanning นี้เหมาะสำหรับการนำมาใช้กับการวางแผนสำหรับการพัฒนาประเทศที่ต้องเตรียมตัวรับกับสถานการณ์อนาคตที่จะเกิดขึ้นทั้งระยะสั้น และระยะยาวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้งนี้หัวใจสำคัญของ Horizon Scanning คือการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน หรือสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตอันใกล้ เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ใหม่ให้เป็นข้อมูลที่จะนำมาใช้ช่วยการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งกับภาพอนาคตที่จะเกิดขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพอนาคตที่มีความซับซ้อน ทำทาย และมีทางเลือกเกิดขึ้นได้หลาย ๆ ทาง

การวิเคราะห์ข้อมูลที่หลากหลายจะทำให้เราทราบถึงสัญญาณ (signal) แนวโน้ม (trend) และ ตัวขับเคลื่อน (driver) ที่จะนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลง โดย ‘สัญญาณ’ ในการวิจัยนี้หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและอาจมีนัยยะต่อการพัฒนาในอนาคต อาจเป็นเหตุการณ์หรือเงื่อนไขที่ท่านไม่เคยคำนึงถึงมาก่อน หรืออยู่นอกเหนือความคุ้นเคย และ ‘แนวโน้ม’ หมายถึงสิ่งที่ก่อตัวขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไปและปรากฏขึ้นจนเริ่มสังเกตเห็นเป็นทิศทางใดทางหนึ่ง อย่างไรก็ตาม แม้ว่า ‘แนวโน้ม’ อาจจะไม่แน่นอนและในบางครั้งยังไม่อาจสร้างความเปลี่ยนแปลงเฉียบพลัน แต่มีโอกาสที่แนวโน้มจะสามารถพัฒนาไปเป็นปัจจัยช่วยผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ที่แท้จริงได้ เมื่อนั้น “แนวโน้ม” ดังกล่าวจะมีสถานะเป็น ‘driver’ หรือตัวขับเคลื่อน

เพื่อให้สัญญาณที่ได้รวบรวมได้จากการทำ Horizon Scanning ซึ่งมีความซับซ้อนนั้นมีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทการพัฒนาผ่านแผน วนน. ประจำปีงบประมาณ 2565 คณะผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) (รูปที่ 2.1.) มาเพื่อเป็นกรอบในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สัญญาณและแนวโน้ม โดยในการประยุกต์ใช้กรอบ SDGs นั้น ผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดอย่างง่าย คือ การแบ่งเป้าหมาย SDGs ที่มี 17 เป้าหมาย ออกเป็น 5 กลุ่ม (หรือที่เรียกว่า 5P) และขยายประเด็นวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีออกมาเป็นอีกกลุ่มหนึ่งเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของ วนน. กลายเป็นกรอบแนวคิดที่เรียกว่า 5P1T ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมายทางสังคม (People) เศรษฐกิจ (Prosperity) สิ่งแวดล้อม (Environment) สันติภาพ/สิทธิมนุษยชน/ประสิทธิภาพภาครัฐและความเป็นธรรม (Peace) ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาและประเด็นระหว่างประเทศ (Partnership) และเทคโนโลยี องค์ความรู้และนวัตกรรม (Technology) การใช้กรอบ 5P1T นี้จะช่วยให้การกวาดสัญญาณมีความสมดุลในมิติความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น คือ ครอบคลุมทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงสันติภาพ ความร่วมมือและเทคโนโลยี หากไม่แล้วการกวาดสัญญาณอาจให้ความสำคัญกับประเด็นที่สังคมให้ความสนใจเฉพาะ

หน้าเท่านั้น ซึ่งมักเป็นประเด็นด้านเศรษฐกิจ นอกจากนี้ SDGs ยัง 1) เป็นกรอบการพัฒนาสากลที่นำไปปฏิบัติกันทั่วโลกและในทุกภาคส่วน (Universality) 2) เป็นกรอบการพัฒนาที่เน้นถึงการบูรณาการ (integration) 3) เป็นกรอบการพัฒนาที่เน้นการเปลี่ยนระดับพื้นฐาน (Transformation) และ 4) เป็นกรอบการพัฒนาที่จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง (Leave No One Behind)

รูปที่ 2.1: เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) แปลภาษาไทย

เป้าหมาย SDGs (Goals)	คำหลัก (keywords) / แนวคิด (concepts)
1: จัดความยากจน	ความยากจน, ความเปราะบาง, ภัยพิบัติ (ที่มีผลกระทบต่อคนเปราะบาง)
2: จัดความหิวโหย	ความมั่นคงทางอาหาร, โภชนาการ, สารอาหาร, ตลาดเกษตร, ความหลากหลาย (ของพืชเกษตร), เกษตรกรรมยั่งยืน, นมแม่
3: มีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี	โรคติดต่อ-โรคไม่ติดต่อ, ประกันสุขภาพ, บริการสาธารณสุข, การเข้าถึงยา, สารเคมี, แพทย์, บุคลากรการแพทย์, พยาบาล, อุบัติเหตุ-ถนน, มลพิษ, แอลกอฮอล์-เหล้า
4: การศึกษาเท่าเทียม	ทุนการศึกษา, ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา, การจ้างงาน, อ่านออกเขียนได้, คณิตศาสตร์, ครู อาจารย์, เพศศึกษา เพศภาวะ, การเรียนรู้ตลอดชีวิต, การศึกษาทางเลือก, การศึกษาท้องถิ่น, การศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม
5: ความเท่าเทียมทางเพศ ¹	ความรุนแรง, ครอบครัว, ผู้หญิง, แรงงานผู้หญิง, เด็กผู้หญิง, คำนวณ, สิทธิสตรี, เพศทางเลือก, เกย์, เลสเบียน, เพศสภาพ, LGBT, การข่มขืน
6: น้ำสะอาดและสุขอนามัย	น้ำดื่ม, น้ำสะอาด, คุณภาพน้ำ, การบำบัดน้ำเสีย, ขาดแคลนน้ำ, การจัดการน้ำ, แหล่งน้ำจืด, สุขาภิบาล, สุขา
7: พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้	พลังงานทดแทน, พลังงานสะอาด, พลังงานแสงอาทิตย์, พลังงานลม, พลังงานชีวมวล, พลังงานจากขยะ, พลังงานไฟฟ้า
8: การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ	การจ้างงาน, แรงงาน, SMEs, วิสาหกิจชุมชน, การท่องเที่ยวยั่งยืน, การค้าระหว่างประเทศ, กฎหมายการค้า, นโยบายการค้า
9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน	พัฒนาอุตสาหกรรม, โครงสร้างพื้นฐาน, วิจัยทางวิทยาศาสตร์, เทคโนโลยี, เทคโนโลยีการสื่อสาร, นวัตกรรม, บริการทางการเงิน, มูลค่าเพิ่ม
10: ลดความเหลื่อมล้ำ	ความไม่เสมอภาค, การกระจายรายได้, การเลือกปฏิบัติ ความเหลื่อมล้ำ, ความยุติธรรม, แรงงานทาส, ผู้อพยพ, โอกาสที่เท่าเทียม, ค่าจ้าง, คุ้มครองสังคม
11: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน	บริการพื้นฐาน, ที่พักอาศัย, ระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะ, ถนนปลอดภัย, มรดกทางวัฒนธรรม, ภัยพิบัติ, คุณภาพอากาศ, พื้นที่สีเขียว, พื้นที่สาธารณะ
12: การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน	สารเคมี, การจัดการ ของเสีย, การจัดการขยะ, ขยะอาหาร, รายงานเพื่อความยั่งยืน, จัดซื้อจัดจ้าง, ผลกระทบการท่องเที่ยว
13: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	โลกร้อน, การเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ, ก๊าซเรือนกระจก, การปรับตัว
14: มหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล	มหาสมุทร, ทะเล, ชายฝั่ง, ประมง, ความหลากหลายทางชีวภาพ (ในทะเล)
15: ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก	ป่าไม้, ระบบนิเวศ, ความหลากหลายทางชีวภาพ, สัตว์ป่า, ภูเขา, ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน
16: สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก	ยุติธรรม, อาชญากรรม, กฎหมาย, การก่อการร้าย, ข้อมูลรัฐ, คอร์รัปชัน
17: ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ความร่วมมือโลก, การเก็บภาษี, ภาครัฐ, ความร่วมมือระหว่างประเทศ, การค้าระหว่างประเทศ, นวัตกรรมระหว่างประเทศ, การเงินระหว่างประเทศ, การค้าพหุภาคี, ระบบข้อมูล

ตารางที่ 2.1: คำหลัก (keywords) หรือแนวคิด (concepts) ที่ปรากฏอยู่ในเป้าประสงค์ (Targets) ของแต่ละเป้าหมาย SDGs

¹ เป้าหมายที่ 5: ความเท่าเทียมทางเพศ ไม่ได้รวมประเด็นต่าง ๆ ของกลุ่มเพศทางเลือก (LGBT หรือ LGBTQ+) ทว่าเพื่อให้เข้ากับบริบทปัจจุบันของประเทศไทย โครงการจึงได้รวมประเด็นดังกล่าวไว้ในเป้าหมายนี้

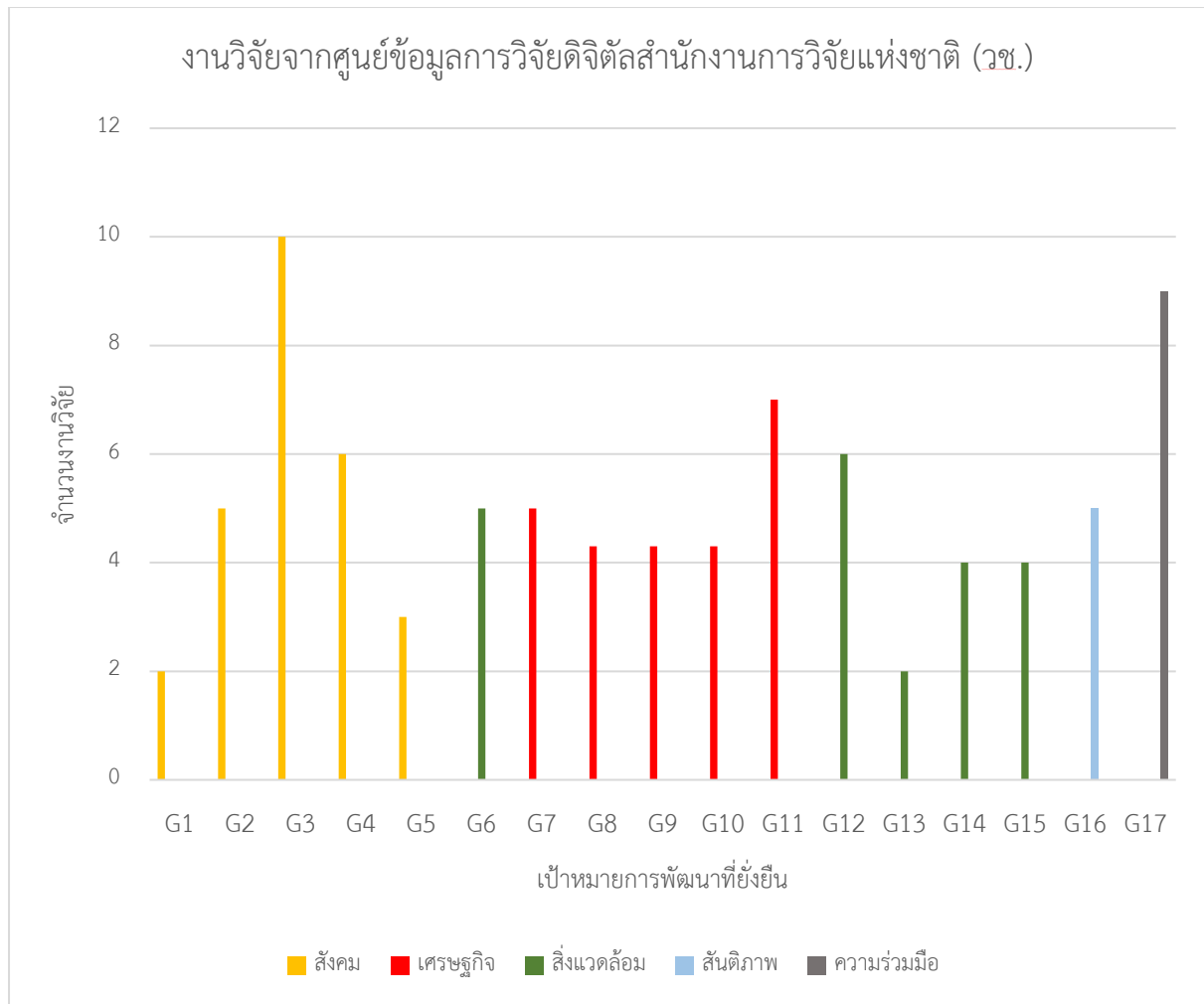
2.2. การสืบค้นฐานข้อมูลงานวิจัย (Research Data)

ส่วนหนึ่งในการค้นหาญาณและแนวโน้มที่น่าสนใจคือการวิเคราะห์ฐานข้อมูลการวิจัยในหน่วยงานวิจัยหลักของประเทศ วิธีนี้เราจะสามารถที่จะเห็นแนวโน้มหัวข้องานวิจัยในประเทศไทย และประเด็นองค์ความรู้ที่กำลังเป็นที่สนใจของนักวิจัยและแนวโน้มสำคัญที่ผู้คนในสังคมไทยกำลังให้ความสนใจในช่วง 3 ถึง 5 ปีที่ผ่านมา

เดิมทีคณะทำงานส่วนมีความตั้งใจที่จะดำเนินการ Horizon Scanning จากหลากหลายหน่วยงาน ทว่าด้วยเวลาอันจำกัด (1 เดือน) ประกอบกับการที่คณะทำงานร่วมวิจัยโครงการฯ นี้กับ สกสว. อยู่แล้ว คณะทำงานจึงเลือกที่จะสำรวจฐานข้อมูลงานวิจัยของ **สำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช.)** เนื่องจากมีงานวิจัยที่ครอบคลุมหลากหลาย อีกทั้งทาง วช. เองก็ได้มีการพัฒนาระบบห้องสมุดดิจิทัลผลงานวิชาการ ผลงานวิจัยเพื่อให้บริการสืบค้นออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งง่ายต่อการสืบค้นข้อมูล

คณะทำงานกำหนดช่วงเวลาเก็บข้อมูล 5 ปีย้อนหลัง ระหว่างปี พ.ศ. 2558 ถึง 2563 และแบ่งงานวิจัยตามเป้าหมาย SDGs โดยพิจารณาจากเนื้อหาหลักของงานวิจัย (รูปที่ 2.2.) พบว่า จากการสืบค้นฐานข้อมูล มีงานวิจัยจำนวน 86 งานที่เข้าเกณฑ์สืบค้นตามคำหลักและแนวคิดในตาราง 2.1 ในจำนวนดังกล่าวพบว่า เป้าหมายที่งานวิจัยสอดคล้องมากที่สุดคือ เป้าหมายที่ 3 ด้านสุขภาพและสุขภาวะจำนวนมากที่สุด 10 งาน คิดเป็นร้อยละ 11.6 ของงานวิจัยที่เข้าเกณฑ์สืบค้นตามคำหลัก เป้าหมายที่งานวิจัยสอดคล้องมากเป็นอันดับ 2 คือ เป้าหมายที่ 17 หุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา จำนวน 9 งาน คิดเป็นร้อยละ 10.5 อันดับที่ 3 คือ เป้าหมายที่ 11 เมืองและชุมชนยั่งยืน จำนวน 7 งาน คิดเป็นร้อยละ 8.1 อันดับที่ 4 รวมคือ เป้าหมายที่ 4 การเข้าถึงการศึกษาทุกระดับที่มีคุณภาพ และเป้าหมายที่ 12 การผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน เป้าหมายที่มีงานวิจัยสอดคล้องน้อยที่สุด คือ เป้าหมายที่ 1 การลดความยากจน และเป้าหมายที่ 13 การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีงานวิจัยที่สอดคล้องเป้าละ 2 งาน คิดเป็นร้อยละ 2.3 สำหรับแต่ละเป้าหมาย เป้าหมายที่มีงานวิจัยสอดคล้องน้อยที่สุดรองลงมาคือเป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ มีจำนวน 3 งาน คิดเป็นร้อยละ 3.5

ข้อมูลที่ได้นี้จะถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการเดลฟายรอบที่ 2 เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาว่าประเทศไทยมีงานวิจัยเพื่อสนับสนุน วนน. ครบทุกด้านหรือไม่ และควรเสริมองค์ความรู้ด้านใดเพื่อให้ แผน วนน. สามารถช่วยผลักดันให้ประเทศไทยมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

รูปที่ 2.2: รายงานวิจัยจากศูนย์ข้อมูลการวิจัยดิจิทัลสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

2.3. การสืบค้นข้อมูลจากชุดข้อมูลทุติยภูมิเชิงปริมาณ (Secondary Quantitative Data)

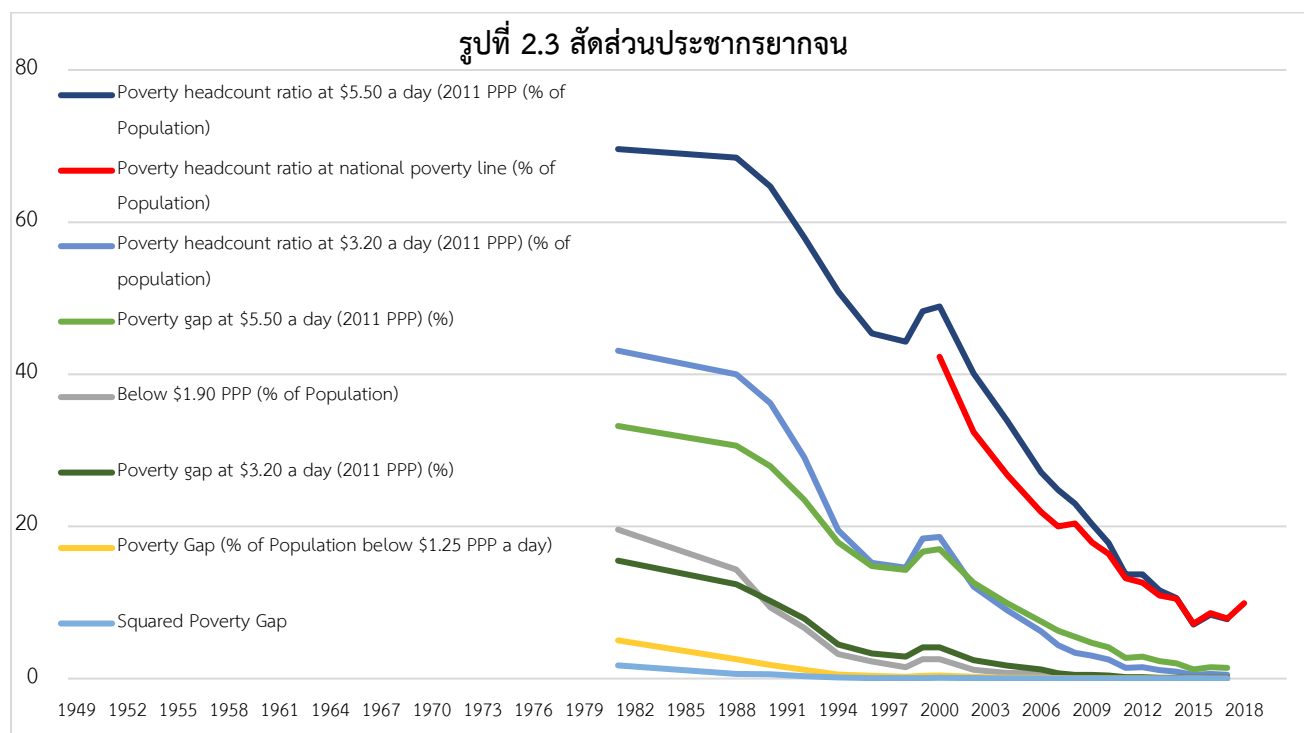
เพื่อค้นหาสัญญาณและแนวโน้มที่สำคัญระดับประเทศ คณะทำงานใช้เวลา 1 เดือนในการสำรวจสถิติ และข้อมูลเชิงปริมาณอื่น ๆ จากฐานข้อมูลของหน่วยงานระหว่างประเทศ และหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมภายในประเทศ หลากหลายหน่วยงาน คณะทำงานพบข้อมูลที่มีความน่าสนใจ อาจมีนัยยะต่อการพัฒนาในอนาคต ดังต่อไปนี้

2.3.1. เป้าหมายที่ 1 ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านความยากจนของประเทศ ไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) และสำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office) เนื่องจากธนาคารโลกจัดเก็บข้อมูลด้านความยากจนของแต่ละประเทศอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง และสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นผู้รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ของประเทศไทย ที่เป็นทางการ และตรงตามความเป็นจริงที่สุด

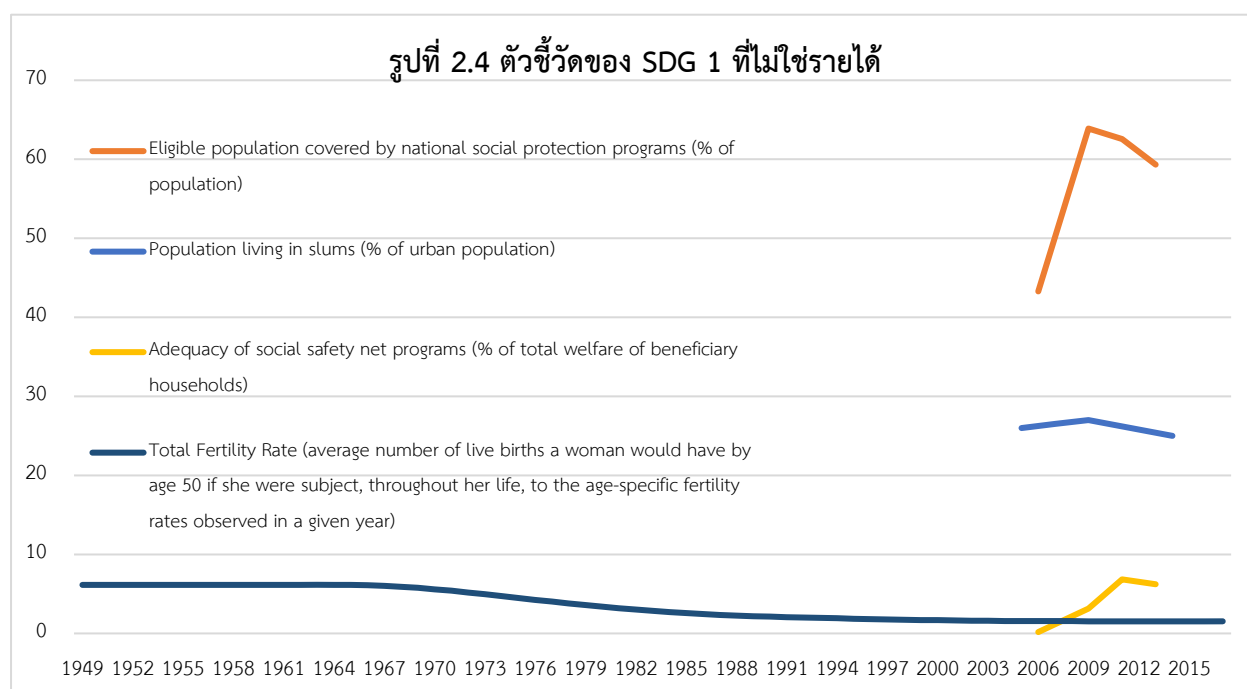
โดยสองแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

1. ก) สัดส่วนประชากรยากจน

แม้ประเทศไทยจะมีแนวโน้มจำนวนผู้ยากจนตามเกณฑ์ต่าง ๆ ลดลงมาตลอด 4 ทศวรรษ แต่สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นยากจนระดับชาติ เพิ่มขึ้นในระยะ 3 ปีหลัง (พ.ศ. 2560-2562) ประเทศไทยเริ่มจัดทำดัชนีหรือตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความยากจนตั้งแต่ พ.ศ. 2524 (ค.ศ. 1981) โดยดัชนีเหล่านั้นแสดงให้เห็นพัฒนาการในการแก้ปัญหาความยากจนอย่างค่อนข้างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการลดจำนวนผู้ยากจน เช่น สัดส่วนประชากรผู้มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับนานาชาติ (International Poverty Line) คือ USD 1.25 PPP ต่อวัน หรือ USD 1.9 PPP ต่อวัน² หรือต่ำกว่าเส้นระดับรายได้ที่สูงขึ้นมา เช่น USD 3.20 PPP ต่อวัน หรือ USD 5.50 PPP ต่อวัน³ เป็นต้น ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง (ยกเว้นในช่วง พ.ศ. 2541-2543 ที่เพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 หรือที่เรียกว่า วิกฤติต้มยำกุ้ง) แต่มีข้อสังเกตคือ สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ (National Poverty Line) ตามเกณฑ์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ⁴ ระหว่าง พ.ศ. 2560 – 2562 มีค่าสูงขึ้น ตามเส้นแดงในรูปที่ 2.3.

1.ข) ตัวชี้วัดความยากจนที่ไม่ใช่รายได้

² <http://research.worldbank.org/PovcalNet/povOnDemand.aspx>

³ <https://data.worldbank.org/topic/poverty>

⁴ <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/08.aspx>

ตัวชี้วัด ได้แก่ สัดส่วนประชากรที่อยู่ในโครงการคุ้มครองทางสังคมแห่งชาติ⁵ และ ความเพียงพอของโครงการประกันสังคม⁶ (คือสัดส่วนระหว่างจำนวนเงินที่ครัวเรือนได้รับจากโครงการประกันสังคมเทียบกับสวัสดิการหรือรายได้ทั้งหมด⁷) มีแนวโน้มที่ดีขึ้นจนถึง พ.ศ. 2552 และ 2554 ตามลำดับ แต่ต่อจากนั้นแยกลง อันน่าจะ เป็นผลสืบเนื่องจากความวุ่นวายทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2552-2553 และการขาดเจตจำนงทางการเมือง (Political Will) ที่จะดำเนินนโยบายขยายโครงการประกันสังคม ในขณะที่ตัวชี้วัด สัดส่วนประชากรเมืองที่ อาศัยในสลัม⁸ เพิ่มสูงขึ้นจนถึง พ.ศ. 2552 และลดลงเล็กน้อยหลังจากนั้น อันน่าจะมาจากการไล่รื้อชุมชน แออัดในเมือง⁹

2.3.2 เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและ ส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านความอดอยากของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลข้อมูลจากเว็บไซต์ของ Global Hunger Index และจากฐานข้อมูล ขององค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO) และองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, WHO) เนื่องจาก Global Hunger Index แสดงภาวะความหิวโหยของแต่ละประเทศ ส่วน FAO จัดเก็บข้อมูลด้านอาหาร และ WHO จัดเก็บข้อมูลด้านสุขภาพของแต่ละประเทศอย่างต่อเนื่อง

โดยสองแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

2.ก) ภาวะความหิวโหยและประสิทธิภาพการใช้ไนโตรเจนในระบบอาหาร

ประเทศไทยมีพัฒนาการในด้านการยุติความหิวโหยที่ดี พิจารณาได้จากการลดลงอย่างต่อเนื่องของ ดัชนีความหิวโหยโลก (Global Hunger Index¹⁰) ภาวะแคระแกร็น (Stunting) และภาวะผอมโซ (Wasting) ในเด็ก¹¹และสัดส่วนประชากรที่อยู่ภายใต้ระดับต่ำสุดของการบริโภคพลังงานจากอาหาร แม้ว่าในกรณีของเด็ก อายุต่ำกว่า 5 ปีที่มีภาวะแคระแกร็น (Stunting) จะเพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี 2018 เมื่อเทียบกับปี 2016 ก็ตาม ดัง รูปที่ 2.4

⁵ https://www.indexmundi.com/facts/indicators/per_sa_allsa.cov_pop_tot/compare#country=th

⁶ https://www.indexmundi.com/facts/thailand/indicator/per_sa_allsa.adq_pop_tot

⁷ <https://datacatalog.worldbank.org/adequacy-social-safety-net-programs-total-welfare-beneficiary-households>

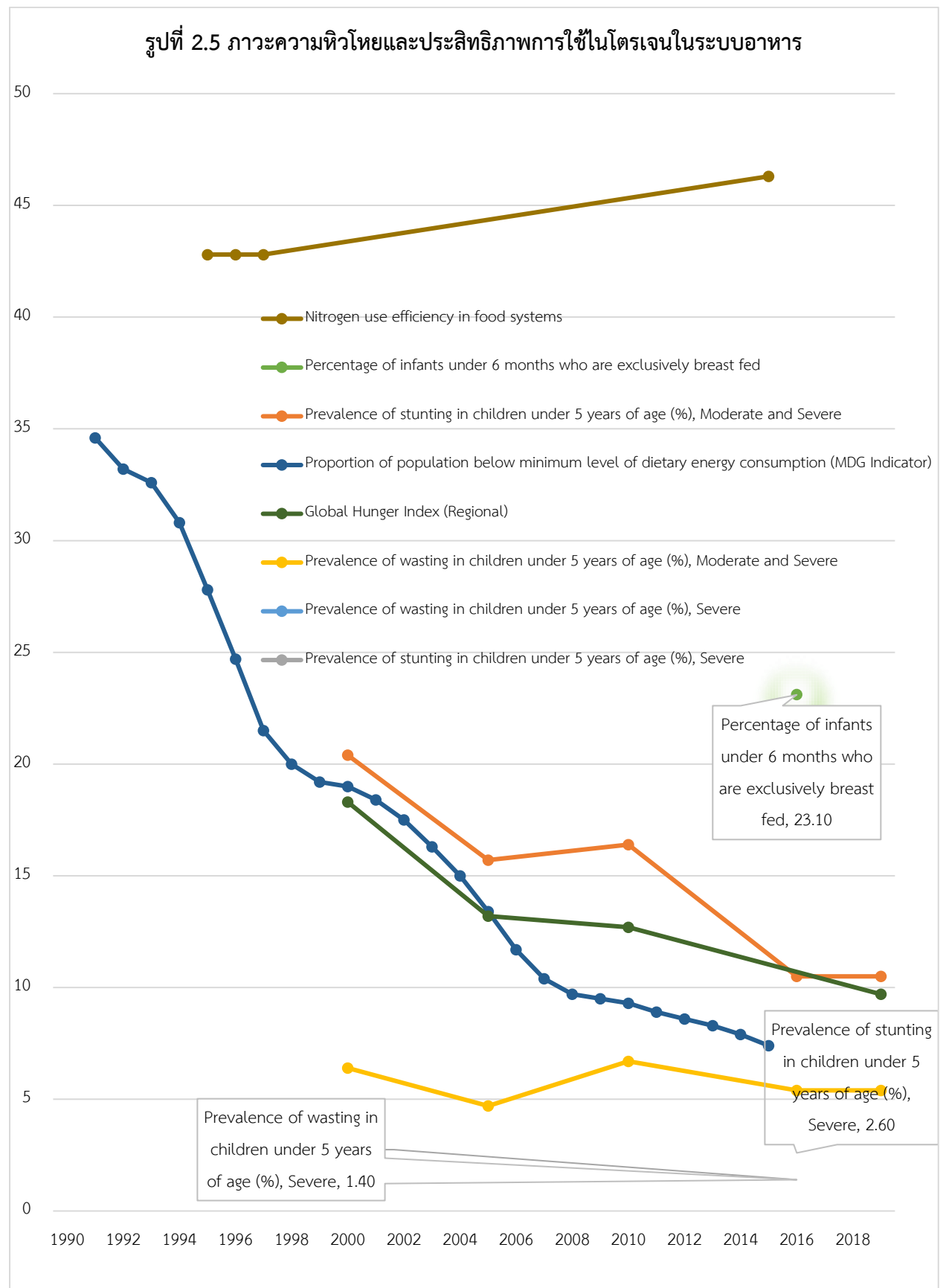
⁸ <https://data.worldbank.org/topic/poverty>

⁹ <http://lek-prapai.org/home/view.php?id=250>

¹⁰ ตีพิมพ์โดยโครงการความร่วมมือระหว่างองค์การนอกภาครัฐและไม่แสวงหากำไร Welthungerhilfe และ Concern Worldwide

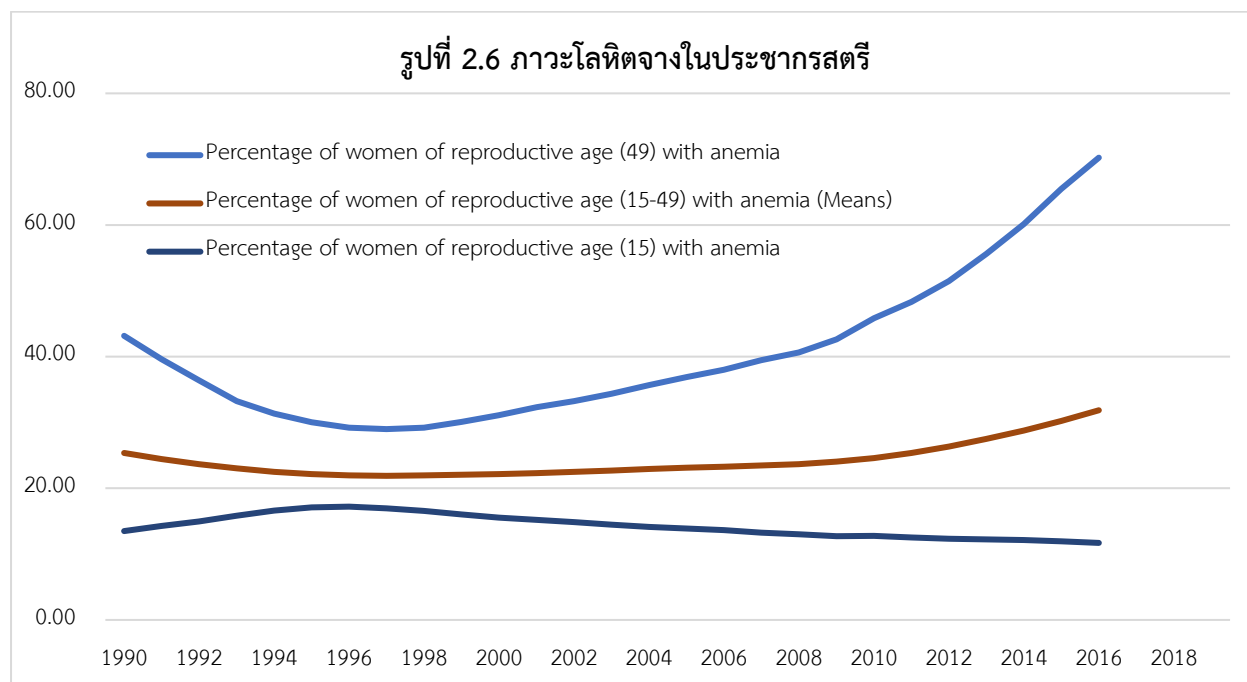
¹¹ <https://www.globalhungerindex.org/thailand.html>

รูปที่ 2.5 ภาวะความหิวโหยและประสิทธิภาพการใช้ไนโตรเจนในระบบอาหาร

ในรูปที่ 2.5 ได้แสดงให้เห็นถึง ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหารด้วย โดยแสดงผ่านตัวชี้วัด “ประสิทธิภาพการใช้ไนโตรเจนในระบบอาหาร” ของประเทศไทยมีค่าสูงขึ้น¹² แสดงถึงประสิทธิภาพของการใช้ปุ๋ยในการผลิตทางการเกษตรที่สูงขึ้น โดยสะท้อนว่าสัดส่วนของไนโตรเจนในผลผลิตทางการเกษตร (ผลผลิตทางการเกษตร) ต่อปัจจัยนำเข้าที่มีไนโตรเจน (ปุ๋ย) เพิ่มขึ้น

2.ข) ภาวะโลหิตจางในประชากรสตรี

จากรูปที่ 2.6 แนวโน้มหนึ่งที่น่าสนใจเป็นกังวลคือ ประชากรสตรีในวัยเจริญพันธุ์ของไทย มีสัดส่วนของผู้ที่มีภาวะโลหิตจางสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2541 พิจารณาได้จากค่าเฉลี่ยของทุกกลุ่มอายุและค่าของกลุ่มอายุสูงสุดคือ 49 ปี ส่วนค่าของกลุ่มอายุต่ำสุดคือ 15 ปี มีค่าลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2540¹³ แสดงให้เห็นว่า โภชนาการสำหรับเยาวชนสตรีในวัยต้นการเจริญพันธุ์มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามกับโภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ลงจากการขาดธาตุเหล็ก จนไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายสตรีในสถานะสังคมเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลง

¹²<http://www.fao.org/3/y4751e0k.htm>

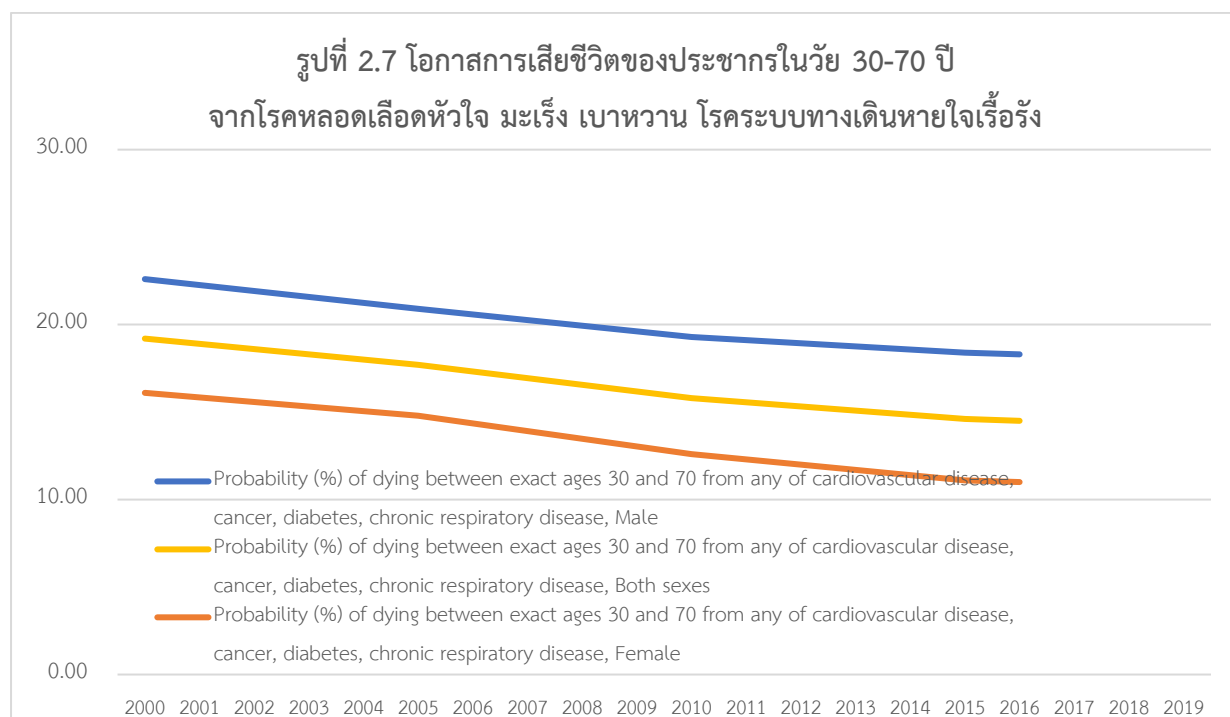
¹³ [https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/prevalence-of-anaemia-in-women-of-reproductive-age\(-\)](https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/prevalence-of-anaemia-in-women-of-reproductive-age(-))

2.3.3. เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าด้วยคนมีชีวิตที่มีสุขภาพและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลข้อมูลจากเว็บไซต์ของคณะทำงานระหว่างหน่วยงานของสหประชาชาติเพื่อการประมาณการเสียชีวิตของเด็ก (United Nations Inter-agency Group for Child Mortality Estimation, UN IGME) จากฐานข้อมูลขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations International Children's Emergency Fund, UNICEF) และองค์การอนามัยโลก (World Health Organization, WHO) เนื่องจาก UN IGME จัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการเสียชีวิตของเด็กในแต่ละประเทศเพื่อประมาณอัตราการเสียชีวิตของเด็ก ส่วน UNICEF รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเด็กในด้านต่างๆ รวมถึงการฉีดวัคซีน และ WHO จัดเก็บข้อมูลด้านสุขภาพของแต่ละประเทศอย่างต่อเนื่อง

โดยแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

3.ก) โอกาสการเสียชีวิตของประชากรในวัย 30-70 ปี จากโรคหลอดเลือดหัวใจ มะเร็ง เบาหวาน โรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง

จากรูปที่ 2.7 ประชากรไทยในวัย 30-70 ปี มีโอกาสเสียชีวิตจากโรคหลอดเลือดหัวใจ มะเร็ง เบาหวาน และโรคมะเร็งทางเดินหายใจเรื้อรัง ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง¹⁴ ตั้งแต่ปีที่เริ่มเก็บข้อมูล คือ พ.ศ. 2553 แสดงให้เห็นพัฒนาการของประเทศไทยในด้านสุขภาพของประชากรวัยทำงานและวัยเกษียณ นอกจากนี้ ประชากรชายมีโอกาเสียชีวิตสูงกว่าประชากรหญิงตลอดช่วงเวลาที่มีการเก็บข้อมูล แสดงให้เห็นความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชากรชายที่สูงกว่าประชากรหญิง และอาจนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านสาธารณสุขของไทยต่อไป

2.3.4. เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการศึกษาของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) และ Knoema Corporation เนื่องจากธนาคารโลกจัดเก็บข้อมูลด้านความยากจนของแต่ละประเทศอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง และ Knoema Corporation เป็นบริษัทเทคโนโลยีด้านข้อมูลที่รวบรวมข้อมูลไว้ถึง 3,500 ล้านอนุกรมเวลา จากแหล่งข้อมูล 1,400 แห่ง¹⁵ จึงสามารถให้ข้อมูลตัวชี้วัดบางตัวได้

โดยแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

4.ก) อัตราการรู้หนังสือ อัตราการสำเร็จระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ดังแสดงให้เห็นในรูปที่ 2.7 จะเห็นว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการขยายโอกาสทางการศึกษา พิจารณาได้จากการเพิ่มขึ้นอย่างค่อนข้างต่อเนื่องของอัตราการสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา¹⁶ อัตราการสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา¹⁷ และอัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา¹⁸ ตั้งแต่ปีที่เริ่มมีการจัดทำข้อมูลคือ พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1972) แม้กระนั้น อัตราการรู้หนังสือของประชากรผู้ใหญ่ไม่เพิ่มสูงขึ้นโดยตลอด กล่าวคือ มีการปรับตัวลดลงตั้งแต่หลัง พ.ศ. 2553¹⁹ สาเหตุน่าจะมาจากหลายปัจจัย เช่น ความวุ่นวาย

¹⁴ [https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/probability\(-\)-of-dying-between-age-30-and-exact-age-70-from-any-of-cardiovascular-disease-cancer-diabetes-or-chronic-respiratory-disease](https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/probability(-)-of-dying-between-age-30-and-exact-age-70-from-any-of-cardiovascular-disease-cancer-diabetes-or-chronic-respiratory-disease)

¹⁵ <https://en.wikipedia.org/wiki/Knoema>

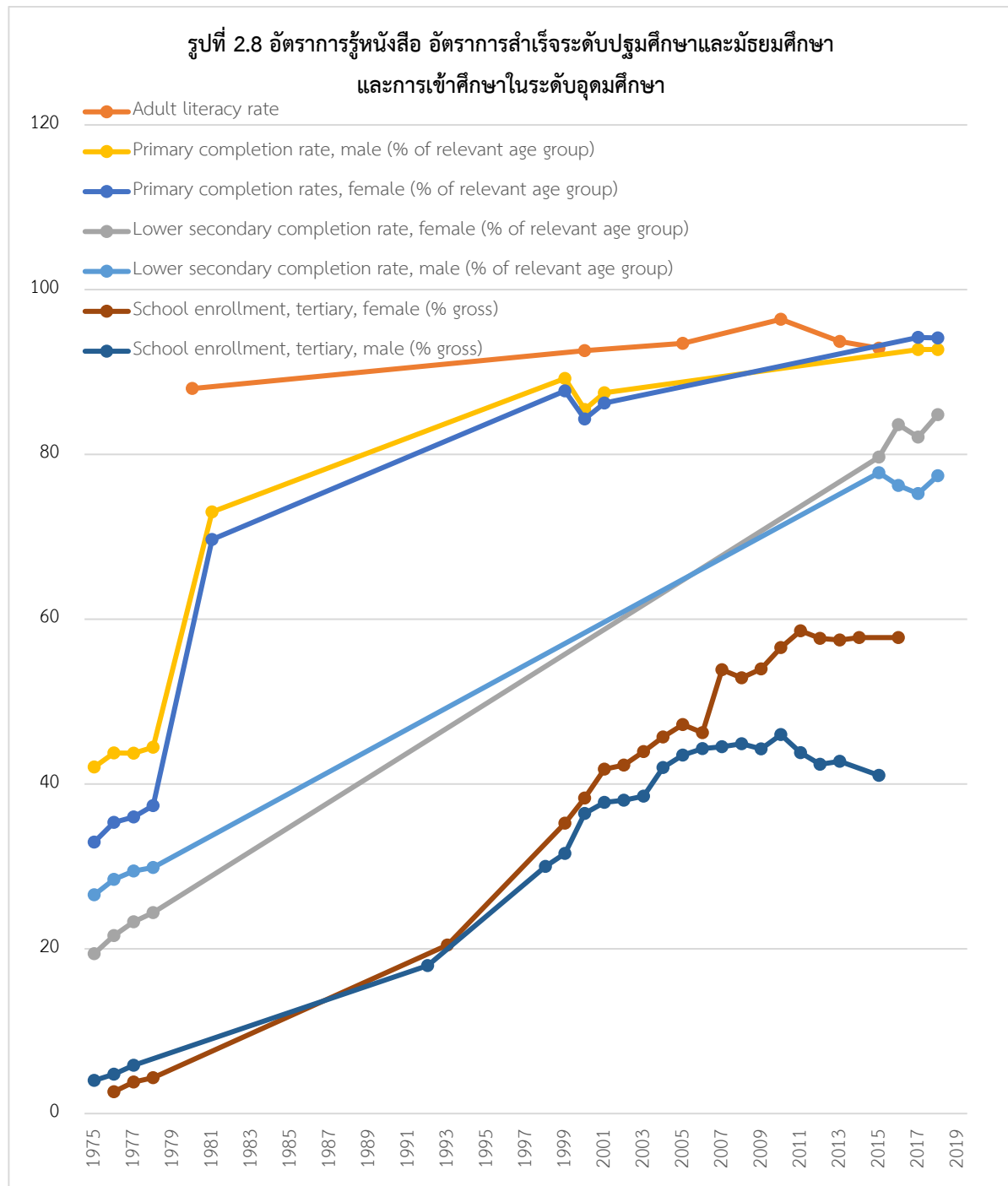
¹⁶ <https://data.worldbank.org/indicator/SE.PRM.CMPT.FE.ZS>

¹⁷ <https://data.worldbank.org/indicator/SE.SEC.CMPT.LO.ZS>

¹⁸ <https://data.worldbank.org/indicator/SE.TER.ENRR>

¹⁹ <https://knoema.com/atlas/Thailand/topics/Education/Literacy/Adult-literacy-rate>

ทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2552 ถึง พ.ศ. 2553 การขาดความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายของภาครัฐ เป็นต้น ซึ่งนับเป็นปัญหาที่สมควรได้รับการแก้ไข นอกจากนี้แนวโน้มที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคืออัตราการเข้าเรียนต่อในระดับอุดมศึกษาของทั้งเพศชายและหญิงคงที่และลดลงตั้งแต่ปี 2010 เป็นต้นมา โดยเฉพาะเพศชายมีส่วนการเรียนต่อระดับอุดมศึกษาต่ำกว่าเพศหญิงอย่างต่อเนื่องและช่องว่างนั้นเริ่มถ่างให้เห็นอย่างชัดเจนตั้งแต่ปี 2007 เป็นต้นมา

2.3.5 เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ ให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านความเท่าเทียมทางเพศของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) องค์การอนามัยโลก (World Health Organization, WHO) และสำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office) เนื่องจากธนาคารโลกจัดเก็บข้อมูลด้านความยากจนของแต่ละประเทศอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง WHO จัดเก็บข้อมูลด้านสุขภาวะของแต่ละประเทศอย่างต่อเนื่อง และสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นผู้รวบรวมข้อมูลต่างๆ ของประเทศไทย ที่เป็นทางการและตรงตามความเป็นจริงที่สุด

โดยแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

5.ก) ร้อยละของที่นั่งในรัฐสภาหรือตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งในระดับที่ต่ำกว่าระดับชาติ ที่ถือครองโดยผู้หญิงหรือชนกลุ่มน้อย ตามสัดส่วนประชากรผู้หญิงหรือชนกลุ่มน้อยต่อประชากรทั้งหมด

สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงไทยกำลังขับเคลื่อนไปในทิศทางของการส่งเสริมความเท่าเทียมตลอดคติ ทว่าในประเด็นการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็ก ประเทศไทยมีจำนวนผู้หญิงที่ได้รับที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา หรือได้รับตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งเช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในจำนวนที่น้อย เมื่อคิดเป็นสัดส่วนเปรียบเทียบกับสัดส่วนประชากรหญิงต่อประชากรทั้งหมด อย่างไรก็ตามสัดส่วนนี้เพิ่มสูงขึ้นอย่างค่อนข้างต่อเนื่องระหว่าง พ.ศ. 2543 – 2556 แต่หลังจากการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 สัดส่วนดังกล่าวมีค่าลดลงอย่างชัดเจน จนกระทั่ง พ.ศ. 2562 ที่มีการเลือกตั้งอีกครั้ง ร้อยละของที่นั่งในรัฐสภาที่ถือครองโดยผู้หญิงหรือชนกลุ่มน้อยกลับเพิ่มขึ้นสูงกว่าระดับก่อน พ.ศ. 2557²⁰ ดังรูปที่ 2.8

²⁰ <https://data.worldbank.org/indicator/SG.GEN.PARL.ZS>

2.3.6. เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านน้ำและสุขาภิบาล ของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO) สมาคมน้ำระหว่างประเทศ (International Water Association, IWA) และกรมควบคุมมลพิษ เนื่องจากธนาคารโลกจัดเก็บข้อมูลด้านความยากจนของแต่ละประเทศอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง FAO จัดเก็บข้อมูลด้านอาหารของแต่ละประเทศอย่างต่อเนื่อง IWA รวบรวมข้อมูลด้านทรัพยากรน้ำจากผู้เชี่ยวชาญถึง 140 ประเทศทั่วโลก และกรมควบคุมมลพิษจัดเก็บข้อมูลคุณภาพน้ำผิวดิน

โดยแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

6.ก) ไทยไม่เคยส่งข้อมูล สัดส่วนประชากรในเมืองและประชากรในชนบทที่ใช้บริการน้ำและ บริการสุขาภิบาลที่จัดการอย่างสะอาดและปลอดภัย ให้แก่ฐานข้อมูลของธนาคารโลก

ในประเด็นน้ำสะอาดและการสุขาภิบาล ประเทศไทยไม่เคยส่งข้อมูล สัดส่วนประชากรในเมืองและประชากรในชนบทที่ใช้บริการน้ำและบริการสุขาภิบาลที่จัดการอย่างสะอาดและปลอดภัย ให้แก่ฐานข้อมูลของธนาคารโลก²¹ เมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศที่ส่งข้อมูลดังกล่าวระหว่างช่วง พ.ศ. 2543-2560

องค์การอาหารและการเกษตร (Food and Agriculture Organization, FAO) ประเมินการว่า²² ใน พ.ศ. 2550 ประเทศไทยมี สัดส่วนทรัพยากรน้ำจืดที่ทดแทนได้จริงทั้งหมดที่ถูกถอนมาใช้ (Percentage of total actual renewable freshwater resources withdrawn) หรือที่เรียกว่า สัดส่วนของทรัพยากรน้ำทั้งหมดที่ถูกนำมาใช้ (Proportion of total water resources used ซึ่งเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของ SDG 6) มีค่าเท่ากับร้อยละ 13.1 นอกจากนี้ International Water Association (IWA) ได้ประมาณการว่า²³ ในปี 2561 น้ำเสียในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ผ่านการบำบัดตามมาตรฐานแห่งชาติและถูกนำกลับมาใช้ใหม่ มีปริมาณเพียงร้อยละ 5

6.ข) ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดิน WQI ค่าเฉลี่ยรายปี

ในประเด็นคุณภาพน้ำผิวดิน จากผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศ²⁴ ตั้งแต่ปี 2554-2562 โดยประเมินจากดัชนีคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index; WQI) ซึ่งแบ่งเป็นเกณฑ์ดีมาก (91-100 คะแนน) ดี (71-90 คะแนน) พอใช้ (61-70 คะแนน) เสื่อมโทรม (31-60 คะแนน) และเสื่อมโทรมมาก (0-30 คะแนน) พบว่า ในช่วงปี 2554-2557 คุณภาพน้ำผิวดินเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ส่วนในปี 2558-2560 คุณภาพน้ำผิวดินเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม

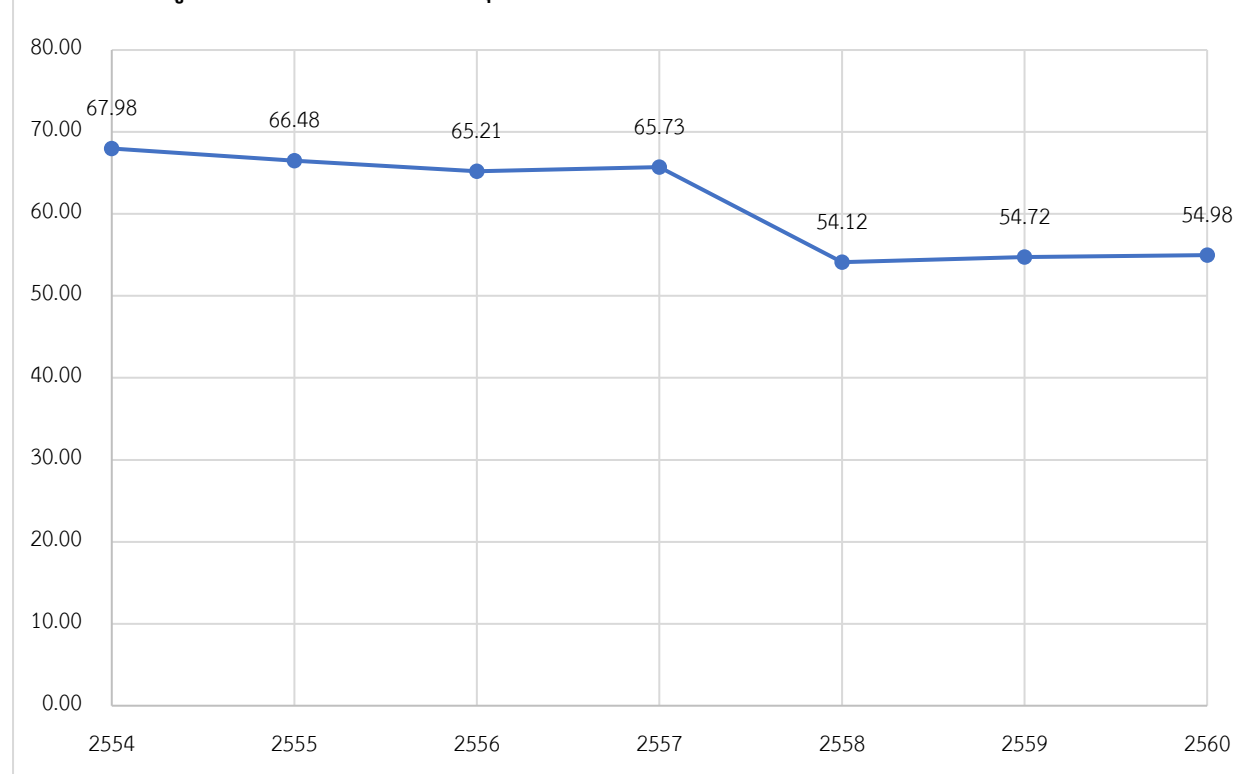
²¹ <https://data.worldbank.org/indicator/SH.H2O.SMDW.UR.ZS>; <https://data.worldbank.org/indicator/SH.H2O.SMDW.RU.ZS>;
<https://data.worldbank.org/indicator/SH.STA.SMSS.UR.ZS>; <https://data.worldbank.org/indicator/SH.STA.SMSS.RU.ZS>

²² <http://www.fao.org/aquastat/en/>

²³ <https://www.iwa-network.org/wp-content/uploads/2018/02/OFID-Wastewater-report-2018.pdf>

²⁴ <http://benchmark.moi.go.th/moibenchmarking2561/#kpi-0418001>

รูปที่ 2.10 ผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดิน WQI ค่าเฉลี่ยรายปี (คะแนน 1-100)

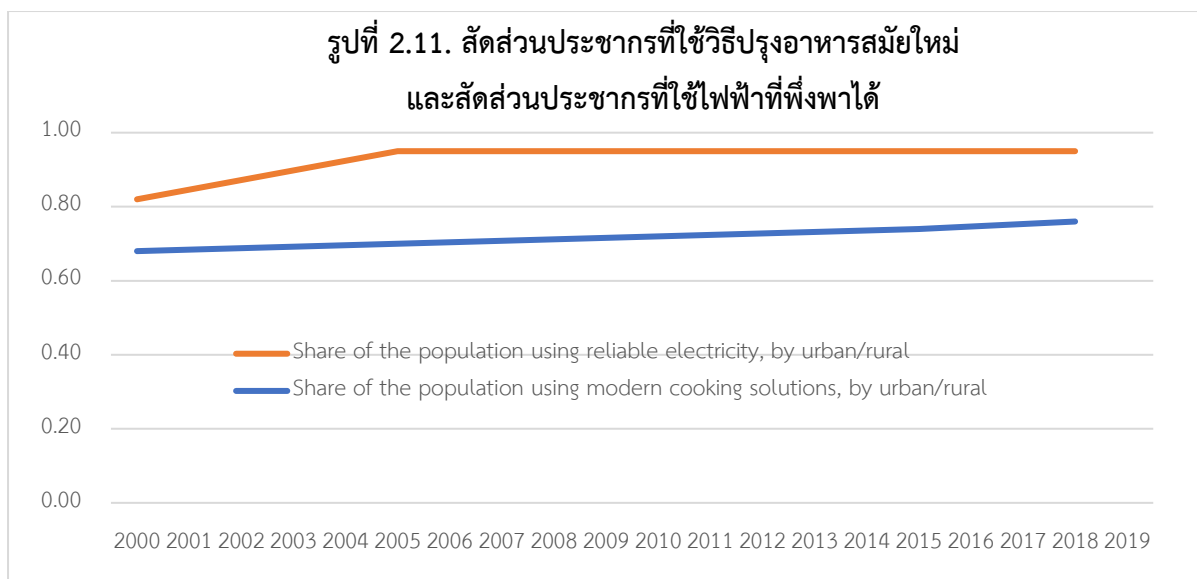
2.3.7. เป้าหมายที่ 7 สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ในราคาที่สามารถซื้อหาได้ เชื่อถือได้ และยั่งยืน

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านพลังงานของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลขององค์กรพลังงานระหว่างประเทศ (International Energy Agency: IEA) และจาก แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2558 – 2579 ของสำนักงานนโยบายและแผน พลังงาน กระทรวงพลังงาน เนื่องจาก IEA จัดเก็บข้อมูลด้านพลังงานของแต่ละประเทศอย่างต่อเนื่อง และ สำนักงานนโยบายและแผนพลังงานได้วางเป้าหมายสัดส่วนการใช้พลังงานของประเทศไทยไว้

โดยแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

7.ก) สัดส่วนประชากรที่ใช้วิธีปรุงอาหารสมัยใหม่ และสัดส่วนประชากรที่ใช้ไฟฟ้าที่เชื่อถือได้

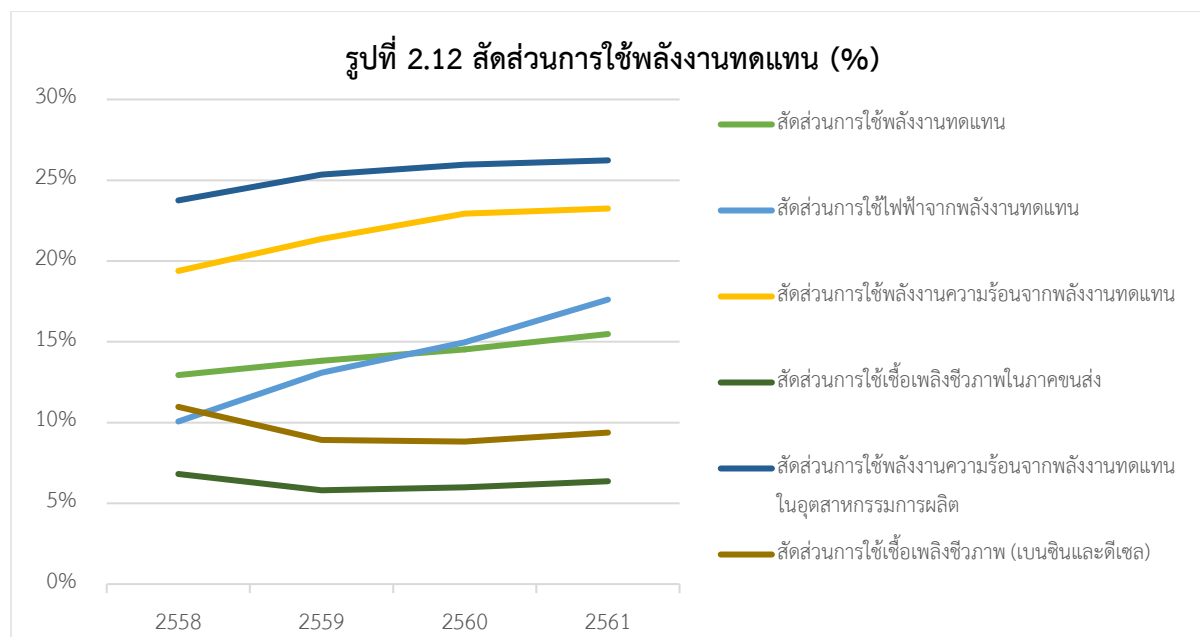
ตั้งปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรที่ใช้พลังงานไฟฟ้าที่เชื่อถือได้เกือบจะทั้งประเทศ (รูปที่ 2.10) อย่างไรก็ตามภาคการผลิตไฟฟ้ากำลังเผชิญความท้าทายเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยรวมของประเทศเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และครัวเรือน ส่งผลให้ความ ต้องการใช้ไฟฟ้าของประเทศเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

7.ข) สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน

ระหว่างปี 2558-2561²⁵ (ดังรูปที่ 2.11) พบว่า สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน และสัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทน มีสัดส่วนที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปี 2561 สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนประมาณร้อยละ 15 สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนประมาณร้อยละ 18 และสัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนประมาณร้อยละ 23 ในทางตรงกันข้ามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพในภาคขนส่งกลับมีสัดส่วนที่ลดลงเล็กน้อย โดยในปี 2558 สัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพในภาคขนส่งประมาณร้อยละ 7 แต่ลดลงมาเหลือประมาณร้อยละ 6 ในช่วงปี 2559-2561 นอกจากนี้ ยังมีสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนอื่น ๆ ได้แก่ สัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนในอุตสาหกรรมการผลิตที่มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นอยู่ที่ประมาณร้อยละ 27 ในปี 2561 และสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ (เบนซินและดีเซล) ที่มีสัดส่วนลดลงอยู่ที่ประมาณร้อยละ 9 ในปี 2561

²⁵ https://www.dede.go.th/ewt_news.php?nid=48247

2.3.8. เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) และเอกสารการประชุมและอนุสัญญาที่จัดทำโดยองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization, ILO) เนื่องจากธนาคารโลกจัดเก็บข้อมูลด้านความยากจนของแต่ละประเทศอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง และ ILO ดำเนินงานเพื่อส่งเสริมสวัสดิภาพของแรงงานทั่วโลก

โดยแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

8.ก) การให้สัตยาบรรณ (Ratification) และการบังคับใช้มาตรฐานพื้นฐานด้านแรงงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization, ILO)

ในด้านการให้สัตยาบรรณ (Ratification) และการบังคับใช้มาตรฐานพื้นฐานด้านแรงงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization, ILO) และการให้ความร่วมมือทางกฎหมายและทางปฏิบัติ ประเทศไทยให้สัตยาบรรณต่อสารอนุสัญญา (Conventions) ของ ILO แล้ว จำนวน 6 ฉบับจากทั้งหมด 8 ฉบับ ประกอบด้วย (1) อนุสัญญาฉบับที่ 29 ว่าด้วยแรงงานที่ถูกบังคับ (Forced or compulsory labour) พ.ศ. 2473 (2) อนุสัญญาฉบับที่ 100 ว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนที่เท่าเทียม (Equal Remuneration) พ.ศ. 2494 (3) อนุสัญญาฉบับที่ 105 ว่าด้วยการล้มเลิกระบบแรงงานที่ถูกบังคับ (Abolition of Forced Labour) พ.ศ. 2500 (4) อนุสัญญาฉบับที่ 111 ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติ การจ้างงาน และอาชีพ (Discrimination, Employment and Occupation) พ.ศ. 2501 (5) อนุสัญญาฉบับที่ 138 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำ

(Minimum Age) พ.ศ. 2516 และ (6) อนุสัญญาฉบับที่ 182 ว่าด้วยรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของแรงงานเด็ก (Worst Forms of Child Labour) พ.ศ. 2542

ส่วนอนุสัญญาที่ประเทศไทยยังไม่ให้สัตยาบรรณ แต่อยู่ในระหว่างการศึกษาหรือตรวจสอบ และการปรึกษาเบื้องต้นกับหุ้นส่วนทางสังคม ได้แก่ (1) อนุสัญญาฉบับที่ 87 ว่าด้วยเสรีภาพในการรวมกลุ่มและการคุ้มครองสิทธิในการจัดการประชุม (Freedom of Association and Protection of the Right to Organize) พ.ศ. 2491 และ (2) อนุสัญญาฉบับที่ 98 ว่าด้วยสิทธิในการรวมกลุ่มและการร่วมมือกันเจรจา ระหว่างฝ่ายนายจ้างกับฝ่ายลูกจ้าง (Right to Organise and Collective Bargaining) พ.ศ. 2492

2.3.9. เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม

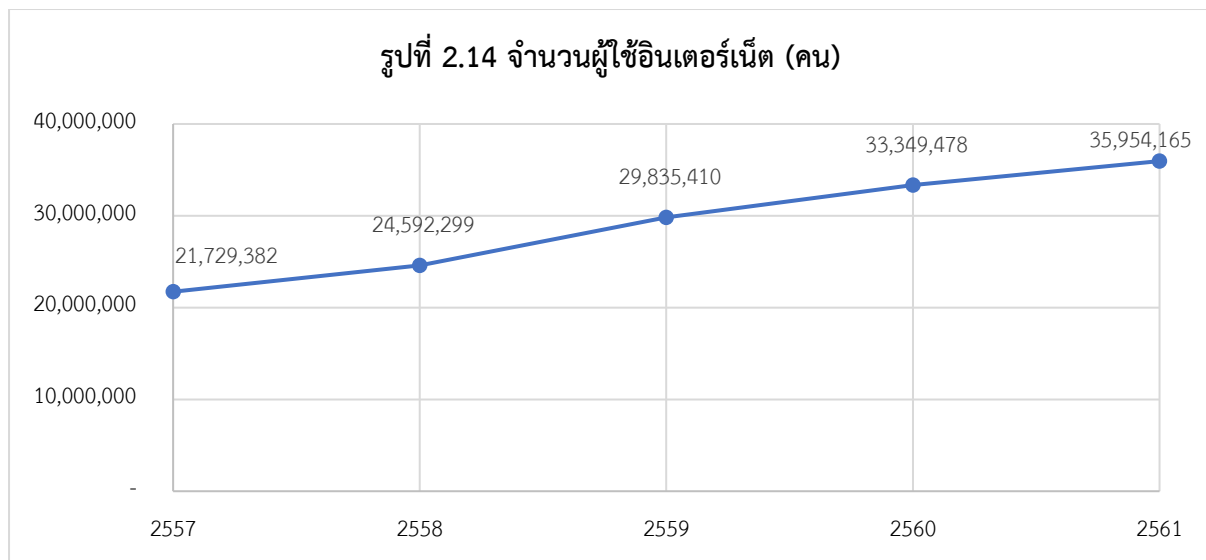
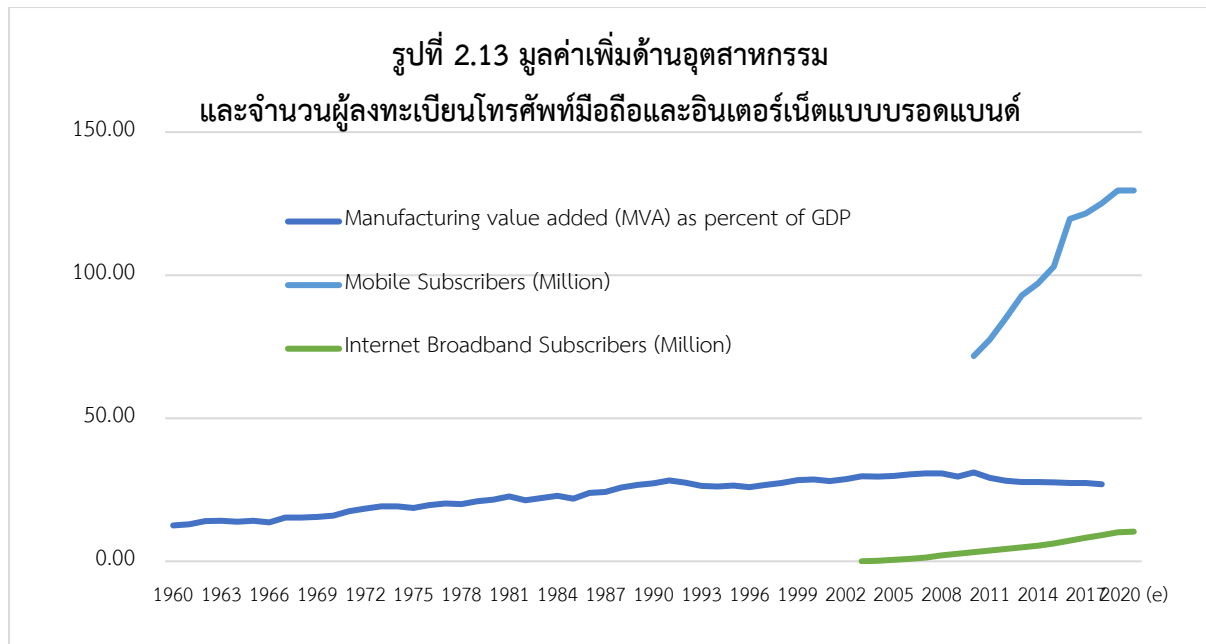
คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านอุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน ของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลอุตสาหกรรมโทรคมนาคมของไทย (Thai Telecom Industry Database, TTID) และฐานข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) เนื่องจาก TTID จัดเก็บข้อมูลด้านโทรคมนาคมของประเทศไทย และธนาคารโลกจัดเก็บข้อมูลด้านเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ อย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง

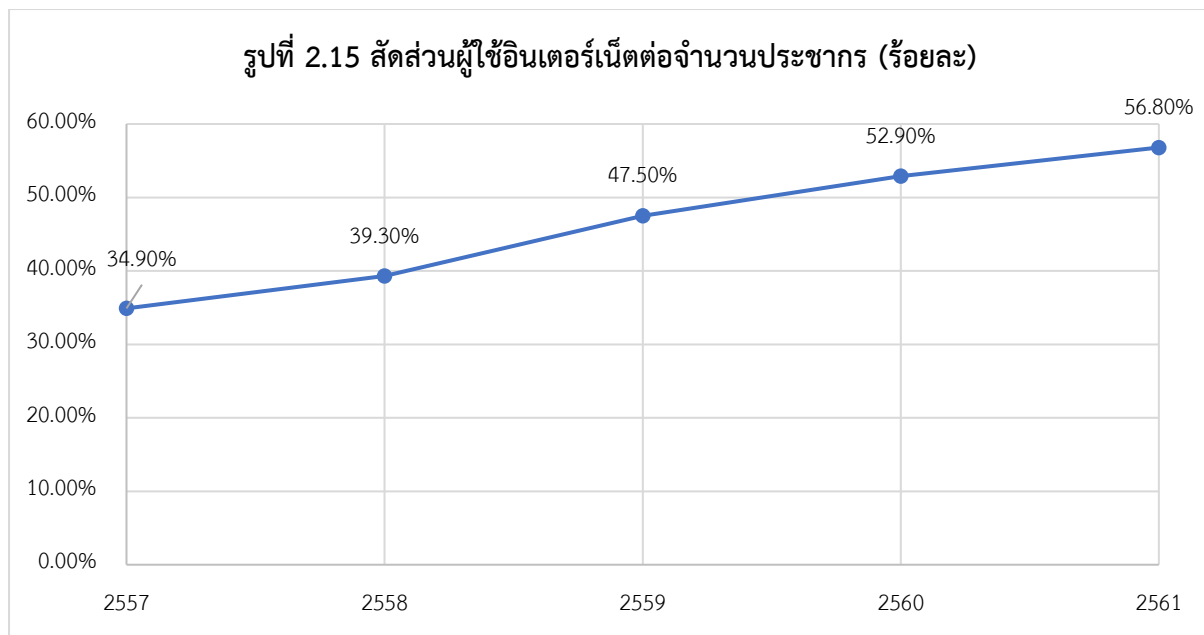
โดยแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

9.ก) สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต

จากกราฟ 2.12 จะเห็นว่าความพยายามนี้ประสบความสำเร็จ โดยวัดจากจำนวนผู้ลงทะเบียน โทรศัพท์มือถือ และจำนวนผู้ลงทะเบียนอินเทอร์เน็ตแบบบรอดแบนด์ ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตในช่วงปี 2557-2561²⁶ พบว่า จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 21,729,382 คน ในปี 2557 เป็น 35,954,165 คน ในปี 2561 (รูปที่ 9.2) ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 14,224,783 คน ภายในระยะเวลาเพียง 5 ปีเท่านั้น ส่งผลให้สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อจำนวนประชากรในช่วงปี 2557-2562 มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย จาก 34.90% ในปี 2557 เป็น 56.80% ในปี 2562 (รูปที่ 2.13) ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 21.90%

²⁶http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/tables/00000_Whole_Kingdom/15.2.xls,
http://osthailand.nic.go.th/files/image/sdgs/pdf/update_SDGindicators2562.pdf

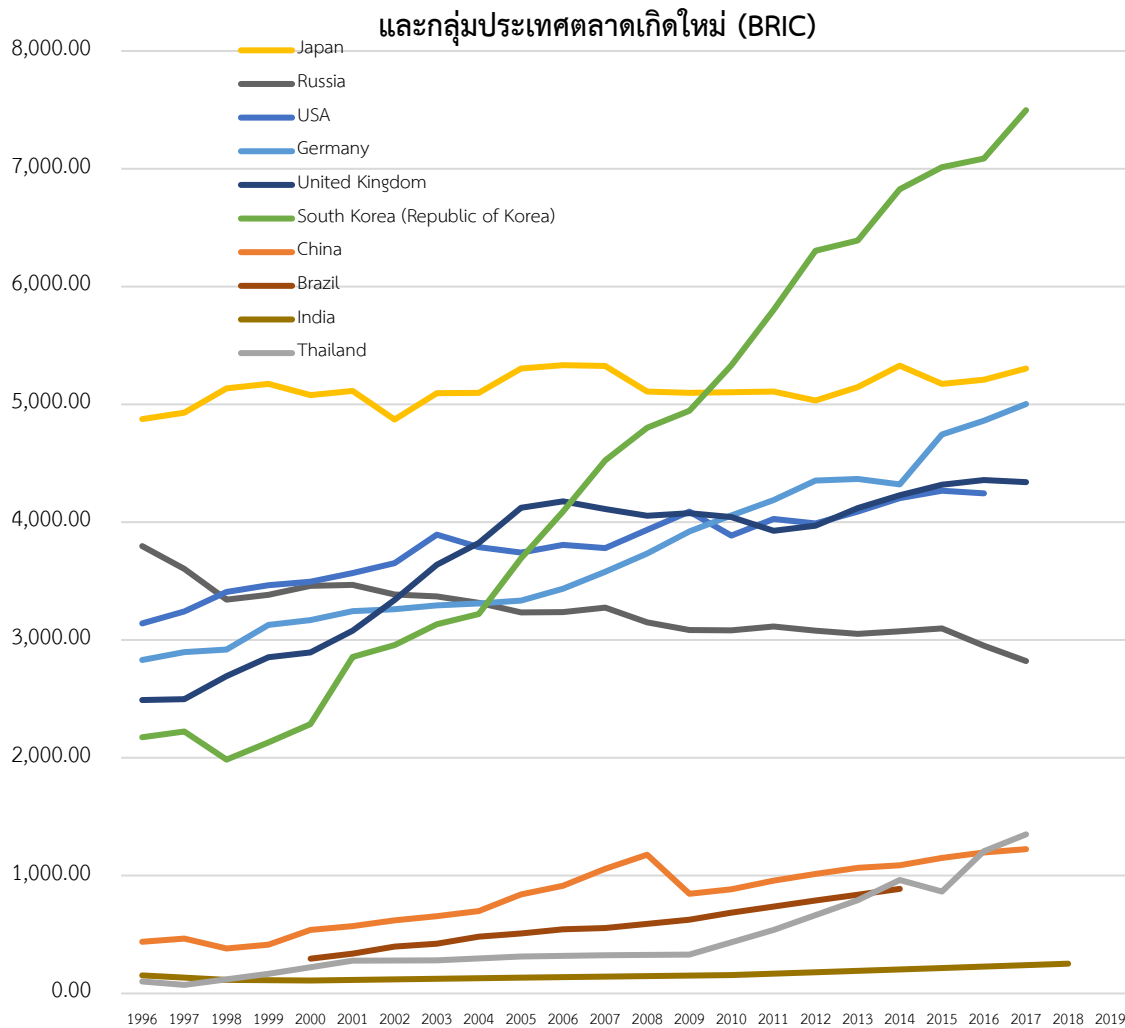

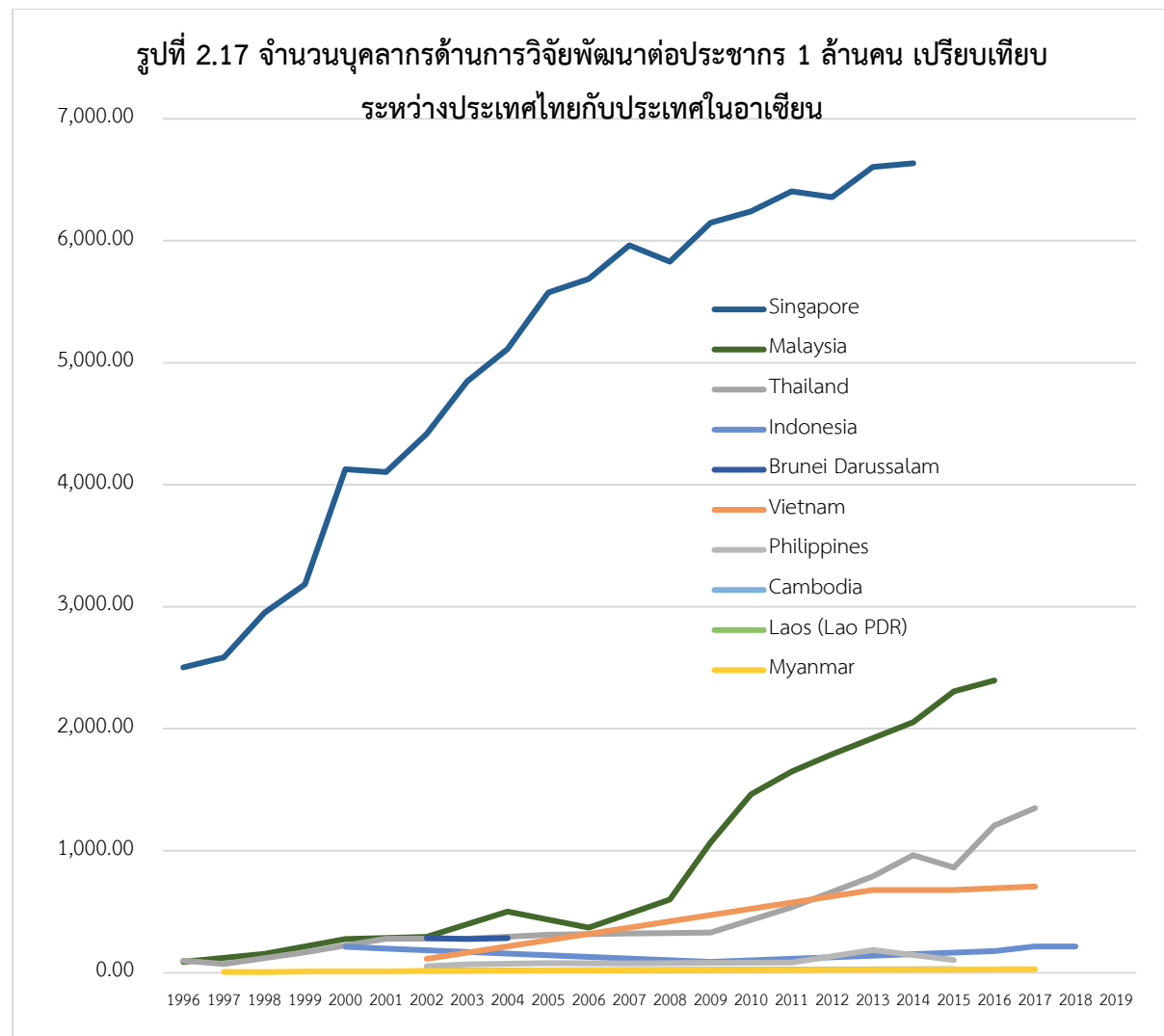

9.ข) จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยพัฒนาต่อประชากร 1 ล้านคน

ในด้านการส่งเสริมนวัตกรรม หากเปรียบเทียบจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยพัฒนาต่อประชากร 1 ล้านคน ระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศที่มีอัตราการนวัตกรรมสูงและกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ (BRIC) (รูปที่ 2.15) จะพบว่า ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านการวิจัยและพัฒนาต่อจำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปและค่อนข้างต่อเนื่อง จนกระทั่งเริ่มแซงสาธารณรัฐประชาชนจีนใน พ.ศ. 2559 และหากเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน (รูปที่ 2.16) จะพบว่า ประเทศไทยมีพัฒนาการที่ค่อนข้างเร็วตามหลังเพียงสิงคโปร์และมาเลเซีย จึงเป็นนิมิตหมายอันดีว่า ผลผลิตด้านนวัตกรรมของไทยจะมีอัตราการเกิดที่สูงขึ้นต่อไปในอนาคต

รูปที่ 2.16 จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยพัฒนาต่อประชากร 1 ล้านคน
เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศที่มีอัตรานวัตกรรมสูง

2.3.10. เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) เนื่องจากธนาคารโลกจัดเก็บข้อมูลด้านความยากจนของแต่ละประเทศอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง

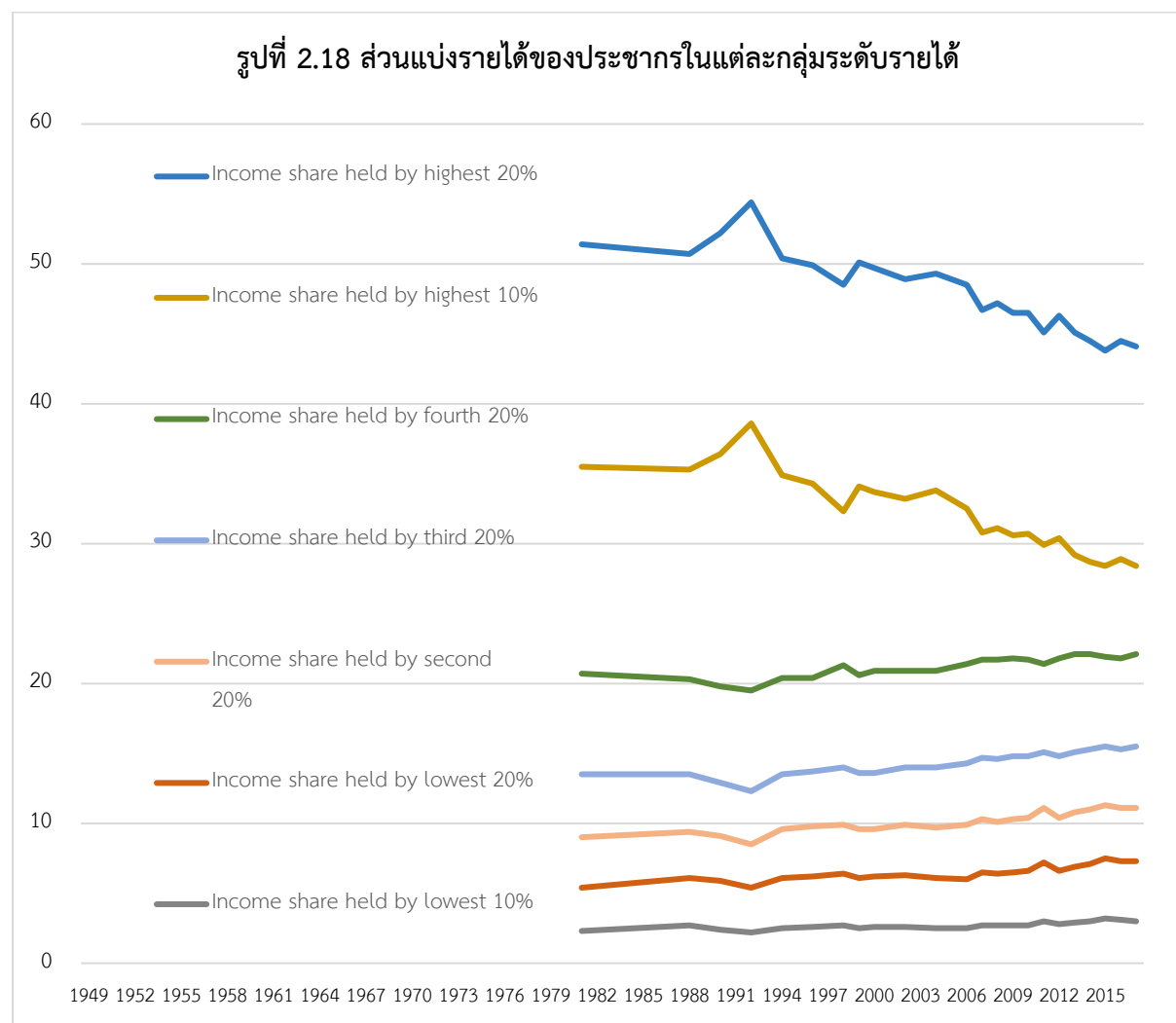
โดยแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

10.ก) ค่ากลางของระดับรายได้ประชากร

ประเทศไทยเริ่มจัดทำดัชนีหรือตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความไม่เสมอภาคหรือความเหลื่อมล้ำทางรายได้ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 หากพิจารณาส่วนแบ่งของรายได้ของประชากรในแต่ละกลุ่มระดับรายได้ (ดังรูปที่ 2.16) จะเห็นว่า ประชากรกลุ่มที่มีระดับรายได้สูงสุดร้อยละ 10 และร้อยละ 20 แรก มีส่วนแบ่งรายได้ลดลงอย่างค่อนข้างต่อเนื่อง (ยกเว้นในช่วงปี พ.ศ. 2532-2535, 2542, 2546-2547, 2551 และ 2553) ในขณะที่

ประชากรกลุ่มที่มีระดับรายได้รองลงมามีส่วนแบ่งรายได้เพิ่มขึ้น แสดงถึงแนวโน้มในการกระจายรายได้ภายในประเทศที่ดีขึ้น แต่ก็ไม่ได้แปลว่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้จะหมดไปในอนาคตอันใกล้

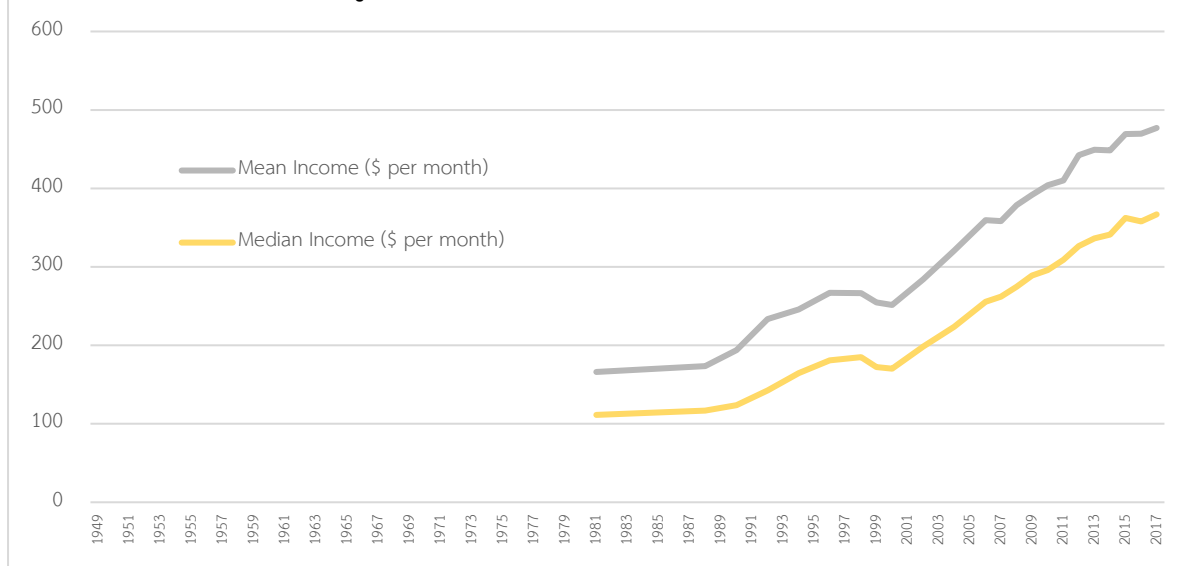
หากดูจากระดับรายได้ประชากร จากรูปที่ 2.17 จะเห็นว่า รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย²⁷ และ รายได้ต่อเดือนมัธยฐาน²⁸ (Median Income) มีค่าสูงขึ้นอย่างค่อนข้างต่อเนื่อง (ยกเว้นในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 และ 2559) แสดงว่า ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้สูงขึ้น แต่เนื่องจากรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย (Mean Income) มีค่าสูงกว่ารายได้ต่อเดือนมัธยฐานในทุกปี แสดงว่า ประชากรเกินครึ่งของประเทศมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศ อันแสดงถึงปัญหาการกระจายรายได้

²⁷ <http://iresearch.worldbank.org/PovcalNet/povOnDemand.aspx>

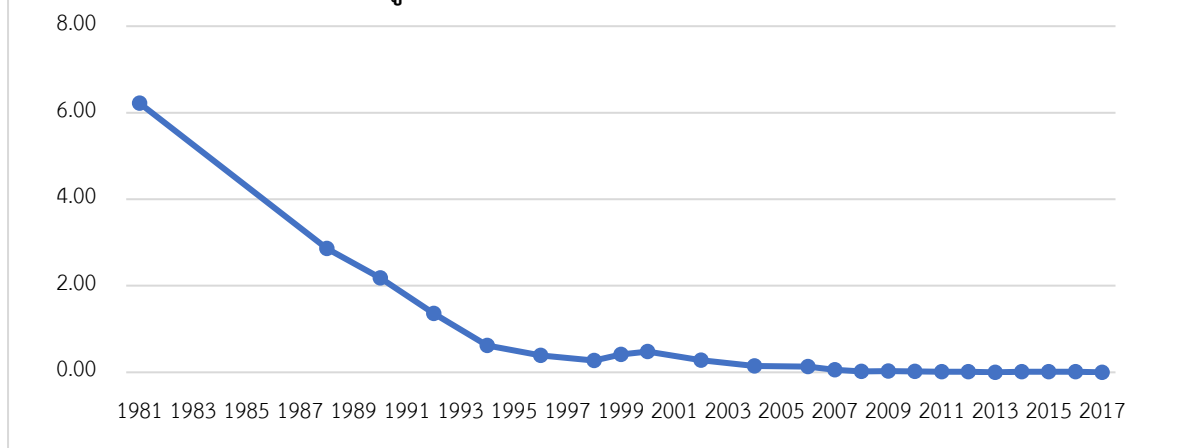
²⁸ <http://iresearch.worldbank.org/PovcalNet/povOnDemand.aspx>

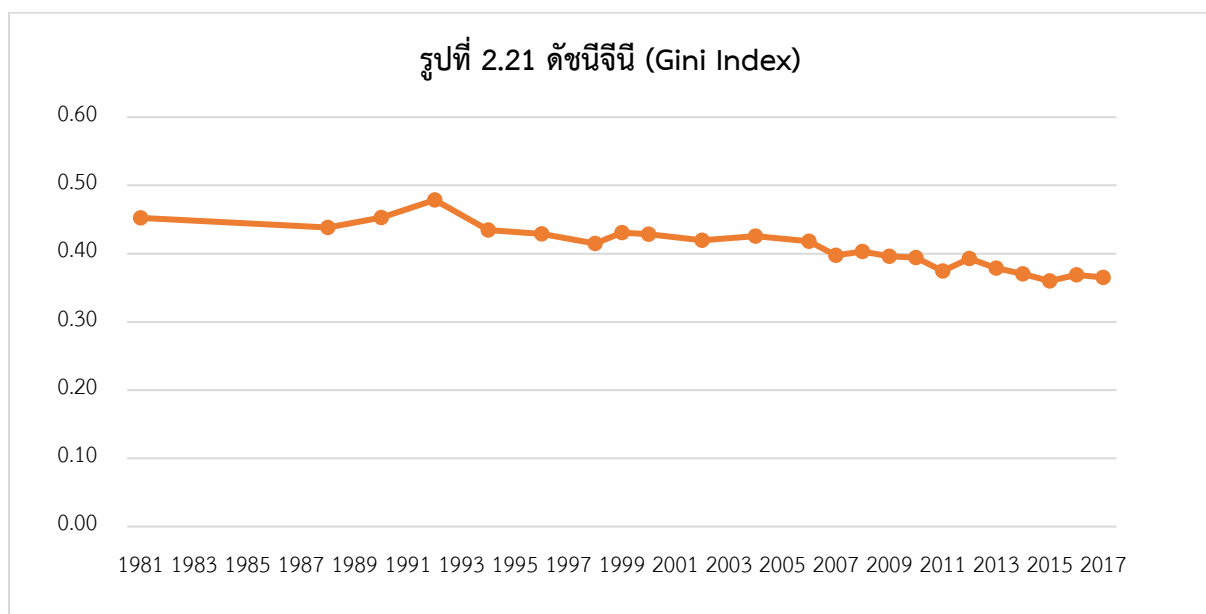
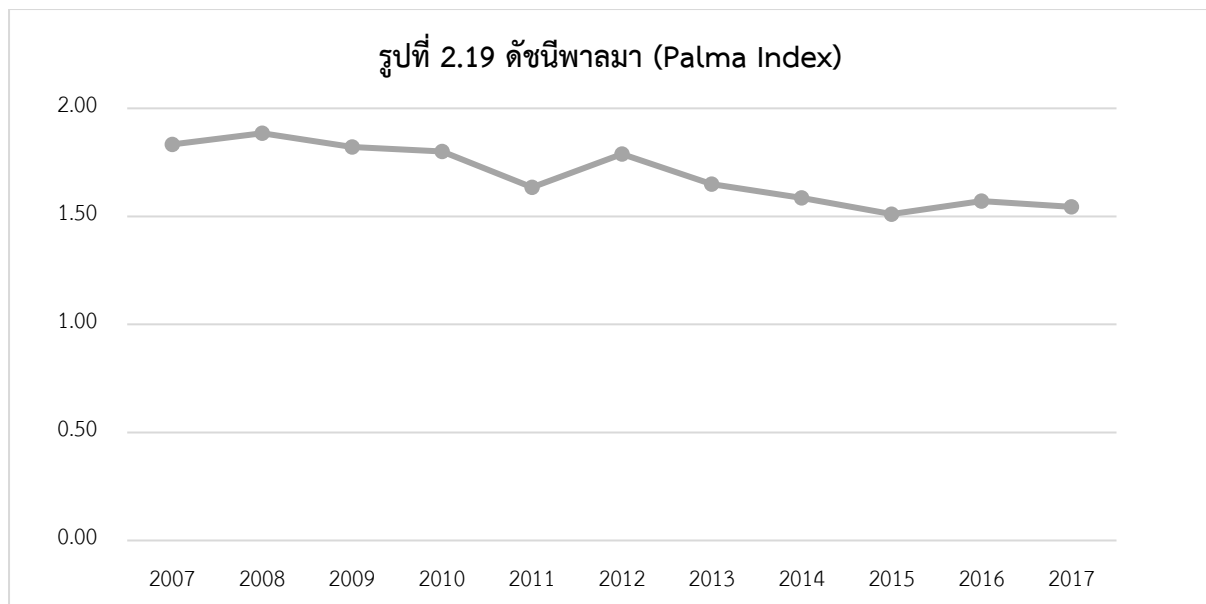
รูปที่ 2.19 ค่ากลางของระดับรายได้ประชากร

แต่หากเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการกระจายรายได้กับการขจัดความยากจน จากรูปที่ 2.18 ถึง 2.20 จะเห็นว่า ดัชนีวัตต์ส ซึ่งแสดงช่องว่างของความยากจนในรูปแบบหนึ่ง มีค่าลดลงอย่างรวดเร็วโดยเปรียบเทียบกับ ดัชนีจีนิ ซึ่งแสดงการกระจุกตัวของรายได้ และ ดัชนีพาลมา ซึ่งแสดงสัดส่วนของรายได้ของประชากรที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 10 แรก กับรายได้ของประชากรที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ดังนั้น เหล่านี้จึงเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าไทยอาจจะทำได้ค่อนข้างดีในการกำจัดความยากจน ทว่าด้านการกระจายรายได้ นั้นยังไม่ดีเท่าที่ควร

รูปที่ 2.20 ดัชนีวัตต์ส (Watts Index)

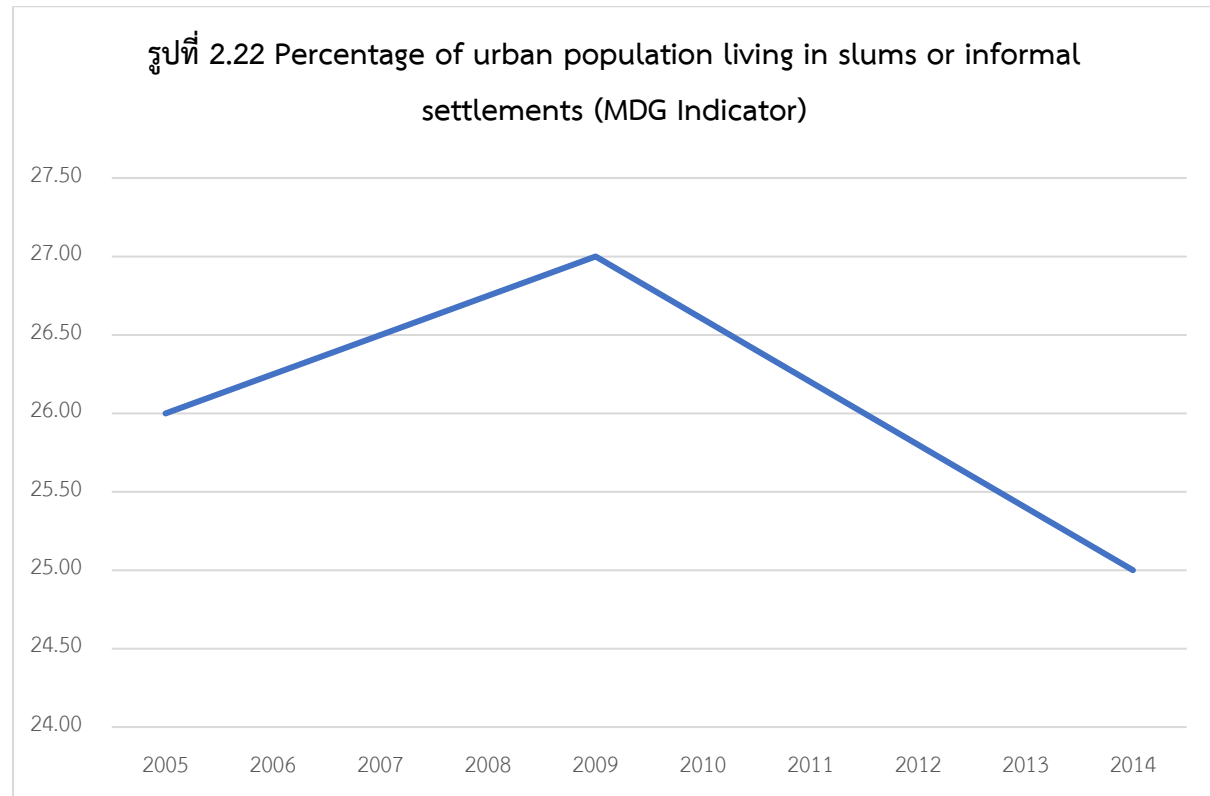
2.3.11. เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ทัวถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและยั่งยืน

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านเมืองและการตั้งถิ่นฐานของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เนื่องจากธนาคารโลกจัดเก็บข้อมูลด้านความเป็นอยู่ของประชากรยากจนในเมืองของแต่ละประเทศอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนจัดเก็บข้อมูลโครงการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด "บ้านมั่นคง"

โดยแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

11.ก) จำนวนประชากรเมืองที่อาศัยอยู่ในสลัมหรือที่พักชั่วคราว

ตามฐานข้อมูลของธนาคารโลก ประเทศไทยมีจำนวนประชากรเมืองที่อาศัยอยู่ในสลัมหรือที่พักชั่วคราว เพิ่มขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2548 ถึง 2552 และลดลงหลังจากนั้น²⁹

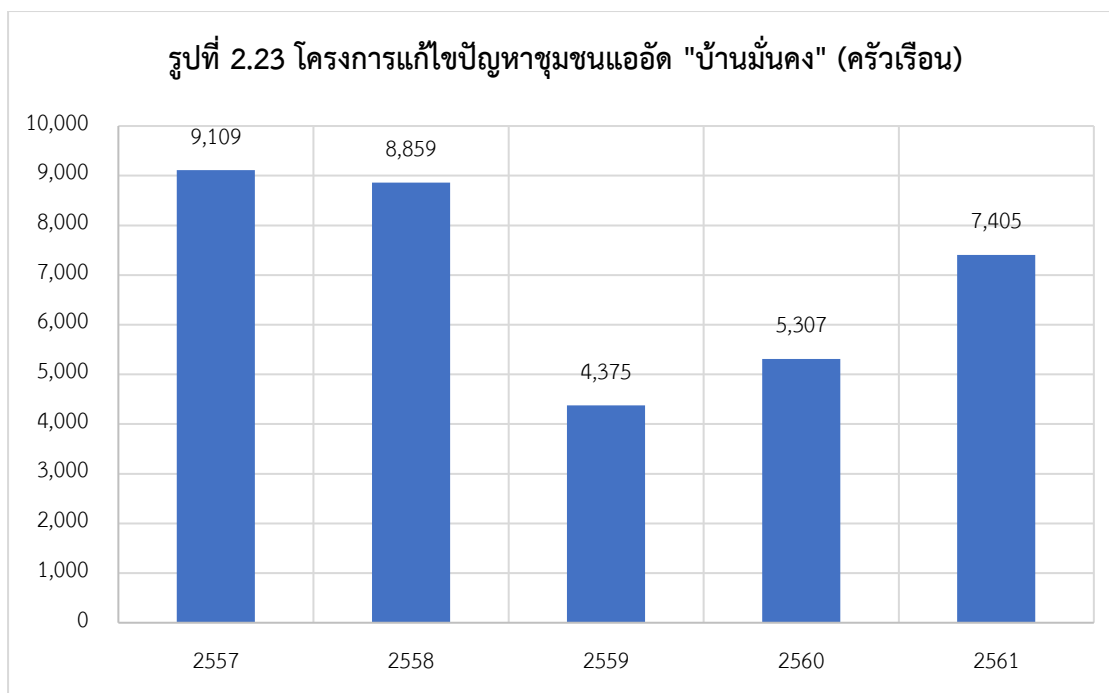

11.ข) โครงการแก้ไขปัญหามลพิษ "บ้านมั่นคง"

สำหรับโครงการแก้ไขปัญหามลพิษ "บ้านมั่นคง"³⁰ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชุมชนบุกรุกให้มีที่อยู่อาศัยมั่นคง โดยจากผลการสำรวจชุมชนแออัดปี 2551 มีจำนวน 728,639 ครัวเรือน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนดำเนินการแก้ไขปัญหามาได้โครงการบ้านมั่นคงไปแล้ว จำนวน 86,030 ครัวเรือน คงเหลือที่อยู่ในแผนการแก้ไขอีกจำนวน 205,453 ครัวเรือน/หน่วย ซึ่งทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนต้องการดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 2563 ตามแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัดและผู้มีรายได้น้อยปี 2559 – 2563 ทั้งนี้ จากข้อมูลโครงการแก้ไขปัญหามลพิษ "บ้านมั่นคง" ปี 2559 – 2561 พบว่า มีการดำเนินโครงการรวมทั้งสิ้นเพียง 17,087 ครัวเรือนเท่านั้น

²⁹ <https://data.worldbank.org/indicator/en.pop.slum.ur.zs>

³⁰ <https://web.codi.or.th/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=4899>

2.3.12 เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการบริโภคที่ยั่งยืนของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษที่ได้รายงานข้อมูลขยะมูลฝอยชุมชนและมลพิษทางอากาศ ในรายงานสรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2561³¹

โดยแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

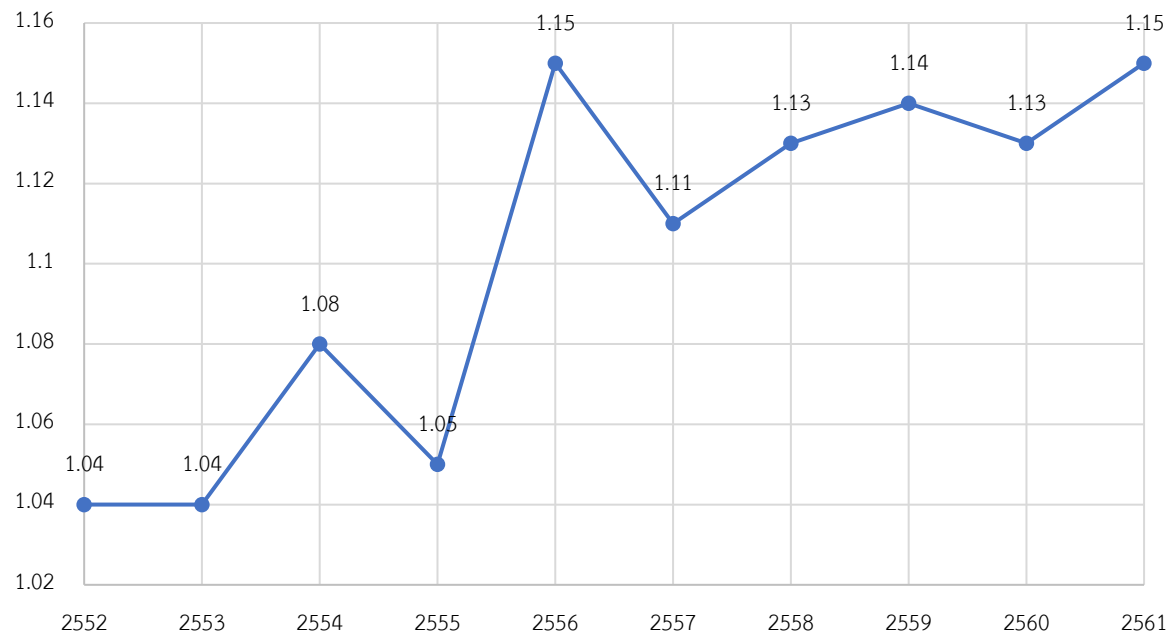
12.ก) ปริมาณขยะมูลฝอย

ขยะมูลฝอยชุมชนเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยมาอย่างยาวนาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีการเพิ่มขึ้นของประชากร การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของชุมชนเมือง และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมืองในหลายพื้นที่ รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเมื่อพิจารณาในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (2552-2561) จะพบว่า อัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนเพิ่มขึ้นจาก 1.04 เป็น 1.15 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน (รูปที่ 2.23) และปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นจาก 24.11 ล้านตัน เป็น 27.93 ล้านตัน (รูปที่ 2.24)

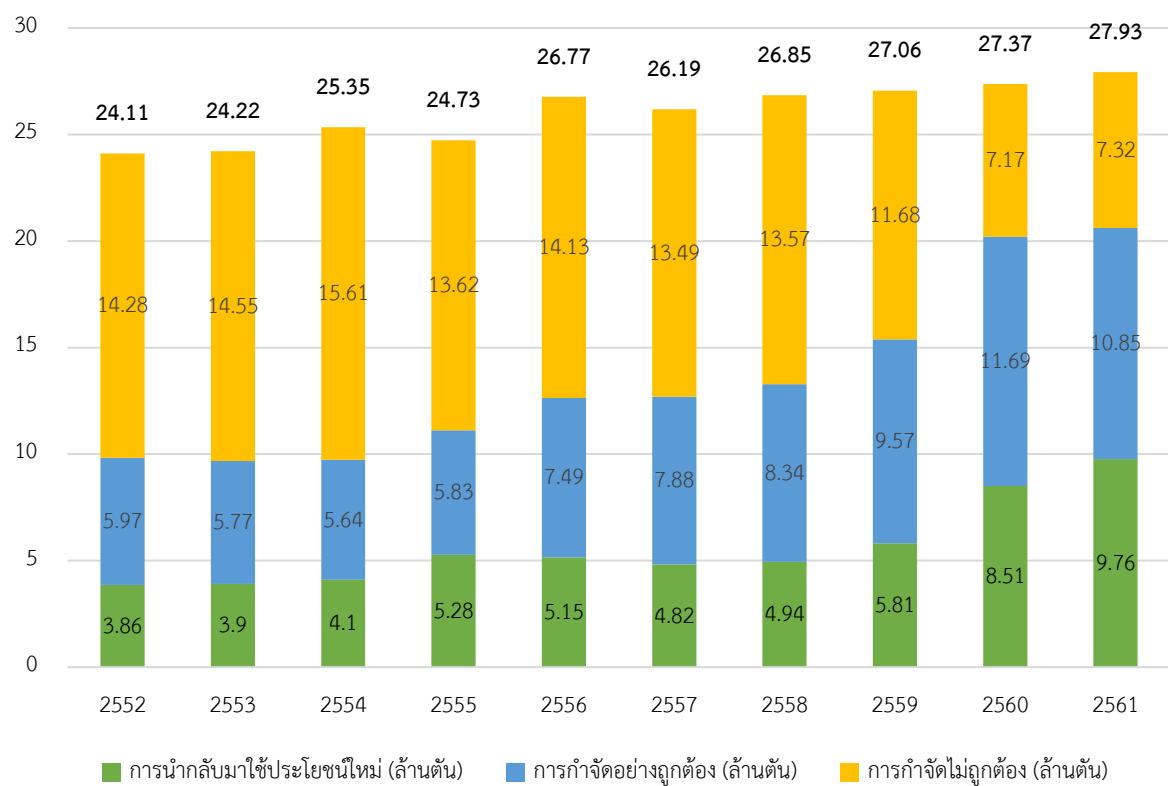
³¹ กรมควบคุมมลพิษ. (2562). รายงานสรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2561. สืบค้นจาก:

http://www.pcd.go.th/public/publications/print_report.cfm?task=pcdreport2561 [21 เม.ย. 63]

รูปที่ 2.24. อัตราการเกิดขยะ (กก./คน/วัน)

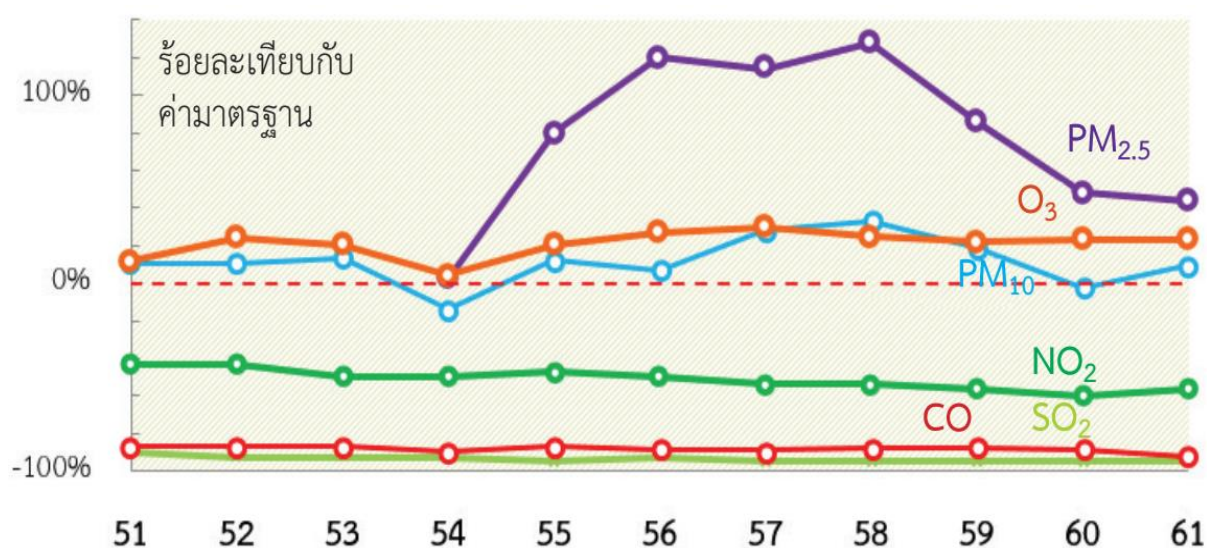
รูปที่ 2.25. ปริมาณขยะมูลฝอย (ล้านตัน)

12.ข) ปริมาณมลพิษทางอากาศ

สำหรับปริมาณมลพิษทางอากาศในช่วงระหว่างปี 2551-2561 ส่วนใหญ่มีแนวโน้มทรงตัว โดยก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO₂) ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) คาร์บอนมอนนอกไซด์ (CO) อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทุกพื้นที่ที่มีการตรวจวัด อย่างไรก็ตาม ก๊าซโอโซน (O₃) ฝุ่นละออง PM₁₀ และฝุ่นละออง PM_{2.5} ยังคงเป็นปัญหาอยู่ โดยก๊าซโอโซนมีค่าเกินมาตรฐานทุกปี ส่วนฝุ่นละออง PM₁₀ มีค่าเกินมาตรฐานถึง 9 ปี และฝุ่นละออง PM_{2.5} มีค่าเกินมาตรฐานในระดับที่สูงมากมาโดยตลอด นับตั้งแต่เริ่มมีการตรวจวัดในปี 2554 โดยเฉพาะปี 2556-2558 ที่มีค่าเกินมาตรฐานมากกว่าร้อยละ 100 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ฝุ่นละออง PM_{2.5} ได้สร้างปัญหาที่กระทบต่อสุขภาพของประชาชนมาอย่างยาวนานมากแล้ว แต่สังคมเพิ่งมีการตื่นตัวในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาเท่านั้น

รูปที่ 2.26 ปริมาณมลพิษทางอากาศ (ร้อยละเทียบกับค่ามาตรฐาน)

2.3.13 เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ (Climate Change) ของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือตัวชี้วัดที่จัดทำโดยกระทรวงมหาดไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ได้รายงานข้อมูลมูลค่าความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง³² และสัดส่วนมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดจากภัยธรรมชาติต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมฯ แบบปริมาณลูกโซ่³³

โดยแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

³² <http://benchmark.moi.go.th/moibenchmarking2561/#kpi-0411001>

³³ <http://benchmark.moi.go.th/moibenchmarking2561/#kpi-0406001>

13.ก) มูลค่าความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง

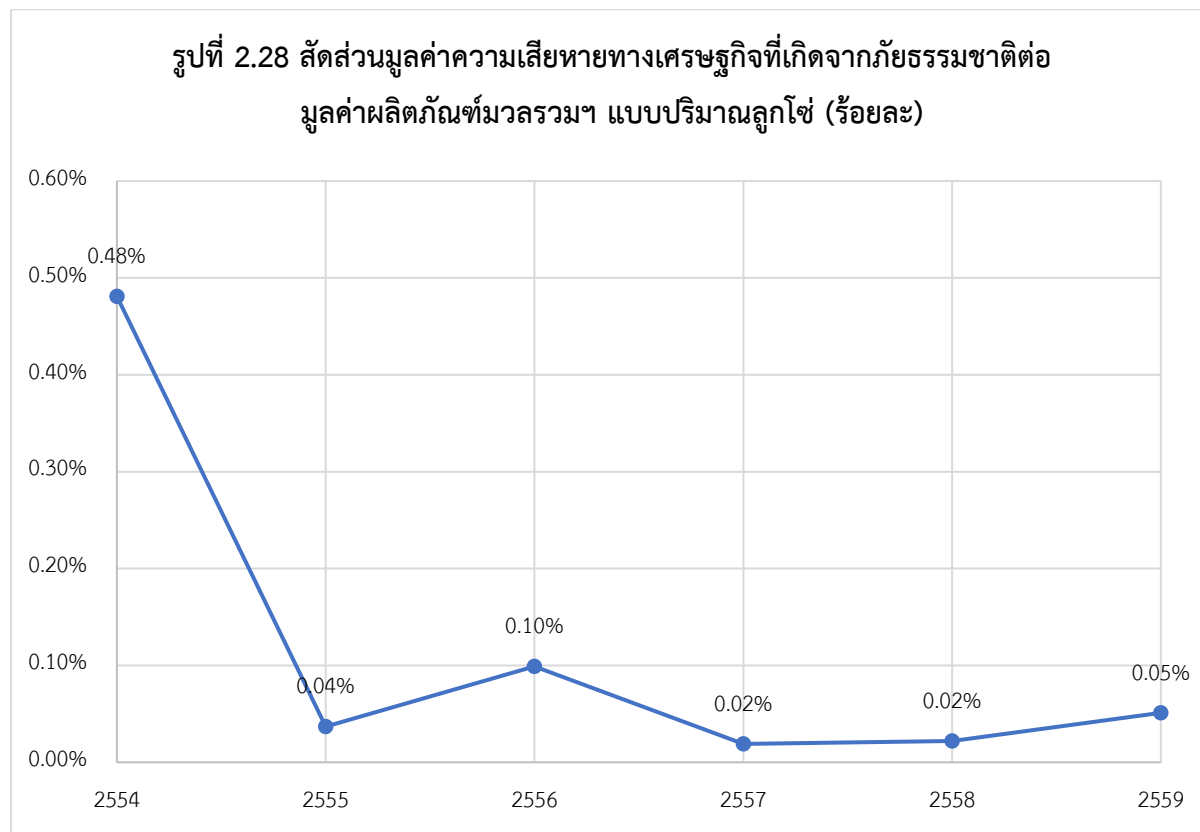
อุทกภัยและภัยแล้งเป็นปัญหาที่ประเทศไทยเผชิญทุกปี ซึ่งทำให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีมาตรการที่จะต้องจัดการปัญหาทั้งสองเรื่องนี้เป็นประจำ จากข้อมูลมูลค่าความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง (รูปที่ 2.26) จะพบว่า ในสถานะที่อุทกภัยและภัยแล้งไม่รุนแรงมากนักเช่นในปี 2557-2559 มูลค่าความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้งจะต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท แต่ก็ไม่ได้ต่ำลงอย่างมีนัยยะสำคัญ ส่วนในปี 2555 ก็สูงกว่า 1,000 ล้านบาทเล็กน้อย ซึ่งตรงข้ามกับปี 2554 ที่เกิดมหาอุทกภัย ก่อให้เกิดมูลค่าความเสียหายเกือบ 24,000 ล้านบาท และปี 2556 ที่เกิดวิกฤตภัยแล้ง ก่อให้เกิดมูลค่าความเสียหายเกือบ 5,000 ล้านบาท

นอกจากนี้ จากข้อมูลสัดส่วนมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดจากภัยธรรมชาติ³⁴ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมฯ แบบปริมาณลูกโซ่ (รูปที่ 2.27) ก็จะพบว่า มีลักษณะคล้ายคลึงกับรูปที่ 13.1 เป็นอย่างมาก ซึ่งอาจจะอนุมานได้ว่า ในสถานะเกิดภัยธรรมชาติปกติเช่นปี 2555 2557 2558 และ 2559 สัดส่วน

³⁴ มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความเสียหายทั้งในระดับตัวบุคคล ครอบครัว สถานประกอบการ ชุมชนและส่วนรวม อาทิเช่น ความเสียหายต่อสิ่งก่อสร้าง (เช่น บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย อาคาร สถานประกอบการ) ทรัพย์สิน (เช่น ยานยนต์ เรือ) พื้นที่เกษตรกรรมและปศุสัตว์ (เช่น โรงเรือน โรงเพาะ บ่อปลา คอกสัตว์ และปศุสัตว์) สาธารณูปโภค/สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ (เช่น ถนน สะพาน ฝายกั้นน้ำ ศาสนสถาน โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ) เป็นต้น ส่วนภัยธรรมชาติ หมายถึง อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ภัยหนาว ภัยแล้ง และภัยจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น พายุ ลูกเห็บ ดินสไลด์ และดินถล่ม เป็นต้น

มูลค่าความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมฯ แบบปริมาณลูกโซ่จะน้อยกว่า 0.10% ซึ่งตรงข้ามกับปี 2554 สัดส่วนมูลค่าความเสียหายฯ เกือบ 0.50% และปี 2556 สัดส่วนมูลค่าความเสียหายฯ ประมาณ 0.10%

2.3.14 เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลและทรัพยากรอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านทะเลและการประมงของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของธนาคารโลก (World Bank) เว็บไซต์การประชุมด้านมหาสมุทรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Ocean Conference, UNOC) เอกสารตีพิมพ์ของกรมประมง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ เนื่องจากธนาคารโลกจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ ในขณะที่ UNOC เป็นการประชุมที่ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์และการใช้ทรัพยากรทางทะเล พื้นที่ชายทะเล และมหาสมุทรอย่างยั่งยืน ส่วนเอกสารตีพิมพ์ของกรมประมงสัมพันธ์โดยตรงกับการจัดการทรัพยากรทางทะเลและมีผลผูกพันทางกฎหมาย และกรมควบคุมมลพิษที่พัฒนาดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index : MWQI)

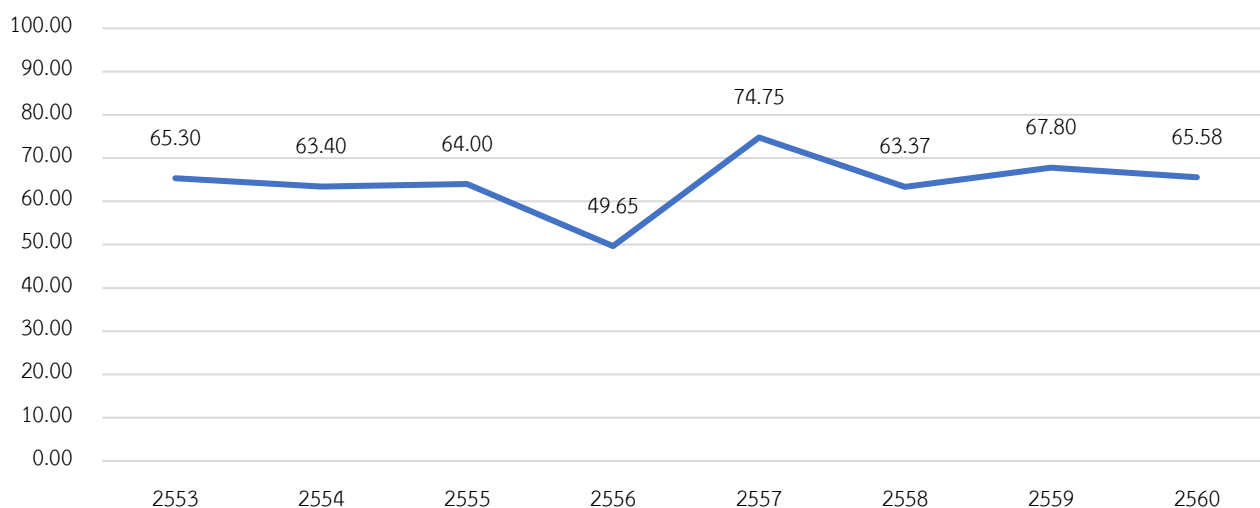
โดยแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

14.ก) ผลตรวจวัดคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง MWQI ค่าเฉลี่ยรายปี

ประเทศไทยคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลเพียงเล็กน้อยและยังไม่ปรากฏพัฒนาการในด้านนี้ (1.88% ของพื้นที่ชายฝั่งทั้งหมดใน พ.ศ. 2559 ถึง 2561³⁵ และ 5.60% ของพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลใน พ.ศ. 2561³⁶)

ในประเด็นคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง จากผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งของ 20 จังหวัดที่มีพื้นที่ทะเลชายฝั่ง ปี 2553-2560³⁷ โดยประเมินจากดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index : MWQI)³⁸ พบว่า เกือบทุกปีคุณภาพน้ำทะเลเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ยกเว้นปี 2556 ที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

รูปที่ 2.29. ผลตรวจวัดคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง MWQI ค่าเฉลี่ยรายปี (คะแนน 1-100)

³⁵ <https://data.worldbank.org/indicator/ER.MRN.PTMR.ZS>

³⁶ <https://oceanconference.un.org/commitments/?id=18211>

³⁷ <http://benchmark.moi.go.th/moibenchmarking2561/#kpi-0419001>

³⁸ ดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index : MWQI) เป็นเครื่องมือที่กรมควบคุมมลพิษพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประเมินสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลโดยรวม มีค่าอยู่ระหว่าง 0 - 100 โดยช่วงคะแนน 0 - 25 จัดอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก ช่วงคะแนนมากกว่า 25 - 50 จัดอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ช่วงคะแนนมากกว่า 50 - 80 จัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ช่วงคะแนนมากกว่า 80 - 90 จัดอยู่ในเกณฑ์ดี และช่วงคะแนนมากกว่า 90 - 100 จัดอยู่ในเกณฑ์ดีมาก โดยคำนวณจากข้อมูลคุณภาพน้ำทะเล 8 พารามิเตอร์ ได้แก่ ออกซิเจนละลาย (DO) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) ฟอสเฟต - ฟอสฟอรัส (PO43--P) ไนเตรต - ไนโตรเจน (NO3--N) อุณหภูมิ (Temp.) สารแขวนลอย (SS) ความเป็นกรด - ด่าง (pH) แอมโมเนีย - ไนโตรเจน (NH3-N) อย่างไรก็ตาม หากคุณภาพน้ำทะเลมีปริมาณสารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ และสารเป็นพิษ (Toxic elements) เช่นปรอท (Hg), แคดเมียม (Cd), โครเมียมรวม (Total Cr), โครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr6+), ตะกั่ว (Pb), ทองแดง (Cu), ไซยาไนด์ (CN-) และพีซีบี (PCBs) เกินมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล ดัชนีคุณภาพน้ำทะเลจะมีค่าเป็น "0" โดยทันที

2.3.15 เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง พื้นฟู และส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้งการเสื่อมโทรมของดินและพื้นสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้าน ระบบนิเวศทางบกของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ได้รายงานข้อมูลดังกล่าวไว้ในรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2561³⁹

แนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

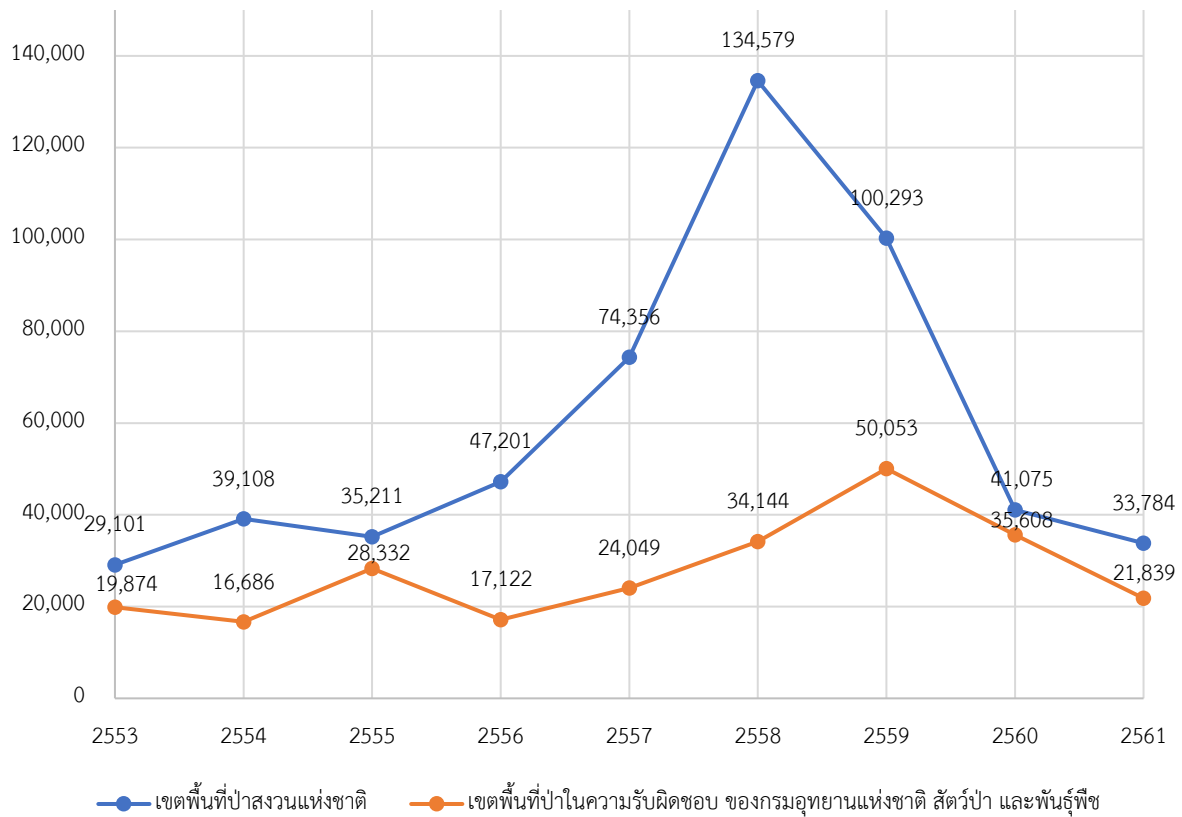
15.ก) การบุกรุกพื้นที่ป่า

การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อตัดไม้ไปใช้ประโยชน์ การแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อใช้ในการเกษตรและที่อยู่อาศัย การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำรีสอร์ทและบ้านพัก รวมถึงการบุกรุก ยึดถือ ครอบครองพื้นที่ป่า ซึ่งจากรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2561 พบว่าพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก เขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีจำนวนเพิ่มขึ้นสูงมากในช่วงปี 2556-2558 แล้วเริ่มลดลงในปี 2559-2561 แต่ก็ยังมากกว่าในช่วงปี 2553-2555 เป็นอย่างมาก ส่วนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก เขตอนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2557-2559 แล้วเริ่มลดลงในปี 2560 แต่มากกว่าในช่วงปี 2553-2556 ค่อนข้างมาก

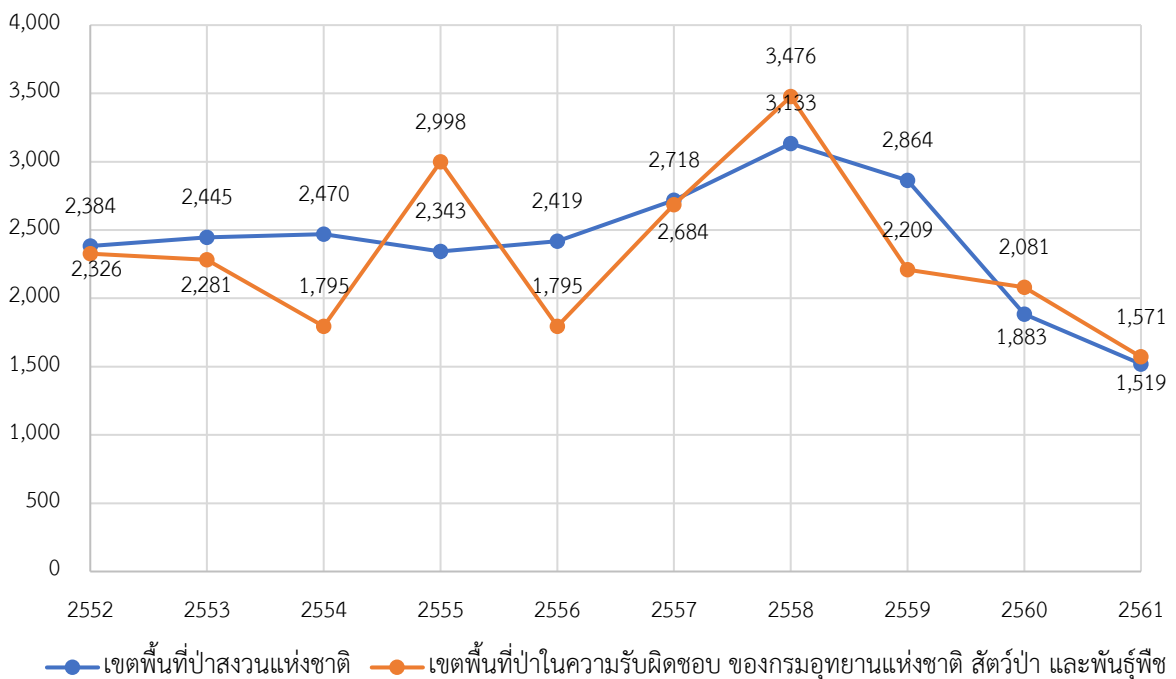
นอกจากนี้ จำนวนคดีบุกรุก เขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ค่อนข้างทรงตัวในช่วงปี 2552-2556 และเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อยในช่วงปี 2557-2558 และค่อย ๆ ลดต่ำลงอย่างมากในช่วงปี 2559-2561 ส่วนจำนวนคดีบุกรุก เขตอนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแนวโน้มที่ไม่ค่อยแน่นอน บางปีก็จำนวนคดีบุกรุกเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมาก บางปีก็ลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2559-2561 จำนวนคดีก็ลดลงมาโดยตลอด ตัวเลขของจำนวนคดีนั้นเป็นตัวเลขที่ค่อนข้างยากแก่การตีความและจำเป็นต้องใช้ข้อมูลอื่นประกอบ ช่วงเวลาที่จำนวนคดีสูงอาจสะท้อนได้ทั้งปัญหาการบุกรุกที่เพิ่มขึ้นหรือการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดมากขึ้นก็ได้ ในทางตรงข้าม ช่วงเวลาที่จำนวนคดีต่ำ อาจสะท้อนได้ทั้งปัญหาการบุกรุกที่ลดลงหรือการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่เข้มงวดก็ได้เช่นกัน

³⁹ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2561. สืบค้นจาก : <http://www.onep.go.th/ebook/soe/soereport2018.pdf> {21 เม.ย. 2563}

รูปที่ 2.30 พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก (ไร่)

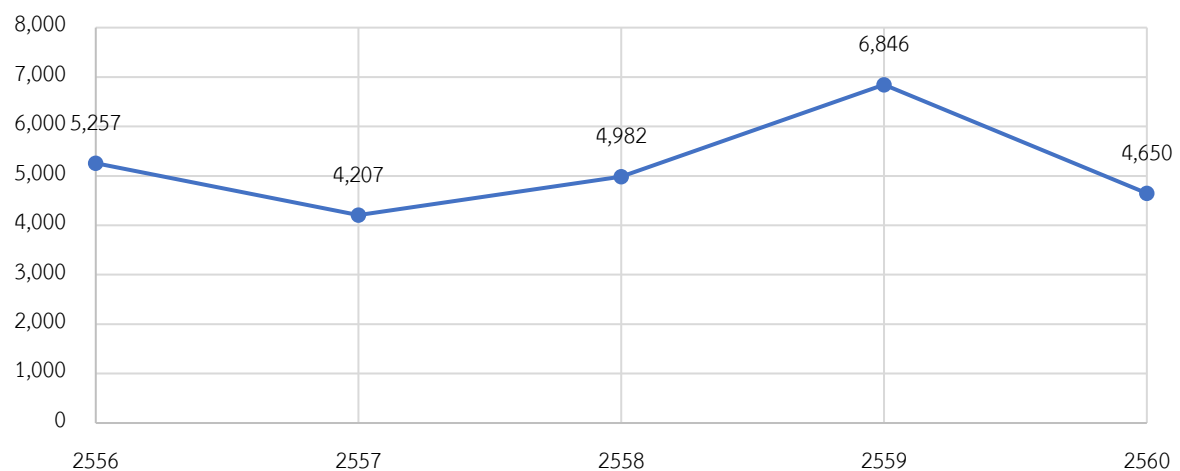
รูปที่ 2.31 จำนวนคดีบุกรุก (คดี)

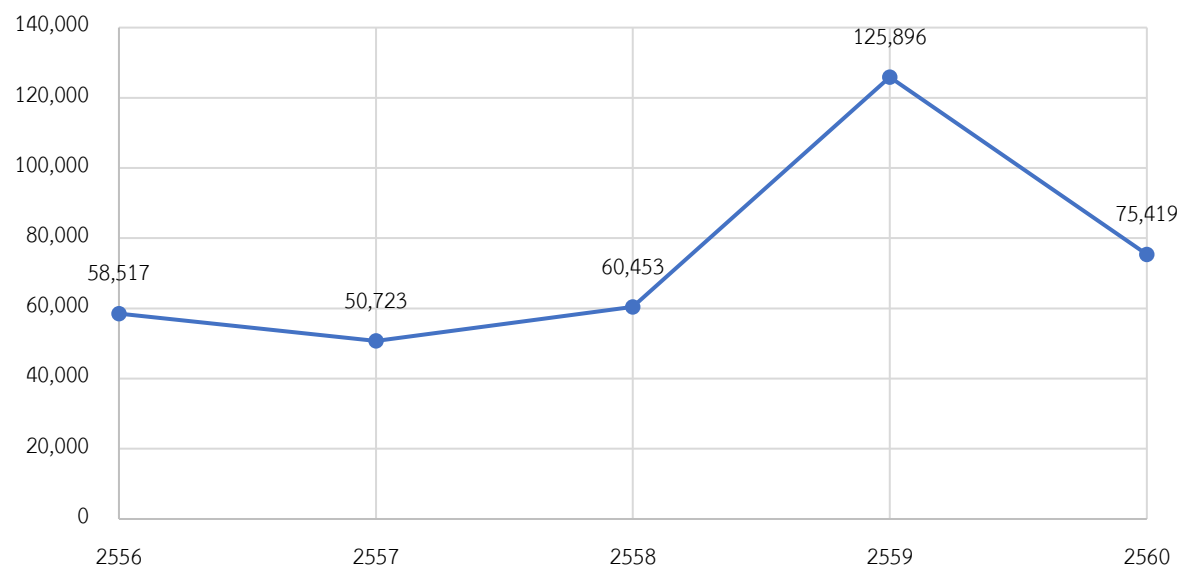
15.ข) การเกิดไฟฟ้า

สำหรับการเกิดไฟฟ้ามียุทธศาสตร์ทั้งจากธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่ออัตราการลดลงของพื้นที่ป่า สมดุลของระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ จากสถิติการดับไฟฟ้าและพื้นที่ที่ถูกไฟไหม้ในช่วง พ.ศ. 2556-2560 ไม่ได้มีจำนวนน้อยลงเมื่อเทียบกับสถิติปี พ.ศ. 2556 แม้หน่วยงานทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ ในพื้นที่ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาและร่วมมือกันอย่างจริงจัง

รูปที่ 2.32 การดับไฟฟ้า (ครั้ง)

รูปที่ 2.33 พื้นที่ที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)

2.3.16. เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ

คณะผู้วิจัยได้พบแนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านความสงบสุข และความยุติธรรมของประเทศไทย จากการรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลจากสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC) สำนักงานกิจการยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ และองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) เนื่องจาก UNODC ได้เก็บข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนคดีฆาตกรรมแยกราชประเทศ และจำนวนเหยื่อฆาตกรรมต่อประชากร 100,000 คน ส่วนสำนักงานกิจการยุติธรรมเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการขับเคลื่อนเป้าหมายที่ 16 ได้จัดทำรายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก ประจำปี 2562 กรมราชทัณฑ์ที่เก็บข้อมูลสัดส่วนของจำนวนผู้ต้องขังที่ศาลยังไม่พิพากษาต่อจำนวนนักโทษทั้งหมด และองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ที่รับผิดชอบในการจัดทำดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index: CPI)

แนวโน้มและสัญญาณที่น่าสนใจคือ

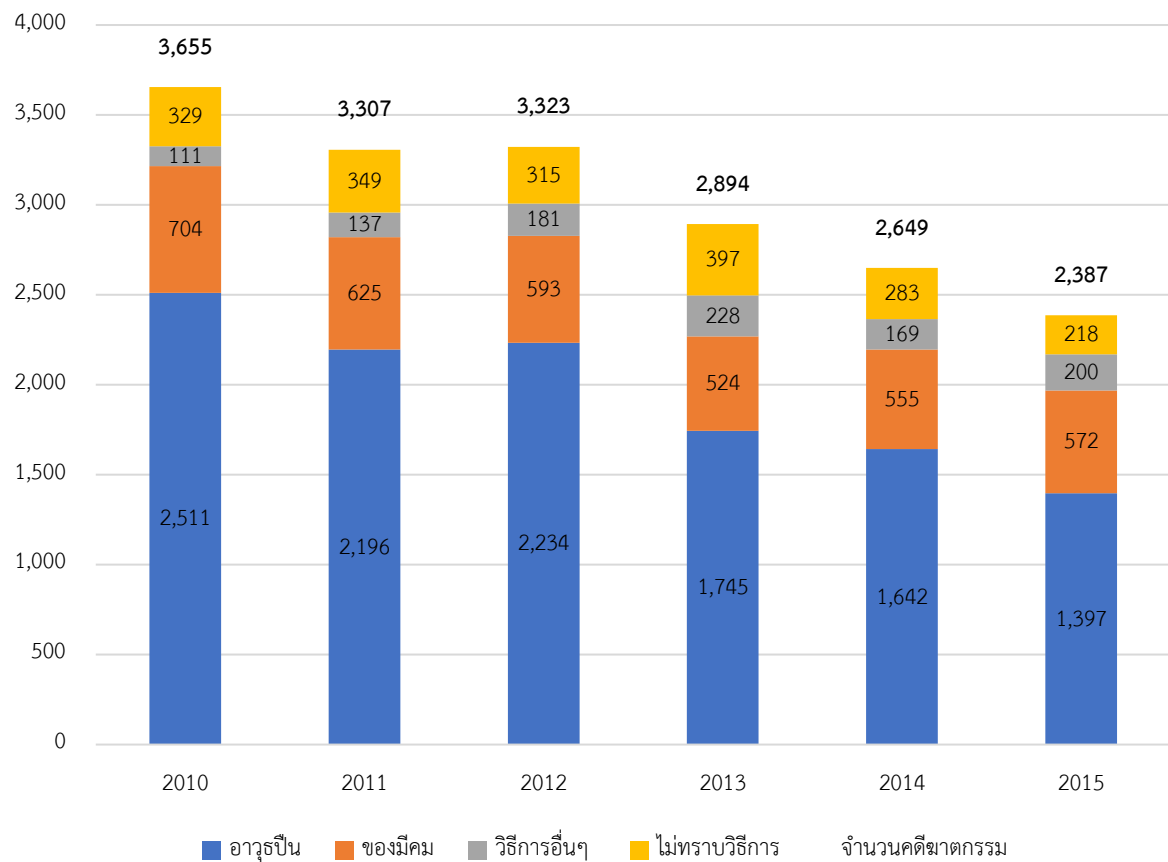
16.ก) จำนวนคดีฆาตกรรม

จากข้อมูลของ UNODC⁴⁰ และสำนักงานกิจการยุติธรรม⁴¹ พบว่า คดีฆาตกรรมในประเทศไทยในช่วงปี 2553-2560 มีจำนวนคดีลดลงอย่างต่อเนื่อง (รูปที่ 2.33) ซึ่งสามารถจำแนกประเภทคดีที่เกิดขึ้นเรียงจากมากไปน้อยตามลำดับได้ดังนี้ คดีฆาตกรรมโดยใช้อาวุธปืน คดีฆาตกรรมโดยใช้ของมีคม คดีฆาตกรรมโดยใช้วิธีการอื่น ๆ และคดีฆาตกรรมไม่ทราบวิธีการ ส่วนจำนวนเหยื่อฆาตกรรมต่อประชากร 100,000 คน ในช่วงปี 2553-2562 มีแนวโน้มค่อนข้างลดลงอย่างต่อเนื่อง (รูปที่ 2.34)

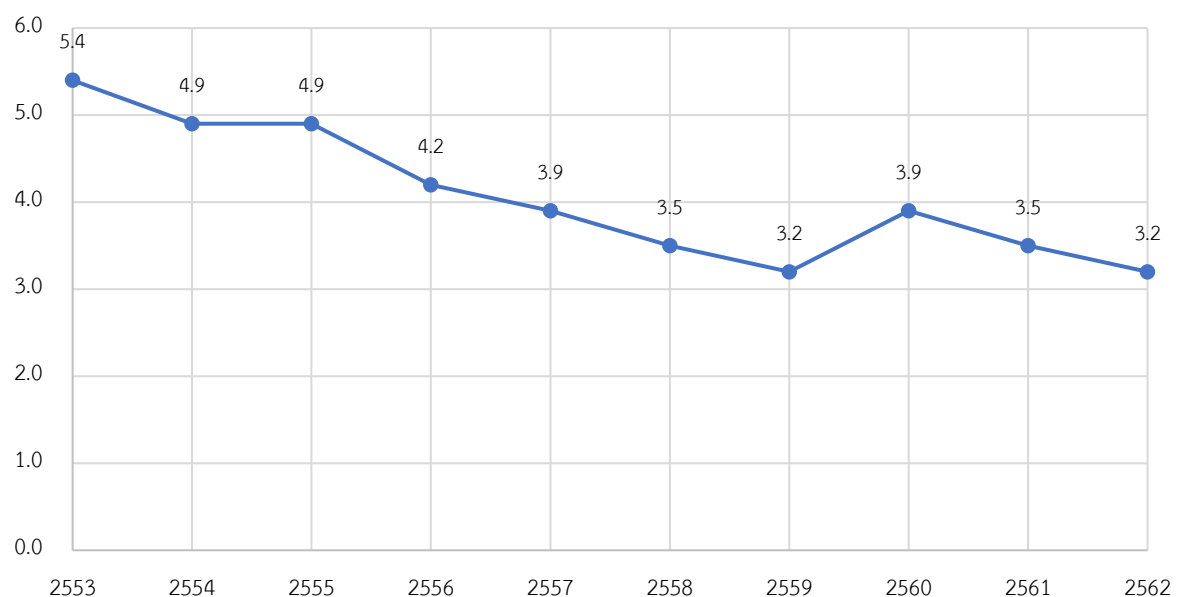
⁴⁰ https://dataunodc.un.org/GSH_app

⁴¹ สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2562). รายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก ประจำปี 2562. สืบค้นจาก: <http://www.oja.go.th/TH/sdgs16-re2562/> (21 เม.ย. 2563)

รูปที่ 2.34 จำนวนคดีฆาตกรรม

รูปที่ 2.35 จำนวนเหยื่อฆาตกรรมต่อประชากร 100,000 คน

2.3.17. เป้าหมายที่ 17 เสริมความเข้มแข็งให้แก่งlobalizationและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำหรับเป้าหมายที่ 17 คณะทำงานได้ค้นคว้าข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย และกรมความร่วมมือระหว่างประเทศ เนื่องจากสำนักงานสถิติแห่งชาติได้รวบรวมข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเพื่อเข้าสู่ Thailand 4.0 ส่วนธนาคารแห่งประเทศไทยได้รวบรวมข้อมูลการลงทุนทางตรงของต่างประเทศ (FDI) ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโต และกรมความร่วมมือระหว่างประเทศที่รวบรวมข้อมูลความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างเป็นทางการ (ODA) ซึ่งเป็นเงินช่วยเหลือที่ประเทศไทยมอบให้ต่างประเทศเพื่อการพัฒนา ทว่าไม่พบแนวโน้ม และสัญญาณที่น่าสนใจจากข้อมูลทางสถิติ

2.4. บทสรุป

ในบทที่ 2 นี้ คณะทำงานได้นำเสนอกระบวนการกวาดหาสัญญาณอนาคต หรือ Horizon Scanning ด้านชุดงานวิจัยจากสำนักการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และจากชุดข้อมูลเชิงปริมาณ ในเวลา 1 เดือน ทางคณะวิจัยค่อนข้างพอใจกับข้อมูลที่สามารถหาได้ แม้จะมีเวลาทำงานที่สั้น หากมีเวลาในการทำงานมากกว่าหนึ่งเดือน คณะทำงานมีแผนที่จะกวาดหาสัญญาณผ่าน Thai Journals Online (ThaiJO) ซึ่งเป็นเป็นระบบฐานข้อมูลวารสารอิเล็กทรอนิกส์กลางของประเทศไทย เป็นแหล่งรวมวารสารวิชาการที่ผลิตในประเทศไทยทุกสาขาวิชาที่ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. (สกสว.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (มจธ.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) และ ศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai-Journal Citation Index Centre : TCI)

สัญญาณและแนวโน้มที่ได้จาก ข้อมูลจากชุดข้อมูลเชิงปริมาณจะถูกนำไปประเมินและนำไปใช้ในกระบวนการเดลฟาย รอบที่ 1 ในส่วนของข้อมูลจากฐานข้อมูลงานวิจัย วช. เดิมที่จะนำไปใช้ในช่วงการจัดประชุมและการ Backcasting ในช่วงที่ 2 ทว่าเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานโครงการ ข้อมูลส่วนนี้จะนำไปใช้แบบเป็นเอกสารอ้างอิงสำหรับผู้เชี่ยวชาญในกระบวนการเดลฟาย รอบที่ 2 และหากมีการทำ Backcasting ในอนาคต ข้อมูลนี้ก็จะถูกนำไปใช้เช่นกัน

บทที่ 3

การกวาดสัญญาณแนวนอน (Horizon Scanning)

จากสังคม ข่าว และสื่อโซเชียลมีเดีย

3.1. หลักการและเหตุผล

การศึกษาประเด็นสัญญาณทางสังคม (Social Signal) ใช้การศึกษาข้อมูลที่มีลักษณะไม่เป็นทางการ ไม่เป็นข้อมูลทางวิชาการหรืองานวิจัย โดยมีลักษณะเป็นข้อมูลที่ตั้งอยู่บนฐานข้อมูลใช้วิจารณ์ญาณ และมาจากฐานข้อมูลหรือแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ ฐานข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่:

1. สำนักข่าวในสื่อกระแสหลัก
2. ข่าวจากสื่อทางเลือก
3. ข่าวท้องถิ่น
4. เว็บไซต์และกระแสจากสังคมออนไลน์ (Hashtag)

โดยการศึกษากำหนดช่วงเวลาเก็บข้อมูล 2 ถึง 3 ปีย้อนหลัง ระหว่างปี พ.ศ. 2560 ถึง 2563 ซึ่งการเลือกฐานข้อมูลคำนึงถึงความครอบคลุมความแตกต่างหลากหลายของกลุ่มประชาชนที่มีความถนัดและช่องทางการเข้าถึงข้อมูลที่แตกต่างกันด้วย เช่น ความแตกต่างในปัจจัยเรื่องช่วงอายุ และแบ่งมิติของข้อมูลให้ครอบคลุม 4 มิติ ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี จากนั้นนำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย เพื่อให้เห็นถึงประเด็นที่สะท้อนจากข้อมูลในมิติต่าง ๆ อย่างรอบด้าน การศึกษาประเด็นสัญญาณทางสังคม (Social Signal) นี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เห็นการรับรู้หรือสิ่งที่ประชาชนกำลังสนใจโดยผ่านสื่อสำนักต่าง ๆ ที่นำเสนอข่าว รวมทั้งการใช้สื่อออนไลน์ที่เกิดขึ้นในประเทศ ซึ่งผลที่ได้รับจะแสดงให้เห็นถึงกระแสสังคมรวมถึงแนวโน้มความเป็นไปที่จะทำให้สังคมได้รับรู้ (Mega Trends) ซึ่งกระแสต่าง ๆ เหล่านี้จะก่อให้เกิดการวางแผนการพัฒนาประเทศสู่เป้าหมายพัฒนานานาที่ยั่งยืน เพื่อจะได้เป็นการตอบสนองเพื่อแก้ปัญหาจากกระแส (Trend) เหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษาประเด็นสัญญาณทางสังคม (Social Signal) ใช้แหล่งข้อมูลจากสำนักข่าวกระแสหลัก ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน ไทยโพสต์ ผู้จัดการ โพสต์ทูเดย์ คมชัดลึก ที่ปรากฏในหน้า 1 หนังสือพิมพ์และเพจออนไลน์รวมถึงสำนักข่าวออนไลน์ เช่น The Standard และ สื่อจากสื่อทางเลือก ได้แก่ ประชาไท สำนักข่าวอิศรา The Matter สาเหตุที่เลือกเก็บจากสื่อสำนักข่าวหลักเพราะผลวิจัยของ สถาบัน Millward Brown (2015) (ปัจจุบันคือ Kantar) ผลการศึกษาว่า “ในกลุ่มผู้บริโภค 16 ถึง 45 ปี 30 ประเทศ รวมทั้งไทย พบว่า พฤติกรรมคนไทยใช้เวลาเสพสื่อและคอนเทนต์ในรูปแบบมัลติสกรีน ผ่าน 4 จอหลักต่อวัน ประกอบด้วยทีวี 78 นาที แท็บเล็ต 95 นาที แลปท็อป 95 นาที และสมาร์ทโฟน 167 นาที” ซึ่งการใช้งานผ่าน 3 สกรีนหลัก

เป็นสื่อในกลุ่มดิจิทัลทั้งสิ้น รวมทั้งสาเหตุที่เลือกสื่อทางเลือกมีการเลือกรับข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์ด้วย ทั้งนี้ สื่อทางเลือกแนวทางในการพิจารณานั้นคือการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องภูมิภาค หรือ การนำเสนอที่เป็น การรวบรวมจากข่าวอื่น ๆ แล้วนำมาเรียบเรียงใหม่ให้เป็นสำนวนของสำนักข่าวนั้นเอง การเลือกเก็บข่าวสาร จากสำนักข่าวกระแสหลักและสำนักข่าวทางเลือกนี้จะทำให้ได้เห็นสัญญาณหรือกระแสที่เกี่ยวกับประเทศได้ เป็นอย่างดี

ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดช่วงเวลาเก็บข้อมูล 2 - 3 ปีย้อนหลัง ระหว่างปี พ.ศ. 2560 - 2563 โดยเก็บข่าวจากสำนักข่าวข้างต้นทั้งหมด 963 ข่าว มีการเก็บรวบรวมได้ดังนี้:

สำนักข่าว	จำนวน (ข่าว)
กรุงเทพธุรกิจ	17
ข่าวสด	20
คมชัดลึก	8
ฐานเศรษฐกิจ	1
เดลินิวส์	4
ไทยโพสต์	16
ไทยรัฐ	226
บ้านเมือง	1
ประชาชาติ	2
ประชาชาติธุรกิจ	5
ประชาไท	81
ผู้จัดการ	6
มติชน	18
สยามรัฐ	2
สำนักข่าวอิศรา	140
BBC Thai	1
The Matter	336
THE STANDARD	79

ตารางที่ 3.1 สำนักข่าว และจำนวนข่าวที่คณะทำงานได้ทำการศึกษา

การเก็บข้อมูลมีเกณฑ์ที่ใช้เลือกข่าวตั้งแต่ช่วง มกราคม พ.ศ.2560 ถึง มีนาคม พ.ศ. 2563 เกณฑ์ในการเลือกเก็บจะเป็นข่าวที่ปรากฏในหน้า 1 ของหนังสือพิมพ์และบนสื่อออนไลน์ที่สำนักข่าวนั้นนำเสนอเช่น เว็บไซต์ หรือ แอปพลิเคชันทั้งนี้ความน่าเชื่อถือของสำนักข่าวมีหลักเกณฑ์คือเป็นสำนักข่าวที่ได้รับความ

นิยมจากประชาชนโดยถือเอาประวัติการก่อตั้ง อายุของสำนักข่าวและความน่าเชื่อถือมาเป็นหลักเกณฑ์ในการเก็บข้อมูล เมื่อเก็บข้อมูลจากสำนักข่าวมาแล้วนั้น ได้ทำการวิเคราะห์ข่าวออกเป็น 4 มิติ ได้แก่ มิติสังคมมีจำนวนมากที่สุดคือร้อยละ 67.8 อันดับที่ 2 คือ มิติเศรษฐกิจ ร้อยละ 14.7 อันดับที่ 3 มิติเทคโนโลยี ร้อยละ 12.3 และอันดับ 4 มิติสิ่งแวดล้อม ร้อยละ 5.2 การแบ่งมิติของข่าวแต่ละประเภทนี้จะทำให้เห็นถึงกระแสการให้ความสำคัญของสังคมต่อการรับรู้ข่าวต่าง ๆ ซึ่งทำให้เห็นถึงปรากฏการณ์ของสังคมไทยในขณะนั้นได้นอกจากนี้ได้มีการจัดประเภทข่าวที่มีคำสำคัญ (Keywords) ที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) เพื่อให้เห็นทิศทางของสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับ SDGs และทำให้เห็นถึงปัญหาที่ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้ ทั้งนี้ข่าวที่เกี่ยวกับพระราชสำนัก ได้จัดแยกประเภทไว้อีก 1 หมวด

จากข้อมูลที่ได้มีการรวบรวมและวิเคราะห์เพื่อใช้ในการศึกษาประเด็นสัญญาณทางสังคม (Social Signal) สามารถสรุปประเด็นที่ได้จากข้อมูลทั้งหมด โดยแบ่งการนำเสนอประเด็นออกตามกรอบการแบ่งกลุ่มของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่เรียกว่า กลุ่ม 5P1T ประกอบไปด้วย สังคม (People), เศรษฐกิจ (Prosperity), สิ่งแวดล้อม (Planet), สันติภาพ (Peace), ความร่วมมือ (Partnership) และ เทคโนโลยี (Technology)

3.2. ด้านความเป็นอยู่ของผู้คนและสังคม (People)

ประกอบไปด้วยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 1 ถึง 5 ดังนี้ โดยในกลุ่มประเด็นเรื่องความเป็นอยู่ของผู้คนและสังคม พบประเด็นที่มีผู้คนให้ความสนใจ มีความเคลื่อนไหวในลักษณะที่เป็นสัญญาณทางสังคม ได้แก่ 1) ประเด็นสุขภาพและสุขภาวะ (เป้าหมายที่ 3) การเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสาธารณสุขโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาด ซึ่งส่งผลกระทบทางตรงต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตของบุคคล ในขณะเดียวกันก็เกิดผลกระทบทางอ้อมที่ลดทอนคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติทั้งเศรษฐกิจและสังคม อีกทั้งในสถานการณ์ดังกล่าวยังสะท้อนความเหลื่อมล้ำที่อยู่ในสังคมอย่างเห็นได้ชัด 2) ประเด็นสิทธิความเท่าเทียมทางเพศ (เป้าหมายที่ 5) ในช่วงที่ผ่านมาความเคลื่อนไหวในการเรียกร้องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศทั้งกลุ่มของสตรีและเพศทางเลือก หรือแม้กระทั่งผู้ชายเอง ประเด็นที่มีการพูดถึงอย่างมากคือการเรียกร้องเกิดการรับรองทางกฎหมายของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ กระแสการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในบทบาทผู้นำมากขึ้น รวมถึงสื่อละครที่มีความเปิดกว้าง โดยมีตัวละครหลักเป็น LGBT และได้รับความนิยมสูงมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่มีค่านิยมที่เปิดกว้างและให้การยอมรับมากขึ้น และ 3) ประเด็นการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานและมาตรการคุ้มครองทางสังคมของกลุ่มเปราะบาง (เป้าหมายที่ 1) ดังข้อมูลดังต่อไปนี้:

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- กลุ่มคนชายแดนใต้กลับจากจีน ยังไม่ผ่านด่านตรวจไวรัส วอนรัฐช่วย (27 ม.ค.63) - ด่านเบตงตรวจเข้ม ป้องกันไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (29 ม.ค.63) - โลกาวัดณ์ โรคระบาด กับ Plague, Inc.: Evolved (5 ก.พ.63) - มหันตภัยเชื้อโรคในท้องปฏิบัติการ : หายนะคุกคามที่ยังไม่เคยหายไป (21 ก.พ.63) - ปิดตานียอดติดโควิดพุ่ง 7 ราย - สงขลาลุ้นอีก 12 (9 มี.ค.63) - คนไทยจากมาเลย์เสี่ยงโควิด ไม่ได้อยู่แค่สามจังหวัดชายแดนใต้ (14 มี.ค.63) - ปริศนา ‘ไข้หวัดสเปน’ สู้วัคซีนรักษาสารพัดหวัด การระบาดที่ยกระดับวิทยาการแพทย์ (19 มี.ค.63) - โลกที่กำลังพังทลายด้วยมนุษย์ : ว่าด้วย COVID-19 กับคำทำนายของสติเฟ่น ฮอว์กิง (20 มี.ค.63) - พบโควิดครบ 3 จังหวัดใต้ - ตลาดยังแน่น - จี๋ คอ.บต.รวมศูนย์ให้ข้อมูล (21 มี.ค.63) - ปิดตานีซัดดาวน! หลังผู้ติดเชื้อโควิดพุ่ง 26 ราย (25 มี.ค.63) - แพทย์-พยาบาลติดโควิด! สั่งปิด รพ.บันนังสตา ยะลา (26 มี.ค.63)	● Covid-19 (G3) ● ความร่วมมือระหว่างประเทศในการคัดกรองควบคุมโรคติดต่อ (G17) ● ผู้ติดเชื้อจังหวัดชายแดนใต้ที่เพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับการร่วมพิธีกรรมทางศาสนา (G3) ● ความไม่ชัดเจนในการรายงานข้อมูลผู้ติดเชื้อของสามจังหวัดชายแดนทำ	โรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อ สุขภาพจิต (เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย)

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- COVID-19 ทำลายปอดอย่างไร? : เมื่อเป้าหมายใหญ่ของไวรัสคือการทำลายระบบหายใจของเรา (26 มี.ค.63) - ชายชาวสโลวีเนียกลายเป็นคนแรกที่ได้หายจาก COVID-19 (27 มี.ค.63) - เตือนคนไทยอย่าประมาท! BRN ผวาโควิดเป็นภัยพิบัติ (27 มี.ค.63) - ปิดตานีปิดทั้งจังหวัด ยะลา 8 หมู่บ้าน นราธิวาส 5 ตำบล (28 มี.ค.63) - ยะลาอ่วมโควิดเสียชีวิตรายแรก ผู้ติดเชื้อมีประวัติไปอียิปต์ (29 มี.ค.63) - วิกฤตครั้งนี้จะจบอย่างไร เราต้องอยู่กับ COVID-19 ไปอีกนานแค่ไหน? (29 มี.ค.63) - 3 จังหวัดได้เปิดศูนย์กักตัว 200 คน ไทยกลับจากปากีสถาน (30 มี.ค.63) - "ยะลาเหยื่อโควิดเสียชีวิตเพิ่มอีก 1 ปิดตานีปิด 18 เส้นทาง (31 มี.ค.63) - เหยื่อโควิดปิดตานีลาโลกราย 1 พบคนตายในรถไฟสายใต้ติดไวรัส (1 เม.ย.63) - 3,000 ลูกจ้างร้านต้มยำต่างในมาเลย์ วอนรัฐช่วย-อยากกลับบ้าน (1 เม.ย.63) - จากอุษันสู่การระบาดใหญ่ทั่วโลก 3 เดือนหลังวิกฤต COVID-19 เราทำอะไรเกี่ยวกับมันบ้าง? (2 เม.ย.63) - เป็นวิวัฒนาการธรรมชาติ มากกว่าอาวุธชีวภาพ : เมื่อไวรัส COVID-19 ไม่ได้มาจากห้องแล็บ (2 เม.ย.63) - แรงงานต้มยำเจอมมาตรการรัฐ มีเงินโดนสกัดเข้าประเทศ ต้องนอนริมถนน (4 เม.ย.63) - COVID-19 มาช่วยธรรมชาติจริงไหม? เมื่อสิ่งแวดล้อมที่พิษกลับมาในช่วงวิกฤตอาจจะไม่ยั่งยืน (8 เม.ย.63) - นักวิทยาศาสตร์เตือน โรคระบาดจะมามากอีกหากยังทำลายสิ่งแวดล้อม-บริโภคสัตว์ป่า (25 มี.ค.63) - สื่อ เสรีภาพออนไลน์ ไปกันอย่างไรดีในภาวะฉุกเฉินแก้ปัญหาโควิด-19 (26 มี.ค.63) - ไอลอว์ เสนอรื้อลดความแออัดในเรือนจำก่อนไวรัสโควิด-19 ระบาดจนเกินรับมือ (3 เม.ย.63) - 'วันโรคหลังโพรงจมูก' คร่าชีวิต 'น้ำตาล เดอะสตาร์ 5' (11 มี.ย. 62) - รพม.ลุยมาตรการเว้นระยะห่างในขบวนรถไฟฟ้าสกัดโควิด-19 (26 มี.ค.63) - พล.อ.พรพิพัฒน์ วอนปชช.เปลี่ยนตัวเอง แก่โควิด-19 หากทำได้ ไม่ (26 มี.ค.63) - เจอเคอร์ฟิว	ให้ประชาชนไม่ตื่นตระหนกในการพบปะผู้ป่วย (G3,G16) ● ความปลอดภัยของบุคลากรทางการแพทย์ (G3,G16) ● ความเหลื่อมล้ำในเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขและการรับมือกับภาวะฉุกเฉิน/โรคระบาด (G1,G3,G10)	

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- คนบันเทิงแชร์ต่อเนื่อง โรคติดต่อกันจะไม่ติดต่อกัน (26 มี.ค.63) - เรือคลองแสนแสบ ประกาศหยุดเดินเรือชั่วคราว เริ่ม 27 มี.ค.นี้ (26 มี.ค.63) - พท.อัด รัฐ แก่โควิด-19 บกพร่อง แรงใช้บกลาง ขอย่ากู้เงินสร้างหนี้ (26 มี.ค.63)		
- ปัญญาประดิษฐ์ สุขภาพจิต กับ Eliza (04 ก.ย.62) - ‘Retail Therapy’ กับเหตุผลที่การช้อปปิ้งเพื่อบำบัดอาจทำให้เครียดหนักกว่าเดิม (2 พ.ย.62)	● การนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยในการแก้ไขปัญห สุขภาพจิตของมนุษย์ (G3, G7)	โรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อ สุขภาพจิต (เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย)
- อีกนานแค่ไหนกว่าวัคซีนจะพร้อม? เมื่อมนุษย์ต้องแข่งขันกับเวลา เพื่อยารักษา COVID-19 (20 ก.พ.63) - เมื่อ COVID-19 เข้าขั้นวิกฤต จะใช้ชีวิต ‘work from home’ ยังไงให้มีประสิทธิภาพ? (14 มี.ค.63) - Herd Immunity คืออะไร ใช้ได้จริงไหม? ว่าด้วยวิทยาศาสตร์ของภูมิคุ้มกันและโรคระบาด (18 มี.ค.63) - Study from home ยังไง ถ้าไม่มีเน็ต? เมื่อ COVID-19 ทำให้ยังเห็นความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (3 เม.ย.63)	● การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการรับมือกับสถานการณ์โรคระบาด (G3,G9)	โรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อ สุขภาพจิต (เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย)
- “มนตร์รักฟักทองบด” ว่าด้วยสามัญสำนึก อารมณ์ขัน และการพูดถึง LGBTQ (15 ม.ค.62) - มีแค่บางเพศหรือที่อยู่ในการศึกษาได้? อำนาจนิยม กับปัญหาของ LGBTQ ในสถานศึกษา - พ.ร.บ.คู่ชีวิตฉบับผ่านคณะรัฐมนตรี: ศักดิ์ศรีและสิทธิที่ยังไม่เท่าเทียมคู่สมรส (22ม.ค.62) - สิทธิ LGBTQ และความเท่าเทียม คุยกับ พอลลีน งามพริ้ง แคนดิเดตนายกฯ ข้ามเพศคนแรกของไทย (20มี.ค.62) - ‘กอล์ฟ—ธัญญ์วาริน สุขะพิสิษฐ์’ เมื่อหญิงข้ามเพศได้รับเลือกเป็น ส.ส. ครั้งแรกของไทย (26 มี.ค.62) - ปัญหาของการตั้งรับเมื่อสังคมกดทับ และอีกยุทธศาสตร์การต่อสู้เพื่อ LGBT (30 เม.ย.62) - ‘กรรมการธิการสามัญด้านความหลากหลายทางเพศ’ กับประเทศที่สิทธิเสรีภาพมาทีหลัง (27 ส.ค.62)	● การเรียกร้องเกิดการรับรองทางกฎหมายของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ (G5,G16) ● สิทธิและความเท่าเทียมของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ (G5,G10)	สิทธิทางเพศ (ความหลากหลายทางเพศ) (เป้าหมายที่ 5 : บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง)

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- ไม่ใช่กะเทยทุกคนเป็น ‘คนตลก’ : การผลิตซ้ำที่ปิดบังความหลากหลาย (4 ก.ย.62) - พ.ร.บ.รับรองสิทธิหลังการแปลงเพศ เส้นทางสู่เสรีภาพที่เท่าเทียมกันทุกคน (31ก.ค.62) - ห้าม Y ห้ามฉวยรักร่วมเพศ วัฒนธรรมการเสฟชีรึส์ Y ในจีน ประเทศที่แบนเนื้อหาของเพศที่ 3 (21พ.ย.62) - LGBT ในความเหลื่อมล้ำและประชาธิปไตย: คุยการเมืองเรื่องเพศกับเพจ SPECTRUM (27พ.ย.62) - สมรสเลสเบี้ยนและอัตราหย่าร้าง (5 เม.ย 60) - อี้อาตต.นยะยะ แต่งผัวล้าบัก จัดคอนเสิร์ตฉลองวิวาห์ (5 พ.ค. 60) - สอบ'ส.ต.ต.นยะยะ' วิวาห์สีม่วง! คำสั่งรองผบก.กรุงเก่า อาจจะมีระเบียบวินัย (6 พ.ค. 60) - อี้อาตต.นยะยะ ไทย ศาลสูงแต่งตั้งเป็นผู้จัดการมรดก (11 มี.ค. 60)		
- วิกฤตกรรมของ ‘ความเป็นหญิง’ และเพศอื่นๆ ที่ไม่ใช่ผู้ชาย เมื่อเข้าไปอยู่ในสภาฯ (29 พ.ค 62) - การมีอยู่ของ ‘ผัวเดียวหลายเมีย’ ในไทย : เสรีภาพที่มาพร้อมอำนาจในยุคประชาธิปไตยถอยจม (6 ส.ค. 62) - การเมืองเรื่องยกทรง : การเคลื่อนไหว #nobra ที่ให้ผู้หญิงลุกขึ้นมาต่อต้านการกดขี่ (21 ส.ค. 62) - ไทยชูเสมอภาคระหว่างเพศ-พลังสตรี (28 พ.ย.62) - Pattaya International Pride 2020 สิ้นความหลากหลายที่ไม่เคยจางหายไปจากพัทยา (26 ก.พ.63) - #FreePeriod สำนวนนโยบายเรื่องผ้าอนามัย แต่ละประเทศเขาทำอะไรบ้าง? (29 พ.ย. 63)	● การให้การยอมรับผู้หญิงต่อการมีส่วนร่วมในบทบาทผู้นำ (G5)	การมีส่วนร่วมของผู้หญิงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และโอกาสในการเป็นผู้นำ (เป้าหมายที่ 5 : บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่มสตรีและเด็กหญิง)
- วัฒนธรรม ‘ข่มขืน’ ลูกหลานตัวเอง : อำนาจ เพศ และความรุนแรงในครอบครัว (2ก.พ.63) - ยิ่งกรรยาทหารพรานดับต่อหน้าลูกน้อย (1 ธ.ค.62) - “สมคิด” หัวหมอลั่นแฉ่งทำแผนฆ่า (20 ธ.ค.62) - กระแส #MeToo ในโลกศิลปะ : พฤติกรรมของศิลปินควรมีผลต่องานของเขาหรือไม่? (23ก.พ. 61) - รักชาติแบบชายเป็นใหญ่ กับความล้มเหลวของขบวนการเคลื่อนไหวสตรี (26ก.พ.62)	● วัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ และการทำร้ายร่างกายเพศหญิง (G5)	ความรุนแรงทางกาย ทางเพศ และทุกรูปแบบต่อผู้หญิงและเด็กหญิง (เป้าหมายที่ 5 : บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่มสตรีและเด็กหญิง)

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- Shunga ศิลปะเชิงสังวาสของญี่ปุ่น ในยุคสมัยที่เรื่องเพศไม่ถูกมองเป็นเรื่องลามกอนาจาร (7 มี.ค.61) - อยากให้เพศศึกษาสอนอะไร? ประสพการณ์ที่อยากเปลี่ยนในคาบเรียนเรื่องเพศ (25ม.ค.62)	● ความรู้และเพศศึกษา (G4, G5)	การเข้าถึงความรู้ทางเพศศึกษา บริการอนามัยทางเพศ และสิทธิทางเพศ (เป้าหมายที่ 5 : บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สตรีและเด็กหญิง)
- ธอส. เพิ่มวงเงินให้กู้ รายได้น้อย อีกหมื่นล้าน แห่งบ้าน "1 ล้านหลัง" (3 ม.ค. 62) - ‘บัตรคนจน’ ควรไปต่อ หรือพอแค่นี้? (ธ.ค. ก.พ.62) - ไม่แจกเงินแล้วจะแก้จนด้วยวิธีไหน? มองหนทางไปต่อของนโยบายคุณภาพชีวิต(ธ.ค. มี.ค.62) - เศรษฐศาสตร์ของการเปรียบเทียบ : เมื่อคุณภาพชีวิตที่ดีไม่ได้มีแค่เรื่องเงินๆ ทองๆ (27 มิ.ย.62) - เพื่อแลกกับมาตรการ ‘ชิมช้อปใช้’ เราสูญเสียอะไรไปบ้าง (14 ต.ค.62) - ยิ่งเหลื่อมล้ำ ไวรัسیิ่งระบาด ทำไมการแพร่ของเชื้อ COVID-19 - กระหับต่อคนจนมากที่สุด ? (20 มี.ค.63) - ในวันที่ฉันต้องว่างงาน : การเป็นฟรีแลนซ์กับผลกระทบ - จากวิกฤต COVID-19 ที่ยังไร้ทางออก(21 มี.ค.63) - 'ไข่แพง' ราคาแรงที่ขายแดนใต้ (26 มี.ค.63) - วิกฤตนี้หนักหนาสาหัสนัก ฟังคนหลายอาชีพ พูดถึงผลกระทบ COVID-19 (19 มี.ค.63) - โปรดอย่าทิ้งเด็กไร้ทุนชีวิตไว้ข้างหลัง: โจทย์สำคัญเมื่อรัฐเดินหน้ายุบโรงเรียนขนาดเล็ก (20 ส.ค.62) - 5 ส.ส.ทม.พปชร. พบรมว.คลัง ติดตามนโยบายดูแลปชช. ช่วงโควิด-19 ระบาด (26 มี.ค.63) - คนยากจนสุดซ้ำ แบงก์รัฐติดป้าย บัตรสวัสดิการ ไม่มีสิทธิ์ รับเงินเยียวยา 5,000 บาท (26 มี.ค.63) - คลัง เผยยอดลงทะเบียน 'เราไม่ทิ้งกัน' ทะลุ ต.ค. ล้านคน (29 มี.ค.63) - วิถีลงทะเบียน ขอรับเงิน 5,000 บาท เยียวยาแรงงาน ฝ่าวิกฤติ "โควิด-19" (24 มี.ค.63) - ก้าวไกล เห็นด้วย รัฐบาลแจกเงินแรงงานนอกระบบ 5 พัน เน้นเปิดสภาพภูมิคุ้มกันโควิดเพิ่ม (26 มี.ค.63)	● ปัญหาในการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ บริการพื้นฐาน คุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง (G1)	การเข้าถึงบริการพื้นฐาน ทรัพยากรทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี เงินทุน และโอกาสทางเศรษฐกิจ สำหรับทุกคน (เป้าหมายที่ 1 : ขจัดความยากจน) มาตรการคุ้มครองทางสังคมที่ครอบคลุมคนยากจน และกลุ่มเปราะบาง (เป้าหมายที่ 1: ขจัดความยากจน)

3.3. ด้านเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง (Prosperity)

ประกอบด้วย เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ 7 ถึง 11 โดยในกลุ่มประเด็นเรื่องความเป็นอยู่ของผู้คนและสังคม พบประเด็นที่มีผู้สนใจให้ความสนใจ มีความเคลื่อนไหวในลักษณะที่เป็นสัญญาณทางสังคม ได้แก่เป้าหมายที่ 8 : ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน ในประเด็นเรื่องการจ้างงาน มาตรการการรองรับผู้ที่ถูกเลิกจ้าง ไปจนถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับกลุ่มแรงงานเมื่อต้องเผชิญกับโรคระบาด COVID19 ซึ่งส่งผลทั้งทางเศรษฐกิจไปจนถึงวิถีชีวิตในการทำงาน สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- วิกฤตนี้หนักหนาสาหัสนัก ฟังคนหลายอาชีพ พูดถึงผลกระทบ COVID-19 (19 มี.ค.63) - ในวันที่ฉันท้องว่างงาน : การเป็นฟรีแลนซ์กับผลกระทบจากวิกฤต COVID-19 ที่ยังไร้ทางออก (21 มี.ค.63) - อยู่บ้านแล้วเรา จะรับมืออย่างไร? ลองเปลี่ยนมาใช้วิธีเก็บตัวอยู่บ้านแบบชาว introvert (20มี.ค.63) - ประชุมตอนสี่ทุ่ม ตอบอีเมลคนเดียว : เมื่อ work from home อาจทำ work-life balance ฟัง(25 เม.ย.63)	● ความเหลื่อมล้ำ (G10) ● ปัญหาแรงงานทั้งในและนอกระบบที่ได้รับผลกระทบจากโรคไวรัสระบาด (G8)	การจ้างงานที่ดี และการจ้างงานที่มีผลิตภาพ (เป้าหมายที่ 8 : ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน)
- สื่อไทย'61 สู่ปี'62 ฝ่ามรสุม Disrupt (29 ธ.ค.61)	● ปัญหา Digital disruption แรงงาน (G8,G9)	การจ้างงานที่ดี และการจ้างงานที่มีผลิตภาพ (เป้าหมายที่ 8 : ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน)
- แรงช่วย 26 แม่ค้าชาวไทยถูกมาเลย์จับคาพลาซ่าปาดังเบซาร์ (22 ต.ค.62) - กรมการจัดหางานเตรียม 2 หมื่นตำแหน่งรองรับลูกจ้างตกงาน พนักงานขาย-สาธิตสินค้าต้องการมากสุด (1 พ.ย.61) - ก.พ. 2563 ผู้ประกันตนถูกเลิกจ้าง 30,818 คน สูงสุดตั้งแต่ปี 2559 (31 ม.ค.63)	● การรองรับลูกจ้างที่ประสบปัญหาการเลิกจ้าง มาตรการรองรับการตกงาน (G8) ● การถูกเลิกจ้างอย่างไม่เป็นธรรม (G8)	การจ้างงานที่ดี และการจ้างงานที่มีผลิตภาพ (เป้าหมายที่ 8 : ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน)

	ปัญหาสวัสดิการแรงงานไทย และแรงงานต่างชาติที่ข้ามเข้าไปทำงานอย่างไม่ถูกต้อง (G8)	
- ประยุทธ์ พับข้อเสนอดำเนินการ 700 บอกช่วงนี้กำลังชักจูงคนให้เข้ามาลงทุน (12 ก.ย.60) - องค์การสิทธิฯ แนะนำแรงงานไทยในอิสราเอลหากไม่ได้ขึ้นค่าแรงสามารถร้องเรียนได้ (12 ธ.ค.60) - แรงงานดัมย่ำเจอมาตรการรัฐ มีเงินโดนสกัดเข้าประเทศ ต้องนอนริมถนน (4 เม.ย.63)	• การเพิ่มค่าแรง /สิทธิของแรงงาน (G8)	การจ้างงานที่ดี และการจ้างงานที่มีผลผลิตภาพ (เป้าหมายที่ 8 : ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ มีผลผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน)
- ลูกจ้างป่าไม้โดนเลิกจ้าง สงสัยเปิดทางรับคนใหม่รีดไถได้? (3 ม.ค.63) - กรมป่าไม้แจ้งปลดลูกจ้าง - ลั่นสะสาง"เงินได้เหี้ยมหลังพบมีเรียกกักเก็บจริง! (5 ม.ค.63)	• การจ่ายและรับเงินได้เหี้ยม ทุจริตเพื่อให้ได้เข้าทำงานในวงราชการ (G16)	การจ้างงานที่ดี และการจ้างงานที่มีผลผลิตภาพ (เป้าหมายที่ 8 : ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ มีผลผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน)

3.4. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet)

ประกอบด้วย เป้าหมายการพัฒนาย่างยั่งยืนที่ 6, 12 ถึง 15 โดยเป้าหมายที่พบประเด็นที่มีผู้สนใจ มีความเคลื่อนไหวในลักษณะที่เป็นสัญญาณทางสังคม ได้แก่ การแบ่งปัน เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม (เป้าหมายที่ 15) ในประเด็นเรื่องสิทธิชุมชนในการดูแลรักษาพื้นที่ป่า การแบ่งปัน เข้าถึงพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม การจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะเห็นได้จากเนื้อหาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายหรือนโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรหรือการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ป่าที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้าน หรือชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ป่าอยู่แล้ว การออกมาตรการด้านสิ่งแวดล้อมที่ยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนจึงทำให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม ความเป็นอยู่ของคน การหารายได้เลี้ยงชีพ และการอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกันระหว่างคนกับป่า ดังข้อมูลดังต่อไปนี้

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- เริ่มเดินเท้าจากเชียงใหม่-กทม. วันแรก ทวงคืนป่าดอยสุเทพลั่นไม่ยุติ หลังนายกฯ เตรียมหารือ 3 ฝ่าย (4 เม.ย.61) - ศาลชัยภูมิมีคำสั่งจำคุกชาวบ้าน 3 ราย ไม่รอลงอาญา คดีบุกรุกป่าอุทยานแห่งชาติไทรทอง (4 ก.ค.61) - ไม่ปิด 'สวนพระราม 3' แล้ว! การทางฯ ยืนยัน ก่อสร้างทางพิเศษ ไม่กระทบประชาชน (24 มิ.ย.60) - ฝุ่นควันพิษที่ปกปิดสติปัญญา : โรคซึมเศร้า ต้นไม้ และการออกแบบเมือง (18 ม.ค.62) - ระบบราชการไทยไร้เจ้าภาพแก้วิกฤต PM2.5 คู่กับ ธาธา บัวคำศรี ผอ.กรีนพีซประเทศไทย (1 ก.พ.62) - คนเฝ้าไร่อำมหิตไร้สำนึก ซัดช่างป่าตายอีก ทั้งที่เพิ่งถูกฟ้องคดีในศาล (16 เม.ย.61) - ระบบนิเวศ การคัดเลือกโดยธรรมชาติ กับ Monster Hunter: World (23 ม.ค.62) - สร้าง "แหล่งน้ำ" ช่วยช้างป่า "ท่าตะเกียบ" โมเดล ป่าแควระบบ-สียัด (16 มี.ค.62) - Tragedy of the Commons เหตุผลที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องจัดการยาก (18 มี.ค.62) - บวชป่า-สร้างฝาย-ทำแนวกันไฟ" พื้นที่ป่าจิตวิญญาณ "ปกากะญอ (2 มี.ค.63) - กลุ่มชาติพันธุ์เสนอบัญญัติ 'พหุวัฒนธรรม' ในรัฐธรรมนูญ (25 ก.ย.62) - ชีหลัง 'ยุติกิจการเหมือง' เด็กในพื้นที่พบ 'สารหนู' ลดลง 12 เท่า (6 ต.ค.62) - ศาลปกครองสั่งห้าม กทม. ทำ 'ทางเลียบบแม่น้ำเจ้าพระยา' ไว้ก่อนเป็นการชั่วคราว (6 ก.พ.63) - เครือข่ายคัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินเทพา ปะทะ! ตำรวจ ที่ตั้งแล้วสกัด หวังยื่นหนังสือให้นายกฯ	● มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวบ้าน ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่ป่า (G15,G16,G17) ● การมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ในการจัดการหรือแก้ไขปัญหา	การแบ่งปัน เข้าถึง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม (เป้าหมายที่ 15 : ปกป้อง พื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดิน และฟื้นฟูสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ) การวางแผนและนโยบายที่ผนวกคุณค่าของระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ (เป้าหมายที่ 15: ปกป้อง พื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่า

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- (27 พ.ย.61) - รวมตัวค้านสร้างสะพานราชวงศ์-ทำดินแดง ผู้ค้าซี สะพานเสร็จเตรียมปิดตำนานลำเพ็ง (19 ต.ค.60) - 7ปิดตำนานสนามม้านางเลิ้ง อังโฆตสัญญาตั้งแต่2543 (7 เม.ย.61)		ไม่อย่างยังยืนต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและฟื้นฟูสภาพกลับมาใหม่ และหยุดการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ)
- นักวิชาการ มช. ชัดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มองไม่เห็นคุณค่าภาคเกษตร (17 พ.ย.62) - อี้อค่านกรมศิลป์ไฟเขียวระเบิดหินเขายะลากระทบภาพเขียนสีพันปี (5 มี.ค.63)	● การแก้ไขปัญหาขาดแคลนหินอุตสาหกรรม ขาดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (G17) ● การบริหารจัดการทรัพยากรที่ยั่งยืน การมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทำให้การจัดการไม่เกิดประสิทธิภาพ (G17)	
- ทวงอีกรอบ! พิมพ์หนังสือ 'ปักตู' จี้แต่งตั้งคกก.แก้ไขปัญหาที่ดิน (13 ส.ค.62) - นักปกป้องสิทธิที่ดิน 'ชุมชนบ่อแก้ว' จ.ชัยภูมิ จี้ 'วรารุณ' ยกเลิกหมายบังคับคดีไล่รื้อ (15 ส.ค.62) - นักปกป้องสิทธิที่ดิน 'ชุมชนบ่อแก้ว' จ.ชัยภูมิ จี้ 'วรารุณ' ยกเลิกหมาย (15 ส.ค.62) - นักวิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ชัดแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มองไม่เห็นคุณค่าภาคเกษตร (17 พ.ย. 62)	● การสนับสนุนเรื่องภาษีที่ดินอัตราก้าวหน้า (G15,G16) ● มาตรการภาษีและการจำกัดการถือครองที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหาชาวบ้านขาดแคลนที่ดินทำกิน (G15,G16) ● สิทธิในการเข้าถึงที่ดินของประชาชน ได้รับการคุ้มครองโดยรัฐ (G15,G16)	

3.5. ด้านสันติภาพและความยุติธรรม (Peace)

ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 16 การลดความรุนแรงทุกรูปแบบพัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพ โปร่งใสมีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบประเด็นที่มีผู้สนใจให้ความสนใจ มีความเคลื่อนไหวในลักษณะที่เป็นสัญญาณทางสังคม ได้แก่ สิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองและความต้องการมีส่วนร่วมที่จะตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข ทั้งในเชิงของการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการงานของหน่วยงานภาครัฐ สถาบัน รวมถึงรัฐบาลเอง (สอดคล้องกับ SDG 16 ในประเด็นการมีการตัดสินใจทุกระดับที่ตอบสนอง ครอบคลุม มีส่วนร่วม และเป็นตัวแทนที่ดีและ การมีสถาบันของรัฐที่มีประสิทธิผล มีความรับผิดชอบ และโปร่งใส)

เนื่องจากมีกระแสข่าวที่ประชาชนได้รับผลกระทบจากการมีนโยบายเชิงพื้นที่ที่ไม่สอดคล้องกับบริบทวิถีชีวิตหรือประโยชน์สูงสุดของนโยบายไม่ได้ตอบสนองต่อประชาชนหรือสังคม เป็นผลมาจากการขาดการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการออกแบบนโยบาย ซึ่งหากยังไม่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทุกระดับ ทุกภาคส่วนในขั้นตอนการออกแบบวางแผนตั้งแต่เริ่มต้น ท้ายที่สุดแล้วจะต้องกลับมาปรับแก้ รื้อนโยบายกันใหม่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า ในส่วนของสิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง เนื่องจากช่วงระยะเวลาที่เก็บข้อมูลอยู่ในช่วงที่มีการเลือกตั้งและการจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งเกิดความขัดแย้งและสถานการณ์ที่ส่อแววให้เห็นถึงความไม่โปร่งใสในการบริหารจัดการ รวมถึงผลงานของรัฐ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ตั้งคำถามและเรียกร้องสิทธิในการที่จะตรวจสอบสถาบันทางการเมืองหลายต่อหลายครั้ง แต่ในขณะเดียวกันก็ถูกจำกัดด้วยข้อกฎหมาย ซึ่งส่งผลให้ประชาชนมองว่าเป็นการลิดรอนสิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง และยังเกิดความไม่เชื่อมั่นในการทำงาน ความโปร่งใสของสถาบัน ดังข้อมูลดังต่อไปนี้

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- ศาลสั่งจำคุก 6 เดือน วิชาญ เหตุตะโกนชวนคนโนโหวต ผิด พ.ร.บ.ประชามติ (10 พ.ย.60) - นักศึกษาชายแดนใต้ถูกคนอ้างตัวเป็น จนท. เก็บข้อมูลส่วนตัวอย่างละเอียดที่นครศรีฯ (29 ธ.ค.60) - ลูกก้านมาแล้ว 'เดินคารวะแผ่นดิน' เริ่มพ่วงนี้ ย้ำแจ้งกกด. ถือว่า คสช.อนุญาต (24 ต.ค.61) - จุดเทียนรำลึก 13 ปี วัน 'ลุนนวมทอง' ชับแท็กซีชนรถถึงจนตัวเองบาดเจ็บสาหัส ประท้วงรัฐประหาร (30 ก.ย.62) - พล.ต.บุรินทร์ แจงข้อหาข่มขืนปลุกปั่นแกนนำพรรคฝ่ายค้าน อาจารย์ ม.เกษตรฯ และพิธีกร Voice TV (4 ต.ค.62) - นักกิจกรรมเจอ SMS อ้าง 'Royal Thai Palace' เตือนให้ลบโซเชียลฯ หลังแสดงความเห็น #ขบวนเสด็จ (4 ต.ค.62) - เป็ดสโตร์ ส.ส.วิโรจน์ อีกครั้ง เพจไหนเป็นเป้า บัญชีไหนเป็นหมายของ IO ทหาร (3 มี.ค.63) - สัญญาประชาคม จัดเวที 7 ก.ค. (20 มิ.ย.60)	● ความกังวลต่อ พรก.ฉุกเฉิน และกฎหมายที่ส่งผลกระทบต่อเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นของประชาชนถูกปิดกั้น (G16) ● การใช้ชื่อสถาบันเพื่อหลอกลวงประชาชนให้หลงเชื่อหลอกเอาเอกสารไปทำธุรกรรม (G16) ● การดึงข้อมูลส่วนบุคคลนำไปใช้ประโยชน์ในทางมิชอบ (G16)	การเข้าถึงข้อมูลของรัฐโดยสาธารณะ การปกป้องเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน (เป้าหมายที่ 16 : ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพรับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ)
- "2 แชะอัตลักษณ์"ลาม! แค้นผ่านชายแดนใต้โดนด้วย (23 ส.ค.62) - ทหารสั่งสอบกลุ่มอ้างเบี่ยงสูงหลอกชาวบ้านตั้ง "คณะปฏิรูปไทยสยาม" (31 ม.ค.63)	● แนวทางการป้องกันทหารสวมสิทธิ์/ละเมิดสิทธิเพื่อนำไปใช้ในการก่อความไม่สงบ (G16)	การเข้าถึงข้อมูลของรัฐโดยสาธารณะ การปกป้องเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน (เป้าหมายที่ 16: ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพรับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ)
- เอ็นเอ็นกระฉ่อน ยิ่งลักษณ์ขอลี้ภัยอังกฤษ (30 ก.ย.60) - อย่าส่งตัวผมกลับ “ฮาติม” ตะโกนภาษาอาหรับลั่นศาล (5 ก.พ.62) - ศาลสั่งตัว แสกเกอร์หมิวฯ ให้สหรัฐฯ (21 ก.พ.62)	● การส่งผู้ร้ายข้ามแดน และ ปัญหาของผู้ลี้ภัย การขอลี้ภัยจากคดีการเมือง (G10,G16)	การเข้าถึงข้อมูลของรัฐโดยสาธารณะ การปกป้องเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน
- 3 ปีรัฐประหาร ผู้หญิงนักปกป้องสิทธิฯ ถูกฟ้องฯ 179 คน อีสานมากที่สุด แฉถูกคุกคามทางเพศ-ดิสเครดิต (30 พ.ย.61) - 2 ปี โดโต้ ฉีกบัตร ย้ำประชามติลงโลก 15 ส.ค.นี้ ศาลอุทธรณ์นัดพิพากษา (7 ส.ค.61)	● การปกป้องและคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย (G16)	การเข้าถึงข้อมูลของรัฐโดยสาธารณะ การปกป้องเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน

3 - 15

- ตีมีน-ไม่เป่า ด้านตรวจเฝ้า โฆษกตร.เจอเอง โดน 2 ข้อหา (30 ธ.ค.60) - ตีเจ 'เขาเขา' สารภาพ ชิงชนวัน (5 พ.ค.60) - รู้จัก 'สงขลาโมเดล' ต้นแบบการจัดการสุขภาพให้แก่กลุ่มผู้ต้องขัง (31 ส.ค.61) - ศาลสั่งจำคุก 6 เดือน แต่ให้รอลงอาญา 5 ขยายกรณี คดี 'อุ้มเอ็กซ์' พันเวทีฟังความเห็น ประธานบัตรเมืองแร่หิน (24 มี.ค.63) - สดข. แกะเบียบไม่เปิดเผยประวัติอาชญากรรมของเด็ก เอื้อกลับคืนเป็นคนดีของสังคม (22 ก.ย.61)		
- ค้นอาณาจักรเปรมชัย รุกที่ป่า6พันไร่ (14 ก.พ.61) - อดีตผู้อำนวยการสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 รุกป่า (23 ก.พ.62) - จับ-ยึดบุกรุกป่า 3 รีสอร์ท ถิ่นมะขามหวาน (28 ม.ค.62)	● การรุกรานของผู้มีอิทธิพล (G15,G16)	การเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับทุกคน (เป้าหมายที่ 16 : ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพรับผิดชอบและครอบคลุมในทุก ระดับ)
- ด่วน! ศาลรัฐธรรมนูญ มีมติ 'ยุบพรรคไทยรักษาชาติ' ดัดสิทธิกรรมการบริหาร 10 ปี! (7 มี.ค.62) - จ่อแถลงปิดคดี 'ลัลลาเบล' บ่ายนี้ (18 ต.ค.62)	● การใช้อำนาจขององค์กรอิสระยุบพรรคการเมือง (G16)	การเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับทุกคน (เป้าหมายที่ 16 : ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพรับผิดชอบและครอบคลุมในทุก ระดับ)
- บิ๊กตุ๋ลงดาบม.44 เด่งเลขาฯปง.(15 ส.ค.61) - รายอฮัจยี...ภาพชีวิตวิถีมุสลิมที่ชายแดนใต้ (12 ส.ค.62) - จับแล้ว! "แกนนำคณะปฏิรูปไทยสยาม" หมายจับอื้อฉาวโกงประชาชน (1 ก.พ.63) - สันธนะอ่วม! จ่อยึดทรัพย์-ถอดยศ-ถอนประกัน ตร.ชี้เข้าเงื่อนไข-เอาแน่ (17 พ.ค.61) - ยกฟ้อง 'ทักษิณ' คดีฟืนฟู่พีพีไอ - ศาล รธน. ชี้ 'ดอน' ยังไม่ต้องหยุดปฏิบัติหน้าที่ (29 ส.ค.61) - 'เอกชัย' แจงข้อหา 'กบฏ' กับ 'อภิรักษ์' ตำรวจถาม 'คุณเป็นผู้เสียหายหรือ' (19 ก.ย.61)	● ปัญหาความไม่คืบหน้าของการสืบคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง (G16) ● การตัดสินใจของศาลเรื่องการคุกคามนักกิจกรรมทางการเมือง (G16) ● การใช้ความรุนแรงกับผู้เห็นต่างรัฐ (G16)	การเข้าถึงความยุติธรรมสำหรับทุกคน (เป้าหมายที่ 16 : ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มี

- ประเทศภูมิ 'ศรีวราห์' จ่อเชิญคนในเอ็มวีให้ปากคำ ด้าน RAD ชี้นื้อเพลงคือสิ่งที่สังคมพูดถึง (26 ก.ย.61) - ยกฟ้อง 'สกันต์' คดี 112 ศาลชี้ข้อความต้องตีความ ไม่ระบุถึงใครชัดเจน (14 พ.ย.61) - ศรีวราห์ เผยระบุเจาะจงไม่ได้ว่า สุรัชย์ ยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ แต่พบข้อมูลที่น่าเชื่อได้ว่ายังมีชีวิต (2 ม.ค.62) - กกต. วินิจฉัย 'นวัธ' สิ้นสภาพ ส.ส. หลังศาลชั้นต้นพิพากษาประหารชีวิต-ไม่ให้ประกันตัว (1 ต.ค.62) - เบรก 'วีระ' ตรวจจากลิโน มือบขาง! กดดัน-ยอมยกเลิก หวั่นกระทบสัมพันธ (30 มี.ค.60) - แฉสาวฮองกง “หัวหน้าใหญ่” ลูกพี่ “ชินแสโซกุน” แก๊งต๋นหัวรัญปุ่ (15 เม.ย.60) - ไปป์บอมบ์ โยงป่วน! ระเบิดปี50 (19 พ.ค.60) - ขอลาพอกเงิน “อนันต์ อัศวโภคิน” เจาะฐานราก “ธรรมกาย” พังครืน !? (22 พ.ค.60) - มือบิรมพ.พระมงกุฎ สารภาพ ลงมือทำเองทั้ง3จุด (16 มิ.ย.60) - นศ.แห่แจ้งจับ ดันลงทุนสูญ 11 ล้าน แฉพฤติกรรมคล้ายแก๊งแชร์ลูกโซ่ (15 พ.ย.60) - พ่อแม่อดีตนางงาม ฮ.ตคพร้อม 'วิชัย' ฟ้องคิงเพาเวอร์ 300 ล้าน (23 ก.ย.61) - จับตายยานรก ยึด 5 ล้านเม็ด หาญชักปืนยิงสู้ถูกเป้าคาปากอ๊อฟ (22 ก.พ.62) - แกะรอย 'แชร์แม่หมณี' ยอดเสียหายพุ่ง 984 ล้าน แต่สืบทรัพย์ได้เพียง 22 ล้าน (3 พ.ย.62)	● คดีทางการเมืองจากการชุมนุม (G16)	ประสิทธิภาพรับผิดชอบและครอบคลุมในทุก ระดับ)
- ทวงอีกรอบ! พิมพ์หนังสือ 'บิกตู' จี้แต่งตั้งกกก.แก้ไขปัญหาที่ดิน (13 ส.ค.62) - นักปกป้องสิทธิที่ดิน 'ชุมชนบ่อแก้ว' จ.ชัยภูมิ จี้ 'วรารุณ' ยกเลิกหมายบังคับคดีไล่รื้อ (15 ส.ค.62) - นักปกป้องสิทธิที่ดิน 'ชุมชนบ่อแก้ว' จ.ชัยภูมิ จี้ 'วรารุณ' ยกเลิกหมาย (15 ส.ค.62) - กรม.เคาะชื่อ กก.ปฏิรูปประเทศ 11 ด้าน อดีต 'สปท.-ส.ว.-ข้าราชการ-ทหาร' นั่งเต็ม (15 ส.ค.60) - กสทช. ห้ามขึ้น 'โดรน' ฝนโดนคุกไม่เกิน 5 ปี ปรับไม่เกิน 1 แสน จนกว่าลงทะเบียน (11 ต.ค.60) - กลุ่มชาติพันธุ์เสนอบัญญัติ 'พหุวัฒนธรรม' ในรัฐธรรมนูญ (25 ก.ย.62) - ชีหลัง 'ยุติกิจการเหมือง' เด็กในพื้นที่พบ 'สารหนู' ลดลง 12 เท่า (6 ต.ค.62)	● แนวทางและมาตรการจัดการพื้นที่ไม่ สอดคล้องกับบริบทของชุมชน (G17,G16) ● การขับไล่ชาวบ้านออกจากที่ดินทำกิน และที่ อยู่อาศัย (G11,G16) ● ระบบการปกครองที่ดีก็คือระบบที่สร้าง 'เวทีต่อรอง' ที่ทุกฝ่ายมีสิทธิอย่างเท่าเทียม และใช้สิทธินั้นได้อย่างสม่ำเสมอ ยึดหยุ่นตาม	การมีการตัดสินใจทุกระดับที่ตอบสนอง ครอบคลุม มีส่วนร่วม และเป็นตัวแทนที่ดี (เป้าหมายที่ 16 : ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและ ครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคน เข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มี ประสิทธิภาพรับผิดชอบและครอบคลุมในทุก ระดับ)

- ศาลปกครองสั่งห้าม กทม. ทำ 'ทางเลียบบแม่น้ำเจ้าพระยา' ไว้ก่อนเป็นการชั่วคราว (6 ก.พ.63) - เครือข่ายคัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินเทพา ปะทะ! ตำรวจ ที่ตั้งแถวสกัด หวังยื่นหนังสือให้นายกฯ (27 พ.ย.61) - รวมตัวค้านสร้างสะพานราชวงศ์-ทำดินแดง ผู้ค้าซี สะพานเสร็จเตรียมปิดตำนานลำเพ็ง (19 ต.ค.60) - 7ปิดตำนานสนามม้าบางลำภู อัง!หมดสัญญาตั้งแต่2543 (7 เม.ย.61)	การเปลี่ยนแปลงของค่านิยมในสังคมและปัจจัยภายนอก (G16) ● การดำเนินงานระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับผู้แทนประชาชน (G16,G17) ● การรับรองแผนการจัดการที่ดินและทรัพยากรอย่างยั่งยืนโดยชุมชน (G16,G15) ● มาตรการบังคับใช้นโยบายที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวบ้าน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่ทำกิน (G16) ● การแก้ไขปัญหาอุตสาหกรรม ขาดการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ (G16,G17) ● ความเป็นอยู่ของวัฒนธรรมชาติพันธุ์ในสังคมไทย (G11)	
- การเมือง การมีส่วนร่วม กับ Endless Space 2 (11 ต.ค.60) - เด็ก ผู้ใหญ่ อนาคต กับ Persona 5 (20 มี.ค.62) - การเมือง การมีส่วนร่วม กับ Endless Space 2 (11 ต.ค.60) - เด็ก ผู้ใหญ่ อนาคต กับ Persona 5 (20 มี.ค.62) - #เลื่อนแม่มีงี๊ ติดเทรนด์อันดับ 1 ทวิตเตอร์ไทย (3 ม.ค.62) - เพื่อไทยช็อกใจ 'ประยุทธ์' ถวายสัตย์หลายครั้งไม่เคยพลาด ทำไมรอบนี้พูดไม่ครบ (18 ก.ย.19) - เปิดตัว ครช. เตรียมรณรงค์แก้ไขรัฐธรรมนูญ ผนึกกำลัง 28 องค์กร ประเดิมเวทีแรก 5 ต.ค. (19 ก.ย.62)	● ความไม่โปร่งใสในกระบวนการมีส่วนร่วม (G16) ● การมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ในการกำหนดนโยบายสาธารณะ (G16,G17) ● การมีส่วนร่วมของชุมชน (G17) ● การแสดงความคิดเห็นหรือร้องเรียนและความไม่พอใจของประชาชนกลุ่มวัยรุ่นต่อการเลื่อนวันเลือกตั้ง (G16)	การมีการตัดสินใจทุกระดับที่ตอบสนองครอบคลุม มีส่วนร่วม และเป็นตัวแทนที่ดี (เป้าหมายที่ 16 : ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพลัทธิชอบและครอบคลุมในทุกระดับ)

- นักศึกษาหลายสถาบันจัดแฟลชม็อบเรียกร้องรัฐบาลแก้ปัญหา PM2.5 (14 ม.ค.63) - มีชัย ชูคนรุ่นใหม่เปลี่ยนการเมือง ชี้คนเบื่อส.ส.เก่า (16 เม.ย.61) - คาควันเลือกตั้ง 24 ก.พ.-5 พ.ค.62 (26 มี.ย.61) - ประยุทธ์'ลั่นต้องการเสียงปชช. (27 มี.ค.62) - กรม.สัญญาจรรยา รมต.แหล่งพื้นที่ - ประมงปิดตานีร่องสันดอนปากอ่าว - สนท. ขอให้รัฐบาลใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน คุมโควิด-19 ไม่ใช่คุมความคิดเห็นประชาชน (25 มี.ค.63) - ศาลสั่งจำคุก 6 เดือน แต่ให้รอลงอาญา 5 ชายฉกรรจ์ คดี 'อ้อมเอกชัย' พันเวทีฟังความเห็น ประทานบัตรหม้อแกวหิน (24 มี.ค.63)		
- ปลอมในปลอม : ศูนย์ด้านข่าวปลอมของรัฐ ชี้เพจสถานทูตไทยเตือนเรื่องไวรัสเป็นเพจปลอม ทั้งที่เป็นเพจจริง (26 ก.พ.63) - ฝ่ายค้านซักฟอกรัฐบาลไฟใต้เหลือ อ้างนโยบายผิด-ละเมิดสิทธิ-ไอโอทำแตกแยก (26 ก.พ.63)	● การจับข่าวปลอมและการเผยแพร่ข่าวปลอม (G16)	การมีสถาบันของรัฐที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใส (เป้าหมายที่ 16: ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพรับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ)
- พรรคพลังประชารัฐเข็นลุงคู่ปราศรัยหาเสียงนอกเวลาราชการ (2 มี.ค.62) - โพสต์หมดเวลาเกรงใจแล้ว มาร์คยัน ไม่สนับสนุน "บิ๊กตุ๋" (11 มี.ค.62) - ชูป้ายไม่ต้อนรับพรรคไม่เอา "ตุ๋" ตะโกนไล่มาร์ค (16 มี.ค.62) - ดอกฝ้ายโง่นค.!!! แฉ2เดือนก่อนโดนยุบ พบเมีย-น้อง'ธนธร'บริจาเงิน13ล้าน (26 มี.ค.63) - เพื่อไทยนัดเช็กชื่อ อดีตรัฐมนตรี-ส.ส. จับตาใครอยู่หรือดีจาก ป้าเหนาะฝันทักษิณกลับไทย ทำอุณภูมิการเมืองร้อน (4 เม.ย.61) - เคาะแล้ว! กกต. มีมติเอกฉันท์ ใช้บัตรเลือกตั้งมีหมายเลข โลโก้ ชื่อพรรค (18 ธ.ค.61) - สาต่น้ำลายฟูง ในศึก2พรรค! ปชป.กับพท. ดวลมันหยด (15 เม.ย.61) - ทักษิณทั้งบอมบ์ใส่ป้อม ไม่อ่อนหวานเหมือนก่อน (20 ก.ย.61) - "มาร์ค" ยันตำร่อย ทำพรรคดถอยลาออกหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ (1 ม.ค.62) - ประชาธิปัตย์ - เพื่อไทย ปิดเจรจาร่วมตั้งรัฐบาล (2 ม.ค.62) - วางตัว ชัชชาติ นายก อันดับ1ในบัญชี ปู ลงทุนโทร.เอง กล่อม "ลูกพรรค" (20 ม.ค.62)	● กระแสความเคลื่อนไหวทางการเมืองของพรรคต่าง ๆ ในช่วงการเลือกตั้ง	การมีสถาบันของรัฐที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใส (เป้าหมายที่ 16: ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพรับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ)

- คนงานสิ่งทอ-คนงานรังสิต แดงวันสตรีสากล ชูธงแก้ไขรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ จี้รัฐจัดสวัสดิการ-คумราคาสินค้า (8 มี.ค.63) - ปชช.เดิน 4.4 กม. ไปสภา ร้องแก้ รธน. แบบมีส่วนร่วม ห้ามนิรโทษกรรมรัฐประหาร (13 มี.ค. 63) - แกนนำไทยพุทธไว้อาลัยถูกหมาขี้เฒ่าจี้ปมแก้ รธน.มาตรา 1 (4 ต.ค.62)	● ภาคประชาชนเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ (G16) ● ความเคลื่อนไหวทางการเมืองนักศึกษา แสดงออกทางการเมืองหลังการยุบพรรคอนาคตใหม่ (G16)	การมีการตัดสินใจทุกระดับที่ตอบสนองครอบคลุม มีส่วนร่วม และเป็นตัวแทนที่ดี (เป้าหมายที่ 16 : ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพลัทธิประชาธิปไตยและครอบคลุมในทุกระดับ)
- นายกาฬการบ้าน ให้ทุกพรรคเข้าใจ ระบบงบประมาณ (7 มี.ค.61) - สภาผ่านงบกลางใหม่ หลังฝ่ายค้านรุมถล่มเรือดำน้ำ-ไฟใต้ (9 ม.ค.63)	● การจัดลำดับความสำคัญเพื่อการบริหารจัดการงบประมาณ (G16)	การมีสถาบันของรัฐที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใส (เป้าหมายที่ 16: ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพลัทธิประชาธิปไตยและครอบคลุมในทุกระดับ)
- ผู้พิพากษาศาละลาของตัวเองหน้าบัลลังก์ หลังยกฟ้องคดีความมั่นคง (4 ต.ค.62) - ชง ก.ต.สอบปมผู้พิพากษาศาละลาของตัวเอง (5 ต.ค.62) - เตือนเลิกตรวจคำพิพากษาล้ำหน้ากว่า – แฉยิงกระสุนซ้อมก็ตายได้ (8 ต.ค.62) - ตุลาการวิวัฒน์ ความเป็นมนุษย์ของผู้พิพากษา กับ We. The Revolution (1 พ.ค.62) - เปิดใหม่ไลน์ "ผู้พิพากษายังตัว" คลิปแฉถูกแทรกแซง วอนเยียวยาลูกเมีย (5 ต.ค.62) - ยิงกลางศาล3ศพ! อดีตจเรตำรวจฆ่า2ทนาย-เจ็บ2ก่อนโดนสวนดั่งเช่นปมมรดก (13 พ.ย.62)	● การถูกแทรกการพิจารณาพิพากษาคดีในศาล (G16) ● ความน่าเชื่อถือ' ของศาลในฐานะสถาบัน (G16) ● ความไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรมของศาล (G16) ● ปัญหาการแทรกแซงคำตัดสินของผู้พิพากษาภาค (G16)	การมีสถาบันของรัฐที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใส (เป้าหมายที่ 16: ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพลัทธิประชาธิปไตยและครอบคลุมในทุกระดับ)

- คอรัปชั่นเชิงนโยบาย กับ INFRA (24 ม.ค.61) - แรงจูงใจ การทุจริต และความรับผิดชอบ กับ L.A. Noire (13 มิ.ย.61) - กฎ กติกา นิติรัฐ กับ Baba Is You (3 เม.ย.62) - เชิญ “ธนาธร” ออกจากห้องประชุมสภา หลังปฏิญาณตน (25 พ.ค.62)ระบอบเผด็จการ การเลือกตั้ง กับ Tropico 6 (17 เม.ย.62) - สภาโหวตคว่ำ กมธ. ป้องกันรัฐประหาร ปิยบุตร ชี้ ถ้าส.ส.ยังเกรงใจ ก็เป็นแค่ลูกน้องนายพล (20 ก.พ.63) - เปิดแล้ว สายตรงไทยนิยม รับเรื่องร้องเรียน 24 ชั่วโมง นายกฯ ย้ำ ไม่ใช่ประชานิยม (4 เม.ย.61) - นศ.ธรรมศาสตร์รวมตัวจุดเทียนไว้อาลัยประชาธิปไตย (21 ก.พ.63) - นายกฯ นोटหลุด ว่ากประชาชน “อย่ามาเถียงกับผม” (27 พ.ย.60) - รถบี๊ๆ ติดเครื่องรอนายในทำเนียบ เย้ยมาตรการบี๊ตู้ (23 ม.ค.62) - เปิดโผรายชื่อนายกฯ ดวลเดือด! เพื่อไทย-พลังประชารัฐ แย่งชิง” (25 ม.ค.62) - ปรับ ครม. “ประยุทธ์ 5” เขย่าเพื่อน สะเทือนทีมเศรษฐกิจ หยิกเล็บก็เจ็บเนื้อ (6 พ.ย.60) - ปลดไก่อู่-ดัน ‘พุทธิพงษ์’ เสียบ เปลี่ยน ‘ไทโรงรัฐ’(25 ต.ค.61) - ย้อนตำนาน 44ปี รัฐสภาอุทองใน นับถอยหลังสู่สัปปายะสภาสถาน (7 ธ.ค.61) - “บิ๊กแดง” ฮัม-อย่าล้ำเส้น จวกกลับนักการเมือง (16 ม.ค.62) - ประกาศใช้ รธน. นับถอยหลังสู่เลือกตั้ง (5 เม.ย.60) - นายกฯปัดตั้งงบ สืบทอดอำนาจ (9 มิ.ย.60) - อัคมม.มดมือชก ปชป.จ่อยื่นศาลรธน.ชี้ ยุทธศาสตร์ชาติขัดม.77 (25 มิ.ย.60) - เล็งจตม.44 ชะลอใช้ กม.ต่างด้าว (1 ก.ค.60) - ตั้ง ‘บุญสร้าง’ คมทิมปฏิรูปตร. (5 ก.ค.60) - ดร.เตือนโพสต์เฟกนิวส์ ‘ไม่ใช่แม่สก็ถูกปรับ 200’ เจอดำเนินคดีแล้วหลายราย (27 มี.ค.63) - รัฐแจกบัตรคนจน 21ก.ย. เริ่มใช้ 1ต.ค. ยอด 11.67ล้านคน (30 ส.ค.60) - ประวิตร’ ยื่นหนังสือแจ้งที่มา ‘นาฬิกาหุ-แหวนเพชร’ ถึง ป.ป.ช. แล้ว (29 ธ.ค.60) - น้องเทือก’ ถืองจตพรคกปส. ปชป.จวกยับ พรรคไร้สาระ (1 มี.ค.61)	● การคอรัปชั่นเชิงนโยบายและประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาล (G16) ● บทบาทการบริหารราชการแผ่นดินของรัฐบาล คสช. (G16) ● การควบคุมภาวะการส่งออกทางอารมณ์ของนายกรัฐมนตรี (G16) ● ความไม่โปร่งใสในการแก้ไขปัญหาหน้ากากอนามัยขาดตลาดของรัฐบาล (G3,G16)	การมีสถาบันของรัฐที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และโปร่งใส (เป้าหมายที่ 16: ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพรับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ)
--	---	--

- สนช.ถอย ไม่ร้องศาลรธน.ให้ตีความ กม.ที่มาของส.ว. (10 มี.ค.61) - สมชัยล้มไม่ผิด ม.44 คืบสนอง (24 มี.ค.61) - จรินทร์ เร่งกระบวนการผลิตหน้ากากอนามัย พร้อมหนุนมหาดไทยผลิตหน้ากากทางเลือก 50 ล้านชิ้น (29 ก.พ.63) - อนุทิน'ร่วม'พปชร.' บิ๊กภูมิใจไทยแบไต๋/พรรคฝ่ายค้านัด27มีนา.ตั้งรัฐบาลลม! (27 มี.ค.62) - โวยโกงเงิน "บัตรคนจน" สงสัยผู้ใหญ่บ้าน กดแล้วอม! (20 ม.ค.62)		
---	--	--

3.6. ด้านความร่วมมือในการพัฒนา (Partnership)

ประกอบด้วยเป้าหมายที่ 17 เสริมสร้างความแข็งแกร่งของกลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกพบประเด็นที่มีผู้สนใจให้ความสนใจ มีความเคลื่อนไหวในลักษณะที่เป็นสัญญาณทางสังคม ได้แก่ ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศโดยเฉพาะในด้านของความมั่นคง ความร่วมมือทางทหาร ความร่วมมือชายแดนใต้เพื่อหาแนวทางการจัดการปัญหาอย่างสันติ รวมไปถึงความเข้าร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการรับมือกับสถานการณ์โรคไวรัสระบาด Covid-19 ทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งภายในประเทศจะเห็นได้ถึงการร่วมมือในทุกภาคส่วนทั้งรัฐ เอกชน ประชาสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของภาคเอกชนที่เข้ามาที่มีบทบาทเป็นผู้นำในการแก้ไขปัญหาหรือรับมือกับสถานการณ์ในหลาย ๆ ด้าน เนื่องจากภาคเอกชนมีความเป็นอิสระและมั่งคั่ง มีงบประมาณที่สามารถนำมาจัดสรรใช้แก้ปัญหาได้อย่างทันที ดังข้อมูลดังต่อไปนี้

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- แก่โลกร้อนอย่างไร? เมื่อเราทุกคนคือส่วนหนึ่งของปัญหา คุยกับผู้จัด Climate Strike ในไทย (2ต.ค. 62) - กะเหรี่ยงแม่ฮ่องสอน-ตาก ร้อง กมธ.บริหารจัดการน้ำ สภาฯ ค้านโครงการผันน้ำลงเขื่อนภูมิพล เหตุกระทบวิถีชุมชน (13มี.ค.63) - วราวุธ พิธา ลุยสุพรรณฯ นำทีม ทสม.จิตอาสา พัฒนาสิ่งแวดล้อม (7 ส.ค.62)	● การร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและชาวบ้าน ผ่านการมีป่าชุมชน ป่าวัฒนธรรม ป่ากันชน รวมไปถึงพื้นที่ริมห้วย (G15,G17)	ความร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (เป้าหมายที่ 17: เสริมความเข้มแข็งให้แก่งlobalการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน)

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- (อภเตท) ปิดล้อม-ปะทะที่ตาเซะ ยะลา ในวันสถาปนา BRN (13มี.ค.63) - เปิดผลวิจัยเลือกตั้ง 24 มี.ค.62 ปัญหาระบบ“จัดสรรปันส่วนผสม” (27 ส.ค.62) - เปิดกำหนดการ "ต้นศรี ราฮิม" รับฟังข้อมูลจริงชายแดนใต้ (12มี.ย.62) - BRN ไม่ได้ขึ้นเวทียูเอ็น แต่เป็น "บุหงารายา" พุดถึงวิกฤติภาษามลายู (1 พ.ย.62) - ผบ.ทบ.ส่องใต้-เสียใจเหตุเขาตะเว ย้ำ"กฎการปะทะ"กำลังพลผิดต้องรับโทษ (23 ธ.ค.62)โต้ะพุดคุย - ขยับ - ความรุนแรงเขยื้อน ลือคเป้า อส.-ทหารพราน(25ม.ค.63) - มาเลย์ไต้หวันกาใหม่ - "อันวาร์"วิต - โต๊ะพุดคุย BRN เดินต่อ(9ก.พ.63) - ผบ.ทบ.เยือนอินโดฯ ชู "อาจะห์โมเดล" ดับไฟใต้ "สร้างความเข้าใจ ไม่แยกดินแดน"(15ม.ค.63)	● มาตรการควบคุมพื้นที่ในปี 2563 เน้นดูแลพื้นที่ตามแนวชายแดนเป็นสำคัญ และมีแนวคิดที่จะแลกเปลี่ยนการฝึก ร่วมกันระหว่าง 2 พื้นที่ไทย-มาเลเซีย (G16,G17) ● ความเคลื่อนไหวหลังกระบวนการพุดคุย เพื่อสันติสุขจังหวัดชายแดนภาคใต้ (G16) ● การทำงานร่วมกันเพื่อหาแนวทางในการทำงานแก้ไขปัญหาลำพูนจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้เข้าสู่กระบวนการพุดคุยอย่างสันติวิธี (G16,G17) ● การสร้างกรอบความร่วมมือร่วมกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย (G16,G17)	ความร่วมมือด้านการเงิน การคลัง และความช่วยเหลือระหว่างประเทศ (เป้าหมายที่ 17: เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงาน และฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลก สำหรับการพัฒนายั่งยืน)
- ประยุทธ์' พบ 'ทรัมป์' ที่ทำเนียบขาว เตรียมหารือความมั่นคง เพิ่มมูลค่าการค้า ทรัมป์เตรียมขายของไทยมากขึ้น (26มี.ค.63) - อนุทินเนื้อหอม 6 พุดต่างชาติเข้าพบ คาคถกสถานการณ์บ้านเมือง (2 เม.ย.63) - ประยุทธ์เดินทางถึงปักกิ่ง ร่วมประชุมเวทีซีอาร์ไอเริ่มสายแถบและเส้นทางครั้งที่ 2 ทหารเรือ สิ้นฝง-หลี่เค่อเฉียง นี้ (2 เม.ย.63)	● ความร่วมมือทางทหาร และถอดบทเรียนการแก้ปัญหาความขัดแย้ง เน้นการสร้าง ความเข้าใจ และการอยู่ร่วมกันของทุกฝ่ายความสัมพันธ์ไทย-สหรัฐอเมริกาในการฝึกทหาร (G16,G17)	ความร่วมมือด้านการเงิน การคลัง และความช่วยเหลือระหว่างประเทศ (เป้าหมายที่ 17: เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงาน และฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลก สำหรับการพัฒนายั่งยืน)

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- โรงพยาบาลสนามธรรมศาสตร์พร้อมรับผู้ป่วยพหุหัตสดีนี้ หวังเป็นโมเดล ลดภาวะเตียงไม่พอในโรงพยาบาลหลัก (24มี.ค.63) - ด้านเบตงตรวจเข้ม ป้องกันไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ - หมอธีระวัฒน์ เปิด ‘ชุดตรวจจ้องไว’ ตรวจหาโควิด-19 รู้ผลใน 2 นาที ราคาไม่เกิน 400 บ. (24มี.ค.63) - จัดกำลัง 3 พันนาย ต้านสกัดโควิด-19 ทั่วประเทศ 24 ชม. (26มี.ค.63) - จี๋ 'นายกฯ-จุรินทร์' ตอบคำถาม ทำไมหน้ากากอนามัยขาดตลาด-ราคาแพง(26มี.ค.63) - 2 หมอ'พรรคก้าวไกล' พร้อมรับอาสาช่วยงานรัฐบาลฝ่าวิกฤติไวรัสโควิด-19 (26มี.ค.63)	● การช่วยเหลือแบบบูรณาการกรณีช่วยชีวิตในสถานการณ์ที่ยากลำบาก (G3,G16,G17) ● ภาคเอกชนสนับสนุนการรับมือกับสถานการณ์ช่วงโควิด (G16,G17) ● ความร่วมมือของสถานศึกษาที่ช่วยเหลือประเทศในวิกฤติโควิด19 (G3,G16,G17) ● ความร่วมมือระหว่างประเทศในการคัดกรองควบคุมโรคติดต่อ (G3,G16,G17) ● ความกะตือรือร้นของภาคประชาสังคม/ความมีส่วนร่วม(G17)	ความร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม (เป้าหมายที่ 17: เสริมความเข้มแข็งให้แก่งlobalการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน)

3.7. ด้านเทคโนโลยี (Technology)

ในด้านเทคโนโลยีประเด็นที่พบจากการรวบรวมข้อมูล จะพบว่าด้านศักยภาพทางการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีประเด็นของการที่เทคโนโลยีเป็นปัจจัยให้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคมากขึ้น และในสถานการณ์ที่เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 เทคโนโลยียิ่งเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตของผู้คน นอกเหนือจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนทางการแพทย์ เทคโนโลยียังช่วยสนับสนุนการปรับตัวของอาชีพต่าง ๆ ให้สามารถดำเนินต่อไปได้ ผ่าน Platform online รวมไปถึงสนับสนุนในภาคการศึกษาด้วยเช่นกัน

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- หมอธีระวัฒน์ เปิด ‘ชุดตรวจจู่โจม’ ตรวจหาโควิด-19 รั้วใน 2 นาที ราคาไม่เกิน 400 บ.(24 มี.ค. 63) - เมื่อ COVID-19 เข้าชั้นวิกฤต จะใช้ชีวิต ‘work from home’ ยังไงให้มีประสิทธิภาพ? (14 มี.ค.63) - Herd Immunity คืออะไร ใช้ได้จริงไหม? ว่าด้วยวิทยาศาสตร์ของภูมิคุ้มกันและโรคระบาด (18 มี.ค. 63)	● เทคโนโลยีทางการแพทย์เพื่อการรับมือกับสถานการณ์โรคระบาด (G3,G9)	ศักยภาพทางการวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เป้าหมายที่ 9: เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพพื้นฐานความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน)
- จ่ายตลาดผ่านหน้าจอที่ ‘บลูบาสเก็ต’ ตลาดออนไลน์ของคนช่างเลือก (15 ต.ค.62) - ส่องพฤติกรรมชาวนิตไทย ผ่านแผนธุรกิจของบริษัทแพลตฟอร์มออนไลน์ชื่อดัง (1 มี.ค.62) - ไม่ต้องต่อคิว รอกินได้เลยที่ห้องพัก: ธุรกิจ Food Delivery เปลี่ยนไลฟ์สไตล์เราอย่างไรบ้าง? (13 ธ.ค. 62) - ธนาคารกรุงเทพ ชี้แจ้งหลังระบบ ATM เอ็มแบงกิ้ง ไอแบงกิ้ง ล่ม (26มี.ค.63)	● การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมกรรมการบริโภคของคน เมื่อมีเทคโนโลยีที่ช่วยอำนวยความสะดวก (G2,G8,G11)	
- รวบ นศ.วิทยาลัยอาชีวะปัตตานีป่วน"ชิมช้อปใช้" ชาวบ้านแฉมีหักหัวคิว (29 ต.ค.63) - สนข. ถกร่าง พ.ร.บ.ชาวกรอววันนี้ ‘ดีอี’ ผุดจ้างทำระบบเช็คหน้าบนโซเชียล (25 ธ.ค.61) - ปลอมในปลอม : ศูนย์ด้านข่าวปลอมของรัฐ ชี้เพจสถานทูตไทยเตือนเรื่องไวรัสเป็นเพจปลอม ทั้งที่เป็นเพจจริง (26 ก.พ.63) - เป็ดสไลด์ ส.ส.วิโรจน์ อีกครั้ง เพจไหนเป็นเป้า บัญชีไหนเป็นหมายของ IO ทหาร (3 มี.ค.63) - โลกทัศน์ อนาคต ไชเบอร์ฟังก์ กับ Technobabylon (19 ก.ย.61)	● การนำเอาเทคโนโลยีสนับสนุนหรือแทรกแซงการทำงานของภาครัฐ ทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม (G8,G9,G16)	

เนื้อหาจากข่าว	ประเด็นที่พบ	Keywords SDGs
- กระบวนการเรียนรู้ของปัญญาประดิษฐ์ กับ while True: learn(6ก.พ.62) - รัฐ สื่อ เสรีภาพออนไลน์ ไปกันอย่างไรดีในภาวะฉุกเฉินกับปัญหาโควิด-19 (26 มี.ค.63) - ทีมไดรอนอาสา' ไฟป่าดอยสุเทพ ถอนตัว หลังถูกขอให้ส่งภาพ-รายงานเข้า กลุ่มเฉพาะกิจฯ เท่านั้น (30 มี.ค.63)		
- เทคโนโลยีเป็นเรื่องของจินตนาการ คุยกับ 'Linda Liukas' ผู้สอน Coding ด้วยหนังสือภาพ (20 มิ.ย. 62) - Study from home ยังไง ถ้าไม่มีเน็ต? เมื่อ COVID-19 ทำให้ยิ่งเห็นความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (3 เม.ย.63) - จาะลึก Zoom ฝ่าอนาคตแอปพลิเคชันวิดีโอแชต ที่จุๆ ก็มาแรงแรง Google และ Microsoft (30 มี.ค.63) - Study from home ยังไง ถ้าไม่มีเน็ต? เมื่อ COVID-19 ทำให้ยิ่งเห็นความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (3 เม.ย.63)	● บทบาทของเทคโนโลยีที่ช่วยส่งเสริมการปรับตัวของอาชีพต่าง ๆ ในสถานการณ์ โควิด-19 เช่น Platform ที่ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ (G4,G8,G9)	
- 'ไทยดีไซเนอร์' ยกทัพ นุกซอปปิงออนไลน์ ไม่แคร์ 'เคอร์ฟิว' (26มี.ค.63) - อสังหาฯ "ไลฟ์สด" ดันยอดขาย แก่เกมโควิดคนไม่ออกนอกบ้าน (26มี.ค.63) - "ซ้อปปี๋" ขานรับนโยบาย "Social Distancing" (26มี.ค.63) - ไม่ต้องต่อคิว รอกินได้เลยที่ห้องพัก: ธุรกิจ Food Delivery เปลี่ยนไลฟ์สไตล์เราอย่างไรบ้าง? (13 ธ.ค. 62) - ให้ส่งอาหารถูกวิธี จัดคิวทีมดีลิเวอรี่ (24 มี.ค.63) - อักษรศาสตร์จะไปทางไหน? นักภาษาจะปรับตัวอย่างไรเมื่อยุค AI มาถึง 24-06-62 (24 มิ.ย.62) - อยู่อย่างไรเมื่อเทคโนโลยีเปลี่ยนฉับพลัน 3 ทักษะสำคัญใน VUCA World (8 ต.ค.62) - ผู้ประกอบการ 5 รายเข้ายื่นเอกสารประมูลคลื่น 5จี ดีเดย์ประมูล 16 ก.พ. นี้ (4 ก.พ.63) - อิมมูทในยุค Social Distancing เมื่อห้างปรับตัว อำนวยความสะดวกลูกค้าเต็มที่ (24 เม.ย.63) - จากการดูหมอ สู่วิเคราะห์ในแอปพลิเคชัน อะไรทำให้เรายังดูดวง (3 ก.พ.62) - สื่อไทย'61 สู้ปี'62 ฝ่ามรสุม Disrupt (29 ธ.ค.61) - มนุษยศาสตร์ไม่มีวันตาย ในโลกยุคดิจิทัล คุยกับ ดร.อรรถพล อารังรัตนฤทธิ์ (11 มิ.ย.62)	● การปรับตัวของอาชีพต่าง ๆ ในยุค technology disruption (G8)	

3.8. บทสรุป

จากการกวาดสัญญาณแนวราบในส่วนของสัญญาณทั้งสังคมในช่วงปี พ.ศ. 2560 – 2563 (พฤษภาคม) ทำให้เห็นว่า ในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมาสังคมให้ความสนใจกับประเด็นปัญหาด้านสังคม (People) ในประเด็นเรื่องความยากจน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 1 ประเด็นเรื่องสุขภาพโดยที่เฉพาะที่เกี่ยวข้องกับโรคติดต่อสำคัญในช่วงปลายปี 2562 – 2563 คือวิกฤติโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 และประเด็นเรื่องความหลากหลายทางเพศโดยเฉพาะสิทธิของกลุ่มเพศทางเลือก ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 5 ส่วนประเด็นปัญหาด้านเศรษฐกิจจะกระจุกตัวอยู่ที่ประเด็นว่าด้วยเรื่องการว่างงาน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 8 ส่วนประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมนั้นจะเน้นไปอยู่ที่ประเด็นเกี่ยวกับป่าไม้และประเด็นสิทธิชุมชนที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้และทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้อง เช่น การรับรองแผนการจัดการที่ดินและทรัพยากรอย่างยั่งยืนโดยชุมชน การขับไล่ชาวบ้านออกจากที่ดินทำกิน และที่อยู่อาศัย มาตรการบังคับใช้นโยบายที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชาวบ้าน โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่ทำกิน ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 15

สำหรับประเด็นด้านสันติภาพและความขัดแย้งนั้นถือเป็นประเด็นที่อยู่บนหน้าสื่อมากที่สุด และประเด็นนั้นกระจายไปในแทบจะทุกเป้าประสงค์ของเป้าหมายที่ 16 ครอบคลุมตั้งแต่ประเด็นเสรีภาพการแสดงความคิดเห็นของประชาชน การปกป้องข้อมูลส่วนบุคคลนำไปใช้ประโยชน์ในทางมิชอบ การก่อความไม่สงบ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน และ ปัญหาของผู้ลี้ภัย การขอลี้ภัยจากคดี การปกป้องและคุ้มครองวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ การคุกคามนักสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ความรุนแรงเชิงสถาบันและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียม การละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างร้ายแรง การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและความยุติธรรม การใช้อำนาจขององค์กรอิสระยุบพรรคการเมือง ความไม่คืบหน้าของการสืบคดีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคง การตัดสินใจของศาลเรื่องการคุกคามนักกิจกรรมทางการเมือง การใช้ความรุนแรงกับผู้เห็นต่างรัฐ คดีทางการเมืองจากการชุมนุม แนวทางและมาตรการจัดการพื้นที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน การดำเนินงานในระบบรัฐสภา การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เพื่อแก้ไขปัญหา เป็นต้น

สำหรับประเด็นความร่วมมือเพื่อการพัฒนาซึ่งเกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ 17 และเทคโนโลยี จะปรากฏอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์ในประเด็นที่ค่อนข้างสอดคล้องกับความสนใจของสังคมที่อยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์ เช่น ความร่วมมือในการพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ส่วนประเด็นด้านเทคโนโลยีจะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรับมือกับวิกฤติโควิด-19 ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา การจ้างงานและประเด็นด้านเศรษฐกิจอื่น ๆ เพื่อปรับตัวภายใต้สถานการณ์โควิด-19

บทที่ 4

การกวาดสัญญาณแนวนอน (Horizon Scanning) จากแผน 4 ฉบับของ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

4.1. บทนำ

เดิมทีคณะทำงานมีความตั้งใจที่จะใช้ข้อมูลที่ได้จากการกวาดสัญญาณแนวนอนจากแผน 4 ฉบับของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มาใช้ในการประชุมเชิงปฏิบัติการทั้งสามครั้ง ทว่าเนื่องจากวิกฤตการระบาดของโควิด-19 ทำให้คณะทำงานต้องเปลี่ยนการดำเนินการโครงการ ข้อมูลที่ได้จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีนั้นจะถูกแทรกไปเป็นเอกสารแนบสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมทำแบบสำรวจเดลฟายรอบที่ 2 เพื่อช่วยให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเร่งด่วนและความพร้อมในการรับมือกับแต่ละประเด็นของประเทศไทย นอกจากนี้ ทางคณะทำงานร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) วางแผนที่จะใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ในการทำ Backcasting ในระยะที่ 2 ของโครงการ

แผนในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ แผนระดับที่ 1 คือ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 เป็นกรอบใหญ่ในการวางเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และมีผลกระทบเป็นอย่างมากสำหรับการศึกษาอนาคต แผนระดับที่ 2 คือแผนที่ผู้วิจัยให้ความสำคัญ แผนระดับนี้มีทั้งหมด 4 คือ (1) **แผนแม่บทตามยุทธศาสตร์ชาติ** เป็นแผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ มีทั้งหมด 23 ฉบับ (2) **แผนการปฏิรูปประเทศ** เป็นแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 มีจำนวนรวมทั้งหมด 12 ฉบับ (3) **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12** เป็นแผนสำหรับถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติสู่กรอบและแนวทางในการพัฒนาประเทศในแต่ละช่วงระยะเวลา 5 ปี (4) **นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (แผนความมั่นคงแห่งชาติ)** เป็นกรอบในการดำเนินการป้องกันภัยคุกคามด้านความมั่นคงแห่งชาติ หรือระงับยับยั้งภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ โดยแผนปฏิบัติการในระดับต่าง ๆ มีการเชื่อมโยงการทำงานของภาครัฐในทุกระดับให้มีเอกภาพและสอดคล้องประสานกันตามห่วงโซ่การพัฒนาระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น รวมทั้งการประสานความร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วนการพัฒนาระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ภาคประชาชน และภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคม โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีเป้าหมายที่ชัดเจน

ในศึกษานโยบายและแผนทั้ง 4 ฉบับข้างต้น อาศัยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นวิธีการในการศึกษาวิเคราะห์ โดยกำหนดให้แนวทางการพัฒนาเชิงนโยบาย (Development policy approaches) ที่ปรากฏในโครงสร้างของแผนทั้ง 4 ฉบับเป็นหน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหา (Unit of Analysis) และกำหนดให้คำสำคัญสำหรับการเชื่อมโยงเป้าหมาย (Goals) และเป้าประสงค์ (Targets) ของเป้าหมายการ

พัฒนาที่ยั่งยืนเป็นหน่วยในการระบุจำนวน (Unit of Enumeration) ดังนั้น เนื้อหาในบทนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก คือ

1. กรอบนโยบายภาพรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ
2. การวิเคราะห์เนื้อหาแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

4.2. กรอบนโยบายภาพรวมของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

4.2.1. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

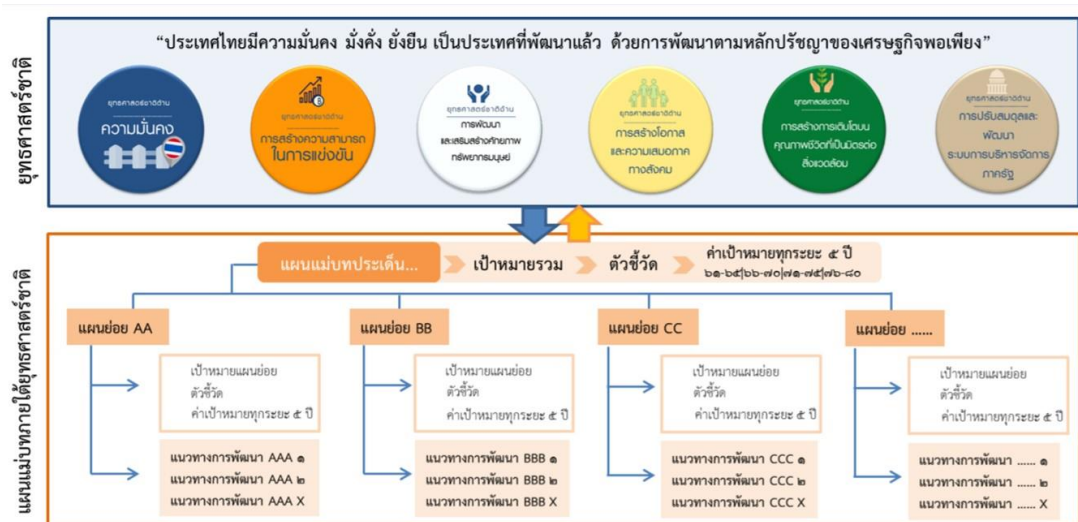
แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนแม่บทที่คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติแต่ละด้านจัดทำขึ้น เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติจะประกอบด้วยสถานการณ์และแนวโน้มที่เกี่ยวข้องของแผนแม่บทเป้าหมายและตัวชี้วัดในการดำเนินการซึ่งแบ่งช่วงเวลาออกเป็น 4 ช่วง ช่วงละ 5 ปี รวมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนาและแผนงาน/โครงการที่สำคัญของแผนแม่บทฯ เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติว่า “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน”¹

แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ มีจำนวนรวม 23 ฉบับ ประกอบด้วย (1) ความมั่นคง (2) การต่างประเทศ (3) การเกษตร (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (5) การท่องเที่ยว (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ (7) โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล (8) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม (11) ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (12) การพัฒนาการเรียนรู้ (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี (14) ศักยภาพการกีฬา (15) พลังทางสังคม (16) เศรษฐกิจฐานราก (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (19) การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

¹ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “สรุปแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ”. 2562. เข้าถึงได้จาก <https://2www.me/fRq4T>

โครงสร้างของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับมีองค์ประกอบหลัก 2 ส่วน ได้แก่ (1) ประเด็นแผนแม่บท ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายในระดับประเด็นเพื่อใช้ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในระดับผลลัพธ์ชั้นกลาง และ (2) แผนย่อยของแผนแม่บทฯ ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายในระดับเพื่อใช้ติดตามประเมินผลการดำเนินงานในระดับผลลัพธ์ขั้นต้นดังแผนภาพที่ 4.1. โครงสร้างของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับ

แผนภาพที่ 4.1. โครงสร้างของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติทั้ง 23 ฉบับ²

4.2.2. แผนการปฏิรูปประเทศ

แผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 ซึ่งประกอบด้วย ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคี สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ การปฏิรูปประเทศต้องสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับยุทธศาสตร์ชาติ โดยในการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศภายใต้พระราชบัญญัติว่าด้วยแผนและขั้นตอนการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ที่มีคณะกรรมการการปฏิรูปประเทศทั้ง 11 คณะ ได้นำร่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) ซึ่งเป็นฉบับที่รัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา จัดทำขึ้น รวมทั้งรายงานผลการศึกษาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สภาปฏิรูปแห่งชาติ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ คณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติและการสร้าง

² คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “สรุปแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ”. 2562, หน้า 3. เข้าถึงได้จาก <https://2www.me/frq4T>

ความสามัคคีปรองดองมาประกอบการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ โดยการดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศจะก่อให้เกิดประโยชน์ในภาพรวมของประเทศสรุปได้ดังนี้³

1. ประเทศไทยมีฐานทรัพยากรรองรับการใช้ประโยชน์อย่างสมดุลในเชิงสังคมและเชิงเศรษฐกิจรองรับการพัฒนาประเทศในระยะยาว
2. ประชาชนมีสวัสดิการของรัฐที่เหมาะสม มีโอกาสในการสร้างอาชีพและได้รับความเป็นธรรมในเชิงเศรษฐกิจ สังคม และกระบวนการยุติธรรม
3. ยกระดับภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการวิจัยพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งลดอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะยาว
4. การบริหารจัดการภาครัฐมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของประชาชน

ในภาพรวมของแผนการปฏิรูปประเทศมีประเด็นการขับเคลื่อนการปฏิรูปที่สำคัญ โดยสรุปใน 6 มิติ ดังนี้ 1) การลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม 2) การพัฒนาเศรษฐกิจ 3) การสร้างสังคมและชุมชนที่เข้มแข็ง 4) การฟื้นฟูและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) การสร้างประสิทธิภาพและความโปร่งใสในกระบวนการทำงานของภาครัฐ 6) การพัฒนากฎหมายและกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจำแนกออกเป็นประเด็นปฏิรูป 12 ด้าน คือ 1) ด้านการเมือง 2) ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน 3) ด้านกฎหมาย 4) ด้านกระบวนการยุติธรรม 5) ด้านเศรษฐกิจ 6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7) ด้านสาธารณสุข 8) ด้านสื่อสารมวลชนเทคโนโลยีและสารสนเทศ 9) ด้านสังคม 10) ด้านพลังงาน 11) ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ 12) ด้านการศึกษา

4.2.3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)

ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ โดยแผนฉบับนี้มุ่งให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเพื่อวางรากฐานของประเทศ ในระยะยาว

³ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “สรุปแผนการปฏิรูปประเทศ”. 2562, หน้า 2. เข้าถึงได้จาก <https://2www.me/13Owo>

ให้มุ่งต่อยอดผลสัมฤทธิ์ของแผนที่สอดคล้องเชื่อมโยงและรองรับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกัน ไปตลอด 20 ปี ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ⁴

สำหรับหลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญในระยะในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้จัดทำบนพื้นฐานของกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ซึ่งเป็นแผนหลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) รวมทั้งการปรับโครงสร้างประเทศไทยไปสู่ ประเทศไทย 4.0 ตลอดจนประเด็นการปฏิรูปประเทศ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” ที่ต่อเนื่องจาก 2 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9-11 และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานการใช้ ภูมิปัญญาและนวัตกรรม

โครงสร้างของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 อาจจำแนกออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. ภาพรวมของแผน ประกอบด้วย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ 2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ประกอบด้วย เป้าหมาย ตัวชี้วัด แนวทางการพัฒนา โครงการ/แผนงานที่สำคัญ ซึ่งเป็นกรอบแนวทาง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับนี้

ยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีทั้งหมด 10 ยุทธศาสตร์ โดยมี 6 ยุทธศาสตร์ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีและอีก 4 ยุทธศาสตร์ที่เป็นปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย (1) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ (2) ยุทธศาสตร์ การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (3) ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็ง ทางเศรษฐกิจ และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (4) ยุทธศาสตร์การเติบโต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (5) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติ เพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน และ (6) ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการในภาครัฐการป้องกัน การทุจริต ประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาล ในสังคมไทย และประกอบด้วยอีก 4 ยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้น การพัฒนาพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์และกลไกสนับสนุน ให้การดำเนินยุทธศาสตร์ทั้ง 6 ด้าน ให้สัมฤทธิ์ผล ประกอบด้วย (7) ยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และระบบโลจิสติกส์ (8) ยุทธศาสตร์การพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม (9) ยุทธศาสตร์การพัฒนากาชา เมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ และ (10) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

⁴ คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564)”. 2559. เข้าถึงได้จาก <http://www.royalthaipolice.go.th/downloads/plan12.pdf>

4.2.4. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (แผนความมั่นคงแห่งชาติ)

นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ หรือแผนความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ได้จัดทำขึ้นตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2560 ที่ได้เห็นชอบตามที่สภาความมั่นคงแห่งชาติเป็นผู้เสนอ เพื่อเป็นแผนหลักของชาติที่เป็นกรอบทิศทางการดำเนินการป้องกันภัยคุกคาม แก่ไข หรือ ระวังภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ โดยที่มาของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ.2560 - 2564) ได้ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ ในการรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด และกลยุทธ์ในแต่ละประเด็นความมั่นคง รวมถึงได้มีการประเมินและวิเคราะห์แนวโน้มบริบทความมั่นคงทั้งปัจจัยภายในและภายนอกประเทศ การศึกษาแนวคิดกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ของรัฐบาล แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 - 2564) นโยบาย/ยุทธศาสตร์ของกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และยุทธศาสตร์การจัดสรรงบประมาณ

พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2559 มาตรา 13 คณะรัฐมนตรีจัดให้มีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติขึ้นตามข้อเสนอแนะของสภาความมั่นคงแห่งชาติประกอบกับ มาตรา 14 บัญญัติให้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ต้องมีสาระครอบคลุมถึงนโยบายภายในประเทศ นโยบายต่างประเทศ และนโยบายการทหารกับเศรษฐกิจ และอื่น ๆ อันเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติให้สอดคล้องต้องกัน เพื่อให้กิจการของหน่วยงานของรัฐสามารถประสานกันได้อย่างใกล้ชิดเป็นผลดีต่อความมั่นคงแห่งชาติ และอย่างน้อยต้องกำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินการในการรักษาความมั่นคงแห่งชาติในเรื่องดังต่อไปนี้ 1) การเสริมสร้างความมั่นคงของอัตลักษณ์ของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) การปกป้องและรักษาผลประโยชน์ของชาติ 3) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติและศักยภาพการป้องกันประเทศ และ 4) การรักษาความมั่นคงภายในประเทศและระหว่างประเทศ⁵

ทั้งนี้ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติประกอบด้วยนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ 16 นโยบาย แผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคง 19 แผน คือ 1) การส่งเสริมความมั่นคงของมนุษย์ 2) การข่าวกรองและการประเมินสถานการณ์ด้านความมั่นคง 3)การเสริมสร้างความมั่นคงของอัตลักษณ์ของชาติภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 4) การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ 5) การพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ 6) การสร้างความสามัคคีปรองดอง 7) การป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ 8) การบริหารจัดการผู้หลบหนีเข้าเมือง 9) การป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ 10) การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 11) การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยทุจริต 12) การรักษาความมั่นคงพื้นที่ชายแดน 13) การรักษาความมั่นคงทางทะเล 14) การป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ข้ามชาติ 15) การป้องกันและแก้ไขปัญหาค้ามนุษย์ทางไซเบอร์ 16)

⁵ สภาความมั่นคงแห่งชาติ, สำนักงาน. “นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ หรือแผนความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)”. 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.royalthaipolice.go.th/downloads/plan12.pdf>

การรักษาคุณภาพสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ 17) การรักษาความมั่นคงทางพลังงาน 18) การรักษาความมั่นคงด้านอาหารและน้ำ 19)การรักษาความมั่นคงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

4.3. การวิเคราะห์เนื้อหาแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

4.3.1. กรอบการศึกษาโดยใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ในการศึกษาวิเคราะห์แผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับ คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) อาศัยเทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นกรอบในการศึกษาเพื่อหาความสอดคล้องในประเด็นแนวทางการพัฒนาเชิงนโยบาย

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ (2545) เสนอว่า การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นระเบียบวิธีวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาข้อสรุปและตีความเกี่ยวกับคุณลักษณะต่าง ๆ ของสาร ผู้รับสาร บริบทในการสื่อสาร ผลจากการสื่อสาร และพฤติกรรมทางสังคมที่สะท้อนผ่านสาร ซึ่งเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาที่มีจุดเด่น คือ ผู้วิจัยสามารถดำเนินการวิจัยได้ด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ แล้วนำข้อมูลมาจัดประเภทตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งข้อมูลที่น่ามาใช้วิเคราะห์เนื้อหาต้องเป็นข้อมูลจริง และนักวิจัยจะวิเคราะห์ข้อมูลนั้นต้องปราศจากการเข้าป้อนเกี่ยวข้องใด ๆ กับบริบทดังกล่าว⁶

ในทำนองเดียวกับที่ สุรางค์ จันทวานิช (2540 : 144) ได้สรุปว่า การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารอาจทำได้ทั้งโดยวิธีการเชิงปริมาณ และวิธีการเชิงคุณภาพ กล่าวคือ วิธีการเชิงปริมาณ คือการทำให้ข้อมูลเอกสาร ได้แก่อ้อยคำ ประโยคหรือใจความในเอกสารเป็นจำนวนที่วัดได้ แล้วแจกแจงจำนวนของอ้อยคำ ประโยค หรือใจความเหล่านั้น ซึ่งวิธีวิเคราะห์ข้อมูลแบบนี้เรียกว่า การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ส่วนวิธีการเชิงคุณภาพ คือการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Introduction) จากเอกสารดังกล่าวประกอบกับเอกสารอื่น ๆ โดยอาจมีการแบ่งประเภทตามเนื้อหาของเอกสารแล้วเปรียบเทียบเนื้อหาประเภทต่าง ๆ กันด้วยก็ได้⁷

ดังนั้น ในการใช้เทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหาผ่านการศึกษาแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับ จึงเป็นการวิเคราะห์หาอ้อยคำ ประโยค หรือใจความที่ปรากฏเอกสารของแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับ โดยทำการแจกแจงนับจำนวนคำสำคัญ (Keyword) ของเป้าหมายและเป้าประสงค์ (Goals & Targets) ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ที่เข้าข่ายเป็นแนวทางการพัฒนาเชิงนโยบาย (Development policy approaches) จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับ หรืออาจกล่าวได้ว่าในการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ได้มีการกำหนดให้แนว

⁶ ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2545). *ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

⁷ สุรางค์ จันทวานิช. (2540). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทางการพัฒนาเชิงนโยบาย (Development policy approaches) ที่ปรากฏในโครงสร้างเนื้อหาของแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับเป็นหน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหา (Unit of Analysis) และกำหนดให้คำสำคัญ (Keyword) สำหรับการเชื่อมโยงเป้าหมาย (Goals) และเป้าหมายรอง หรือเป้าประสงค์ (Targets) ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นหน่วยในการระบุจำนวน (Unit of Enumeration)

สำหรับขั้นตอนในการวิเคราะห์เนื้อหาในแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับ ได้มีการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 พิจารณาองค์ประกอบย่อยในโครงสร้างเนื้อหาของแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับ ที่เข้าข่ายแนวทางการพัฒนาเชิงนโยบาย (Development policy approaches) ดังตารางที่ 1

ขั้นตอนที่ 2 วางเค้าโครงการวิเคราะห์ให้เป็นการจัดระบบการจำแนกคำหรือข้อความในองค์ประกอบย่อยของแผนระดับชาติทั้ง 4 แผน และทำการแจกแจงนับจำนวนคำสำคัญ (Keyword) ของเป้าหมายและเป้าประสงค์ (Goals & Targets) ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนตามเอกสาร SDGs Targets Translation Booklet (Unofficial Translation) ของกรมองค์การระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ (ดังรายละเอียดแนบท้ายในภาคผนวก)⁸

ขั้นตอนที่ 3 พิจารณาเงื่อนไขบริบทแวดล้อม (Context) ของข้อมูลที่ปรากฏในแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิเคราะห์สถานการณ์การพัฒนาที่ยั่งยืนในประเทศไทย แนวโน้มของการพัฒนาตามกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต หรืออาจเป็นการประเมินเพื่อค้นหาจุดบกพร่องหรือช่องว่างที่ควรเติมเต็มเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ตารางที่ 4.1. แสดงองค์ประกอบของแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหา

ชื่อแผน	องค์ประกอบของแผนที่นำมาพิจารณา	เหตุผลในการพิจารณา
(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	- เป้าหมายของแผนย่อย - ตัวชี้วัดของแผนย่อยและตัวชี้วัดของแผนย่อย - แนวทางการพัฒนาของแผนแม่บท	เป้าหมายเป็นองค์ประกอบที่กำหนดประเด็นการขับเคลื่อนในแต่ละแผนย่อย โดยมีตัวชี้วัดเป็นเครื่องสะท้อนผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง และใช้แนวทางการพัฒนาที่เป็นเครื่องมือในการกำหนดกรอบการดำเนินงาน องค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้จึงเป็น

⁸ กรมองค์การระหว่างประเทศ, กระทรวงการต่างประเทศ. “SDGs Targets Translation Booklet”, (Unofficial Translation). เข้าถึงได้จาก <https://2www.me/rkBSh>

		องค์ประกอบหลักที่จะสะท้อนให้เห็นว่าแผนแม่บทฯ เน้นให้ความสำคัญกับประเด็นพัฒนาใด
(2) แผนการปฏิรูปประเทศ	▪ วัตถุประสงค์ ▪ เป้าหมาย/ผลอันพึงประสงค์ และ ผลสัมฤทธิ์ ▪ ตัวชี้วัด ▪ เป้าหมาย/ผลอันพึงประสงค์ และ ผลสัมฤทธิ์ของประเด็นปฏิรูปย่อย	วัตถุประสงค์ของแผนการปฏิรูปประเทศ ทั้ง 12 ด้าน เป็นการวางทิศทางการปฏิรูปประเทศตามเป้าหมายการพัฒนาที่ควรจะเป็น ซึ่งถือเป็นการบ่งบองถึงแนวทางการพัฒนาเชิงนโยบายอย่างชัดเจน โดยมีตัวชี้วัดในแต่ละประเด็นคอยเป็นหน่วยวัดความสำเร็จของเป้าหมายการปฏิรูป
(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12	▪ เป้าหมาย ▪ ตัวชี้วัด ▪ แนวทางการพัฒนาของแต่ละยุทธศาสตร์	เป้าหมายของแต่ละยุทธศาสตร์กำหนดประเด็นที่แต่ละยุทธศาสตร์ได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยมีตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือในการวัดผลเป้าหมายทั้งยังช่วยสะท้อนผลลัพธ์(Outcome) ที่ต้องการ และใช้แนวทางการพัฒนาที่เป็นองค์ประกอบในการขยายความว่าแต่ละเป้าหมายต้องมีการขับเคลื่อนไปในทิศทางใด
(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)	▪ วัตถุประสงค์ ▪ นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ ▪ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ▪ ตัวชี้วัดแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ	วัตถุประสงค์และเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนความมั่นคงคือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงกรอบทิศทางการดำเนินการด้านความมั่นคงของประเทศ ทั้ง 19 แผน โดยมีตัวชี้วัดตามแต่ละแผนคอยเป็นหน่วยวัดความสำเร็จในการขับเคลื่อนประเด็นความมั่นคงในกรอบระยะเวลา 5 ปี

4.4. ภาพรวมผลการวิเคราะห์

4.4.1. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการสำรวจโครงสร้างเนื้อหาของแผนแม่บทยุทธศาสตร์ชาติ ได้พิจารณาองค์ประกอบที่นำมาใช้คือ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทฯ ทั้ง 23 ฉบับ โดยพิจารณาความสอดคล้องกับคำสำคัญตามกรอบของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในแต่ละระดับ ดังนี้

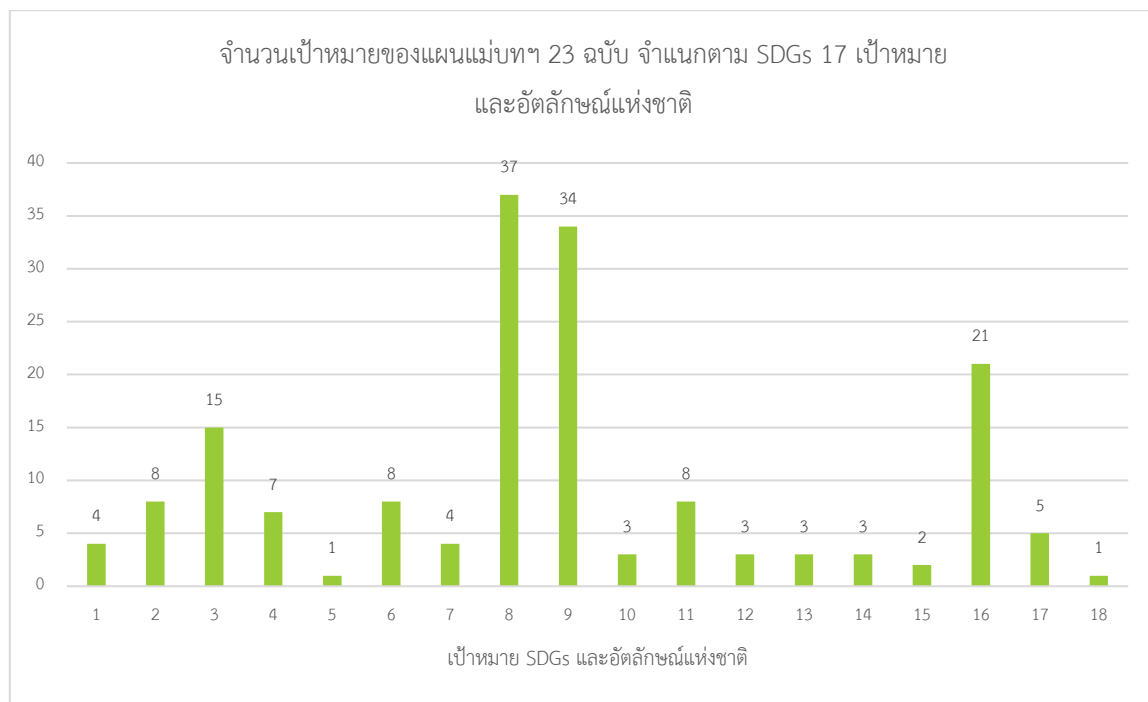
ในระดับเป้าหมายพบว่าคำสำคัญที่พบมากที่สุดจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน พบคำสำคัญจำนวน 37 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 22.16 จากจำนวนเป้าหมายทั้งหมด 167 เป้าหมาย อันดับรองลงมาคือ เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม พบคำสำคัญในระดับเป้าหมายจำนวน 34 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 20.36

สำหรับเป้าหมายที่พบคำสำคัญน้อยที่สุดคือ เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน พบคำสำคัญเพียง 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.6 จากจำนวนเป้าหมายทั้งหมด 167 เป้าหมาย ดังตารางที่ 4.2. และแผนภาพที่ 4.2.

ตารางที่ 4.2. จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในเป้าหมายของ แผนแม่บทฯ 23 ฉบับ
ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก

อันดับ	เป้าหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1	8	37	22.16
2	9	34	20.36
3	16	21	12.57

แผนภาพที่ 4.2 จำนวนเป้าหมายของแผนแม่บทฯ 23 ฉบับจำแนกตาม SDG 17 เป้าหมาย
และอัตลักษณ์แห่งชาติ

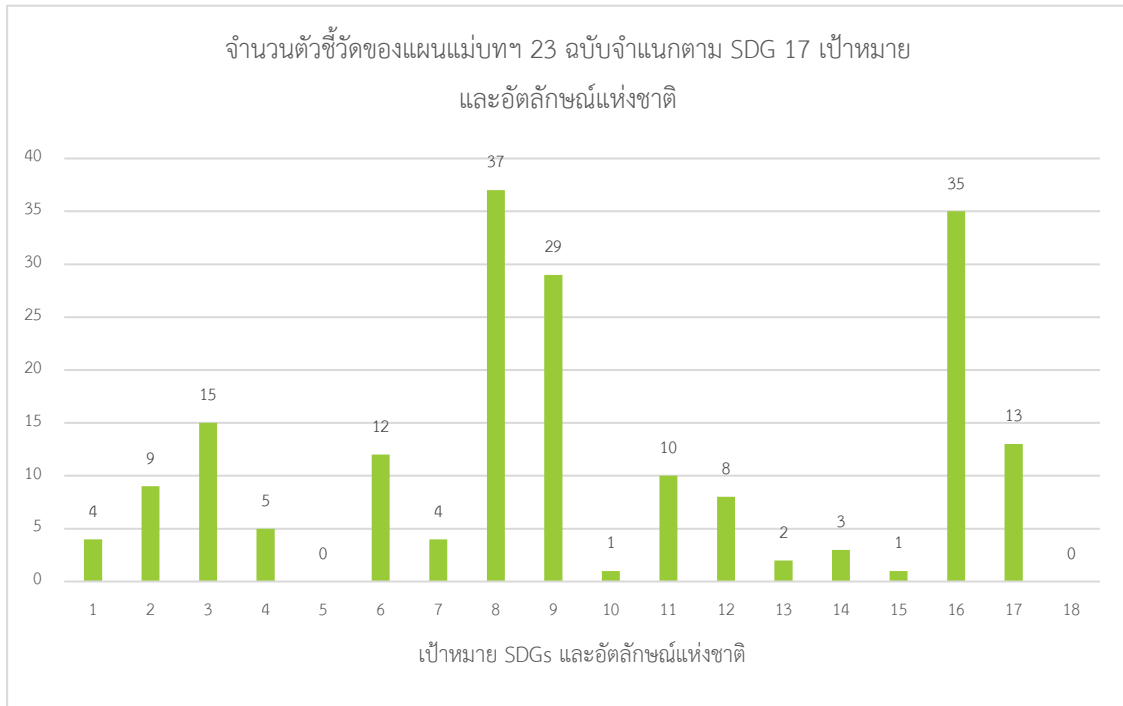
ในระดับตัวชี้วัด เป้าหมายที่พบค่าสำคัญมากที่สุดจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน พบค่าสำคัญจำนวน 37 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 19.68 จากจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 188 ตัวชี้วัด เช่นเดียวกับในระดับเป้าหมาย แต่เป้าหมายที่พบค่าสำคัญในอันดับรองลงมาคือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุข และครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ พบค่าสำคัญจำนวน 35 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 18.62 ขณะที่เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรมพบค่าสำคัญอยู่ในอันดับที่ 3 จำนวน 29 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 15.43 ต่างจากอันดับค่าสำคัญในระดับเป้าหมายที่อยู่ในอันดับที่ 2 ดังแผนภาพที่ 4.3

ส่วนเป้าหมายที่พบค่าสำคัญน้อยที่สุดยังคงเป็น เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน ในการพิจารณาระดับตัวชี้วัดไม่พบค่าสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าวเลย

**ตารางที่ 4.3 จำนวนค่าสำคัญที่ปรากฏในตัวชี้วัดของ แผนแม่บทฯ 23 ฉบับ ที่มีคะแนนสูงสุด
3 อันดับแรก**

อันดับ	เป้าหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1	8	37	19.68
2	16	35	18.62
3	9	29	15.43

แผนภาพที่ 4.3 จำนวนตัวชี้วัดของแผนแม่บทฯ 23 ฉบับจำแนกตาม SDG 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ

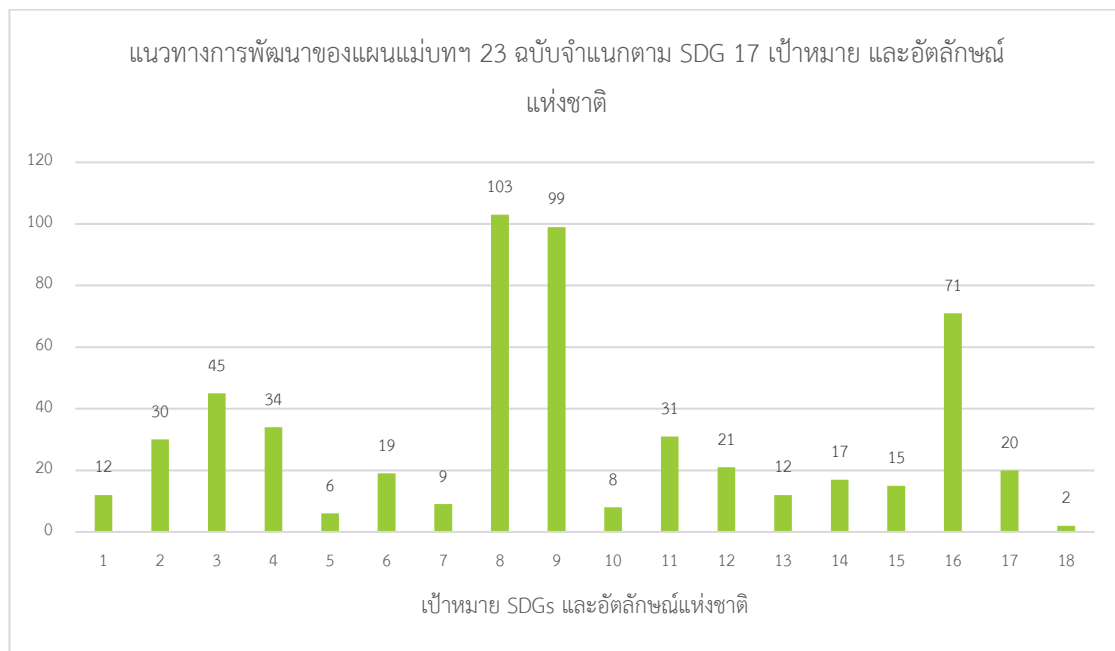
ในระดับแนวทางการพัฒนา เป้าหมายที่พบค่าสำคัญมากที่สุดยังคงเป็น เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลผลิตภาพ และการมีงานที่สมควรสำหรับทุกคนเช่นเดียวกันกับระดับเป้าหมายและตัวชี้วัดโดยพบค่าสำคัญจำนวน 103 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 18.66 จากจำนวนแนวทางการพัฒนาทั้งหมด 552 แนวทาง อันดับรองลงมาคือ เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรมพบค่าสำคัญจำนวน 99 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 17.93 ส่วนเป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ พบค่าสำคัญจำนวน 71 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 12.86 อยู่ในอันดับที่ 3 สอดคล้องกับอันดับค่าสำคัญที่พบในระดับเป้าหมาย ดังตารางที่ 4.4. และ แผนภาพที่ 4.4.

สำหรับเป้าหมายที่พบค่าสำคัญน้อยที่สุดยังคงเป็น เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน ในการพิจารณาระดับตัวชี้วัดพบค่าสำคัญจำนวน 6 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 1.09

ตารางที่ 4.4. จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในแนวทางการพัฒนาของ แผนแม่บทฯ 23 ฉบับ ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก

อันดับ	เป้าหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1	8	103	18.66
2	9	99	17.93
3	16	71	12.86

แผนภาพที่ 4.4. แนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทฯ 23 ฉบับจำแนกตาม SDG 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ จากคำสำคัญตามกรอบของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่พบในองค์ประกอบของแผนแม่บทฯ แต่ละระดับพบว่า โดยภาพรวมของแผนมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ

คำสำคัญที่พบมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของทุกระดับได้แก่ เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน อันดับที่ 2 ของระดับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนา ได้แก่เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรมส่วนระดับตัวชี้วัด คำสำคัญที่พบเป็นอันดับที่ 2 ได้แก่ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ

ซึ่งต่างจากระดับเป้าหมายและแนวทางนโยบาย แต่ก็ได้มีนัยยะสำคัญมากนัก เนื่องจากเป้าหมายที่ 9 และ 16 ยังจัดอยู่ในอันดับที่ 2 และ 3 ของแต่ละระดับ

อีกทั้งเมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเห็นว่าเป้าหมายที่ 8 และ 9 ต่างเป็นเป้าหมายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การที่พบค่าสำคัญจัดอยู่ในสองเป้าหมายนี้ในลำดับสูงแสดงว่า แผนแม่บทฯ มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม นวัตกรรมเป็นลำดับแรก และให้ความสำคัญกับความมั่นคงของประเทศ การสร้างเสริมศักยภาพของสถาบัน องค์การภาครัฐ แก้ไขปัญหาทุจริต ปฏิรูปกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมซึ่งจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 16 เป็นลำดับถัดมา

ส่วนเป้าหมายการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมได้แก่ เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลและทรัพยากรอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง พื้นฟู และส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้งการเสื่อมโทรมของดินและฟื้นฟูสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพรวม ทุกระดับพบค่าสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าวอยู่ในลำดับท้าย ๆ สะท้อนให้เห็นว่า แผนแม่บทฯ ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นประเด็นท้าทายทั้งในระดับประเทศและระดับโลกค่อนข้างน้อย

นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตอีกสองประการ คือ ประการแรก แผนแม่บทฯ มีวัตถุประสงค์เป้าหมายสำคัญคือการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน การจัดสวัสดิการพื้นฐานที่ครอบคลุมเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำในสังคม แต่ผลจากการพิจารณาพบค่าสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 1 ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่ และเป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศกลับมีจำนวนค่อนข้างน้อย

ประการที่สอง แผนแม่บทฯ มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ทำให้ประชาชนในสังคมมีความเท่าเทียมกันในทุกมิติ ซึ่งย่อหมายถึงรวมถึงความเสมอภาคทางเพศด้วย แต่เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคนกลับเป็นเป้าหมายที่พบค่าสำคัญน้อยที่สุดในทุกระดับ บางระดับไม่พบค่าสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าวเลย

4.4.2. แผนการปฏิรูปประเทศ

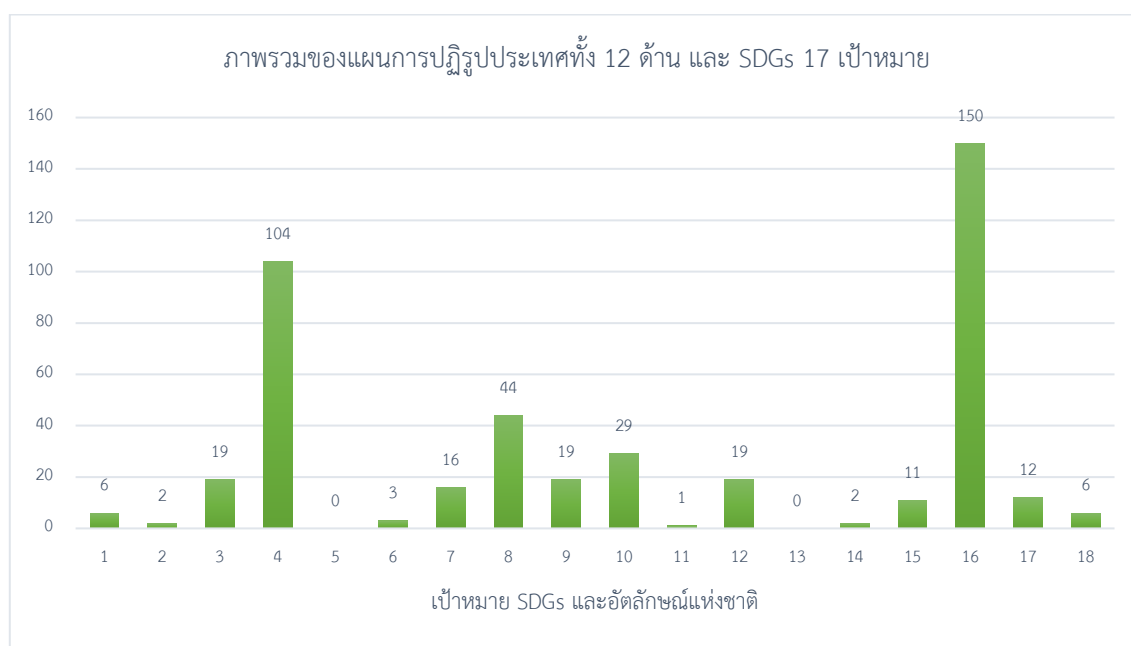
จากการสำรวจโครงสร้างของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน ในระดับภาพรวมและประเด็นปฏิรูปย่อย ผ่านองค์ประกอบของแผนฯ ที่นำมาพิจารณา คือ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และเป้าหมายของประเด็นปฏิรูปย่อย แล้วนำมาพิจารณาความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) พบว่าจำนวนค่าสำคัญที่พบในแต่ละองค์ประกอบมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน ดังแผนภาพที่ 5-6 กล่าวคือ

ในระดับภาพรวมของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน พบว่า จากจำนวนเป้าหมายทั้งสิ้น 431 เป้าหมาย เป้าหมายที่พบคำสำคัญมากเป็นอันดับ 1 คือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ อันดับ 2 คือ เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และอันดับ 3 คือ เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน ดังข้อมูลในตารางที่ 4.5. และแผนภาพที่ 4.5.

ตารางที่ 4.5. จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในภาพรวมของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก

อันดับ	เป้าหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1	16	150	33.86
2	4	104	23.48
3	8	44	9.93

แผนภาพที่ 4.5. ภาพรวมของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน และ SDGs 17 เป้าหมาย

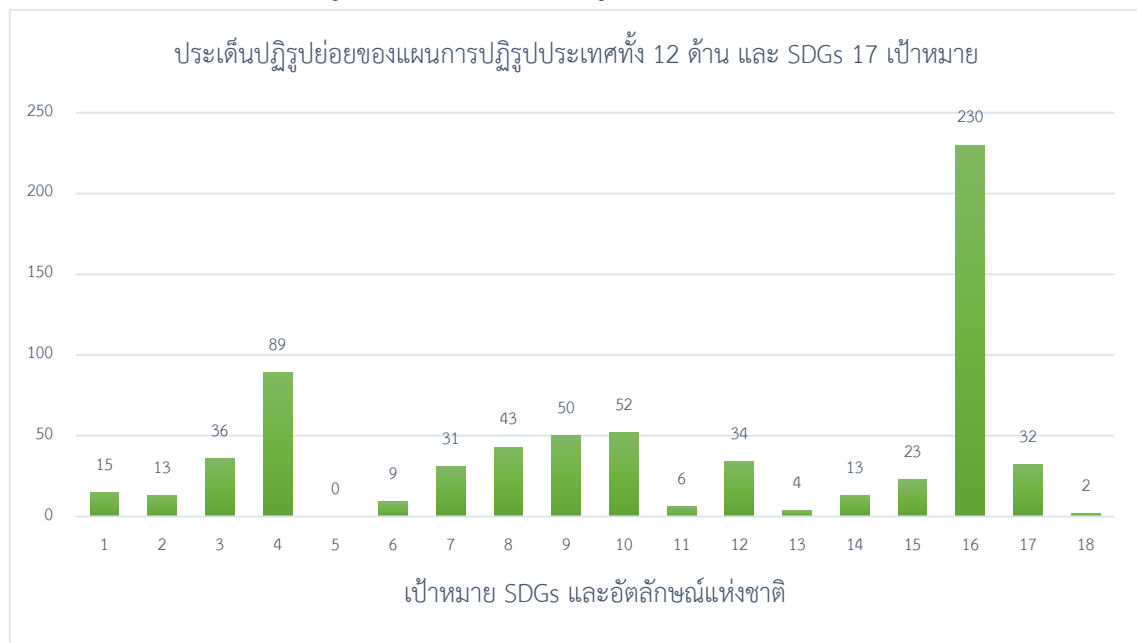

ในระดับประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน พบว่า จากจำนวนเป้าหมายทั้งสิ้น 633 เป้าหมาย เป้าหมายที่พบค่าสำคัญมากเป็นอันดับ 1 คือ คือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ อันดับ 2 คือ เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และอันดับ 3 คือ เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ ดังข้อมูลในตารางที่ 4.6. และแผนภาพที่ 4.6.

ตารางที่ 4.6. จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก

อันดับ	เป้าหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1	16	230	33.72
2	4	89	13.05
3	10	52	7.62

แผนภาพที่ 4.6. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน และ SDGs 17 เป้าหมาย

4.4.3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการสำรวจโครงสร้างของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 –2564) ซึ่งประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาจำนวน 10 ยุทธศาสตร์ และได้พิจารณาองค์ประกอบที่นำมาใช้ใน คือ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแต่ละยุทธศาสตร์โดยพิจารณาความสอดคล้องกับคำสำคัญ ตามกรอบของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG) ในแต่ละระดับ ดังนี้

ในระดับเป้าหมายพบว่าคำสำคัญที่พบมากที่สุดจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน พบคำสำคัญจำนวน 11 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 20.4 จากจำนวนเป้าหมายทั้งหมด 54 เป้าหมาย อันดับรองลงมาคือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ พบคำสำคัญในระดับเป้าหมายจำนวน 10 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 18.5

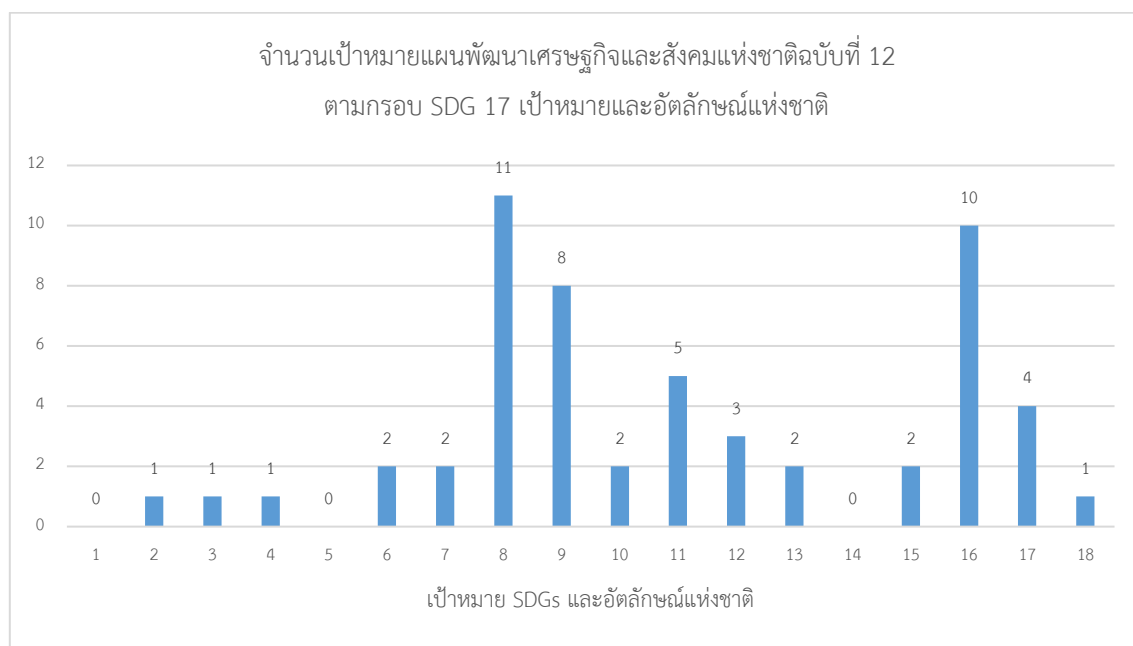
สำหรับเป้าหมายที่พบคำสำคัญน้อยที่สุดมีทั้งหมด 3 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 1 ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่ เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลและทรัพยากรอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่พบคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายข้างต้นในการพิจารณาระดับเป้าหมายเลย ดังตารางที่ 4.7. และแผนภาพที่ 4.7.

ตารางที่ 4.7. จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก

อันดับ	เป้าหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1	8	11	20.4
2	16	10	18.5
3	9	8	14.8

แผนภาพที่ 4.7. จำนวนเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตามกรอบ SDG 17

เป้าหมายและอัตลักษณ์แห่งชาติ

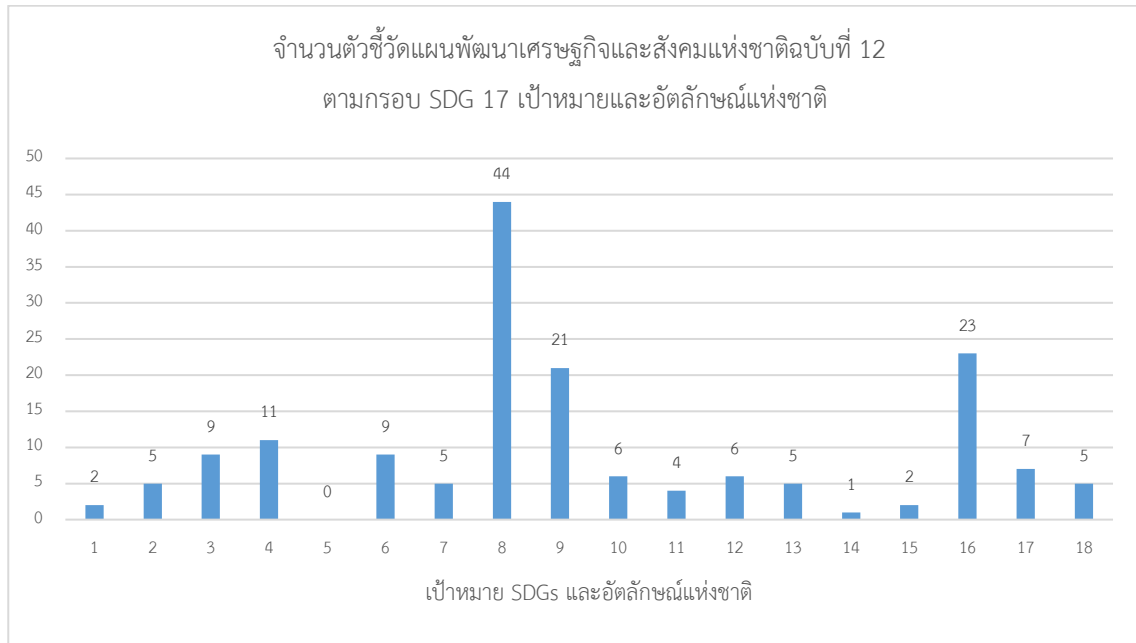
ในระดับตัวชี้วัดพบว่า คำสำคัญที่พบมากที่สุดจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน พบคำสำคัญจำนวน 44 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 27.5 จากจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 160 ตัวชี้วัด อันดับรองลงมา คือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ พบคำสำคัญจำนวน 23 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 18.5 เช่นเดียวกับกับระดับเป้าหมาย

สำหรับเป้าหมายที่พบคำสำคัญน้อยที่สุดคือ เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน ไม่พบคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายข้างต้นในการพิจารณาระดับเป้าหมายเลย ดังตารางที่ 4.8. และ แผนภาพที่ 4.8.

ตารางที่ 4.8. จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในตัวชี้วัดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก

อันดับ	เป้าหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1	8	44	26.67
2	16	23	13.9
3	9	21	12.7

แผนภาพที่ 4.8. จำนวนตัวชี้วัดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตามกรอบ SDG 17 เป้าหมายและอัตลักษณ์แห่งชาติ

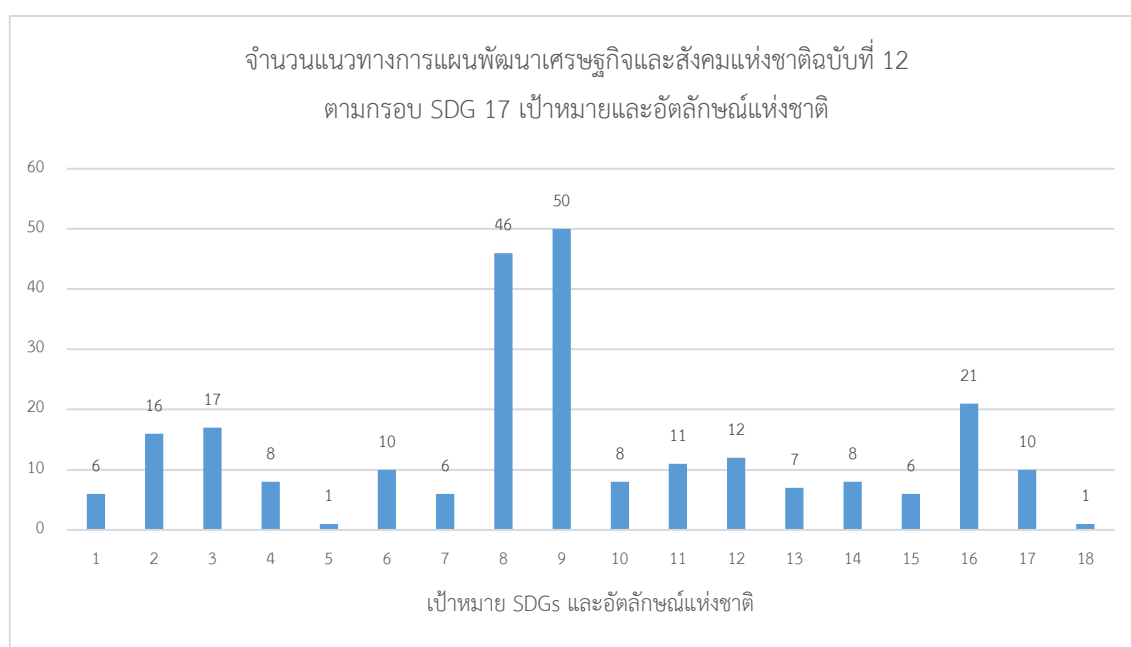
ในระดับแนวทางการพัฒนา เป้าหมายที่พบค่าสำคัญมากที่สุดยังคงเป็น เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม พบค่าสำคัญจำนวน 50 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 20.58 จากจำนวนแนวทางการพัฒนาทั้งหมด 243 แนวทาง อันดับรองลงมาคือ เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคนพบค่าสำคัญจำนวน 46 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 18.93 ส่วนเป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ พบค่าสำคัญจำนวน 21 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 8.64 อยู่ในอันดับที่ 3 สอดคล้องกับอันดับค่าสำคัญที่พบในระดับเป้าหมาย ซึ่งแตกต่างจากอันดับค่าสำคัญที่พบในระดับเป้าหมายและตัวชี้วัด ดังตารางที่ 4.9. และแผนภาพที่ 4.9.

สำหรับเป้าหมายที่พบค่าสำคัญน้อยที่สุดยังคงเป็น เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน ในการพิจารณาในระดับตัวชี้วัดพบค่าสำคัญจำนวน 1 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 0.41

ตารางที่ 4.9. จำนวนคำสำคัญที่ปรากฏในแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก

อันดับ	เป้าหมาย	จำนวน	ร้อยละ
1	9	50	20.58
2	8	46	18.93
3	16	21	8.64

แผนภาพที่ 4.9. จำนวนแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ตามกรอบ SDG 17 เป้าหมายและอัตลักษณ์แห่งชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) จากคำสำคัญตามกรอบของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ที่พบในองค์ประกอบของแผนพัฒนาฯ แต่ละระดับพบว่าโดยภาพรวมของแผนมีแนวโน้ม ดังนี้

คำสำคัญที่พบมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของทุกระดับได้แก่ เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลผลิตภาพ และการมีงานที่สมควรสำหรับทุกคน อันดับที่ 2 ของระดับเป้าหมายและตัวชี้วัด ได้แก่ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับส่วนระดับแนวทางการพัฒนา คำสำคัญที่พบเป็นอันดับที่ 2 ได้แก่ เป้าหมายที่ 9 สร้าง

โครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริม นวัตกรรม ซึ่งต่างจากระดับเป้าหมายและตัวชี้วัด

การที่พบคำสำคัญจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 16 ในอันดับสูง เนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มี ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสังคมที่มีความสมานฉันท์ การสร้างสถาบันครอบครัว สถาบัน การเมืองที่มีความเข้มแข็ง รวมถึงเรื่องความรักใคร่สามัคคีของคนในชาติ ประเด็นเหล่านี้ครอบคลุมเป็น ลักษณะเฉพาะในบริบทของประเทศไทย ในการศึกษาครั้งนี้ได้จัดให้คำสำคัญดังกล่าวจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 16 ด้วย จึงส่งผลให้พบคำสำคัญจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 16 ค่อนข้างสูง

เมื่อพิจารณาในภาพรวมจะเห็นว่าเป้าหมายที่ 8 และ 9 ต่างเป็นเป้าหมายการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การที่พบคำสำคัญจัดอยู่ในสองเป้าหมายนี้ในลำดับสูงแสดงว่า แผนแม่บทฯ มุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม นวัตกรรมเป็นลำดับแรก และให้ความสำคัญกับความมั่นคงของประเทศ การ สร้างเสริมศักยภาพของสถาบัน สร้างความสมานฉันท์ในสังคม องค์กรภาครัฐ แก้ไขปัญหาทุจริต ปฏิรูป กฎหมาย กระบวนการยุติธรรมซึ่งจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 16 เป็นลำดับถัดมา

อย่างไรก็ตาม นอกจากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จะมีเป้าหมายในการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ประเทศก้าวข้ามจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางสู่ประเทศที่มีรายได้สูงแล้ว เป้าหมายสำคัญประการ หนึ่งที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ อีกทั้งยังเป็นหลักการเบื้องต้นของแผนพัฒนาฉบับนี้ที่กำหนดขึ้นโดยให้ ความสำคัญกับความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ การยุติความยากจน และการลดความ เหลื่อมล้ำทุกมิติในสังคม ซึ่งจากการพิจารณาคำสำคัญในทุกระดับพบว่า แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีคำสำคัญ ที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 1 ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่ และเป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาค ภายในและระหว่างประเทศกลับมีจำนวนค่อนข้างน้อย

นอกจากนี้ยังพบว่าแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศ ค่อนข้างน้อย ดังเห็นได้จากการที่เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและ เด็กหญิงทุกคนกลับเป็นเป้าหมายที่พบคำสำคัญน้อยที่สุดในทุกระดับ บางระดับไม่พบคำสำคัญที่สอดคล้องกับ เป้าหมายดังกล่าวเลย

ทั้งนี้ มีข้อสังเกตประการหนึ่งว่า การที่บางเป้าหมายไม่พบคำสำคัญหรือพบค่อนข้างน้อยในระดับ เป้าหมาย และระดับตัวชี้วัด คงมีแต่เพียงในระดับแนวทางการพัฒนานั้นจะส่งผลให้ประเด็นดังกล่าวอาจไม่ถูก นำไปพิจารณาหรือนำไปสู่การปฏิบัติตามนโยบายหรือไม่ เนื่องจากในบริบทของการดำเนินงานของหน่วยงาน ภาครัฐ ค่อนข้างให้ความสำคัญกับการดำเนินงานตามเป้าหมายและตัวชี้วัด หากไม่มีการบรรจุประเด็นเหล่านี้ เอาไว้ในองค์ประกอบดังกล่าวอาจส่งผลให้ไม่สามารถถ่ายทอดนโยบายลงไปสู่ระดับปฏิบัติงานได้

4.4.4. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

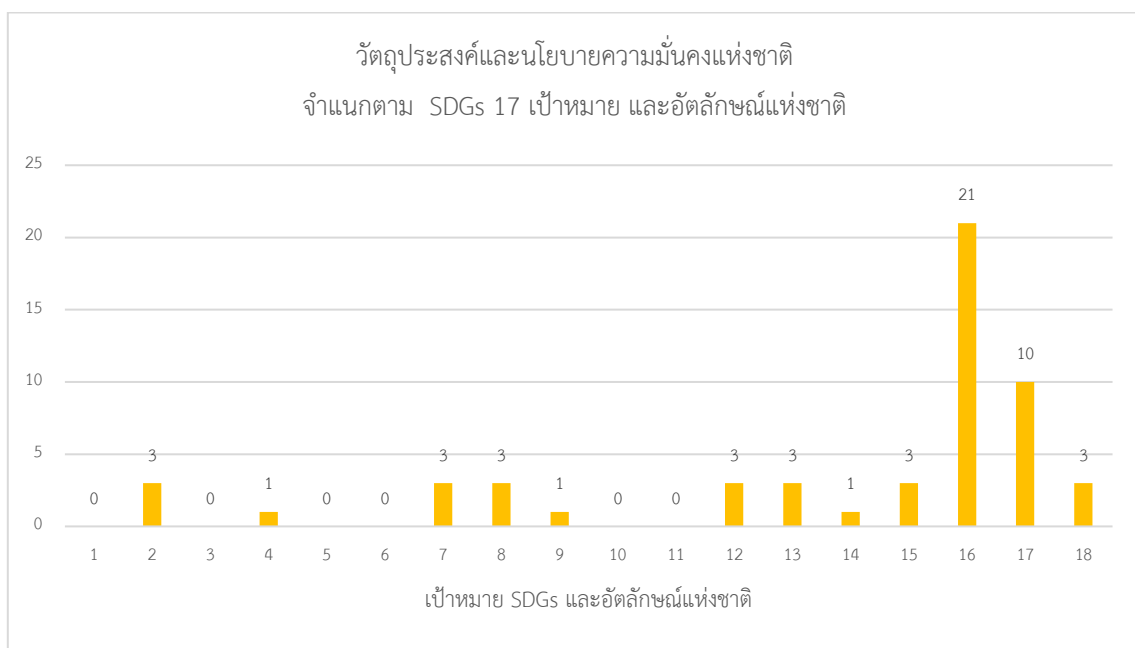
จากการสำรวจโครงสร้างเนื้อหาของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ผ่านองค์ประกอบของแผนฯ ที่นำมาพิจารณา คือ วัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ

เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) รวมทั้งได้มีการเพิ่มเติมเป้าหมายการพัฒนาในด้านที่ 18 ในประเทศอัตลักษณ์ของชาติ พบว่า จำนวนค่าสำคัญที่พบในแต่ละองค์ประกอบมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน ดังแผนภาพที่ 4.10. ถึง 4.12. กล่าวคือ

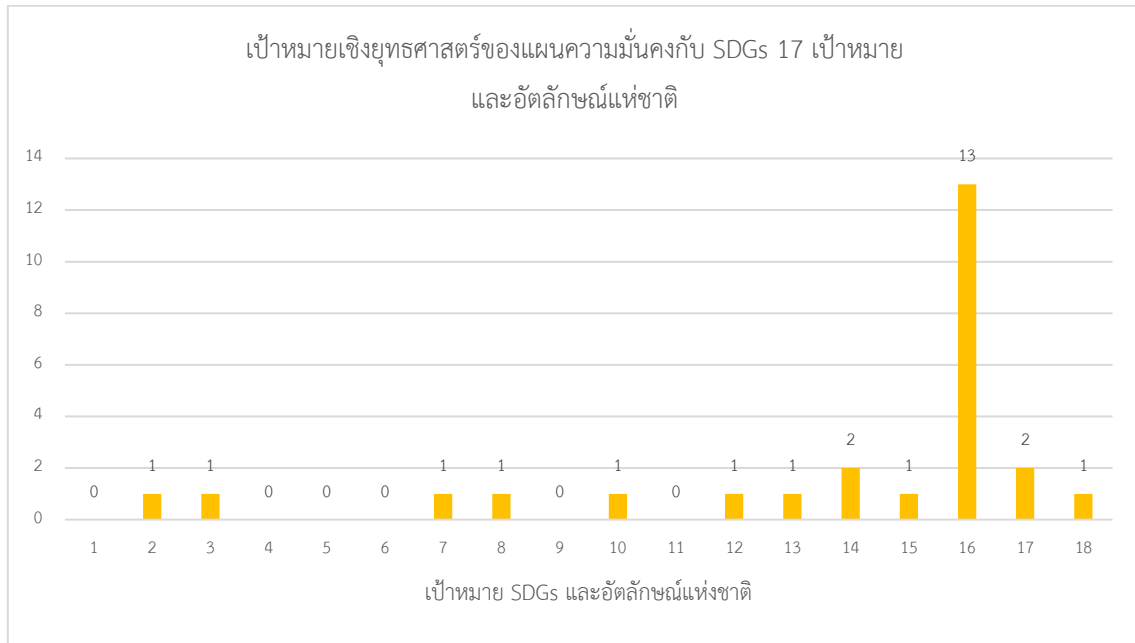
เป้าหมายที่พบค่าสำคัญมากที่สุดในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายฯ คือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ ซึ่งพบค่าสำคัญในระดับเป้าหมายจำนวน 21 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 38.19 จากจำนวนเป้าหมายทั้งสิ้น 55 เป้าหมาย เช่นเดียวกับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบค่าสำคัญในระดับเป้าหมายจำนวน 13 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 50.00 จากจำนวนเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ทั้งสิ้น 26 เป้าหมาย และในระดับตัวชี้วัดของแผนฯ พบค่าสำคัญในระดับเป้าหมายจำนวน 10 ตัวชี้วัดของแผนฯ คิดเป็นร้อยละ 43.48 จากจำนวนตัวชี้วัดของแผนฯ ทั้งสิ้น 23 เป้าหมาย และในระดับตัวชี้วัดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์จำนวน 29 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 50 จากจำนวนตัวชี้วัดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ทั้งสิ้นจำนวน 58 ตัวชี้วัด

ทั้งนี้เมื่อมีการจำแนกเป้าหมายที่ 16 ลงในรายละเอียดจะพบว่าประเด็นที่น่าสนใจ คือ ในระดับเป้าประสงค์ที่ 16.6 พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพมีความรับผิดชอบและโปร่งใสในทุกระดับ พบว่ามีค่าสำคัญปรากฏมากเป็นอันดับหนึ่งจากทั้ง 3 แผน คือ ร้อยละ 17.74 35.29 และ 44.85 ตามลำดับ

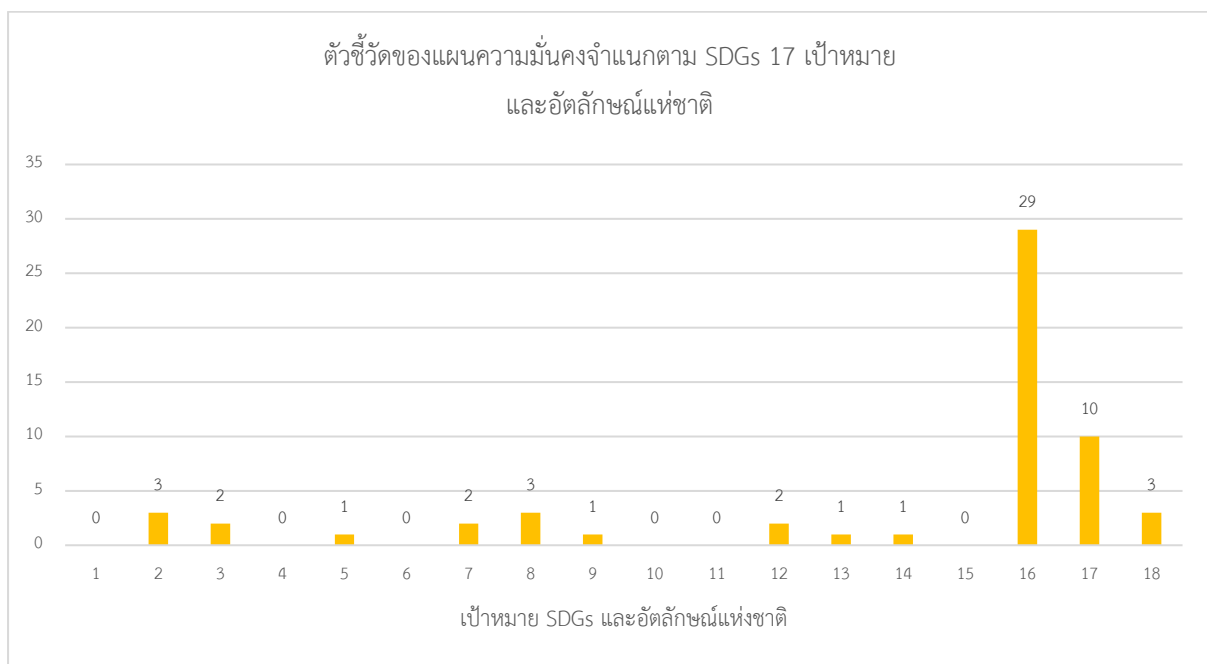
**แผนภาพที่ 4.10. วัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ
จำแนกตาม SDGs 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ**

**แผนภาพที่ 4.11 เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนความมั่นคงระดับชาติ
ว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และ SDGs 17 เป้าหมาย**

**แผนภาพที่ 4.12. ตัวชี้วัดของแผนความมั่นคงระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ และ SDGs 17
เป้าหมาย**

4.5. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ

เมื่อนำเทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาเป็นกรอบในการศึกษาเพื่อหาความสอดคล้องในประเด็นแนวทางการพัฒนาเชิงนโยบาย (Development policy approaches) จากแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับ คือ (1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (2) แผนการปฏิรูปประเทศ (3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ (4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย สามารถจำแนกรายละเอียดผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 4.10. แสดงผลการวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย
กับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
และนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

เป้าหมาย	แผนระดับชาติ 4 ฉบับ							
	แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (1)		แผนการปฏิรูปประเทศ (2)		แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (3)		นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (4)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	20	2.2	21	1.87	8	1.72	0	0.00
2	47	5.17	15	1.33	22	4.74	7	5.04
3	75	8.25	55	4.89	27	5.82	3	2.16
4	46	5.06	193	17.16	20	4.31	1	0.72
5	7	0.77	0	0.00	1	0.22	1	0.72
6	39	4.29	12	1.07	21	4.53	0	0.00
7	17	1.87	47	4.18	13	2.8	6	4.32
8	177	19.47	87	7.73	101	21.8	7	5.04
9	162	17.82	69	6.13	79	17	2	1.44
10	12	1.32	81	7.20	16	3.45	1	0.72
11	49	5.39	7	0.62	20	4.31	0	0.00
12	32	3.52	53	4.71	21	4.53	6	4.32
13	17	1.87	4	0.36	14	3.02	5	3.60
14	23	2.53	15	1.33	9	1.94	4	2.88
15	18	1.98	34	3.02	10	2.16	4	2.88

เป้าหมาย	แผนระดับชาติ 4 ฉบับ							
	แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (1)		แผนการปฏิรูปประเทศ (2)		แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (3)		นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (4)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
16	127	13.97	380	33.78	54	11.6	63	45.32
17	38	4.18	44	3.91	21	4.53	22	15.83
อัต ลักษ ณ์ แห่ง ชาติ	3	0.33	8	0.71	7	1.51	7	5.04

2.3.1. เป้าหมายที่ 1 ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 1 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 1 จำนวน 4 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 2.4 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 4 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 2.13 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 12 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 2.17 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เพิ่มความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สิน การวางแผนการเงิน การเพิ่มทักษะให้แก่แรงงานกลุ่มผู้มีรายได้น้อยเพื่อยกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการ สร้างหลักประกันความมั่นคงในชีวิตหลังเกษียณและหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดสวัสดิการชุมชน การออกแบบมาตรการแบบเจาะจงกลุ่มเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะกลุ่มได้อย่างครอบคลุม

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 1 (SDG 1) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 1 จำนวน 21 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.87 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 6 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.35 และประเด็นปฏิรูปย่อย 15 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 2.20

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ปัญหาความยากจน การลดระดับความยากจน การแก้ไขปัญหาความยากจน กลุ่มผู้เสียเปรียบทางสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การเสริมสร้างพลังทางสังคม การลงทุนเพื่อสังคม กองทุนประกันสังคม กองทุนสมทบ โครงการสวัสดิการ ระบบเงินโอนผู้มีรายได้น้อย ระบบบำนาญ การออมเงิน การสร้างความมั่นคงด้านที่ดินให้กับประชาชน โครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน การเข้าถึงระบบการแพทย์ฉุกเฉินอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง ระบบหลักประกันสุขภาพ ประชาชนทุกกลุ่มมีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าถึงบริการสาธารณสุข การบริหารจัดการทางการคลังสุขภาพระดับชาติ เด็ก เยาวชน และประชาชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาได้อย่างเสมอภาค ครอบครัวที่ขาดแคลนทุนทรัพย์มีความพร้อมเข้าสู่ระบบการศึกษา เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 1 พบว่า

- ระดับเป้าหมายไม่พบคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 1
- ในระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 2 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 1.21 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 6 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 2.47 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ การเพิ่มสัดส่วนการออมส่วนบุคคล การลดสัดส่วนประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจน เพิ่มโอกาสให้ประชากรที่มีรายได้น้อยที่สุดให้สามารถเข้าถึงบริการที่มีคุณภาพของรัฐ และมีอาชีพ การศึกษาในระดับที่สูงขึ้น เพิ่มโอกาสในการมีที่ดินทำกินของตนเอง การได้รับขยายการคุ้มครองทางสังคม (Social Protection) และสวัสดิการ เหมาะสมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม รวมถึงการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ผู้มีรายได้น้อย การสร้างหลักประกันในวัยเกษียณและประโยชน์จากระบบประกันสังคม

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 1 (SDG 1) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่า ไม่มีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 1 หรือเท่ากับ 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 1 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 1 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 1 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0

2.3.2. เป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 2 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 8 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.79 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 9 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 4.79 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 30 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 5.43 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัย สินค้าเกษตรชีวภาพ ส่งเสริมการทำเกษตรยั่งยืน เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรด้วยการสร้างอัตลักษณ์สินค้าพื้นถิ่น ส่งเสริมการวิจัย พัฒนาและใช้นวัตกรรม พัฒนาระบบนิเวศการเกษตร รวมทั้งเพิ่มสถาบันเกษตรกร เช่น สหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 2 (SDG 2) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 2 จำนวน 15 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.33 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 2 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.45 และประเด็นปฏิรูปย่อย 13 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.91

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ การเกษตร เกษตรกรรม อุตสาหกรรมการเกษตร เกษตรทฤษฎีใหม่ ผลผลิตทางการเกษตร/สินค้าเกษตร มูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร ตลาดสินค้าเกษตรในประเทศเพื่อนบ้าน CLMV (กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม) อุตสาหกรรมอาหาร การวิจัยและพัฒนาด้านการเกษตรและด้านอาหาร การวางแผนนโยบายการเกษตร การพัฒนาระบบชลประทานเพื่อการเกษตร การพัฒนาระบบประกันภัยพืชผลและระบบเกษตรพันธสัญญา ความมั่นคงด้านที่ดินทำกินและถิ่นที่อยู่อาศัย การบริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วมตลอดฤดูกาล การส่งเสริมการใช้ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 2 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.85 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ในระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 5 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 3.03 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 16 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 6.58 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ เพิ่มอัตราขยายตัวของภาคเกษตรทั้งการเพิ่มพื้นที่การเกษตร รายได้สุทธิทางการเกษตร เพิ่มระบบพยากรณ์และเตือนภัยล่วงหน้าสำหรับภาคเกษตร เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรเกี่ยวกับการเกษตร น น้ำ ที่ดิน แรงจัดการถ่ายทอดผลงานวิจัย และเทคโนโลยีเกษตรสู่เกษตรกรรายย่อย ยกระดับการผลิตอาหารให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและการบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ พัฒนากิจการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 2 (SDG 2) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 2 จำนวน 7 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 5.04 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 2 จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 5.45
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 2 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.85
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 2 จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 5.17
- ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ความมั่นคงทางอาหารและโภชนาการ การบริหารจัดการอาหารและน้ำ ภัยคุกคามจากพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้น ระบบการแจ้งเตือนและยับยั้งภัยที่แฝงมาในอาหารและน้ำ เป็นต้น

2.3.3 เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าด้วยคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 3 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 15 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 8.98 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 15 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 7.98 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 45 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 8.15 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ การส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาวะของประชากร การดูแลตนเองและความรู้เรื่องโรคอุบัติใหม่ ลดความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ลดผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุ ท้องถนน การส่งเสริมพัฒนาการของเด็กช่วงตั้งครรภ์ถึงปฐมวัย ส่งเสริมอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม แพทย์แผนไทย รวมถึงการส่งเสริมให้ประชากรในประเทศออกกำลังกาย ส่งเสริมผู้มีศักยภาพด้านกีฬา

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 3 (SDG 3) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 จำนวน 55 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.89 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 19 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.29 และประเด็นปฏิรูปย่อย 36 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 5.28

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านสาธารณสุข ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านการศึกษา โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า สวัสดิการด้านสุขภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสุขภาพ ข้อมูลสารสนเทศด้านการบริการสุขภาพ สุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดี รายจ่ายสุขภาพรวมภาครัฐ คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเรื้อรัง มาตรฐานการให้บริการสาธารณสุข การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ ความรอบรู้ด้านสุขภาพของประชาชน การสร้างเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค ระบบการแพทย์ฉุกเฉิน อุบัติการณ์สุขภาพ การบริการด้านสาธารณสุข อุดหนุนการเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรม Hospitality ระบบสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนมีภูมิคุ้มกัน ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเตรียมความพร้อมก่อนการตั้งครุฑ การเลี้ยงดูและการพัฒนาเด็กปฐมวัย การเตรียมความพร้อมก่อนตั้งครุฑ สุขอนามัยภายในครอบครัว สถานศึกษามีการคุ้มครองด้านความปลอดภัยและสุขภาพ เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 3 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.85 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ในระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 9 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 5.45 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 17 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 7.00 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ การส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี เพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการสาธารณสุขทั้งการปรับระบบการคลัง สวัสดิการ ลดความแตกต่างของสัดส่วนบุคลากรทางการแพทย์ต่อประชากรในแต่ละพื้นที่ พัฒนาระบบการดูแลและสร้างสภาพแวดล้อมรองรับสังคมผู้สูงอายุ โดยเฉพาะใน

ภาคเหนือ การลดคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กีฬา ความงาม อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 3 (SDG 3) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 2.16 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.85
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 3 จำนวน 2 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.45

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ยาเสพติด การป้องกันและปราบปรามการค้ายาเสพติด การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นต้น

2.3.4. เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 4 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 7 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.19 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 5 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 2.66 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 34 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 6.16 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ คนไทยได้รับการศึกษาตามมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นของโลกในศตวรรษที่ 21 สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้จักคิดวิเคราะห์ มีสำนึกพลเมือง มีความกล้าหาญทางจริยธรรม สร้างเสริมภูมิคุ้มกันในการใช้สื่อ มีระบบข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาศักยภาพแบบพหุปัญญา มีการสร้างความร่วมมือกับภาคการศึกษา ภาคเอกชนเพื่อพัฒนาประชากรให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการ จัดให้มีการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 4 (SDG 4) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 4 จำนวน 193 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 17.16 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 104 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 23.48 และประเด็นปฏิรูปย่อย 89 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 13.05

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านการศึกษา ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ด้านสื่อสารมวลชน ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ คุณภาพการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากร กฎหมายปฏิรูปการศึกษา คนไทยทุกช่วงวัยสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต แผนการศึกษา การพัฒนาเด็กปฐมวัย การจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายการศึกษาแห่งชาติ การบริหารจัดการการศึกษามีทิศทาง การพัฒนาผู้ประกอบวิชาชีพครูและอาจารย์ การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน การปรับโครงสร้างหน่วยงานในระบบการศึกษา การจัดตั้งสถาบันให้ความรู้ด้านการทุจริตประพฤติมิชอบแก่ประชาชน การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล หลักสูตรด้านสื่อศึกษา อุตสาหกรรมการศึกษา การพัฒนาการศึกษาระบบอาชีวะ เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 4 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.85 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ในระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 11 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 6.67 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 8 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 3.29 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ คนในสังคมไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น เด็กมีพัฒนาการสมวัย มีผู้เรียนในระบบทวิภาคีเพิ่มขึ้น ส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการอ่านหาความรู้ ส่งเสริมให้แรงงานพัฒนาทักษะที่จำเป็นและได้รับวุฒิการศึกษา ลดความแตกต่างของผลลัพธ์ทางการศึกษาของนักเรียนระหว่างพื้นที่ เพิ่มโอกาสในการเข้าศึกษาของประชากรในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 4 (SDG 4) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 4 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.72 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 4 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.82
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 4 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 4 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ การส่งเสริมสภาวะแวดล้อมที่สร้างสรรค์และสันติในการอยู่ร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านกลุ่มประเทศอาเซียน ยอมรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม เป็นต้น

2.3.5. เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 5 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.6 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดไม่พบคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 5

- ระดับแนวทางการพัฒนาพบค่าสำคัญจำนวน 6 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 1.09 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ส่งเสริมศักยภาพ บทบาทสตรี และสิทธิมนุษยชน ปรับเปลี่ยนทัศนคติและบทบาทของทุกเพศสภาพ พัฒนาระบบสวัสดิการทางสังคมในสถานประกอบการ เพิ่มศักยภาพ ความรู้ความสามารถ และภาวะผู้นำของสตรีเพื่อให้สามารถมีบทบาทในทางการเมืองและการบริหาร พัฒนาระบบและกลไกในการให้ความช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ อาทิ ทั้งเด็ก สตรี ผู้สูงอายุ ผู้มีความบกพร่องทางร่างกาย หยื่อของความรุนแรงต่าง ๆ และการค้ามนุษย์ แรงงานในภาคการผลิตที่มีความเสี่ยง ผู้ติดเชื้อ

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 5 (SDG 5) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่า ไม่มีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 5 แต่อย่างใด หรือคิดเป็น 0 เป้าหมาย และร้อยละ 0.00 ของเป้าหมายทั้งหมด

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 5 พบว่า

- ระดับเป้าหมายและระดับตัวชี้วัดไม่พบคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 5
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบค่าสำคัญจำนวน 1 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 0.41 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ จัดหาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมให้ประชากรกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะ กลุ่มเด็ก-เยาวชน สตรี ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสทางสังคม เพื่อให้เข้าถึงบริการของรัฐและโอกาสทาง สังคมได้อย่างเท่าเทียม

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 5 (SDG 5) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคง

แห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีค่าสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 5 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.72 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีค่าสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 5 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีค่าสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 5 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีค่าสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 5 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.72

ทั้งนี้ ค่าสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ คือ การปกป้องและคุ้มครองสตรีและเด็ก เป็นต้น

2.3.6. เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของค่าสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 6 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบค่าสำคัญ จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.6 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบค่าสำคัญจำนวน 12 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 6.38 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบค่าสำคัญจำนวน 19 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 3.44 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยค่าสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบเพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านน้ำในการอุปโภคบริโภค เพิ่มผลิตภาพของน้ำทั้งระบบในการใช้น้ำอย่างประหยัด ฟื้นฟูแหล่งน้ำธรรมชาติ ส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศในการจัดสรรทรัพยากรน้ำ ส่งเสริมการท่องเที่ยวทางน้ำ

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของค่าสำคัญของเป้าหมายที่ 6 (SDG 6) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผน

ปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีค่าสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 6 จำนวน 12 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.07 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.68 และประเด็นปฏิรูปย่อย 9 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.32

ทั้งนี้ค่าสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ การสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน กฎหมายและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ การบริหารจัดการน้ำ เส้นทางน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำ สมดุลการใช้ทั้งน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน การบริหารจัดการพื้นที่น้ำท่วมตามฤดูกาล การจัดการระบบเส้นทางน้ำ การบริหารจัดการน้ำอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืน การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ผิวน้ำในอ่างน้ำ การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการน้ำ เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของค่าสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 6 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบค่าสำคัญจำนวน 2 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.7 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ในระดับตัวชี้วัดพบค่าสำคัญจำนวน 9 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 5.45 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบค่าสำคัญจำนวน 10 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 4.12 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยค่าสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำทั้งน้ำผิวดินและ น้ำใต้ดิน น้ำในระดับลุ่มน้ำให้มีความสมดุลระหว่างความต้องการใช้น้ำทุกกิจกรรม ควบคู่กับการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำทั้งภาคการผลิตและการบริโภค ป้องกันและ ลดความเสียหายจากอุทกภัย และภัยแล้ง พัฒนาคุณภาพแหล่งน้ำ ขยายกำลังการผลิตน้ำประปาให้ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของค่าสำคัญของเป้าหมายที่ 6 (SDG 6) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่า ไม่มีค่าสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 6 หรือเท่ากับ 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.00 ของเป้าหมายทั้งหมดตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีค่าสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 6 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีค่าสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 6 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีค่าสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 6 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0

2.3.7. เป้าหมายที่ 7 สร้างหลักประกันว่าทุกคนเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ในราคาที่ซื้อหาได้ เชื่อถือได้ และยั่งยืน

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของค่าสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 7 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบค่าสำคัญ จำนวน 4 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 2.4 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบค่าสำคัญจำนวน 4 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 2.13 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบค่าสำคัญจำนวน 9 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 1.63 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยค่าสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนภายในประเทศ พัฒนาประสิทธิภาพการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศ เพิ่มแรงจูงใจในการพัฒนาเทคโนโลยี และการวิจัย พัฒนา พลังงานสะอาด พลังงานทดแทน ส่งเสริมให้ภาคธุรกิจ ภาคเอกชนเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ไฟฟ้าอย่างมีความรับผิดชอบ ปรับปรุงกฎหมายให้ส่งเสริมการแข่งขันในกิจการพลังงาน

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของค่าสำคัญของเป้าหมายที่ 7 (SDG 7) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีค่าสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 7 จำนวน 47 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.18 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 16 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.61 และประเด็นปฏิรูปย่อย 31 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.55

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านพลังงาน และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ การพัฒนาโรงไฟฟ้า ประชาชนเข้าถึงพลังงานและมีพลังงานใช้เพียงพอ การเสริมสร้างพลังงานทดแทน การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน ศูนย์กลางด้านการขาย LNG ของภูมิภาค การแข่งขันในกิจการก๊าซธรรมชาติ การลงทุนในระบบจำหน่ายไฟฟ้า ประชาชนมีส่วนร่วมในการผลิตพลังงานทดแทนและลดความขัดแย้ง การสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์รูฟท็อป ปรับปรุงโครงสร้างการใช้พลังงานในภาคการขนส่ง การอนุรักษ์พลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการพัฒนาและวิจัยเทคโนโลยี นวัตกรรม และโครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน การพัฒนาศูนย์สารสนเทศพลังงานแห่งชาติ การปฏิรูปโครงสร้างการบริหารกิจการไฟฟ้า การใช้มาตรการบริหารจัดการพลังงาน (ESCO) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ การใช้ข้อบัญญัติเกณฑ์มาตรฐานอาคารด้านพลังงาน (BEC) เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 7 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 2 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.7 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ในระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 5 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 3.03 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 6 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 2.47 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 7 (SDG 7) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 7 จำนวน 6 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.32 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 7 จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 5.45
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 7 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.85

- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีค่าสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 7 จำนวน 2 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.45

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ พัฒนาระบบขนส่งเพื่อลดความเข้มการใช้พลังงาน เพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย ลดการใช้ก๊าซธรรมชาติผลิตไฟฟ้า ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาการกำกับดูแลกิจการพลังงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็น ศูนย์การซื้อขายพลังงาน สร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ ส่งเสริมความร่วมมือกับภูมิภาคสร้างความมั่นคงด้าน พลังงาน

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ คือ ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืน และสมดุล ความมั่นคงทางพลังงานที่เพียงพอและเหมาะสม การบริหารจัดการพลังงาน สัดส่วนการใช้พลังงาน ทดแทนต่อการใช้พลังงานของประเทศ เป็นต้น

2.3.8. เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงาน เต็มที่ และมีผลผลิตภาพ และการมีงานที่สมควรสำหรับทุกคน

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 8 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 37 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 22.16 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 37 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 19.68 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 103 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 18.66 ของแนวทางการ พัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ พัฒนาระดับความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ ความเชื่อมโยง และการใช้นวัตกรรม เพื่อให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการค้า เพิ่มการขยายตัวของอุตสาหกรรม ความมั่นคงของประเทศ ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมีความรับผิดชอบต่อ ส่งเสริมการขยายตัวของการผลิตมวลรวมในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เขตเศรษฐกิจพิเศษ ชายแดน แรงงานมีทักษะอาชีพสูง เพิ่มขีดความสามารถของเศรษฐกิจฐานราก รวมถึงการส่งเสริมผู้สูงอายุ ที่มีศักยภาพให้มีส่วนร่วมทำ

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 8 (SDG 8) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 8 จำนวน 87 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 7.73 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 44 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 9.93 และประเด็นปฏิรูปย่อย 43 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 6.30

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านเศรษฐกิจ ด้านพลังงาน ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ สถาบันบริหารจัดการเศรษฐกิจของประเทศ ชีตความสามารถและศักยภาพในการแข่งขัน ระบบเศรษฐกิจมีผลิตภาพสูงขึ้น การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างครอบคลุมทุกภาคส่วนและยั่งยืน สถาบันทางเศรษฐกิจมีสมรรถนะสูง การจ้างงานและแรงงานผู้ประกอบการรายย่อย การเพิ่มระดับการแข่งขันทางธุรกิจ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นฐานทรัพยากรทางเศรษฐกิจ ฐานทางเศรษฐกิจ กลไกตลาดที่เหมาะสม การแข่งขันภายใต้กติกาการค้ากับให้มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 8 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 11 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 20.4 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ในระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 44 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 26.7 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 46 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 18.93 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ พัฒนาระบบโลจิสติกส์อำนวยความสะดวกทางการค้าด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ส่งเสริมการประกอบธุรกิจดิจิทัล เพิ่มมูลค่าการลงทุนในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ และพื้นที่ใหม่บริเวณชายแดน เพิ่มมูลค่าการลงทุนของผู้ประกอบการไทย ปรับปรุงกฎระเบียบให้เอื้อต่อการเป็นศูนย์กลางการผลิต การลงทุน และบริการ ส่งเสริมความร่วมมือทวิภาคี การลงทุนกับมิตรประเทศ แสวงหาตลาดใหม่

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 8 (SDG 8) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 8 จำนวน 7 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 5.04 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 8 จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 5.45
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 8 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.85
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 8 จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 5.17

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ คือ การขยายตัวทางเศรษฐกิจ การพัฒนาเศรษฐกิจ แรงงานต่างด้าวและแรงงานถูกกฎหมาย ขบวนการค้ามนุษย์ และเศรษฐกิจชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

2.3.9. เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 9 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 34 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 20.36 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 29 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 15.43 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 99 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 17.93 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ส่งเสริมการผลิตสินค้าจากเทคโนโลยีสมัยใหม่ เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าด้วยนวัตกรรม เกิดการจัดสิทธิบัตร การค้นพบใหม่ ๆ เน้นการใช้เทคโนโลยีในภาคเกษตร ปศุสัตว์ เพิ่มการขยายตัวของอุตสาหกรรมชีวภาพ อุตสาหกรรมและการบริการ เทคโนโลยีสารสนเทศ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านดิจิทัล ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตให้

มากขึ้น พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว การเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะ ส่งเสริมการวิจัย พัฒนาของภาคเอกชนต่อภาครัฐ

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 9 (SDG 9) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 9 จำนวน 69 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 6.13 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 19 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.29 และประเด็นปฏิรูปย่อย 50 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 7.33

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านเศรษฐกิจ ด้านพลังงาน ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านสื่อสารมวลชน และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน อุตสาหกรรม โรงงานอุตสาหกรรม ภาคอุตสาหกรรม การพัฒนาวิสาหกิจขนาดใหญ่มาก การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว การศึกษาค้นคว้าและวิจัยด้านนวัตกรรม การวิจัยด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ต อินเทอร์เน็ตและการสื่อสารทางไกล ทรัพยากรทางปัญญา คลื่นความถี่และโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร อุตสาหกรรมสื่อสารมวลชน อุตสาหกรรมเป้าหมายแห่งอนาคต เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 9 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 8 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 14.8 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ในระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 21 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 12.7 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 50 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 20.58 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ เพิ่มการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อระบบการขนส่ง อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น พัฒนาพื้นที่ไปสู่เมืองอุตสาหกรรมนิเวศ เพิ่มประสิทธิภาพของภาคการเงินเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ส่งเสริมการลงทุนเพื่อวิจัยและพัฒนาโดยเฉพาะด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 9 (SDG 9) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 9 จำนวน 2 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.44 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 9 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.82
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 8 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.00
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 9 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.72

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ คือ การบริหารจัดการชายแดน การบริหารจัดการอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.3.10. เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 10 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.8 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 1 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 0.53 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 8 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 1.45 ของแนวทางการการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ การพัฒนาเมืองเพื่อกระจายความเจริญและลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มความสามารถในการบริหารจัดการหนี้สินของประชากร มีการคุ้มครองและมีหลักประกันทางสังคมให้กลุ่มด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม รักษาเสถียรภาพทางการเมืองที่มีกรอบนโยบายที่โปร่งใส ยึดหยุ่น

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 10 (SDG 10) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 10 จำนวน 81 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 7.20 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 29 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 6.55 และประเด็นปฏิรูปย่อย 52 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 7.62

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านเศรษฐกิจ ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านพลังงาน ด้านการศึกษา ด้านสังคม ด้านสาธารณสุข ด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ กระจายความเจริญและความเข้มแข็งของภาคสังคม ลดความเหลื่อมล้ำ สถาบันทางเศรษฐกิจมีสมรรถนะสูง ความยากง่ายในการทำธุรกิจ ขจัดมาตรการกีดกันอุปสรรคทางการค้า ขจัดอุปสรรคด้านการเคลื่อนย้ายคน การเจรจาการค้ากับกลุ่มประเทศเป้าหมาย แรงงานเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อพัฒนาทักษะอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม จัดตั้งหน่วยงานแก้ไขปัญหาค่าเงินและความเหลื่อมล้ำ ทบทวนหรือยกเลิกกฎหมายที่เป็นอุปสรรคและล้าสมัย กฎหมายสร้างความเป็นธรรมและขจัดความเหลื่อมล้ำ กลไกช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาค การมีกฎหมายที่ไม่เลือกปฏิบัติ การศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 10 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 2 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.7 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ในระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 6 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 3.64 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 8 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 3.29 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคม ที่แตกต่างกัน ลดสัดส่วนหนี้สินต่อรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน ดำเนินการให้ประชาชนเข้าสู่ระบบภาษีมากขึ้น ดำเนินการให้กฎหมายและระเบียบเอื้อต่อการค้า การลงทุน ลดอุปสรรคทางกฎหมาย

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 10 (SDG 10) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 10 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.72 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 10 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 10 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.85
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 10 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ คือ ความปลอดภัยจากการค้ามนุษย์ แรงงานย้ายถิ่นที่ถูกกฎหมาย การจ้างงานที่ถูกกฎหมาย สิทธิประโยชน์ทางกฎหมายของแรงงานต่างด้าว เป็นต้น

2.3.11. เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ทัวถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและยั่งยืน

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 11 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 8 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.79 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 10 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 5.32 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 31 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 5.62 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ส่งเสริมให้เมืองและชุมชนมีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม พัฒนาเมืองให้มีระบบจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ ครอบคลุมมีความยั่งยืนทางภูมิณีเวศ ภูมิสังคม พัฒนาเมืองในเขตเศรษฐกิจพิเศษ เขตเศรษฐกิจชายแดนให้เป็นเมืองน่าอยู่ จัดเตรียมสภาพแวดล้อมที่ ที่อยู่อาศัย เหมาะสมกับผู้สูงวัย เพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับเมือง พัฒนาเมืองให้พร้อมกับ

บริหารจัดการน้ำให้เพียงพอและรับมือกับภัยพิบัติน้ำ รวมถึงส่งเสริมงานวิจัย และพัฒนาองค์ความรู้จากชุมชน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อต่อยอดทางเศรษฐกิจ

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 11 (SDG 11) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 11 จำนวน 7 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.62 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.23 และประเด็นปฏิรูปย่อย 6 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.88

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านพลังงาน โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ การพัฒนาเมืองศูนย์กลางของภูมิภาค ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ การวางผังเมือง การใช้ประโยชน์จากที่ดิน ระบบนิเวศท้องถิ่น ระบบนิเวศชุมชน การพัฒนาเมือง มาตรการผังเมือง การปฏิรูปผังเมือง พื้นที่สีเขียว ผลกระทบของเมืองต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 11 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 5 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 9.26 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ในระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 4 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 2.42 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 11 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 4.53 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ การพัฒนาพื้นที่ให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ การจัดสรรที่ดินทำกินแก่ผู้ยากไร้ ส่งเสริมความมั่นคงด้านน้ำของเมือง พัฒนาระบบพยากรณ์การเตือนภัยและจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในพื้นที่เสี่ยงภัย การเพิ่มเมืองศูนย์กลางของจังหวัดสำหรับทุกคนในจังหวัด สังคมพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะของเมืองให้มีต้นทุนต่ำเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 11 (SDG 11) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่า ไม่มีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 11 หรือเท่ากับ 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 11 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.00
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 11 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.00
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 11 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.00

2.3.12. เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 12 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.8 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 8 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 4.26 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 21 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 3.8 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ส่งเสริมการเติบโตอย่างยั่งยืนบนเศรษฐกิจสีเขียว การบริโภคและผลิตของประเทศมีความยั่งยืนสูงขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดขยะมูลฝอย ของเสียอันตราย สารเคมีในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมเคมี ส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในประเทศ คนไทยมีความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ส่งเสริมการวิจัย พัฒนา และประยุกต์ใช้นวัตกรรมในภาคการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีคุณภาพอย่างยั่งยืน

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 12 (SDG 12) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 12 จำนวน 53 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.71 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 19 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.29 และประเด็นปฏิรูปย่อย 34 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.99

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ทรัพยากรธรรมชาติได้รับการรักษาและฟื้นฟู ระบบบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพ ความสมดุลของระบบนิเวศ ทรัพยากรทางบก ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ความหลากหลายทางชีวภาพ แนวทางการบริหารจัดการที่ยั่งยืน การกำจัดของเสีย และมลพิษ พัฒนาศักยภาพภาครัฐเพื่อสนับสนุนการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าทั้งระบบ กฎหมายเพื่อสนับสนุนและยับยั้งการใช้ทรัพยากร การถ่ายโอนภารกิจและความรับผิดชอบ การบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากที่ดิน การจัดการระบบเส้นทางน้ำ การจัดทำแผนการใช้ทรัพยากร การบริโภคที่ยั่งยืน การปฏิรูประบบยุติธรรมสิ่งแวดล้อม ระบบบริหารจัดการการควบคุมมลพิษ การจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 12 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.8 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 8 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 4.26 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน /1 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 3.8 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ เพิ่มผลผลิตการผลิตของปัจจัยการผลิต ปัจจัยแรงงาน ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย พัฒนาพื้นที่ฐานเศรษฐกิจหลักให้มีระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยกกระดับสินค้าเกษตรให้ได้คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย ขับเคลื่อนการปลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการสร้างมูลค่าการท่องเที่ยวด้วยการสร้างอัตลักษณ์ท้องถิ่น การจัดการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ และการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 12 (SDG 12) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 12 จำนวน 6 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.32 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 12 จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 5.45
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 12 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.85
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 12 จำนวน 2 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.45

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ คือ ทรัพยากรธรรมชาติมีความมั่นคง ยั่งยืน และสมดุลกับการพัฒนา การใช้ทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ เป็นต้น

2.3.13. เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 13 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.8 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 2 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 1.06 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 12 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 2.17 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศ โดยเฉพาะในสาขาพลังงาน การขนส่ง กระบวนการอุตสาหกรรม คุณภาพอากาศ เสียง และความสันติสุขที่อยู่ในระดับ

มาตรฐาน ส่งเสริมการวิจัยเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พัฒนาการจัดการมลพิษส่งเสริมภาคการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 13 (SDG 13) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 13 จำนวน 4 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.36 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.00 และประเด็นปฏิรูปย่อย 4 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.59

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ผลกระทบหรือความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย ความเสี่ยงเชิงพื้นที่ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 13 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 2 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.7 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 5 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 3.03 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 7 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 2.88 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ แก๊สคุณภาพอากาศในพื้นที่วิกฤติหมอกควันให้มีค่าอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคพลังงานและคมนาคมขนส่ง ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก มีแผนปฏิบัติการรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พื้นที่เศรษฐกิจหลักมีระบบการผลิตที่มีประสิทธิภาพ พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เร่งรัดการแก้ปัญหาหมอกพิษและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เศรษฐกิจหลักและพื้นที่เศรษฐกิจชายแดน

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 13 (SDG 13) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 13 จำนวน 5 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.60 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 13 จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 5.45
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 13 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.85
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 13 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.72

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ คือ ความสามารถในการปรับตัวและรับมือกับภัยพิบัติ ลดความเสี่ยงจากกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นต้น

2.3.14. เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลและทรัพยากรอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 14 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.8 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 3 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 1.6 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 17 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 3.08 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ เพิ่มความสมบูรณ์ของระบบนิเวศทางทะเลและคุณภาพของแหล่งน้ำทะเลให้เหมาะสมกับประเภทการใช้ประโยชน์ ปรับปรุง พื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ ขยายจำนวนท่าเรือ รักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ทางทะเล

พัฒนาศูนย์กลางการแปรรูปสินค้าประมงในภาคใต้ พัฒนาระดับการประมงสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ เพื่อเป็นกลไกในการป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ส่งเสริมการวิจัยศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 14 (SDG 14) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 14 จำนวน 15 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.33 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 2 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.45 และประเด็นปฏิรูปย่อย 13 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.91

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้รับการฟื้นฟูให้มีความสมบูรณ์และยั่งยืน ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้รับการดูแลรักษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ระบบนิเวศทางทะเลและชายฝั่ง ความหลากหลายทางชีวภาพของระบบนิเวศทางทะเล พระราชบัญญัติการรักษาลมประโยชน์ทางทะเล กฎหมายด้านความหลากหลายทางชีวภาพทางทะเล การบริหารจัดการองค์ความรู้ทางทะเล การบริหารจัดการประมงทะเล เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 14 พบว่า

- ระดับเป้าหมายไม่พบคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 14
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 1 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 0.61 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 8 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 3.29 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ เสริมสร้างความมั่นคงและลดการกระทำผิดกฎหมายทางทะเล ฟื้นฟูทรัพยากรและระบบนิเวศทางทะเล พัฒนาระบบบริหารจัดการสร้างกลไกแก้ไขความขัดแย้งในการจัดสรรทรัพยากร พัฒนาระบบขนส่งทางทะเล พัฒนาศักยภาพการผลิตสินค้าเกษตร ประมง ผลิตภัณฑ์ทางทะเล ปรับปรุงกฎระเบียบและมาตรฐานสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษให้มีความเข้มงวด

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 14 (SDG 14) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 14 จำนวน 4 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 2.88 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 14 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.82
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 14 จำนวน 12 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 7.69
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 14 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.72

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ คือ การปกป้องและรักษาผลประโยชน์ทางทะเล ผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ภัยคุกคามทางทะเล กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางทะเล อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทางทะเล เป็นต้น

2.3.15. เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง พืชพันธุ์ และส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้งการเสื่อมโทรมของดินและพื้นที่สภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพรวม

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 15 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 2 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 1.2 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 1 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 0.53 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 15 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 2.72 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ เพิ่มพื้นที่สีเขียวทุกประเภท ทั้งพื้นที่ป่าไม้ธรรมชาติ พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ ส่งเสริมงานวิจัยศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพทางบก บริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน หยุดยั้งการบุกรุกป่า ส่งเสริมการฟื้นฟูระบบนิเวศป่าที่เสื่อมโทรม รวมถึงพัฒนากลไกการใช้ประโยชน์จากที่ดิน สาธารณะให้เกิดประโยชน์

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 15 (SDG 15) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 15 จำนวน 34 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.02 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 11 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 2.48 และประเด็นปฏิรูปย่อย 23 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.37

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในประเด็นปฏิรูปด้านด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ บรรเทาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ระบบนิเวศบนบกและทรัพยากรทางบก การใช้ทรัพยากรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากร นโยบายและแผนการบริหารจัดการระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์และแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและยุติธรรม การเพิ่มพื้นที่ป่า การพัฒนากลไกทางกฎหมายเพื่อการใช้พื้นที่ป่า เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 15 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 2 คิดเป็นร้อยละ 3.7 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 2 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 1.21 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 2 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 2.47 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติวางระบบป้องกันความเสื่อมโทรม โดยเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ พันธุ์สัตว์สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในภาวะถูกคุกคามหรือ พัฒนากลไกบริหารจัดการความขัดแย้งต่อการใช้ทรัพยากร การเข้าถึงพื้นที่ป่าไม้ พัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 15 (SDG 15) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 15 จำนวน 4 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 2.88 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 15 จำนวน 3 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 5.45
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 15 จำนวน 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.85
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 15 จำนวน 0 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.00

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ คือ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นต้น

2.3.16. เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 16 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 21 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 12.57 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 35 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 18.62 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 71 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 12.86 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ รักษาความมั่นคงอธิปไตยและการรักษาผลประโยชน์ของประเทศ ป้องกันต่อต้านการก่อการร้าย การโจมตีทางไซเบอร์ แก้ไขปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ การเมืองมีเสถียรภาพและธรรมาภิบาลสูงขึ้น เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานรัฐ สร้าง

กลไกในการตรวจสอบที่โปร่งใส ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ปรับปรุงการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมให้สามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 16 (SDG 16) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 16 จำนวน 380 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 33.78 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 150 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 33.86 และประเด็นปฏิรูปย่อย 230 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 33.72

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของเป้าหมายที่ 16 ในแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจ คือ มีเป้าประสงค์ที่มีคะแนนสูงสุด 3 อันดับแรก คือ

- อันดับ 1 เป้าประสงค์ที่ 16.6 พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพมีความรับผิดชอบและโปร่งใสในทุกระดับ มีคำสำคัญปรากฏมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คิดเป็นร้อยละ 50.22
- อันดับ 2 เป้าประสงค์ที่ 16.10 สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ คิดเป็นร้อยละ 17.70
- อันดับ 3 เป้าประสงค์ที่ 16.7 สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วมและมีความเป็นตัวแทนที่ดีในทุกระดับการตัดสินใจ คิดเป็นร้อยละ 12.17

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในทุกประเด็นปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน โดยเฉพาะด้านการเมือง ด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ด้านกฎหมาย ด้านกระบวนการยุติธรรม ด้านการปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ด้านการศึกษา ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ การแก้ปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ประชาชนเข้าถึงข้อมูลของรัฐได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การปฏิรูปเชิงสถาบัน โครงสร้างภาครัฐกะทัดรัดและมีผลสัมฤทธิ์สูง การบังคับใช้กฎหมายเพื่อสร้างสุขเรียบร้อย กระบวนการจัดทำและพิจารณาร่างกฎหมายให้รวดเร็วและรอบคอบ ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำและเสนอร่างกฎหมาย การรู้เท่าทันสื่อ เสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชน การปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ กระบวนการรับผิดชอบของภาครัฐ เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 16 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 10 คิดเป็นร้อยละ 18.5 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 23 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 13.9 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 21 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 8.64 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ส่งเสริมการสร้างสถาบันทางสังคมที่มีความเข้มแข็ง เน้นความสามัคคีปรองดองของคนในชาติ เพิ่มเสถียรภาพทางการเมือง ลดการก่ออาชญากรรม การก่อการร้าย มีมาตรการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ มีระบบหน่วยข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ ลดค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรและเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการของหน่วยงานรัฐ ส่งเสริมการให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจในหน่วยงาน มุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลของภาครัฐต่อสาธารณะชน

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 16 (SDG 16) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 16 จำนวน 63 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 45.32 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 16 จำนวน 21 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 38.18
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 16 จำนวน 13 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 50.00
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 16 จำนวน 29 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 50.00

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของเป้าหมายที่ 16 ในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจ คือ ในระดับเป้าประสงค์ที่ 16.6 พัฒนาสถาบันที่มี

ประสิทธิภาพมีความรับผิดชอบและโปร่งใสในทุกระดับ มีค่าสำคัญปรากฏมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งจากทั้ง 3 ระดับ คือ ร้อยละ 17.74, 35.29 และ 44.85 ตามลำดับ

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ คือ ศักยภาพของรัฐในการรับมือภัยคุกคาม ความสามัคคีปรองดอง ความสมานฉันท์ในชาติ ลดความรุนแรงทุกรูปแบบ การรับมือภัยคุกคามรูปแบบใหม่ ระบบข่าวกรองแห่งชาติ ภัยคุกคามทางการทหาร ความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความมั่นคงทางไซเบอร์ ระบบป้องกันและปราบปรามการทุจริต หลักนิติรัฐแนวทางสันติวิธี เป็นต้น

2.3.17. เป้าหมายที่ 17 เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 17 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญ จำนวน 5 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 2.99 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 13 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 6.91 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 20 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 3.62 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการติดต่อการค้าธุรกิจระหว่างประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือให้ประเทศไทยเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืนกับต่างประเทศ เพื่อร่วมกันบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลก รักษาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ทำให้ประเทศไทยมีอำนาจต่อรองเป็นที่ยอมรับในสากล

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 17 (SDG 17) ในระดับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และตัวชี้วัด จากโครงสร้างเนื้อหาของแผนการปฏิรูปประเทศ 2 ส่วนหลัก คือ 1. ภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และ 2. ประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 17 จำนวน 44 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 3.91 ของเป้าหมายทั้งหมด ซึ่งมาจากภาพรวมของแผนปฏิรูป 12 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 2.71 และประเด็นปฏิรูปย่อย 31 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 4.69

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในทุกประเด็นปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา และด้านสื่อสารมวลชน โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ การลงทุนจากประเทศในเขต ASEAN ความ

ร่วมมือระหว่างประเทศ แนวทางประชารัฐ ชีตความสามารถของประเทศกำลังพัฒนา การส่งออกของประเทศกำลังพัฒนา ความช่วยเหลือจากองค์การระหว่างประเทศ ความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนในการจัดการศึกษา ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในลักษณะ Social Enterprise เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญในระดับ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เป้าหมายที่ 17 พบว่า

- ระดับเป้าหมายพบคำสำคัญจำนวน 4 คิดเป็นร้อยละ 7.41 ของเป้าหมายทั้งหมด
- ระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 7 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 4.24 ของตัวชี้วัดทั้งหมด
- ระดับแนวทางการพัฒนาพบคำสำคัญจำนวน 10 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 4.12 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ พัฒนาเครือข่ายการเชื่อมโยงด้านโลจิสติกส์ ส่งเสริมการค้าเงินงานภายใต้ข้อตกลงการขนส่งข้ามพรมแดน ส่งเสริมให้ความช่วยเหลือประเทศในภูมิภาคและอนุภูมิภาคเพื่อเป็นหุ้นส่วนการพัฒนาที่ยั่งยืน

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการพิจารณาความสอดคล้องของคำสำคัญของเป้าหมายที่ 17 (SDG 17) ของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ และตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ 17 จำนวน 22 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 15.83 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 17 จำนวน 10 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 18.18
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 17 จำนวน 2 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 7.69
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับเป้าหมายที่ 17 จำนวน 10 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 17.24

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ คือ การบูรณาการความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน ดุลยภาพสถานะแวดล้อมระหว่างประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความร่วมมือระหว่างประเทศ เป็นต้น

2.3.18. อัตลักษณ์แห่งชาติ

คณะผู้วิจัยได้ทำการเพิ่มเป้าหมายการพัฒนาเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์แห่งชาติ (National identity) ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่พบได้จากแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับอย่างมีนัยสำคัญ และไม่สามารถจำแนกเข้ากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมายได้ คำสำคัญที่เข้าข่ายสิ่งที่เรียกว่า “อัตลักษณ์แห่งชาติ” มีดังนี้

- ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- จิตอาสาสาธารณะ มีคุณธรรมจริยธรรม
- รัฐธรรมาธิปไตย
- หลักคำสอนศาสนา องค์อุปถัมภ์
- ความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ประเด็นอัตลักษณ์แห่งชาติที่พบในระดับเป้าหมายจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.6 ของเป้าหมายทั้งหมด และในระดับแนวทางการพัฒนาจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.36 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด ส่วนระดับตัวชี้วัดไม่พบคำสำคัญที่สอดคล้องกับประเด็นดังกล่าว ทั้งนี้ คำสำคัญดังกล่าวพบในแผนย่อยด้านความมั่นคง และด้านการปรับเปลี่ยนค่านิยม และวัฒนธรรม

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ การส่งเสริมให้คนไทยมีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางศาสนา ส่งเสริมการอุปถัมภ์คุ้มครองศาสนา การนำหลักธรรมทางศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวัน

(2) แผนการปฏิรูปประเทศ

ในระดับภาพรวมของแผนปฏิรูปทั้ง 12 ด้าน และประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนปฏิรูป 12 ด้าน พบคำสำคัญที่เข้าข่ายอัตลักษณ์แห่งชาติ จำนวน 8 คำ คิดเป็นร้อยละ 0.17 จากเป้าหมายการพัฒนาทั้งหมด ซึ่งพบคำสำคัญเหล่านี้เฉพาะในแผนปฏิรูปด้านการเมืองและด้านสังคมเท่านั้น

ทั้งนี้คำสำคัญที่พบส่วนใหญ่จะพบในปฏิรูปด้านการเมืองและด้านสังคมเท่านั้น โดยมีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญไทย คนไทยมีจิตสาธารณะมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

ประเด็นอัตลักษณ์แห่งชาติที่พบในระดับเป้าหมายจำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 1.85 ของเป้าหมายทั้งหมด และในระดับแนวทางการพัฒนาจำนวน 2 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.03 ของแนวทางการพัฒนาทั้งหมด ส่วนระดับตัวชี้วัดไม่พบคำสำคัญที่สอดคล้องกับประเด็นดังกล่าว ทั้งนี้ คำสำคัญดังกล่าวพบในยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ และยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ สู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน

โดยคำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ อาทิ ส่งเสริมให้ประชากรในประเทศปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา มีคุณธรรมจริยธรรม ปกป้องและเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ให้เป็นสถาบันหลักของประเทศ มีโครงการกิจกรรมที่ส่งเสริมความจงรักภักดีของคนในชาติ ส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริ

(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ

ประเด็นอัตลักษณ์แห่งชาติที่พบในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พบว่ามีคำสำคัญที่เข้าข่ายอัตลักษณ์แห่งชาติจำนวน 7 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 5.04 ของเป้าหมายทั้งหมด ตามรายละเอียดดังนี้

- ระดับวัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับประเด็นอัตลักษณ์แห่งชาติ จำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.45
- ระดับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับประเด็นอัตลักษณ์แห่งชาติ จำนวน 1 คำ คิดเป็นร้อยละ 3.84
- ระดับตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติพบว่ามีคำสำคัญสอดคล้องกับประเด็นอัตลักษณ์แห่งชาติ จำนวน 3 คำ คิดเป็นร้อยละ 5.17

ทั้งนี้ คำสำคัญมุ่งเน้นไปที่ประเด็นหลัก ๆ คือ ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จิตสำนึกของคนในชาติและความจงรักภักดี ความรักและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ มาตรการทางกฎหมายที่เป็นไปอย่างรอบคอบและไม่กระทบต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

บทที่ 5

กระบวนการเดลฟาย (Delphi) โดยคณะทำงานส่วนกลาง

5.1. บทนำและที่มา

เดิมทีหลังจากสิ้นสุดกระบวนการกวาดสัญญาณแนวนราบ (Horizon Scanning) คณะทำงานวางแผนที่จะการจัดประชุม Problem Orientation และ Visioning Workshop เพื่อการวิเคราะห์สัญญาณ และแนวโน้มระดับประเทศ เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับกระบวนการสร้างรายละเอียดภาพอนาคตย้อนกลับ (Backcasting) ในระยะที่ 2 ทว่าหลังจากสถานการณ์การระบาดของ โควิด-19 มีความรุนแรงมากขึ้น ประกอบกับมาตรการล็อกดาวน์ และการประกาศใช้พระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉิน การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการจึงไม่สามารถดำเนินการได้คณะทำงานจึง เปลี่ยนแนวทางการทำงานเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์โควิด-19 และให้ทันกับความต้องการข้อมูลเพื่อไปจัดทำแผนวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (วนน.) ในปีงบประมาณ 2565 คณะทำงานเลือกที่จะนำเทคนิค Delphi มาดัดแปลงเพื่อให้เหมาะสมกับเวลาที่กระชั้นชิด เป็นจำนวนทั้งหมด 2 ครั้ง โดยในรายงานความก้าวหน้านี้ ทางโครงการจะกล่าวถึงกระบวนการผลิตแบบสอบถามเดลฟาย รอบที่ 1

5.2. กระบวนการเดลฟาย (Delphi)

กระบวนการเดลฟาย หรือเดลฟี (Delphi) เป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจากหลายท่าน เพื่อศึกษาและวิเคราะห์องค์ความรู้ในอนาคต โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ 1) การพยากรณ์ภาพอนาคตที่คาดว่าจะเกิดขึ้น 2) การแสวงหาฉากทัศน์ (scenario) และทางเลือกต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในอนาคต 3) การสร้างความตระหนักถึงสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น และ 4) การเตรียมการกับสิ่งต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต อันนำไปสู่การเตรียมการควบคุม แก้ไข บริหารจัดการ และปรับตัวกับอนาคตให้เป็นไปตามที่ต้องการ เดลฟาย มีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวม ความคิดเห็นที่เป็นมติเอกฉันท์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยเทคนิคนี้จะให้ผู้เชี่ยวชาญในศาสตร์นั้น ๆ ตอบแบบสอบถามหลายรอบ (3 ถึง 4 ครั้งเป็นอย่างต่ำ) และ แต่ละรอบจะมีคำตอบเดิมของตัวผู้เชี่ยวชาญเอง และคำตอบของกลุ่มย้อนกลับไปให้พิจารณาว่าจะตอบเหมือนเดิมหรือจะตอบตามกลุ่ม ข้อเสนอจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจะสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจต่าง ๆ ได้ทั้งในเชิงนโยบาย นวัตกรรม และวิชาการ ทว่าด้วยเวลาอันกระชั้นชิด โครงการจึงสามารถจัดทำแบบสอบถามได้เพียง 2 ครั้ง

อย่างไรก็ตาม เทคนิคเดลฟายต่างจากการทำแบบสอบถามทั่วไปตรงที่เป็นวิธีที่ไม่ต้องการให้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีอิทธิพลต่อการตอบแบบสอบถามและต่อกันและกัน ผู้เชี่ยวชาญจะไม่ทราบว่ามีใครบ้างที่เข้ามาเป็นผู้ตอบแบบสอบถามและจะไม่สามารถรู้ได้ว่าผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น ๆ มีความคิดเห็นต่อข้อคำถามอย่างไรบ้าง (รายละเอียดของผู้เข้าร่วมตอบแบบสอบถามจะไม่ถูกเผยแพร่) เทคนิคนี้เป็นประโยชน์

โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญบางคนในกลุ่มอาจเป็นศัตรูกัน เทคนิคนี้ทำให้การเสนอความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมีความเป็นอิสระและสามารถใช้ความคิดเห็นส่วนตัวได้อย่างเต็มที่

การเลือกใช้เทคนิคเดลฟายเหมาะสมกับการดำเนินการของโครงการฯ โดยเฉพาะในช่วงการระบาดของ โควิด-19 ที่การพบปะเพื่อนัดประชุมของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญไม่สามารถทำได้ ก็เพราะว่าเทคนิคนี้ต้องหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าซึ่งกันและกันของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้มากที่สุด

5.3 แบบสอบถามครั้งที่ 1 ของกระบวนการเดลฟาย

ในการผลิตแบบสอบถามสำหรับกระบวนการเดลฟายครั้งที่ 1 นั้น คณะทำงานได้นำข้อมูลที่ได้จาก Horizon Scanning โดยเฉพาะจากชุดข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) และสังคม ข่าว และสื่อโซเชียลมีเดีย (Social Signal) มากล้นกรองประเด็นที่ปรากฏเป็นสัญญาณที่สำคัญ ให้เหลือ 1-3 ประเด็นในแต่ละเป้าหมาย เมื่อได้ประเด็นในแต่ละเป้าหมายแล้วผู้เชี่ยวชาญจาก SDG Move ได้ทำการวิเคราะห์ประเด็นการพัฒนา และเขียนบทวิเคราะห์สั้น ๆ สำหรับนักวิจัย (ภาคผนวก) ประเด็นการวิจัยมีดังนี้:

เป้าหมายที่ 1

ประเด็นที่ 1.1 สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ (National Poverty Line) เริ่มสูงขึ้นอีกครั้งหลังจากปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) หากประเทศไทยยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายสัดส่วนประชากรยากจนอาจจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ประเด็นที่ 1.2 ตัวชี้วัดความยากจนอื่น ๆ (การคุ้มครองทางสังคม และประชากรเมืองที่อาศัยในสลัม) มีแนวโน้มที่แย่ลง ภาครัฐมีการออกนโยบายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่มีความยากจน ทว่านโยบายส่วนใหญ่ออกมาในรูปแบบการแจกสวัสดิการ (เงิน) ซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นที่ยังไม่มีทิศทางในระยะยาว

เป้าหมายที่ 2

ประเด็นที่ 2.1 ประเทศไทยมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น พิจารณาได้จากการลดลงอย่างต่อเนื่องของดัชนีความหิวโหยโลก ภาวะแควะแกร็น และภาวะผอมโซในเด็ก และสัดส่วนประชากรที่อยู่ภายใต้ระดับต่ำสุดของการบริโภคพลังงานจากอาหาร

ประเด็นที่ 2.2 โภชนาการสำหรับเยาวชนสตรีในวัยต้นการเจริญพันธุ์มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามกับโภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ลงจากการขาดธาตุเหล็ก จนไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายสตรีในสถานะสังคมเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลง

เป้าหมายที่ 3

ประเด็นที่ 3.1 ความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชากรชายที่สูงกว่าประชากรหญิง ดังนั้นนโยบายสุขภาพในอนาคตจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร เช่นมิติทางด้านเพศ

ประเด็นที่ 3.2 การระบาดของ โควิด-19 นอกจากจะสร้างความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของประเทศที่จะต้องเตรียมการรับมือกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

ประเด็นที่ 3.3 ประเทศไทยควรสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ มาช่วยในการรักษาโรคต่าง ๆ ที่รวมไปถึงโรคทางจิตเวช อีกทั้งยังเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมในการรับมือกับโรคระบาดในอนาคต และผลักดันให้ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

เป้าหมายที่ 4

ประเด็นที่ 4.1 อัตราการรู้หนังสือของประชากรผู้ใหญ่เริ่มต่ำลง และอัตราประชากรชายที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ต่ำลงเช่นเดียวกัน

ประเด็น ที่ 4.2 แม้ประเทศไทยจะมีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษาไว้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนเกือบทั้งประเทศ ทว่าหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษายังไม่มีคุณภาพทำให้เด็กหลายคนทั่วประเทศขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ และสิทธิทางเพศ ซึ่งอาจนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศและปัญหาอื่น ๆ ในอนาคต หากไทยมีการปรับปรุงหลักสูตร จะทำให้ปัญหาหลาย ๆ อย่างไม่ว่าจะเป็นการท้องในวัยรุ่นโรคติดต่อทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศลดลง และยังอาจจะทำให้คนในสังคมให้เกียรติและเคารพสิทธิทางเพศของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

เป้าหมายที่ 5

ประเด็นที่ 5.1 อำนาจการต่อรองของแรงงานหญิงมีน้อยแรงงานชายที่มีความสามารถใกล้เคียงกันโดยเฉพาะด้านค่าตอบแทน หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยจะไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จด้านความเท่าเทียมทางเพศ

ประเด็นที่ 5.2 ประเทศไทยมีผู้หญิงที่ได้รับที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา หรือได้รับตำแหน่งที่มาจาก การเลือกตั้งในจำนวนที่ค่อนข้างน้อย ปัญหารากของประเด็นนี้อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับค่านิยม “ชายเป็นใหญ่” (patriarchy) และหากยังไม่ได้รับการแก้ไข ประเทศไทยกำลังสูญเสียโอกาสในการได้คนเก่งมาบริหารประเทศ

ประเด็นที่ 5.3 หากมีการผลักดันการรับรองทางกฎหมายของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ประเทศไทยจะมีความเท่าเทียมในสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติ

เป้าหมายที่ 6

ประเด็นที่ 6.1 ข้อมูลการประมาณการเกี่ยวกับการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดและถูกนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในจำนวนที่ต่ำ ข้อเสนออีกประการหนึ่งคือประเทศไทยไม่เคยส่งข้อมูลสัดส่วนประชากรที่ใช้บริการน้ำ และสุขาภิบาลที่จัดการอย่างสะอาดและปลอดภัยให้กับองค์กรระหว่างประเทศ

ประเด็นที่ 6.2 คุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศมีแนวโน้มที่แย่ลง

ประเด็นที่ 6.3 ลุ่มแม่น้ำโขงมีแนวโน้มที่จะแห้งแล้งยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าต้นเหตุของความแห้งแล้งยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ แต่ความแนวโน้มความแห้งแล้งจะสร้างปัญหาเป็นอย่างมาให้กับประเทศไทย

เป้าหมายที่ 7

ประเด็นที่ 7.1 การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน และสัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนภายในประเทศเป็นแนวโน้มที่ดี เนื่องจากการผลิตพลังงานทดแทนสามารถทำได้ภายในประเทศ ซึ่งจะช่วยในการลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานฟอสซิล สามารถนำรายได้กระจายไปสู่หลายภาคส่วน อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

เป้าหมายที่ 8

ประเด็นที่ 8.1 หากพิจารณาบทวนถึงผลดีและผลเสียในด้านสังคมและเศรษฐกิจแล้ว ไทยควรให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 (เสรีภาพในการรวมกลุ่มและการคุ้มครองสิทธิในการจัดการประชุม) และ ILO 98 (สิทธิในการรวมกลุ่มและการร่วมมือกันเจรจาต่อรองระหว่างฝ่ายนายจ้างกับฝ่ายลูกจ้าง) เนื่องจากจะเป็นประโยชน์กับทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติ ทั้งยังผลักดันให้ประเทศมีสิทธิแรงงานที่เป็นสากล ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการค้าขายกับต่างชาติ

ประเด็นที่ 8.2 การระบาดของ โควิด-19 จะส่งผลกระทบยาวกับเศรษฐกิจไทยขึ้นรุนแรงจนเรียกได้ว่าเป็นวิกฤติเศรษฐกิจรอบใหม่ และอาจหนักกว่าวิกฤติต้มยำกุ้งเมื่อปี พ.ศ.2540 แต่จะไม่ถึงกับการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (de-globalization) อย่างไรก็ตามไทยจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจหลังโควิดด้วยการจัดสรรทรัพยากรใหม่ พัฒนาทักษะของทุกภาคธุรกิจให้เข้ากับยุคดิจิทัลให้เร็วที่สุด

เป้าหมายที่ 9

ประเด็นที่ 9.1 เป็นที่ทราบกันแล้วว่าในอนาคตอินเทอร์เน็ตจะกลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต และด้วยสถิติในการเติบโตของภาคเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะสามารถทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้ ความเร่งด่วนหลังจากนี้ก็คือการทำให้อินเทอร์เน็ตมีราคาที่สามารถจ่ายได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนความเท่าเทียมของประชาชน อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมของไทยก่อนการเข้าสู่โลกดิจิทัลหลังจากวิกฤต โควิด-19

ประเด็นที่ 9.2 ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านการวิจัยและพัฒนาต่อจำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้น อย่างค่อยเป็นค่อยไปแต่ค่อนข้างต่อเนื่อง แม้แนวโน้มการวิจัยของไทยจะมีสูงขึ้นเรื่อย ๆ งานวิจัยส่วนใหญ่ยังขาดการต่อยอดสู่การปฏิบัติจริงเพื่อการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้นการพัฒนากระบวนการต่อยอดงานวิจัย และการสื่อสารระหว่างภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่น ๆ จึงเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ

ประเด็นที่ 9.3 ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการรับมือกับ Digital Disruption และยังไม่มีผู้นำที่มีความรู้ในการจัดการกับข้อมูลบิ๊กดาต้า (Big Data) ที่จะสามารถช่วยกำหนดทิศทางของภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ และการพัฒนาภาคส่วนอื่น ๆ ดังนั้นการนำ Big Data มาใช้จริงจะสามารถผลักดันประเทศให้มีความยั่งยืนมากขึ้น ได้หลาย ด้าน อีกทั้งยังช่วยป้องกันไม่ให้ต่างชาติ หรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่เข้ามาครอบงำ Data ซึ่งจะเป็นปัญหาในระยะยาวให้กับคนในประเทศ

เป้าหมายที่ 10

ประเด็นที่ 10.1 แม้ประชากรโดยรวมจะมีรายได้สูงขึ้น การกระจายรายได้ภายในประเทศยังคงเป็นปัญหา

เป้าหมายที่ 11

ประเด็นที่ 11.1 การแก้ไขปัญหาประชากรเมืองที่อาศัยอยู่ในสลัมหรือที่พักชั่วคราวยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย จำนวนประชากรสลัมหรือที่พักชั่วคราวที่ลดลงเป็นผลของนโยบายแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย เช่น โครงการบ้านมั่นคง ทว่าส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลพวงจากการปรับทัศนียภาพของเมืองมากกว่าการแก้ไขอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 11.2 มลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะในเมืองการแก้ปัญหาหมอกพิษทางอากาศโดยเฉพาะ PM2.5 ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับหลายภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่แก้ไขเฉพาะหน้า

ประเด็นที่ 11.3 ระบบขนส่งมวลชนในเมืองใหญ่ทั่วประเทศมีแนวโน้มไปในทางที่ดี ทว่าการมีขนส่งมวลชนที่ดีนั้นนอกจากจะสามารถขนส่งผู้โดยสารไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ระบบขนส่งควรถูกพัฒนาไปพร้อมกับการวางผังเมือง มีขนาดที่เหมาะสม สามารถทำให้ประชาชน(ที่รวมไปถึงคนจน และคนพิการ) เข้าถึงได้ และยังสามารถจูงใจให้คนทุกระดับรายได้หันมาใช้บริการแทนการขับรถส่วนตัว ซึ่งหากทำได้จะเป็นการลดปัญหาการติด

เป้าหมายที่ 12

ประเด็นที่ 12.1 ประเทศไทยยังมีปริมาณขยะมูลฝอยที่สูงมาก แม้การบริหารจัดการจะทำได้ดีขึ้นแล้วก็ตามปัญหาขยะนอกจากจะสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชนภายในประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม

ประเด็นที่ 12.2 เศรษฐกิจไทยพึ่งการท่องเที่ยวมากจนเกินไป และหากไม่มีการหาทางเลือกอื่น ๆ มาเฉลี่ยกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเทศจะต้องประสบกับความท้าทายการบริหารจัดการทรัพยากร และปัญหาการช่วยเหลือและเยียวยาให้กับประชาชนที่อาจจะตกงานในช่วงวิกฤต เช่นการระบาดของ โควิด-19

เป้าหมายที่ 13

ประเด็นที่ 13.1 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมายังไม่ลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการปรับตัว (adaptation) และความยืดหยุ่น (resilience) ต่อภัยพิบัติของประเทศไทยไม่ได้ดีขึ้นเท่าที่ควร

เป้าหมายที่ 14

ประเด็นที่ 14.1 ประเทศไทยใช้ประโยชน์มากมายจากพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล ทว่าประเทศกลับคุ้มครองพื้นที่เหล่านี้เพียงเล็กน้อย หากยังไม่มีเปลี่ยนแปลง พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลอาจเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นที่ 14.2 มาตรการห้ามนำเข้าสินค้าประมงจากไทยโดยสหภาพยุโรป เนื่องจากปัญหา Illegal, Unreported, and Unregulated (IUU) Fishing เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ไทยพัฒนากฎหมายว่าด้วยการ

ประมง เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตลาดและองค์ระหว่างประเทศในฐานะปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้ไทยหันมาสนใจปัญหาต่าง ๆ ในประเทศมากขึ้น

เป้าหมายที่ 15

ประเด็นที่ 15.1 การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาใหญ่ทางด้านสิ่งแวดล้อม และเกิดขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกเพื่อใช้ในการเกษตร และการบุกรุกโดยนายทุนและผู้มีอำนาจเพื่อสร้างรีสอร์ทและบ้านพัก

ประเด็นที่ 15.2 มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวบ้าน ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่ป่า

ประเด็นที่ 15.3. ปัญหาการเกิดไฟป่าในประเทศไทยยังคงรุนแรง และสร้างความเสียหายอย่างหนักให้แก่ประเทศทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

เป้าหมายที่ 16

ประเด็นที่ 16.1 คดีฆาตกรรมในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึง 2560 มีแนวโน้มที่ลดลง อันเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความปลอดภัยที่ดีขึ้น

ประเด็นที่ 16.2 ประเทศไทยมีปัญหามากมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และควรที่จะรีบลดปัญหาเหล่านี้ให้เร็วที่สุด

ประเด็นที่ 16.3 ประเทศไทยมีดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันที่ย่ำแย่ ประชาชนหลายคนไม่พอใจกับความไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรมของศาล ซึ่งจะเป็นปัญหาอย่างมาในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ประเด็นที่ 16.4 การจับข่าวปลอม (Fake News) และการเผยแพร่ข่าวปลอมกำลังเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย การมีมาตรการที่เข้มข้นเพื่อลงโทษผู้ปล่อยข่าวปลอม และการให้ความรู้แก่ประชาชนในการแยกแยะข่าวปลอมออกจากความจริงจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

เป้าหมายที่ 17

ประเด็นที่ 17.1 ภาครัฐควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาโครงการ หรือนโยบายต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและยินยอมปฏิบัติตามได้อย่างสมัครใจ และเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ประเด็นที่ 17.2 การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่กับการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะมีความสำคัญมากในการพัฒนาประเทศไทย เพื่อให้ประเทศก้าวทันโลก

ตามปกติการเก็บข้อมูลในรอบแรกโดยจะใช้แบบสอบถามปลายเปิดมีจุดมุ่งหมายเพื่อรวบรวมความคิดเห็นกว้าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญ ทว่าสำหรับโครงการนี้ คณะทำงานได้ทำการปรับปรุงเทคนิคเดลฟายให้มีขั้นตอนการดำเนินการให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และลดข้อจำกัดในเทคนิคเดลฟายแบบเดิม โดยเฉพาะข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลาในการเก็บข้อมูล คณะทำงานได้รวมคำถามเกี่ยวกับผลกระทบในอนาคตเข้าไปในการเก็บข้อมูลในรอบแรก และมีการส่งจดหมายนำชี้แจงจุดมุ่งหมายของการเก็บข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจกับผู้เชี่ยวชาญ โดยคำถามในเดลฟายรอบที่ 1 จะแบ่งเป็น 2 ส่วน (ตารางที่ 5.1)

ส่วนที่ 1	
คำถาม	คำตอบ
1. ท่านเห็นด้วยกับประเด็นที่กล่าวมาหรือไม่	ก. เห็นด้วย ข. ไม่เห็นด้วย ค. ไม่แสดงความเห็น
2. ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (โปรดให้เหตุผลประกอบความเห็นด้วย/ไม่เห็นด้วยของท่าน และโปรดอธิบายเพิ่มเติมหากท่านมีข้อมูลเพิ่มเติมหรือแง่มุมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง)	คำถามปลายเปิด
3. (หากท่านเห็นด้วยกับประเด็น 1.1) สถานการณ์นี้ได้ส่งผลกระทบแล้วหรือยัง	ก. เกิดขึ้นแล้ว ข. เกิดขึ้นในอีก 1 – 3 ปี ค. เกิดขึ้นในอีก 3 – 5 ปี ง. เกิดขึ้นในอีก 5 – 10 ปี
ส่วนที่ 2	
คำถาม	คำตอบ
1. ประเด็นที่ควรเพิ่มเติม ประเด็นที่ 1 พร้อมให้รายละเอียดหรือข้อเสนอแนะ	คำถามปลายเปิด

ตารางที่ 5.1: คำถามในการบวนการเดลฟายรอบที่ 1

สำหรับแบบสอบถามในรอบที่ 2 จะพัฒนามาจากคำตอบของแบบสอบถามในรอบแรก โดยนำความคิดเห็นทั้งหมดจากผู้เชี่ยวชาญมาสังเคราะห์สร้างเป็นแบบสอบถามปลายเปิดชนิดมาตราประมาณค่าแล้วส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจัดลำดับความสำคัญหรือคาดการณ์แนวโน้มในแต่ละข้อ โดยคำถามต้องมาจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลในรอบแรกเท่านั้น ไม่นำเสนอความคิดเห็นส่วนตัวของคณะทำงาน และผู้วิจัยภายใน

5.4. การคัดสรรกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญที่ทางคณะทำงานได้ติดต่อไปเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการร่วมตอบแบบสอบถามให้ความเห็นต่อประเด็นการพัฒนาในระดับประเทศมีคุณสมบัติดังนี้:

1. เป็นผู้ที่มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน
2. เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาการพัฒนาที่ตรงกับเป้าหมาย SDGs อย่างน้อย 1 เป้า
3. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ตรง และสามารถให้ข้อมูลที่สามารถนำมาใช้ในการกำหนดแผน วนน.

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่างานวิจัยส่วนใหญ่ไม่ได้กำหนดจำนวนผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของงานวิจัย อย่างไรก็ตามการมีผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากขึ้นก็จะทำให้ค่าความคลาดเคลื่อนของการวิจัยลดลง ทว่าการทบทวนข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากจะทำได้ยาก

5.5. ปัญหาที่เกิดขึ้น

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการนำเทคนิคเดลฟายไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลก็คือการที่โครงการฯ จะไม่สามารถรับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญตามจำนวนที่ต้องการ ซึ่งการไม่ให้ความร่วมมือนี้อาจจะมาจากการที่ผู้เชี่ยวชาญไม่เข้าใจเทคนิคเดลฟาย เดิมทีคณะทำงานมีความตั้งใจที่จะจัดงานสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญเข้าใจกระด้วยการเดลฟายอย่างละเอียด แต่ด้วยปัญหาทั้งด้านเวลาและการระบาดของโควิด-19 ทำให้การจัดสัมมนาต้องยกเลิกไป

นอกจากนี้ เนื่องจากการตอบแบบสอบถามปลายเปิดเป็นวิธีการที่ใช้เวลาค่อนข้างนาน อีกทั้งนักวิจัยเองก็ยังไม่มีความคุ้นเคยกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากฐานข้อมูลที่มีการเก็บข้อมูลหลายรอบอาจจะทำให้ผู้เชี่ยวชาญรู้สึกเบื่อและถูกรบกวนมากเกินไป ส่งผลให้ให้อัตราการตอบกลับแบบสอบถามค่อนข้างต่ำ และข้อมูลไม่ค่อยมีความหลากหลาย ทางทีมงานได้พยายามลดความยุ่งยากของการตอบแบบสอบถามโดยการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ Google Form ทว่า Google Form ก็มีข้อด้อยตรงที่นักวิจัยไม่สามารถจัดเก็บข้อมูลแล้วกลับมาตอบแบบสอบถามส่วนที่เหลือได้

ทางคณะทำงานได้เตรียมการให้เจ้าจะนำปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดมาเป็นบทเรียนเพื่อนปรับปรุงวิธีการเก็บข้อมูลวิจัยในอนาคต ทั้งในโครงการฯ ระยะที่ 2 และโครงการอื่น ๆ

5.6. สรุปความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญผ่านแบบสำรวจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย รอบที่ 1

เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน

ประเด็นที่ 1.1 สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ (National Poverty Line) เริ่มสูงขึ้นอีกครั้งหลังจากปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) หากประเทศไทยยังไม่มีเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายสัดส่วนประชากรยากจนอาจจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ พบว่า:

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 88.9 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - ผลกระทบจากปัญหา COVID-19 : กระทบต่อเศรษฐกิจทั้งการจ้างงาน ความเหลื่อมล้ำและการกระจายรายได้โดยเฉพาะภาคเกษตรทำให้สัดส่วนประชากรที่ยากจนสูงขึ้น นอกจากนี้มาตรการ lock downเป็นระยะเวลานานของรัฐบาลยังส่งผลกระทบต่อลูกจ้างรายวัน ผู้ใช้แรงงานที่ต้องขาดรายได้จากการที่ไม่สามารถประกอบอาชีพ
 - ประเทศมีแผนงานและนโยบายที่มุ่งดูแลผู้มีรายได้น้อย เช่น สวัสดิการถ้วนหน้า การสร้างงานสร้างอาชีพแต่ไม่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ
 - มาตรการของรัฐบาลเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มิใช่การแก้ปัญหาที่สาเหตุ
 - เสถียรภาพทางการเมืองมีผลต่อการถดถอยของเศรษฐกิจ
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ตัวเลขประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนวัดที่คนไม่ใช่ครัวเรือน ซึ่งในช่วงหลังมีมาตรการภาครัฐที่ให้เงินช่วยเหลือในลักษณะรายบุคคล จึงมีคนขอรับสิทธิแม้อยู่ในครัวเรือนที่ไม่ได้ยากจน และอาจมีส่วนบิดเบือนตัวเลขในภาพรวมได้ ดังนั้นในการอ้างอิงตัวเลขมหภาคจะต้องพิจารณาผลกระทบจากนโยบายด้วย
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 80.6 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 8.3 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก หากรัฐบาลส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงโครงสร้างของประชากรในอนาคต ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ก็จะสามารถดำเนินนโยบายที่สามารถสร้างความเข้มแข็งในระดับรากหญ้าได้
- ผลกระทบทางลบ การที่ประชากรมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนจะทำให้ภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงมีน้อยและส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำยังมีความรุนแรงมากขึ้นไปอีก อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตของกลุ่มคนดังกล่าวต่ำลง ส่งผลให้เกิดอาชญากรรมมากขึ้น

ประเด็นที่ 1.2. ตัวชี้วัดความยากจนอื่น ๆ (การคุ้มครองทางสังคม และประชากรเมืองที่อาศัยในสลัม) มีแนวโน้มที่แย่ลง ภาครัฐมีการออกนโยบายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่มีความยากจน ทว่านโยบายส่วนใหญ่ออกมาในรูปแบบการแจกสวัสดิการ (เงิน) ซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นที่ยังไม่มีทิศทางในระยะยาว พบว่า

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ทั้งนี้ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - มาตรการของภาครัฐเป็นมาตรการระยะสั้นซึ่งมีผลไปในทางกระตุ้นการใช้จ่าย มากกว่าการเพิ่มรายได้ ส่งผลให้ประชาชนกลุ่มดังกล่าวมีความหวังที่จะพึ่งพารัฐมากขึ้น
 - นโยบายส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นประชานิยมทำให้รากฐานของระบบและโครงสร้างเศรษฐกิจอ่อนแอ กระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน และประสิทธิภาพของภาคการผลิตและบริการ
 - การช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางควรเป็นไปในทางเพิ่มศักยภาพเพื่อให้สามารถเข้าสู่ระบบการจ้างงานที่มีคุณภาพ มีรายได้
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ไม่อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการแจกสวัสดิการของรัฐทั้งหมดเป็นนโยบายระยะสั้นและไม่มีประโยชน์ เพราะในบางรูปแบบถือเป็นมาตรการจำเป็นในการกระตุ้นเศรษฐกิจ
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 75 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 5.6 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
 - ผลกระทบทางบวก ในระยะสั้นประชาชนจะมีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่ายเพื่อให้ผ่านพ้นสถานการณ์เฉพาะหน้า ช่วยเยียวยาและชะลอผลกระทบจากการมีรายได้ที่น้อยลง

- ผลกระทบทางลบ ประชาชนจะขาดความกระตือรือร้น ฟังพาดูรัฐมากขึ้น ทั้งการอุดหนุนเงินของรัฐยังเป็นการบิดเบือนตลาดทำให้โครงสร้างและรากฐานของระบบเศรษฐกิจอ่อนแอ

เป้าหมายที่ 2 จัดความหิวโหย

ประเด็นคำถามที่ 2.1 ประเทศไทยมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้นพิจารณาได้จากการลดลงอย่างต่อเนื่องของดัชนีความหิวโหยโลก ภาวะแคระแกร็น และภาวะผอมโซในเด็ก และสัดส่วนประชากรที่อยู่ภายใต้ระดับต่ำสุดของการบริโภคพลังงานจากอาหาร

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ความพร้อมของสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศและเทคโนโลยีทางการเกษตรที่ก้าวหน้ามากขึ้น ทำให้การผลิตอาหารและการเข้าถึงอาหารของประชากรทำได้ง่ายและราคาถูกลงมากขึ้น
 - รัฐมีนโยบายด้านสุขภาพและการส่งเสริมโภชนาการไปในทิศทางที่เหมาะสมเป็นสากลข้อมูลทางสถิติในประเด็นดังกล่าวจึงดีขึ้น
 - สถิติที่ดีขึ้นอาจมีปัจจัยอื่นประกอบ เช่น การมีอาสาสมัครที่ส่งเสริมอาหารปลอดภัย ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในท้องถิ่น
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - กระบวนการผลิตอาหารมีการพัฒนาขึ้นแต่มีความเหลื่อมล้ำในแง่การเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพ
 - ในภาพรวมภาวะความหิวโหยในไทยอาจน้อยลง แต่ในบางพื้นที่ เช่น ตชด. ยังมีเด็กอยู่ในภาวะแคระแกร็น และทุพโภชนาการ
 - ปัญหาความมั่นคงทางอาหารมีแนวโน้มแย่ลงในกลุ่มเด็กเยาวชนในครอบครัวยากจนพิเศษการพึ่งพาแต่ข้อมูลค่าเฉลี่ยของประเทศจะทำให้พลาดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะบางกลุ่มไปได้
 - ความมั่นคงทางอาหาร ต้องรวมทุก ๆ ด้าน รวมถึงภาวะโลหิตจางในสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่เพิ่มขึ้น
 - การพิจารณาความมั่นคงทางอาหารควรพิจารณาภาพรวมทุก ๆ ด้าน เช่น ภาวะโลหิตจางในสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่เพิ่มขึ้น สัดส่วนการถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ของประชากร การมีมาตรฐานการใช้ที่ดินและทรัพยากรที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เช่น ไร่นาวนเวียนของชาวปกากะญอ (กะเหรี่ยง) การประมงพื้นบ้าน ความหลากหลายทางชีวภาพ ศักยภาพการผลิต

อาหารของประชาชน ได้แก่ การเป็นเจ้าของเมล็ดพันธุ์พืชและสัตว์ที่หลากหลาย รวมทั้งการพิจารณาจากนโยบายด้านการต่อต้านการตัดแต่งพันธุกรรมพืชและสัตว์ เกษตรพันธะสัญญา การจำกัดปริมาณปุ๋ย ฮอร์โมนและยาฆ่าหญ้า/แมลง การปลูกพืชเชิงเดี่ยวสำหรับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

- 3) มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 โดยให้ความข้อมูลเพิ่มเติม คือ
 - ประเทศไทยมีพัฒนาการในด้านการยุติความหิวโหย พิจารณาได้จากการลดลงอย่างต่อเนื่องของดัชนีความหิวโหยโลก (Global Hunger Index10) ภาวะแคระแกร็น (Stunting) และภาวะผอมโซ (Wasting) ในเด็กนั้น ข้อมูลไม่ชัดเจนว่าเป็นปีใดที่เก็บข้อมูล
- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 5.6 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
 - ผลกระทบทางบวก หากประเทศไทยมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น ภาวะโภชนาการของประชากรในประเทศก็จะดีขึ้น มีอาหารที่มีคุณภาพเพียงพอต่อการบริโภคและการจำหน่าย นอกจากนี้ต้นทุนค่าอาหารที่มีราคาถูกและยังจะเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้นในพื้นที่ต่างจังหวัด ความอุดมสมบูรณ์และความสามารถในการผลิตอาหารตลอดทั้งปี ทำให้คนเข้าถึงอาหารได้มากขึ้น
 - ผลกระทบทางลบ ประชาชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่ไม่ได้อยู่ในวงจรการผลิตอาหาร อาจไม่มีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอ และอาจทำให้เกิดช่องว่างเรื่องรายได้ เนื่องจากค่าครองชีพสูงขึ้น และคนที่ไม่มีรายได้ อาจไม่มีเงินไปซื้ออาหารที่จำเป็นได้ นอกจากนี้ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้กระบวนการผลิตอาหารมีความหลากหลาย และอาหารที่ผู้คนบริโภคอาจส่งผลให้มีโรคภัยต่าง ๆ ตามมา เช่น มะเร็ง เบาหวาน เป็นต้น

ประเด็นคำถามที่ 2.2 โภชนาการสำหรับเยาวชนสตรีในวัยต้นการเจริญพันธุ์มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามกับโภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ลงจากการขาดธาตุเหล็ก จนไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายสตรีในสถานะสังคมเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลง

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ความสามารถทางเศรษฐกิจมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภค : ประชากรในช่วงวัยดังกล่าวอยู่ในช่วงของการทำงาน การศึกษา จึงมีโอกาที่จะก่อหนี้ มีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบ ภาวะความเครียดจากการทำงานและสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความเอาใจใส่ในการเลือกบริโภคอาหาร
 - ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร และความสำคัญของอาหารที่มีธาตุเหล็ก
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- การที่พิจารณาเฉพาะหญิงอายุ 15 และ 49 เท่านั้น อาจยังสรุปไม่ได้ว่า โภชนาการสำหรับเยาวชนสตรีใน "วัยต้น" การเจริญพันธุ์มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามกับโภชนาการของสตรีใน "วัยช่วงท้าย" วัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ง อาจควรต้องพิจารณาเป็นช่วงอายุหรือไม่ เช่น 15-24 ปี / 45-49 ปี เป็นต้น กรณีภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ ควรพิจารณาว่าปัจจุบันอายุเฉลี่ยของหญิงตั้งครรภ์ส่วนมากอยู่ในช่วงอายุเท่าใด เช่น อาจจะเป็น 20-24 ปี หรือ 30-35 ปี และดูอัตราการเกิดภาวะโลหิตจางในประชากรสตรีในช่วงอายุนั้น น่าจะสะท้อนเป้าหมายนี้ได้ดีขึ้น
 - จำนวนสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่งจากการขาดธาตุเหล็ก เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลง โดยไม่มีการศึกษาสาเหตุที่แท้จริงว่าเป็นเรื่องใด จึงควรมีการศึกษาเรื่องนี้เพิ่มเติม
 - ตัวชี้วัด "ภาวะโลหิตจางในประชากรสตรี" เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะใช้ประเมินโภชนาการสำหรับสตรี
- 3) มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 โดยให้ข้อมูลเห็นเพิ่มเติม อาทิ
- เหตุที่ทำให้โภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่งจากการขาดธาตุเหล็ก จนไม่เพียงพอ นั้นน่าจะเป็นจากสาเหตุของการสูบบุหรี่ และการศึกษา ที่สตรีวัยเจริญพันธุ์ขาดการเอาใจใส่ในการดูแลสุขภาพ
- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 5.6 จะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 2.8 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ

ผลกระทบทางลบ การที่ประชากรขาดแคลนธาตุเหล็กจะทำให้มีประชากรที่รัฐจะต้องมีมาตรการหรือนโยบาย ที่ดูแลบำบัดและฟื้นฟู ซึ่งอาจจะมีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้นเมื่อพิจารณาร่วมกับประเด็นด้านสังคมสูงวัยที่กำลังเผชิญอยู่ ทั้งนี้ปัญหาความขาดแคลนและโรคระบาดเป็นตัวเร่งให้ปัญหาเกิดเร็วขึ้น

เป้าหมายที่ 3 มีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี

ประเด็นคำถามที่ 3.1 ความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชากรชายที่สูงกว่าประชากรหญิง ดังนั้นนโยบายสุขภาพ ในอนาคตจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร เช่นมิติ ทางด้านเพศ

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็น ดังกล่าว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - ความแตกต่างทางเพศนำมาซึ่งความแตกต่างของพฤติกรรมและอาจเป็นต้นเหตุของการเกิดโรค
 - บทบาททางสังคมที่เพศชายมีบทบาทมากกว่าเพศหญิงส่งผลให้ต้องเผชิญกับภาวะความเครียด จากการทำงาน การเสพติดแอลกอฮอล์ ละเลยการดูแลสุขภาพเป็นปัจจัยที่ทำให้มีความเสี่ยงด้าน สุขภาพสูงกว่า
 - การนำประเด็นทางเพศมาเป็นปัจจัยกำหนดนโยบายสุขภาพจะทำให้ประชาชนทุกเพศได้รับสิทธิ อย่างทั่วถึงมากขึ้น : การกำหนดนโยบายสุขภาพมักเน้นโรคที่เกิดบ่อยในเพศชายมากกว่าหญิง เช่น มะเร็ง เบาหวาน โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ มากกว่าโรคที่เพศ หญิงมักมีความเสี่ยง เช่น มะเร็งปากมดลูก โรคโลหิตจาง
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็น ต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ความแตกต่างทางเพศไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ควรนำมาพิจารณาในการกำหนดนโยบายสุขภาพ แต่ควร ให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชากรโดยถ้วนหน้าอย่างเท่าเทียม
 - ปัญหาดังกล่าวไม่ควรพิจารณาจากประเด็นทางเพศ แต่ควรศึกษาพฤติกรรมความเสี่ยงด้าน สุขภาพของประชากร ประชากรชายที่สูงนั้นมักจะมีกิจกรรมแบบใด วิเคราะห์ไปที่เพศสภาพนั้น ไม่มีน้ำหนักเท่าปัจจัยเสี่ยงที่ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพรวมถึงการตัดสินใจต่าง ๆ ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ผลต่อคนในครอบครัวและเสี่ยงด้านสุขภาพของตนเอง
 - นโยบายสาธารณสุขที่มีอยู่ให้ความสำคัญกับทุกเพศอยู่แล้ว

- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 5.6 จะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 5.6 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก หน่วยงานภาครัฐและที่เกี่ยวข้อง ร่วมสนับสนุนนำข้อมูลลักษณะดังกล่าว ไปปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ โดยเฉพาะเรื่องมาตรการ/แรงจูงใจ เพื่อให้มีการดูแลสุขภาพมากยิ่งขึ้น ลดความเสี่ยงจากการใช้ชีวิตของประชาชนกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ การมีมาตรการจะทำให้ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต และลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ รวมถึงลดปัญหาภาวะพึ่งพิงในระยะยาว
 - ผลกระทบทางลบ ภาครัฐต้องใช้งบประมาณในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพ ไม่ให้เป็นภาระยิ่งไปกว่านี้ ทั้งในเรื่องการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา การทำงานเสี่ยงและหนัก รวมถึงการสูญเสียแรงงานในกลุ่มนี้

ประเด็นที่ 3.2. การระบาดของ โควิด-19 นอกจากจะสร้างความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของประเทศที่จะต้องเตรียมการรับมือกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และไม่มีผู้ไม่เห็นด้วยและไม่แสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
- ประเทศไทยยังขาดระบบ Social Safety Net ที่ดีเพียงพอต่อการรองรับปัญหาอย่าง COVID-19 จำเป็นต้องเร่งพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ก่อนจะมีสถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก
 - การพัฒนากลไก/นโยบายดูแล เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในระดับครัวเรือน
 - การมีแผนรับมือกับการเผชิญภัยพิบัติ : ต้องมีแผนการบูรณาการให้ครบทุกด้านในการรับมือ วิกฤติและภัยพิบัติอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้น เพราะจากภาพที่ปรากฏในปัจจุบันประเทศไทยยังขาดความพร้อมในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ การทำงานที่ไม่สัมพันธ์กัน การไม่มีกลไกในการตอบสนอง และตัดสินใจได้ทันท่วงทีที่จะทำให้สุขอนามัยของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ที่ปลอดภัยได้
 - การขาดระบบฐานข้อมูล : ประเทศไทยยังต้องเตรียมความพร้อมเรื่องระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่สามารถพยากรณ์ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อวางแผนการทำงานในภาวะวิกฤติ
 - ขาดระบบการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาอนาคต (Future Problem Solving)
- 2) ไม่มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว
- 3) ไม่มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว

- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 88.9 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก รัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นโอกาสในการพัฒนาการบริหารจัดการ และความพร้อมในหลายระดับ ทั้ง อุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์ งบประมาณ โครงสร้างหน่วยงาน เป็นต้น
 - ผลกระทบทางลบ ประเทศไม่พร้อมรับมือกับภาวะวิกฤต ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ และไม่สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และออกมาตรการเชิงนโยบายได้เลย ระดับบุคคล/ประชาชน ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิต ลดการพบปะ การเดินทาง ระมัดระวังดูแลสุขภาพ และสุขอนามัยในการอยู่ร่วมกัน ส่วนระดับรัฐบาล ก็มีนโยบายในการควบคุมสั่งการจากส่วนกลางที่เข้มงวดมากขึ้นมาก เพื่อสกัดกั้นการแพร่ระบาดของโรค ด้วยแนวทางเช่นนี้ก็ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการค้า ที่ต้องหยุดชะงัก ไม่สามารถดำเนินการได้ อาทิ ภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการส่งออก เป็นต้น

ประเด็นที่ 3.3 ประเทศไทยควรสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ มาช่วยในการรักษาโรคต่าง ๆ ที่รวมไปถึงโรคทางจิตเวช อีกทั้งยังเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมในการรับมือกับโรคระบาดในอนาคต และผลักดันให้ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
- การใช้ชีวิตในปัจจุบันส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคทั้งติดต่อและไม่ติดต่อนมากขึ้น การแพร่กระจายของโรคก็เกิดขึ้นเร็วมากขึ้นจากความก้าวหน้าของการคมนาคมขนส่งทั่วโลก การรับมือกับโรคระบาดในยุคสมัยใหม่ทั้งปัจจุบันและอนาคตต้องมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นจึงไม่อาจพึ่งพาการพัฒนาการรักษาโรคเท่านั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมในการรักษาโรค
 - การนำเทคโนโลยีมาช่วยจะช่วยให้คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชากรดีขึ้นคนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงการรักษากับพบแพทย์ผู้เชี่ยวชาญได้มากขึ้น
 - สอดรับกับแนวทางที่มีการวางแผนให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สร้างรายได้ การจ้างงานให้กับประเทศ และเป็นการยกระดับการให้บริการสุขภาพในประเทศอีกทางหนึ่ง

- ควรนำพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมทางการแพทย์แต่ต้องคงระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าของคนในประเทศและควบคุมราคาค่ารักษาพยาบาลของโรงพยาบาลเอกชน ไม่ให้สูงไปตามกลไกการตลาดของการท่องเที่ยว หรือการแย่งส่วนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กับการรักษาพยาบาล ความเจ็บป่วยของคนในประเทศออกจากกันอย่างเด็ดขาด
 - การใช้เทคโนโลยีจะช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการรักษาโรคทางจิตเวชมากขึ้น
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- การจัดการท่องเที่ยวที่เป็น mass product ที่สร้างมูลค่าเป็นเงินอาจบั่นทอนคุณค่าที่เป็นรากฐานเชิงวัฒนธรรม
 - การสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต้องอาศัยการการลงทุนมหาศาลซึ่งเกินขีดความสามารถของประเทศ ขณะเดียวกันการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นแม้รัฐไม่ดำเนินการเองเอกชนก็จะดำเนินการอยู่แล้ว สิ่งที่รัฐควรปฏิบัติคือการเตรียมระบบเพื่อลดผลกระทบจากนโยบายดังกล่าว เช่น การแย่งชิงทรัพยากรที่มีจำกัดในประเทศเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์จากต่างชาติ
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 จะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก การผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกจากจะนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ น่าจะเป็นอีกปัจจัยที่ระบบสาธารณสุขสำหรับประชากรในประเทศดีขึ้นและสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง ทำให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับในด้านระบบสุขภาพคุณภาพสูง
 - ผลกระทบทางลบ การแบ่งทรัพยากรไปรองรับการสร้างศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะยังทำให้การสร้างสวัสดิการทางด้านสุขภาพแก่ประชาชนภายในประเทศเกิดขึ้นอย่างล่าช้า อีกทั้งจะส่งผลให้ประชากรบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเหล่านี้ได้

เป้าหมายที่ 4 การศึกษาเท่าเทียม

ประเด็นที่ 4.1 อัตราการรู้หนังสือของประชากรผู้ใหญ่เริ่มต่ำลง และอัตราประชากรชายที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ต่ำลงเช่นเดียวกัน

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - ผลกระทบทางเศรษฐกิจส่งผลต่อความสามารถในการเข้าศึกษาต่อ : การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีค่าใช้จ่ายสูง ภาระค่าใช้จ่ายประกอบกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยมีผลต่อการตัดสินใจไม่เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
 - ค่านิยมต่อการศึกษาเปลี่ยนแปลง : สื่อการเรียนรู้นอกสถานศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นทำให้มีประชากรที่เลือกจะเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อเหล่านั้น ประกอบกับค่านิยมการให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้จำนวนมากตั้งแต่อายุน้อย อาจมีผลให้อัตราการเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาลดลง
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - การใช้อัตราการสำเร็จการศึกษา และ อัตราการเข้าศึกษาไม่สามารถวัดความเท่าเทียมทางการศึกษาได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะเป็นอัตราที่คำนวณผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเข้าศึกษาแล้ว แต่ความเท่าเทียมทางการศึกษาควรแสดงด้วยตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นก่อนที่จะเข้าศึกษาการที่อัตราสำเร็จการศึกษาต่ำไม่ได้หมายความว่าการศึกษาไม่เท่าเทียม แต่อาจจะแสดงถึงความสามารถในการเรียนให้สำเร็จการศึกษาก็เป็นได้
 - โครงสร้างประชากรและอัตราการเกิดที่ลดลง : เนื่องจากอัตราการเกิดและสัดส่วนประชากรชายหญิงที่ต่างกันค่อนข้างมาก อาจส่งผลให้อัตราการเข้าศึกษาของเพศชายน้อยลงด้วย ดังนั้นหากต้องการพิจารณาความสัมพันธ์ของการรู้หนังสือกับเพศจำเป็นต้องพิจารณาโครงสร้างประชากรประกอบ
- 3) มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 โดยมีการให้ข้อมูลเพิ่มเติม อาทิ
 - การเพิ่มขึ้นของประชากรเพศหญิงมีมากกว่าประชากรชายด้วยอาจเป็นผลให้ประชากรเพศหญิงสำเร็จการศึกษามากกว่า
 - ควรทบทวนนิยามของการรู้หนังสือ (Literacy) ที่ไม่ใช่เพียงการอ่านออกเขียนได้แต่หมายรวมถึงการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งควรทบทวนเกณฑ์และวิธีการประเมิน

- การพิจารณาเพียงการเข้าศึกษาในระบบไม่เพียงพอ ควรพิจารณาเรื่องการเข้าถึงระบบการศึกษา รูปแบบอื่น ๆ ที่มีส่วนพัฒนาการรู้หนังสือได้ด้วย
- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 จะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก ในภาวะที่เพศชายเข้าศึกษาต่อน้อยลงอาจมีผลให้ประชากรเพศหญิงที่มีสัดส่วนมากกว่าเข้ามามีบทบาททางสังคมมากขึ้น
 - ผลกระทบทางลบ อัตราผู้ชายเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาดำ อาจมีผลต่อคุณภาพของสถาบันครอบครัว และมีผลโดยตรงต่อผู้หญิงที่โดนทุบตี ทำร้าย ข่ม เนื่องจากผู้ชายไม่ได้ถูกฝึกให้มีความรับผิดชอบ และไม่ได้รับการศึกษาที่เพียงพอ ทั้งนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า การศึกษาช่วยยกระดับความคิด ช่วยแยกแยะผิด ชอบ ชั่ว ดี ได้

ประเด็นที่ 4.2. แม้ประเทศไทยจะมีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษาไว้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนเกือบทั้งประเทศ ทว่าหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษายังไม่มีคุณภาพทำให้เด็กหลายคนทั่วประเทศขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ และสิทธิทางเพศ ซึ่งอาจนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศและปัญหาอื่น ๆ ในอนาคต หากไทยมีการปรับปรุงหลักสูตร จะทำให้ปัญหาหลาย ๆ อย่างไม่จำเป็นที่จะเป็นการท้องในวัยรุ่น โรคติดต่อทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศลดลง และยังอาจจะทำให้คนในสังคมให้เกียรติและเคารพสิทธิทางเพศของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 72.2 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
- การเรียนรู้ด้านเพศศึกษาควรได้รับการหยิบยกขึ้นมาสาธารณะมากขึ้น เพื่อการดูแลและป้องกันตนเองทั้งหญิงและชาย
 - การทบทวนหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษาที่บรรจุไว้ในวิชาสุขศึกษา : จำเป็นต้องมีการทบทวนหลักสูตรแกนกลาง เนื่องจากที่ผ่านมาการแก้ไขแบบเรียนสุขศึกษาที่มีเนื้อหาในเชิงตีตราและมีอคติในเรื่องเพศ แต่ยังไม่มีการแก้ไขหลักสูตรแกนกลางหลักสูตรเพศศึกษาในโรงเรียนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องเพศที่เคารพต่อสิทธิทางเพศของผู้อื่น ความเสมอภาคทางเพศ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ที่เกี่ยวกับโรคและการทำงานของระบบการสืบพันธุ์

- การปรับวิธีการสอน การสื่อสาร และเสริมสร้างทักษะการถ่ายทอดแก่ผู้สอนเพื่อให้สามารถสื่อสารประเด็นเพศศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับเพศและวัยของผู้เรียน
 - ส่งเสริมการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาตั้งแต่ในระดับครอบครัวอาจมีผลต่อการลดการล่วงละเมิดทางเพศได้
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- ปัจจุบันแนวโน้มสถานการณ์ความรุนแรงจากการล่วงละเมิดทางเพศลดลง
 - ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศอาจเกิดจากสาเหตุอื่นที่ไม่อาจแก้ด้วยการปรับปรุงหลักสูตรในสถานศึกษา แต่อาจเกิดจากบริบททางสังคม การยอมรับสิทธิทางเพศและการให้คุณค่าต่อบทบาทของแต่ละเพศต่างกันทั้งในครอบครัว สถานประกอบการ
- 3) มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
- การบรรจุประเด็นเรื่องเพศศึกษา ควรจัดอยู่ในหมวดหมู่ สิทธิ ความเท่าเทียมทางเพศมากกว่าหัวข้อ การศึกษาที่เท่าเทียม น่าจะเน้นที่โอกาสที่จะเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่มีทางเลือกหลากหลายมากกว่า
- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก การปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางจะทำให้ประชาชนในสังคมให้การยอมรับความเท่าเทียมทางเพศและยอมรับเพศทางเลือกเพิ่มมากขึ้น เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเพศศึกษา การล่วงละเมิดทางเพศจะลดลงไปด้วย
 - ผลกระทบทางลบ หากไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจังจะทำให้ค่านิยม ความเข้าใจทางเพศของคนในสังคมไม่ได้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ก่อให้เกิดอาชญากรรมจำนวนมากที่เพศหญิงตกเป็นเหยื่อในสังคมไทย สถานการณ์การล่วงละเมิดทางเพศจะไม่ได้รับการแก้ไข

เป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ

ประเด็นที่ 5.1. อำนาจการต่อรองของแรงงานหญิงมีน้อยกว่าแรงงานชายที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะด้านค่าตอบแทน หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยจะไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จด้านความเท่าเทียมทางเพศ

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - ค่านิยมการให้ความสำคัญกับเพศชายของสังคม : แนวคิดเรื่องเพศในสังคมไทยนั้นแฝงอคติต่อเพศและการปฏิบัติที่แตกต่างกันทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและส่งผลมาถึงความเชื่อมั่นในความสามารถและการปฏิบัติต่อเพศหญิงที่ไม่เท่าเทียมกับเพศชายในการจ้างงาน
 - การเปิดรับแรงงานเพศหญิงนั้นค่อนข้างกว้างขวางมากขึ้น แต่ในบางอาชีพโดยเฉพาะอาชีพที่ใช้กำลังกายเพศหญิงจะถูกจำกัดด้วยข้อจำกัดด้านสรีระ
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ในมุมมองเรื่องเพศกับค่าตอบแทนคิดว่าไม่มีความเหลื่อมล้ำ แต่อาจจะมีข้อจำกัดเรื่องลักษณะงานที่ชาย หญิงอาจทำได้ต่างกัน ค่าแรงจึงต่างกัน
 - สังคมไทยค่อนข้างเปิดกว้างในการยอมรับเพศหญิงที่มีความสามารถ ทั้งนี้ มีหลายงานที่เพศส่งผลต่อความสามารถที่แตกต่างระหว่างชายและหญิง อาทิ งานที่ใช้แรงงาน หรืองานที่ใช้ความละเอียดประณีต ซึ่งสิ่งนี้น่าจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลมากกว่าเรื่องเพศ
 - เครื่องมือที่ใช้บังคับสถานการณ์: ตัวชี้วัดที่ใช้คือ สัดส่วนของประชากรหญิง/ชายที่ทำงานในครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าสาเหตุเป็นเพราะอำนาจการต่อรองของแรงงานหญิงมีน้อยกว่าแรงงานชาย
 - ประเด็นปัญหาที่ยังคงมีอยู่มากเป็นเรื่องบทบาทของเพศหญิงต่อการดำเนินงานในตำแหน่งระดับสูงมากกว่าความเท่าเทียมของรายได้
- 3) มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - นอกจากการพิจารณาในประเด็นเพศชาย-หญิงแล้ว ควรพิจารณาเรื่องความหลากหลายทางเพศ โดยอาจยกระดับไปพิจารณาเรื่องสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ควรได้รับการปกป้องด้วย

- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 61.1 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก หากประเทศไทยสามารถผลักดันการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการยอมรับความเท่าเทียมกันทางเพศได้ ประเทศไทยก็จะมีความเป็นสากลเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ที่พัฒนาแล้ว และค่าตอบแทนที่สูงขึ้นสำหรับแรงงานหญิงก็จะส่งผลถึงเศรษฐกิจของประเทศ อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป
 - ผลกระทบทางลบ เกิดความไม่เสมอภาคทางเพศ ปัญหาสิทธิมนุษยชน หากประเทศไทยสามารถยกระดับการปฏิบัติที่เท่าเทียมจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศดังกล่าวข้างต้นแต่อาจกระทบต่อครอบครัว เพราะการที่ผู้หญิงทำงานทำให้ความต้องการมีบุตรอาจลดลง ส่งผลถึงอัตราการเกิดและจำนวนประชากรของประเทศ หรือในกรณีที่มิบุตร อาจก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวเนื่องจากบุตรไม่ได้รับการดูแลอย่างเต็มที่จากพ่อแม่

ประเด็นที่ 5.2. ประเทศไทยมีผู้หญิงที่ได้รับที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา หรือได้รับตำแหน่งที่มาจาก การเลือกตั้งในจำนวนที่ค่อนข้างน้อย ปัญหารากของประเด็นนี้อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับค่านิยม “ชายเป็นใหญ่” (patriarchy) และหากยังไม่ได้รับการแก้ไข ประเทศไทยกำลังสูญเสียโอกาสในการได้คนเก่งมาบริหาร ประเทศ

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
- นักการเมืองที่เป็นผู้หญิงมักจะได้รับดูแลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ การเตรียมการเบื้องหลัง (reproduction role) มากกว่า
 - ค่านิยมชายเป็นใหญ่ในสังคมไทยค่อนข้างมีผลต่อโอกาสในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของผู้หญิง ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงน้อยและช้า นอกจากนี้ ประเทศไทยยังขาดตัวอย่างที่ดีของผู้หญิงที่เป็นผู้นำหรือมีบทบาททางสังคมอย่างเหมาะสมและถูกต้องอีกมาก ผู้หญิงบางส่วนที่มีบทบาทอยู่ไม่อาจเป็นตัวแทนของการกระทำที่เหมาะสมได้ทั้งหมด หรือยังไม่มีอิสระเสรีภาพทางความคิดของตนเองอย่างแท้จริง
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- สังคมไม่ควรมองว่าการมีผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเป็นเรื่องสำคัญ โดยเฉพาะในสถานะที่การได้มาซึ่งตำแหน่งนั้นเน้นการใช้กลยุทธ์ วิธีการที่ขาดจริยธรรมมากกว่าความสามารถแต่ควรให้ความสำคัญกับวิธีคิดของผู้หน้าที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมทางเพศไม่ว่าชายหรือหญิง
 - แนวโน้มการยอมรับผู้หญิงมีระยะหนึ่งแล้วและสัดส่วนของผู้แทนเพศหญิงในสภาก็มีเพิ่มมากขึ้นการพิจารณาสถานการณ์ของบทบาทเพศหญิงควรพิจารณาบริบทของประเทศมาประกอบด้วย
 - ผู้หญิงอาจไม่นิยมการเป็นนักการเมืองอาชีพโดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก ในระยะยาวค่านิยมชายเป็นใหญ่จะถูกลดทอนความนิยมลงเนื่องจากการรับรู้ของประชาชน และข้อมูลข่าวสารจากช่องทางต่าง ๆ มีการนำเสนอประเด็นดังกล่าวมากขึ้น การที่มีเพศหญิงเข้าไปมีบทบาทในระดับผู้นำจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนมุมมอง การตัดสินใจทางนโยบายที่รอบด้านขึ้น
 - ผลกระทบทางลบ การแลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลายโดยเฉพาะมิติทางเพศที่แตกต่างกันอาจลดน้อยลง ขาดการมองอย่างรอบด้าน อีกทั้งการปรับเปลี่ยนค่านิยมเพื่อให้เพศหญิงเข้ามามีบทบาทมากขึ้นค่อนข้างใช้เวลา

ประเด็นที่ 5.3 หากมีการผลักดันการรับรองทางกฎหมายของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ประเทศไทยจะมีความเท่าเทียมในสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติ

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 86.1 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
- การรับรองทางกฎหมายจะทำให้เกิดการคุ้มครอง ปกป้องสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศให้สามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียม
 - สร้างการยอมรับ เปิดกว้างต่อประเด็นความหลากหลายทางเพศในสังคมและลดการเลือกปฏิบัติ

- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - กฎหมายรับรองสิทธิของ LGBTQ จำเป็นต้องใช้เวลาศึกษามากกว่านี้
- 3) มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1
- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
 - ผลกระทบทางบวก การรับรองทางกฎหมายจะทำให้ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาค ลดความกดดันและความเสี่ยงที่จะถูกกดดันด้วยประเด็นทางเพศ ทำให้สังคมยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น
 - ผลกระทบทางลบ อาจเกิดความขัดแย้งจากกลุ่มที่มีแนวคิด และค่านิยมที่แตกต่างกัน

เป้าหมายที่ 6 น้ำสะอาดและสุขอนามัย

ประเด็นที่ 6.1. ข้อมูลการประมาณการเกี่ยวกับการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดและถูกนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในจำนวนที่ต่ำ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือประเทศไทยไม่เคยส่งข้อมูลสัดส่วนประชากรที่ใช้บริการน้ำและสุขาภิบาลที่จัดการอย่างสะอาดและปลอดภัยให้กับองค์กรระหว่างประเทศ

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้การจัดการออกแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบโดยอาศัยข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็น
 - หน่วยงานของรัฐขาดการสื่อสารข้อมูลดังกล่าวกับภาคประชาชน
 - ข้อมูลในระดับประเทศที่มีอยู่นั้นไม่สะท้อนความเป็นจริงมากนัก
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ระบบการบำบัดน้ำจากแต่ละภาคส่วนที่ความแตกต่างกันทั้งในภาคครัวเรือน ภาคอุตสาหกรรม สถานพยาบาล สถานที่ท่องเที่ยว ในการตรวจสอบประเด็นดังกล่าวควรมีโควต้าในการตรวจสอบในระดับชุมชน
 - ต้นทุนของการใช้ recycle water นั้นอาจสูงกว่าการผลิตน้ำประปาตั้งที่เป็นอยู่ และอาจไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน นอกจากนี้ยังขาดแรงจูงใจในการบำบัดและนำน้ำกลับมาใช้ใหม่
 - การบริการจัดการน้ำภายในประเทศเป็นประเด็นที่สามารถจัดการได้ภายในประเทศ ไม่จำเป็นต้องรายงานให้องค์การระหว่างประเทศ
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก การรับรองทางกฎหมายจะทำให้ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาค ลดความกดดันและความเสี่ยงที่จะถูกกดดันด้วยประเด็นทางเพศ ทำให้สังคมยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น การนำน้ำที่ผ่านการบำบัดและถูกนำกลับมาใช้ใหม่ในปริมาณที่มากขึ้น แสดงว่าประเทศไทยขาดแคลนน้ำ จะทำให้ประชาชนตระหนักถึงการใช้น้ำอย่างประหยัด คุ้มค่า
 - ผลกระทบทางลบ ต้องมีการลงทุนด้านค่าใช้จ่ายสูงมากในการบำบัดน้ำเสียเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ให้ได้รับคุณภาพมาตรฐานที่สามารถนำไปใช้ได้ ขาดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบริการสุขาภิบาลที่ไม่สะอาดและไม่ปลอดภัยอยู่เป็นระยะ ๆ โดยเฉพาะในชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล

ประเด็นที่ 6.2. คุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศมีแนวโน้มที่แย่ลง

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
- แนวโน้มของคุณภาพน้ำผิวดินลดลง โดยเฉพาะแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านจังหวัดมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำนวนมาก เช่น เจ้าพระยา ท่าจีน เป็นต้น
 - ประเทศไทยยังขาดการสร้างระบบรวบรวมน้ำเสียจากภาคครัวเรือนหรือชุมชน เพื่อนำมาบำบัดให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ในขณะที่ชุมชนแออัดหรือเมืองขยายตัวมากขึ้น ทั้งในแนวตั้ง (อาคารสูง) และในแนวนอน (การขยายขอบเขตของเมือง)

- นโยบายและมาตรการทางกฎหมาย รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบไม่มีการดำเนินการอย่างเคร่งครัดเพื่อควบคุมการจัดการน้ำเสียเชิงระบบ
 - การเติบโตของภาคอุตสาหกรรม และการเติบโตของประชากรส่งผลให้การใช้น้ำและปริมาณการปล่อยน้ำเสียเพิ่มขึ้น
 - การเปลี่ยนแปลงทางด้านพื้นที่ต้นน้ำเกิดขึ้นมาก มีการใช้ประโยชน์ที่ดินไปสู่ภาคเมืองสูง มีการใช้สารเคมีในภาคชนบทสูง
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- สถานการณ์ปัจจุบันประชาชนให้ความตระหนักในความปลอดภัยและให้ความสำคัญกับการรักษาสภาพแวดล้อมมากขึ้น
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก ใช้ข้อมูลและสถานการณ์ที่เผชิญอยู่เป็นเครื่องมือในการสร้างความตระหนักและกระตุ้นให้มีการดำเนินการแก้ไข
 - ผลกระทบทางลบ คุณภาพน้ำผิวดินที่ลดลงส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และการดำรงชีวิตของประชาชน ทั้งการอุปโภค บริโภค และผู้ที่ต้องพึ่งพาน้ำเพื่อทำเกษตรกรรมและทำประมง

ประเด็นที่ 6.3. กลุ่มแม่น้ำโขงมีแนวโน้มที่จะแห้งแล้งยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าต้นเหตุของความแห้งแล้งยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ แต่ความแนวโน้มความแห้งแล้งจะสร้างปัญหาเป็นอย่างมาให้กับประเทศไทย

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 และไม่มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
- เนื่องจากไทยเป็นประเทศที่อยู่เกือบๆตอนปลายของแม่น้ำโขง อีกทั้งแม่น้ำโขงยังผ่านหลายจังหวัด และเป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำสำคัญในภาคอีสานคือแม่น้ำชีและแม่น้ำมูล ดังนั้นหากไม่มีการประสานงานร่วมมือระหว่างประเทศต้นน้ำและประเทศปลายน้ำของแม่น้ำโขง จะส่งผลถึงการจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศไทย รวมไปถึงความหลากหลายทางชีวภาพ

- มุมมองต่อปัญหาดังกล่าวมีควรมีการจัดเฉพาะแม่น้ำโขง แต่ควรมองในมิติการจัดการน้ำที่เป็นแม่น้ำนานาชาติหรือระหว่างประเทศ และแม่น้ำ แม่น้ำสาขา ระบบการจัดการเรื่องเขื่อน เขื่อนฝาย ที่เชื่อมโยงกับการนำไปสู่เกษตรกรรม การประมง และการประกอบอาชีพ ทั้งระบบ
 - การสร้างเขื่อนในประเทศต้นน้ำมีผลกระทบต่อระดับน้ำ และวิถีชีวิตของผู้อาศัยอยู่ริมแม่น้ำโขง
 - โครงการความร่วมมือระหว่างรัฐที่ไม่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นประเด็นหนึ่งที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญ
 - ปริมาณน้ำฝนที่ลดลงประกอบกับแหล่งต้นน้ำบริเวณเทือกเขาหิมาลัยที่ลดลงมีผลต่อปริมาณน้ำด้วยเช่นกัน
- 2) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 75 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางลบ ประเทศปลายน้ำจะได้รับผลกระทบทั้งจากการกักตุนน้ำ การปรับเปลี่ยนเส้นทางการไหลของน้ำ ส่งกระทบถึงระดับน้ำและ ต่อความเป็นอยู่ของสัตว์น้ำในแม่น้ำโขง ดังที่มีรายงานว่าความหลากหลายทางชีวภาพลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำโขง ทำให้ชุมชนขาดแหล่งอาหาร รายได้ และน้ำสำหรับการเกษตร

เป้าหมายที่ 7 พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้

ประเด็นที่ 7.1 การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน และสัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนภายในประเทศเป็นแนวโน้มที่ดีเนื่องจากการผลิตพลังงานทดแทนสามารถทำได้ภายในประเทศ ซึ่งจะช่วยในการลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานฟอสซิล สามารถนำรายได้กระจายไปสู่หลายภาคส่วน อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 77.8 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
- ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตพลังงานทดแทนหลากหลายรูปแบบ ทั้งก๊าซชีวภาพ เชื้อเพลิงชีวภาพ พลังงานลม และพลังงานแสงอาทิตย์ แต่ยังข้อจำกัดในการผลิตอย่างต่อเนื่อง และการเก็บรักษาเพื่อนำไปใช้ ดังนั้น รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการออกแบบการวิจัยและพัฒนาเรื่อง

ของการจัดเก็บพลังงานไฟฟ้า เพื่อให้ลดข้อจำกัดด้านความเสถียรของพลังงาน และพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิต ลดการสูญเสีย และผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น

- การใช้ระบบพลังงานทดแทนในเมือง ยังไม่ได้รับการสนับสนุนทางกฎหมาย เช่น การสร้าง เครื่องผลิตพลังงานไฟฟ้า การจัดการขยะ ในเมืองเป็นต้น / การเปิดโอกาสให้เอกชนสามารถทำในโครงการ เพื่อส่งเสริมสิ่งแวดล้อม / ให้มาตรการจูงใจต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมในภาพใหญ่ของความร่วมมือต่าง ๆ
 - การคำนึงถึงและมีการวางแผนจัดการผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากพลังงานทดแทนควบคู่ไปด้วย เช่น การจัดการมลพิษทางอากาศที่เกิดจากเตาเผาขยะที่ใช้ผลิตกระแสไฟฟ้า การจัดการแผง solar cell และแบตเตอรี่จากพลังงานแสงอาทิตย์ การสร้างกังหันลม ฯลฯ และควรส่งเสริมให้มีการสร้าง/เพิ่มประสิทธิภาพอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เพื่อลดปัญหาเรื่องความไม่มั่นคงทางพลังงานจากพลังงานทดแทน
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- สัดส่วนดังกล่าวยังน้อย (ต่ำกว่า 1%) สัดส่วนพลังงานทดแทน (share) แม้จะเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณ (quantity) ของการผลิตไฟฟ้าพลังงานฟอสซิลยังคงเพิ่มขึ้น ไม่ได้ลดลง
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 จะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก เป็นการเพิ่มทางเลือกของแหล่งพลังงาน ลดการใช้พลังงานที่ก่อให้เกิดมลภาวะ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดความมั่นคงด้านพลังงานในประเทศ
 - ผลกระทบทางลบ การดำเนินการที่ไม่จริงจังและเป็นระบบ เช่น กังหันลม พลังงานชีวมวล ที่ไม่สามารถผลิตในจุดที่คุ้มทุนได้ รวมทั้งยังเป็นการดำเนินการเชิงทดลอง ยังไม่สามารถนำมาสู่การปฏิบัติในภาพใหญ่ได้นัก นอกจากนี้การใช้พลังงานจากขยะซึ่งต้องใช้เตาเผาที่อาจเกิดปัญหามลพิษทางอากาศจากเตาเผาขยะที่ระบบบำบัดมลพิษทางอากาศไม่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม พลังงานความร้อนจากเตาเผาขยะเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องขยะล้นเมืองด้วย แต่ควรมีการจัดการที่ดีและถูกต้อง รวมทั้งจะช่วยลดการต่อต้านของชุมชนในพื้นที่

เป้าหมายที่ 8 การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ประเด็นที่ 8.1 หากพิจารณาทบทวนถึงผลดีและผลเสียในด้านสังคมและเศรษฐกิจแล้ว ไทยควรให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 และ ILO 98

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 63.9 และไม่มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าวและมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - สถานการณ์ในปัจจุบันมีการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามพรมแดนมากขึ้น และมีความเป็นพลเมืองโลกสูงขึ้น การลงนามจะทำให้เกิดการจ้างงานที่เป็นธรรม และเป็นสากล
 - การลงนามจะทำให้มีระบบการดูแลแรงงานข้ามชาติ แรงงานไทย ได้รับสิทธิในการดูแลสุขภาพการทำงาน และมีมาตรการการสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง รวมทั้งบทลงโทษกับหน่วยงาน องค์กรที่ฝ่าฝืน
 - ปัจจุบันการรับรองมาตรฐานการผลิตสินค้าและบริการ มักจะมีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเข้ามาประกอบด้วย หากภาคธุรกิจใดที่ต้องการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปหรือสหรัฐอเมริกาควรได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าที่มีข้อกำหนดด้านแรงงานด้วย จะทำให้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการค้า หรือการส่งออกและนำเข้า
- 2) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 จะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
 - ผลกระทบทางบวก การให้สัตยาบันฯ นอกจากจะช่วยคุ้มครองแรงงานไทยในเรื่องสิทธิเสรีภาพ การเรียกร้องต่อเรื่องสวัสดิการ สิทธิประกันสังคม แล้ว ยังทำให้ประเทศไทยได้ถอนจากการเป็นสมาชิกส่วนน้อยของ ILO และเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันในสิทธิของแรงงานในทุกสาขาและทุกเชื้อชาติภายใต้อาณาเขตประเทศไทย เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ knowledge transfer จากต่างประเทศ สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้ไทยเข้าสู่ตลาดโลกอย่างมีคุณภาพ
 - ผลกระทบทางลบ หากประเทศไทยยังไม่ให้สัตยาบันอาจมีการใช้ออนุสัญญา ILO ในการกีดกันทางการค้า จะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งในระยะสั้น ปานกลาง และยาว

ประเด็นที่ 8.2 การระบาดของ โควิด-19 จะส่งผลกระทบยาวกับเศรษฐกิจไทยขึ้นรุนแรงจนเรียกได้ว่าเป็นวิกฤติเศรษฐกิจรอบใหม่ และอาจหนักกว่าวิกฤติต้มยำกุ้งเมื่อปี พ.ศ.2540 แต่จะไม่ถึงกับการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (de-globalization) อย่างไรก็ตามไทยจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจหลังโควิดด้วยการจัดสรรทรัพยากรใหม่ พัฒนาทักษะของทุกภาคธุรกิจให้เข้ากับยุคดิจิทัลให้เร็วที่สุด

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 91.7 และมีผู้ไม่เห็นด้วยจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ

- การค้นหาเป้าหมายร่วมกัน และยึดหลักการสากลในการร่วมกัน เมื่อโลกซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เราจะมีเป้าหมายความยั่งยืนร่วมกันอย่างไร สมาคมมีภารกิจหลักจัดทำสื่อบูรณาการด้าน SDGs ว่าเราจะตอบโจทย์พลวัตโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปจากนี้ได้อย่างไร เช่น รายงาน SDGs Mega Trend, รายงานด้านผลกระทบต่อ 17 Global Goals
- การยึดหลักการสากลช่วยให้องค์กรกู้ฟื้นฟูธุรกิจได้และเป็นที่ยอมรับเมื่อสถานการณ์คลี่คลายสมาคมฯ นำเสนอหลักสากล 10 ประการเป็นแนวทางให้ธุรกิจเอกชนได้ใช้ประเมินและเป็นเครื่องช่วยให้จัดแผนงานฟื้นฟูสถานการณ์กลับมาได้และให้ดีกว่าเดิม
- ระเบียบโลกใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจจะครอบคลุมไปทั้งห่วงโซ่อุปทาน การจัดระเบียบโลกใหม่ทางการเงิน ภาคธุรกิจต้องปรับตัวให้พร้อมกับยุคดิจิทัลเร็วขึ้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีด้วย
- ภาครัฐต้องมีนโยบายที่หลากหลายรองรับการพัฒนาทักษะ ความรู้ที่จำเป็น
- การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาระบบสวัสดิการถ้วนหน้า สวัสดิการสังคมมากยิ่งขึ้น
- การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล ต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียม
- ห่วงโซ่มูลค่าจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการที่เน้นเสถียรภาพมากกว่าต้นทุน
- การพัฒนาเศรษฐกิจต้องควบคู่ไปกับการดูแลสิ่งแวดล้อมและเตรียมความพร้อมกับการรับมือโรคอุบัติใหม่

- 2) ไม่มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ

- เป็นการด่วนสรุปเกินไปเนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การท่องเที่ยว การขนส่ง และภาคบริการอื่น ๆ ยังจำเป็นต้องอาศัยการพบปะ การเคลื่อนไหวของแรงงาน ทรัพยากร ธุรกิจบางประเภทไม่เหมาะกับการใช้ระบบดิจิทัล

- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 จะกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก เกิดรูปแบบวัฒนธรรมการทำงานการประกอบอาชีพ สังคมโลกเข้าสู่ความเป็นสังคมดิจิทัลเร็วขึ้น เกิดการปรับตัววิถีชีวิตแบบใหม่ และเกิดแรงกระตุ้นในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ของคนในสังคม พร้อมกับเกิดความตระหนักในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
 - ผลกระทบทางลบ ภาครัฐต้องเกี่ยวทั้งโรงแรม ร้านอาหาร ธุรกิจการบินหยุดชะงักลง ส่งผลต่อประเทศไทยที่พึ่งพารายได้หลักจากการท่องเที่ยว แรงงานที่ไม่มีความสามารถในการปรับตัว ทักษะที่จำเป็นจะตกงาน ธุรกิจที่ไม่มีแพลตฟอร์มดิจิทัลจะเข้าถึงลูกค้าได้แคบกว่า ความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่ในสังคมจะถูกสะท้อนให้เห็นชัดเจนมากขึ้น

เป้าหมายที่ 9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน

ประเด็นที่ 9.1 เป็นที่ทราบกันแล้วว่าในอนาคตอินเทอร์เน็ตจะกลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต และด้วยสถิติในการเติบโตของภาคเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะสามารถทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้ ความเร่งด่วนหลังจากนี้ก็คือการทำให้อินเทอร์เน็ตมีราคาที่สามารถจ่ายได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนความเท่าเทียมของประชาชน อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมของไทยก่อนการเข้าสู่โลกดิจิทัลหลังจากวิกฤต โควิด-19

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 89.66 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.34 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
- ต้นทุนในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต: คนไทยโดยส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในเรื่องต้นทุนในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ตของประชาชนในพื้นที่ห่างไกล การแบกรับค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของคนเมืองและชนบท
 - พื้นฐานความรู้ของประชาชน: ประชาชนบางกลุ่มยังขาดองค์ความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) รวมทั้งขาดการตระหนักรู้ในประเด็นการรู้เท่าทันสื่อ (Media, Information and Digital Literacy)
 - บทบาทของรัฐ: ภาครัฐควรมีบทบาทนอกเหนือไปจากเรื่องโครงสร้างพื้นฐานหรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง แต่ควรสนับสนุนทั้งอุปกรณ์พื้นฐานให้ทั่วถึงและครอบคลุมประชาชนใน

ทุกพื้นที่ มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน จริยธรรมการใช้สื่อโซเชียล และกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค นอกเหนือไปจากโครงสร้างพื้นฐานหรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง

- การยกระดับทักษะบุคลากรในภาคเอกชน: โลกยุคปัจจุบันเป็นโลกของ Mega Trend การยกระดับทักษะคนในองค์กรภาคเอกชน (Reskill) จึงเป็นเรื่องสำคัญในการขยายตลาดเอกชนสู่ธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup) /ธุรกิจด้านความยั่งยืน ให้มากยิ่งขึ้น
- ความเหลื่อมล้ำ: อินเทอร์เน็ตสามารถเป็นหนึ่งในปัจจัยลดความเหลื่อมในการเข้าถึงทรัพยากรของประชาชนได้ รวมทั้งการกระจายทรัพยากรใหม่ ๆ

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.34 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ปัญหาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอย่างเท่าเทียม: อินเทอร์เน็ตอาจทำให้โครงสร้างปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยซับซ้อนยิ่งขึ้น ถ้าประชาชนบางกลุ่มยังขาดการรู้เท่าทันและการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตอย่างถูกต้อง (illiterate) โดยเฉพาะปัญหามิจฉาชีพในโลกไซเบอร์ที่กฎหมายยังล่าสมัยไม่ครอบคลุมการเอาผิดดังกล่าว
- ประสิทธิภาพระหว่างอินเทอร์เน็ตของรัฐและเอกชน: ประชาชนยอมจ่ายค่าบริการอินเทอร์เน็ตให้เอกชนมากกว่ารอใช้อินเทอร์เน็ตจากรัฐ รัฐได้แต่ค่าประมูลสัมปทาน แต่ไม่สามารถบริหารจัดการให้อินเทอร์เน็ตมีราคาถูกกว่าเอกชน

(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 62.96 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 25.93 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- นักเรียนนักศึกษาที่เข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ตอาจเผชิญข้อจำกัดในการเรียนรู้
- รัฐวิสาหกิจของรัฐ เช่น TOT CAT ควรทำให้อินเทอร์เน็ตมีราคาที่สามารถจ่ายได้ เพราะตั้งแต่อดีต (1990) จนถึงปัจจุบันไม่ค่อยมีคนใช้ ต้องซื้อเครื่องพร้อมแพคเกจที่ราคาสูงมาก ๆ
- จะเกิดผลกระทบโดยเฉพาะเมื่อเครื่องมือ (devices) ที่รองรับ 5G มีมูลค่าสูง การใช้ประโยชน์จาก 5G จะจำกัดอยู่เพียงแค่ผู้บริโภคที่สามารถซื้อหาเครื่องมือ (devices) ที่มีราคาสูงได้

ประเด็นที่ 9.2 ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านการวิจัยและพัฒนาต่อจำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปแต่ค่อนข้างต่อเนื่อง แม้แนวโน้มการวิจัยของไทยจะมีสูงขึ้นเรื่อย ๆ งานวิจัยส่วนใหญ่ยังขาดการต่อยอดสู่การปฏิบัติจริงเพื่อการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้นการพัฒนา

กระบวนการต่อยอดงานวิจัย และการสื่อสารระหว่างภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่น ๆ จึงเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 93.10 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ควรมีการเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจ: แต่อาจมีข้อจำกัดจากนักวิจัยและภาคธุรกิจไม่สามารถหาผลประโยชน์ร่วมกันได้ หรือการขาดความต่อเนื่องในการทำวิจัย
 - ต่อยอดเข้ากับองค์ความรู้หลากหลายสาขา/ขยายพรมแดนการทำวิจัยให้มากขึ้น
 - ควรมีการบูรณาการงานวิจัยระหว่างหน่วยงาน: ระหว่างภาครัฐ สถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ
 - ความต่อเนื่องของการทำวิจัย : หากงานวิจัยมีการทำอย่างต่อเนื่องจะเป็นการสร้างเครือข่ายฐานข้อมูล และสนับสนุนข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) เพื่อให้มีข้อมูลในการวางแผนการจัดการได้อย่างถูกต้อง
- (2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - การให้ความสำคัญต่อการวิจัยฐานรากด้านองค์ความรู้ยังสำคัญ
 - กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมจัดงบประมาณวิจัยทุกมหาวิทยาลัยและองค์กรในกระทรวง โดยนำไปดำเนินการแบบรวมศูนย์ และใครได้ประโยชน์มากที่สุด
 - ทางลบในปีงบประมาณ 2563 รัฐใช้นโยบายงบวิจัยแบบรวมศูนย์ ในเชิงการบริหารเขาให้กระจายอำนาจ ผลการวิจัยโดยส่วนใหญ่ควรกระจายอำนาจ แต่ต้องมีนโยบายเพื่อพัฒนาประเทศที่ชัดเจน
- (3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 และเห็นว่าเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
 - ทรัพย์สินทางปัญญา: ในปัจจุบันสิ่งที่เกิดขึ้นกับไทย คือ อัตราของการเป็นเจ้าของนวัตกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญา เมื่อเทียบกับชาติอื่นมีน้อยมากเนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างเป็นระบบในระยะยาว

- งานวิจัยจำนวนหนึ่งไม่สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นสินค้าและบริการได้: ผลกระทบทางลบที่ชัดเจนคือการเสียทุนวิจัยไปโดยไม่สามารถนำผลงานวิจัยมาใช้ได้จริง อีกทั้งยังไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของคนไทยได้อีกด้วย สูญเสียโอกาสในการทำรายได้และการจ้างงาน
- ด้านบวก: การร่วมมือกันจากหลากหลายภาคส่วน ลดความซ้ำซ้อนของหัวข้อวิจัย เกิดการบูรณาการความคิด ตอบโจทย์ความต้องการนำไปใช้งานขององค์กร/ธุรกิจเพื่อสร้างมูลค่า
- ด้านลบ: การสร้างนักวิจัยที่ดี ต้องใช้ระยะเวลาและงบประมาณที่สูงมาก

ประเด็นที่ 9.3 ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการรับมือกับ Digital Disruption และยังไม่มีผู้นำที่มีความรู้ในการจัดการกับข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่จะสามารถช่วยกำหนดทิศทางของภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ และการพัฒนาภาคส่วนอื่น ๆ ดังนั้นการนำ Big Data มาใช้จริงจะสามารถผลักดันประเทศให้มีความยั่งยืนมากขึ้นได้หลาย ด้าน อีกทั้งยังช่วยป้องกันไม่ให้ต่างชาติ หรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่เข้ามาครอบงำข้อมูลซึ่งเป็นปัญหาในระยะยาวให้กับคนในประเทศ

(1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 86.21 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.79 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- การบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ: Big data เป็นคลังข้อมูลขนาดใหญ่ของประเทศที่ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานที่จะเข้ามาบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมีการรวบรวมข้อมูลนำเข้า จัดการ และส่งออกให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้ใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดแก่ประเทศอย่างเป็นระบบ ทั้งระบบการบริหาร (ภาครัฐ) และการจัดการ (ภาคเอกชนและภาครัฐ) เพื่อให้เกิดมูลค่า ในขณะที่ ต่างประเทศมีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลอย่างมหาศาล
- ความจำเป็นในการสร้างระบบนิเวศเพื่อการพัฒนา: ควรมีการสร้างแรงจูงใจในการมาลงทุนในประเทศไทยด้านเทคโนโลยี เช่น ลดข้อจำกัดด้านกฎหมาย เงื่อนไขทางภาษี และการสร้างทรัพยากรบุคคลที่เราสร้างขึ้นมาให้คุณภาพอยู่ในระดับโลก
- ระบบการติดตามสถานการณ์ในระดับโลกและนานาชาติ: มีการออกแบบระบบติดตามควบคู่กับ Big Data ด้วยระบบการศึกษาวิจัยและวิธีการอื่น ๆ และสร้างฉากทัศน์อนาคต สำหรับการพยากรณ์สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น เพื่อเป็นฐานสำหรับการเตรียมการตั้งรับอย่างทันทั่วทั้งที่
- ควรมีการให้ความรู้ประชาชนในเรื่อง Big Data: คนพูดถึงเรื่อง Big Data เป็นที่แพร่หลาย แต่คนส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังไม่เข้าใจว่า Big Data คืออะไร ประเด็นนี้ควรมีการให้ความรู้แก่ (educate) สังคมให้ชัดเจน และให้คนที่มีความรู้ความสามารถเรื่องนี้อย่างแท้จริงมาช่วยกันกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์ของประเทศ

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.79 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ความล่าช้าของภาคเอกชน: เอกชนอาจจะใช้ประโยชน์จาก ดิจิทัล และ ข้อมูลขนาดใหญ่ ที่ล่าช้า แต่ภาครัฐก็ยังปรับตัวช้ากว่ามาก
- ประเทศไทยอาจจะยังไม่มีความพร้อม: การแสวงหาผู้นำในการจัดการ ข้อมูลขนาดใหญ่ มา กำหนดทิศทางต่าง ๆ ไม่ใช่ทางออกที่เหมาะสม เพราะโดยธรรมชาติของการนำ "ข้อมูล" ไปใช้ อย่างมีประสิทธิภาพข้อมูลนั้นควรมีลักษณะที่เป็นสินค้าสาธารณะ (public goods) หากแสวงหา ผู้นำ จะทำให้ข้อมูลมีลักษณะเป็นสินค้าเอกชน (private goods) ซึ่งจะนำไปสู่การแสวงหา Information rent ในท้ายที่สุด ภาครัฐสามารถมีบทบาทในการกำกับดูแล "การใช้ข้อมูล" ให้เกิด ประสิทธิภาพมากที่สุด ความห่วงใยเรื่องบริษัทข้ามชาติไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการแสวงหา ผู้นำในการจัดการ Big data แต่ควรสร้างการรู้ดิจิทัล (digital literacy) ให้แก่ประชาชนในการ ให้ข้อมูลเท่าที่จำเป็นและรักษาความลับของข้อมูลส่วนตัวด้วยตนเอง

(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 4 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและ ทางลบ อาทิ

- ผลกระทบจากการจัดการฐานข้อมูลที่ไม่มีประสิทธิภาพ: บัตรสวัสดิการคนจน เงินเยียวยา 5,000 บาท โครงการเราไม่ทิ้งกัน ที่ผู้ได้รับผลประโยชน์ไม่ใช่ผู้เดือดร้อนที่แท้จริง หรือการที่กองทุน ประกันสังคมใช้เวลานานกว่าปกติในการตรวจสอบข้อมูลผู้มีสิทธิได้รับเงินชดเชย เนื่องมาจาก ระบบฐานข้อมูลที่ล้าสมัยเป็นต้น
- การบริหารภาครัฐมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้มากขึ้น: ภาครัฐมีความโปร่งใสมากขึ้น Clear governance/ Seamless information
- ภาครัฐและภาคเอกชนได้ประโยชน์ร่วมกันจากการมีระบบคลังข้อมูลขนาดใหญ่: แต่ภาคเอกชน อาจสูญเสียโอกาสในการนำข้อมูลมาใช้ในการสร้างมูลค่า หรือพัฒนาประเทศ เพราะเอกชนมี ข้อมูลน้อยกว่ารัฐ

เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ

ประเด็นที่ 10.1 แม้ประชากรโดยรวมจะมีรายได้สูงขึ้น การกระจายรายได้ภายในประเทศยังคงเป็นปัญหา

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 89.29 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.71 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - รวยกระจุก จนกระจาย: รายได้ที่สูงขึ้นจะอยู่ในกลุ่มผู้มีฐานะ เพราะมีเงินทุนในการต่อยอดและสร้างรายได้ไปเรื่อย ๆ แต่ประชาชนที่มีรายได้ต่ำยังมีกระจายอยู่ทั่วประเทศ
 - ปัญหานี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นยิ่งหลังวิกฤตโควิด 19: การส่งเสริมให้เกิดการสร้างความเข้มแข็งและศักยภาพทั้งในระดับบุคคล ธุรกิจขนาดเล็ก ภาคการเกษตร จะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้แต่ละส่วนสามารถเติบโตอย่างยั่งยืน
 - ปัญหาความยากจนข้ามชั่วคน (Intergenerational poverty): ปัญหานี้ยังคงมีอยู่ในสังคมไทยซึ่งมีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Mobility) ต่ำ การแก้ปัญหาการกระจายรายได้ในประเทศไทยอาจไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ หรือ ตัวเงิน แต่เป็นปัญหาเรื่อง Rules of the Game ในการประกอบอาชีพ และการเข้าถึงตลาดของประชากรไทยในชนบทมากกว่า
 - ถ้าดูจากค่าสถิติอย่างเดียวจะเห็นว่า ความเหลื่อมล้ำมีแนวโน้มดีขึ้นเรื่อย ๆ อย่างช้า ๆ นั้นหมายความว่าเราอาจจะขจัดความเหลื่อมล้ำได้ แต่อย่างไรก็ตามจากแนวโน้มทั่วโลก ประเทศที่อยู่ในระบอบโลกาภิวัตน์อย่างแน่นแฟ้นเช่นไทย จะได้รับผลกระทบจากนโยบายต่าง ๆ ของประเทศมหาอำนาจ รวมถึงบรรษัทมหาอำนาจ ทำให้การดำเนินนโยบายและเศรษฐกิจของไทยจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำมากนัก เพราะต้องการให้คงฐานะเดิม (Status Quo)
 - ประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เอื้อคนรวย ไม่เอื้อคนจน
- (2) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 96.00 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
 - ผลกระทบทางลบ เช่น อาจเกิดความแตกแยกในสังคม และสร้างความยุ่งยากในการบริหารจัดการภาครัฐ เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากขึ้น สะท้อนถึงปัญหาของการพัฒนาประเทศ เพิ่มพูนทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาการว่างงาน/คนไม่มีรายได้เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงปัญหาการเข้าไปลักลอบใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น

- ผลกระทบทางบวก ทำให้ประชาชนมีรายได้สูงขึ้น จากการกระจายรายได้ไปสู่คนทุก ๆ คนในสังคม ถ้าในระยะยาวจะสามารถช่วยลดจำนวนคนยากจนลงได้ เศรษฐกิจดีขึ้น ปัญหาสังคมจะน้อยลง ดังนั้น ภาครัฐและส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ควรเร่งพัฒนาเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานกระจายการลงทุน การเน้นเศรษฐกิจฐานราก

เป้าหมายที่ 11 เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 11.1 การแก้ไขปัญหาประชากรเมืองที่อาศัยอยู่ในสลัมหรือที่พักชั่วคราวยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย จำนวนประชากรสลัมหรือที่พักชั่วคราวที่ลดลงเป็นผลของนโยบายแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย เช่น โครงการบ้านมั่นคง ทว่าส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลพวงจากการปรับทัศนียภาพของเมืองมากกว่าการแก้ไขอย่างยั่งยืน

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 67.86 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17.86 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - การพัฒนาประเทศโดยเน้นเศรษฐกิจนำ: อาจนำไปสู่การพัฒนาที่ไม่สมดุลระหว่างเมืองและชนบท และการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง
 - รัฐบาลควรมีการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยของประชาชนให้มีสภาพที่ดีขึ้น: เช่น การสร้างชุมชนให้น่าอยู่ ไม่ควรปล่อยปละละเลยให้ประชาชนอาศัยในสภาพแวดล้อมที่แออัดหรือสลัม เพื่อลดปัญหาสุขภาพ และปัญหาสังคมอื่น ๆ อาทิ ยาเสพติด ความรุนแรงในครอบครัว
 - วาทกรรมเรื่องสลัมของรัฐ: มันเป็นวิธีการมองแบบจัดการ กวาดล้างเป็นหลัก สิ่งที่รัฐมองเข้าไปในสลัมคือเห็นสิ่งไม่สะอาดตา มองว่าเป็นที่มาปัญหาสังคมสารพัด แต่มักไม่มองเชิงโครงสร้าง ว่าชุมชนแออัดคือผลจากการรวมศูนย์กลางของเมือง ทั้งเชิงอำนาจเศรษฐกิจและสังคม พอเมืองเจริญกระจุก คนก็เข้ามา
 - การแก้ปัญหาด้วยโครงการบ้านเอื้ออาทร บ้านเคหะ: ล้วนแค่พยายามจัดการเชิงที่อยู่อาศัย ในมิติกายภาพเป็นตัวตั้ง จนพอมามีโครงการบ้านมั่นคง ที่มีฐานคิดที่ต่างจากบ้านเคหะและเอื้ออาทร แต่ภายหลังพอรัฐบาลที่ไม่เข้าใจ ก็ไปยึดอำนาจองค์กรอิสระ อย่าง พอช.ที่เป็นเจ้าภาพในการทำบ้านมั่นคง ก็จะเจอวิธีการแก้ปัญหาแบบราชการ และก็มีจบลงด้วยการจัดระเบียบกายภาพเป็นตัวตั้ง ลดทอนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ของขบวนการกลุ่ม องค์กรที่เกี่ยวข้อง
 - ผังเมืองรวมกรุงเทพ ฉบับปรับปรุงแก้ไข 2562: ที่มีการประชาพิจารณ์ไปเมื่อ 24 มิถุนายน 2562 ภาคประชาชนยื่นฟ้อง ด้วยกระบวนการจัดทำผังเมืองมีปัญหา และสาระของผังเมืองรวมมีการเปลี่ยนสีเอื้อประโยชน์กลุ่มทุน เช่น เปลี่ยนสีน้ำตาล เป็นแดง เปลี่ยนสีเหลืองเป็นแดง เปลี่ยนสี

น้ำเงินเป็นแดง หรือขยายแดงเป็นม่วง รวมทั้งแนวทางที่สนับสนุนการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยแนวตั้ง โดยการผ่อนปรนกฎระเบียบกรุงเทพฯ ที่ว่าด้วยระยะถอยหลัง ความสูงของอาคาร ฯลฯ

- ภายใต้การขับเคลื่อน SDG ของรัฐ: เวลาเราพูดถึงเรื่อง 17 ประเด็น 5 P
- สารสำคัญเวลารัฐบาล รายงานต่อ UN เรามักพบว่า รัฐมอง SDG แบบแนวตั้ง ยิ่งประเด็นการพัฒนาเมือง ขณะที่เราเดินหน้าพูดกัน Inclusiveness Inclusive city ก็จะพบว่า รัฐบาลดำเนินการย้อนแย้งต่อกรอบคิดนี้ตลอด เราจึงมีโครงการปรับภูมิทัศน์เกิดขึ้นมากมาย ด้วยมองเมืองแบบแบน ๆ มองเมืองเชิงกายภาพ การสร้างพื้นที่เขียวโดนการไล่คนออก ความสะอาดเจริญด้วยตึกอาคาร การพูดถึงสังคมวัฒนธรรมแบบชาตินิยม ฯลฯ ที่การขับเคลื่อนแบบรัฐ เช่นนี้ มันล้นผลึกผู้คนไม่นับรวมผู้คนหลายกลุ่ม ที่ส่วนใหญ่ก็มักเป็นกลุ่มชายขอบ คนจนเมืองที่เข้าไม่ถึงฐานทรัพยากรต่างๆ ดังนั้น นโยบายสาธารณะที่รัฐดำเนินการกับการเคลื่อนไหวคัดค้านของประชาชน สะท้อนชัดถึงความไม่เข้าใจและไม่ยึดถือหลักการ inclusiveness หรือ inclusive city ไม่ได้ลดความเหลื่อมล้ำ รังแต่จะเบียดขับผู้คน แย่งชิงทรัพยากรท้องถิ่น

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- บทบาทของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.): คิดว่า พอช ทำงานได้ดีพอสมควร ไม่ใช่สมบูรณ์แบบ แต่ความเคลื่อนไหวตั้งแต่ การผลักดันให้ พอช กลายเป็นหน่วยงานของรัฐ เมื่อสมัยปฏิรูประบบราชการ ทำให้นโยบายนี้เมืองครรัฐที่ผลักดันอย่างจริงจัง และเห็นผล แต่การทำงานล่าช้าไปเนื่องจากปัญหาทางการเมืองและเศรษฐกิจ แต่การแก้ปัญหาคนจนเมือง แค่มิติที่อยู่อาศัย ไม่เพียงพอ ยังต้องมิติอื่นๆ ที่จะสร้างความเห็นอยู่ที่ดี (Wellbeing) ให้ประชากรกลุ่มนี้ด้วย ซึ่งเห็นว่า พอช ก็มีศักยภาพในการจะขยายมิติออกไป เช่น เรื่อง งานและรายได้ แต่ด้วยความจำกัดทั้งงบประมาณและทรัพยากร จึงทำได้ไม่มาก ต้องได้ความร่วมมือของหน่วยงานอื่นๆ ทั้งในกระทรวง พม. มหาดไทย และอื่นๆ เข้ามาบูรณาการช่วยเหลือกัน
- นโยบาย กลไกทางกฎหมาย และการบริหารจัดการของภาครัฐ: ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชากร คนยากจนที่ไม่มีรายได้เพียงพอต่อการหาที่อยู่อาศัยก็ต้องไปอยู่ในที่พักพิงชั่วคราวเองหรือสลัม ซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตไม่ดีทั้งในเชิงสุขภาพกายและสุขภาพจิต คนกลุ่มนี้เข้าไม่ถึงโครงการอย่างบ้านมั่นคง ดังนั้นรัฐต้องดูแลคนกลุ่มนี้ในรูปแบบสวัสดิการอย่างอื่น เมื่อคุณภาพชีวิตของเขาดีขึ้น ก็จะไม่ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางลบ: ปัญหาคุณภาพชีวิต คนต้องทำงานในเมืองมากขึ้น การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ ปัญหาเศรษฐกิจ การมีรายได้ต่ำ และหนี้สิน ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย และการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการในบางกรณีเข้าถึงไม่ถึง หรือแม้แต่วัสดิการบางอย่างด้วยกันก็เช่นเดียวกัน ซึ่งบางส่วนอาจจะถูกระบุว่าเป็นกลุ่มคนชายขอบได้ด้วยเช่นกัน ไม่มีนโยบายการจัดที่อยู่อาศัยที่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้ปัญหาของชุมชนแออัดไม่ได้ลดน้อยลง
 - ผลกระทบทางบวก: มีการจัดการชุมชนให้น่าอยู่ และสุขอนามัยที่ดี มีทัศนียภาพน่ามอง
- ประเด็นที่ 11.2 มลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะในเมือง การแก้ปัญหา มลพิษทางอากาศโดยเฉพาะ PM2.5 ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับหลายภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่แก้ไขเฉพาะหน้า

(1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- สาเหตุมาจากหลายปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ: การจะแก้ปัญหาต้องอาศัยทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ซึ่งการแก้ไขปัญหา นอกจากการออกกฎหมายเพื่อควบคุมแล้ว สิ่งสำคัญอีกส่วนคือทุกคนต้องตระหนักถึงปัญหาและให้ความร่วมมือ เช่น ลดการใช้รถส่วนตัว ซึ่งภาครัฐควรจัดให้มีการขนส่งสาธารณะที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ มีนโยบายให้ใช้รถที่ปล่อยมลพิษน้อยลง หรือเปลี่ยนมาใช้รถยนต์ไฟฟ้าแทนรถที่ใช้น้ำมันฟอสซิล
- ผลเสียต่อสุขภาพ: ประชาชนเริ่มมีปัญหาโรคทางเดินหายใจ ควรออกมาตรการควบคุมและลดความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์ที่จะทำให้เกิดมลพิษ
- การแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการทุกภาคส่วน: ต้องแก้ปัญหาระยะยาวและสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การคมนาคม อุตสาหกรรม การสร้างสวนสาธารณะ ฯลฯ ต้องคิดอย่างเป็นระบบ
- บทบาทของรัฐในการดำเนินมาตรการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง: ในช่วงที่เกิดปัญหารัฐก็พยายามออกมาตรการการแก้ไขปัญหาระยะสั้น ไม่มีเจ้าภาพที่ชัดเจน ไม่มีอำนาจดำเนินการและการสั่งการรวมศูนย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานคร ที่มีหน่วยงานจัดการจราจร และควรส่งเสริมการมีพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้น

(2) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 96.15 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- โครงสร้างเหตุปัญหาคับซ้อน: ปัญหา PM ถ้ามาจากการคมนาคมขนส่งสินค้า ก็ต้องสร้าง Hub ภายนอกเมือง ปัญหา PM ถ้ามาจากการก่อสร้าง ก็ต้องมีมาตรการที่เข้มงวดกว่านี้ และอาจจะมีมาตรการหยุดกิจกรรมในบางฤดูกาล ซึ่งอาจจะระบุในสัญญาหรือมาตรการ EIA ปัญหา PM ถ้ามาจากการเผาวัชพืชทางการเกษตรหรือเผาขยะ ต้องมีมาตรการลงโทษที่จริงจัง ปัญหา PM มาจากรถยนต์ ก็ต้องแก้ที่น้ำมันเชื้อเพลิงและประเภทของเครื่องยนต์ ซึ่งรัฐได้ดำเนินการส่วนนี้ไปบ้างแล้ว และ ประเด็นนี้น่าจะไม่ใช่อันเหตุสำคัญของประเทศ
- ผลกระทบทางลบต่อสถาบันการศึกษาและค่าครองชีพสูงขึ้น: การให้โรงเรียนหยุดการเรียนการสอนจากสภาพอากาศที่ไม่อำนวย การที่ประชาชนทั่วไปต้องดิ้นรนหา หน้ากากกันฝุ่นพิษมาใส่เพื่อป้องกันตัวเอง และเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอย่างไม่ควรจะเป็น เหล่านี้คือผลกระทบด้านลบที่เห็นได้ชัดจากการขาดการดำเนินงานที่เหมาะสมจากรัฐบาล
- ผลกระทบทางลบต่อสถาบันการศึกษาและค่าครองชีพสูงขึ้น: การให้โรงเรียนหยุดการเรียนการสอนจากสภาพอากาศที่ไม่อำนวย การที่ประชาชนทั่วไปต้องดิ้นรนหา หน้ากากกันฝุ่นพิษมาใส่เพื่อป้องกันตัวเอง และเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอย่างไม่ควรจะเป็น เหล่านี้คือผลกระทบด้านลบที่เห็นได้ชัดจากการขาดการดำเนินงานที่เหมาะสมจากรัฐบาล
- ผลกระทบทางลบต่อสุขภาพ: ปัญหามลพิษทางอากาศเกิดขึ้นในหลายเมืองใหญ่และต่อเนื่องมาหลายปีส่งผลกระทบต่อสุขภาพส่งผลกระทบต่อประชาชน โดยเฉพาะคนงานที่ต้องทำงานกลางแจ้ง หรือเดินทางด้วยรถสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีนัยสำคัญ
- รัฐบาลยังไม่มีแนวทางที่จะแก้ปัญหาเรื่องมลพิษทางอากาศอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้ปัญหาดังกล่าวรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

ประเด็นที่ 11.3 ระบบขนส่งมวลชนในเมืองใหญ่ทั่วประเทศมีแนวโน้มไปในทางที่ดี ทว่าการมีขนส่งมวลชนที่ดีนั้นนอกจากจะสามารถขนส่งผู้โดยสารไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ระบบขนส่งควรถูกพัฒนาไปพร้อมกับการวางผังเมือง มีขนาดที่เหมาะสม สามารถทำให้ประชาชน(ที่รวมไปถึงคนจน และคนพิการ)เข้าถึงได้ และยังสามารถจูงใจให้คนทุกระดับรายได้หันมาใช้บริการแทนการขับรถยนต์ส่วนตัว ซึ่งหากทำได้จะเป็นการลดปัญหารถติด

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 96.55 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - การให้ประชาชนทุกคนสามารถใช้ทรัพยากรได้เท่าเทียมกัน: จำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ออกนโยบายให้คำนึงถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น

- มาตรการสนับสนุนทางเศรษฐศาสตร์: แรงจูงใจ หรือภาษี นอกจากนั้น ระบบขนส่งสาธารณะควรจัดสรรให้มีประสิทธิภาพ ด้วย โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัย สะดวก ตรงต่อเวลา สะอาด และราคาประหยัด ระบบไม่เสียบ่อย รถไม่ขาดระยะ ตู้หรือขบวนโดยสารเพียงพอระหว่างชั่วโมงเร่งด่วน เป็นต้น ประชาชนจึงจะหันมาใช้ระบบดังกล่าว
 - ความเป็นเมืองโตเดี่ยวของกรุงเทพฯ: ประเด็นนี้ส่งผลกระทบกับการคมนาคมภายในจังหวัดอย่างยิ่ง และปัญหาการจราจรของกรุงเทพฯ ส่งผลต่อมลภาวะที่หนักหน่วง ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่สูงมาก
 - สถานการณ์โควิดในปัจจุบัน: ยิ่งเป็นปัจจัยให้คนหันไปใช้รถยนต์ส่วนตัวมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันการเสี่ยงจากการรับเชื้อจากระบบสาธารณะ ดังนั้น เรื่องความสะอาด ปลอดภัยจากการเว้นระยะจึงเป็นเรื่องสำคัญ
- (2) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 61.54 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- ถ้าระบบรถไฟฟ้าครอบคลุมตามแผนที่วางไว้น่าจะทำให้ลดการใช้รถส่วนตัวได้ แต่ควรลดค่าโดยสารให้เหมาะกับรายได้ของไทย อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์ COVID-19 ทำให้คนใช้รถส่วนตัวเพิ่มขึ้น เพื่อลดการสัมผัส/ป้องกันการระบาด รวมทั้งราคาน้ำมันที่ถูกลง ซึ่งอาจส่งผลในอนาคต
 - ผลกระทบจากการมีระบบขนส่งมวลชนที่ดีจะเป็นผลทางบวก เพียงแต่จะไม่เกิดขึ้นในระยะใกล้ ผลบวกจะเกิดขึ้นในระยะปานกลางเพื่อให้ผู้เดินทางเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทาง
 - มีทั้งผลดีและผลเสีย: ผลดีคือมีเส้นทางครอบคลุมมากขึ้น ผลเสียคือ อาจจะเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า เนื่องจาก การขนส่งมวลชนมีราคาแพง แต่ไปอยู่ในพื้นที่ที่ประชาชนไม่มีกำลังจ่าย จึงไม่ได้ถูกใช้งานเต็มประสิทธิภาพ

เป้าหมายที่ 12 การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

ประเด็นที่ 12.1 ประเทศไทยยังมีปริมาณขยะมูลฝอยที่สูงมาก แม้การบริหารจัดการจะทำได้ดีขึ้นแล้วก็ตาม ปัญหาขยะนอกจากจะสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชน ภายในประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 93.10 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ยุทธศาสตร์ชาติ: ประเทศไทยบรรจุเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยเข้าในยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการส่งเสริมเรื่อง BCG, พลังงานหมุนเวียน ทำให้มีความพยายามเพิ่มการ reuse/recycle มูลฝอย รวมทั้งมีการให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และการจัดการที่ดีแก่ประชาชน
 - ค่านิยมของคนไทยและมาตรการทางกฎหมายที่ไม่เข้มงวด: นอกจากระบบการจัดเก็บและทำลายขยะของสังคมไทย ที่เป็นปัญหาจากวิถีคิด ค่านิยมของคนไทยเอง และกฎหมายที่ไม่ได้บังคับใช้อย่างจริงจัง รัฐบาลยังเปิดให้มีธุรกิจเกี่ยวกับการรับซื้อขยะเข้ามายังประเทศไทยอีกด้วย ทำให้ขยะที่มีอยู่ในประเทศล้นเกิน และไม่มีวิธีการ/มาตรการในการกำจัดอย่างถูกต้อง
 - ปัญหาเชิงโครงสร้างของการจัดการขยะ: ในบางประเด็นของปัญหาขยะจะพบในเรื่องอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ปัญหาขยะกับน้ำท่วม ปัญหาขยะกับการเผาไหม้ ปัญหาขยะที่ต้องบำบัด/ทำลายพิเศษด้วย
- (2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ไม่เห็นด้วย เนื่องจากระบบการจัดเก็บขยะยังไม่ดี มีนโยบายในเรื่องขยะมากขึ้นแต่การส่งเสริมการทิ้งขยะยังไม่ถูกต้อง
- (3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 84.62 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- อันตรายจากขยะชุมชน: ประชาชนควรให้ความสนใจกับ "ขยะอันตรายชุมชน" ให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน เนื่องจากหากจัดการขยะอันตรายชุมชนไม่ดี จะสร้างปัญหามลพิษสำหรับรุ่นลูกหลานมากกว่าขยะประเภทอื่น
- ผลกระทบทางบวก: มีการจัดการขยะที่ดีตั้งแต่ต้นทางจะทำให้มีการนำขยะที่รีไซเคิลได้กลับมาใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีกหลายรอบ ซึ่งจะเป็นการลดการใช้ทรัพยากร และลดรอยเท้าคาร์บอน
- ผลกระทบทางลบ: เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อมในชุมชน และหากบางชุมชนที่อยู่ติดทะเล สามารถนำขยะลงสู่ทะเลได้ กลายเป็นขยะทะเล ก่อให้เกิดปัญหาต่อสัตว์ทะเลตามมา และทัศนียภาพท่องเที่ยวทะเลเสียหาย
- สถานการณ์การจัดการตามหลัก 3R: ในปัจจุบันผู้บริโภคเริ่มมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รวมทั้งผู้ผลิตที่เริ่มคำนึงถึง eco-design และนโยบายรัฐที่ออกมา เพื่อให้การจัดการขยะเป็นไปตามหลัก 3R แต่การดำเนินงานในปัจจุบันยังมีปัญหา เช่น พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปในช่วง covid-19 ในการบริโภคแบบ delivery มากขึ้น การเพิ่มขึ้นของขยะติดเชื้อ ราคาวัสดุรีไซเคิลที่ขายได้ที่ตกต่ำ ทำให้คนไม่สนใจจะแยกขยะเพื่อนำมาขาย

ประเด็นที่ 12.2 เศรษฐกิจไทยพึ่งการท่องเที่ยวมากจนเกินไป และหากไม่มีการหาทางเลือกอื่น ๆ มาเฉลี่ยกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเทศจะต้องประสบกับความท้าทายการบริหารจัดการทรัพยากร และปัญหาการช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนที่อาจจะตกงานในช่วงวิกฤต เช่นการระบาดของ โควิด-19 (ดูคำอธิบายเพิ่มเติม พร้อมภาพประกอบหน้า 46)

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 89.66 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- กรณีตลาดนักท่องเที่ยวชาวจีน: เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเศรษฐกิจของเราซบเซา ตั้งแต่จำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนลดลง จากอุบัติเหตุเรือล่มที่ภูเก็ต หรือการมีทัวร์ศูนย์เหรียญของนักท่องเที่ยวชาวจีน เมื่อรายได้ในส่วนนี้ขาดหายไปก็ไม่สามารถเติมเต็มได้จากภาคธุรกิจอื่นๆ เช่น การเกษตร หรือการผลิต เพราะสินค้าเกษตรเราคุณภาพในวันนี้ก็ไม่ได้โดดเด่น ส่วนสินค้าอื่นๆ ต้นทุนในการผลิตก็ไม่สามารถแข่งขันได้ ดังนั้นเมื่อเกิดโรคระบาด COVID-19 จึงทำให้รัฐบาลลังเลใจอย่างมากที่จะปิดประเทศไม่รับนักท่องเที่ยวเพราะ เป็นเส้นเลือดหลักของประเทศ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนของการพึ่งพาการท่องเที่ยวมากเกินไป
- สมดุลทางเศรษฐกิจในภาคส่วนอื่น: รัฐบาลควรออกนโยบายเพื่อรักษาสมดุลของ sector ต่างๆ ของเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ให้อยู่ในสัดส่วนที่เกื้อกูลกัน ดังนั้น

จึงควรมีการแบ่งน้ำหนักของการจัดการไปที่ภาคส่วนอื่นๆ ด้วย ให้เป็นลักษณะเกื้อกูลกัน ไม่ใช่พึ่งพาอาศัยกัน นอกจากนั้น ภาคส่วนที่เป็นส่วนเชื่อมโยง ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย เพื่อลดผลกระทบจากสภาวะวิกฤติ

- การกระจายประเภทของการท่องเที่ยว: ภาคการท่องเที่ยวของไทย ควรมีการกระจายประเภทของการท่องเที่ยว (diversification) มีไม่เฉพาะเรื่องธรรมชาติทางทะเล และ แหล่งสถานบันเทิง หากต้องเพิ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ตามท้องถิ่น) และ การท่องเที่ยวเชิงศิลปะ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวจะต้องเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (ควรใช้โอกาสของ COVID-19 พิสูจน์ให้เห็นว่าธรรมชาติจะยั่งยืนได้ ถ้ามนุษย์เบียดเบียนธรรมชาติน้อยลง) รวมทั้งต้องเป็นการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงกระจายรายได้ไปยังท้องถิ่น (ปฏิรูปธุรกิจท่องเที่ยว) และ เรียนรู้สังคม/ธรรมชาติของไทย (ปฏิรูปแผนการท่องเที่ยว)

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ไม่จำเป็นที่จะต้องจัดเงินเพื่อเยียวยาแรงงานภาคการท่องเที่ยว เพราะงานที่ใช้ทักษะเดียวกัน ประเภทให้บริการนั้น transferable skill มาทำสิ่งอื่นเพื่อหาเลี้ยงชีพโดยสุจริตได้ ทางการเงินผู้ประกอบการต่าง ๆ ช่วงที่ได้กำไรจากการท่องเที่ยวก่อนหน้านี้ ควรนำมาจัดสรรช่วยเหลือผู้คนในกลุ่มธุรกิจ มากกว่านำเงินของรัฐที่ต้องกู้ยืมเงินประชาชนในอนาคต มาแจกจ่ายฟรีให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ที่จริงๆ แล้วทักษะในการทำมาหากินนั้นควรแสวงหาโอกาสอื่นในการรับจ้างหรือหารายได้ การพึ่งพาคนจากต่างประเทศนั้นไม่ยั่งยืนแน่นอน
- สถานการณ์โควิด อาจจะทำให้เราคิดว่า พึ่งพาการท่องเที่ยวมากเกินไป แต่ดิฉันเห็นว่า การท่องเที่ยวเป็นตัวเสริมแรงภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมของประเทศในช่วงเริ่มต้น หลังจากนั้นเติบโตด้วยศักยภาพของตัวเอง industry เอง และกลายเป็นสัดส่วนใหญ่ของ gdp อย่างไรก็ตามโควิด รวมถึงภัยพิบัติ และ สถานการณ์ต่าง ๆ มักจะส่งผลกระทบต่อทุกอุตสาหกรรม ไม่เลือกเฉพาะการท่องเที่ยว แต่มีความมากน้อยแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ ดิฉันมีความเห็นว่า ในทุก ๆ วิกฤติ รัฐจะต้องมีมาตรการช่วยเหลือ เยียวยา แก้ปัญหา พื้นฟู รัฐควรจะไปข้างหน้า มองหาความเป็นไปได้แบบ worst case scenarios ในทุกรูปแบบ เพื่อเตรียมการบริหารประเทศให้มีความสมดุล และพ่วงกันผ่านแต่ละสถานการณ์ไปได้

(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 92.31 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก คือ ภาครัฐและส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ควรเร่งพัฒนาเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน การกระจายการลงทุน การเน้นเศรษฐกิจฐานราก พร้อมมาตรการแรงจูงใจและมาตรการรักษา/ฟื้นฟูแหล่งมรดกทางธรรมชาติและทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งอาจต้องพิจารณาในหลาย ๆ ปัจจัยซึ่งหนึ่งในการพิจารณาเรื่อง carrying capacity
- ผลกระทบทางลบ: จากการระงับการเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก ทำให้ภาคการท่องเที่ยวของไทยชะงักงัน และเศรษฐกิจตกต่ำอย่างมาก จึงเป็นเรื่องของความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐและภาคประชาสังคมต้องช่วยกันผลักดันภาคธุรกิจอื่น ๆ ให้ก้าวขึ้นมาแบ่งเบาภาระด้านรายได้จากการท่องเที่ยว

เป้าหมายที่ 13 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ประเด็นที่ 13.1 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมายังไม่ลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการปรับตัว (adaptation) และความยืดหยุ่น (resilience) ต่อภัยพิบัติของประเทศไทยไม่ได้ดีขึ้นเท่าที่ควร

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ข้อมูลที่นำมาแสดงอาจยังไม่เพียงพอที่จะสรุปได้ว่าการปรับตัวของไทยไม่ดีขึ้น: หากมูลค่าความเสียหายที่นำมาแสดงนั้นเป็นการคิดมาจากค่าชดเชยเงิน ก็อาจจะไม่ได้สะท้อนการปรับตัว ตัวอย่างเช่น ประชาชนมีการปรับตัวเช่น ยกพื้นบ้านขึ้นเพื่อหนีน้ำท่วม แต่เมื่อมีน้ำท่วม รัฐก็ถือว่าเป็นผู้ประสบภัยได้ค่าชดเชยเช่นกัน ซึ่งในกรณีตัวอย่างเช่นนี้ ก็ไม่ได้เป็นการสะท้อนว่าไม่มีการปรับตัวแต่อย่างใด ยังเห็นว่าในความเป็นจริงแล้ว มีหลายพื้นที่ทั่วประเทศได้ถอดบทเรียนจากภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เคยเผชิญในอดีต มาปรับตัวเพื่อตั้งรับกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น
 - ประเทศไทยควรมีการดำเนินการเชิงรุก: การป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติไปด้วยการที่ความเสียหายฯ ไม่ลดลงอาจเป็นเพราะทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายมากขึ้น การปรับตัวและความยืดหยุ่น เป็นการดำเนินการเชิงรับ ซึ่งอาจไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ดี
 - มูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นลดลงอย่างมากและมีสัดส่วนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น: แสดงว่าประเทศไทยสามารถปรับตัวและความยืดหยุ่นในระดับหนึ่ง แต่หากภัยพิบัตินั้นไม่ได้มาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแต่เกิดจากโรคระบาด คนไทยก็มีความสามารถในการปรับตัวและความยืดหยุ่นระดับหนึ่ง จึงทำให้จำนวนผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตในจำนวนที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน ๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐๐ โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ประชาชนไทยปรับตัวกับภัยพิบัติได้ดี แต่ นโยบายบริหารหลังภัยพิบัติไม่ดี
- ประเทศไทยควรมีการดำเนินการเชิงรุก คือ การป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติไป ด้วย การที่ความเสียหาย ไม่ลดลงอาจเป็นเพราะทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายมากขึ้น การปรับตัวและความยืดหยุ่น เป็นการดำเนินการเชิงรับ ซึ่งอาจไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ดี
- มูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นลดลงอย่างมากและมีสัดส่วนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แสดงว่าประเทศไทยสามารถปรับตัวและความยืดหยุ่นในระดับหนึ่ง แต่หากภัยพิบัตินั้นไม่ได้มาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแต่เกิดจากโรคระบาด คนไทยก็มีความสามารถในการปรับตัวและความยืดหยุ่นระดับหนึ่ง จึงทำให้จำนวนผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตในจำนวนที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ

(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก: ชุมชน หรือพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติมีการปรับตัวได้ และสามารถลดผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม เกิดความร่วมมือกันในการปรับตัว อาทิ จากชุมชนในพื้นที่ ภาคเอกชนหรือนักวิจัยจากภายนอก เข้ามาช่วยเหลือ
- ผลกระทบทางลบ: ประชาชนต้องเสียงบประมาณ ชีวิต และทรัพย์สิน ในการปรับตัวต่อภัยพิบัติภาครัฐและส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ไม่สามารถปรับตัวและความยืดหยุ่นต่อภัยพิบัติและการบริหารจัดการภัยพิบัติถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานรองรับอยู่ ซึ่งจะเห็นได้จากหลายๆ กรณีของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น
- ผลกระทบต่อภาคเกษตร: ทำให้เกษตรกรและผู้ที่ต้องอาศัย ขึ้นอยู่กับ หรือได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ เป็นหนี้ ไม่มีวันลืมตาอ้าปากได้ อยู่ในกลุ่มรายได้ต่ำหรือภาวะยากจนต่อไปตั้งแต่เกิดจนตาย

เป้าหมายที่ 14 มหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล

ประเด็นที่ 14.1 ประเทศไทยใช้ประโยชน์มากมายจากพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล ทว่าประเทศกลับคุ้มครองพื้นที่เหล่านี้เพียงเล็กน้อย หากยังไม่มีเปลี่ยนแปลง พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลอาจเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม

(1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 75.86 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17.24 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ปัจจุบันปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของพื้นที่ชายฝั่งและทางทะเลได้รับการพูดถึงและเริ่มมีการจัดการมากขึ้น มีการควบคุมการทำประมง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พยายามรณรงค์ให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างมีความรับผิดชอบ รวมทั้งประเด็นเรื่องขยะทะเล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากขยะบนบก ที่ได้มีการพูดถึงเป็นอย่างมากในช่วงปีที่ผ่านมา ได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อให้มีการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ทางทะเลอย่างยั่งยืน
- ควรจะมีนโยบายถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องความยั่งยืนทางธรรมชาติให้กับชุมชนและบุคคลที่หาประโยชน์จากพื้นที่ชายฝั่งและทะเล
- คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรได้ แต่สาเหตุของปัญหานี้มักเกิดจากการปล่อยมลพิษจากแผ่นดิน ซึ่งอาจไม่ได้สะท้อนถึงการให้ทรัพยากรชายฝั่งอย่างแท้จริง และยังไม่รวมข้อมูลขยะที่ไหลลงสู่ทะเลอีกด้วย ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรมการบริโภคแบบใหม่ที่นิยมกันตามกระแสตลาดทุนนิยมเสรี จนไปเบียดเบียนธรรมชาติไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง
- ในปัจจุบันพื้นที่ป่าชายเลนของเพิ่มมากขึ้น และประมงชายฝั่งก็มีรายได้ดีขึ้น เพราะมีมาตรการห้ามเรืออวนลาก การจัดการการกัดเซาะหาดทรายที่ใช้โครงสร้างแข็งกันคลื่น ป้องกันการกัดเซาะ จนกลายเป็นการทำลายหาดทราย แต่ยิ่งเกิดการกัดเซาะและมีการใช้มาตรการกีดกันอยู่

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล ของประเทศไทยได้รับการคุ้มครอง สอดคล้องกับเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่กำหนดในตัวชี้วัดของ SDGs คือร้อยละ 10 แต่ทั้งนี้ รัฐบาลได้กำหนดให้พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลที่มีการคุ้มครองอยู่ในการควบคุมดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช

และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง นอกจากนั้น พื้นที่ของจังหวัดที่มีการพัฒนาสูงและควรได้รับการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อม ก็จะถูกประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมด้วยแล้ว

(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 82.61 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.04 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.35 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางลบ คือ สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติอันทรงคุณค่า ทำลายสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของโลกในระยะยาว และหากการดูแลชายฝั่งและทะเลยังขาดการจัดการที่ดี ตลอดจนโครงการใหญ่ๆ บางโครงการที่จะเกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ชายฝั่ง เนื่องจากชายฝั่งและมหาสมุทรเป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์
- โดยส่วนใหญ่ผลกระทบส่วนมากจะเป็นทางลบ คือ carrying capacity รองรับไม่ไหว อีกทั้งเรื่องของ ecological footprint ก็เช่นเดียวกันที่ไม่สามารถจำกัดการใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งในท้ายที่สุดอาจจะส่งผลกระทบเป็นภาพรวมในระบบนิเวศน์ทั้งหมด

ประเด็นที่ 14.2 มาตรการห้ามนำเข้าสินค้าประมงจากไทยโดยสหภาพยุโรป เนื่องด้วยปัญหา Illegal, Unreported, and Unregulated (IUU) Fishing เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ไทยพัฒนากฎหมายว่าด้วยการประมง เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตลาดและองค์กรระหว่างประเทศในฐานะปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้ไทยหันมาสนใจปัญหาต่าง ๆ ในประเทศมากขึ้น

(1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 72.41 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 24.14 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- กลุ่มประเทศในสหภาพยุโรปเป็นกลุ่มที่นำเข้าสินค้าประมงที่สำคัญของไทย ทำให้ต้องมีการทบทวนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรการ IUU ดังกล่าว นอกจากนั้น หากปัญหา IUU ไม่ได้รับการแก้ไข จะทำให้เป็นอุปสรรคในการส่งออกสินค้าประมงไปยังตลาดอื่นในระยะเวลาที่จำกัด และตลาดมีความไม่แน่นอนสูง อีกทั้งยังอาจต้องเจอข้อบังคับหรือมาตรการแบบเดิม การแก้ไขปัญหาภายในประเทศให้มีการดำเนินการตามข้อบังคับหรือเงื่อนไขจึงเป็นสิ่งที่ถูกต้อง
- การประมงในทะเลหรือมหาสมุทรเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้ทรัพยากรร่วม (Common resources) ค่อนข้างสูง ดังนั้นการกำกับดูแลโดยองค์กรระหว่างประเทศเพื่อให้ประชาชนในแต่

ละประเทศสามารถเข้าถึงและใช้ทรัพยากรได้อย่างเป็นธรรมและไม่มีการแบ่งแยกหรือกีดกันใน การเข้าถึงทรัพยากร

- ควรฝึกให้ประมงพื้นบ้าน และธุรกิจประมงช่วยกันส่งผลให้ทรัพยากรทางทะเลมีมากขึ้น รู้จักรวบรวมและบันทึกข้อมูลด้านชีววิทยา และเก็บตัวอย่างของสัตว์น้ำที่จับได้ และข้อมูลอื่นใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสืบค้น

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- กฎหมายดังกล่าวในหลายมาตราส่งผลต่อประมงพื้นบ้านของไทย ด้วยกฎหมายที่นำมาใช้ไม่สอดคล้องกับสภาพ ภูมิศาสตร์ และวิถีของประมงไทย

(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก คือ สามารถส่งออกสินค้าไปยังกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรปได้ตามเงื่อนไข และถือเป็นการปฏิบัติที่ดีที่มีการส่งสินค้าออกเป็นไปตามมาตรฐานของสหภาพยุโรป (EU)
- ผลกระทบทางลบ คือ ชาวประมงในประเทศต้องมีการลงทุนให้มีการจัดการเพิ่มมากขึ้น เป็นภาระค่าใช้จ่ายแก่กลุ่มชาวประมง
- ปัญหาลักษณะนี้จะกลับมาอีก เพราะด้านหนึ่งอาจเป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้า อีกด้านหนึ่งอาจเป็นเพราะประเทศไทยยังขาดสำนึกในการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- การแก้ปัญหารวมถึงเรื่องการจัดการการค้ามนุษย์ (แฝงมากับลูกเรือประมง) และการใช้อุปกรณ์ที่ถูกต้องในการทำการประมง

เป้าหมายที่ 15 ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก

ประเด็นที่ 15.1 การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาใหญ่ทางด้านสิ่งแวดล้อม และเกิดขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกเพื่อใช้ในการเกษตร และการบุกรุกโดยนายทุนและผู้มีอำนาจเพื่อสร้างรีสอร์ทและบ้านพัก

(1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 86.21 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.79 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ความลักลั่นในการใช้กฎหมาย: ในภาพข่าวที่ปรากฏของการเห็นป่าไม้โดนโค่นเพื่อทำพื้นที่การเกษตรขนาดใหญ่ การจัดสร้างบ้านพักของข้าราชการในเชียงใหม่เป็นภาพสะท้อนของความลักลั่นในการจัดการกฎหมายพื้นที่ป่าสงวนของไทยเป็นอย่างดี การไม่สามารถรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างแล้วคืนที่ป่านั้นเป็นความเสียหายอย่างใหญ่หลวง นอกจากนี้ การใช้พื้นที่ป่าเพื่อทำเหมืองแร่หรือ ผลิตปูนซีเมนต์ก็เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาด้วยเช่นกัน
- การกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และการเข้าถึงสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชน: โดยพิจารณามาตรการหลัก ๆ เพื่อผลักดันให้มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย เช่น กองทุนธนาคารที่ดิน และการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการที่ดิน
- การปักปันเขตพื้นที่ป่าไม้: พื้นที่ป่าของไทยส่วนใหญ่ไม่ได้มีแนวปักเขต และอยู่ติดกับพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน จึงทำให้ถูกบุกรุก หรือถูกล้ำได้ง่าย ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและภูมิประเทศที่แห้งแล้ง ชาวบ้านบางรายจึงต้องการลดพื้นที่ทำกิน โดยการขายให้นายทุน
- ประเด็นนายทุน: เห็นด้วยว่ามีนายทุน เข้าไปใช้พื้นที่ป่าไม้ แต่การใช้คำว่า "บุกรุก" เพื่อใช้ในการเกษตร สะท้อนว่าไม่เข้าใจปัญหาข้อพิพาทระหว่าง ป่าไม้ กับ ประชาชน เพราะบางครั้งกฎหมายก็มาบุกรุกคน เพราะคนอยู่มาก่อนประกาศเขตป่า ไม่ใช่คนบุกรุกพื้นที่ป่า

(2) ไม่มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว

(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- เนื่องจากภาครัฐและหน่วยงานในพื้นที่ขาดความใส่ใจในการรับผิดชอบในการทำงาน หรืออาจจะเป็นปัญหาจากนักการเมืองท้องถิ่น ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ใช้เงินซื้อด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย

- สังคมไทยไม่ตระหนักถึงความสำคัญในภาพรวมของการมีพื้นที่ป่าไม้ ไม่เห็นว่ามีประโยชน์ต่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นกฎหมายหละหลวมในการดูแลการทำผิวดินในด้านนี้ รวมทั้งบุคลากรและหน่วยงานที่ดูแลก็มีจำนวนจำกัดและไม่มีประสิทธิภาพ
- พื้นที่ที่ถูกทำลายไป ถึงแม้จะยึดกลับคืนมาได้ แต่ต้องใช้ระยะเวลานานมากในการฟื้นฟูให้กลับมา มีสภาพทางธรรมชาติแบบเดิม ผลลบที่เกิดขึ้นก็คือ การส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์และอาจจะส่งผลให้เกิดสภาพภูมิอากาศแปรปรวนแบบลูกโซ่
- "พื้นที่ป่า" ตามสถิติทางการของไทย มีแนวโน้มคงที่หรือเพิ่มขึ้น เนื่องจากนิยามของป่า มีการปรับเปลี่ยนไป การบุกรุกป่าเพื่อการเกษตรและอื่น ๆ เป็นปัญหา แต่การนับป่าปลูก เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ (อุตสาหกรรมที่ใช้ไม้ ไม้เพื่อการก่อสร้าง หรือแม้แต่ป่าปลูกเพื่อดูดคาร์บอน) เป็นพื้นที่ป่า ทำให้เกิดพื้นที่ที่มีต้นไม้ แต่ขาดความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ

ประเด็นที่ 15.2 มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวบ้าน ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่ป่า

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 68.97 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 24.14 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า ไม่ใช่มาตรการที่เป็นปัญหาเพราะรัฐบาลนี้เท่านั้น แต่มันเป็นปัญหาชุดความคิดเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินที่ต่างกันระหว่าง รัฐ กับประชาชน ที่เป็นปัญหาส่งสมมาตลอดในโครงสร้างที่มีเจ้าของที่ดินกระจุกตัว และมีหลายใหญ่ไม่ก็ราย
 - การมีส่วนร่วมของชุมชนควรพิจารณาจากคนที่อยู่บนพื้นที่ที่แท้จริง ไม่ใช่จากผู้นำชุมชนที่มักจะโอนอ่อนหรือให้ข้อมูลตามผู้มีอำนาจมากกว่า วิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่ป่ามักมีคติชนที่จะอนุรักษ์พื้นที่มากกว่าทำลาย มาตรการในการทวงคืนควรมองให้เห็นถึงประเด็นปัญหา และมีนโยบายในการเยียวยาผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง(ถ้ามี)ซึ่งไม่ควรกระทบวิถีดั้งเดิม
 - นอกจากการมีส่วนร่วมจะไม่เคยเกิดขึ้นในการแก้ไขปัญหาแล้ว ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น ยังหนักหนาเพิ่มขึ้นกว่าเดิม หลายชุมชน ชาวบ้านถูกจับกุม ประกันตัวหลักทรัพย์ 1-2 ล้านบาท ที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมของกรม.
- (2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - รัฐต้องสนับสนุน ชุมชน หน่วยงานระดับพื้นที่ต้องช่วยเหลือชุมชนเต็มกำลังความสามารถ

- การไม่เห็นข่าวเกี่ยวกับการจับกุมนายทุน ไม่ได้หมายความว่า ไม่มีการจับกุมนายทุน หรือ ข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในป่า ดินเห็นด้วยกับมาตรการทวงคืนป่า แต่รัฐควรจัดทำแผนบูรณาการระยะยาวที่จะสร้างแหล่งที่อยู่อาศัยใหม่ หรือ การหาอาชีพใหม่ ให้กับผู้บุกรุกที่เป็นประชาชน ในเรื่องการถือครองที่ดิน และ การเข้าถึงสิทธิประโยชน์การใช้ที่ดิน ควรดำเนินการไปตามความเหมาะสม
- (3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- การออกมาตรการทวงคืนป่า โดยไม่ได้รับข้อมูลรอบด้านหรือข้อมูลจากชาวบ้านก่อนการตัดสินใจ อาจทำให้การตัดสินใจผิดพลาดและเกิดการต่อต้านอย่างรุนแรง
 - มาตรการนี้สะท้อนถึงแนวคิดหลักของรัฐบาลไทยในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร นั่นคือ แนวคิดแบบสมัยใหม่ ที่ใช้การจัดการแบบง่าย อำนาจรวมศูนย์ วิธีเดียวใช้กับทุก ๆ กรณี ซึ่งขาดความละเอียดอ่อนและไม่ให้ความสำคัญกับวิถีและองค์ความรู้แบบอื่น ๆ ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการทำงานของรัฐบาลทุกประเด็น กรณีนี้ก็เช่นกัน การใช้มาตรการเดียวกันกับทั้ง นายทุน และชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดปัญหาชุมชนถูกบังคับย้ายถิ่น ขาดที่ทำกิน
 - การทำงานในการดูแลรักษาป่านั้นควรต้องมีคนในพื้นที่เข้าไปดูแลร่วมทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เพราะเป็นสิ่งสำคัญมาก ๆ ที่ต้องใช้คนในพื้นที่ เพราะทำให้เขาเกิดความหวงแหนทรัพยากร ในพื้นที่ที่เขาได้ ขาดจากวิถีวัฒนธรรมเดิม และอื่นๆ

ประเด็นที่ 15.3 ปัญหาการเกิดไฟป่าในประเทศไทยยังคงรุนแรง และสร้างความเสียหายอย่างหนักให้แก่ประเทศทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
- ปัญหาไฟป่าที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นในแต่ละปี นอกเหนือจากการเผาไร่ไถนาแล้ว อีกส่วนหนึ่งเกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศดังเช่นที่เกิดในออสเตรเลียจากปัญหาของกระแสน้ำทะเลไหลกลับ Indian Ocean Dipole ทำให้อากาศแห้งแล้งกว่าปกติ และการจัดการไฟป่า ที่ไม่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวางเพลิงของคน ซึ่งป่าเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญของประเทศทั้งเป็นแหล่ง อาหาร การผลิตน้ำ การรองรับน้ำ และสัตว์ป่า ถ้าพื้นที่ป่าลดลงจะส่งผลกระทบต่อสภาพอากาศ ความอุดมสมบูรณ์ในประเทศ

- ให้ความร่วมมือกับผู้ที่รุกเข้ามาในพื้นที่ป่าเนื่องจากปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดินและระบบเกษตรพันธสัญญา เน้นการลดไฟป่า ดับไฟป่านั้นจะต้องวิเคราะห์ปัญหาแบบองค์รวม และรวมมิติทางวัฒนธรรมมาผนวกกับข้อมูลเชิงสถิติ
 - การเกิดไฟป่าอาจเป็นผลจากการบุกรุก หรือไม่ระมัดระวัง และด้วยความที่ผืนป่าอยู่ห่างไกลจากชุมชน เข้าถึงยากไม่ทันการ ในขณะที่ไฟลุกลามอย่างรวดเร็วจึงทำให้เกิดความเสียหายในบริเวณกว้าง ซึ่งนอกจากจะกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์วิทยา แล้ว ยังมีผลเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศด้วย เพราะไม้เป็นทรัพยากรที่มีมูลค่าสูง เป็นพืชเศรษฐกิจ ที่ต้องใช้ระยะเวลาในการปลูกหลายปี นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อพื้นที่ทำกินของชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงด้วย
- (2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- พบข้อมูล แต่คิดว่าพบน้อยลง
- (3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- ข่าวสารเกี่ยวกับไฟป่า รวมทั้งผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นในทุกๆด้านได้รับการเผยแพร่ให้ทราบโดยทั่วกัน และเป็นข่าวที่ต่อเนื่องที่ไม่ได้รับการแก้ไขให้เห็นเป็นรูปธรรม
 - มาตรการ Zero Burning ควรจะนำมาใช้อย่างจริงจัง และ ควรเป็นมาตรการบังคับ มิใช่มาตรการสมัครใจ และมาตรการ Zero Burning ควรจะบังคับใช้กับทุกจังหวัด (ไม่ควรเน้นที่ภาคเหนือหรือภาคอีสาน)
 - ไม่มีการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างจริงจังระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสาเหตุของปัญหาไฟป่าทั้งที่มาจากคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ต้องอาศัยการพูดคุยและสร้างมาตรการเชิงกฎหมายและการบริหารจัดการที่ชัดเจน รวมทั้งต้องดึงคนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งหมดมาร่วมกัน

เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก

ประเด็นที่ 16.1 คดีฆาตกรรมในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึง 2560 มีแนวโน้มที่ลดลง อันเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความปลอดภัยที่ดีขึ้น

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 31.03 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 37.93 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 31.03 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ความปลอดภัยที่ปรากฏเป็นความปลอดภัยทางกายภาพซึ่งมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ความปลอดภัยและความมั่นคงในจิตใจมีแนวโน้มลดลง โดยเห็นได้จากจำนวนผู้ป่วยจิตเวช อัตราการทำร้ายร่างกายตนเองหรือการฆ่าตัวตายมีมากขึ้น การตั้งประเด็นเรื่องความปลอดภัยในลักษณะผู้อื่นเป็นผู้กระทำ อาจจะไม่ครอบคลุม
 - ควรสร้างนิสัยใหม่ตั้งแต่วัยเยาว์ ให้มีสันติภาพในใจ ลดความต้องการ ลดความคาดหวัง ลดคดีอาชญากรรมต่าง ๆ ได้
 - นอกจากนั้นควรพิจารณาถึงความรุนแรงของคดีฆาตกรรมด้วย อาทิ คดียิงกราดโคราช ซึ่งเป็นหนึ่งคดี แต่มีผลกระทบสูงมาก หรือคดีปล้นร้านทองที่ลพบุรี ลักษณะของความรุนแรงมาก เป็นการฆ่าคนที่ไม่เคยรู้จักกันโดยไม่สนใจ
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 37.93 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ต้นปี 2563 เป็นต้นมามีคดีฆาตกรรม / อาชญากรรมที่ส่งผลให้มีคนเสียชีวิตจำนวนมาก เช่นกรณีไอซ์หีบศพ ผอ.กราดยิงชิงทอง จำโคราช
 - สิ่งที่เสนอมาเป็นสถิติหนึ่งที่มีแนวโน้มในทางที่ดีขึ้น แต่เรื่องความปลอดภัยและความรุนแรง ไม่สามารถบอกได้เพียงจากประเด็นการฆาตกรรมเพียงอย่างเดียว ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การล่อลวงเมตทางเพศ และความรุนแรงในสังคมเสมือนของโลกออนไลน์ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่กระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพจิตของประชากรเช่นกัน และต้องบูรณาการปัญหาทั้งหมดเพื่อจัดการบรรเทาและแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม
 - การรายงานผลตัวเลขฆาตกรรมเพียงตัวเลขเดียว ไม่อาจจะตีความว่าปลอดภัยขึ้นได้ ควรกล่าวถึงตัวเลขอาชญากรรมอื่น ๆ ด้วย

- แม้สถิติจะแสดงให้เห็นว่าลดลง แต่ไม่ได้บ่งบอกว่ามีความปลอดภัยที่ดีขึ้น ทั้งนี้ต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ส่วนประกอบอื่นด้วย เช่นในหลายคดี เป็นการฆาตกรรมกันในครอบครัว หรือในหมู่คนที่รู้จักกันเอง ทำให้ไม่สามารถอยู่อย่างไว้วางใจกันได้
 - นอกจากฆาตกรรมแล้วยังมีความไม่ปลอดภัยสาธารณะในรูปแบบอื่น ๆ อีกมากมายที่ทำให้เสียชีวิตได้ เช่น อุบัติเหตุทางถนน นักเรียนตีกัน การสังหารหมู่ เป็นต้น จึงไม่คิดว่า ประเทศไทยอยู่ในจุดที่จะบอกว่าจะมีความปลอดภัยสาธารณะที่ดีขึ้น
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 94.74 และจะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.26 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- ควรสร้างการเรียนรู้กับทักษะชีวิตการเคารพสิทธิเพื่อนมนุษย์ มีหลักสูตรสิทธิมนุษยชนให้เรียนรู้ตั้งแต่อนุบาล
 - ประเทศไทยต้องเสียทรัพยากรบางส่วนในการดูแลผู้ป่วยด้านจิตเวช
 - ผลกระทบทางลบ เช่น ชาวฆาตกรรมมีจำนวนมาก และชาวเขาเลิกเห็นวิธีการฆาตกรรมทำให้เกิดการเรียนรู้แบบมากขึ้น และเทคโนโลยีเข้ามาทำให้เกิดโอกาสในการจัดซื้ออาวุธปืนมากขึ้น ทำให้เกิดการฆาตกรรมได้ง่ายขึ้น

ประเด็นที่ 16.2 ประเทศไทยมีปัญหามากมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และควรที่จะรีบลดปัญหาเหล่านี้ให้เร็วที่สุด

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
- ควรเร่งหามาตรการให้รวดเร็ว โดยให้มีการแก้ไขกฎหมายให้มีโทษรุนแรงมากขึ้น เพื่อป้องกันหรือกำราบเนื่องจากปัจจุบันมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนกันอย่างไม่เกรงกลัวกฎหมาย โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมาย พร้อมกับสร้างสรรคกิจกรรมด้านอื่นควบคู่ไปด้วย อาทิ การรณรงค์ให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่อง การละเมิดสิทธิมนุษยชน
 - การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่เมืองหรือชนบท แต่มักเกิดขึ้นกับกลุ่มคนที่ไม่มีทางสู้ กลุ่มเปราะบาง กลุ่มชาติพันธุ์ องค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือหรือเป็นตัวกลางในการแก้ปัญหา มักเป็นองค์กรต่างประเทศ แต่ปัจจุบันรัฐบาลมีมาตรการบางอย่างที่ทำให้องค์กรระหว่างประเทศเข้ามาทำงานในไทยอย่างยากลำบากมากขึ้น

ประกอบกับรัฐบาลมีผู้นำที่เป็นทหารมาก่อน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนแตกต่างออกไป ทำให้สถานการณ์เรื่องนี้น่าจะแย่งในอนาคต

- เห็นด้วยที่สุด องค์กรที่รับผิดชอบอย่าง กสม. ทำงานไร้ประสิทธิภาพในฐานะเป็นองค์กรอิสระ
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- รัฐบาลนี้ทำได้ดี
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 95.24 และจะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- คนไทยมีความรู้และความเข้าใจต่อเรื่องสิทธิมนุษยชนน้อยมาก ซึ่งไม่สอนอยู่ในระบบการศึกษาภาคปกติด้วย นอกจากนั้นการแก้ไขปัญหาเรื่องนี้มักอยู่ที่ภาครัฐเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่มีมาตรฐานที่เป็นสากลและไม่เป็นธรรมอย่างแท้จริง
 - ประเด็นดังกล่าวเกิดขึ้นมาหลายปีแล้ว และมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นต่อเนื่องหากรัฐบาลยังไม่ได้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
 - ผลกระทบทางบวก คือ มีหน่วยงาน มูลนิธิเข้ามาช่วยประชาชนมากขึ้น
 - ผลกระทบทางลบ คือ เกิดขึ้นในระดับครอบครัวมากขึ้น ต้องเพิ่มหลักสูตรที่ให้ความรู้ ด้านคุณธรรม จริยธรรม กฎหมายการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้ประชาชนรับรู้เพิ่ม
 - ผลกระทบทางลบ คือ ปัญหาเกิดขึ้นอย่างมากกับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนจนที่ไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือ

ประเด็นที่ 16.3 ประเทศไทยดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันที่ย่ำแย่ ประชาชนหลายคนไม่พอใจกับความไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรมของศาล ซึ่งจะเป็นปัญหาอย่างมาในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ปัญหาการคอร์รัปชันทางนโยบาย และปัญหาความโปร่งใสและการตรวจสอบผู้มีอำนาจทางการเมือง เป็นปัญหาสำคัญเชิงโครงสร้างที่ประเทศต้องรับมือ
 - ความเป็นอิสระขององค์กรตรวจสอบ แนวทางการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานและจริงจัง รวมถึง บทลงโทษที่เข้มข้น เป็นสิ่งที่ยังขาดอยู่
 - มีหลักฐานปรากฏชัดเจนต่อเนื่องทุกวัน โดยเฉพาะในช่วงการระบาดของโควิดซึ่งเป็นวิกฤตของประเทศ ก็ปรากฏการคอร์รัปชัน โดยที่ไม่มีการตรวจสอบดำเนินคดี หรือเอาผิด แม้มีการเรียกร้องจากประชาชน แต่รัฐบาลก็ไม่สนใจจะดำเนินการในเรื่องนี้แต่อย่างใด
 - คนไทยขาดความเชื่อมั่นในระบบยุติธรรมมานานแล้ว เพราะสังคมไทยยังมีลักษณะเห็นแก่พวก พ้อง และสองมาตรฐาน
 - การขาดความเป็นประชาธิปไตย การผูกขาดอำนาจของ “อำมาตย์”
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็น ต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- มีเพียงกลุ่มคนที่เสียผลประโยชน์ที่ออกมาปั่นกระแส และใช้สื่อออนไลน์มาก รัฐบาลควรมี มาตรการที่เด็ดขาด ในการจัดการกับคนกลุ่มนี้มาก
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 95.83 จะเกิดผล กระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางลบ ประเทศไทยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือทางการเมืองจนประเทศขาดความ เข้มแข็งทางกฎหมาย
 - การคอร์รัปชัน มีแต่ผู้รู้ประเทศไม่ให้ก้าวไปข้างหน้า ที่สำคัญคือมีผลต่อภาพลักษณ์ของ ประเทศ
 - ประชาชนไทยขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบบการทำงาน
 - การกระทำความผิดและการใช้อำนาจตุลาการแบบเกินพอดี การไร้ซึ่งความสามารถขององค์กร อิสระได้จุดประกายความไม่พอใจแก่คนรุ่นใหม่ ดังที่เราเห็นจากม็อบฉับพลัน (flash mob) ซึ่ง ในตอนนี้ถูกระงับโดยจำยอมจากการระบาดของโควิด-19 แต่หากโรคระบาดคลี่คลายการรวมตัว ทางการเมืองอาจปะทุอีกครั้ง
 - ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียม การเล่นพรรคเล่นพวกและปัญหาการทุจริตที่ขยายตัวและ เรื้อรัง

ประเด็นที่ 16.4 การจับข่าวปลอม (Fake News) และการเผยแพร่ข่าวปลอมกำลังเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย การมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ปัญหาผู้ปล่อยผู้ปล่อยข่าวปลอม และการให้ความรู้แก่ประชาชนในการ แยกแยะข่าวปลอมออกจากความจริงจึงมีความจำเป็นอย่างมาก

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 2 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17.24 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - คนไทยต้องการการเรียนรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อ (Digital Literacy) อย่างมาก รวมทั้งในระบบ การศึกษาก็ควรฝึกให้คนคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล และคิดเชิงวิพากษ์มากขึ้น เพื่อให้มี ทักษะติดตัวสำหรับการพิจารณาและมีวิจารณญาณที่เหมาะสมในการรับสื่อ
 - เห็นด้วย กับ "การมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพ" ที่ไม่ใช่การจับกุมทางกฎหมายอย่างเดียว เพราะ วิธีการนี้อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองเล่นงานฝ่ายตรงข้ามกับรัฐได้
 - มาตรการที่สำคัญคือการให้ความรู้แก่ประชาชน การแก้ปัญหาผู้ปล่อยข่าวปลอมไม่สามารถทำได้ โดยตรง
 - พบหลักฐานในเชิงประจักษ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เนื่องจากระบบการศึกษาที่ผ่านมายังไม่ปลูกฝังให้ รู้จักคิด วิเคราะห์ แยกแยะหาเหตุผล หลายคนมักจะเชื่อเพราะข่าวที่ได้รับนั้นมาจากคนสนิท หรือคนรู้จักโดยคิดว่า เขาไม่มีเหตุผลที่จะหลอกลวง ซึ่งผู้ให้ข่าวก็ไม่ได้คิดจะหลอกลวงแต่ยังขาด องค์ความรู้
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็น ต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ควรให้การศึกษาแก่พลเมืองแทน
 - พบการรายงานบ้างบางครั้ง แต่ยังพบน้อย
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 จะเกิดผล กระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 4.55 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
 - การดำเนินคดีทางกฎหมาย ด้วยการอ้างเรื่องข่าวปลอม กระทบกับคนที่เห็นต่างกับรัฐ ส่งผลลบ ต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม สิ่งที่ควรจดำเนินการคือ การควบคุมปฏิบัติการด้านข้อมูลข่าวสารของ

รัฐ ที่กระจายอยู่มากมายตามสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการมุ่งทำลายบุคคลที่เห็นต่างจากรัฐ เป็นการเพิ่มพูนความเกลียดชังในสังคม มากกว่าการถกเถียงกันด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริง

- ผลกระทบทางบวก ควรเริ่มให้ความรู้กับประชาชนให้รู้เท่าทันสื่อ ประเมินสารสนเทศได้ และใน ส่วนของผลกระทบทางลบ ผู้ไม่รู้เมื่อเผยแพร่ข่าวปลอมจะกระจายได้อย่างรวดเร็ว ถ้าไม่ ตรวจสอบก็จะทำให้ได้รับข้อมูลที่ผิด ๆ ได้
- ผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นจากการปล่อยข่าวปลอมมีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม บางกระทบบนนี้มิได้หลายรูปแบบทั้งผลกระทบที่มีต่อจิตใจ ชื่อเสียง ความ เข้าใจอันดีในสังคม ไปจนถึงผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจหากใช้ข้อมูลผิดในการตัดสินใจทางธุรกิจ และการวางนโยบายและมาตรการของภาครัฐ

เป้าหมายที่ 17 ความร่วมมือเพื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเด็นที่ 17.1 ภาครัฐควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาโครงการ หรือนโยบายต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้สึกรู้สึกความเป็นเจ้าของและยินยอมปฏิบัติตามได้อย่างสมัครใจ และเป็นส่วน สำคัญที่จะผลักดันให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็น ดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็น ดังกล่าว อาทิ
 - รัฐบาลควรเปิดให้มีการทำประชาพิจารณ์เพื่อรับร่างรัฐธรรมนูญอีกครั้ง โดยเปิดโอกาสให้มีการถก เถียงเรื่องข้อดีข้อด้อยของรัฐธรรมนูญปี 62 อย่างเปิดกว้างมากขึ้น
 - สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยกระจายการบริหารของภาครัฐให้ทั่วถึงและ ตอบสนองความต้องการของประชาชน เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง
 - ปัจจุบันหากเป็นโครงการพัฒนาที่ต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้ง EIA, EHIA จะต้อง มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติบางครั้งผลที่ได้อาจได้รับ อิทธิพลจากปัจจัยอื่น ๆ
 - รัฐใช้นโยบายแบบทุนนิยม (capitalism) โดยไม่ได้ฟังเสียงที่แท้จริงของประชาชน เอาตนเองเป็น ศูนย์กลางแล้วตัดสินใจ จึงทำให้ข้อมูลหรือนโยบายที่ได้มาไม่ถูกต้อง การเข้าถึงประชาชนจริง ๆ ที่ อาจจะไม่ใช่แค่ผู้นำชุมชน จะได้ข้อมูลที่แท้และได้ผู้ยินยอมปฏิบัติตามอย่างสมัครใจ ผลสัมฤทธิ์ ที่ได้ อาจจะมีมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นรัฐต้องสลายชุดความคิดว่าทุกคนเหมือนกัน

ออกไป โดยต้องยอมรับในความต่างของวัฒนธรรม เชื้อชาติ วิถีดั้งเดิม อย่างจริงใจและหาจุดร่วมที่จะอยู่ด้วยกัน โดยไม่ทำลายอัตลักษณ์ของใคร

- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - เหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมคือ เพื่อรัฐเข้าใจปัญหาอย่างแท้จริง มิใช่ให้ยินยอมทำตามที่รัฐต้องการ
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.64 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
 - การที่ให้คนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการคิด การทำ โครงการต่าง ๆ ในพื้นที่นั้นจะเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน เพราะเขาจะมองเห็นคุณค่าของตัวเอง และเกิดความหวงแหนทรัพยากรของชุมชน เพราะเขาได้คิดร่วมด้วย ทำด้วยตัวเอง และเกิดประโยชน์กับคนในสังคมของเขาเอง ฉะนั้นความยั่งยืนจะยังคงอยู่ต่อไป อย่างไรก็ตามการนำพาคนในชุมชนมาร่วมโครงการ กิจกรรมของหน่วยงานภาครัฐจัดนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ต้องทำด้วยการค้นหาผู้คนที่มีความจิตอาสาที่จะร่วมเดินหน้าพัฒนาชุมชนของเขาเอง
 - ผลกระทบทางลบ เช่น ภาครัฐไม่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ (mindset) ในการทำงานร่วมกับประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ ได้ และผลกระทบทางบวก เช่น ภาคประชาชนตื่นตัวในการมีส่วนร่วมกับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐ โดยพยายามสร้างช่องทางสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เช่น change.org รวมทั้งชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น นโยบายต่าง ๆ สามารถเข้ามาแก้ปัญหาและเข้าถึงความต้องการของชุมชน

ประเด็นที่ 17.2 การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่กับการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะมีความสำคัญมากในการพัฒนาประเทศไทย เพื่อให้ประเทศก้าวทันโลก

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ขณะนี้สังคมไทยยืนอยู่บนปัญหาของความแตกต่างในวิธีคิดของคนต่างรุ่น โดยที่คนรุ่นก่อนหน้านี้ไม่ยอมรับศักยภาพและความคิดของคนรุ่นใหม่ ขณะที่คนรุ่นใหม่เองไม่ยอมรับองค์ความรู้ที่สั่งสมมาของคนรุ่นก่อน ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นในทุกระดับ เมื่อคนที่มีอายุมากกว่ากุมอำนาจทางการเมือง การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือขับเคลื่อนสิ่งต่างๆ จึงเป็นไปได้ยาก อีกทั้งยังมีการสร้างวาทกรรมต่าง ๆ ขึ้นมากดทับคนรุ่นใหม่ สิ่งที่น่ากังวลคือความขัดแย้งบานปลายที่อาจเกิดขึ้นระหว่างคน 2 รุ่นในอนาคต
 - โลกเปลี่ยนแปลงไปมาก ฉะนั้นคนในยุคนี้ก็ปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป หากไม่เปลี่ยนแปลงด้วยก็จะทำให้ตนเองขาดความสมดุลสบายไป ฉะนั้นจะเห็นว่าคนยุคนี้เป็นยุคที่ต้องปรับตัว โดยเฉพาะคนรุ่น Z (Generation Z หรือผู้ที่เกิดหลัง ปี พ.ศ. 2540/ค.ศ. 1997) ที่เป็นกลุ่มคนที่เกิดมาพร้อมยุคดิจิทัล ดังนั้นเขาจะมีแง่มุม แนวคิดที่แตกต่างออกไป จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยในพื้นที่
 - เห็นด้วยอย่างมาก แต่ข้อเสียของคนรุ่นใหม่ คือ ไม่รอบคอบ ไม่ลุ่มลึก ประสบการณ์น้อย ควรจะต้องมีการเปิดกว้าง ในขณะเดียวกัน ก็ควรจะต้องมีความสมดุลระหว่างองค์ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญที่อายุมาก ที่จะผสมผสานกับความทันสมัยรวดเร็ว ความสร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่
 - เห็นด้วย เพราะประเทศเป็นของประชาชนทุกคน ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะมีสิทธิเข้าไปมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการตัวแทน โดยการเลือกตั้งโดยใช้ระบบประชาธิปไตยทุกขั้นตอนเพื่อความโปร่งใสจะทำให้เกิดการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทันโลก
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- ประเด็นหลักไม่ได้อยู่ที่ช่วงอายุ (Generation) ของผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ประเด็นหลักคือแนวความคิดที่ทันสมัยและทันโลก คนรุ่นใหม่ไม่ได้แปลว่าจะมีแนวคิดที่ทันสมัยและทันโลกเสมอไป
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 54.55 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.64 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 22.73 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- อาจเกิดความขัดแย้งทางความคิด ซึ่งนำไปสู่การปิดโอกาส และการประณามซึ่งกันและกัน โดยไม่ก่อนให้เกิดประโยชน์ไม่ว่าจะด้านใด นอกจากนี้ ยังไม่นำสิ่งที่เกิดขึ้นมาเรียนรู้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุง แต่มุ่งสร้างความเกลียดชังกันต่อไป

- การกำจัดการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่จะก้าวเข้ามาเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมว่ายังมองไม่เห็นอนาคตด้านนี้
- ผลกระทบทางลบอาจมาจากวัฒนธรรมของประเทศไทย ในเรื่องการยอมรับจะยอมรับเฉพาะผู้อาวุโส ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ ไม่ได้เปิดโอกาสของความเท่าเทียมกันของประชาชนที่จะให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศได้ ต้องเปลี่ยนความคิดของคนทั้งประเทศไทย
- ควรส่งเสริมให้ทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่มีคุณค่าในเชิงสังคมด้วยการรู้จักทำอาชีพทำธุรกิจ เลี้ยงดูตัวเองได้ มีความรู้มากพอที่จะพึ่งพาตนเองได้คู่ขนานกับการดูแลสังคมไปพร้อมกัน

5.7. บทสรุป

การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟายเป็นการศึกษาอนาคตโดยใช้ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญหลากหลายคนที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจอย่างมาก เช่น ช่วยกำหนดกรอบการทำงานในการตัดสินใจเพื่อการวางแผนวนว. แม้ผลลัพธ์ของเดลฟายจะเป็นเพียงความเป็นไปได้มากกว่าความถูกต้องแน่นอน แต่ก็หลักเกณฑ์ที่ช่วยกำหนดกรอบนโยบายด้านต่าง ๆ รวมทั้งช่วยตัดสินใจเพื่อหาทางป้องกันและรับมือกับปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นก่อนที่ปัญหาเหล่านี้จะกลายเป็นวิกฤต อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมบุคลากรเพื่อรับมือกับอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สนับสนุนการวิจัยและการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นประโยชน์ที่นำพาประเทศสู่อนาคตที่ยั่งยืน

บทที่ 6

กระบวนการเดลฟาย (Delphi) โดยคณะกรรมการส่วนกลาง รอบที่ 2

6.1. บทนำ

หลังเสร็จสิ้นกระบวนการเดลฟายรอบที่ 1 คณะทำงานได้รวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสำรวจของผู้เชี่ยวชาญ (บทที่ 5) เพื่อนำมาใช้ประกอบแบบสำรวจในเดลฟายรอบที่ 2 (ภาคผนวก) คณะทำงานได้ทำการเรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญซึ่งเคยทำงานเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) หรือมีความเชี่ยวชาญด้านใดด้านหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมาย SDGs ทั้ง 17 เป้าหมายจากทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และวิชาการ มาร่วมทำแบบสำรวจแบบสำรวจเดลฟายรอบที่ 2 คณะทำงานต้องการให้กลุ่มผู้เข้าร่วมทำแบบสำรวจในกระบวนการเดลฟายเป็นกลุ่มมีความรู้และความชำนาญที่หลากหลายเพื่อให้ได้องค์ความรู้และความคิดเห็นที่หลากหลาย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ได้ตอบแบบสอบถามทุกข้อ ในขณะที่บางท่านอาจจะเลือกตอบเพียงข้อที่ตนเองถนัด เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา ทั้งนี้มีผู้เชี่ยวชาญร่วมแบบสำรวจในรอบที่ 2 ทั้งสิ้น 51 คน (เป็นผู้ที่ได้ร่วมทำแบบสำรวจรอบที่ 1 จำนวน 30 คน) โดยในจำนวนนี้มีผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความถนัด¹ด้านสังคม (People) 30 คน ด้านเศรษฐกิจ (Prosperity) 11 คน ด้านสิ่งแวดล้อม (Planet) 26 คน ด้านสันติภาพ (Peace) 9 คน ด้านความร่วมมือ (Partnership) 12 คน และเทคโนโลยี (Technology) 13 คน

แบบสอบถามเดลฟายรอบที่ 2 ถูกแบ่งออกเป็นสี่ข้อหลักดังนี้:

1. ผลกระทบของประเด็นต่าง ๆ ต่อประเทศไทย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญอาจพิจารณาจากผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ความรุนแรงและสันติภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญต้องประเมินค่าผลกระทบจาก 0 (ผลกระทบต่ำ) ถึง 10 (มีผลกระทบมากที่สุด) ของแต่ละประเด็น
 - 1.1. คณะผู้วิจัยจะนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาคิดเป็นค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average) โดยมีคะแนนเต็มอยู่ที่ 10
2. ความพร้อมของประเทศไทยในการจัดการกับประเด็นนั้น ๆ เพียงใด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญอาจพิจารณาในแง่ความสามารถ องค์ความรู้ กฎหมาย เทคโนโลยี และบุคลากร โดยผู้เชี่ยวชาญต้องประเมินค่าความพร้อมจาก 0 (ไม่มีความพร้อมเลย) ถึง 10 (มีความพร้อมในการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ) ของแต่ละประเด็น
 - 2.1. คณะผู้วิจัยจะนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาคิดเป็นค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก (Weighted Average) โดยมีคะแนนเต็มอยู่ที่ 10
3. ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัยหรือองค์ความรู้ใดที่ช่วยแก้ปัญหา และใช้โอกาสจากประเด็นต่าง ๆ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญสามารถเลือกตอบได้โดยใช้ประสบการณ์ตรง

¹ ผู้เชี่ยวชาญอาจมีความถนัดมากกว่า 1 ด้าน

4. ผู้เชี่ยวชาญทราบถึงนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็นหรือไม่

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ได้ตอบแบบสอบถามทุกข้อ ในขณะที่บางท่านอาจจะเลือกตอบเพียงข้อที่ตนเองถนัด เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลา และมีผลลัพธ์ดังต่อไปนี้:

6.2 เป้าหมายที่ 1: จัดความยากจน

ประเด็นที่ 1.1. สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ (National Poverty Line) เริ่มสูงขึ้นอีกครั้งหลังจากปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) หากประเทศไทยยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย สัดส่วนประชากรยากจนอาจจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ในประเด็นที่ 1.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 46 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการจัดการกับภาวะที่ประชากรรายที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติมีแนวโน้มสูงขึ้น ดังนี้

ประเด็นที่ 1.1. ประชากรรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน											
ผลกระทบต่อประเทศ: 9.09 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	0	0	0	0	0	1	0	5	5	12	23
ความพร้อมของประเทศ: 5.1 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	0	1	3	5	9	10	9	4	1	3	1

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 1.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 1.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 9.09 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 5.1 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าประเด็นความยากจนของประชากรในประเทศยังคงเป็นปัญหาที่มีความท้าทายและส่งผลกระทบต่อประเทศ เนื่องจากปัญหารายได้เป็นปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต การตัดสินใจต่าง ๆ ของประชากร การที่จำนวนประชากรรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนเพิ่มขึ้น ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ความสามารถในการเข้าถึงทรัพยากรที่น้อยลงนำไปสู่การผูกขาดโอกาสทางธุรกิจจะยิ่งเพิ่มต้นทุนในการดำรงชีวิตให้แก่ผู้มีรายได้น้อย ยิ่งทำให้ต้องพึ่งพาสวัสดิการจากรัฐมากขึ้น เช่นการศึกษาฟรี การรักษาพยาบาล อีกทั้งยังเป็นปัจจัยให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมและอาชญากรรมเพิ่มอัตราความเสี่ยงต่อความรุนแรงต่อสถาบันครอบครัว ความรุนแรงทางเพศ ผลักดันให้เกิดการย้ายถิ่นฐาน นับเป็นผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในวงกว้าง

ในด้านความพร้อมในการจัดการกับประเด็นดังกล่าว ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นต่อ นโยบาย ยุทธศาสตร์ ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวว่า ยังคงมุ่งเน้นไปที่นโยบายประชานิยม เน้นการแจกสวัสดิการ (เงิน) เป็นมาตรการระยะสั้นที่ยังไม่มีทิศทางในระยะยาว และส่งผลกระทบต่อประเทศที่จะเตรียมความพร้อมในการจัดการเรื่องความยากจนของประเทศ เนื่องจากนโยบายไม่ได้ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถมีอาชีพที่จะสามารถมีชีวิตที่มีคุณภาพ

อย่างยั่งยืนได้ และทำให้พฤติกรรมของประชาชนที่ยากจนเปลี่ยนไปคือมีแนวโน้มที่จะพึ่งพาความช่วยเหลือจากรัฐมากขึ้น

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้ :

- ในแง่การกำหนดนโยบาย หรือยุทธศาสตร์
 - ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญเห็นว่านโยบายที่ยังขาดประสิทธิภาพ แก้ปัญหาไม่ตรงจุด เป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติมีลักษณะเป็นนโยบายประชานิยม
 - โครงสร้างของระบบราชการที่มีการไม่กระจายอำนาจสมบูรณ์ ทำให้การขยายผลและการสร้างการเติบโตของรายได้มีความไม่เสมอภาค รัฐจำเป็นต้องทำให้ภาคท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจต่อพื้นที่ของตนมากขึ้น (local government) นั้น
- การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
 - ปัจจุบันภาครัฐมีนโยบายพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเพิ่มศักยภาพของแรงงาน ลดโอกาสการขาดการจ้างงานของแรงงานไร้ฝีมือ เพื่อให้สอดคล้องความร่วมมืออาเซียนที่เกี่ยวกับการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรี แต่ข้อจำกัดความพร้อมทางภาษาทำให้แรงงานไทยยังไม่ได้รับผลประโยชน์จากความร่วมมือดังกล่าวมากนัก ดังนั้นนอกจากการเพิ่มทักษะอาชีพให้กับแรงงานแล้ว การเพิ่มทักษะด้านภาษาก็มีความจำเป็นเร่งด่วนอย่างมาก

ในแง่ข้อมูล งานวิจัยและพัฒนานั้นผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีข้อมูล งานวิจัย ประสพการณ์ และองค์ความรู้ในการจัดการนั้นเรื่องดังกล่าว แต่รัฐต้องวิเคราะห์และจัดการความรู้เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย รวมทั้งใช้กลไกของสภาผู้แทนราษฎร และการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 1.1. ดังนี้:

- นโยบายจัดสรรที่ดินทำกินของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- นโยบายการวิจัยเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก
- นโยบายสวัสดิการ มุ่งเน้นสุขภาพและสวัสดิการให้กับประชาชน
- นโยบายการเข้ามาของแรงงานต่างชาติ

- นโยบาย Bio-, Circular, and Green (BCG) Economy ของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม
- แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- นโยบายและแผนงานต่าง ๆ ของกรมส่งเสริมการส่งออก กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์
- นโยบายพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- นโยบายส่งเสริมการลงทุน แม้จะมุ่งเน้นในการสร้างงานแต่ก็เป็นการจ้างงานแบบลูกจ้างรายวันเช่น EEC การสร้างรถไฟความเร็วสูงเป็นต้น ล้วนแล้วแต่เน้นในการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน หากแต่กฎหมายที่จะเอื้ออำนวยให้ธุรกิจรายย่อย ผู้ประกอบการทั่วไปให้มีโอกาสทางธุรกิจมากขึ้นยังมีน้อยอยู่ ทำให้ประเมินได้ว่าความพร้อมของรัฐบาลยังไม่อยู่ในระดับที่จะสามารถขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายได้

ประเด็นที่ 1.2. ตัวชี้วัดความยากจนอื่น ๆ (การคุ้มครองทางสังคม และประชากรเมืองที่อาศัยในสลัม) มีแนวโน้มที่แย่ลง ภาครัฐมีการออกนโยบายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่มีความยากจน ทว่านโยบายส่วนใหญ่ออกมาในรูปแบบการแจกสวัสดิการ (เงิน) ซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นที่ยังไม่มีทิศทางในระยะยาว

ในประเด็นที่ 1.2. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 40 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการจัดการหรือรับมือกับแนวโน้มการคุ้มครองทางสังคมตลอดจนตัวชี้วัดความยากจนอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มแย่ลง ดังนี้

ประเด็นที่ 1.2 ตัวชี้วัดความยากจนแย่ลง											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.9 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	0	0	0	1	1	1	3	5	7	20
ความพร้อมของประเทศ: 5.2 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	3	8	5	8	5	4	2	3	1

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 1.2 ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 1.2 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.9 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.2 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่า การคุ้มครองทางสังคม สวัสดิการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตผู้มีรายได้น้อยในประเทศไทยนั้นยังอยู่ในสถานการณ์ที่ไม่ดี ขาดทิศทางและความพร้อมในการดำเนินการเรื่องดังกล่าว

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า นโยบายของภาครัฐเน้นมาตรการระยะสั้น เน้นแจกเงิน กระตุ้นให้เกิดการใช้จ่ายมากกว่าสร้างรายได้ อีกทั้งยังเป็นการสร้างหนี้ให้กับประเทศในระยะยาว เนื่องจากเงินที่นำมาแจกเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ หรือทำให้เกิดสภาพคล่องในระยะสั้นนั้นส่วนใหญ่มาจากเงินกู้ประเทศต้องเตรียมแผนการชำระหนี้ระยะยาว ซึ่งจะมีผลกระทบต่อโครงสร้างเงินในการบริหารประเทศโดยภาพรวม การแก้ปัญหาในระยะยาวควรมุ่งเน้นไปที่สร้างนโยบายที่จะต้องพัฒนาประชาชนให้รู้จักการมีอาชีพ สร้างรายได้ ส่วนนโยบายของภาครัฐควรมุ่งเน้นไปที่การจัดสวัสดิการ หรือการคุ้มครองทางสังคมประเทศอื่น ๆ การสร้างความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต (social safety net) เช่น การเข้าถึงบริการสาธารณสุข การพัฒนาให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย ออกแบบสวัสดิการที่ตรงกับความต้องการของคนแต่ละกลุ่มโดยเฉพาะคนเปราะบาง เช่น คนชรา ผู้พิการ และประชากรผู้มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจและสังคมสูง เพื่อรับมือกับวิกฤติ หรือเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ได้

นอกจากนี้ ในระยะยาวควรมีนโยบายหรือมาตรการที่ส่งเสริมแนวทางการดำเนินชีวิตในเชิงการเงิน ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารเงิน ลดการกู้ยืมจากระดับประเทศสู่ครัวเรือน การวางระบบประกันสุขภาพ การให้ความรู้เกี่ยวกับการบริโภคเพื่อให้ประชากรกลุ่มนี้มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถวางแผน ตัดสินใจ ดูแลตนเองได้มากขึ้น ลดการพึ่งพาการช่วยเหลือ หรือเยียวยาจากหน่วยงานรัฐ

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ประชากรที่มีความยากจนที่แย่งมาจากจำนวนที่เพิ่มขึ้นและช่องว่างระหว่างผู้มีรายได้สูงและผู้มีรายได้น้อยที่เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้สภาพคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมของประชากรกลุ่มนั้นตกต่ำลงอันส่งผลแบบลูกโซ่มายังสภาพระดับประเทศ รวมไปถึงการเกิดความรุนแรงที่เพิ่มมากขึ้นอันเกิดจากสภาพทางจิตใจที่ย่ำแย่
- ประเทศยังมีความพร้อมทางองค์ความรู้ที่อยู่ในระดับต่ำและไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับจำนวนปัญหาผลกระทบที่เกิดจากปัจจัยดังกล่าวเห็นได้จากปริมาณโครงการที่รัฐบาลได้เสนอเพื่อแก้ไขปัญหาที่ยังไม่ครอบคลุม
- นโยบายจำนวนมากที่ภาครัฐจัดขึ้นโดยมุ่งหวังจะทำให้ชุมชน หรือประชากรกลุ่มดังกล่าวมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองนั้นขาดความต่อเนื่อง ทั้งในแง่การติดตาม งบประมาณ การดำเนินงานต่าง ๆ จึงไม่ได้ประสิทธิภาพตามที่คาดหวัง

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ใดที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 1.2. ดังนี้:

- โครงการหรือองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับการสร้างรายได้ เช่น
 - องค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง
 - การสร้างอาชีพและรายได้จากผลิตภัณฑ์ชุมชน
 - การส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์
 - โครงการ IT City
 - วิจัยเกี่ยวกับการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ ความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงสารสนเทศ
 - โครงการอินเทอร์เน็ตตำบล

ผู้เชี่ยวชาญบางท่านยังให้ความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า โครงการหลาย ๆ อย่างของภาครัฐยังไม่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย เช่นผู้สูงอายุ และผู้พิการ แม้ในปัจจุบันจะมีงานวิจัยที่ศึกษาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือ

กลุ่มผู้สูงอายุและคนพิการมากขึ้น ทว่ายังต้องรัฐมีความจำเป็นที่จะแก้ปัญหาจากล่าง (รากหญ้า) ขึ้นสู่บน (รัฐ) และปฏิรูปการศึกษาที่เน้นการให้องค์ความรู้ที่แท้จริงเพื่อนำไปพัฒนาต่อยอด

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 1.2. ดังนี้:

- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุเรื่องการแก้ไขปัญหาความยากจนเอาไว้ครอบคลุมการดำเนินการวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อเพิ่มรายได้และลดความยากจนโดยวัดผลจากจำนวนประชากรที่ยากจนที่ลดลง

6.3. เป้าหมายที่ 2: จัดความหิวโหย

ประเด็นที่ 2.1. ประเทศไทยมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้นพิจารณาได้จากการลดลงอย่างต่อเนื่องของดัชนีความหิวโหยโลก ภาวะแคะแกร็น และภาวะผอมโซในเด็ก และสัดส่วนประชากรที่อยู่ภายใต้ระดับต่ำสุดของการบริโภคพลังงานจากอาหาร

ในประเด็นที่ 2.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 40 คน โดยในผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเรื่องโภชนาการรวมอยู่ด้วย

ประเด็นที่ 2.1 ความมั่นคงทางอาหาร											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.0 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	0	0	0	1	2	2	3	7	6	8	11
ความพร้อมของประเทศ: 7.4 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	0	0	2	0	4	3	1	6	10	9	5

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 2.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 2.1. มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.0 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 7.4 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น และมีปัญหาเกี่ยวกับภาวะโภชนาการของประชากรที่ลดลง อีกทั้งยังมีนโยบาย ยุทธศาสตร์ที่ส่งเสริม รองรับประเด็นดังกล่าวในเกณฑ์ที่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้นทุนทรัพยากรในประเทศนั้นเอื้อต่อการผลิตอาหาร มีการพัฒนาเทคโนโลยีทางเกษตร ตลอดจนมีนโยบายส่งเสริมโภชนาการจากภาครัฐสู่โรงเรียน โรงพยาบาล ภาวะแคะแกร็นในเด็กลดลง เพราะเด็กได้รับนมจากโรงเรียน ได้ทานอาหารกลางวันที่มีโภชนาการที่โรงเรียน จะเห็นว่าเด็กไทยสูงขึ้นเกษตรกรไทยสามารถผลิตพืชที่ปลอดภัย และส่งเสริมให้คนทานผักปลอดภัยมากขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ในการพิจารณาความมั่นคงทางอาหารนั้นนอกจากจะพิจารณาจากความสามารถในการผลิตอาหาร และจำนวนประชากรที่ประสบปัญหาเกี่ยวกับภาวะโภชนาการแล้ว ยังต้องคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น
 - ความสามารถในการเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพ ถูกสุขลักษณะครบถ้วน เพียงพอ

- ราคาที่เป็นธรรม
- การเข้าถึงได้โดยง่ายเพื่อการเจริญเติบโตโดยเฉพาะเด็กเล็ก
- ถ้าอาหารไม่สมบูรณ์จะส่งผลกระทบต่อทั้งสภาพร่างกายที่ไม่สมบูรณ์ และสมองที่พัฒนาการไม่เต็มที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาการ การเรียนรู้เมื่อเติบโตขึ้น
- ประเด็นเรื่องสารเคมีในอาหาร
 - แม้ว่าในภาพรวมของประเทศไทยการเข้าถึงอาหารของประชากร ในเขตเมืองจะมีแนวโน้มที่ดีในเชิงปริมาณ แต่ยังมีปัญหาเรื่องการเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพ ปลอดภัย ปราศจากสารเคมี เนื่องจากอาหารประเภทดังกล่าวไม่มีราคาสูง
 - ในชนบทยังมีกลุ่มเปราะบาง เช่น เด็กที่อาศัยอยู่แถบชายแดน คนชายขอบยังประสบปัญหาการเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพ
- กระบวนการผลิตอาหารที่ดี
 - การพิจารณาความมั่นคงทางอาหารควรพิจารณาครอบคลุมไปถึงกระบวนการผลิตอาหารที่ดีเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วย เพราะความมั่นคงด้านอาหารไม่ได้สะท้อนที่โภชนาการเพียงอย่างเดียว หากเกี่ยวข้องกับประเภทของ "อาหาร" ที่สอดคล้องกับท้องที่ที่ประชากรอาศัยอยู่
 - การจัดการของภาครัฐฝ่ายเดียวไม่เพียงพอ ประชาชนก็ต้องดำเนินการดูแลรักษาระบบนิเวศให้มีความอุดมสมบูรณ์สามารถเลี้ยงชุมชนได้ด้วย อีกทั้งภาคธุรกิจที่อยู่ในท้องที่ก็ต้องมีส่วนร่วมด้วยเช่นกัน

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 2.1. ดังนี้:

- นโยบายส่งเสริมโภชนาการของรัฐ คุณค่าของโภชนาการ กระบวนการผลิตอาหารที่ให้มูลค่าอาหารสูงขึ้น และกระบวนการผลิตพืชปลอดภัย
- องค์ความรู้ด้านเกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ เศรษฐกิจพอเพียง
- งานวิจัยมุ่งเน้นความมั่นคงทางอาหาร วิจัยโดยชุมชนเกษตรกร
- การผลิตอาหารด้วยกระบวนการธรรมชาติ เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร การทำงานของกลุ่มเกษตรกรพื้นบ้าน
- การวิจัยพัฒนาสายพันธุ์พืชต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีขึ้น เช่น การปรับปรุงพันธุ์ข้าว ฯลฯ

นักวิจัยบางท่านยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า มีการศึกษาประเด็นนี้มากมาย แต่ขาดการนำเอาผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ และการศึกษาบางเรื่องไม่มีการเผยแพร่ทำให้ผู้เกี่ยวข้องไม่ทราบ ส่วนใหญ่จะ

แก้ปัญหาได้ในวงแคบที่เฉพาะในพื้นที่เท่านั้น ไม่ได้ขยายวงกว้าง และความที่เกษตรกรชอบเลียนแบบกัน ทำให้เกิดการผลิที่ล้นหลามมากเกินไป

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 2.1. ดังนี้:

- นโยบายเกษตรอินทรีย์ แต่ปัจจุบันไม่เห็นการดำเนินงานเป็นรูปธรรม
- นโยบายช่วยสนับสนุนอาหารที่โรงเรียนสังกัดภาครัฐ
- การรักษาความมั่นคงทางอาหารและน้ำ บรรจุไว้ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโต บนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (3) ประเด็นการเกษตร
- นโยบายการส่งเสริมครัวไทยสู่ครัวโลก
- การส่งเสริมการพัฒนาอาหารและสินค้าอาหารของไทยทั้งภาคการเกษตรและการส่งออก และการนำผลิตภัณฑ์สินค้าอาหารไทยในการออกงานแสดงสินค้าทั้งในและต่างประเทศ

ทว่าเป็นที่น่าสนใจว่านักวิจัยบางท่านมองว่า นโยบายในนามของการพัฒนาบางอย่าง แทนที่จะส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร กลับทำลายอาหารและเศรษฐกิจของประชาชน

ประเด็นที่ 2.2. โภชนาการสำหรับเยาวชนสตรีในวัยต้นการเจริญพันธุ์มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามกับ โภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ลงจากการขาดธาตุเหล็ก จนไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายสตรีในสถานะสังคมเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลง

ในประเด็นที่ 2.2 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 39 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการจัดการเรื่องโภชนาการสำหรับเยาวชนสตรีในวัยต้นเจริญพันธุ์ ดังนี้

ประเด็นที่ 2.2 ภาวะโภชนาการในเยาวชนสตรี											
ผลกระทบต่อประเทศ: 6.4 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	5	1	0	3	1	6	8	5	3	5	2
ความพร้อมของประเทศ: 6.8/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	7	1	1	2	3	1	1	9	4	8	2

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 2.2. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 2.2 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 6.4 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 6.8 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าโภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์มีแนวโน้มแย่ลง และจะส่งผลกระทบต่อแนวโน้มการมีบุตร การเกิดของประชากรที่มีผลต่อโครงสร้างประชากรของประเทศในอนาคตโดยเฉพาะ ในช่วงเวลาที่ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอัตราการเกิดใหม่ของประชากรจึงมีความสำคัญมาก

อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นต่อสาเหตุของภาวะโภชนาการของสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่แย่ลงต่างกันออกไป กล่าวคือ

- มีผู้เชี่ยวชาญที่เห็นพ้องว่าปัญหาการขาดธาตุเหล็กส่วนหนึ่งมาจากการที่สตรีวัยเจริญพันธุ์นั้น อยู่ในช่วงวัยของการทำงาน การสร้างรายได้จึงให้ความสำคัญกับคุณภาพของอาหารที่บริโภคลดลง โดยเฉพาะผู้ใช้แรงงานในภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากต้องเสียธาตุเหล็กไปกับประจำเดือน และไม่มีเวลาเอาใจใส่ตนเองอย่างเพียงพอ ทำให้เกิดการขาดธาตุเหล็ก ที่จะส่งผลให้เม็ดเลือดแดงจับออกซิเจนได้ไม่มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อการทำงานและสุขภาพ
- ขณะที่ผู้เชี่ยวชาญบางส่วนเห็นว่าภาวะการขาดธาตุเหล็กนั้นอาจไม่ได้มาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ

- การเงินเป็นสำคัญ แต่น่าจะมาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องโภชนาการ การเลือกบริโภคอาหารของประชากรมากกว่า สถานศึกษา ภาครัฐ รวมถึงภาคอุตสาหกรรม นายจ้าง อาจต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการสื่อสารในเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจนมากขึ้น
- ผู้เชี่ยวชาญบางส่วนเห็นว่าอาหารประเภทที่มีธาตุเหล็กนั้น ไม่ได้มีราคาสูงมากจนยากต่อการเข้าถึง ปัจจัยสำคัญจึงเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการบริโภคมากกว่า
- ผลให้เกิดภาวะดังกล่าว อาจไม่ได้อยู่ที่ปัญหาของระบบสุขภาพในประเทศเพียงอย่างเดียว ดังจะเห็นได้ว่าความก้าวหน้าของระบบสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์การแพทย์ของประเทศไทยไม่ด้อยไปกว่าประเทศอื่น แต่เงื่อนไขของการเป็นประเทศที่กำลังมุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลักทำให้บทบาทของผู้หญิงเปลี่ยนแปลงไปด้วย การปรับบทบาทออกมาทำงานหรือรับผิดชอบทางเศรษฐกิจของตัวเองหรือครอบครัวมากขึ้น ส่งผลต่อการดูแลสุขภาพร่างกายตนเอง โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับความเฉพาะทางร่างกายของผู้หญิงเอง

ส่วนแนวทางที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าควรมีการดำเนินการ หรือส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้แก่

- ควรลดเบี้ยประกันสุขภาพสำหรับสตรีที่มีสุขภาพแข็งแรง
- จัดให้มีสวัสดิการในการออกกำลังกายและอาหารสำหรับสตรีเช่น ลดราคาอาหารประเภทที่มีประโยชน์ต่าง ๆ เช่น ผักใบเขียว นม ธัญพืชเพื่อส่งเสริมให้สตรีให้เสริมธาตุเหล็กให้แก่ตนเอง
- จัดบริการตรวจสุขภาพเฉพาะรายการเช่นตรวจวัดสารอาหารและวิตามินในเลือดฟรีในโรงพยาบาลต่าง ๆ ของรัฐ
- ควรมีการให้ความรู้ในกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ในการดูแลรักษาสุขภาพของตนเอง และการมีองค์กรที่ดีเอาใจใส่ต่อสุขภาพของลูกจ้างหรือพนักงาน ปัจจุบันสวัสดิการคุ้มครองสตรีในองค์กรเกี่ยวกับการมีบุตรและสวัสดิการมีในบางส่วน เช่น สวัสดิการช่วยการไปตรวจครรภ์ 1,000 บาท หรือค่าคลอด แต่ค่าใช้จ่ายของสตรีวัยตั้งครรภ์มีมากกว่านี้หลายสิบเท่าหากต้องการให้คุณภาพสุขภาพของสตรีวัยเจริญพันธุ์มีคุณภาพที่ดี

สำหรับงานวิจัย นโยบายของประเทศที่มีการดำเนินการเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวผู้เชี่ยวชาญที่ได้กล่าวถึงได้แก่ กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข และสถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล

6.4. เป้าหมายที่ 3 : มีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี

ประเด็นที่ 3.1. ความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชากรชายที่สูงกว่าประชากรหญิง ดังนั้นนโยบายสุขภาพในอนาคตจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร เช่นมิติทางด้านเพศ

ในประเด็นที่ 3.1 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 38 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพและการออกแบบนโยบายด้านสุขภาพ โดยคำนึงถึงมิติทางเพศ ดังนี้

ประเด็นที่ 3.1 ความเสี่ยงด้านสุขภาพในมิติทางเพศ											
ผลกระทบต่อประเทศ: 7.0 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	3	1	1	3	1	3	4	5	4	6	7
ความพร้อมของประเทศ: 6.5/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	5	0	1	2	2	8	3	5	5	6	1

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 3.1 ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 3.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 7.0 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 6.5 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าแม้นโยบายด้านสุขภาพ ระบบสาธารณสุขของประเทศไทยจะถูกกำหนดมาค่อนข้างครอบคลุม เป็นที่ยอมรับมากแห่งหนึ่งของโลก แต่การนำมิติทางเพศเข้ามาใช้ในการประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดโรคนั้นยังเป็นเรื่องใหม่ และยังมีได้มีการหยิบยกขึ้นมาเป็นปัจจัยสำคัญมากนัก โดยแนวโน้มส่วนใหญ่ของผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นไปในทางเดียวกันว่ามิติทางเพศต่อการดูแลสุขภาพเป็นประเด็นสำคัญและส่งผลกระทบต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศให้สามารถเข้าถึงหลักประกันทางสุขภาพได้อย่างครอบคลุม

ในภาพรวมของนโยบายด้านสาธารณสุขปัจจุบันมีลักษณะเป็นนโยบายแบบเหมารวม (one size fits all) ไม่สอดคล้องกับความแตกต่างในทางกายภาพโดยเฉพาะในเรื่องมิติทางเพศ ซึ่งการที่ธรรมชาติกำหนดให้แต่ละเพศมีความแตกต่างทางกายภาพ และ พฤติกรรม จึงต้องการการดูแลในมิติต่าง ๆ ที่แตกต่างกันตามคุณลักษณะ เมื่อนโยบายสุขภาพ ไม่ให้ความสำคัญกับมิติทางเพศจึงมีผลกระทบต่อประเทศ ในด้านคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ต้องการการดูแลในลักษณะที่แตกต่างกัน การไม่มีแผนป้องกันและแนวทางเฉพาะสำหรับ

แต่ละเพศ ทำให้เกิดด้านสุขภาพที่ซับซ้อนมากขึ้น กระทั่งมิติทางสังคม และกระทบกับการใช้งบประมาณของประเทศด้านสาธารณสุขในการทำการแก้ไขที่ปัญหา (corrective) ซึ่งถ้าหากมีการจัดทำนโยบายที่เน้นมิติทางเพศ (รวมถึงเพศที่สาม) อาจจะช่วยให้อาจารย์สามารถวางแผนจัดการความเสี่ยงที่เกิดจากธรรมชาติและพฤติกรรมที่ต่างกันในลักษณะการแก้ไขปัญหาที่สาเหตุ (preventive) ทำให้สามารถป้องกันการเกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสังคมได้

อย่างไรก็ตาม มีผู้เชี่ยวชาญบางส่วนเห็นว่ามิติทางเพศไม่ได้มีผลสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณสุขมากนัก เนื่องด้วยการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่มีระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้า ไม่ได้แบ่งแยกเพศ และยังมีการเน้นไปที่เพศหญิงมาก เช่น การให้วัคซีน HPV เป็นต้น นอกจากนี้มิติด้านเพศอาจจะไม่ได้สร้างความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญแต่มีมิติด้านช่วงวัยมีความสำคัญและสร้างผลกระทบสูง

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

- พฤติกรรมการบริโภคการใช้ชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้มิติทางเพศเริ่มเข้ามามีอิทธิพลต่อโอกาสในการเกิดโรคเนื่องจากพฤติกรรมการใช้ชีวิตของแต่ละเพศนั้นมีความแตกต่างกัน เช่น เพศชายมีแนวโน้มดื่มแอลกอฮอล์และสูบบุหรี่มากขึ้น มีพฤติกรรมสังสรรค์เข้าสังคมค่อนข้างมากกว่าเมื่อเทียบกับเพศหญิง และมีแนวโน้มจะประสบอุบัติเหตุสูงกว่าจากพฤติกรรมดังกล่าวด้วย ขณะที่เพศหญิงก็มีพฤติกรรมเปลี่ยนไปคือ เข้ามามีบทบาทต่อการทำงานประกอบอาชีพมากกว่าในอดีต ส่งผลให้โอกาสที่จะเผชิญความเสี่ยงในโรคต่าง ๆ ก็เปลี่ยนไปด้วย
- ค่านิยมชายเป็นใหญ่ยังคงมีผลในสังคมไทย โดยเฉพาะบทบาทการตัดสินใจทางนโยบาย เมื่อสัดส่วนของแต่ละเพศเข้าไปมีส่วนร่วมน้อยก็อาจมีผลต่อการกำหนดนโยบาย จึงเป็นสาเหตุทำให้ความพร้อมที่จะแก้ปัญหานี้น้อย แม้ว่าจะมีข่าวเรื่องการกระทำความรุนแรงทางเพศให้เห็นจากข่าวเป็นประจำ โดยเฉพาะสังคมในชนบทที่อาศัยหัวหน้าครอบครัวคือเพศชายเป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวนั้น ยิ่งเพิ่มความยากต่อการที่จะจัดการ
- ส่วนใหญ่ผู้หญิงเป็นคนดูแลหลักด้านสุขภาพในครัวเรือน การที่มิติทางเพศถูกละเลยทำให้ปัญหาเฉพาะทางสุขภาพของผู้หญิงไม่ได้รับความใส่ใจ จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพผู้หญิงในระยะยาว รัฐต้องมีภาระดูแลระยะยาว และยิ่งกระทบต่อเศรษฐกิจ ไม่สามารถทำงานมีรายได้พึ่งตนเอง รัฐต้องส่งเสริมบทบาทกลุ่มผู้หญิงในชุมชน ด้านการดูแลสุขภาพ บทบาทผู้นำชุมชนในการส่งเสริมความเสมอภาคหญิงชาย หนุนค้ำจุนความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเชื่อมโยงปัญหาสุขภาพผู้หญิง
- การพัฒนานโยบายด้านสุขภาพควรคำนึงถึงความแตกต่างและความเสี่ยงทางด้านสุขภาพของแต่ละเพศและช่วงวัย ซึ่งหากขาดซึ่งการคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้จะทำให้ ส่งผลกระทบต่อ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของประชาชน การออกนโยบายหรือจัดสรรงบประมาณจากรัฐควรเน้นเรื่องนโยบาย

เชิงป้องกันไม่ให้เกิดโรคไม่ติดต่อร้ายแรงในแต่ละเพศให้เหมาะสม มิเช่นนั้นนอกจากจะเกิดความสิ้นเปลืองในงบประมาณสุขภาพเพื่อใช้ในการรักษา หรือระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าแล้ว ยังอาจก่อให้เกิดความไม่สมดุลของประชากรในแต่ละเพศและช่วงวัย รวมไปถึงอาจก่อให้เกิดความรู้สึกถึงความเอาใจใส่ที่ไม่เท่าเทียม

- ประเทศไทยควรจัดลำดับความสำคัญของสุขภาพเป็นยุทธศาสตร์ลำดับต้นๆ โดยผู้นำประเทศ หรือผู้นำชุมชนต้องทำให้เห็นเป็นตัวอย่างระดับบุคคล และขยายเป็นชุมชนต้นแบบเพื่อให้ผู้อื่นได้ปฏิบัติตาม ที่สำคัญควรทำให้ต่อเนื่องและราคาเข้าถึงได้

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ใดที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 3.1 ดังนี้:

- กระทรวงสาธารณสุขมีการจัดเก็บข้อมูลด้านสุขภาพ จำแนกหญิงและชาย ซึ่งจะทำให้เห็นแนวทางการจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับโรคและโครงสร้างประชากร (gender budgeting)
- จากตัวเลขผู้ป่วย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ.2546-2555)² ชี้ให้เห็นว่าผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจขาดเลือดรวมถึงโรคอื่น ๆ มีจำนวนเพิ่มสูงมากขึ้นตลอด ย่อมสะท้อนให้เห็นว่านโยบายที่มีระหว่างนี้อาจไม่ได้ผลเท่าที่ควร รวมถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจที่ประชาชนมีฐานะยากจนลง และเข้าถึงความรู้และอาหารที่มีประโยชน์ได้น้อยลง

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 3.1. ดังนี้:

- นโยบายหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ของ สปสช
- นโยบายด้านการให้ข้อมูลภาวะโรคกับโอกาสเสี่ยงของการเกิดโรคต่าง ๆ ในเพศที่แตกต่างกัน

²<http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B4%E0%B8%95%E0%B8%B4%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%90%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%99%E0%B8%B8%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%A7%E0%B8%A5%E0%B8%B2/%E0%B8%88%E0%B8%B3%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%99%E0%B8%9C%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%9B%E0%B9%88%E0%B8%A7%E0%B8%A2-%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B9%80%E0%B8%AB%E0%B8%95%E0%B8%B8%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%95%E0%B8%B2%E0%B8%A2.aspx>

ประเด็นที่ 3.2. การระบาดของ โควิด-19 นอกจากจะสร้างความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแล้วยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของประเทศที่จะต้องเตรียมการรับมือกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

ในประเด็นที่ 3.2 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 37 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการจัดการหรือรับมือกับการระบาดของโควิด 19 และวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ดังนี้

ประเด็นที่ 3.2 การระบาดของโควิด-19											
ผลกระทบต่อประเทศ: 9.7 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	0	0	0	0	0	0	0	1	2	6	28
ความพร้อมของประเทศ: 6.5/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	0	2	4	0	2	5	4	6	7	5	3

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 3.2. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 3.2 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 9.7 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 6.5 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าการระบาดของโควิด-19 มีความรุนแรงและสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องเตรียมการรับมือกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต จากคะแนนความพร้อมของประเทศแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ประเทศไทยมีความพร้อมด้านสาธารณสุขโดยเฉพาะบุคลากรทางการแพทย์ ภาคนโยบายสังคม ที่รับมือแก้ไขวิกฤตนี้ได้เป็นอย่างดี

ในทางกลับกันมาตรการช่วยเหลือ เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจ กลับเป็นด้านที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่ายังจัดการเรื่องนี้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากมาตรการช่วยเหลือเยียวยานั้นล่าช้า กลุ่มผู้ได้รับความเดือดร้อนเข้าถึงช่องทางการเยียวยายากลำบาก ขาดความคล่องตัวในการแก้ปัญหา เช่น ปัญหาการกักตุนสินค้า นอกจากนี้แนวทาง ระเบียบปฏิบัติของส่วนราชการ การสื่อสารยังเป็นไปในคนละทิศทางทำให้ประชาชนผู้ปฏิบัติตามเกิดความสับสน

ผู้เชี่ยวชาญด้านให้ความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

- ผลกระทบจากการระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลแก่ประชาชนทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาคธุรกิจ ภาคการผลิต ภาคการเกษตร การส่งออก อสังหาริมทรัพย์ การท่องเที่ยวและการบริการ ส่งผลถึงภาวะทางอารมณ์ความเครียด สุขภาพกาย สุขภาพจิต ของประชาชน สถานะทางเศรษฐกิจ จนก่อให้เกิดความสูญเสียทางชีวิตและทรัพย์สินอย่างเป็นวงกว้าง รวมไปถึงการระบาดทำให้การที่ผู้ป่วยโรคเรื้อรังอาจไม่เข้าถึงการรักษาพยาบาลได้ตามปกติในระยะหนึ่งก็อาจจะทำให้แย่ลง
- รัฐไม่ได้มีกลไกและมาตรการใด ๆ มารองรับอย่างทันทั่วถึง ทำให้ต้นทุนการดำเนินธุรกิจ การดำเนินชีวิตสูงขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และซ้ำร้ายอาจส่งผลถึงการว่างงาน ซึ่งมาตรการการกู้เงินของรัฐบาลก็ยังไม่ชัดเจนว่าจะนำมากระตุ้นเศรษฐกิจ และพัฒนาระบบสวัสดิการแก่ประชาชนในวงกว้างอย่างไร อันแสดงถึงความไม่พร้อมทางด้านข้อมูลและการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดได้
- นโยบายต่าง ๆ ที่รัฐออกมาไม่ทั่วถึงและไม่เป็นธรรม เช่น การควบคุมหน้ากากอนามัยเพื่อให้รัฐสามารถบริหารจัดการได้เอง กลับทำให้เกิดการขาดแคลนหน้ากากอย่างหนัก ราคาสูงขึ้นหลายเท่าตัว และเกิดตลาดมืด เนื่องจากสินค้าจากภาครัฐกระจายสู่ประชาชนได้ช้ากว่าที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ยังเกิดการคอร์รัปชัน ในภาคส่วนต่าง ๆ สะท้อนถึงนโยบายตรวจสอบควบคุมที่ผ่านมามีใช้ไม่ได้ผล

สำหรับองค์ความรู้ งานวิจัยที่เป็นประโยชน์ในเรื่องดังกล่าว ผู้เชี่ยวชาญยังไม่ได้ระบุแหล่งข้อมูลแน่ชัด เนื่องจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวโดยส่วนใหญ่อยู่ในระหว่างการศึกษา แต่องค์ความรู้ที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นประโยชน์คือ ความรู้เรื่องระบาดวิทยาและการเตรียมความพร้อมเพื่อเฝ้าระวังโรคอุบัติใหม่ที่มีอีกในอนาคต รวมถึงฐานข้อมูลประชากร การเชื่อมโยงระบบองค์ความรู้ให้หน่วยที่รับผิดชอบสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 3.1. ดังนี้:

- นโยบายเยียวยา 5,000 บาทของรัฐ ซึ่งไม่ได้สร้างประโยชน์ให้กับประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม
- นโยบายควบคุมราคากาแฟกอนามัย
- นโยบายช่วยเหลือเกษตรกร

ประเด็นที่ 3.3. ประเทศไทยควรสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ มาช่วยในการรักษาโรคต่าง ๆ ที่รวมไปถึงโรคทางจิตเวช อีกทั้งยังเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมในการรับมือกับโรคระบาดในอนาคต และผลักดันให้ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ในประเด็นที่ 3.3 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 37 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์ ดังนี้

ประเด็นที่ 3.3 การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ในทางการแพทย์											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.4 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	0	1	0	0	4	4	7	10	10
ความพร้อมของประเทศ: 7.4/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	0	1	2	3	6	8	3	7	6

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 3.3 ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 3.3 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.4 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 7.4 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีและนวัตกรรมมีจำเป็นต่อการรักษาโรคและการรับมือกับโรคระบาด รวมถึงจะเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับการบริการด้านสุขภาพของประเทศไทยให้มีคุณภาพมากพอที่จะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งจากผลคะแนนความพร้อมแสดงให้เห็นว่าในปัจจุบันประเทศไทยได้นำเทคโนโลยี และนวัตกรรมเข้ามาใช้ในทางการแพทย์มากในระดับหนึ่งแล้ว

ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้จะทำให้ระบบสาธารณสุขของไทยแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยมีบุคลากรที่มีศักยภาพด้านการแพทย์สูงมาก ถ้าหากสามารถผลักดันให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อรักษาโรคและรับมือกับโรคอุบัติใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จะสามารถผลักดันให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เติบโตได้มาก และกลายเป็นศูนย์กลางการแพทย์ของโลก ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีนัยสำคัญ เป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ให้กับธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งเดิมเป็นแหล่งรายได้หลักของประเทศให้มีช่องทางที่หลากหลายและเพิ่มมูลค่าได้มากขึ้น ช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบุคลากรทางการแพทย์ที่มีความเชี่ยวชาญผ่านการรักษา สื่อสารระยะไกลช่วยวินิจฉัยโรคจำเพาะ ให้กับแพทย์ที่ประจำอยู่ตามโรงพยาบาลในชนบทได้ก็จะเป็นประโยชน์กับ

ประชาชนได้อย่างทั่วถึง และเท่าเทียมกับประชาชนในเมืองหลวง ทั้งยังเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับการระบาดของโรคอื่น ๆ ได้อีกด้วย

อย่างไรก็ดี แม้ว่าการเปิดพื้นที่ธุรกิจทางการแพทย์จะช่วยเพิ่มศักยภาพ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และเพิ่มการจ้างงาน แต่ต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริม ยกระดับศักยภาพแรงงานควบคู่กันไปด้วย นอกจากนี้ ด้วยบริบทของประเทศไทยที่มีความเหลื่อมล้ำค่อนข้างมาก รัฐต้องบริหารจัดการให้การเข้าถึงการบริการสาธารณสุข ระบบสวัสดิการพื้นฐานให้ยังคงมีคุณภาพดี ในราคาเข้าถึงได้

ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

- ประเทศไทยมีบุคลากรทางการแพทย์มีความพร้อมมาก แต่ยังขาดทักษะในการสร้างนวัตกรรมเชิงพาณิชย์และการต่อยอดธุรกิจตามแนวคิดผู้ประกอบการ รวมถึงยังขาดความเข้าใจด้านกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการขายและการโฆษณาวัตกรรมการแพทย์
- การเพิ่มปริมาณบุคลากรด้านสาธารณสุขก็เป็นปัจจัยที่ไม่ควรมองข้ามเพื่อลดปริมาณงาน และเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการแก่ประชาชนทั่วไปด้วย
- ประเทศไทยควรสนับสนุนงบประมาณในการเป็นผู้ผลิตเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น เครื่อง MRI, CT Scan และ Fibro Scan เป็นของตนเอง

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 3.3 ดังนี้:

- การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับโควิด 19 เป็นการเข้าถึงแบบเปิด (Open Access) เพื่อให้บุคลากรทางสาธารณสุขสามารถเข้าถึงสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและนำไปใช้ได้ถูกต้องและปลอดภัย ในระดับชาติคือ องค์กรการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ร่วมกับประเทศต่าง ๆ เพื่อสร้างฐานข้อมูลร่วมกัน
- ปัจจุบันทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้มีการประดิษฐ์แขนกลและอวัยวะกลต่าง ๆ ขึ้นมาแล้ว (<https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b1226866>)
- ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มใช้เทคโนโลยีในการรักษา และปรึกษาผ่านทางไกล ซึ่งเริ่มใช้งานจริงแล้วเช่น เครื่องเอกซเรย์ระบบดิจิทัล รวมถึงระบบการใช้แอปพลิเคชันในการสั่งและส่งยาแก่ผู้ป่วยโรคกลุ่มโรคไม่ติดต่อ เช่น เบาหวาน ความดัน โดยที่คนป่วยไม่ต้องไปโรงพยาบาล รวมถึงผู้ป่วยสามารถจองเวลานัด เลื่อนนัด ตรวจสอบคิวเพื่อพบแพทย์ได้ผ่านแอปพลิเคชันในมือถือ นโยบายต่าง ๆ เหล่านี้โรงพยาบาลหลายแห่งเริ่มนำมาใช้และติดตามผลถึงประสิทธิภาพ

6.5. เป้าหมายที่ 4 : การศึกษาเท่าเทียม

ประเด็นที่ 4.1. อัตราการรู้หนังสือของประชากรผู้ใหญ่เริ่มต่ำลง และอัตราประชากรชายที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่ต่ำลงเช่นเดียวกัน

ในประเด็นที่ 4.1 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 37 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการจัดการกับภาวะการไม่รู้หนังสือของประชากรผู้ใหญ่ ดังนี้

ประเด็นที่ 4.1 อัตราการรู้หนังสือของประชากร											
ผลกระทบต่อประเทศ: 7.9 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	3	0	0	3	1	0	3	6	5	3	13
ความพร้อมของประเทศ: 6.2/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	3	0	1	4	6	2	3	7	6	4	1

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 4.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 4.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 7.9 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 6.2 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าการไม่รู้หนังสือของประชากรและอัตราการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาที่ลดลงนั้นจะมีผลกระทบต่อคุณภาพของประชากรในประเทศ และสะท้อนทิศทางการเรียนรู้ แนวทางการประกอบอาชีพของประชากรที่แตกต่างออกไปจากเดิม ผลสะท้อนจากคะแนนความพร้อมแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยการเตรียมความพร้อมรับมือกับประเด็นดังกล่าวในระดับหนึ่ง

ในประเด็นอัตราการรู้หนังสือที่ลดลงนั้นผู้เชี่ยวชาญเห็นต่างจากประเด็นดังกล่าวว่า ระดับการอ่านออกเขียนได้นั้นสูงเกือบร้อยละ 100 (ไม่ระบุอ้างอิง) ส่วนประเด็นอัตราการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าอาจเกิดขึ้นจาก 3 ปัจจัยหลัก คือ

- (1) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจและการขาดการวางแผนทางการเงินสำหรับผู้มีบุตร มีผลให้ผู้ปกครองไม่สามารถสนับสนุนให้บุตรเรียนในระดับที่เกินกว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ ส่งผลให้อัตราการเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาลดลง

- (2) โครงสร้างของประชากรที่เปลี่ยนไป เนื่องจากอัตราการเกิดและสัดส่วนระหว่างประชากรชาย-หญิงในไทยมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก เป็นไปได้ว่าการที่อัตราการเข้าศึกษาต่อของประชากรชายลดลงกว่าประชากรหญิงอาจมีสาเหตุมาจากประเด็นดังกล่าวด้วย
- (3) ค่านิยมต่อการศึกษาเปลี่ยนแปลงจากเดิม มีสื่อการเรียนรู้ระบบมากขึ้นสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และประชากรวัยรุ่นเริ่มเห็นความสำคัญของการสร้างรายได้มากกว่าการเรียนในระดับสูง อีกทั้งนโยบายประเทศก็ไม่สามารถรองรับแรงงานได้พอเพียง
- (4) เศรษฐกิจที่ตกต่ำ ทำให้การคิดเกี่ยวกับการใช้ชีวิตเปลี่ยนไปด้วย และจำนวนผู้ที่เรียนสูงขึ้นเพื่อให้ได้รับโอกาสของตำแหน่งที่สูงขึ้นก็ลดลง

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

- การเรียนรู้ในยุคสมัยใหม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเนื่องจากไม่จำเป็นต้องหาความรู้จากโรงเรียนหรือระบบการศึกษาทางการอีกต่อไป อาจทำให้ค่านิยมด้านการศึกษาและการเรียนรู้ของประชาชนเปลี่ยนไปด้วย นอกจากนี้ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตส่งผลต่อวัฒนธรรมการเรียนรู้และการทำงานของสังคม ทักษะหลายอย่างไม่จำเป็นต้องอีกต่อไป
- สถาบันการศึกษาควรให้ความสำคัญกับทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็น เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดเชิงสร้างสรรค์ การคิดเชิงผู้ประกอบการ เป็นต้น
- ประเทศไทยยังขาดความชัดเจนด้านเป้าหมายการพัฒนา ตลาดที่รองรับผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษาและคุณภาพของผู้จบการศึกษามีความเหลื่อมล้ำสูง
- การสนับสนุนให้ทุนการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น โดยเฉพาะทุน กยศ หรืออาจมีทุนการศึกษาไปศึกษาต่อต่างประเทศ
- การวิจัยเชิงนวัตกรรมและการสร้างงานวิจัยระดับอุดมศึกษาที่ตอบสนองความต้องการเชิงเศรษฐกิจ

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 4.1 ดังนี้:

- เรื่องคุณภาพการศึกษาและระบบการศึกษา “ไทยตกหลุมดำ” โดยภาคีเพื่อการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership) ร่วมกับธนาคารโลก (World Bank) ใน World Development Report 2018

ประเด็นที่ 4.2. แม้ประเทศไทยจะมีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษาไว้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนเกือบทั่วประเทศ ทว่าหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษายังไม่มีคุณภาพทำให้เด็กหลายคนทั่วประเทศขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ และสิทธิทางเพศ ซึ่งอาจนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศและปัญหาอื่น ๆ ในอนาคต หากไทยมีการปรับปรุงหลักสูตร จะทำให้ปัญหาหลาย ๆ อย่างไม่ว่าจะเป็นการท้องในวัยรุ่น โรคติดต่อทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศลดลง และยังอาจจะทำให้คนในสังคมให้เกียรติและเคารพสิทธิทางเพศของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

ในประเด็นที่ 4.2 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 37 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการปรับปรุงหลักสูตรเพศศึกษา ดังนี้

ประเด็นที่ 4.2 หลักสูตรเพศศึกษา											
ผลกระทบต่อประเทศ: 7.3 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	5	1	0	0	3	2	2	6	8	7	3
ความพร้อมของประเทศ: 5.9/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	5	1	1	1	6	5	4	6	6	0	2

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 4.2 ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 4.2 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 7.3 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 5.9 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรเพศศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทยมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมควรได้รับการปรับปรุง และประเด็นดังกล่าวมีผลต่อความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นในสังคมไทย จากคะแนนความพร้อมการรับมือสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีรับมือหรือดำเนินการในเรื่องดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง

โดยผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นพ้องกันว่า การให้ความรู้เรื่องเพศที่ถูกต้องเป็นเรื่องจำเป็นเพราะจะช่วยให้สร้างความเข้าใจภายในครอบครัว ลดปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อม การเรียนรู้เรื่องการคุมกำเนิดอย่างถูกต้อง ลดการล่วงละเมิดทางเพศและอคติทางเพศ ซึ่งการปรับปรุงหลักสูตรจะเป็นการดำเนินการสำคัญที่จะทำให้ประเด็นเหล่านี้บรรลุลุลผล เนื่องจากปัจจุบันหลักสูตรเรื่องเพศศึกษามีหลายส่วนไม่อยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงทางธรรมชาติ ก่อให้เกิดการกดทับในหลายมิติ และทำให้มีปัญหาวาจาอาชญากรรม ความรุนแรง และปัญหาทางสังคมตามมา ในอัตราที่ค่อนข้างสูง เมื่อเทียบกับประเทศที่มีการให้การศึกษาเรื่องเพศ อย่างเหมาะสม ตามความเป็นจริง ตามธรรมชาติ หลักสูตรและเนื้อหาบทเรียน มีความชัดเจนว่าต้องการสอนอะไร

หากแต่เป็นความไม่พร้อม หรือทัศนคติของบุคลากร ทำให้การถ่ายทอดผิดไปจากวัตถุประสงค์ของเนื้อหา ประกอบกับค่านิยมที่เรื่องทางเพศไม่เป็นที่เปิดเผย ยิ่งทำให้การสื่อสารเรื่องเพศศึกษาผิด/ผิดไปจากวัตถุประสงค์ที่ตั้ง

ขณะที่ผู้เชี่ยวชาญส่วนหนึ่งเห็นว่าหลักสูตรที่มีอยู่นั้นมีวัตถุประสงค์ เนื้อหาที่ชัดเจนสามารถใช้ในการสอนได้ หากแต่เป็นความไม่พร้อม หรือทัศนคติของบุคลากร ทำให้การถ่ายทอดผิดไปจากวัตถุประสงค์ของเนื้อหา ประกอบกับค่านิยมที่เรื่องทางเพศไม่เป็นที่เปิดเผย ยิ่งทำให้การสื่อสารเรื่องเพศศึกษาผิดไปจากวัตถุประสงค์

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้

- การศึกษาเรื่องเพศของประเทศไทยสะท้อนค่านิยมและแนวคิดที่มีต่อเรื่องนี้ของสังคมไทย แม้ในภาพรวมเราจะเปิดกว้างต่อความหลากหลายทางเพศมากขึ้น แต่ในระดับครอบครัวยังคงมีปัญหาเรื่องนี้แฝงอยู่มาก ทั้งเรื่องความรุนแรงในครอบครัว การละเมิดทางเพศ อคติทางเพศ ประกอบกับประเด็นเหล่านี้ไม่มีพื้นที่ในการคุยอย่างเปิดเผยและเป็นอิสระในสังคม ทำให้ไม่เกิดการวิเคราะห์หาสาเหตุที่แท้จริงที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริงได้
- ความไม่เข้าใจเรื่องเพศต่าง ๆ ของคนไทยมีผลต่อหลาย ๆ ด้านเช่น ด้านสุขภาพ และเศรษฐกิจ เช่น การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาอื่นๆ อีกหลายด้านเช่น การหยุดเรียนก่อนกำหนด แรงงานที่ด้อยคุณภาพ ปัญหานี้ประเทศไทยมีการณรงค์มายาวนานและเริ่มเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่นการที่คนไทยเริ่มเคารพและเข้าใจในความหลากหลายทางเพศ และการปฏิบัติต่อเพศตรงข้ามดีขึ้น
- ภารกิจส่วนใหญ่ของครูผู้สอนมุ่งไปเฉพาะสุขศึกษาและพลศึกษาเป็นหลักเน้นเฉพาะครูประจำการเป็นหลัก ควรขยายขอบเขตการทำงานและแนวคิดให้กว้างขึ้นจึงจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ เช่น การเพิ่มประสิทธิภาพครูเริ่มจากระบบการฝึกหัดครูด้วย รวมทั้งแนวคิดสังคมพหุวัฒนธรรม ที่เป็นพื้นฐานการจัดการศึกษา การพัฒนาในทุกสายวิชา และบรรยากาศการเรียนรู้ในสถานศึกษา

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 4.2 ดังนี้:

- องค์การ PATH ซึ่งเป็นหน่วยงานภาคเอกชน ร่วมกับ สสส กระทรวงศึกษาธิการ ขับเคลื่อนเรื่องเพศศึกษาในโรงเรียน ซึ่งผลการดำเนินงานเป็นไปด้วยดีระดับหนึ่ง แต่เมื่อขยายงานไปในโรงเรียนต่างๆ ทั่วประเทศคุณภาพการทำงานของหลักสูตรลดลงมาก เนื่องจากเป็นเรื่องทักษะและอคติของครูเป็นปัญหาของอุดมการณ์การศึกษาที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย ทำให้การเรียนการสอนเรื่อง

เพศศึกษาไม่อาจก้าวพ้นไปจากวิถีคิดทางวัฒนธรรมไทยในแบบ อนุรักษนิยม ซึ่งเป็นฐานคิดที่ส่งผลต่อเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศ

- โรงเรียนทางเลือกมีการจัดรูปแบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตัวตน ที่เรียกว่า “Identity Development” เช่น โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา เพลินพัฒนา รุ่งอรุณ สาธิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มีงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษาอยู่ไม่น้อยและมีการดำเนินงานขับเคลื่อน โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สสส เป็นหลัก และมีงานขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) เป็นการศึกษาติดตามผลการดำเนินงานเรื่องการสอนเพศศึกษาในโรงเรียน ว่าได้ผลลัพธ์อย่างไร

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 4.2 ดังนี้:

- ขณะนี้กระทรวงศึกษาธิการมีความตั้งใจในการดำเนินการปรับหลักสูตร
- สกสว. (สกว. เดิม) มีชุดวิจัยเกี่ยวกับประเด็นเพศศึกษา และกองทุนส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ก็ได้มีการจัดสนับสนุนประเด็นดังกล่าวด้วย

6.6 เป้าหมายที่ 5 : ความเท่าเทียมทางเพศ

ประเด็นที่ 5.1. อำนาจการต่อรองของแรงงานหญิงมีน้อยกว่าแรงงานชายที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะด้านค่าตอบแทน หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยจะไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จด้านความเท่าเทียมทางเพศ

ในประเด็นที่ 5.1 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 37 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการจัดการสภาวะที่แรงงานหญิงมีอำนาจต่อรองค่าตอบแทนน้อยกว่าแรงงานชาย ดังนี้

ประเด็นที่ 5.1 อำนาจต่อรองแรงงานชาย-หญิง											
ผลกระทบต่อประเทศ: 6.9 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	4	1	1	2	0	2	7	5	8	3	4
ความพร้อมของประเทศ: 5.8 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	4	1	1	4	3	8	3	3	7	1	2

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 5.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 5.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 6.9 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.8 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่า อำนาจต่อรองรายได้ของแรงงานชายหญิงนั้นเป็นประเด็นที่มีความจำเป็นเร่งด่วนอยู่ในระดับปานกลาง ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าประเด็นดังกล่าว มีรากฐานมาจากสองส่วนคือ ค่านิยมทางเพศในสังคม และลักษณะของสภาพการจ้าง ส่วนประเด็นรายได้นั้นผู้เชี่ยวชาญ ส่วนใหญ่เห็นต่างจากประเด็นข้างต้น กล่าวคือ อัตราค่าจ้างระหว่างชายหญิงในประเทศไทยไม่ได้มีความแตกต่างมากอย่างมีนัยสำคัญ แต่มีความแตกต่างกันในประเด็นอื่น ๆ เช่น การมีบทบาทหรือโอกาสในการก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งระดับสูง การกำหนดห้ามผู้หญิงทำงานในบางประเภท ซึ่งเกิดขึ้นจากหลายปัจจัย อาทิ

- (1) ค่านิยมชายเป็นใหญ่ที่ยังคงมีอยู่ในสังคมไทย ความเชื่อในศักยภาพหญิงน้อยกว่าชายจะเห็นได้จากเพศหญิงมีบทบาทในระดับสูงน้อยกว่า
- (2) ข้อบังคับ กฎหมาย ระเบียบบางประการมีผลในเชิงจำกัด คุณสมบัติที่ไม่เอื้อต่อการทำงานของเพศหญิง ซึ่งอาจมีผลต่อโอกาสในการเลือกประกอบอาชีพ และอาจเป็นการกดดันค่าแรงในทางอ้อมเช่น ชั่วโมงการทำงาน การลาคลอด ลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย ข้อจำกัดนี้เห็นได้ชัด

ในภาคแรงงาน แต่ในการทำงานของบริหารหรืองานประสานงาน งานที่เน้นทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะวิชาการในไทยมีแนวโน้มที่ดีขึ้น

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า

- การที่ผู้กำหนดนโยบาย และตัวแทนของประชาชน เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ที่มีบทบาทในการเสนอทบทวนญัตติกฎหมาย วิพากษ์นโยบายนั้นมีส่วนของประเทศหญิงค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับเพศชาย การตัดสินใจโดยคำนึงถึงมิติทางเพศจึงเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นน้อย
- สำหรับสังคมไทยในระดับกฎหมายและนโยบายถือว่าเปิดกว้างและรองรับต่อความเสมอภาคในด้านสิทธิและรายได้ของผู้หญิงและผู้ชาย แต่ปัญหาอยู่ที่ระดับของการปฏิบัติหรือวิถีการดำเนินชีวิตที่ยังคงมีการปฏิบัติที่แตกต่างระหว่างสองเพศ อาจด้วยเพราะรากเหง้าของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตคนไทยที่มีผู้ชายเป็นหัวหน้าครอบครัวและมีความสำคัญที่สุด และผู้ชายก็เป็นฝ่ายออกไปทำงานนอกบ้านก่อนผู้หญิงมานานมากแล้ว จึงทำให้วิถีปฏิบัติและวิถีคิดในเรื่องนี้ยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจนมาก

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 5.1 ดังนี้:

- มีการผลักดันความเสมอภาคทางเพศให้เป็นแผนระดับชาติ
- กรมกิจการสตรีและครอบครัว กระทรวงพัฒนาการสังคมฯ ประเทศไทยมีกองส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และมีการรณรงค์ผลักดันจนในที่สุด สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ได้ผ่านพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) ความเท่าเทียมระหว่างเพศแล้ว

ประเด็นที่ 5.2. ประเทศไทยมีผู้หญิงที่ได้รับที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา หรือได้รับตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งในจำนวนที่ค่อนข้างน้อย ปัญหาของประเด็นนี้อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับค่านิยม “ชายเป็นใหญ่” (patriarchy) และหากยังไม่ได้รับการแก้ไข ประเทศไทยกำลังสูญเสียโอกาสในการได้คนเก่งมาบริหารประเทศ

ในประเด็นที่ 5.2 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 36 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการปรับปรุงหลักสูตรเพศศึกษา ดังนี้

ประเด็นที่ 5.2 สัดส่วนผู้หญิงในสภาผู้แทนฯ/วุฒิสภา											
ผลกระทบต่อประเทศ: 6.3 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	6	1	2	1	1	3	10	3	3	2	4
ความพร้อมของประเทศ: 5.3/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	7	1	5	3	4	3	2	4	3	2	2

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 5.2 ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 5.2 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 6.3 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 5.3 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าบทบาททางสังคมของเพศหญิงในฐานะผู้แทนของประชาชนไม่ได้ส่งผลกระทบต่อประเทศมากนัก ขณะเดียวกันผลคะแนนความพร้อมที่อยู่ในระดับกลางสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยไม่ได้มีการเตรียมความพร้อม หรือคำนึงถึงประเด็นดังกล่าวมากนัก

ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่ากรณีที่เพศหญิงเข้ามามีบทบาทในฐานะผู้นำทางด้านการเมืองจะทำให้มุมมองการแลกเปลี่ยน การถกเถียงเชิงนโยบายมีการคำนึงถึงมิติทางเพศ สามารถอธิบายให้ข้อมูลในประเด็นละเอียดอ่อนได้ดียิ่งขึ้น สัดส่วนของผู้แทนชาย-หญิงในปัจจุบันนั้นบ่งชี้ว่ามีความก้าวหน้าที่ดีขึ้น ในรัฐสภาที่มีผู้หญิงเข้าไปทำหน้าที่ มีบทบาททั้งเบื้องหลังและการเป็นผู้วิพากษ์นโยบายโดยตรง ส่วนในแง่การลดโอกาสที่จะได้บุคลากรมีศักยภาพสูงเข้าดำเนินงานนั้น ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าไม่น่าส่งผลกระทบในระดับดังกล่าว เนื่องจากโดยหลักการมีการเปิดกว้างให้ทุกเพศเข้ามามีส่วนร่วมได้พอสมควร แต่บริบทและสภาพการเมืองไทยอาจมีผลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของแต่ละเพศต่างกัน

นอกจากนี้ยังมีผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การจะผลักดันให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาท และลดการต่อต้าน หยามเหยียดทางเพศได้นั้น ประเทศไทยต้องมีการเปลี่ยนแปลงค่านิยม การยอมรับในความเท่าเทียมกัน โดยการเพิ่มบทลงโทษทางสังคมเมื่อพบการเหยียดเพศ การกระตุ้นการตระหนักรู้ของคนในสังคมให้ยอมรับบทบาทของนักรการเมืองหญิงมากขึ้น

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 5.2 ดังนี้:

- ประเทศไทยมีการส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่พยายามรณรงค์และจัดโครงการต่าง ๆ ออกมาเพื่อสร้างจิตสำนึกและผลักดันเรื่องต่าง ๆ อยู่ แต่ขาดความชัดเจนในการดำเนินการ
- สถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายเพื่อการพัฒนา ได้นำเสนอเรื่องการดำรงตำแหน่งต่างๆของผู้หญิง

ประเด็นที่ 5.3. หากมีการผลักดันการรับรองทางกฎหมายของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ประเทศไทยจะมีความเท่าเทียมในสังคมมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติ

ในประเด็นที่ 5.3 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 36 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการผลักดันกฎหมายของคนที่มีความหลากหลายทางเพศเพื่อความเท่าเทียมในสังคม ดังนี้

ประเด็นที่ 5.3 การผลักดันกฎหมายสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ											
ผลกระทบต่อประเทศ: 6.9 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	4	0	1	1	1	6	2	7	9	2	3
ความพร้อมของประเทศ: 6.8/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	4	0	1	0	2	7	3	7	6	4	2

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 5.3 ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 5.3 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 6.9 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 6.8 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่า การผ่านกฎหมายสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศนั้นจะส่งผลกระทบต่อสังคมในระดับปานกลาง และผู้เชี่ยวชาญมองว่าอาจไม่ใช่ประเด็นที่มีความจำเป็นเร่งด่วนมากนัก ขณะเดียวกันการที่คะแนนความพร้อมต่อการรับมืออยู่ในระดับปานกลางสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมีการให้ความสำคัญเกี่ยวกับกฎหมายของผู้มีความหลากหลายทางเพศไม่มากนัก

ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผู้มีความหลากหลายทางเพศที่มีความรู้ความสามารถไม่ได้รับการยอมรับในวงกว้างหรืออย่างเป็นทางการส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการขาดกฎหมายที่รับรองสิทธิให้บุคคลดังกล่าวอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม ดังนั้นการสนับสนุนทางด้านกฎหมายเพื่อรองรับสิทธิและความเท่าเทียมจะทำให้เปิดโอกาสให้คนที่มีความหลากหลายทางเพศมีพื้นที่ในสังคมมากขึ้น ช่วยยกระดับความเท่าเทียมให้เป็นสากล ลดการเลือกปฏิบัติ และให้สิทธิที่ผู้มีความหลากหลายทางเพศพึงได้รับเช่นเดียวกับบุคคลอื่น ๆ เช่น สิทธิการสมรส การจัดการทรัพย์สิน

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเพิ่มเติมว่า

- กฎหมายเกี่ยวกับความเท่าเทียมกันของความหลากหลายทางเพศยังไม่เป็นรูปธรรม ซึ่งสวนทางกับการแสดงออกของความหลากหลายทางเพศและการเหยียดรวมไปถึงความเหลื่อมล้ำทางความหลากหลายทางเพศที่ทวีรุนแรงขึ้น แสดงให้เห็นถึงความด้อยศักยภาพของประเทศในการพัฒนาความเท่าเทียมกันของความหลากหลายทางเพศ
- การผลักดันกฎหมายมีผลต่อคุณภาพชีวิต และถือเป็นประเด็นที่สำคัญต่อกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ และกำลังจะให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อให้สอดคล้องและเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อกลุ่มดังกล่าว แต่ยังอุปสรรคและการคัดค้านจากผู้ไม่เห็นด้วย

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 5.3 ดังนี้:

- ปัจจุบัน (8 ก.ค.2563) ร่าง พ.ร.บ.คู่ชีวิต ได้รับการเห็นชอบจากที่ประชุมคณะรัฐมนตรีแล้ว รวมถึงมีการเสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วย นอกจากนี้ แร่งกดดันจากสังคมอาจจะมีการผลักดันให้ประเทศไทยมีการแต่งงานที่เท่าเทียมในอนาคตอันใกล้
- ค่อนข้างมีมาก จากทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน สถาบันการศึกษา รวมถึงการที่องค์กรภาครัฐจะพยายามทำความเข้าใจประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนในระดับโลก เพื่อหาทางออกให้กับการจดทะเบียนสมรสให้กับคนเพศเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากการเผยแพร่เอกสารของหน่วยงานภาครัฐ³

³ https://www.senate.go.th/assets/portals/93/fileups/272/files/S%3Aub_Jun/12know/k132.pdf

6.7. เป้าหมายที่ 6: น้ำสะอาดและสุขอนามัย

ประเด็นที่ 6.1. ข้อมูลการประมาณการเกี่ยวกับการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดและถูกนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในจำนวนที่ต่ำ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือประเทศไทยไม่เคยส่งข้อมูลสัดส่วนประชากรที่ใช้บริการน้ำและสุขาภิบาลที่จัดการอย่างสะอาดและปลอดภัยให้กับองค์กรระหว่างประเทศ

ในประเด็นที่ 6.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 34 คน โดยในจำนวนนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านน้ำรวมอยู่ด้วย

ประเด็นที่ 6.1. ข้อมูลการบำบัดน้ำเสียและนำกลับไปใช้ใหม่											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.0 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	4	0	1	0	2	1	6	8	4	8	4
ความพร้อมของประเทศ: 5.7 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	3	0	1	3	4	6	5	6	6	0	0

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 6.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 6.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.0 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.7 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง และจากการทำเดลฟายรอบที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่าการบริหารจัดการน้ำภายในประเทศเป็นประเด็นที่สามารถจัดการได้ภายในประเทศ ไม่จำเป็นต้องรายงานให้องค์การระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตามหน่วยงานของรัฐบาลการสื่อสารข้อมูลกับภาคประชาชน และข้อมูลในระดับประเทศบางอย่างอาจจะไม่สะท้อนความเป็นจริงมากนัก ข้อมูลการนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดกลับมาใช้ใหม่ จะมีไม่มากนัก เนื่องจากประเทศไทยในระยะที่ผ่านมายังไม่มีการขาดแคลนน้ำในระดับรุนแรงสูงสุด ทำให้ข้อมูลที่หน่วยงานจะนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดมาใช้ประโยชน์จึงไม่ค่อยมี

น้ำเป็นปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและยังเป็นปัจจัยที่มีความจำเป็นต่อกระบวนการผลิตในภาคอุตสาหกรรม การขยายการลงทุนของภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยทำให้ปริมาณความต้องการใช้น้ำมากขึ้น เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดภาวะขาดแคลนน้ำ เพราะน้ำเป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถนำทรัพยากรอื่นมาใช้ทดแทนได้ เมื่อน้ำขาดแคลนทุกชีวิต และทุกอุตสาหกรรมต่างได้รับความเดือดร้อน เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตน้ำประเทศไทยได้นำเอามาตรการต่าง ๆ เข้ามาใช้ควบคุมและบรรเทาผลกระทบ เช่น มาตรการควบคุมการระบายน้ำทิ้งของภาคครัวเรือนและภาคอุตสาหกรรมออกสู่สิ่งแวดล้อม เพื่อลดปัญหาน้ำเสีย จนในที่สุดมีการชักชวนให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมนำเอาน้ำที่ใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่อีกครั้ง (Recycle) การปรับปรุง

คุณภาพของน้ำให้เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์ใหม่หรือก่อนปล่อยคืนสู่ธรรมชาติ และการใช้น้ำหลาย ๆ ครั้ง (Water Reuse) ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้น้ำให้มากที่สุด ถึงแม้จะมีกฎหมาย ควบคุมก็ตาม หากการปล่อยน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรมไม่ได้ มาตรฐานน้ำทิ้งของกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ กำหนดไว้ ก็จะทำให้เกิดปัญหาได้ ปัจจุบัน เทคโนโลยีการบำบัดน้ำเสีย ได้เจริญก้าวหน้าไปมาก มีการนำเทคโนโลยี สมัยใหม่ มาใช้เพื่อ ปรับปรุงการพัฒนาระบบบำบัดน้ำเสีย แบบดั้งเดิม ให้ดียิ่งขึ้นไปเรื่อย ๆ ทว่า ต้นทุนของการนำน้ำที่ ใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่อีกครั้ง นั้นอาจสูงกว่าการผลิตน้ำประปาตั้งที่เป็นอยู่ และอาจไม่คุ้มค่าต่อการ ลงทุน นอกจากนี้ยังขาดแรงจูงใจในการบำบัดและนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ อย่างไรก็ตาม ไทยมีจำเป็นต้องมีการ ปรับปรุงเรื่องข้อมูลและนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อนำน้ำเสียกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ โดยเฉพาะในอนาคตมีความ เสี่ยงต่อน้ำแล้งมากขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (Climate Change)

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ปัญหาด้านข้อมูล
 - ข้อมูลอยู่ในระดับต่ำ ข้อมูลที่เป็นอยู่ไม่สะท้อนความจริง หน่วยงานรัฐขาดการสื่อสารข้อมูล กับประชาชน ความเชื่อของประชาชนยังยึดติดไม่เชื่อในความปลอดภัยหรือคุณภาพของน้ำที่ บำบัดน้ำเสียและนำกลับมาใช้ใหม่ และธรรมชาติแหล่งน้ำหรือน้ำปะปาในประเทศยัง เพียงพอในการใช้งาน และการลงทุนในการบำบัดน้ำเสียมีการลงทุนทำให้โรงงาน อุตสาหกรรมของไทยไม่นิยมทำและปล่อยน้ำเสียออกมาในอนาคตจะเกิดปัญหาล้นอย่าง ต่อเนื่องจะก่อให้เกิดการทำลายแม่น้ำและลำคลองให้เกิดเป็นน้ำเสียทดแทน
 - ปัญหาด้านข้อมูลน่าจะมาจากการเก็บข้อมูลที่ไม่ต่อเนื่อง การเก็บข้อมูลไม่ถูกวิธี ไม่มีกำลังคน และงบประมาณในการประมวลผลไม่เพียงพอ
 - ข้อมูลการบำบัดน้ำเสียและการนำกลับมาใช้ใหม่นับเป็นข้อมูลสำคัญที่จะช่วยให้ประเทศ สามารถนำมาประเมินความต้องการทางทรัพยากรและการวางแผนการใช้ การนำกลับมาใช้ ใหม่ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชากร แต่ เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลยังไม่ชัดเจน ทำให้ไม่สามารถวางแผนหรือสื่อสารข้อมูล ดังกล่าวได้อย่างชัดเจน จึงยากที่จะแก้ปัญหาต่างๆเกี่ยวกับน้ำ เช่น การบำบัดน้ำเสียอย่าง ยั่งยืน การศึกษาและรณรงค์การใช้น้ำอย่างเหมาะสมในครัวเรือน การศึกษาตัวเลือกการ บำบัดน้ำเสียเพื่อความคุ้มค่าของต้นทุน
 - การมีข้อมูลในระดับประเทศที่ถูกต้อง และสามารถรายงานในระดับต่างประเทศได้ แสดง ความโปร่งใสและช่วยในการวางแผนระยะยาว
 - ประเทศไทยยังมีนโยบายสนับสนุนการนำกลับมาใช้ใหม่ในวัสดุหลายๆอย่างน้อยเกินไป โดยเฉพาะเรื่องน้ำที่แทบจะไม่มีข้อมูลเลยว่าอัตราส่วนที่นำน้ำกลับมาใช้ใหม่คิดเป็นร้อยละ เท่าใด

- ประเทศไทยมีข้อมูลที่ได้รายงานองค์ระหว่างประเทศเช่น สำนักงานสถิติแห่งสหประชาชาติ (UNSD) โดยมีข้อมูลย้อนหลังที่องค์ระหว่างประเทศต้องการย้อนหลังไม่น้อยกว่า 20 ปี ข้อมูลที่ประเทศไทยมีอยู่ มีการรวบรวมโดยหน่วยงานภาครัฐ และจัดส่งให้แก่องค์ระหว่างประเทศโดยตรง ข้อมูลปริมาณน้ำเสียที่ได้รับการบำบัดมีการจัดเก็บโดยหน่วยงานที่หลากหลาย ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของหน่วยงานที่เป็นเจ้าของโครงการสนับสนุนงบประมาณ ต้องมีหน่วยงานรวบรวมข้อมูลกลาง ที่จะมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง พร้อมรายงานผลด้วย เช่น กรมควบคุมมลพิษ
 - ข้อมูลการนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดกลับมาใช้ใหม่จะมีไม่มากนัก เนื่องจากประเทศไทยในระยะที่ผ่านมายังไม่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำในระดับรุนแรงสูงสุด ทำให้ข้อมูลที่หน่วยงานจะนำน้ำเสียที่ผ่านการบำบัดมาใช้ประโยชน์จึงไม่ค่อยมี นอกจาก พื้นที่ที่มีการบำบัดน้ำเสียและขาดแคลนน้ำเช่น พื้นที่เขตนิคมอุตสาหกรรม หรือพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ
 - ควรต้องมีการบริหารจัดการน้ำเสียเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ต่อไป ภาครัฐควรต้องมีการจริงจังกับเรื่องนี้ และต้องทำความเข้าใจกับประชาชน ทั้งนี้จากการดูแลเรื่องน้ำเสียนั้น ยังขาดการประสานงานที่ดีกับประชาชน หรือจนท.ในพื้นที่ส่วนใหญ่จะเพิกเฉย ซึ่งอาจจะทำให้งานไม่ประสบผลสำเร็จ
- การจัดการน้ำอย่างเป็นระบบ
 - ข้อมูลเป็นเพียงเครื่องมือ ส่วนประเด็นหลักน่าจะเป็นเรื่องของทรัพยากรน้ำและการนำน้ำกลับมาใช้
 - ควรมองการจัดการน้ำทั้งระบบ เชื่อมโยงกัน ไม่ใช่มองแค่การจัดการน้ำเสีย
 - การนำเอาน้ำที่ใช้แล้วกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่อีกครั้ง อยู่ในระดับต่ำจริง เพราะประเทศไทยเป็นประเทศที่อุดมสมบูรณ์ มีน้ำเหลือเฟือ (ในอดีต) แต่ปัจจุบัน ต้องหันมาจัดการปัญหาเรื่องน้ำให้มากขึ้น ถ้ารู้จักการใช้น้ำอย่างคุ้มค่า มีการบำบัดเบื้องต้นก่อนปล่อยลงสู่ธรรมชาติ น้ำเสียก็จะลดลง แม่น้ำลำคลองก็จะสะอาดขึ้น การนำน้ำกลับง่าย ๆ ในบ้านคือการนำน้ำเสียจากการอุปโภคบำบัดเบื้องต้น เช่น มีถังดักไขมันก่อน นำน้ำเสีย ไปรดน้ำต้นไม้ภายในบ้านได้
 - ด้านกฎหมาย นโยบาย และการสร้างแรงจูงใจ
 - ควรมีการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนผู้ประกอบการ และควรมีการแก้กฎหมายบางส่วนเพื่อให้สามารถดำเนินการได้
 - การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่เป็นเรื่องสำคัญ แต่ต้องใช้เงินทุนสูง ซึ่งภาครัฐยังขาดเครื่องมือหรือมาตรการหรือกลไกให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้นำนํ้ากลับมาใช้ใหม่
 - นโยบาย กฎหมาย ไม่ให้ความสำคัญ และเอาผิดกับผู้ก่อมลพิษ และขาดมาตรการด้านเศรษฐศาสตร์มาใช้

- การจัดการน้ำเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมหลักปัญหาหนึ่งของประเทศไทย ปัจจุบันอาจมีการนำน้ำที่ผ่านระบบบำบัดกลับมาใช้ใหม่มากขึ้นแต่ยังขาดการรวบรวมข้อมูลและการรายงานที่เป็นระบบ หากมีข้อกำหนดกฎหมายที่บังคับให้อาคารขนาดใหญ่ต้องปฏิบัติอาจทำให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 6.1 ดังนี้:

- การจัดส่งข้อมูลเรื่องการบำบัดน้ำเสีย และการนำน้ำเสียให้แก่องค์กรระหว่างประเทศ ได้จัดส่งข้อมูลให้ตามการร้องขอไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบเป็นระยะ ๆ เช่น สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมมลพิษ องค์การจัดการน้ำเสีย หรือสำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับว่าหน่วยงานองค์กรระหว่างประเทศอะไรที่ติดต่อเข้ามา และติดต่อขอข้อมูลผ่านช่องทางไหน ถึงไม่ได้รับข้อมูลเรื่องเหล่านี้
- เทคโนโลยีการจัดการน้ำเสียมีหลายรูปแบบ หากนำมารวมกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในอาคาร สิ่งก่อสร้างที่มีการปล่อยน้ำเสียจำนวนมากจะสามารถช่วยแก้ปัญหาคุณภาพน้ำได้
- มีงานวิจัย “การพัฒนาแบบบริหารจัดการน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก” ของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
- แนวนโยบายการวิจัยและสนับสนุนด้านการบำบัดน้ำเสียและของเสียเพื่อการศึกษาของค์ประกอบและวิธีการบำบัดน้ำเสียและของเสีย

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 6.1. ดังนี้:

- หลายหน่วยงานได้มีนโยบายส่วนย่อยที่จะศึกษาและบริหารจัดการน้ำเสีย อย่างเช่น กรมควบคุมมลพิษ เทศบาลจังหวัด หรือบริษัทเอกชนเฉพาะทาง
- แผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ 20 ปี และ แผนแม่บทได้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประเด็นที่ 19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ ซึ่งยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ
 - แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ 20 ปี ปัจจัยสำคัญที่จะให้มีการติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย ต้องมีงบประมาณที่เพียงพอสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไปก่อสร้าง แต่ต้องมีช่างหรือวิศวกรดูแลระบบ ให้มีการบำบัดน้ำเสีย การมีแผนงานจัดเก็บรายได้จากค่าบำบัดน้ำเสีย เพื่อความยั่งยืน
- นโยบายการจัดเก็บค่าบำบัดน้ำเสียและน้ำทิ้ง ปี 2557 แต่ไม่แน่ใจว่าบังคับใช้หรือยัง

ประเด็นที่ 6.2 คุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศมีแนวโน้มที่แย่ลง

ในประเด็นที่ 6.2. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 34 คน โดยในจำนวนนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านน้ำรวมอยู่ด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่าประเด็นนี้ เป็นประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมออกความเห็นส่วนใหญ่ ไม่สามารถออกความเห็นได้อย่างละเอียดเนื่องจากเป็นเรื่องที่มีความเฉพาะเจาะจงมาก

ประเด็นที่ 6.2. คุณภาพผิวดินทั่วประเทศแยลง											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.5 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	0	1	1	0	0	5	7	7	12
ความพร้อมของประเทศ: 5.8 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	0	4	1	5	2	7	6	4	2	1

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 6.2. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 6.2. มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.5 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.8 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ปัจจุบันคุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยเฉพาะในบริเวณที่มีความหนาแน่นของชุมชนและกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ กำลังประสบปัญหาความเสื่อมโทรม อันเนื่องมาจากการปนเปื้อนของสารพิษต่าง ๆ ที่มาจากกิจกรรมของมนุษย์ ทั้งกิจกรรมจากชุมชนตามความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และการท่องเที่ยว โดยมีผลทำให้มีการเปลี่ยนแปลงในคุณสมบัติของทรัพยากรน้ำทั้งทางกายภาพ และชีวภาพ รวมทั้งความสมดุลของระบบนิเวศในแหล่งน้ำนั้น ๆ จนเกิดผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ ความเสื่อมโทรม และความเน่าเสีย

ประเทศไทยยังคงเป็นประเทศที่ประชากรจำนวนมากอยู่ในภาคการเกษตรซึ่งต้องอาศัยน้ำผิวดินเป็นหลักในการทำเกษตร หากคุณภาพหรือปริมาณน้ำลดลงจะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นแหล่งอาหารหลักและรายได้สำคัญของคนในประเทศได้รับผลกระทบอย่างหนัก และอาจก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจน ปัญหาความไม่มั่นคงทางอาหาร ความไม่เท่าเทียมเชิงรายได้ และการเพิ่มขึ้นอาชญากรรมได้ นอกจากนี้คุณภาพน้ำที่แย่ลงจะกระทบกับอุตสาหกรรมต่าง ๆ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ รวมไปถึงวัตถุดิบในการผลิตน้ำประปา หากประเทศไทยไม่สามารถแก้ปัญหาได้ก็จะกระทบกับสังคม และเศรษฐกิจในวงกว้าง แต่เมื่อมองเรื่ององค์ความรู้ในการจัดการน้ำของไทย และการมีบทบาทในภูมิภาค และสามารถแก้ไขได้

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นคุณภาพน้ำผิวดิน
 - ประเด็นน้ำผิวดินนี้เป็นเพียงองค์ประกอบของประเด็นหลัก เช่น คุณภาพน้ำ ปริมาณน้ำสะอาด ที่สร้างผลกระทบสูงกว่า
 - เป็นเรื่องสำคัญ ที่ต้องการการจัดการอย่างเป็นระบบ และยังไม่มีกลไกการใช้สารเคมีเป็นพิษอย่างแพร่หลายในภาคเกษตร
 - คุณภาพน้ำผิวดินต่ำลง เนื่องจากปัญหาขยะ สิ่งปนเปื้อน น้ำเสีย ลงไปสู่แหล่งน้ำ ต้องแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ เรื่องการจัดการขยะ
 - ในส่วนที่เกิดจากน้ำเสีย คิดว่าประเทศมีศักยภาพเพียงพอที่จะจัดการ ขาดแต่ความมุ่งมั่นในการดำเนินการ แต่เรื่องภัยแล้งมีผลกระทบที่หนักกว่า และเตรียมพร้อมรับมือได้ยาก
 - การบริหารจัดการน้ำเป็นปัญหาที่ต้องอาศัยการบูรณาการอย่างรอบด้าน ประเทศไทยยังขาดการบูรณาการและความก้าวหน้าในองค์ความรู้ในทางปฏิบัติในการจัดการปัญหานี้
 - ในช่วงภาวะน้ำแล้งปีที่ผ่านมาส่งผลต่อคุณภาพของน้ำที่ใช้บริโภค โดยน้ำมีรสกร่อยและมีค่าโซเดียมในน้ำสูงจนอาจส่งผลต่อสุขภาพได้
- มาตรการทางกฎหมาย
 - กฎหมายอ่อนแอ ขาดมาตรการจูงใจและบทลงโทษ
 - ประเทศยังขาดการนำกฎระเบียบไปใช้อย่างเข้มงวดในการรักษาคุณภาพน้ำผิวดิน ทำให้เกิดการละเมิดปล่อยน้ำเสียจากทั้งภาคอุตสาหกรรมและบ้านเรือน
 - ปัญหาด้านทรัพยากรน้ำยังเป็นเรื่องที่ไม่ตกสำหรับประเทศไทย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงกับคุณภาพชีวิตของเรา แม้เราจะมียุทธศาสตร์ความรู้มาก แต่การสนับสนุนและบังคับใช้ยังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่น้อยอยู่
 - การจัดการคุณภาพน้ำผิวดินเป็นประเด็นสำคัญที่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิต แต่อาจจะขาดความพร้อมในแง่ของตัวบทกฎหมาย และการบังคับใช้ รวมถึงบุคลากรที่ติดตามผลไม่มากนัก
 - ในด้านความพร้อม ประเทศไทยมีความพร้อมอย่างมากในด้านเทคโนโลยีและองค์ความรู้ แต่ขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดในกรณีที่มีการละเมิดหรือปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ส่วนในด้านที่ไม่พร้อมคือบุคลากรและประชาชนในชาติที่ต้องตระหนักเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม
 - คุณภาพน้ำเป็นเรื่องสำคัญ แต่การอนุรักษ์ต้องอาศัยทั้งเทคโนโลยีและกฎหมายที่เข้มงวดในการป้องกันการลักลอบทิ้งน้ำเสียและการบำบัดน้ำเสียของภาคเกษตร ภาครัฐยังขาดเครื่องมือหรือมาตรการหรือกลไกให้มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดังกล่าว

- นโยบายของรัฐเอื้อประโยชน์ให้นายทุน
- ขาดระบบรองรับน้ำเสียจากชุมชน น้ำเสียไม่ถูกบำบัดตามหลักวิชาการ การขยายของภาคเมืองและอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ปริมาณการใช้และการปล่อยน้ำเสียเพิ่มขึ้น นโยบายและมาตรการทางกฎหมายการควบคุมขาดความเคร่งครัด
- ภาครัฐไม่เอาจริงเอาจังกับการปล่อยน้ำเสียสู่แหล่งน้ำสาธารณะทั้งจากบ้านเรือนและผู้ประกอบการ
- เมื่อจัดการและจัดสรรไม่ดี การดูแลต้นน้ำและการน้ำก็ต้องตามสภาพ
- ควรมีระบบการรวบรวมและบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ชุมชนหนาแน่น มีการตรวจวัดคุณภาพน้ำเป็นประจำ และให้มีการจัดเก็บค่าบริการในการบำบัดน้ำเสียในชุมชนหนาแน่น

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ได้ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 6.2. ดังนี้:

- หลายหน่วยงาน เช่น ธนาคารโลก (World Bank) และกรมควบคุมมลพิษ ได้ทำการศึกษาและเผยแพร่ข้อมูลคุณภาพน้ำภายในประเทศ
- กรมควบคุมมลพิษกำลังจัดทำร่างข้อเสนอมาตรการใบอนุญาตระบายมลพิษและการเก็บค่าธรรมเนียมระบายมลพิษ แต่ติดปัญหาเรื่องงบประมาณจากการโอนงบเพื่อช่วยเหลือโควิด-19 จึงยังไม่สามารถดำเนินการให้แล้วเสร็จได้

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 6.2. ดังนี้:

- ดัชนีชี้วัดการจัดการน้ำ โครงการระบบการจัดเก็บข้อมูลโครงสร้างพื้นฐานระดับพื้นที่ เพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน ในลุ่มน้ำทั่วประเทศ จำนวน 25 ลุ่มน้ำ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ ร่วมกับมหาวิทยาลัยขอนแก่น)
- แผนแม่บทได้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประเด็นที่ 19 การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ
- ยุทธศาสตร์ชาติด้านการบริหารจัดการน้ำ 20 ปี แต่ยังขาดความเป็นเอกภาพของหน่วยงานด้านการจัดการน้ำ ทำให้บริหารงานแบบองค์รวมไม่ได้ การจัดการและแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำจึงไม่มีประสิทธิภาพ
- ฐานข้อมูลเพื่อการรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศ โดยมีการใช้ตัวชี้วัดแสดงคุณภาพของแหล่งน้ำผิวดิน มีการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำผิวดินอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่ชัดเจนนัก

ประเด็นที่ 6.3 กลุ่มแม่น้ำโขงมีแนวโน้มที่จะแห้งแล้งยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าต้นเหตุของความแห้งแล้งยังคงเป็นที่ยกเถียงกันอยู่ แต่ความแนวโน้มความแห้งแล้งจะสร้างปัญหาเป็นอย่างมาให้กับประเทศไทย

ในประเด็นที่ 6.3 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 34 คน โดยในจำนวนนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านน้ำรวมอยู่ด้วย

ประเด็นที่ 6.3 กลุ่มน้ำโขงแห้งแล้ง											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.4 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	0	0	1	2	0	1	3	7	6	12
ความพร้อมของประเทศ: 4.6 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	2	4	6	4	6	4	3	1	1	1

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 6.3 ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 6.3 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.4 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.6 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างต่ำ

แม่น้ำโขงมีต้นกำเนิดมาจากการละลายของน้ำแข็งและหิมะบริเวณที่ราบสูงทิเบต โดยจากต้นกำเนิดแม่น้ำโขงไหลผ่านเข้าสู่มณฑลยูนนานของจีนก่อนที่จะเข้าสู่ประเทศลาว ประเทศพม่า (เมียนมาร์) และประเทศไทย บริเวณ “สามเหลี่ยมทองคำ” ที่อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ไหลเป็นเส้นแบ่งเขตระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว ผ่านจังหวัดเชียงราย เลย หนองคาย บึงกาฬ นครพนม มุกดาหาร อำนาจเจริญ และอุบลราชธานี เป็นระยะทาง 1,520 กิโลเมตร แล้วไหลเข้าสู่ลาว และกัมพูชา ก่อนไหลลงสู่ทะเลจีนใต้ที่ประเทศเวียดนาม รวมความยาวทั้งสิ้น 4,880 กิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่รับน้ำในลุ่มน้ำ 795,000 ตารางกิโลเมตร โดยพื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงในประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง โดยเฉพาะความหลากหลายของพันธุ์ปลา ส่งผลให้เป็นแหล่งประมงน้ำจืดขนาดใหญ่ นอกจากนี้พื้นที่ลุ่มแม่น้ำโขงยังเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ต่าง ๆ มากมายหลายชนิด ความหลากหลายทางชีวภาพดังกล่าวของแม่น้ำโขงส่งผลให้ช่วยเติมเต็มความอุดมสมบูรณ์ให้กับพื้นที่เกษตร ป่าไม้และพื้นที่ชุ่มน้ำก็เป็นแหล่งวัตถุดิบสำคัญให้กับการอุตสาหกรรม รวมถึงการลดผลกระทบของเมืองต่าง ๆ จากภัยธรรมชาติ

นอกจากปัจจัยจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) แล้ว ประเทศตามลุ่มแม่น้ำโขงล้วนหาหนทางที่จะครอบงำแม่น้ำโขงโดยการควบคุมการขึ้นลงของระดับน้ำ การขุดทรายจากแม่น้ำ และการสร้างเขื่อนเพื่อกักเก็บน้ำและผลิตกระแสไฟฟ้า โดยจีนได้เปิดดำเนินงานเขื่อนตามแม่น้ำโขงไปแล้ว 10 แห่ง และมีอีกหลายแห่งที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง ส่วนลาวมีแผนสร้างเขื่อน 9 แห่งภายในปี 2030 เพื่อบรรลุเป้าหมายการเป็น “แบตเตอรี่แห่งเอเชีย” โดยมีไทยและเวียดนามเป็นสองประเทศหลักที่จะใช้พลังงานที่ผลิตในลาว ทว่าการมีเขื่อนมากมายนี้มีผลกระทบทางลบต่อแม่น้ำโขง

จากรายงานสถานการณ์ระดับน้ำในแม่น้ำโขง โดยคณะกรรมการการแม่น้ำโขง (MRC) ระบุว่า จากการที่เขื่อนจิ่งหง (เซียงรุ้ง) ในมณฑลยูนนาน ลดระดับการปล่อยน้ำ ส่งผลให้ระดับน้ำในแม่น้ำโขงในประเทศไทยในช่วงเดือนมกราคม 2563 ตั้งแต่ อำเภอยะรัง จังหวัดเชียงราย เรื่อยไปจนถึง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี มีแนวโน้มลดลงราว 0.67 เมตร จากปัจจัยดังกล่าว ประกอบกับผลกระทบภัยแล้งในภูมิภาค ทำให้ระดับน้ำหลายพื้นที่เช่น จ.หนองคาย มีระดับน้ำลดต่ำจนทำลายสถิติระดับน้ำต่ำสุดนับตั้งแต่มีการเก็บข้อมูลมา ข้อมูลระดับน้ำของ MRC ยังเผยว่าระดับน้ำโขงที่กรุงเทพมหานคร และดอนเลสาป⁴ ในประเทศกัมพูชา ก็มีระดับลดต่ำจนเป็นประวัติการณ์เช่นกัน สถานการณ์ความแปรปรวนของแม่น้ำโขงยังคงวิกฤตต่อเนื่อง หลังระดับน้ำในแม่น้ำโขงหลายจุดลดลงจนมีระดับน้ำต่ำสุดเป็นประวัติการณ์ ประชากรในประเทศไทยโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน) พึ่งพาการเกษตร การประมง และการท่องเที่ยวในบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงเป็นแหล่งรายได้ หากปริมาณน้ำลดลง จะมีผลกับการจัดสรรน้ำจะทำให้รายได้และคุณภาพชีวิตของประชากรตกต่ำ อาจทำให้การบรรลุเป้าหมายการลดความยากจนและความมั่นคงทางอาหารได้รับผลกระทบ กระทบวิถีความเป็นอยู่ของประชาชน และสร้างความเสียหายให้กับระบบนิเวศแม่น้ำของไทยอย่างร้ายแรง

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ปัญหาที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน
 - หากไม่ทำอะไรเลย แม่น้ำโขงที่มีหลากหลายและอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งมีชนิดพันธุ์เฉพาะถิ่นมากมาย จะกลายเป็นเพียงท่อระบายน้ำที่ไม่มีชีวิต และยังส่งผลเรื่องระบบทางธรรมชาติของน้ำและภูมิอากาศในพื้นที่ใกล้เคียงด้วย ด้านสังคมประชากรที่พึ่งพิงแม่น้ำโขงต้องพลัดถิ่นหาทำกินอื่น ๆ ทดแทน กลายเป็นคนจนที่เปราะบาง ด้านเศรษฐกิจ รายได้จากการประมงและอื่น ๆ ในพื้นที่จะลดลงอย่างมหาศาล และการท่องเที่ยวในพื้นที่จะไม่น่าสนใจอีกต่อไป
- กลไกระหว่างประเทศ
 - การที่ประเทศต้นน้ำสร้างเขื่อนกักน้ำไว้ย่อมส่งผลต่อประเทศไทยที่อยู่ปลายน้ำอย่างแน่นอน อีกทั้งยังเป็นเรื่องที่รัฐบาลหรือคนที่มีอำนาจไม่สามารถต่อรองได้โดยง่ายอีกด้วย องค์การระหว่างประเทศที่ดำเนินการอยู่ก็ไม่มีอำนาจในการต่อรอง
 - กฎหมายระหว่างประเทศคือทางออก การแก้ปัญหาแม่น้ำโขงที่จะแห้งแล้งภาพรวมอาจต้องเน้นการประสานงานร่วมมือระหว่างประเทศต้นน้ำ โดยเฉพาะจีน
 - เป็นเรื่องระหว่างประเทศ ที่ต้องมีวิธีเจรจาเพื่อความร่วมมือระหว่างประเทศ แต่ลุ่มน้ำอื่นก็ต้องจัดการให้ดีกว่านี้

⁴ ข้อมูลจากคณะกรรมการแม่น้ำโขง (MRC) <http://www.mrcmekong.org/news-and-events/news/mekong-water-levels-to-drop-due-to-dam-equipment-testing-in-china/>

- คนที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงโดยตรงคือ ประชาชนทั่วไปที่วิถีชีวิตพึ่งพาแม่น้ำโขง และอาจรวมถึงภาคการท่องเที่ยวบางส่วน แต่ไม่ได้เป็นประชากรที่ “สำคัญ” รัฐไทยจึงไม่ได้ให้ความสนใจมากนัก รวมถึงการที่รัฐไทยเป็นพันธมิตรที่แน่นแฟ้นกับรัฐจีนจึงไม่อาจคัดค้านการสร้างเขื่อน หรือถึงจะค้านเงินก็ยังสร้างอยู่ดี
- การดำเนินงานภาครัฐ (ไทย)
 - หน่วยงานราชการไทยยังไม่ได้ให้ความสนใจและให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาเท่าที่ควร
 - นโยบายรัฐไม่ชัดเจนในการคุ้มครองหรือการจัดการน้ำในระดับนานาชาติ
 - ประเทศไทยควรมุ่งเน้นการจัดการแหล่งน้ำภายในประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นให้ได้
 - ขาดการหารือกันภายในหน่วยงานของรัฐ รวมทั้ง ภาคส่วนต่าง ๆ ยังขาดความเข้าใจในการเชื่อมโยงเรื่องน้ำโขงกับการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย (ในเมืองซึ่งไม่ใช่ริมฝั่งโขง) และขาดการเตรียมการของภาครัฐในการช่วยเหลือประชาชนชาวไทย
 - ถ้ามีการวางแผนและลงโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องกังวลเรื่องน้ำโขง หรือ การจัดการน้ำของเพื่อนบ้าน
- การพึ่งพาลาวในการผลิตกระแสไฟฟ้า
 - ประเทศไทยจะได้รับผลกระทบจากประเด็นนี้มากเพราะต้องพึ่งพาการผลิตกระแสไฟฟ้าจากเขื่อนของประเทศเพื่อนบ้าน เช่นเขื่อนน้ำจันทน์ในลาว ถ้าแม่น้ำโขงแห้งแล้งความสามารถผลิตกระแสไฟฟ้าลดลงและไทยจะมีปัญหาด้านพลังงานไฟฟ้าแม้ว่าไทยจะมีศักยภาพในการผลิตไฟฟ้าเองแต่ก็ไม่เพียงพอ
- การลดการพึ่งพาทรัพยากรจากแม่น้ำโขง
 - ด้วยปัจจัยหลาย ๆ อย่างที่ก่อให้เกิดความแห้งแล้งของแม่น้ำโขง และประเทศไทยอาจจะไม่มีอำนาจในการต่อรองและอาจจะต้องได้รับผลกระทบทางลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น รัฐควรสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เริ่มทำสิ่งอื่นที่ไม่ต้องพึ่งพาน้ำจากแม่น้ำโขงได้ ก็อาจจะทำให้มีผลกระทบไม่มากนัก

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 6.3 ดังนี้:

- โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง (Greater Mekong Subregional: GMS) หรือ “หกเหลี่ยมเศรษฐกิจ” ซึ่งเป็นความร่วมมือของ 6 ประเทศ คือ ไทย พม่า ลาว กัมพูชา จีน(ยูนนาน) และเวียดนาม เริ่มโครงการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยรัฐบาลไทยได้ขอความช่วยเหลือทางวิชาการจากธนาคารพัฒนาเอเชีย

- การเจรจาประเทศในกลุ่มแม่น้ำโขงเป็นเพียงการร้องขอความช่วยเหลือในการปล่อยน้ำของประเทศที่ใช้น้ำร่วมกันเช่น จีน ลาว และกัมพูชา แต่ก็ไม่สามารถจะยับยั้งการสร้างเขื่อนเพื่อกักเก็บน้ำจำนวนมากของประเทศเหล่านั้นได้
- งานวิจัยเกี่ยวกับกลุ่มแม่น้ำโขง
 - เช่น Mekong Policy Project: Reducing Risks in the Mekong Basin โดย องค์กร Stimson
 - งานจาก Regional Center for Social Science and Sustainable Development มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 - งานจากสถาบันแม่น้ำโขง (Mekong Institute) มหาวิทยาลัยขอนแก่น
 - งานจากศูนย์แม่น้ำโขงศึกษา สถาบันเอเชีย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กลุ่ม NGOs ด้านแม่น้ำโขงมีหลายกลุ่มที่สนใจเรื่องระดับน้ำโขงและระบบนิเวศของแม่น้ำ

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 6.3. ดังนี้:

- คณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง (Mekong River Commission หรือ MRC) ซึ่งเป็นองค์กรความร่วมมือระหว่างรัฐบาลของประเทศ ที่มีพื้นที่ลุ่มน้ำโขง ได้แก่ ไทย ลาว เวียดนาม กัมพูชา ที่ร่วมกันกำหนดกติกาเพื่อรับมือกับปัญหาดังกล่าว ที่เกิดจากประเทศจีน ทว่ายังไม่เห็นผลเนื่องจากเป็นภาคีที่ไม่ได้มีประเทศจีนที่เป็นต้นตอของปัญหาเข้าร่วม
- ปัญหาน้ำแห้งในแม่น้ำโขงนอกเหนือเกิดจากธรรมชาติแล้ว ยังเกิดจากความไม่สามารถในการต่อรองเพื่อให้ประเทศต้นน้ำปล่อยน้ำออกมาได้ แทบทุกประเทศพยายามกักเก็บน้ำไว้ใช้ กันแม่น้ำโขงเพื่อประโยชน์ของตนเอง แม้จะมีการรณรงค์จากภาคีต่าง ๆ ก็ไม่เป็นผลใด ๆ การสร้างเขื่อนขนาดใหญ่ในทุกประเทศยังดำเนินอยู่ และไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศใดๆจะหยุดการกระทำดังกล่าวได้ คณะกรรมาธิการแม่น้ำโขง มีความพยายามผลักดันและรณรงค์เรื่องดังกล่าว แต่ในขณะนี้ไม่ส่งผลใด ๆ มากนัก
- Greater Mekong Subregion มีแผนยุทธศาสตร์ 10 ปี ที่พยายามให้ประเทศที่มีน้ำโขงไหลผ่านได้พูดคุยกัน

เป็นที่น่าสนใจว่า ผู้เชี่ยวชาญทุกคนต่างแสดงความเห็นว่าตนไม่เคยได้ยิมนโยบายหรือยุทธศาสตร์จากรัฐบาลในการแก้ปัญหาผลกระทบที่เกิดจากโครงการขนาดใหญ่ ที่มีส่วนส่งผลให้เกิดความแห้งแล้งในลุ่มน้ำโขง

6.8. เป้าหมายที่ 7 : การใช้พลังงานทดแทน

ประเด็นที่ 7.1. การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน และสัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนภายในประเทศเป็นแนวโน้มที่ดีเนื่องจากการผลิตพลังงานทดแทนสามารถทำได้ภายในประเทศ ซึ่งจะช่วยในการลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานฟอสซิล สามารถนำรายได้กระจายไปสู่หลายภาคส่วน อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

ในประเด็นที่ 7.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 35 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการผลักดันกฎหมายของคนที่มีความหลากหลายทางเพศเพื่อความเท่าเทียมในสังคม ดังนี้

ประเด็น 7.1 การใช้พลังงานทดแทน											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.4 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	0	1	0	0	1	2	3	8	8	10
ความพร้อมของประเทศ: 6.5 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	0	2	1	3	3	7	6	4	5	2

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 7.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 7.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.4 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 6.5 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าการใช้พลังงานทดแทนจะส่งผลให้ลดการใช้ฟอสซิล ทั้งยังเป็นช่องทางสร้างรายได้ที่สำคัญของประเทศ ส่วนระดับความพร้อมในการปรับตัวและส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนยังอยู่ในระดับปานกลาง จำเป็นต้องยกระดับและเตรียมความพร้อมอีกมากกว่าคือ ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าประเทศไทยมีจุดแข็งสำคัญคือมีทรัพยากรด้านพลังงานทางเลือกหลากหลาย และภาคธุรกิจมีความแข็งแกร่งพร้อมลงทุนในภาคส่วนดังกล่าว อีกทั้งการใช้พลังงานทดแทนเป็นการใช้พลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ลดการก่อมลภาวะ อย่างไรก็ตามในสถานการณ์ปัจจุบันผู้เชี่ยวชาญให้ข้อมูลว่าแม้สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนจะเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีประเด็นที่จะต้องแก้ไขโดยเฉพาะการพัฒนาระบบจัดเก็บพลังงาน เนื่องจากเทคโนโลยีและข้อจำกัดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แหล่งผลิตไฟฟ้าพลังงานสะอาดมีปริมาณมากแต่มีความสามารถในการจัดเก็บพลังงานน้อย หากประเทศไทยมุ่งส่งเสริมให้มีการใช้ไฟฟ้าพลังงานสะอาดในต่างประเทศและขายพลังงานดังกล่าวก็ต้องมีระบบจัดเก็บและขนถ่ายที่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ รัฐต้องเข้ามามีบทบาทในฐานะผู้สนับสนุนร่วมกันปรับแก้กฎระเบียบ มาตรการภาษี ข้อบังคับบางประการเพื่อเปิดให้ภาคเอกชนรายย่อยสามารถเข้ามาลงทุนในธุรกิจพลังงานได้มากขึ้น อันจะนำไปสู่การแข่งขันทำให้พลังงานไฟฟ้าในตลาดมีราคาถูกลง และมีประสิทธิภาพในการผลิตที่ดี รวมทั้งต้องคำนึงถึงมาตรการในการกำจัดขยะจากระบบ RE ที่หมดอายุต้องถูกกำจัดอย่างถูกวิธี

ในระยะยาวหากมีการวางระบบทั้งแหล่งจัดเก็บ การพัฒนาต้นทุนการผลิตให้เสถียรภาพ และเปิดโอกาสให้สามารถผลิตเพื่อใช้เอง การผลิตรายย่อยเข้ามาแข่งขันในตลาดได้มากขึ้น ก็จะทำให้เกิดการเข้าถึงแหล่งพลังงานสะอาดในราคาถูก เข้าถึงได้

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 7.1 ดังนี้:

- งานวิจัยและพัฒนาของหน่วยงานต่าง ๆ เรื่องการใช้พลังงานทดแทน และ การจัดตั้งบริษัท ทั้งระดับปกติ และ มหาชน ที่ดำเนินธุรกิจด้านพลังงานทดแทน
- การวิจัยและพัฒนาการใช้พื้นที่และแหล่งกำเนิดพลังงานจากโซลาร์เซลล์ และจุดติดตั้งกังหันลม
- งานวิจัยเกี่ยวกับการจัดการซากขยะ

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 7.1 ดังนี้:

- แผนของกระทรวงพลังงานด้านการส่งเสริมพลังงานทดแทน
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านพลังงาน การส่งเสริมโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็ก การใช้พลังงานขยะ
- สำนักงานนโยบายและแผนพลังงานพยายามผลักดันการวางแผนการพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาตินโยบายด้านพลังงานทดแทนของประเทศ ดังจะเห็นได้จากแถลงของนายก ในปี 2562⁵
- แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกการวางแผนงานและนโยบายการให้พลังงานทดแทนของครัวเรือนและระบบการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าให้เป็นระบบมาตรฐานประหยัดพลังงาน

⁵ <https://energy.go.th/2015/government-energy-policy/>

6.9. เป้าหมายที่ 8 : การเติบโตทางเศรษฐกิจและการจ้างงานที่มีคุณค่าสำหรับทุกคน

ประเด็นที่ 8.1. หากพิจารณาทบทวนถึงผลดีและผลเสียในด้านสังคมและเศรษฐกิจแล้ว ไทยควรให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 และ ILO 098

ในประเด็นที่ 8.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 35 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการผลักดันกฎหมายของคนที่มีความหลากหลายทางเพศเพื่อความเท่าเทียมในสังคม ดังนี้

ประเด็นที่ 8.1 การให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO87											
ผลกระทบต่อประเทศ: 7.4 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	18	0	1	1	0	2	2	1	3	3	4
ความพร้อมของประเทศ: 5.9/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	17	1	2	1	2	3	1	1	3	1	3

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 8.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 8.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 7.4 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 5.9 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่า การให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 และ ILO 098 เป็นเรื่องสำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นการยกระดับมาตรฐานการจ้างงาน และประกันสิทธิของแรงงานที่เป็นสากล ส่วนในแง่ของความพร้อมในการดำเนินการดังกล่าวนั้นจากระดับคะแนนจะเห็นได้ว่าประเทศไทยยังไม่มีเตรียมความพร้อมที่จะผลักดันให้เกิดการให้สัตยาบันในอนุสัญญาดังกล่าวสะท้อนจากการที่ผู้เชี่ยวชาญไม่มรข้อมูล หรือทราบการดำเนินการเชิงนโยบายที่ต้องการผลักดันประเด็นดังกล่าวเลย

ในภาพรวมผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO87 และ ILO98 จะส่งผลต่อประเทศในการทำให้ประเทศมีการยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานตามมาตรฐานสากล รัฐบาลมีการจัดระเบียบข้อมูลแรงงานต่างด้าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังส่งผลต่อเศรษฐกิจที่จะเติบโตมากขึ้นจากการได้รับการยอมรับจากสากลโลก ลดความเหลื่อมล้ำและความรุนแรงระหว่างนายจ้างและลูกจ้าง อีกทั้งยังเป็นการเปิดโอกาสให้สินค้าขบไทยสามารถส่งออกไปยังประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป และสหรัฐอเมริกาได้มากขึ้น เนื่องจากการนำสินค้าเข้าไปยังประเทศดังกล่าวมีเงื่อนไขว่าประเทศผู้ผลิตจะต้องเป็นภาคีในอนุสัญญา ILO 87 และ ILO 098 ซึ่งเป็นหลักประกันขั้นต้นว่าสินค้าและบริการที่เข้ามานั้นถูกผลิตขึ้นโดยแรงงานที่ได้รับสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่เหมาะสม ลดปัญหาการยกประเด็นดังกล่าวขึ้นมากีดกันการค้า

นอกจากนี้ยังมีผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ในแง่ความพร้อมของภาคเอกชนส่วนใหญ่ก็มีมาตรฐานการจ้างงานที่ใกล้เคียงแล้ว ขาดเพียงการผลักดันอย่างจริงจังจากภาครัฐและเครือข่ายภาคเอกชนที่อยู่ในส่วนของการบริหารเท่านั้น

ในประเด็นนี้ไม่มีผู้เชี่ยวชาญระบุแหล่งข้อมูล หรือนโยบายยุทธศาสตร์ที่ผลักดันประเด็นดังกล่าว

ประเด็นที่ 8.2. การระบาดของ โควิด-19 จะส่งผลกระทบยาวกับเศรษฐกิจไทยขั้นรุนแรงจนเรียกได้ว่าเป็นวิกฤติเศรษฐกิจรอบใหม่ และอาจหนักกว่าวิกฤติต้มยำกุ้งเมื่อปี พ.ศ. 2540 แต่จะไม่ถึงกับการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (deglobalization) อย่างไรก็ตามไทยจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจหลังโควิด ด้วยการจัดสรรทรัพยากรใหม่ พัฒนาทักษะของทุกภาคธุรกิจให้เข้ากับยุคดิจิทัลให้เร็วที่สุด

ในประเด็นที่ 8.2. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 35 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการผลักดันกฎหมายของคนที่มีความหลากหลายทางเพศเพื่อความเท่าเทียมในสังคม ดังนี้

ประเด็นที่ 8.2 การพัฒนาเศรษฐกิจหลัง โควิด- 19											
ผลกระทบต่อประเทศ: 9.4 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	0	1	0	0	0	0	1	1	7	23
ความพร้อมของประเทศ: 6.2 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	0	2	3	2	8	3	6	2	4	3

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 8.2 ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 8.2 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 9.4 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าถ่วงเฉลี่ยอยู่ที่ 6.2 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่า การระบาดโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อเศรษฐกิจและจำเป็นที่ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรใหม่ และพัฒนาทักษะของภาคธุรกิจให้สามารถปรับตัวในยุคดิจิทัล ส่วนความพร้อมของการรับมือหรือดำเนินการดังกล่าวนั้นจากระดับคะแนนความพร้อมสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยมียังต้องดำเนินการเพิ่มเติมอีกมากเพื่อปรับตัวและผลักดันให้เกิดประเด็นดังกล่าว

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ในประเด็นผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการระบาดของโควิด-19 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าจากส่งผลให้เกิดการหดตัวทางเศรษฐกิจของไทยและคาดการณ์ว่าจะรุนแรงกว่าประเทศอื่นในภูมิภาค
 - หากรัฐบาลไม่มีนโยบายรองรับและสนับสนุนทางด้านเทคโนโลยีพื้นฐานให้แก่ธุรกิจและประชาชน จะส่งผลกระทบต่อปัญหาเศรษฐกิจของประเทศ และความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของไทยในเวทีโลก ทำให้รายได้ของประชาชนลดลง

- การจัดสรรงบประมาณของภาครัฐในปัจจุบันยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องเทคโนโลยีกับธุรกิจท้องถิ่น กล่าวคือ ต้องมีการพิจารณาการพัฒนาที่สมดุล ระหว่างเศรษฐกิจระดับมหภาค กับเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น โดยควรส่งเสริมผู้ประกอบการท้องถิ่นให้มากขึ้น
- ด้านเข้าถึงเทคโนโลยีนั้น
 - แม้จะมีข้อมูลว่าประชากรในประเทศไทยสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้มากขึ้น และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกปี แต่การเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างนั้นยังมีต้นทุนที่สูง การเข้าสู่สังคมดิจิทัลในภาวะที่ประชากรส่วนหนึ่งของประเทศยังไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตในราคาที่เข้าถึงได้จะส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึงทรัพยากร หรือความสามารถในการแข่งขันในลำดับต่อ ๆ ดังเห็นได้จากกรณีแจกเงินสวัสดิการโดยใช้การลงทะเบียนผ่านแอปพลิเคชันหรือผ่านอินเทอร์เน็ต คนที่สามารถเข้าถึงจะได้เปรียบคนส่วนใหญ่ที่เข้าไม่ได้จะเห็นได้ชัดเจนมีอาชีพใหม่ การรับจ้างลงทะเบียน คนที่มีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตถึงจะได้รับสิทธินั้น และคนที่ได้รับผลกระทบจริงส่วนใหญ่ไม่ได้รับสิทธิที่ควรได้ แสดงให้เห็นถึงฐานข้อมูลประเทศไม่สามารถรองรับในการตรวจสอบที่ดีได้และรัฐบาลกับนำทางเลือกนี้มาใช้จึงเกิดช่องว่างขึ้น
 - ปัญหาด้านการเรียนการสอนออนไลน์มีอยู่สูงมากเนื่องจากไทยไม่เคยเตรียมความพร้อมในด้านนี้มาก่อนแต่ก็เป็นโอกาสที่ทำให้ทุกคนในประเทศต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรม และเพิ่มทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การพัฒนาภายหลังโควิด-19 ภาครัฐควรกำหนดยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการฟื้นฟูประเทศ อันเนื่องมาจากผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ขณะที่ภาครัฐต้องกึ่งงบประมาณมาใช้ในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ การกู้เงินของประเทศอยู่ในระดับชนพาดเงินกู้ไม่เกินร้อยละ 60 รัฐจะต้องใช้งบประมาณเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้ฟื้นตัว พร้อมกับสร้างศักยภาพให้แก่ธุรกิจกลุ่มต่าง ๆ ได้ลงทุนเพื่อฟื้นฟูตนเองให้เร็วที่สุด ทั้งในภาคอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวและธุรกิจต่อเนื่อง ภาคการเกษตร ภาคแรงงานก่อสร้าง เป็นต้น การพัฒนาด้านเทคโนโลยีจะเกิดความสะดวกรวดในการให้บริการมากยิ่งขึ้น รวมถึงภาคธุรกิจบางประเภทจะสามารถปรับตัวให้มีการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการฟื้นฟูธุรกิจได้ด้วย

สำหรับการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 8.2 นั้นในขณะนี้งานวิจัยส่วนใหญ่กำลังอยู่ระหว่างการดำเนินการศึกษา โดยมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) เป็นแหล่งทุนหนึ่งที่ให้งบประมาณสนับสนุนการวิจัยเรื่องโควิด นับตั้งแต่เดือนพฤษภาคมเป็นต้นมา

6.10. เป้าหมายที่ 9 : อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน

ประเด็นที่ 9.1. เป็นที่ทราบกันแล้วว่าในอนาคตอินเทอร์เน็ตจะกลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต และด้วยสถิติในการเติบโตของภาคเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะสามารถทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้ ความเร่งด่วนหลังจากนี้ก็คือการทำให้อินเทอร์เน็ตมีราคาที่สามารถจ่ายได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนความเท่าเทียมของประชาชน อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมของไทยก่อนการเข้าสู่โลกดิจิทัลหลังจากวิกฤต โควิด-19

ในประเด็นที่ 9.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 34 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการผลักดันให้อินเทอร์เน็ตเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่ประชาชนไทยสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียม ดังนี้

ประเด็นที่ 9.1 การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.8 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	1	0	1	0	1	0	5	12	13
ความพร้อมของประเทศ: 6.8/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	3	1	2	1	4	8	6	3	5

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 9.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 9.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.8 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 6.8 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะกลายเป็นหนึ่งในโครงสร้างพื้นฐานสำคัญมีบทบาทต่อวิถีชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจในทุกภาคส่วน ซึ่งประเทศไทยมีระบบอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพสูง และมีความพร้อมในการกระจายเครือข่ายอินเทอร์เน็ต แต่ผู้เชี่ยวชาญยังเห็นว่าราคาของอินเทอร์เน็ตยังอยู่ในเกณฑ์สูงเกินกว่าที่ประชากรทุกกลุ่มจะเข้าถึงได้โดยง่าย

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- อินเทอร์เน็ตเป็นพื้นฐานของการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัลเพื่อสร้างคุณค่าและนวัตกรรมใหม่ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและคนในประเทศค่อนข้างมาก

- ผู้เชี่ยวชาญได้อ้างถึงสถิติจากการสำรวจการใช้อินเทอร์เน็ตของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าคนไทยใช้โทรศัพท์มือถือในการเข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต แต่มักถูกใช้ไปในด้านความบันเทิงเป็นอันดับต้น ๆ
- การส่งเสริมกระตุ้นให้ประชากรมีทักษะการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจและรู้จักป้องกันตัวเองจากภัยอินเทอร์เน็ต การรักษาข้อมูลส่วนบุคคลจึงเป็นประเด็นต่อเนื่องที่ควรพิจารณา
- ในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัลรัฐควรมีมาตรการรองรับ กลุ่มคนที่ไม่มีความรู้หรือความสามารถด้านอิเล็กทรอนิกส์ (Digital literacy) เช่น กลุ่มเปราะบาง ผู้สูงอายุ ผู้มีรายได้น้อย รวมถึงประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทที่ยังไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้เพื่อให้ทุกคนได้รับความช่วยเหลือ สวัสดิการพื้นฐานที่เท่าเทียมและเป็นธรรม
- กรณีการระบาดของโควิด 19
 - สะท้อนให้เห็นว่ามีประชากรในประเทศจำนวนมากที่ไม่มีความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตจากการลงทะเบียนขอรับเงินเยียวยา
 - การเรียนผ่านระบบดิจิทัล ส่งผลให้ประชาชนต้องหาช่องทางในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนในการเข้าถึงบริการสาธารณะเพิ่มค่าใช้จ่ายในภาวะวิกฤติและสะท้อนความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีของประชาชนทั้งในแง่ความไม่ครอบคลุมของโครงข่ายและราคาสูงเกินความสามารถที่จะติดตั้งอินเทอร์เน็ตได้ทุกครัวเรือน

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 9.1 ดังนี้:

- กระทรวงเศรษฐกิจดิจิทัลและ สกสว. รวมถึงหน่วยงานที่ให้ทุนวิจัยอื่น ๆ ต่างก็ขับเคลื่อนประเด็นนี้เป็นหลัก
เพื่อเร่งแก้ปัญหา ในภาคการศึกษาที่เกิดความตื่นตัวในการใช้เทคโนโลยีการเรียนการสอนมากขึ้น จนอาจเกิดรูปแบบการศึกษาทางไกลที่จะเข้ามาทดแทนรูปแบบการเรียนในห้องเรียนแบบเดิม
- การวิจัยเกี่ยวกับ Digital Literacy ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่ผลการวิจัยสะท้อน
ปัญหาของประเทศไทย เพื่อให้รัฐนำผลการวิจัยมาช่วยในการแก้ไขปัญหา
- มีงานวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาโทและปริญญาเอกจำนวนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคดิจิทัลนี้ ที่มีงานวิจัยศึกษาเกี่ยวกับแต่ละเพศ วัย อาชีพ ในการใช้อินเทอร์เน็ต หรือพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ประเด็นที่ 9.2. ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านการวิจัยและพัฒนาต่อจำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปแต่ค่อนข้างต่อเนื่อง แม้แนวโน้มการวิจัยของไทยจะมีสูงขึ้นเรื่อย ๆ งานวิจัยส่วนใหญ่ยังขาดการต่อยอดสู่การปฏิบัติจริงเพื่อการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้นการพัฒนากระบวนการต่อยอดงานวิจัย และการสื่อสารระหว่างภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่น ๆ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ

ในประเด็นที่ 9.2 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 34 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการผลักดันให้เกิดการต่อยอดงานวิจัยสู่การปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงสังคม ดังนี้

ประเด็นที่ 9.2 การวิจัยและพัฒนา											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.9 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	1	0	0	0	0	0	1	9	6
ความพร้อมของประเทศ: 6.2/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	1	3	3	6	7	5	2	3	3

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 9.2 ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 9.2 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.9 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 6.2 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่างานวิจัยในประเทศไทยขาดการต่อยอดและการสื่อสารกับภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่น้อยกว่าที่ควรจะเป็น อย่างไรก็ตามจากผลคะแนนเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักด้านความพร้อมของประเทศสะท้อนให้เห็นว่ามีความพยายามในการผลักดันให้มีการพัฒนากระบวนการต่อยอดงานวิจัยสู่การปฏิบัติจริงอยู่ในระดับหนึ่ง

ในประเด็นนี้ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าประเทศไทยมีความพร้อมในการจัดการศึกษาค่อนข้างสูง และมีการผลิตนักวิจัยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้งานวิจัยส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังไม่ถ่ายทอดจากองค์ความรู้เข้าสู่การต่อยอด หรือลงสู่การปฏิบัติในพื้นที่จริงนั้นมาจาก 3 ปัจจัย ได้แก่:

- ปัจจัยเชิงโครงสร้าง หลักเกณฑ์หัวข้องานวิจัย ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า การจำกัดหัวข้องานวิจัยที่ค่อนข้างเคร่งครัด เฉพาะตัวทำให้ การวิจัยเชิงวิชาการได้รับความสำคัญน้อยลงไป และทำให้ขาด

รากฐานในการพัฒนาต่อไปในอนาคตได้ โจทย์วิจัยจึงต้องเปิดกว้างทั้งในด้านวิชาความรู้เชิงทฤษฎี และการสร้างเทคโนโลยี นวัตกรรมต่อยอดเพื่อแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน

- ปัจจัยด้านงบประมาณ โครงสร้างการสนับสนุนทุนวิจัยในประเทศไทยมีลักษณะเป็นการรวมศูนย์ กล่าวคือ โครงสร้างออกแบบให้แหล่งทุนรวมอยู่ศูนย์กลาง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าผิดหลักการการบริหารจัดการควรมีการกระจายในแนวนอนจะทำให้งานมีวิจัยเพิ่มขึ้นแต่ต้องมีเกณฑ์ออกมาให้ชัดเจน จะได้งานวิจัยและพัฒนาที่สามารถใช้ประโยชน์ได้จริง
 - การที่การวิจัยและพัฒนาไม่ขยายผลสู่การปฏิบัติและขาดการเชื่อมโยงกับภาคส่วนอื่น ทำให้ภาครัฐมองไม่เห็นความสำคัญของการวิจัย ทำให้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างเงินงบประมาณการวิจัยของมหาวิทยาลัย
- ปัจจัยเรื่องข้อกำหนดทิศทางการทำวิจัยของประเทศ ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าทิศทางการทำวิจัยที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยตามรัฐบาลหรือรัฐมนตรีที่เข้ามาดูแล หรือการนำงานวิจัยไปสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งยังไม่มี ความใกล้เคียงกับบริบทของประชากรไทย ควรมีระบบการวิเคราะห์สถานการณ์ปัญหาของ ไทยให้ชัดเจน เพื่อกำหนดประเด็นปัญหา และพัฒนาเป็นโจทย์วิจัยที่จะไปแก้ปัญหาได้จริง และ ต้องเป็นชุดวิจัยขนาดใหญ่เชิงสหสาขาวิชา

ส่วนในเรื่องความพร้อมต่อประเด็นดังกล่าวผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ปัจจุบันระบบวิจัยมีความพยายามที่จะ ทำให้งานวิจัยสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ควรต้องมีกระบวนการ ติดตามงานวิจัยที่ได้ทุนนั้นเป็นระยะ ๆ และต้องควบคุมคุณภาพของงานวิจัยด้วย

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 9.2 ดังนี้:

- นโยบายการวิจัยที่เน้นการบูรณาการศาสตร์หลากหลายแขนงและเน้นการลงพื้นที่ชุมชน เพื่อนำองค์ความรู้ที่มีการบูรณาการเข้าด้วยกันมาทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง
- นโยบาย Bio-, Circular, and Green Economies (BCG Model) โดยกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.)

ประเด็นที่ 9.3 ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการรับมือกับ Digital Disruption และยังไม่มีผู้นำที่มีความรู้ในการจัดการกับข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่จะสามารถช่วยกำหนดทิศทางของภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ และการพัฒนาภาคส่วนอื่น ๆ ดังนั้นการนำ Big Data มาใช้จริงจะสามารถผลักดันประเทศให้มีความยั่งยืนมากขึ้นได้หลาย ด้าน อีกทั้งยังช่วยป้องกันไม่ให้ต่างชาติ หรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่เข้ามาครอบงำข้อมูล (Data) ซึ่งจะเป็นปัญหาในระยะยาวให้กับคนในประเทศ

ในประเด็นที่ 9.3 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 34 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการผลักดันให้เกิดการจัดการข้อมูลบิ๊กดาต้าเพื่อใช้ในการกำหนดทิศทางอุตสาหกรรม และภาคส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ประเด็นที่ 9.3 ความพร้อมในการรับมือ Digital Disruption และ Big data											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.8/ 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	4	0	1	0	0	1	0	2	5	8	13
ความพร้อมของประเทศ: 5.5 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	4	1	3	1	4	8	5	2	1	4	1

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 9.3 ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 9.3 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.8 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 5.5 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการกับข้อมูลบิ๊กดาต้ามีความจำเป็นต่อการกำหนดทิศทางการพัฒนาในภาคส่วนต่าง ๆ แต่ประเทศไทยยังมีความพร้อมในประเด็นดังกล่าวค่อนข้างน้อย โดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าในยุคดิจิทัล ปรากฏการณ์เปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสิ่งใหม่ขึ้นมาทำลายหรือทดแทนสิ่งเก่า (Digital disruption) ทำให้ข้อมูลบิ๊กดาต้า (Big data) กลายเป็นตัวแปรสำคัญในการใช้กำหนดทิศทาง หรือนำมาซึ่งการเกิดขึ้นของนวัตกรรมใหม่ที่จะทำให้ประเทศมีความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดด ทั้งในด้านเศรษฐกิจที่จะทำให้เกิดการเติบโตจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ ด้านคุณภาพชีวิตของประชากรที่จะสะดวกมากยิ่งขึ้น และการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมสิ่งแวดล้อมสีเขียว ตลอดจนเป็นเครื่องมือสำคัญในการกำหนดนโยบายของรัฐ

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ความสามารถของประเทศไทยในปัจจุบัน
 - ขณะนี้ประเทศไทยมีความพร้อมในแง่องค์ความรู้ และบุคลากรโดยเฉพาะภาคเอกชน มีศักยภาพในการผลักดันเรื่องดังกล่าว แต่ข้อจำกัดสำคัญอยู่ที่ความชัดเจนของการกำหนด

นโยบายและกฎหมาย ที่มีผลต่อทิศทางการบริหารจัดการข้อมูล เนื่องจากบุคคลผู้กำหนดนโยบายในฝั่งภาครัฐ ไม่มีความรู้และความเข้าใจที่มากพอ ในการกำหนดนโยบาย และการปฏิบัติเพื่อก่อให้เกิดการเชื่อมโยงของการใช้งานข้อมูล

- รูปแบบการบริหารจัดการข้อมูลของหลายภาคส่วนยังอยู่ในรูปแบบที่ไม่พร้อมจะนำไปประมวลผล หรือใช้เชื่อมโยงข้ามหน่วยงาน ส่วนในระดับภาคประชาชน หรือภาคเอกชน ขนาดย่อยก็ยังไม่มีความสามารถในการเข้าถึงหรือเปลี่ยนแปลงตัวเองให้เหมาะสมกับการก้าวหน้าทางเทคโนโลยีโลก ทำให้มีความเหลื่อมล้ำในประเทศและระหว่างประเทศทางด้านข้อมูลและเทคโนโลยีอย่างเห็นได้ชัด
- มาตรฐานความปลอดภัยในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่ยังไม่เป็นรูปธรรม
 - คนไทยยังไม่ตระหนักถึงเรื่องความปลอดภัยของข้อมูลส่วนตัว ภาครัฐเองก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์จาก big data อย่างเต็มที่ ตัวอย่างที่ยังเห็นได้ชัดคือการใช้สำเนาบัตรประชาชน แม้รัฐบาลจะพยายามบอกว่ายกเลิกการใช้สำเนาบัตรในการทำธุรกรรมเน้นการใช้ระบบบัตรอัจฉริยะ (smart card) มากขึ้น แต่หน่วยงานราชการเกินกว่าครึ่งยังคงใช้สำเนาบัตรประชาชน
 - ข้อมูลในแต่ละหน่วยงานก็ขาดความเชื่อมโยง ผลกระทบจากขาดการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ ทำให้ภาครัฐไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำสารสนเทศมาใช้เห็นได้ชัดเจนจากนโยบายรัฐแจกเงิน ไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลประชาชนได้ ด้วยระบบอัจฉริยะ ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงสวัสดิการ

6.11. เป้าหมายที่ 10 : ลดความเหลื่อมล้ำ

ประเด็นที่ 10.1. แม้ประชากรโดยรวมจะมีรายได้สูงขึ้น การกระจายรายได้ภายในประเทศยังคงเป็นปัญหา

ในประเด็นที่ 10.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 36 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการผลักดันให้เกิดการกระจายรายได้ที่ใกล้เคียงกัน ลดการกระจุกตัวในรายได้ของประชากร ดังนี้

ประเด็นที่ 10.1 ปัญหาการกระจายรายได้											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.9 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	0	0	0	0	0	1	1	1	8	8	14
ความพร้อมของประเทศ: 4.7/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	7	7	3	5	3	2	1	3	1

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 10.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 10.1. มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.9 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 4.7 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าประเด็นความแตกต่างของรายได้ของประชากรในประเทศนั้นมีสูงมากและส่งผลให้เกิดช่องว่างทางสังคมระหว่างผู้มีรายได้สูงกับผู้มีรายได้น้อยมากขึ้น ส่วนการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือประเด็นดังกล่าวนี้จากผลคะแนนสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยขาดความพร้อมในการแก้ปัญหาการกระจายรายได้

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- กีดกันการพัฒนา
 - ปัญหาเรื่องการกระจายรายได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในกับดักของการเป็นประเทศรายได้ต่ำและกำลังพัฒนา เนื่องจากสาเหตุดังกล่าว ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีฐานะยากจน และคุณภาพชีวิตต่ำ ส่งผลกับสถานะเศรษฐกิจโดยรวม ทำให้ภาครัฐต้องจัดสรรเงินสนับสนุนและช่วยเหลือกลุ่มผู้มีรายได้ต่ำยิ่งเป็นการเพิ่มภาระความดูแลของภาครัฐ
 - ปัจจัยที่ทำให้การกระจายรายได้ของประเทศไทยมีความแตกต่างสูงคือ ปัจจัยเชิงโครงสร้างและเชิงนโยบายที่มีลักษณะส่งเสริม สนับสนุนผู้มีความสามารถทางเศรษฐกิจ (pro-rich) เพื่อหวังว่าเงินจากภาคส่วนดังกล่าวจะกระจายลงไปยังผู้มีรายได้น้อยและใช้นโยบายประชานิยมทำให้ผู้มีรายได้น้อยยอมรับ

- การแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด

- ควรมีการสร้างสมดุลการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสร้างรายได้ ทั้งพื้นที่เมืองและชนบท เพราะแม้ว่าจะมีเทคโนโลยี องค์ความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น แต่การที่ยังไม่มีนโยบายการจัดการและส่งเสริมให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงได้ รวมถึงการให้ความรู้ พัฒนาแรงงานด้วยทักษะที่จำเป็นเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ และ เรียนรู้วิธีการประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะเป็นการแก้ปัญหาในระยะยาวมากกว่าการสร้างค่านิยมที่รัฐให้เงินช่วยเหลือทำให้ขาดความยั่งยืนในการแก้ปัญหา
- รัฐควรผลักดันให้แนวคิดการกระจายอำนาจการบริหารงานสู่ท้องถิ่นเกิดขึ้นจริง อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันแม้จะมีแนวคิดเรื่องดังกล่าว แต่การจัดสรรงบประมาณ โครงการ กิจกรรมหลายอย่างยังขึ้นอยู่กับความคิดเห็นจากส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ ภาคส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติขาดการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 10.1. ดังนี้:

- มีการทำวิจัยเรื่อง negative income tax คือเรื่องการทำนโยบายภาษีเพื่อค้นหาคนจนที่แท้จริง เมื่อพบแล้ว ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ โดยแนะนำให้ทำการรวบรวมระบบการเสียภาษีและระบบสวัสดิการเข้าด้วยกัน
- การศึกษาเรื่องการกระจายรายได้ส่วนใหญ่เป็นระดับมหภาค และยังขาดความเชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศในระดับท้องถิ่นหรือภูมิภาค ควรมีการศึกษาประเด็นดังกล่าวในระดับท้องถิ่นมากขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 10.1.

ดังนี้:

- ความเหลื่อมล้ำ และการกระจายรายได้ปรากฏอยู่ในทุกแผนการพัฒนาประเทศ ทั้งแผนแม่บท ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แต่ยังไม่ปรากฏการปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม
- นโยบายของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีการแนะนำให้สร้างการเข้าถึงฐานทรัพยากรของคนจน ปรับระบบสวัสดิการทางสังคม พัฒนาโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง กำหนดกลุ่มคนจนเป้าหมาย และปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้เอื้อต่อการแก้ไขปัญหาการกระจายรายได้

6.12. เป้าหมายที่ 11: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 11.1. การแก้ไขปัญหาประชากรเมืองที่อาศัยอยู่ในสลัมหรือที่พักชั่วคราวยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย จำนวนประชากรสลัมหรือที่พักชั่วคราวที่ลดลงเป็นผลของนโยบายแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย เช่น โครงการบ้านมั่นคง ทว่าส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลพวงจากการปรับทัศนียภาพของเมืองมากกว่าการแก้ไขอย่างยั่งยืน

ในประเด็นที่ 11.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 33 คน โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านเมืองและผังเมืองรวมอยู่ด้วย

ประเด็นที่ 11.1. ปัญหาสลัม											
ผลกระทบต่อประเทศ: 7.7 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	4	0	1	0	0	1	4	6	8	3	6
ความพร้อมของประเทศ: 5.9 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	4	1	1	2	2	6	6	5	2	2	2

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 11.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 11.1. มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 7.7 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูงแต่ก็ต่ำกว่าประเด็นอื่น ๆ ในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าถ่วงเฉลี่ยอยู่ที่ 5.9 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ปัญหาสลัมและชุมชนแออัดเป็นปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งของสังคมเมือง ทั้งนี้สลัม หรือที่บางท่านเลือกใช้คำว่า “ชุมชนแออัด” หมายถึง บริเวณที่มีอาคารบ้านเรือนปลูกอยู่อย่างแออัดยัดเยียด สภาพบ้านเรือนคับแคบ สกปรก ขาดทึดทรุดโทรมมุง ไม่อยู่ในสภาพที่จะใช้เป็นที่อยู่อาศัย ประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นแออัด และขาดแคลนเครื่องสาธารณูปการและสาธารณูปโภค ชุมชนแออัดมักพบเห็นได้โดยทั่วไปตามเมืองใหญ่ที่มีประชากรอพยพจากชนบทหรือเมืองอื่น ๆ เข้ามาประกอบอาชีพ ผู้อพยพจะอาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ประกอบอาชีพ บริเวณดังกล่าวจึงแออัดยัดเยียดมากขึ้น และขยายอาณาเขตออกไป กลายเป็นแหล่งเสื่อมโทรมได้ในเวลาอันรวดเร็ว

ปัญหาสลัมหรือชุมชนแออัดเป็นปัญหาที่มีทุกประเทศ ทว่าการสร้างที่พักให้คนจนไม่น่าจะเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่ต้นตอ การจัดการต้องมองคุณภาพชีวิตของคนเป็นตัวตั้ง การไล่รื้อโดยใช้มุมมองเรื่องความสะอาดสวยงามเพียงอย่างเดียว กลับทำร้ายประชาชนที่อาศัยเป็นอย่างมาก นโยบายดังกล่าวต้องมีการปรับเปลี่ยนใหม่ และควรให้ความสำคัญกับเรื่องพลเมืองเปลี่ยนเมือง การออกแบบเมืองสำหรับทุกคน (Inclusive Cities)

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- การจัดการของภาครัฐ
 - การสร้างบ้านมั่นคงช่วยเหลือประเด็นผู้ยากจน เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติและในส่วนของทัศนียภาพเป็นผลพลอยได้
 - การสร้างบ้านมั่นคงช่วยเหลือประเด็นผู้ยากจน เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติและในส่วนของทัศนียภาพเป็นผลพลอยได้
 - รัฐควรส่งเสริมให้ชุมชนสามารถอยู่ได้ด้วยตนเอง และให้ความรู้ที่เท่าเทียม
 - ภาครัฐยังขาดความรู้ความเข้าใจในมิติด้านสังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม
 - ทางภาครัฐมีความพร้อม และมีนโยบายช่วยเหลือสนับสนุนในด้านการเคลื่อนย้ายที่อยู่อาศัย แต่ขาดความเข้าใจเรื่องการสนับสนุนให้ครบทุกมิติ
 - หน่วยงานของรัฐมักละเลยปัญหาข้างต้น และประชาชนเองก็ไม่ใส่ใจในการดูแลกลุ่มของตนเอง
 - ประชากรในสลัมลดลงจากนโยบายการสร้างที่อยู่อาศัยของรัฐให้ประชากรสลัมได้ย้ายเข้าไปอยู่ เป็นข้อดีเพียงด้านหนึ่งซึ่งช่วยปรับปรุงเรื่องของภูมิทัศน์ แต่การจัดที่อยู่อาศัยแห่งใหม่ให้กับประชากรดังกล่าว อาจไม่ได้เกิดจากความต้องการที่แท้จริงของผู้ที่อาศัยอยู่ในสลัม และที่พักแห่งใหม่อาจอยู่ไกลจากแหล่งประกอบอาชีพ หรือสถานที่คุ้นเคย เกิดความไม่สะดวกหลายด้าน ทำให้ประชากรสลัมดังกล่าวได้รับการแก้ไขปัญหที่ตรงจุดจริง ๆ หรือสร้างปัญหาใหม่ขึ้นมาอีก
 - ยังคงพบประเด็นปัญหาดังกล่าว ไม่ได้รับการวางแผนการแก้ไขอย่างเป็นระบบและยั่งยืนได้จริง ขาดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องจากนโยบายของภาครัฐ
 - รัฐไม่สามารถที่จะบริหารจัดการปัญหาสลัมได้ดีนัก เพราะจำนวนสลัมและปัญหาต่างๆ ที่ตามมานั้นมันเชื่อมโยงกัน แต่จริงๆ ควรต้องศึกษาว่าปัญหาสลัมที่เป็นต้นตอจริง ๆ คืออะไร
 - การไล่รื้อชุมชนป้อมมหากาฬ และชุมชนเมืองอื่น ๆ เพื่อการปรับภูมิทัศน์อาจช่วยแก้ปัญหาชุมชนแออัด แต่กลับทำร้ายผู้คนที่อาศัยอยู่เมืองเป็นพื้นที่ทำกินมาหลายชั่วอายุคน ที่ผ่านมารัฐได้แสดงให้เห็นแล้วว่าไม่ได้พัฒนาเมืองในฐานะการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีความเท่าเทียมกันทางสังคมในด้านสิทธิเสรีภาพ มีโอกาสและความเสมอภาค
 - แม้แต่น้อย และชีวิตของผู้คนที่รากหญ้า หรือคนจนเมืองไม่ได้มีความหมายเท่ากับภูมิทัศน์เพื่อการท่องเที่ยว
- กลไกการพัฒนาเมืองและผังเมือง

- การใช้ประโยชน์ที่ดินโดยเฉพาะในเมืองใหญ่มีการพัฒนาไปเป็นอาคารพาณิชย์ ที่อยู่อาศัยมากขึ้น ทำให้เห็นว่าชุมชนแออัดมีจำนวนน้อยลง แต่ไม่สามารถแน่ใจได้ว่าการแก้ไขปัญหาหรือย้ายปัญหาออกไปที่อื่น
- ปัญหาสลับส่งผลกระทบโดยตรงถึงคุณภาพชีวิตของคนอย่างแน่นอน และเสี่ยงเป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่ได้ ทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมตามมา การจัดผังเมืองในยุคนี้จะทำให้ยากหากไม่มีพื้นที่ให้คนในสลัมย้ายไปอยู่ได้
- ในแง่ของการเป็นเมือง เป็นธรรมชาติที่ผู้คนจะมุ่งหวังจะเข้ามาอยู่อาศัยในเมือง เนื่องจากมีงานมาก และ “เมือง” ก็ต้องการแรงงานหลายระดับ ดังนั้น ในเมืองจึงจำเป็นต้องมีประชาชนหลายระดับอาศัยอยู่ร่วมกัน สำหรับประชาชนที่มีฐานะยากจน ไม่สามารถมีที่พักอาศัยใกล้ที่ทำงานได้ จึงจำเป็นต้องอาศัยในชุมชนแออัด รวมถึงคนที่เคยอยู่อาศัยเดิมและเกิดในสลัมก็ขาดโอกาสทางการศึกษาและโอกาสในการพัฒนาตนเอง เมื่อรัฐผลักดันให้ออกนอกเมือง และหรือสร้างที่พักที่มีสุขอนามัยที่ดีให้ ประชาชนกลุ่มดังกล่าว อาจจะประสบความยากลำบากมากกว่าเดิม เนื่องจากยังต้องเดินทางเข้ามาทำงานในเมือง ที่เดิมเหมือนเดิม เนื่องจากไม่มีการสร้างงานรอบนอก ในบริเวณที่พักอาศัยใหม่ ในกรณีนี้ การเคลื่อนย้ายถิ่นที่พัสดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพชีวิตอื่นตามมา และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เนื่องจากต้องมีการเดินทางมากขึ้น รัฐต้องเสียงบประมาณในการสนับสนุนในด้านการสร้างที่อยู่อาศัย และการคมนาคม
- การแก้ไขปัญหาความยากจนและความไม่เท่าเทียม
 - ปัญหาสลับเป็น ‘อาการ’ ตัวปัญหาแท้จริงคือความเหลื่อมล้ำ ส่วนหนึ่งมาจากนโยบายยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างแท้จริง และมาจากปัญหาเชิงระบบการตั้งถิ่นฐาน
 - ปัญหาสลับเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชากรผู้มีรายได้ต่ำและขาดอาชีพที่ยั่งยืนและสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ในระดับพอเพียงและไม่เดือดร้อน ก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจต่อประเทศ สภาพแวดล้อมที่แออัด คุณภาพชีวิตประชากรที่น้อย และเกิดความรุนแรงในพื้นที่สลัมหรือประชากรมาจากพื้นที่สลัม ภาครัฐมีความพร้อมระดับปานกลางในการเข้ามาช่วยเหลือและพัฒนาให้พื้นที่สลัมและประชากรกลุ่มดังกล่าวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่การช่วยเหลือยังไม่ยั่งยืนและขาดช่วง
 - การแก้ปัญหาสลับไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ ควรจะพิจารณาครอบคลุมไปถึงปัญหาเรื่องความยากจนและการศึกษาเป็นหลัก มากกว่านโยบายพื้นที่สีเขียวหรือผังเมือง

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 11.1. ดังนี้:

- เจ้าหน้าที่จากหลายหน่วยงาน อาทิ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช) มีความตั้งใจช่วยเหลือประชาชนแต่ พฤติกรรมของผู้อยู่อาศัย จำเป็นต้องมีการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา ทั้งทางการพัฒนาบุคคลกรของประเทศให้มีความรู้ ความสะอาด และความมีระเบียบวินัย
- มีหน่วยงานภาคเอกชนที่เข้ามาช่วยเหลือ เช่น สร้างบ้านให้ชุมชนริมน้ำและเก็บค่าเช่าราคาถูก
- งานวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากโครงการต่าง ๆ มีอยู่ในมหาวิทยาลัยอยู่บ้าง เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร แต่ในกรณีเช่นนี้ งานวิจัยไม่สามารถช่วยทดแทนโครงการขนาดใหญ่ของรัฐได้

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 11.1 ดังนี้:

- การจัดระบบบ้านเอื้ออาทร การจัดสรรพื้นที่เป็นชุมชน เช่นเคหะชุมชนดินแดง ห้วยขวาง แต่เป็นการดำเนินงานเพียงช่วงระยะเวลาหนึ่ง และไม่ต่อเนื่อง จำกัดอยู่เฉพาะบางกลุ่มเท่านั้น
- นโยบายบ้านเอื้ออาทร ซึ่งเป็นนโยบายที่มีประสิทธิภาพน้อย เนื่องจากจำนวนโครงการยังไม่สอดคล้องกับจำนวนครัวเรือนสลัมที่แท้จริงจากการได้ตัวเลขครัวเรือนสลัมที่คลาดเคลื่อนและการบริหารโครงการที่ไม่โปร่งใส
- โครงการบ้านมั่นคง
- มีกฎหมายเวียนคืนที่ดินริมน้ำเพื่อปรับปรุงทัศนียภาพ แต่ด้วยปัญหาที่หมักหมมมานานทำให้การย้ายออกไม่ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านมากนัก อีกทั้งการควบคุมใช้กฎหมายก็ไม่มีประสิทธิภาพ เช่น ระยะจากริมน้ำนี้ครอบคลุมทั้งประเทศหรือไม่ อีกทั้งชุมชนที่จะต้องย้ายออกเป็นเพียงแค่ชุมชนริมแม่น้ำหรือชุมชนแม่คลอง หรือทั้งสองอย่าง ซึ่งแต่ละชุมชนก็มีบริบทเป็นของตนเอง บางแห่งเป็นชุมชนชนชาวประมงที่ทำกินริมแม่น้ำมานานแล้ว ดังนั้นการบังคับใช้กฎหมายควรออกแบบให้เหมาะสมกับความหลากหลายของพื้นที่ต่าง ๆ ด้วย

ประเด็นที่ 11.2. มลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะในเมือง การแก้ปัญหา มลพิษทางอากาศโดยเฉพาะ PM2.5 ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับหลายภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่แก้ไขปัญหเฉพาะหน้า

ในประเด็นที่ 11.2. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 33 คน โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านเมืองและผังเมืองรวมอยู่ด้วย

ประเด็นที่ 11.2. มลพิษทางอากาศ PM 2.5											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.9 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	0	0	0	0	0	2	0	1	7	9	14
ความพร้อมของประเทศ: 5.0 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	0	2	1	7	3	9	3	2	2	4	0

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 11.2. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 11.2. มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.9 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ค่อนข้างสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าถ่วงเฉลี่ยอยู่ที่ 5.0 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

สำหรับปริมาณมลพิษทางอากาศในช่วงระหว่างปี 2551-2561 ส่วนใหญ่มีแนวโน้มทรงตัว อย่างไรก็ตามฝุ่นละออง PM2.5 ยังคงเป็นปัญหาอยู่ ฝุ่นละออง PM2.5 มีค่าเกินมาตรฐานในระดับที่สูงมากมาโดยตลอดนับตั้งแต่เริ่มมีการตรวจวัดในปี 2554 โดยเฉพาะปี 2556-2558 ที่มีค่าเกินมาตรฐานมากกว่าร้อยละ 100 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ฝุ่นละออง PM2.5 ได้สร้างปัญหาที่กระทบต่อสุขภาพของประชาชนมาอย่างยาวนานมาแล้ว แต่สังคมเพิ่งมีการตื่นตัวในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาเท่านั้น ในกรณีของกรุงเทพมหานคร มีการเผาหญ้า การใช้ฟืนและถ่าน หรือแม้กระทั่งควันต่าง ๆ จากโรงงานอุตสาหกรรมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของต้นเหตุของปัญหา แต่ก็ไม่ใช่ต้นเหตุเสียทั้งหมด ฝุ่นยังมาจากไอเสียของรถยนต์ภายในเมืองเอง แม้เราจะไม่สามารถกำจัดมลพิษให้เหลือศูนย์เพราะต้นทุนในการกำจัดมลพิษทั้งหมดนั้นมหาศาล แต่เราสามารถจำกัดมลพิษให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมได้ แม้จะมีการเรียกร้องให้แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศอย่างจริงจัง

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ในหลาย ๆ ประเทศรวมถึงประเทศไทย แต่ก็ยังไม่มีมาตรการใด ๆ ที่เป็นรูปธรรมจากรัฐบาลภาครัฐไม่มีมาตรการบังคับนโยบายส่งเสริมการลดใช้รถยนต์ส่วนตัวหรือเป้าหมายที่ชัดเจนในการยกระดับคุณภาพอากาศ ภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปย่อมไม่มีความพยายามในการปรับตัว ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงร่วมมือกับภาคเอกชนด้วย

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- PM 2.5 เป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอื่น ๆ เช่นความเหลื่อมล้ำ ทว่าคนส่วนใหญ่ รวมทั้งภาครัฐยังไม่เห็นถึงความสัมพันธ์
 - ปัญหานี้เกิดขึ้นในหลายพื้นที่ของไทย แต่ได้รับความสนใจในสองเมืองหลักของคือ กรุงเทพมหานคร และเชียงใหม่ ทำให้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจพอสมควร แต่ที่ได้รับความสนใจมากกว่าคือ ปัญหาต่อสุขภาพ แม้ผลกระทบไม่ได้เกิดต่อคนส่วนใหญ่ของประเทศแต่กลับได้รับความสนใจมาก เพราะเกิดกับเมืองหลวง ผลกระทบต่อสุขภาพอาจยังไม่เห็นชัดเจนนักในระยะสั้น แต่ปัญหานี้เป็นส่วนยอดของภูเขาน้ำแข็ง ที่ต้องแก้ถึงเรื่องแนวคิดในการพัฒนาประเทศ มิใช่เพียงการจัดการมลพิษที่เกิดขึ้นให้เห็นเท่านั้น
 - ปัญหา PM2.5 เกิดขึ้นซ้ำซากและยาวนานมากขึ้นทุกปี เนื่องจากปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก ซึ่งผลกระทบด้านสุขภาพมีทั้งแบบเฉียบพลันและเรื้อรัง เมื่อเกิดปัญหาจะทำให้รัฐต้องมีค่าใช้จ่ายในการดูแลด้านสุขภาพที่สูงขึ้น ทำให้อัตราการเจ็บป่วยเพิ่มสูงขึ้น และอัตราการเสียชีวิต โดยเฉพาะกลุ่มอ่อนแอ เช่นผู้สูงอายุและเด็ก
 - ประเด็นนี้มีปัจจัยได้อย่างที่ทำให้เกิดฝุ่น PM แต่ละพื้นที่ก็จะแตกต่างกันไป หากพิจารณาในการที่จะลดมลพิษทางอากาศได้อย่างจริงจังจึงน่าจะต้องมีการทำงานร่วมกันของหลายกระทรวง และหน่วยงาน ทั้งนี้ประชาชนหลายพื้นที่ยังไม่เข้าใจสาเหตุของการเกิดฝุ่น และยังไม่เข้าใจว่าอันตรายจากฝุ่น จึงคิดว่ารัฐยังไม่พร้อมที่จะจัดการ
- ทักษะคติของประชาชน
 - ประเทศไทยมีความพร้อมด้านองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม แต่ขาดการนำไปปฏิบัติ ทักษะคติของประชาชนด้านการแก้ไขมลพิษโดยมองว่าเป็นความรับผิดชอบของภาครัฐ โดยส่วนใหญ่ขาดความตระหนักในด้านพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดการปล่อยมลพิษเช่น การเผาในที่โล่ง การใช้รถส่วนตัว ฯลฯ ทำให้การลดการปล่อยมลพิษไม่ได้ หรือภาคการเกษตรมีการเผาเศษวัสดุเป็นพื้นที่กว้างในขณะที่เกิดเหตุการณ์ฝุ่น PM10 และ PM2.5 ในเมืองมีค่าสูง แต่รอบนอกไม่สามารถควบคุมการปล่อยมลพิษได้ ทำให้เกิดปัญหาเดิมซ้ำซาก
- การมีนโยบายที่ผิด หรือไม่ชัดเจน
 - ต้องแยกแยะสาเหตุตามพื้นที่ และแก้ไขให้ตรงเหตุ แต่ปัญหาระบบการขนส่งที่ผิดพลาด ใช้ถนนมากกว่าใช้ราง ให้คนใช้รถยนต์ส่วนตัวมากกว่าใช้ระบบขนส่งสาธารณะเป็นนโยบายที่ผิดพลาด
 - PM2.5 ในเมืองหลวงเกิดจากรถยนต์ ในเมืองใหญ่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม และในชนบทเกิดจากการเผาไร่ เผาป่า
 - ประเทศไทยมีความพร้อมระดับหนึ่งในการจัดการแต่ด้วยความใส่ใจและความเข้มข้นในการใช้กฎหมายที่มีไม่สม่ำเสมอ ทำให้ปัญหานี้ยังคงจะเวียนอยู่ทุกปี

- งบประมาณที่รัฐยังไม่ยอมรับปัญหา และสาเหตุปัญหา ก็ไม่มีทางแก้ได้
- ปัญหาเรื่องฝุ่นส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในปัจจุบันเป็นอย่างมาก ทั้งเรื่องสุขภาพและรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการที่ต้องซื้อเครื่องฟอกอากาศหรือหน้ากากอนามัยในราคาที่สูงขึ้น แต่รัฐเองไม่สามารถจัดการกับปัญหาราคาแพงของฝุ่นได้ เป็นการแก้ไขเพียงปลายเหตุและอาศัยธรรมชาติที่จะมาพัดพาฝุ่นให้หายไป อีกทั้งยังไม่มี การประสานขอความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นต้นของของฝุ่นได้
- ปัญหามลพิษทางอากาศ PM2.5 เป็นปัญหามานานกว่า 10 ปี ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพของประชากรอย่างต่อเนื่องทำให้คุณภาพชีวิตของประชากรลดลง เพิ่มช่องว่างทางรายได้และทางสุขภาพจากการมีทุนทรัพย์เพื่อลงทุนซื้ออุปกรณ์ฟอกอากาศ ทำให้เศรษฐกิจโดยเฉพาะการท่องเที่ยวของประเทศตกต่ำลงจากปัญหาดังกล่าว อีกทั้งก่อให้เกิดปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมทางอากาศและทัศนียภาพ ประเทศมีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาที่ต่ำ เนื่องจากการแก้ไขปัญหาระยะสั้นเฉพาะหน้าเท่านั้น และยังไม่เข้าไปแก้ไขปัญหาลึกซึ้ง
- ปัญหาฝุ่น pm2.5 มีผลกระทบอย่างมากในด้านคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของคนในพื้นที่ในระดับรุนแรงสาหัส โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาในภาคเหนือ ซึ่งมีระดับฝุ่นสูงมาก และดูเหมือนว่า ปัญหาจะเกิดจากนอกประเทศมากพอ ๆ กับ ปัญหาที่เกิดจากภายในประเทศ ถึงแม้ว่า รัฐอาจจะออกมาตรการเพื่อลดมลภาวะในเมืองได้ (ซึ่งก็ยากเนื่องจากการตัดสินใจดังกล่าว ก็อาจจะมีผลกระทบกับเศรษฐกิจ) แต่ดูเหมือนว่ารัฐอาจจะไม่สามารถแก้หรือบรรเทาปัญหาที่เกิดจากนอกประเทศได้เลย
- ปัญหามลพิษทางอากาศเกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ ภาครัฐจำเป็นต้องออกมาตรการเชิงบังคับ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง หรือใช้หลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pay Principle) อย่างเข้มข้น
- การจัดการยังไม่ได้มีการดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรม มีแต่นโยบายแต่ไม่มีการปฏิบัติ ซึ่งเมื่อจะนำไปปฏิบัติจะเกิดผลกระทบต่อภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ภาคอุตสาหกรรม ประชาชนที่ใช้รถส่วนบุคคล ซึ่งทั้งสองกลุ่มเป็นผู้ก่อปัญหาหลัก แต่ไม่มีการบังคับใช้กฎหมายกับกลุ่มดังกล่าว ขาดการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับโมเดลการเคลื่อนตัวของอากาศ ที่จะช่วยทำให้ทราบลักษณะการเกิดปัญหา PM2.5 ทั้งที่กรุงเทพมหานคร หรือบริเวณภาคเหนือ ในปีที่ผ่านมา ๆ มา สถานการณ์ดีขึ้นเป็นเพราะสภาพอากาศมากกว่าการจัดการของภาครัฐ
- การแก้ไขยังขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน ขาดหน่วยงานเจ้าภาพที่มีอำนาจทางกฎหมายที่จะบังคับใช้
- ภาครัฐไม่ให้ข้อมูลที่แท้จริงแก่ประชาชน และไม่มียุทธศาสตร์ในการแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง และยั่งยืน

- รัฐบาลมีอำนาจและศักยภาพเพียงพอในการแก้ปัญหา แต่ไม่ทำ ทั้งปัญหาฝุ่นที่เกิดขึ้นจากมลพิษในเมือง การเผาไร่อย่างอ้อยอย่างกม. กับเมืองต่าง ๆ ในภาคกลาง และปัญหาฝุ่นที่เกิดจากไฟป่าทุกปีในภาคเหนือ

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 11.2. ดังนี้:

- โครงการวิจัยต่าง ๆ เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหา และได้มีการบอกถึงรากของปัญหาแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องแล้ว แต่ไม่มีการนำไปปรับใช้อย่างเป็นรูปธรรม เช่นการเผาไร่เพื่อเตรียมการเพาะปลูกในจังหวัดเชียงใหม่ อุดรธานี หนองบัวลำภู ขอนแก่น
- การศึกษาควรเน้นการดำเนินงาน (implementation) งานที่มีอยู่ เพราะคิดว่ามีงานวิจัยมากพอสมควรแล้ว
- การแก้ปัญหาในเชิงนโยบาย อาทิ การเพิ่มพื้นที่สีเขียว ลดการก่อสร้าง แบ่งเฟสการพัฒนาเมืองแบบไม่ให้ได้รับผลกระทบมากต่อสุขภาพของประชาชน
- งานวิจัยด้านองค์ประกอบของฝุ่น PM2.5 จะทำให้สามารถทราบสัดส่วนการปล่อยมลพิษจากภาคส่วนต่างๆ ได้ ผลกระทบด้านสุขภาพของ PM2.5
- งานวิจัยเชิงนโยบายการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (cost-benefit analysis) ความสัมฤทธิ์ผลของมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ลด PM 2.5 และความคุ้มค่า
- มีการศึกษาโมเดลการเกิด PM2.5 ในกรุงเทพมหานคร โดยกรมควบคุมมลพิษ ร่วมกันกับสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (AIT)
- มีนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามได้ทำโครงการเรื่องนี้ เพื่อผลิตสื่อในการเผยแพร่สารสนเทศ เกี่ยวกับการเกิดฝุ่น การป้องกัน เป็นต้น

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 11.2. ดังนี้:

- การตรวจดักจับรถที่มีควันดำสูง ถี่ขึ้น การปรับเปลี่ยนการใช้น้ำมันเชื้อเพลิงของรถประจำทางขนส่งมวลชน (ขสมก.) ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ก.พ. ปีที่แล้ว และการขอความร่วมมือเอกชนผู้ก่อสร้างเส้นทางรถไฟฟ้าคืนผิวจราจรให้มากที่สุดการควบคุมการเผาในที่โล่งในภาคการเกษตร ซึ่งเป็นสาเหตุร้อยละ 10 ของการเกิดฝุ่นสะสมในระดับสูง เป็นหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีการนำน้ำมันเชื้อเพลิงมีกำมะถันไม่เกิน 10 ppm มาใช้ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ก่อนกฎหมายบังคับใช้ และกำหนดใช้ทั่วประเทศตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2567 - ไม่ให้มีการเผาในไร่ อ้อย ไร่

ละ 100 ภายในปี 2565 - บังคับใช้มาตรฐานการระบายมลพิษจากระบบขนส่งใหม่ ยูโร 6/VI ภายในปี 2565 ทว่าทั้งหมดนี้ยังไม่เห็นการแก้ปัญหาที่เป็นรูปธรรม ในช่วงเดือนมกราคม และ กุมภาพันธ์ ซึ่งค่าฝุ่นอยู่ในระดับสูงมาก ต่อเนื่องยาวนานนับเดือน และเริ่มส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้คน นโยบายต่าง ๆ ไม่ได้ถูกดำเนินการ ขณะที่สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 เข้ามาแทรก นโยบาย PM 2.5 ของรัฐบาลเงียบหายไป

- แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ "การแก้ไขปัญหามลพิษ ด้านฝุ่นละออง (2562)" โดย กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม โดยกำลังเริ่มดำเนินการ กรมควบคุมมลพิษเป็นผู้ติดตามการดำเนินงาน
- ข้อเสนอแนะจากภาคประชาชนที่ร่วมกันเสนอโดย กรีนพีซ ประเทศไทย ร่วมกับ มูลนิธินิติธรรม สิ่งแวดล้อม, มูลนิธิบูรณะนิเวศ, มูลนิธิชีววิถี (BIOTHAI), มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค, Friend Zone, เมล์เดย์, Climate Strike Thailand (<https://www.thaipost.net/main/detail/55817>) และการที่รัฐบาลประกาศเรื่องการแก้ปัญหาฝุ่นเป็นวาระแห่งชาติเมื่อเดือน ตุลาคม ปี 2562
- การฉีดน้ำจากที่สูง และการติดเครื่องฟอกอากาศในรถสาธารณะ ซึ่งเป็นนโยบายที่มีประสิทธิภาพต่ำมากและไม่ยั่งยืน ไม่ได้เป็นการแก้ไขปัญหาคาใจที่ต้นเหตุ
- วาระแห่งชาติการจัดการปัญหาฝุ่นละออง การพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การควบคุมการเผาในที่โล่ง การลดมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน การใช้พลังงานสะอาดหรือพลังงานที่มีคุณภาพสูงเพื่อลดการปล่อยมลพิษจากภาคการขนส่ง การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมือง นโยบายเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดการเผา แต่ขาดการดำเนินการเชิงรุก การป้องกันก่อนเกิดปัญหา การรณรงค์ของความร่วมมือจากประชาชนในการลดการปล่อยมลพิษ การสร้างแรงจูงใจและทัศนคติที่ดีในการลดการปล่อยมลพิษด้วยตัวเอง ขณะเกิดปัญหาคควรมีความชัดเจนในการดำเนินมาตรการที่ลดการปล่อย PM2.5 จากแหล่งกำเนิดที่แท้จริง การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหายังไม่สอดคล้องกับมาตรการที่นำมาปฏิบัติ การจัดการสิ่งแวดล้อมในเขตเมืองยังไม่ดีพอ ไม่มีการอนุรักษ์ต้นไม้ขนาดใหญ่ที่จะช่วยเป็นแหล่ง sink ของ PM2.5 ระบบขนส่งมวลชนไม่สะดวกสบาย การโดยสารด้วยรถไฟฟ้าระบบรางไม่มีคุณภาพ รถไฟฟ้าไม่ครอบคลุมพื้นที่ที่ต้องการเดินทางและมีราคาสูง ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานในการดำเนินมาตรการลด PM2.5 อย่างเข้มงวด ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจถึงวิธีปฏิบัติตัวเมื่อเกิดปัญหาฝุ่นละอองสูง การรณรงค์ไม่มีประสิทธิภาพ
- มีนโยบายช่วยเรื่องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ทว่าการปฏิบัติยังไม่มีประสิทธิภาพ
- ความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เรื่องการเผาป่า ที่ต้องการเจรจาหาแนวทางการดำเนินงานร่วมกันอย่างจริงจัง

ประเด็นที่ 11.3 ระบบขนส่งมวลชนในเมืองใหญ่ทั่วประเทศมีแนวโน้มไปในทางที่ดี ทว่าการมีขนส่งมวลชนที่ดีนั้นนอกจากจะสามารถขนส่งผู้โดยสารไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ระบบขนส่งควรถูกพัฒนาไปพร้อมกับการวางผังเมือง มีขนาดที่เหมาะสม สามารถทำให้ประชาชน (ที่รวมไปถึง คนจน และคนพิการ) เข้าถึงได้ และยังสามารถจูงใจให้คนทุกระดับรายได้หันมาใช้บริการแทนการขับรถส่วนตัว ซึ่งหากทำได้จะเป็นการลดปัญหารถติด

ในประเด็นที่ 11.3. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 33 คน โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านเมืองและผังเมืองรวมอยู่ด้วย

ประเด็นที่ 11.3. ระบบขนส่งมวลชน (แก้ปัญหารถติด)											
ผลกระทบต่อประเทศ: 9.0 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	0	0	1	0	0	1	6	10	14
ความพร้อมของประเทศ: 6.1 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	1	3	1	0	8	6	5	2	2	4

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 11.3. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 11.3. มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 9.0 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่สูง ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าถ่วงเฉลี่ยอยู่ที่ 6.1 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

การวางแผนระบบขนส่งมวลชนไม่ว่าจะเป็นรถลอยฟ้า รถไฟใต้ดิน รถเมล์โดยแบบต่าง ๆ รถตุ่มอเตอร์ไซด์ จักรยาน รถไฟ เรือ รวมไปถึงการเดินทางเท้า ควรที่จะคิดควบคู่ไปกับการวางผังเมืองที่ดี โดยมีการคำนึงถึงขนาด การเข้าถึงของคนในเมืองทุกรูปแบบ และวิธีจูงใจคนจากทุกระดับรายได้ให้หันมาใช้บริการแทนการขับรถส่วนตัว ผู้ออกแบบและรับผิดชอบระบบการจัดการขนส่งเพื่อมวลชนควรจะเป็นคนที่มีความเข้าใจเมือง และคุ้นเคยกับละแวกต่าง ๆ ทว่าสิ่งนี้ยังไม่เกิดขึ้นในประเทศไทย

หากประเทศไทยมีความสำเร็จในการสร้างระบบขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพในเมือง ปัญหาหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นปัญหารถติดซึ่งนำมาซึ่งมลพิษเช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และ PM2.5, การสูญเสียเวลาจากการเดินทางความเครียด และความเหลื่อมล้ำภายในเมือง

ในเดลฟายรอบที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่แสดงความเห็นว่าประเทศไทยมีการพัฒนาที่ดีขึ้นจริงในประเด็นนี้ ทว่าประเทศสามารถทำได้ดีกว่านี้ได้ นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- การพัฒนาและการมีกฎหมายสนับสนุนระบบขนส่งสาธารณะ

- ประเทศไทยควรมีกฎหมายสนับสนุนการพัฒนารอบสถานีและพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะให้สอดคล้องและมีประสิทธิภาพทั่วประเทศ
 - ปัญหารถติด หรือการคมนาคมที่ไม่สะดวก ส่งผลกระทบต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยมาเป็นระยะเวลานานแล้ว ปัญหาเหล่านี้แก้ยาก แต่ประเทศไทยมีศักยภาพและงบประมาณที่จะทำได้ เพียงแต่อาจทำให้รูปแบบอื่นนอกจากการวางผังเมือง
 - ระบบขนส่งมวลชนยังมีอยู่ในพื้นที่จำกัด ขาดความสะดวกสบาย และความปลอดภัย รถไฟฟ้าราคาสูง ค่านิยมด้านการมีรถและใช้รถส่วนบุคคล
 - ระบบขนส่งมวลชนของไทยมีมาช้านานแล้วแต่ยังไม่ทั่วถึงทุกพื้นที่ บางคนจำใจต้องนั่งรถเมล์เก่า ๆ แออัดกันทุกวันเพื่อไปทำงานเพราะไม่มีรถไฟฟ้าผ่าน หรือต้องต่อรถหลายต่อจนเกินไป หรือสภาพรถโดยสารเก่าเกินไป บางครั้งคนขับรถสาธารณะยังขับด้วยความประมาททำให้ชีวิตของประชาชนมีความเสี่ยง มีคุณภาพชีวิตที่ย่ำแย่ เสี่ยงต่อการเจ็บป่วย และรถสาธารณะเก่า ๆ ยังสร้างมลพิษทางอากาศอีกด้วย ถึงแม้รัฐบาลจะพยายามขยายเส้นทางรถไฟฟ้าให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ แต่ราคาค่าโดยสารก็ยังถือว่าแพงและไม่มีแรงจูงใจมากพอให้คนหันมาใช้รถสาธารณะแทนที่จะใช้รถส่วนตัว ที่นำมาสู่ปัญหารถติดได้
 - ปัญหาเรื่องการคมนาคมขนส่งในประเทศไทย ในเมืองใหญ่คือไม่เพียงพอ ไม่เหมาะสมกับการขยายตัวของเมือง มีราคาแพง ปัญหาการจราจรติดขัด ส่วนในเมืองเล็กอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลยังไม่มีระบบขนส่งมวลชนที่ครอบคลุมและตรงเวลา ความเจริญกระจุกตัวอยู่แต่เฉพาะในหัวเมืองใหญ่ ใน
 - ระบบขนส่งสาธารณะยังไม่ครอบคลุม ทำให้คนที่อาศัยอยู่ชานเมืองยังจำเป็นต้องขับรถ เพราะไม่สะดวกในการเดินทาง ต้องต่อรถหลายต่อ
 - ควรเพิ่มแนวทางและแผนการวางระบบที่เชื่อมโยงถึงกันมากขึ้นและเป็นการวางแผนทั้งระบบ ไม่เป็นแบบที่ทำเป็นบางพื้นที่และบางช่วงเวลาที่มีแนวคิดเท่านั้น
 - ระบบขนส่งขาดการบริหารจัดการที่ดี ทำให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่ตรงต่อเวลาในการถึงที่หมาย เมืองจะต้องแก้ไขปัญหานี้
 - ถ้า ขนส่งมวลชน (ขสมก.) ยังขาดทุน แสดงว่าการจัดการยังไม่ดีพอและต้องมีการพัฒนา
- การวางแผนล่วงหน้า
 - เราจะต้องไม่คิดเฉพาะในกรุงเทพมหานคร แต่ต้องคิดถึงเมืองใหญ่อื่น ๆ ในประเทศด้วย คิดไปข้างหน้า 10 ถึง 20 ปี
 - ขนส่งมวลชนสำคัญกับเมืองใหญ่มาก ถ้าระบบขนส่งมวลชนดี ราคายุติธรรม ประชาชนก็ไม่จำเป็นต้องใช้รถส่วนตัว ลดปัญหามลพิษ ฝุ่น คิวพิษ ทั้ง PM2.5 และอื่น ๆ ได้อีก

- แม้ปัญหาการติดอาจจะยังไม่ใช่ปัญหาระดับชาติเพราะส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นที่กรุงเทพมหานคร หัวเมืองหลัก และเมืองใหญ่ ๆ บางเมืองเท่านั้น ทว่าในอนาคตความเป็นเมืองที่แนวนุ่มที่จะเพิ่มขึ้น การออกแบบและวางผังเมืองเพื่อรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นเป็นเรื่องจำเป็น
 - ในอนาคตอันใกล้ ท้องถิ่นควรมีอำนาจในการจัดการผังเมืองตนเอง
 - ประเทศไม่มีความพร้อมในการจัดการระบบขนส่งมวลชนเพื่อตอบสนองความต้องการของประชากรทั่วประเทศ เจาะจงแต่ในกรุงเทพมหานคร และการจัดการผังเมืองที่ไม่มีประสิทธิภาพ
 - ภาครัฐยังไม่ตระหนัก และไม่แบ่งโซนการพัฒนาประเทศให้ครอบคลุมทั่วถึงอย่างมีกลยุทธ์ กรุงเทพเป็นศูนย์กลางของทุกอย่าง เหมือนกับประเทศไทยมีเพียงกรุงเทพมหานคร ในขณะที่พื้นที่อื่น ๆ ไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร
 - การจัดการของรัฐไม่ว่าจะเป็นด้านกฎหมาย หรือเทคโนโลยี และบุคลากรยังมีไม่เพียงพอ เนื่องจากไทยยังไม่ได้มีการพัฒนาให้สามารถผลิตและซ่อมแซมระบบการขนส่งทางสาธารณะด้วยตัวเอง ยังคงต้องซื้อเทคโนโลยีจากต่างประเทศมาใช้ทั้งหมด ขณะที่ระบบการคมนาคมที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถรองรับประชากรที่จะต้องเดินทางในแต่ละวันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว และขณะที่การใช้รถส่วนบุคคลยังคงมีความจำเป็นสำหรับประชาชนโดยทั่วไป อีกทั้งการวางผังเมืองเป็นเรื่องที่ยากในการดำเนินการ เนื่องจากเมืองใหญ่มีโครงสร้างของชุมชนที่อยู่อาศัยที่ไม่ได้วางผังโดยคำนึงถึงการขยายตัวของเมือง ทำให้เกิดสภาพปัญหาการติดการระบายอากาศในเมือง ฯลฯ
 - รัฐต้องลงทุนระยะยาว ทำเส้นทางเชื่อมระหว่างเมืองกับนอกเมือง พัฒนาโครงข่ายเดิมให้มีประสิทธิภาพ เช่น ระบบรถไฟฟ้าชานเมืองสู่กรุงเทพ ควรปรับปรุงมีสฟออดและตรงเวลา จะช่วยลดการแออัดในท้องถนน ให้นึกถึงเส้นทางคมนาคมที่กว้างกว่าถนน เช่น คลอง ทางวิ่งจักรยาน รถไฟ ฯลฯ
 - การเพิ่มรถไฟฟ้ามีความสำคัญ การส่งเสริมให้เด็กรุ่นใหม่ใช้รถไฟฟ้า การลดการขายรถยนต์น้ำมันในอีก 5 ปี
- การวางผังเมืองที่ไม่ได้คำนึงถึงด้านสังคม
 - ผังเมืองกรุงเทพมหานครคงแก้ไขได้ยาก ปัญหาของเรื่องนี้คือ ผังเมืองไทยไม่เคยทำเพื่อสังคม ทำโดยข้าราชการร่วมกับนักธุรกิจที่เก็งกำไรที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ จึงไม่ได้ช่วยแก้ปัญหาเมืองในด้านใดๆ ระบบขนส่งมวลชนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของปัญหานี้ ที่น่าจะช่วยแก้ไขได้เพียงบางส่วน ต้องทำควบคู่กับเรื่องอื่น ๆ ไปอย่างเป็นระบบจึงจะแก้ปัญหาระดับชาติได้อย่างแท้จริง
 - การวางผังเมืองที่มีประสิทธิภาพ ตั้งแต่ผังระดับประเทศ ภาค จังหวัด ถึงเมืองและชุมชน ควรได้รับการสนับสนุนการออกแบบและวางแผนเมืองที่ดี เพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน

- การเดินทางไปในที่ต่าง ๆ เป็นเรื่องยากลำบากหากไม่มีรถส่วนตัว การพัฒนาระบบขนส่งให้ดีขึ้นจะทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น และลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างชัดเจน ตลอดจนลดมลพิษที่เกิดขึ้น

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ได้ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 11.3. ดังนี้:

- การศึกษาเพื่อวางผังเมืองให้เหมาะสมกับลักษณะและศักยภาพของเมือง อาทิ เมืองการศึกษา เมืองท่องเที่ยว เมืองชายแดนติดต่อกับชายฝั่ง ซึ่งเมืองแต่ละเมืองควรได้รับการเข้าคิดจากผู้อยู่อาศัยในพื้นที่
- พื้นที่เดิมที่ไม่สามารถวางผังเมืองหรือปรับภูมิทัศน์ได้มากเช่น พื้นที่ในเมือง ภาครัฐต้องจัดทำโครงการคมนาคมทางเลือกให้แก่ประชาชน เช่นรถไฟ รถใต้ดิน แต่สำหรับพื้นที่ใหม่ เช่นนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในภาคตะวันออก รัฐสามารถเริ่มต้นทำได้เร็วก่อนที่จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้
- การศึกษาเส้นทางและขยายระบบการขนส่งมวลชน ในระบบเมืองเช่นรถไฟฟ้ามหานคร และขยายระบบการขนส่งราง
- ไม่ค่อยมีงานวิจัยเรื่องระบบขนส่งสาธารณะเพื่อประชาชน แต่รัฐมักทุ่มเทงบประมาณกับระบบขนส่งเพื่ออุตสาหกรรม ขนส่งสินค้า หรือการเดินทางท่องเที่ยว ทำให้ไม่ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเดินทาง คมนาคมของประชาชน ตลอดจนไม่ได้แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะช่วงโควิด ปัญหาระบบขนส่งสาธารณะกับแรงงานในการประกาศเคอร์ฟิวส์เกิดขึ้นอย่างมากและไม่ยุติธรรม

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 11.2. ดังนี้:

- ในกรุงเทพฯ มีการก่อสร้างระบบรางไปทั่ว แต่ไม่ได้ข่าวเรื่องจังหวัดใหญ่อื่น ๆ ซึ่งหากมองระดับประเทศ การพัฒนาด้านนี้ยังล่าช้า
- ในกรุงเทพมหานคร ภาครัฐกำลังวางแผนรถไฟฟ้า รถไฟใต้ดินเพื่อเชื่อมโยงจุดหลักเข้าด้วยกันคือสนามบินดอนเมือง สนามบินสุวรรณภูมิ สถานีรถไฟใต้ดิน สถานีขนส่งหมอชิต และปัจจุบันกำลังจะแล้วเสร็จ หากสร้างเสร็จแล้ว ความคล่องตัวในการเดินทางได้ดีขึ้นแน่นอน โครงการต่าง ๆ เช่นรถไฟฟ้าสายใหม่ ๆ ส่งผลเป็นรูปธรรมแล้ว คือประชาชนมีทางเลือกมากขึ้นในการเดินทาง และระยะเวลาในการเดินทางสั้นลง คุณภาพชีวิตของคนในกรุงเทพฯก็ดีขึ้น แต่สำหรับต่างจังหวัดอาจต้องใช้เวลาถึงจะเห็นได้ว่า จังหวัดขอนแก่น อุตรดิตถ์ สงขลา เชียงใหม่ยังไม่มีรถไฟฟ้า หรือรถไฟใต้ดินเลย เนื่องจากประชากรไม่หนาแน่นพอที่จะคุ้มทุนในการก่อสร้าง มีเพียงรถไฟความเร็วสูงเท่านั้นซึ่งจะเอื้อประโยชน์ในการเชื่อมโยงภูมิภาคต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น แต่สำหรับคนในท้องถิ่นนั้น ๆ อาจยังไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร

- แผนพัฒนาขนส่งระบบราง รถไฟฟ้า ที่ล่าช้าและขาดประสิทธิภาพ ระบบรถไฟฟ้านอกกรุงเทพมหานคร ที่มีอยู่ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศไม่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัย ไม่สะดวกและยังไม่ปลอดภัย รถไฟฟ้าในกรุงเทพมหานครเองก็มีเส้นทางจำกัดและราคาสูง
- มีการศึกษาวิจัยเพิ่มมากขึ้นเกี่ยวกับการจัดการระบบผังเมือง การเพิ่มระบบขนส่งมวลชน และศึกษาพฤติกรรมการเดินทางของประชากรและการบริโภคสินค้าในเขตเมือง แต่การวิจัยดังกล่าวเป็นการช่วยเหลือเบื้องต้นที่ไม่ครอบคลุมในวงกว้าง ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาการจราจรติดขัดได้อย่างแท้จริงและยั่งยืน ภาครัฐ ภาคเอกชนและประชากรต้องร่วมมือกันเพื่อการปฏิบัติโดยทั่วถึงในการหาช่องทางในการบรรเทาการจราจรติดขัด
- การวางแผนขยายเครือข่ายขนส่งมวลชน โครงข่ายระบบรถไฟฟ้า ระบบการขนส่งในภูมิภาค และรถไฟ พบว่าระบบมีการขยายครอบคลุมพื้นที่ และสะดวกเพิ่มขึ้น แต่ควรมีแผนการที่เชื่อมโยงกับระบบขนส่งทั้งหมดด้วยกันได้ เป็นแผนหรือนโยบายล่วงหน้าชัดเจนจะทำให้เป็นประสิทธิภาพที่ดีโดยรวม ยังคงพบการดำเนินงานแบบต่างทำแบบไม่เชื่อมโยง
- ในการแก้ปัญหาการติดมาตลอดระยะเวลาการปกครองของคสช. ไม่เคยเห็นนโยบายพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำ หรือเอื้อต่อผู้มีรายได้น้อย รัฐบาลมุ่งสร้างระบบรถไฟฟ้า และศูนย์กลางของการเดินทาง (บริเวณบางซื่อ) แต่การคมนาคมขนส่งเช่นนั้นไม่ได้ตอบโจทย์ผู้มีรายได้น้อยมากนัก

6.13. เป้าหมายที่ 12: การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

ประเด็นที่ 12.1. ประเทศไทยยังมีปริมาณขยะมูลฝอยที่สูงมาก แม้การบริหารจัดการจะทำได้ดีขึ้นแล้วก็ตาม ปัญหาขยะนอกจากจะสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชนภายในประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม

ในประเด็นที่ 12.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 40 คน โดยในจำนวนนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการบริโภคที่ยั่งยืนรวมอยู่ด้วย

ประเด็นที่ 12.1. ขยะมูลฝอย											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.7 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	1	0	0	1	2	1	10	6	18
ความพร้อมของประเทศ: 5.6 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	3	4	7	6	4	6	5	2	2

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 12.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 12.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.7 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าถ่วงเฉลี่ยอยู่ที่ 5.6 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ปัญหาขยะมูลฝอย หมายถึง ขยะทั่วไปที่เกิดจากการอุปโภค บริโภค และกิจกรรมทั้งหลายของมนุษย์ ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญที่เกิดขึ้นจากน้ำมือมนุษย์ ซึ่งจัดเป็นปัญหาใหญ่ที่มีความเรื้อรังมานาน การรณรงค์หรือนโยบายต่าง ๆ ที่ออกมาหลายปีที่ผ่านมา ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาคได้ ปัญหาเริ่มตั้งแต่ปริมาณขยะล้นเมือง ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในแต่ละวันยังสูงเกินกว่าจะกำจัด การนำมาใช้ใหม่ หรือการรีไซเคิลได้หมด กระบวนการจัดเก็บขยะที่ไม่ถูกต้อง เกิดปัญหาความสกปรก เช่นปัญหาพาหะนำโรค (Disease Vectors) จากกองขยะ ปัญหามลพิษจากน้ำขยะ (leachate) สู่สิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสุขภาพ ปัญหาความเสี่ยงต่ออุบัติเหตุและโรคจากกองขยะและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเก็บขยะหรือคัดแยกขยะ จนถึงปัญหาการทิ้งขยะที่ปลายทางอย่างไม่ถูกต้อง (unsanitary landfill or dumping site) นอกจากนี้ยังมีปัญหาการทิ้งขยะผิดวิธีหรือลักลอบทิ้งขยะ ทำให้เกิดการปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะในทะเล ไมโครพลาสติกหรือโลหะหนักหรือน้ำมันปนเปื้อนในทะเล ก่อให้เกิดสารพิษสะสมในอาหารทะเล ส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน ผู้บริโภค การจัดการขยะที่ไม่ได้มาตรฐานยังก่อให้เกิดมลพิษและสิ่งแวดล้อม เช่น ปฏิกริยาเรือนกระจก (Greenhouse gases) ที่มีสาเหตุจากขยะเทกองที่ปล่อยก๊าซมีเทนและคาร์บอนไดออกไซด์ออกมา

ในปี พ.ศ. 2561 ประเทศไทยมีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 27.8 ล้านตัน⁶ โดยมีปริมาณเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.64 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอีกในปี 2562 และ 2563 โดยเฉพาะจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 อย่างไรก็ตามการจัดการขยะมูลฝอยในปี 2561 เองก็มีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยรายงานจากกรมควบคุมมลพิษระบุว่า ขยะมูลฝอยได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทางและนำกลับไปใช้ประโยชน์ร้อยละ 34 ในขณะที่ร้อยละ 39 ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง แต่ก็ยังมีขยะมูลฝอยร้อยละ 27 ที่ยังถูกกำจัดอย่างไม่ถูกต้อง เมื่อขยะกว่าร้อยละ 27 ถูกกำจัดด้วยกระบวนการที่ไม่ถูกต้องจึงนำมาซึ่งปัญหาสุขภาพ ปัญหาเศรษฐกิจ และที่สำคัญ ปัญหาสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในแต่ละปีประเทศไทยเสียเงินจำนวนมากในการจัดการขยะ จัดการดินเสีย น้ำท่วมจากการอุดตันของขยะ และค่าใช้จ่ายในการรักษาโรคต่าง ๆ ทั้งกับพนักงานเก็บขยะและชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้เคียงกับกองขยะ ในทางกลับกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ขาดบุคลากรที่ใส่ใจและมีความรู้ รวมถึงทัศนคติของประชาชนที่มองขยะเป็นหน้าที่ของรัฐในการจัดการ

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 12.1 ดังนี้:

- แนวคิดระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy)
 - ไม่ควรคิดจัดการเมื่อเป็นขยะแล้ว แต่ต้องคิดตั้งแต่การผลิตสินค้าว่าทำอย่างไรจะให้มีส่วนที่จะกลายเป็นขยะมีน้อย โดยการทำให้ผลิตภัณฑ์ย่อยสลายง่าย หรือรีไซเคิลง่าย (และมีระบบรีไซเคิลรองรับ)
 - ในแง่ของความพร้อม ประเทศไทยพร้อมเกือบทุกด้าน ขาดแต่การณรงค์เรื่องจิตสำนึก และการสนับสนุนผลักดันให้ใช้เทคโนโลยีรีไซเคิล และ circular economy
- การทำงานของภาครัฐ
 - รัฐต้องมีมาตรการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมกว่านี้
 - การแก้ปัญหาขยะยังไม่สามารถจัดการได้ในขณะนี้ ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องเสริมสร้างความรู้ให้กับผู้รับผิดชอบอัน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีความรู้ในด้านการบริหารจัดการขยะอย่างครบวงจร
 - ไทยขาดหลายอย่าง เช่น จิตสำนึก โครงสร้างการจัดการ และประสิทธิภาพของรัฐและท้องถิ่น
 - ภาครัฐควรหาวิธีจัดการขยะมูลฝอยให้ดีกว่านี้และสร้างจิตสำนึกให้คนทิ้งขยะให้ถูกที่ถูกทาง และมีบทลงโทษที่หนักกว่านี้สำคัญคนที่ทิ้งขยะไม่ถูกที่
 - หน่วยงานภาครัฐ ไม่มีการจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอย แต่ไม่มีการจัดการที่ดี ไม่สามารถจัดเก็บค่าบริการกำจัดขยะมูลฝอยได้ เพียงแต่เก็บค่า

⁶ ข้อมูลจากกรมควบคุมมลพิษ: http://www.pcd.go.th/file/Thailand%20Pollution%20Report%202018_Thai.pdf

รวบรวมขยะได้เท่านั้น ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ยั่งยืน รวมถึงก่อให้เกิดเป็นสาเหตุของขยะทะเล โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีบ่อกำจัดขยะอยู่ใกล้ๆ กับทะเล อาจมีการพัดพาขยะลงสู่ทะเลได้ทางลม หรือทางน้ำ

- ปัญหาการจัดการขยะบก โดยเฉพาะขยะพลาสติกที่ย่อยสลายได้ยากมากตามธรรมชาติ เป็นปัญหาการจัดการขยะที่ไม่มีประสิทธิภาพของประเทศ และเป็นปัญหาที่สะสมมาเนิ่นนานเมื่อเวลาผ่านไป จำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น บวกกับต้นทุนการผลิตพลาสติกประเภทใช้ครั้งเดียวทิ้งลดต่ำลง เพราะรัฐสนับสนุนอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในประเทศ ซึ่งเป็นต้นทางของการผลิตพลาสติก ปัญหาที่สะสมก็ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสิ่งแวดล้อมรุนแรงมากขึ้น และแผ่กว้างมากขึ้นจากบนบก ลงสู่แหล่งน้ำต่างๆ และสู่ทะเล
- การขยะของประเทศไทยนั้นถือว่ายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรทั้งในระดับอุปสงค์และอุปทาน ทั้งในระดับมหภาคและระดับจุลภาค
- การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี
 - ขยะมูลฝอยเป็นปัญหาหลักของเมือง ควรมีนวัตกรรมและเทคโนโลยี แปรูปสร้างมูลค่าสร้างประโยชน์ได้
 - ปัญหาขยะมูลฝอยทำให้ประเทศใช้เงินจำนวนมากในการทำลายและการจัดการระบบขยะมูลฝอย ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศที่เสียประโยชน์ไป การจัดการขยะมูลฝอยที่ยังไม่ดีเท่าที่ควรทำให้คุณภาพชีวิตของประชากรต่ำและส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม ประเทศมีความพร้อมในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับพอใช้แต่ยังไม่เพียงพอ เนื่องจากมีระบบการจัดการที่ยังน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนขยะที่เพิ่มมากขึ้น
- การผลิตและการบริโภค (เศรษฐกิจ) ที่ไม่ยั่งยืน
 - ขยะเป็นปัญหาปลายเหตุของระบบการผลิตและการบริโภคที่ไม่ยั่งยืน ซึ่งเน้นการเติบโตของตัวเลขทางเศรษฐกิจภาพรวมจากการส่งเสริมให้บริโภคอย่างล้นเกิน หากมองด้วยเลนส์ของการจัดการที่ปลายท่อ (ปลายเหตุ) ประเทศไทยมีศักยภาพสามารถทำได้ ทั้งการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ทางเลือก การรณรงค์และห้ามการใช้บรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ตลาดขยะรีไซเคิล ฯลฯ แต่ยังเป็นที่น่าสนใจว่า การแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ โดยไม่จัดการกับการบริโภคล้นเกิน (Overconsumption, affluenza, hedonism) จะสามารถสร้าง "ความยั่งยืน" ได้หรือไม่ และแบบใด แต่ในภาพรวมเรื่องการจัดการขยะ คิดว่าเราทำได้ดีพอสมควร โดยเฉพาะเรื่องการเก็บและรีไซเคิล อาจจะไม่สูงเท่าหลาย ๆ ประเทศในทวีปยุโรป แต่ดีกว่าหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก และคิดว่าแนวโน้มจะดีขึ้นเรื่อย ๆ
 - ปัญหาขยะล้นเมืองเป็นปัญหารายวันในยุคที่เน้นการบริโภค ซึ่งก่อให้เกิดขยะมูลฝอยเพิ่มสูงขึ้นตามมา ในขณะที่ระบบจัดการขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะไม่มีประสิทธิภาพ กลไก

การคัดแยกขยะจากบ้านเรือนไม่เกิดผลเป็นรูปธรรมทำให้มีขยะสูงเกินศักยภาพการจัดการ ก่อให้เกิดผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

- มีปริมาณขยะมูลฝอยภายในประเทศสูง แล้วยังเปิดรับขยะจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศ
- ขยะเป็นเรื่องของผลประโยชน์ของเจ้าของบ่อขยะ ไม่ใช่เรื่องเทคนิคหรือปัญหาด้านวิชาการ
- การส่งเสริมการจัดการขยะในภาคประชาชน
 - ประเทศไทยยังถือว่ามีความพร้อมในการจัดการขยะค่อนข้างน้อย ไม่มีปลูกฝังหรือเผยแพร่องค์ความรู้อย่างเป็นระบบ และทุกระดับ คือ วัยเรียน วัยทำงาน วัยสูงอายุ ยังขาดการร่วมมือจากทุกฝ่าย ทำเป็นเพียงแค่ชั่วคราว
 - ส่งเสริมการจัดการขยะในครัวเรือน ชุมชน ควบคู่กับการพัฒนาโครงการจัดการการแยกขยะที่เป็นระบบ
 - ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ และกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นไม่ใช้มาตรการเข้มงวด
 - ประชากรส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับการแยกและกำจัดขยะในแบบต่าง ๆ เสียทรัพยากรทั้งด้านคน งบประมาณและระบบการดูแลขยะมูลฝอยค่อนข้างสูง ยังไม่พบนโยบายที่จะกระตุ้นและให้ประชากรเข้าใจและให้ความสำคัญการจัดการขยะในแบบต่าง ๆ
 - จำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนและภาคส่วนต่างๆ มีแรงจูงใจในการลดการก่อให้เกิดขยะ มีการคัดแยกที่ต้นทาง เพื่อแก้ปัญหาได้ยั่งยืน
 - เรื่องขยะเป็นปัญหาของทุกประเทศ แต่ด้วยประเทศไทยขาดเรื่องทำความเข้าใจกับประชาชนอย่างจริงจังในเรื่องการจัดการขยะ โดยเฉพาะเรื่องการแยกขยะ ฉะนั้นจึงเป็นการยากมากที่จะสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความตระหนักในเรื่องการจัดการขยะ
 - ควรจริงจังให้เป็นวิถีชีวิต มากกว่าการมีมาตรการแบบตัวชี้วัดและรายงานกระดาษ
 - ในกรุงเทพมหานคร ทุกๆ หน้าฝน น้ำจะท่วมเพราะคนไม่มีความตระหนักในการทิ้งขยะ ภาครัฐควรมีกฎหมาย บทลงโทษ ที่ชัดเจน และจริงจัง รวมทั้งระบบการจัดการขยะ ทั้งการแยกขยะ หรือ การกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ
 - ยังขาดการให้ความรู้ด้านการแยกขยะ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจว่าน้ำในขยะเกิดจากอะไร ปัญหาน้ำขยะต่อมาก็คือผลกระทบต่อน้ำผิวดินน้ำใต้ดิน เข้าสู่ระบบห่วงโซ่อาหารต่อไป

ผู้เชี่ยวชาญมองว่าในปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ใดที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 12.1 นั้นยังมีน้อยมาก ยกตัวอย่างเช่น:

- พื้นที่ฝั่งกลบขยะในพื้นที่อนุรักษ์เกษตรกรรมและชนบท เป็นที่ตั้งโรงงานรับซื้อขยะ ซึ่งในส่วนนี้อาศัยช่วงโหว่ของกฎหมายสร้างมลพิษในพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม มาตรการกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพที่ดีเพียงพอ
- ประเทศไทยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลอยู่หลายชิ้น ทั้งทางสังคมศาสตร์และวิทยาศาสตร์ แต่การประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติยังมีไม่มากเท่าที่ควรโดยเฉพาะในทางสังคมศาสตร์ เนื่องจากการจัดการขยะในทางสังคมศาสตร์มีความเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายสาธารณะ รัฐบาลและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของมนุษย์
- การใช้พลังงานขยะ เช่น กระป๋อง Go Green
- การศึกษาวิจัยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการนำหนอนมาช่วยย่อยขยะมูลฝอย ซึ่งได้ผลดีมาก
- งานวิจัยและชุมชนต้นแบบเรื่อง zero waste องค์ความรู้เรื่องรีไซเคิล องค์ความรู้เกี่ยวกับการหมุนเวียนใช้ทรัพยากร และนวัตกรรมเกี่ยวกับวัสดุทางเลือกที่ย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ
- งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
- Bioeconomy, Circular และ Green (BCG) โมเดล
- ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาการคัดแยกขยะต้นทาง ผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนทุกกลุ่มให้มีแนวทางการปฏิบัติเช่นเดียวกัน และส่งเสริมให้มีการนำกลับมาใช้ใหม่ ให้คุ้มค่าที่สุดตามหลักการ circular economy
- ภาคเอกชนค่อนข้างเข้มแข็งในการส่งเสริมการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ เช่น โครงการส่งพลาสติกกลับบ้าน โครงการ “ววน”
- ศูนย์ความเป็นเลิศด้านการจัดการสารและของเสียอันตราย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- Marine Plastics Abatement Master’s Programme สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย (Asian Institute of Technology)
- การใช้พืชดูดซับน้ำจากขยะที่ปนเปื้อนไปในดิน และมีโอกาสส่งไปปนเปื้อนในน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน
- มีงานวิจัยเรื่องวัสดุทดแทน และระบบการจัดการขยะที่แหล่งกำเนิด
- 3Rs: Reduce Reuse Recycle ยังจัดเป็นวิธีการที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจและประชาชนสามารถปฏิบัติตามได้ แต่ยังมีช่องโหว่ เช่น ขยะหลายชนิดที่ไม่สามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ หรือ กระบวนการจัดเก็บขยะที่ไม่ตอบโจทย์การนำไปรีไซเคิล

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 14.1. ดังนี้:

- แผนจัดการขยะมูลฝอยชุมชน การสร้างโรงไฟฟ้าขยะ การปรับปรุงสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล
- การจัดการขยะมูลฝอยตกค้างในพื้นที่วิกฤต การสร้างรูปแบบการจัดการขยะที่เหมาะสม
- นโยบายส่งเสริม circular economy ของสภาหอการค้าไทย
- นโยบายเรื่อง BCG model ของ กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ และนวัตกรรม (อว.) แต่ยังไม่เห็นผลสัมฤทธิ์ และ ไม่อาจจะวัดประสิทธิภาพได้ เนื่องจากอยู่ในช่วงเริ่มต้น และมาเจอกับสถานการณ์โควิด-19
- การรณรงค์ส่งเสริมเรื่องการแยกขยะ การรณรงค์ส่งเสริมเรื่องการลดใช้ถุงพลาสติก
- ยุทธศาสตร์การจัดการมลพิษ 20 ปี และแผนจัดการมลพิษ พ. ศ. 2560 - 2564, แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- แผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (2559-2564)
- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติชุดที่ 23 การพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งยังอยู่ในระหว่างการค้าดำเนินการ
- การรณรงค์การคัดแยกขยะและการนำขยะไปเพิ่มมูลค่า แต่ยังมีผลกระทบในการปฏิบัติค่อนข้างน้อย
- นโยบายสอนในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนได้ตระหนักเกี่ยวกับปัญหาขยะ แต่นโยบายนี้ยังไม่ค่อยมีประสิทธิภาพนัก รัฐควรต้องรณรงค์เป็นวาระแห่งชาติ ทำความเข้าใจกับประชาชน และจัดเตรียมแหล่งที่ทิ้งขยะ การกำจัดขยะให้ชัดเจน และเอาจริงกับเรื่องนี้
- นโยบายการลดการใช้พลาสติก ซึ่งมีผลเป็นรูปธรรมในบางนโยบาย เช่น การลดใช้ถุงพลาสติก หลอดพลาสติก ทว่าแม้จะลดขยะพลาสติก แต่ก็เกิดขยะอื่น ๆ เช่น หลอดกระดาษ ซึ่งอาจจะไม่สามารถรีไซเคิล นับว่าการแก้ปัญหาหนึ่งอาจจะนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ตามมา
- การออกนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดการขยะ เช่น โครงการส่งพลาสติกกลับบ้าน โครงการ PPP และการห้ามนำเข้าขยะบางประเภท แต่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ประชาชนยังไม่มี การคัดแยกขยะมากนัก

เป็นที่น่าสนใจว่า แม้ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านจะทราบถึงนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ทว่าหลายท่านแสดงความเห็นว่าในทางปฏิบัติ ยังขาดการดำเนินงานที่เป็นระบบ โดยหน่วยงานในระดับท้องถิ่นทำงานหนัก ข้อยกเว้นไม่มีความสำคัญ ค่าปรับน้อย และกฎหมายไม่เข้มงวดเพียงพอ

ประเด็นที่ 12.2. เศรษฐกิจไทยพึ่งการท่องเที่ยวมากเกินไป และหากไม่มีการหาทางเลือกอื่น ๆ มาเฉลี่ยกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเทศจะต้องประสบกับความท้าทายการบริหารจัดการทรัพยากร และปัญหาการช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนที่อาจจะตกงานในช่วงวิกฤต เช่นการระบาดของ โควิด-19

ในประเด็นที่ 12.2. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 38 คน โดยในจำนวนนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการบริโภคนียังยืนรวมอยู่ด้วย

ประเด็นที่ 12.2. การท่องเที่ยวไทย											
ผลกระทบต่อประเทศ: 9.1 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	0	0	0	0	0	1	2	6	10	18
ความพร้อมของประเทศ: 5.9 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	1	2	4	4	4	7	4	2	5	3

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 12.2. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 12.2. มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 9.1 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูงมาก ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าถ่วงเฉลี่ยอยู่ที่ 5.9 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

การท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ ซึ่งเป็นรายได้หลักส่งผลให้ประเทศไทยไม่มีเสถียรภาพและไม่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ผลของการระบาดของ โควิด-19 สะท้อนให้เห็นถึงความเสี่ยงของการพึ่งพิงอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และมีแนวโน้มที่ยังมีต่อไปในระยะยาว

การพึ่งพาการท่องเที่ยวมากเกินไปทำให้ขาดการพัฒนาอาชีพและทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะด้านอื่นๆ เช่นการผลิต การออกแบบ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ประเทศมีข้อจำกัดในการจัดการปัญหานี้เพราะติดกรอบทางความคิดเรื่องโอกาสและการสร้างงาน เนื่องจากเคยชินกับการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว ตั้งเริ่มที่การสร้างวิสัยทัศน์ใหม่ให้ผู้นำชุมชนเห็นโอกาสอาชีพที่ยั่งยืนกว่าการท่องเที่ยว

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ประเด็นเรื่องความเปราะบาง (Vulnerability) และความยืดหยุ่น (Resilience)
 - การพึ่งพาอะไรมากเกินไป จะเพิ่มความเปราะบาง (Vulnerability) ลดความยืดหยุ่น (Resilience) ผลกระทบจากวิกฤตที่ไม่ได้มีแผนปรับตัวรองรับ จะรุนแรงมาก จำเป็นต้องวางแผนระยะยาว (และปฏิบัติตามด้วย) ซึ่งประเทศไทยมักไม่ค่อยทำ

- ประเทศไทยจำเป็นต้องกระจายความเสี่ยง และปรับกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยว โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพมากกว่าเน้นปริมาณนักท่องเที่ยว
- การรับมือโควิด-19
 - พิจารณาจากการคลี่คลายของปัญหาสะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยสามารถแก้ปัญหาได้ดี การได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจนั้น ประเทศอื่น ๆ ต่างได้รับผลกระทบไม่แตกต่างกัน จากประเทศไทย ซึ่งก็ค่อนข้างรุนแรง ดังนั้นเฉพาะความพร้อมและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าประเทศไทยถือว่าทำได้ดี ส่วนทางด้านการบรรเทาผลกระทบทางเศรษฐกิจ ยังไม่สามารถประเมินได้ เนื่องจากต้องใช้ระยะเวลาในการพิสูจน์มากกว่านี้
 - ประเทศไทยสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการแก้ปัญหาได้
 - การท่องเที่ยวไทย หลังโควิดต้องเน้นการท่องเที่ยวในประเทศมากขึ้นจนกว่าจะมีวัคซีนโควิด โดยเน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก ๆ ในประเทศ
 - ความพร้อมนั้น ประเทศไทยน่าจะยังอยู่ใน “state of shock” คือ ไม่มีความพร้อม ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที เนื่องจากไม่เคยคาดคิดมาก่อน การที่รัฐบาลจะสามารถจัดการประเด็นนี้ได้จะต้องใช้เวลานาน และจะต้องมีการบ่มเพาะสร้างทักษะ และวางแผนบูรณาการทุกภาคส่วนอย่างรัดกุม
 - รัฐบาลพยายามอย่างมากในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังการระบาดของ โควิด-19 แต่อย่างไรก็ตามยังเป็นปัญหาเพราะรัฐต้องมีมุมมองให้การท่องเที่ยวให้ครบวงจร และราคาก็ต้องยุติธรรมกับผู้บริโภคเป็นสำคัญ อีกทั้งรัฐต้องจัดหาโครงสร้างพื้นฐานให้ทั่วถึง ก่อน ฉะนั้นจึงคิดว่าเรื่องนี้รัฐได้พยายามแต่อาจจะไม่ได้ดั่งนี้
- การหาสิ่งทดแทนการท่องเที่ยว / การพลิกวิกฤตเป็นโอกาส
 - การสนับสนุนการท่องเที่ยวในประเทศไทยค่อนข้างดี ประเทศไทยมีชื่อเสียงว่าเมืองที่น่าท่องเที่ยวในสายตาชาวต่างชาติ ถึงแม้มีสถานการณ์โควิด-19 แต่เมื่อผ่านช่วงนี้ไป การท่องเที่ยวน่าจะกลับมาฟื้นตัวได้อย่างรวดเร็ว แต่ควรเตรียมรับมือหาแผนสำรองหากการท่องเที่ยวต้องหยุดชะงักเป็นเวลานาน จากการระบาดระลอก 2 หรือ 3 ไม่ควรพึ่งรายได้จากการท่องเที่ยวเท่านั้น
 - ไทยควรมีการจัดการระดับประเทศหลังจากนี้ ให้เป็นการท่องเที่ยวระดับคุณภาพ high end สำหรับชาวต่างประเทศ และเป็นการท่องเที่ยวที่ก่อมลภาวะทั้งทางกายภาพและทางสังคม วัฒนธรรมต่ำ แต่ก่อรายได้แก่ผู้อยู่ในพื้นที่อย่างเป็นธรรม
 - ประเทศไทยพึ่งพารายได้จากการท่องเที่ยวมากเกินไป ซึ่งรายได้จัดเป็นอันดับ 1 ของแหล่งรายได้ของประเทศ และจากสถานการณ์การระบาดของ โควิด-19 ทำให้คนตกงานจำนวนมากเช่น โรงแรม บ้านพัก โฮมสเตย์ และภาคบริการอื่น ๆ เช่น ร้านอาหาร ร้านนวด คลับ รีสอร์ท

- ประเทศไทยมีศักยภาพในการสร้างแหล่งรายได้อื่น ๆ เพื่อเป็นสิ่งที่ทดแทนหรือควบคู่กับการท่องเที่ยวได้แน่นอน
- การที่รัฐให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวมากเกินไป ทั้ง ๆ ที่เรามีดีทั้งทางด้านอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมอีกนั้น เหมือนเรายืมจมูกคนอื่นหายใจ เพราะถ้านักท่องเที่ยวลด รายได้ก็ลด คนก็ตกงานเพิ่มมากขึ้น แต่หากเราให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมที่มีอยู่เยอะก็จะเป็นการสร้างงาน สร้างอาชีพมากกว่านี้ ซึ่งค่าตอบแทนก็ควรตกอยู่กับเกษตรกร ไม่ใช่พ่อค้าคนกลาง หรือนายทุน
- ภาครัฐยังมีนโยบายที่ไม่สามารถช่วยภาคเอกชนได้อย่างเต็มที่
- เราพยายามบอกว่าประเทศไทยเป็นครัวโลก แต่ลองกลับไปคิดว่าจริงหรือไม่ ทั้งที่อาหารไทยมีชื่อเสียง มีคนรู้จัก แต่การส่งออกอาหารไทยและผลผลิตการเกษตรออกไปขายคิดเป็นร้อยละเท่าไร เมื่อเทียบกับรายได้จากการท่องเที่ยว ไทยควรหันมาพัฒนาระบบการผลิตอาหารเพื่อการส่งออกให้มีคุณภาพมากขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญมองว่าในปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ใดที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 12.2. นั้นยังมีน้อยมาก ยกตัวอย่างเช่น:

- มีงานวิจัยที่พยายามพัฒนาตลาดท่องเที่ยวภายในประเทศ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่ผลในรูปธรรมในปัจจุบันมีอยู่ไม่มากและเป็นกระแสรองในการพัฒนา
- ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียงของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งเน้นการพึ่งพาตัวเองน่าจะให้ในสถานการณ์นี้ได้ดีที่สุด
- โคก หนอง นา โมเดล
- สมาร์ทซิตี้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- การวิจัยน้อย โดยต้องวิจัยจำเพาะตามแต่ละบริบทพื้นที่ ซึ่งมีความจำเพาะทางสังคมวัฒนธรรม
- การหารายได้เพิ่มเติมจากการขยายสัดส่วนการแพทย์ ให้ไทยเป็นศูนย์กลางการรักษาโรคซึ่งอาจมีการจำกัดจำนวนผู้ป่วยที่จะเข้ามา แหล่งรายได้ทดแทนการท่องเที่ยวเหล่านี้�าจยังไม่สัมฤทธิ์ผลในการสร้างเม็ดเงินได้สูงเท่ากับการท่องเที่ยวในทันที แต่ในระยะยาวเชื่อมั่นว่าจะสามารถทำได้ดีไม่แพ้การท่องเที่ยว

โดยรวมแล้วประเทศไทยมีงบวิจัยและการวิจัยด้านการท่องเที่ยวมีเยอะมาก แต่น่าจะไม่มี การวิจัยทางเลือกอื่น ๆ เมื่อธุรกิจการท่องเที่ยวต้องล้ม

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 12.2. ดังนี้:

- นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในชุมชนที่มีแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวได้ แต่ไม่สามารถใช้ได้ในสถานการณ์โควิด-19
- การส่งเสริมความมั่นคงทางอาหาร และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่ยังไม่มีประสิทธิภาพเนื่องจากคนยังขาดความตระหนักและความพยายามในการเรียนรู้ทักษะใหม่
- ขยายเวลาการยื่นแบบรายการชำระภาษี ปี 2562 ออกไปอีก 3 เดือนจนถึงสิ้นเดือนมิถุนายน 2563 การสนับสนุนการจัดอบรมสัมมนาภายในประเทศ และมาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการปรับปรุงกิจการโรงแรม มาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งของห่วงโซ่อุปทาน กำหนดจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ห่วงโซ่อุปทาน การศึกษาและวางกรอบการขยายเวลาเปิด-ปิดสถานประกอบการเฉพาะในพื้นที่ท่องเที่ยวหรือโซนนิ่ง รวมถึงการสนับสนุนเที่ยวบินเช่าเหมาลำชาร์เตอร์ไฟล์ท์สำหรับนักท่องเที่ยวคุณภาพที่มีการใช้จ่ายสูงสู่พื้นที่เมืองรอง
- โครงการชิม ช้อป ใช้ แต่เป็นโครงการที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ทุกเพศ วัย เนื่องจากการลงทะเบียนผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ยังมีประชาชนไม่สามารถเข้าถึงได้
- การพัฒนาศักยภาพโรงพยาบาลไทยให้เป็นศูนย์กลางการแพทย์แห่งเอเชียและโลก (Medical Hub of Asia and the World) ในระยะแรกการเดินทางมารักษามักจะควบคู่กับการท่องเที่ยว และการทำศัลยกรรม แต่ด้วยข้อจำกัดเนื่องจากโควิดทำให้ผู้ป่วยอาจลดการท่องเที่ยวลง แต่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็กำลังเสนอการท่องเที่ยวในรูปแบบการพักผ่อนและการพักผ่อน แม้อาจไม่สร้างรายได้สูงเท่ากับการท่องเที่ยวจริง แต่เป็นการดีกว่าที่จะได้ทำอะไรเลย ขณะนี้ภาครัฐกำลังดำเนินการและประเมินรายได้ รวมถึงข้อดีและข้อเสียต่าง ๆ อยู่ แต่อย่างไรก็ตามเป็นสัญญาณที่ดีว่า ไทยจะมีการสร้างรายได้ทางอื่นมาสำรองไว้นอกเหนือจากการท่องเที่ยว

6.14. เป้าหมายที่ 13: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ประเด็นที่ 13.1. ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมายังไม่ลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการปรับตัว (adaptation) และความยืดหยุ่น (resilience) ต่อกภัยพิบัติของประเทศไทยไม่ได้ดีขึ้นเท่าที่ควร

ในประเด็นที่ 13.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 38 คน โดยในจำนวนนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และภัยพิบัติรวมอยู่ด้วย

ประเด็นที่ 13.1. การปรับตัวและความยืดหยุ่นต่อภัยพิบัติ											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.5 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	7	0	0	0	1	0	4	1	6	10	9
ความพร้อมของประเทศ: 5.1 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	7	3	1	2	4	6	8	4	1	2	0

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 13.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 13.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.5 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าถ่วงเฉลี่ยอยู่ที่ 5.1 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ไม่มีใครสามารถทำให้ภัยพิบัติไม่เกิดขึ้นได้ ทว่าการเตรียมความพร้อมที่ดีจะทำให้ประชาชนในประเทศสามารถรับมือกับผลกระทบได้มากขึ้นและสามารถลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ ทว่าเหตุการณ์หลาย ๆ อย่างที่เกิดขึ้นในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นน้ำท่วมใหญ่ปี 2554 และการระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่ปลายปี 2562 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์ไม่คาดคิด ไม่ยังไม่พร้อมในการให้ความช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีของหน่วยงานต่าง ๆ หลายหน่วยงานมีการทำงานร่วมกันจริง แต่การทำงานกันเป็นทีมนี้ไม่ควรเริ่มหลังจากภัยพิบัติได้เกิดแล้ว ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องทำงานร่วมกันอยู่ตลอดเวลา ต้องมีการแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูลทางด้านแผนที่ ข้อมูลเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในสถานที่ต่าง ๆ ให้กันและกันอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลต่างๆ ได้อย่างเต็มที่ และสามารถติดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องได้อย่างรวดเร็วที่สุดเมื่อเกิดภัยพิบัติ ไม่ใช่เพียงการรอผู้มีอำนาจมาตัดสินใจให้เพียงฝ่ายเดียว เพราะอาจจะล่าช้าไม่ทันการณ์ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศจะทำให้การเกิดภัยพิบัติในอนาคตมีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากยิ่งขึ้น

นอกจากการทำงานอย่างบูรณาการแล้ว ประเทศไทยควรมีการวางแผนเชิงนโยบายในอนาคตให้มากขึ้นโดยอิงพื้นฐานข้อมูลและข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัย รวมถึงองค์ความรู้ที่มีอยู่และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต

เพื่อใช้ในการศึกษาความเป็นไปได้ทั้งที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ เพื่อที่จะสามารถเตรียมพร้อมรับมือกับเหตุการณ์ต่างๆ ที่สามารถเกิดขึ้นได้ ไม่ใช่รอให้เหตุการณ์บางอย่างเกิดขึ้นก่อน

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ปัญหาภัยพิบัติเรื้อรัง
 - ปัญหาภัยพิบัติเรื้อรัง อาทิ น้ำท่วม แห้งแล้ง ฝุ่นควัน ยังไม่ได้รับการแก้อย่างเป็นระบบ
 - การปรับตัวต่อภัยพิบัติของไทยยังไม่ดีเท่าที่ควร และยังไม่มีการเรียนรู้จากเหตุการณ์ในอดีต ทำให้ยังไม่ได้สร้างแนวทางการแก้ไขระยะยาว
 - ประเทศไทยยังขาดการเตรียมพร้อมรับมือกับภัยพิบัติต่าง ๆ อยู่มาก ไม่มีการวางแผนรับมือหรือการคาดการณ์ล่วงหน้าที่เหมาะสม เห็นได้จากน้ำท่วมแต่ละครั้งก็มาขอรับบริจาคที่หนึ่ง ไม่มีแผนหรือนโยบายใดใดเตรียมรับมือกับปริมาณน้ำฝนในแต่ละปี พื้นที่ที่เคยท่วมก็ยังท่วมทุกปี ไม่มีการเตรียมการรับมือ
 - ภัยธรรมชาติทำให้ประเทศท่วมเงินเพื่อช่วยเหลือ เยียวยา ประชากร ทำให้เศรษฐกิจเติบโตช้าลง ในแต่ละปีประเทศก็ต้องพบกับปัญหาภัยธรรมชาติ แต่ยังไม่มีความรู้แนวทางการปรับตัวต่อภัยธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
- การศึกษาเพื่อหาองค์ความรู้ที่สามารถช่วยให้ประเทศปรับตัวต่อภัยพิบัติ
 - มีการปรับตัวที่ดี แต่ควรมีการศึกษาเรื่องภัยพิบัติและเตรียมมาตรการป้องกัน โดยเฉพาะวิกฤตน้ำท่วมที่กระทบทุกปี
 - การเกิดภัยพิบัติบ่อยและมีความรุนแรงสูงขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโลก แต่ขาดการนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันความสูญเสียจากภัยพิบัติ
 - ประเทศไทย ยังขาดบุคลากรด้านการปรับตัว ทำให้การให้ความรู้และการเผยแพร่ความรู้ด้านการปรับตัวยังอยู่ในวงแคบ
 - เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้หากเกิดภัยพิบัติในประเทศ แต่ต้องพิจารณาถึงความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น และพร้อมในการรับมือในการแก้ปัญหาเรื่องภัยพิบัติ เท่าที่เคยมีประสบการณ์นั้นคือเรื่องของอุทกภัยนั้น โดยประเทศไทยอาจจะได้รับผลจากพายุฤดูร้อน หรือช่วงน้ำหลาก ทำให้เกิดปัญหากับเกษตรกร จริงๆ รัฐพยายามที่จะมีเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ในการช่วยเหลือ เช่น อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (IOT) แต่อย่างทีกล่าวมาจากข้อความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี ทำให้เกษตรกรเสี่ยงโอกาสในการรับรู้ข้อมูลสารสนเทศที่จะได้เอาไปใช้ในการป้องกันกับอาชีพตนเอง
 - ต้องมีการซักซ้อมทำความเข้าใจอยู่เสมอ ออกแบบเมืองให้พร้อมหรือป้องกันภัยพิบัติในรูปแบบต่าง ๆ มีระบบการติดตามสภาพธรณีวิทยา ภูมิอากาศ ทั้งระดับรัฐ องค์กร และบุคคล

- การปรับตัวและความยืดหยุ่นต่อภัยพิบัติจำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถหลากหลายมิติ เพราะภัยพิบัติมีได้ในหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือโรคระบาด ดังนั้น การสร้างความพร้อมในการปรับตัวและความยืดหยุ่นต้องอาศัยชุมชนในพื้นที่ที่ได้รับภัยพิบัติ เป็นหน่วยงานหลักในการบริหารจัดการกับปัญหา
- ประเด็นภาครัฐ
 - การจัดการภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศต้องกระจายอำนาจลงไประดับพื้นที่ โดยมีนโยบายในภาพใหญ่ที่ครอบคลุม และต้องเตรียมหาวิธีลดผลกระทบไว้ก่อนเกิดเหตุการณ์
 - ภาครัฐและภาคส่วนต่างๆ ยังไม่ให้ความสำคัญทางด้านการปรับตัวต่อภัยพิบัติเท่าที่ควร มองเป็นเรื่องไกลตัวเอง
 - ภัยพิบัติสลับกันเกิดขึ้นหลายรูปแบบในทุกภูมิภาคของประเทศ ไม่หยุดหย่อน รัฐบาลมักเลือกแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเป็นปี ๆ ไป ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากข้อมูลในอดีต เพื่อวางแผนรับมือกับสิ่งที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ซาก ๆ ในอนาคต สิ่งนี้เป็นอุปสรรคต่อความก้าวหน้าของประเทศ เนื่องจากต้องคอยจัดงบประมาณช่วยเหลือปัญหาเหล่านี้ ที่อาจจะป้องกันได้ ซ้ำแล้วซ้ำเล่า เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้ประสบภัย เรื่องสิ่งแวดล้อม และที่ตามมาคือผลกระทบทางเศรษฐกิจ ส่วนในเรื่องของความพร้อม ดูเหมือนกับว่า จะมีความรู้ มีความสามารถ มีบุคลากรจำนวนมาก มีเทคโนโลยีที่ใช้ช่วย แต่การถูกซ้ำเติมจากภาวะภัยพิบัติไม่หยุดหย่อน ดูเหมือนจะทำให้รัฐบาลไม่คิดในระยะยาว และแก้ปัญหาเฉพาะหน้า คือสิ่งที่มันทั้งหมด ทรัพยากรทั้งหมด ใช้แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าตลอดเวลา จนไม่มีเวลาไปทำแผนรับมือเพื่อสร้างความยืดหยุ่นกับการรับมือกับภัยพิบัติ
 - ขาดการวางแผนและการจัดสรรงบประมาณในการบริหารเชิงรุก ซึ่งมีความสำคัญส่งผลกับการรองรับการพัฒนาของประเทศในด้านต่าง ๆ
 - ควรสนับสนุนให้ภาคส่วนต่าง ๆ ลงไปถึงระดับชุมชนสามารถมีความพร้อมในการปรับตัว โดยเฉพาะการให้การสนับสนุนด้านองค์ความรู้ การเงิน และเทคโนโลยีเพื่อการปรับตัว
 - รัฐบาลยังไม่เข้าใจว่าจะเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวอย่างไร การแจกของแจกเงินไม่ใช่วิธีการเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับสังคม
 - ภัยพิบัติ ต้องอยู่ในแผนการรับมือฉุกเฉิน และต้องซ้อมตามกำหนด

ผู้เชี่ยวชาญมองว่าในปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 13.1 นั้นยังมีน้อยมาก ยกตัวอย่างเช่น:

- กรณีศึกษาของหน่วยวิจัยอนาคตและนโยบายเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการผังเมือง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- งานวิจัยเกี่ยวกับประเทศไทยในต่างประเทศ

ทว่าการแก้ปัญหาส่วนใหญ่ของประเทศนั้น เป็นระยะสั้น ขาดการเรียนรู้และปรับตัวทั้งภาครัฐและประชาชน อาทิ ปัญหาน้ำท่วม ฝนตก ในกทม หรือ น้ำท่วมครั้งใหญ่ การวางแผนระยะยาว มีแต่งงานกระตาสทางปฏิบัติที่เป็นการสร้างแนวทางทางกายภาพ การมีระยะถอยร่น จากแม่น้ำ (น้ำท่วม/ดินถล่ม) ทะเลชายฝั่ง กัดเซาะ สึนามิ ยังไม่เห็นแนวทางการสร้างองค์ความรู้ให้กับชุมชนในระยะยาว

ไม่มีผู้เชี่ยวชาญที่ทราบถึงข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับการปรับตัวและความยืดหยุ่นต่อภัยพิบัติในอนาคตของประเทศไทย

6.15. เป้าหมายที่ 14: มหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล

ประเด็นที่ 14.1 ประเทศไทยใช้ประโยชน์มากมายจากพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล ทว่าประเทศกลับคุ้มครองพื้นที่เหล่านี้เพียงเล็กน้อย หากยังไม่มีเปลี่ยนแปลง พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลอาจเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม

ในประเด็นที่ 14.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 38 คน โดยในจำนวนนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านทะเลและชายฝั่งรวมอยู่ด้วย ทางคณะวิจัยประสบกับปัญหาในการหาผู้เชี่ยวชาญด้านทะเลในช่วงแรก แต่ก็ได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้เชี่ยวชาญจากภาครัฐ และภาควิชาการ

ประเด็นที่ 14.1. การคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.6 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	3	0	1	0	0	1	0	5	6	8	14
ความพร้อมของประเทศ: 5.8 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	3	0	3	2	7	6	6	5	3	2	2

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 14.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 14.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.6 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 5.8 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าประเด็นการขาดการคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อประเทศในระดับสูง การคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งทะเลของประเทศไทยมีความสำคัญมาต่อประเทศ ทั้งนี้ก็เพราะว่าทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมของ เป็นอย่างมาก ประเทศไทยมีทะเลสองฝั่ง (ทะเลอันดามันและอ่าวไทย) ที่ความอุดมสมบูรณ์ ทว่าประเทศยังขาดการควบคุมที่เข้มงวด การจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการอนุรักษ์ ทำให้ประเทศสูญเสียรายได้ สูญเสียโอกาส และขาดการพัฒนาที่ยั่งยืน

ถึงแม้ประเทศจะมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทะเลและชายฝั่งอยู่บ้าง ทว่าโดยรวมแล้วประเทศไทยยังไม่ค่อยมีความพร้อมในการจัดการกับประเด็นนี้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะประเทศยังไม่สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งจำนวนบุคลากรที่จำเป็นต้องใช้ในการบริหารจัดการและควบคุมดูแลยังมีไม่เพียงพอ นอกจากนี้ภาครัฐยังไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในนโยบายและโครงการต่าง ๆ ขอบเขตพื้นที่ชายฝั่งเป็นเขตอุตสาหกรรมซึ่งช่วยเพียงแค่ด้านเศรษฐกิจ ประเด็นนี้จึงเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่จะต้องแก้ไขให้มีความยั่งยืนอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความ

เชื่อมโยงและผลกระทบต่อปัญหาทางทะเลต่อสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพราะหากไม่ทำอะไรเลย ปัญหาเกี่ยวกับทะเลและชายฝั่งมีแนวโน้มที่จะแย่ลง อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate change) ซึ่งก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทะเลกรด (Ocean acidification) และการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเล (Sea-level rising) จะยิ่งสร้างปัญหาให้กับทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งของไทย

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ประเด็นการท่องเที่ยว
 - การท่องเที่ยวทะเลและชายฝั่งจะต้องไม่รบกวนสิ่งแวดล้อมของพื้นที่อนุรักษ์ พื้นที่สงวนสำหรับการรักษาพันธุ์กรรมพืชและสัตว์ ต่าง ๆ ซึ่งรวมไปถึงพื้นที่สงวนเพื่อการวางไข่ของเต่าทะเล อีกทั้งประเทศยังต้องมีการบริหารจัดการพื้นที่ให้ดี ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการขยะ และจัดการน้ำเสียทั้งจากครัวเรือนและโรงงานอุตสาหกรรมไม่ให้ทิ้งลงทะเล
 - ยังขาดแนวทางการอนุรักษ์พื้นที่ชายฝั่งที่ชัดเจน ควรมีการบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมไม่ให้ภาคการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
 - การหยุดนักท่องเที่ยวทำให้ธรรมชาติฟื้นคืนมามีความสำคัญมาก ควรมีการส่งเสริมให้หยุดและฟื้นฟูตามช่วงเวลาอย่างจริงจัง
- ประเด็นการประมง
 - การประมงในปัจจุบันมีการควบคุมที่เข้มงวด ดังนั้นจึงอาจจะไม่เป็นประเด็นสำคัญที่สร้างความเสียหายให้แก่พื้นที่ชายฝั่งและทรัพยากรทางทะเล
- ประเด็นการจัดการของภาครัฐ
 - การจัดการของรัฐยังคงอยู่แค่การสร้างสิ่งปลูกสร้าง เช่น เขื่อน หรือกำแพงกันน้ำ ซึ่งเป็นการทำลายมากกว่าป้องกัน
 - ประเด็นที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชายฝั่งเป็นอย่างมากก็คือการสร้างแนวกันคลื่น ซึ่งทำลายธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงภูมิฐานของชายฝั่งอย่างรุนแรงทำให้เกิดการกัดเซาะชายฝั่ง ที่เป็นผลเสียขนาดใหญ่และระยะยาว อีกทั้งการสร้างโครงสร้างแข็งบริเวณชายฝั่งทำก่อให้เกิดผลเสียต่อหาดทรายธรรมชาติ ปัญหาเหล่านี้ได้เกิดขึ้นแล้วที่หาดเจ้าสำราญ จังหวัดระยอง และจันทบุรี จังหวัดสงขลา หากไม่เปลี่ยนนโยบายหาดทรายที่มีทัศนียภาพงดงามของ จะหมดไป นอกจากผลกระทบทางลบทางสิ่งแวดล้อมแล้ว ประเทศไทยยังจะเสียรายได้จากการท่องเที่ยวอีกด้วย
 - ทรัพยากรทะเลของไทยมีความสำคัญกับประชาชนและระบบเศรษฐกิจ การดูแลและระบบควบคุมประเด็นดังกล่าวยังไม่พบการวางแผนในการควบคุมที่ชัดเจนและหน่วยงานที่มีบทบาทจริงจัง

- ประเทศไทยชอบทำพื้นที่ชายฝั่งเป็นเขตอุตสาหกรรมซึ่งช่วยเพียงแคด้านเศรษฐกิจซึ่งเป็นแนวคิดที่ผิด นอกจากจะเปลี่ยนวิถีชุมชน ชาวบ้านแล้วยังมีผลกระทบต่อระบบนิเวศอย่างมาก โดยเฉพาะการสูญเสียพันธุ์ และระบบห่วงโซาอาหาร
- ประเด็นด้านความร่วมมือระหว่างภาคส่วน
 - โครงการที่เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ทะเลและชายฝั่งส่วนใหญ่ยังไม่ได้เปิดโอกาสให้คนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ซึ่งก่อให้เกิดผลเสียเพราะความวิถีชีวิตของชุมชนไม่ได้นำมาพิจารณา อีกทั้งยังก่อให้เกิดความไม่เชื่อใจระหว่างภาครัฐและประชาชน
 - ประชาชนบางส่วนยังมีการสร้างที่อยู่อาศัยหรือตึกริมชายฝั่งอย่างไม่เป็นระเบียบ และไม่สำนึกในการรักษาพื้นที่ทรัพยากรชายฝั่ง แม้จะมีหน่วยงานเข้าไปดูแลแล้วในหลายภาคส่วนแต่การบังคับใช้กฎหมายยังไม่เข้มแข็ง อีกทั้งยังมีปัญหาเกี่ยวกับการคอร์รัปชัน และปัญหาที่มาจากกลุ่มนายทุนในหลายพื้นที่อีกด้วย
 - การจัดการจะอาศัยหน่วยงานของภาครัฐเพียงอย่างเดียวไม่ได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชนชายฝั่ง ในการติดตามสอดคลองทรัพยากรและผลประโยชน์ของประเทศ
- ประเด็นการจัดการองค์ความรู้และเทคโนโลยี
 - แม้ประเทศไทยจะมีองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล ขาดเทคโนโลยีเพื่อการจัดการที่ยั่งยืน
 - การวิจัยในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ มีอยู่มากมายทั้งในทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ แต่การนำงานวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายสาธารณะมีน้อย ส่งผลให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีปัญหาในการกระจายความมั่งคั่งและปัญหาความเท่าเทียมในการถือครองทรัพยากร
 - ควรมีการสนับสนุนการศึกษาให้ครอบคลุมระบบนิเวศใหญ่ และกลุ่มปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาวะโลกร้อน (Global Warming) จึงจะสามารถออกแบบการแก้ไขปัญหาได้

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 14.1 ดังนี้:

- กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ทช.) มีแผนเป็นระบบ และมีการหารือกับภาควิชาการ ทว่าปัจจัยเหนือการควบคุม อาทิ แนวปะการังฟอกขาวซึ่งเป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่วนนี้ ควรเป็นแนวทางการแก้ไขในระดับโลก
- งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยบูรพา
- ศูนย์วิจัยและควบคุมประมงชายฝั่ง หน่วยงานศึกษาวิจัยการเพาะเลี้ยง

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 14.1. ดังนี้:

- นโยบายการป้องกันรักษาชายฝั่งหรือชายหาด มีการผลักดันโดยกลุ่มนักวิชาการและประชาชนกลุ่มเล็ก ๆ มา 5 ถึง 10 ปี แล้ว แต่หน่วยงานภาครัฐไม่ค่อยให้ความสนใจ
- หลังมีการปลดล็อกการประมงผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีโครงการก่อสร้างเขื่อนกันคลื่น และกำแพงกันคลื่นเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก
- การอนุรักษ์ป่าชายเลน และการคุ้มครองพื้นที่ชุ่มน้ำ ซึ่งมีความสำเร็จระดับหนึ่ง
- แผนยุทธศาสตร์กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีประสิทธิภาพระดับหนึ่ง แต่ยังคงไม่สามารถแก้ปัญหาได้ทั้งหมด เพราะการแก้ปัญหาต้องใช้ความรู้หลายด้าน ใช้ความร่วมมือหลายฝ่าย และปัญหาหลักคือการสูญเสียรายได้จากทรัพยากรทางทะเล ทำให้การอนุรักษ์หรือควบคุมเป็นไปได้ยาก
- นโยบายการจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (2560-2579) ซึ่งมีระยะเวลานานเกินไป
- พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558
- การปิดเกาะและชายหาดบางแห่งเพื่อการฟื้นตัว ซึ่งถ้าบังคับใช้ได้จริงโดยความร่วมมือของผู้ประกอบการและประชาชนจะมีประสิทธิภาพมาก

ประเด็นที่ 14.2. มาตรการห้ามนำเข้าสินค้าประมงจากไทยโดยสหภาพยุโรป เนื่องด้วยปัญหา Illegal, Unreported, and Unregulated (IUU) Fishing เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ไทยพัฒนากฎหมายว่าด้วยการประมง เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตลาดและองค์กระหว่างประเทศในฐานะปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้ไทยหันมาสนใจปัญหาต่าง ๆ ในประเทศมากขึ้น ทว่าการนำกฎระหว่างประเทศมาใช้ประเทศไทยจะต้องปรับนโยบายให้เข้ากับบริบทของแต่ละภาคด้วย

ในประเด็นที่ 14.2. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 38 คน โดยในจำนวนนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านทะเลและชายฝั่งรวมอยู่ด้วย ข้อสังเกตสำหรับประเด็นนี้คือผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นในประเด็น IUU ได้ ทางทางคณะวิจัยจึงต้องแก้ปัญหา โดยการหาผู้เชี่ยวชาญด้านทะเลและการประมงโดยตรงมาร่วมทำแบบสำรวจเพียงบางเป้าหมาย อย่างไรก็ตามก็ได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้เชี่ยวชาญจากภาครัฐ และภาควิชาการ โดยเฉพาะจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประเด็นที่ 14.2. ผลจาก IUU นำมาสู่การพัฒนากฎหมายประมง											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.0 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	9	0	1	0	1	1	3	3	7	5	8
ความพร้อมของประเทศ: 6.3 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	10	0	2	2	1	7	3	4	4	2	3

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 14.2. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 14.2 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.0 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 6.3 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลางค่อนข้างสูง

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตและส่งออกสินค้าประมงของโลก ตามข้อมูลของกรมประมงสถิติการส่งออกสินค้าสัตว์น้ำผ่านทางด่านตรวจสัตว์น้ำจังหวัดชลบุรี เพียงแห่งเดียวมีมูลค่าการส่งออกประมาณกว่า 80,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2560⁷ เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2558 สหภาพยุโรป (European Union: EU) ได้ให้ใบเหลืองประเทศไทย เพื่อเป็นการเตือนอย่างเป็นทางการต่อกรณีที่ไทยไม่มีการแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย หรือ IUU Fishing อย่างเป็นทางการ นับตั้งแต่ได้รับใบเหลืองประเทศไทยได้ดำเนินการตามข้อเรียกร้องของสหภาพยุโรปทุกด้าน คือปรับปรุงกฎหมาย จัดทำแผนการ

⁷ ข้อมูลสถิติการส่งออกสินค้าสัตว์น้ำทางด่านตรวจสัตว์น้ำจังหวัดชลบุรีในปี พ.ศ. 2560 ออนไลน์จากกรมประมง

https://www4.fisheries.go.th/local/file_document/20180226145357_1_file.pdf

บริหารจัดการประมงระดับชาติครั้งยิ่งใหญ่ โดยมีพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 และฉบับแก้ไข การสร้างระบบควบคุม ตรวจสอบ และติดตามการทำประมง การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดและการมีบทลงโทษที่รุนแรง อีกทั้งยังมีการจัดทำระบบตรวจสอบเพื่อออกใบรับรองจับสัตว์น้ำ จนเมื่อ มกราคม พ.ศ. 2562 สหภาพยุโรปได้ปลดใบเหลืองให้กับประเทศไทย ประเทศไทยควรเอาประสบการณ์นี้มาใช้ในการจัดการประมงและการจัดการทรัพยากรทางทะเล ทั้งนี้ก็เพราะว่าประเทศไทยยังคงต้องพึ่งการส่งออกเป็นสำคัญ หากไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศมากระตุ้น ประเทศไทยอาจจะไม่มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้

ทว่าจากการทำเดลฟายในรอบที่ 1 มีความเห็นส่วนหนึ่งที่ค่อนข้างน่าสนใจ ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มนี้แสดงความคิดเห็นว่า แม้ว่าประเทศไทยจะสามารถทำให้สหภาพยุโรปปลดใบเหลือง IUU ได้ ทว่าการปรับใช้ระเบียบและข้อกำหนดสากล ควรมีการปรับให้เหมาะกับแต่ละภาคส่วนของประเทศ การจัดการสิ่งแวดล้อมที่อาศัยการออกแบบเพื่อทุกคน (one size fits all) ไม่สามารถทำได้ในหลาย ๆ เรื่อง การนำกฎระเบียบสากลมาใช้ จำเป็นต้องมีการปรับให้เข้ากับบริบทของแต่ละประเทศด้วย

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ผลจากการได้ใบเหลือง IUU เป็นตัวกระตุ้นให้ประเทศมีความพร้อมมากขึ้น
 - ผลจาก IUU พัฒนากฎหมายประมงมีผลให้เศรษฐกิจของไทยดีขึ้นได้ จากการที่ไทยเป็นผู้ส่งออกสินค้าสัตว์น้ำในลำดับต้นของโลก มีอาชีพเช่นการประมงและการท่องเที่ยวที่มีการจ้างแรงงานทำให้เกิดอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง
 - พัฒนาการประมงไทยให้ได้มาตรฐานสากล จะมีส่วนช่วยสมดุลระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
- งานวิจัยเรื่องผลกระทบจาก IUU ต่อประชาชนในพื้นที่
 - ประเทศไทยยังไม่ค่อยมีงานวิจัยผลกระทบจาก IUU การศึกษาผลกระทบจากมาตรการการแก้ไขปัญหาประมงผิดกฎหมาย การขาดการรายงาน และการไร้การควบคุม ที่มีต่อกลุ่มประมงพื้นบ้านในแต่ละภูมิภาค แต่ละภูมิภาคมีบริบทที่ต่างกัน และจะได้รับผลกระทบจาก IUU ที่แตกต่างกันออกไป
 - ทรัพยากรประมงมีความสำคัญต่อเศรษฐกิจชุมชนและการท่องเที่ยว แต่มาตรการของรัฐและของชุมชนยังไม่เพียงพอในการป้องกัน IUU
 - ประเทศไทยให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์และความรู้สึกมากกว่าข้อเท็จจริง นโยบายที่ออกมาจึงมักเป็นไปในทางที่ต้องการให้ประชาชนพอใจซึ่งบางเรื่องอาจจะไม่เป็นไปตามเหตุผลและสถานะการณ์ทางธรรมชาติ ขึ้นอยู่กับความตระหนักของคน
- ประเด็นแรงงานและความร่วมมือระหว่างประเทศ
 - ประเทศไทยตั้งอยู่ในภูมิภาคที่แรงงานต่างชาติสามารถเดินทางมาทำงานได้สะดวก อีกทั้งมีด่านชายแดนให้เดินทางเข้าออกหลายจุด การที่ไทยมีกฎหมายให้ค่าแรงขั้นต่ำจึงส่งผลให้มี

แรงงานประมงจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก และก็เกินกว่าที่ภาครัฐจะเข้าไปกวดขัน เหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้วแต่ไม่ได้รับความสนใจ การรายงานข่าวและตรวจสอบจากต่างประเทศที่เข้มข้นทำให้เกิดการตื่นตัวที่จะทำให้การประมงไทยถูกกฎหมายมากขึ้น

- การส่งออกผลิตภัณฑ์ประมงของไทยที่ถูกประเทศในกลุ่มยุโรปกีดกันทางการค้า ถือเป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยต้องปรับปรุงกระบวนการภายในด้านมาตรการการค้าระหว่างประเทศ เช่น มาตรฐานแรงงาน มาตรฐานสิ่งแวดล้อมและกฎหมายระหว่างประเทศ การกีดกันทางการค้าของกลุ่มประเทศยุโรปมีผลกระทบต่อกิจการประมงของไทยอย่างมาก แต่รัฐบาลไทยก็พยายามแก้ปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้มาตรฐานในบางประเด็นมีมาตรฐานดีขึ้น ดังจะเห็นจากดัชนีชี้วัดระหว่างประเทศบางตัวที่สูงขึ้น
- ความร่วมมือระหว่างประเทศต่าง ๆ เช่น สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations) ความร่วมมือความริเริ่มแห่งอ่าวเบงกอล สำหรับความร่วมมือหลากหลายสาขาทางวิชาการและเศรษฐกิจ (Bay of Bengal Initiative Multi-Sectoral Technical and Economic Cooperation: BIMSTAC)
- ไทยมีความสามารถในการตอบสนองต่อกฎระเบียบระหว่างประเทศได้ดี กล่าวคือประเทศไทยมีวัฒนธรรมในการให้ความร่วมมือกับนานาชาติเป็นอย่างดี แต่ยังไม่สามารถตระหนักถึงบทบาทของประเทศไทยในการเข้าร่วมในการพัฒนากฎหมายเหล่านี้ในระดับระหว่างประเทศ

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 14.2. ดังนี้:

- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการกีดกันทางการค้าและมาตรฐานแรงงานไทยมีอยู่หลายชิ้น แต่การนำเอาไปปฏิบัติให้เกิดผลรูปธรรมยังไม่ได้รับการตอบรับจากภาคธุรกิจ เนื่องจากจะทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น เป็นปัญหาในการแข่งขันด้านราคากับประเทศอื่น ๆ
- โครงการล่ามภาษาอาเซียน ที่จัดทำโดยกระทรวงกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีการอบรมล่ามหลายภาษาเช่น เขมร พม่า อังกฤษ ลาว ฯ เพื่อให้ความช่วยเหลือตั้งแต่แรงแรงต่างตัวทำงานในสถานประกอบการ และมีการเข้าช่วยเหลือ ตรวจสอบ จับกุมการทำประมงที่กีดขี่แรงงานต่างด้าว
- งานวิจัยจากหลาย ๆ มหาวิทยาลัย
- กรมประมง กรมเจ้าท่า กระทรวงแรงงาน ทหารเรือ และหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องได้ศึกษาและระดมความรู้แบบบูรณาการในการแก้ปัญหาให้ดีขึ้นและสอดคล้องกับแนวปฏิบัติขององค์กรต่างประเทศ โดยชาวประมงไทยก็สามารถทำตามได้อย่างไม่เดือดร้อน

- งานวิจัยเรื่อง ผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของมาตรการแก้ไขการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม ที่มีต่อประมงขนาดเล็กของประเทศไทย : กรณีศึกษาบ้านคั่นกระได อำเภอน้อย ประจวบคีรีขันธ์

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 14.2. ดังนี้:

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมประมงทำงานด้าน IUU อย่างเข้มข้นและถือเป็นนโยบายเร่งด่วน และมีการประสานกับหน่วยงานต่างประเทศให้ทราบถึงความคืบหน้าตลอดเวลา ทำให้ประเทศไทยถูกจัดอันดับเรื่องแรงต่างด้าวในภาคประมงดีขึ้นทุกปี และส่งผลให้ประเทศไทยส่งออกสินค้าประมงไปประเทศต่าง ๆ ได้ดีขึ้นโดยไม่ถูกกีดกันทางการค้า
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์และกรมประมง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้มีนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการทำประมง เช่น การกำหนดประเภทเครื่องมือประมง การลงทบทเวียนเรือ การลงทะเบียนลูกเรือ การตรวจสอบเรือเข้าออก ระบบติดตามเรือนอกน่านน้ำ ระบบจัดบันทึกการทำประมง เขตพื้นที่ทำประมงชายฝั่ง ประมงพื้นบ้าน ประมงพาณิชย์ เป็นต้น
- ไทยได้ใบเหลือง จาก EU ในปี 2558 ได้มีการจัดทำระบบติดตามเรือประมง Vessel Monitoring System ทำให้สามารถติดตามพฤติกรรมเรือประมงได้ ด้วยเครื่องมือทันสมัย และมีการตั้งศูนย์ PIPO Port-in Port-out Centre ใน 22 จังหวัดชายทะเล จัดกำลังเจ้าหน้าที่กว่า 200 ตำแหน่ง เพื่อตรวจสอบเรือประมง จัดทำระบบออกใบอนุญาตทำประมงอิเล็กทรอนิกส์ จัดเก็บข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบใบอนุญาตผ่าน QR Codes รวมทั้งกำหนดให้เรือติดเครื่องหมายรหัสใบอนุญาตไว้บนเรืออย่างชัดเจน สามารถตรวจสอบได้ง่าย
- แผนแม่บทการบริหารจัดการทรัพยากรประมง (น้ำจืดและทะเล) กรมประมง ซึ่งผลลัพธ์ความสำเร็จยังไม่ชัดเจน
- การใช้ฉลากสีเขียว ทว่ายังไม่เป็นที่แพร่หลาย

6.16. เป้าหมายที่ 15: ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก

ประเด็นที่ 15.1. การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาใหญ่ทางด้านสิ่งแวดล้อม และเกิดขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกเพื่อใช้ในการเกษตร และการบุกรุกโดยนายทุนและผู้มีอำนาจเพื่อสร้างรีสอร์ทและบ้านพัก

ในประเด็นที่ 15.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 33 คน โดยในจำนวนนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านป่าไม้และระบบนิเวศน์ทางบกรวมอยู่ด้วย

ประเด็นที่ 15.1. การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.5 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	0	0	0	0	2	0	0	4	8	9	10
ความพร้อมของประเทศ: 5.8 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	1	1	1	3	4	4	8	3	6	0	2

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 15.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 15.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.5 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะเดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 5.8 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าการสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทย ปัญหาที่มีผลกระทบต่อประเทศในระดับสูง ซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม แม้ว่า "พื้นที่ป่า" ตามสถิติทางการของไทย มีแนวโน้มคงที่หรือเพิ่มขึ้น เนื่องจากนิยามของป่า มีการปรับเปลี่ยนไป การบุกรุกป่าเพื่อการเกษตรและอื่น ๆ เป็นปัญหา แต่การนับป่าปลูก เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ (อุตสาหกรรมที่ใช้ไม้ ไม้เพื่อการก่อสร้าง หรือแม้แต่ป่าปลูกเพื่อดูดคาร์บอน) เป็นพื้นที่ป่า ทำให้เกิดพื้นที่ที่มีต้นไม้ม แต่ขาดความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ พื้นที่ที่ถูกทำลายไป ถึงแม้จะยึดกลับคืนมาได้ แต่ต้องใช้ระยะเวลานานมากในการฟื้นฟูให้กลับมามีสภาพทางธรรมชาติแบบเดิม ผลลบที่เกิดขึ้นก็คือ การส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์และอาจจะส่งผลให้เกิดสภาพภูมิอากาศแปรปรวนแบบลูกโซ่

นอกจากนี้พื้นที่ป่าของไทยส่วนใหญ่ไม่ได้มีแนวปักเขตและอยู่ติดกับที่ทำกินของชาวบ้าน จึงทำให้ถูกบุกรุก หรือถูกล้ำได้ง่าย ทว่าปัญหานี้ไม่สามารถโทษแต่ภาคประชาชนเพียงอย่างเดียว นั่นก็เพราะว่าการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและการเข้าถึงสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชนยังคงเป็นปัญหาของประเทศที่จะต้องดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า ไม่ใช่มาตรการที่เป็นปัญหาเพราะ

รัฐบาลนี้เท่านั้น แต่มันเป็นปัญหาชุดความคิดเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินที่ต่างกันระหว่าง รัฐบาลกับประชาชน ที่เป็นปัญหาส่งสมมาตลอดในโครงสร้างที่มีเจ้าของที่ดินกระจุกตัว และมีหลายใหญ่ไม่เกียราย

ในด้านความพร้อม ประเทศไทยมีความพร้อมในการจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้เพียงบางส่วน รัฐบาลไทยจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรด้วย “แนวคิดแบบสมัยใหม่” ที่ใช้การจัดการแบบง่าย อำนาจรวมศูนย์ วิธีเดียวใช้กับทุก ๆ กรณี ซึ่งขาดความละเอียดอ่อนและไม่ให้ความสำคัญกับวิถีและองค์ความรู้แบบอื่น ๆ ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการทำงานของรัฐบาลทุกประเด็น กรณีนี้ก็เช่นกัน การใช้มาตรการเดียวกันกับทั้งนายทุน และชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดปัญหาชุมชนถูกบังคับย้ายถิ่น ขาดที่ทำกิน อีกทั้งประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของป่าไม้ หรือมองป่าไม้เป็นสิ่งที่ไกลตัวและไม่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตในแต่ละวัน

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ปัญหาเกี่ยวกับป่าไม้และคุณภาพชีวิต
 - ปัญหาการบุกรุกป่าจะไม่หายไปหากยังไม่มีมาตรการแก้ไขปัญหาความยากจน
 - การสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ทำให้คุณภาพชีวิตประชากรลดลงเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของมลพิษและสิ่งแวดล้อมที่ทรุดโทรม ประเทศไทยมีความพร้อมระดับหนึ่งในการปลูกป่าทดแทนและรณรงค์การปลูกป่า
 - ยังมีการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อขยายพื้นที่ปลูกพืชเชิงเดี่ยว และก่อสร้างที่พัก รีสอร์ทสำหรับนายทุน ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง และสร้างการใช้ชีวิตทางเลือก (alternative livelihoods) อาชีพทางเลือกให้เกษตรกร เพื่อที่จะไม่บุกรุกป่า
- ความไม่เหมาะสมของการจัดการในปัจจุบัน
 - การจัดการทรัพยากรป่าไม้และพื้นที่ชุ่มน้ำโดยการกำหนดให้เป็นพื้นที่อนุรักษ์แต่เพียงอย่างเดียว ไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน
 - การลดลงของป่าไม้ยังเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขาดการบูรณาการระหว่างภาครัฐและประชาชนในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ให้มีการใช้งานอย่างเหมาะสม
 - กฎหมาย กฎระเบียบควรมีการปรับให้ละเอียดมากขึ้น และการบังคับใช้ต้องไม่มีการคอร์รัปชัน จึงจะทำให้พื้นที่ป่าไม่เพิ่มขึ้น อย่างไรก็ตาม การเพิ่มขึ้นของพื้นที่ป่าเป็นตัวชี้วัดความยั่งยืนที่ไม่มีประสิทธิภาพ
 - นโยบายภาครัฐสวนทางกันเอง เป็นตัวกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดการทำลายทรัพยากร ทั้งการสนับสนุนเกษตรกรเชิงเดี่ยวรุกป่า โครงการเขื่อน และอื่น ๆ
 - การจัดการปัญหานี้ทำได้ยากเนื่องจากวัฒนธรรมและระบบอุปถัมภ์ในประเทศไทยมากกว่าการขาดความรู้ความสามารถในการจัดการ

ภาครัฐไม่มีมาตรการในการนำพื้นที่เอกชนมาเป็น "ป่า" เพื่อทดแทนป่าที่สูญเสียไปอย่างถาวร อันเนื่องจากโครงการของรัฐ

- ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตและคอร์รัปชัน
 - ปัญหาจากการทุจริตของผู้ที่เกี่ยวข้อง มีหลายคดีที่ไม่สามารถจัดการกับผู้ที่เกี่ยวข้องว่ากระทำความผิดได้ โทษสูงสุดคือ การย้ายไปประจำที่จังหวัดอื่น
- ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมด้านอื่น ๆ
 - การสูญเสียพื้นที่ป่า ก่อให้เกิดปัญหาหน้าดินพังทลาย ไม่มีพื้นที่ป่าเก็บกักอุ้มน้ำ สัตว์ป่าขาดแคลนที่อยู่อาศัย เป็นต้น ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติของประเทศสูง ในขณะที่การจัดการของรัฐมีมาตรการที่ดีคือการยึดคืนพื้นที่ป่าไม้จากนายทุน และการสกัดจับผู้ลักลอบค้าสัตว์ป่า
 - การตัดไม้ทำลายป่าเพื่อให้ได้มาซึ่งพื้นที่ทำเกษตรหรือการทำรีสอร์ท ทำให้ป่าต้นน้ำหายไป ก่อให้เกิดความแห้งแล้ง ฝนไม่ตกตามฤดูกาล นอกจากนี้การไม่มีป่ายังเป็นหนึ่งในต้นเหตุทางอ้อมของการเกิดภาวะน้ำท่วมเฉียบพลัน

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ใดที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 15.1. ดังนี้:

- ประเทศมีความพร้อมในการดูแลรักษาและเพิ่มพื้นที่ป่า มีฐานข้อมูลและองค์ความรู้ แต่ขาดการปฏิบัติ เพราะบุคลากรที่น้อย และนโยบายของรัฐที่เกิดความขัดแย้งระหว่างความต้องการที่ดินทำกินกับการรักษาผืนป่า
- ศูนย์วิจัยสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
- ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- ศูนย์วิจัยป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- สาขาวิชาเกษตรป่าไม้ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ วิทยาเขตแพร่
- มาตรการการจ่ายค่าตอบแทนบริการระบบนิเวศ (Payment for Ecosystem Services: PES)

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 15.1. ดังนี้:

- การจัดสรรที่ดินทำกินให้ผู้มีรายได้น้อยโดยใช้พื้นที่ป่าเสื่อมโทรมสำหรับทำเกษตรกรรม การส่งเสริมป่าชุมชน ทว่านโยบายนี้ค่อนข้างอ่อนแออ่อนแอเพราะการเมือง

- นโยบายการใช้ที่ดิน พื้นที่ป่า อีก 20 ปี ควรเป็นร้อยละ 40 ทั่วประเทศ การหารือ ร่วมกับหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพื้นที่ป่า และป่าชายเลน สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พื้นที่เกษตรกรรม ในส่วนนี้ ขอบเขต ยังเป็นปัญหาและอุปสรรคการปฏิบัติงาน จึงทำให้นายทุนที่ดินมีโอกาสบุกรุกพื้นที่ป่าได้ กฎหมายก็เป็นประเด็นสำคัญ
- การให้ต้นกล้าพันธุ์ไม้กับประชากรและองค์กร จากกรมป่าไม้
- นโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. 2562
- นโยบายการปลูกป่าทดแทนของภาครัฐและภาคเอกชน

ประเด็นที่ 15.2. มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวบ้าน ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่ป่า

ในประเด็นที่ 15.2. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 33 คน โดยในจำนวนนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านป่าไม้และระบบนิเวศน์ทางบก รวมอยู่ด้วย

ประเด็นที่ 15.2. มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.4 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	6	0	1	0	0	0	2	5	3	5	11
ความพร้อมของประเทศ: 5.6 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	6	1	1	3	4	4	5	3	3	1	2

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 15.2. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 15.2 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.4 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.6 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2557 รัฐบาลได้มีคำสั่งที่ 64/2557⁸ และ 66/2557⁹ เรื่องการปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้พร้อมกับประกาศใช้แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืนหรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ “แผนทวงคืนผืนป่า” ถึงแม้แผนดังกล่าวจะมีเจตนาที่มุ่งเน้นเอาผิดกับนายทุนที่ถือครองที่ดินอย่างผิดกฎหมาย แต่ในทางเป็นจริงกลับพบว่า เกษตรกร ชาวไร่ชาวนา คนยากจนต้องตกเป็นเหยื่อจากการดำเนินการของเจ้าหน้าที่จำนวนมาก ทั้งการตัดฟันทำลายผลผลิต การข่มขู่คุกคาม การจำกัดสิทธิในการทำประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งการฟ้องดำเนินคดี

แม้ในช่วงที่ผ่านมา กระบวนการแก้ไขปัญหาพร้อมจะมีพัฒนาการที่คืบหน้าเป็นลำดับ เช่นการมีพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562¹⁰ เพื่อเปิดทางให้ประชาชน-เอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกไม้มีค่าเพื่อการค้า และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนในที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ หรือที่ดินที่ได้รับอนุญาต บทเรียนสำคัญจากกรณีแผนทวงคืนผืนป่า เกิดขึ้นภายใต้พื้นฐานแนวคิดการจัดการทรัพยากรแบบอำนาจนิยม และการปฏิบัติการที่มีความผิดพลาดบกพร่อง กระทั่งนำมาสู่การสูญเสียสิทธิของประชาชน ในขณะเดียวกัน

⁸ คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๔/๒๕๕๗ เรื่อง การปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ https://library2.parliament.go.th/giventake/content_ncpo/ncpo-order64-2557.pdf

⁹ คำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๔/๒๕๕๗ เรื่อง การปราบปรามและหยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ https://library2.parliament.go.th/giventake/content_ncpo/ncpo-order64-2557.pdf

¹⁰ พระราชบัญญัติ ป่าไม้ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๖๒ http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/050/T_0106.PDF

กระบวนการแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจทางนโยบายที่ล่าช้า ไม่ทันการณ์ และการจงใจใช้กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือในการจัดการ ดังนั้นมันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับประชาชนในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยมีชุมชนที่พึ่งพาผืนป่าในรูปแบบป่าชุมชนอันเป็นวิถีปฏิบัติ การจัดการทรัพยากร และแนวทางในการรักษาพื้นที่ป่าและระบบนิเวศป่าไม้โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมอยู่ราว 2 ล้านครัวเรือน (ข้อมูลปี 2555¹¹)

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ประเด็นด้านกฎหมาย
 - การใช้กฎหมายกฎระเบียบแบบ “ความคิดสมัยใหม่” (modernism) ทำให้เกิดปัญหากับคนชายขอบ ชนกลุ่มน้อย ฯลฯ ที่ไม่มีอำนาจและไม่มีเสียงในการมีส่วนร่วม จึงมักถูกละเลย ทำให้เกิดปัญหาขับไล่ชาวบ้านที่อยู่อาศัยทำกินในพื้นที่มาก่อนประกาศเป็นเขตอนุรักษ์ หากแต่การบุกรุกขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเพื่ออะไรก็แล้วแต่ทำโดยนายทุนที่มีอำนาจและทุน ซึ่งมักได้รับการช่วยเหลือจากข้าราชการ จนเมื่อเรื่องเป็นข่าวขึ้นมาหรือมีการร้องเรียนจึงจะได้รับการแก้ไข แต่ความเสียหายมักเกิดไปมากแล้ว
 - เป็นปัญหาที่ซับซ้อนและผูกโยงกับการคอร์รัปชันในพื้นที่ค่อนข้างสูง และอาจแก้ปัญหานี้แทบไม่ได้เลย
 - ข้อจำกัดด้านกฎหมายทำให้การดำเนินการด้านวิถีชุมชนกับป่าขาดประสิทธิภาพ
 - สิทธิในที่ทำกินเป็นประเด็นสำคัญ ควรมีออกแบบและจัดการทั้งระบบ ทั้งที่รัฐ เอกชน ราชพัสดุ วิสุงคามสีมา กองทัพ ฯลฯ เพื่อจัดระบบการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ประเด็นการไม่มีส่วนร่วมของประชาชน
 - เช่นเดียวกับปัญหาที่เกี่ยวกับพื้นที่ป่าอื่น ๆ ไม่สามารถแก้ไขได้หากยังไม่แก้ไขปัญหาความยากจน
 - ต้องดำเนินการแบบใช้ทั้งอำนาจกฎหมาย และใช้กระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้าน มีตัวอย่างป่าชุมชน ที่ชาวบ้านช่วยกันอนุรักษ์ แล้วช่วยให้ชาวบ้านมีชีวิตที่ดี
 - พื้นที่ ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (โซน E) และพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรม (โซน A) ควรได้รับการสนับสนุนให้มีการปลูกทำเศรษฐกิจและเป็นป่าชุมชนที่แท้จริง

¹¹ ข้อมูลป่าชุมชนในประเทศไทย ปี 2555 จาก The Center for People and Forests:

<https://archive.recoftc.org/country/thailand/basic-page/%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%9B%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%8A%E0%B8%B8%E0%B8%A1%E0%B8%8A%E0%B8%99%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2-%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2555>

- การทวงคืนพื้นที่ป่าถูกบังคับใช้กับคนบางกลุ่มคน ขาดการร่วมมือกับคนในพื้นที่ ทำให้เกิดความขัดแย้งกันเกิดขึ้น จึงเป็นการยากที่คนในท้องถิ่นจะให้ความร่วมมือ
- มาตรการทวงคืนผืนป่าที่ประกาศใช้อยู่ หลายพื้นที่สร้างความขัดแย้งกับชุมชนเพิ่มมากขึ้น และชุมชนได้อาศัยอยู่ใกล้ป่า มีการถล่มถ้างกลับ เช่น การลักลอบเผาป่า ดังนั้น ความเสียหายจากการทำงานทวงคืนผืนป่า จึงส่งผลกระทบต่อด้านสิ่งแวดล้อม หลักรัฐธรรมนูญ เศรษฐกิจเสียหายจากการทำลายพืชที่ชาวบ้านปลูกและผลจากการเผาป่าได้เกิดควันไฟป่าในพื้นที่ของจังหวัดนั้นๆ และคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้รับผลกระทบ
- จากประสบการณ์ทำงานร่วมกับชุมชน เรื่องปัญหาการทวงคืนผืนป่านั้น ไม่สามารถทำได้ดีนัก เพราะเป็นการครอบครองของการได้ผลประโยชน์ของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่กับผู้มีอิทธิพล ซึ่งเรื่องแบบนี้ไม่ได้มีการแก้ไขอย่างเด็ดขาด หรือเวลาที่มีข่าวก็จะดำเนินการเป็นครั้งคราว แล้วเรื่องก็หายไป อย่างไรก็ตามสิ่งที่รัฐควรจะต้องปรับคือให้ชุมชนเป็นคนดูแลพื้นที่ที่อยู่บริเวณของชุมชนนั้นๆ หรือใช้หลักการในการทำงานร่วมกันของภาคประชาชน รัฐ ที่จะต้องจัดสรรพื้นที่ให้กับชุมชนสามารถใช้ในการเลี้ยงดูตนเองได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เข้าไปถูกราน
- ควรมีกระบวนการสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ เพื่อลดความขัดแย้ง และควรจัดที่ทำกินให้ทดแทน

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 15.2. ดังนี้:

- มีองค์ความรู้มากมายในคลังของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
- ควรมีการวิจัยหามาตรการใหม่ ๆ ที่ได้ผลดี และควรจะมีการวิจัยประเมินผลแบบการประเมินเพื่อการพัฒนา (Developmental Evaluation)

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงานหรือยุทธศาสตร์ที่ตอบสนองกับประเด็น 15.2. ดังนี้:

- คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) มีโครงการทวงคืนผืนป่าและได้พื้นที่คืนให้แก่ชุมชนจำนวนหนึ่ง แต่ในภายหลังปี 2562 โครงการนี้จะถูกยกเลิกแล้วเพราะปัญหาหลาย ๆ อย่าง
- กรมป่าไม้มีการยึดคืนพื้นที่เอกชนให้เป็นพื้นที่ป่า แต่ด้วยปัญหาที่ซับซ้อนทั้งจากกลุ่มนายทุนและข้าราชการในพื้นที่ ทำให้ไม่สำเร็จเท่าที่ควร เมื่อเวลาผ่านไป กระแสต่าง ๆ ก็ลดลง
- นโยบายทวงคืนผืนป่า นโยบายบุกรุกป่าหรือคุ้มครองเขตวนอุทยาน ทว่าบางครั้งการบังคับใช้กฎหมายกลับไปทำร้ายประชาชน ที่มีวิถีชีวิตร่วมกับป่ามายาวนาน มากกว่าจะมุ่งไปควบคุมเอาผิดนายทุน

- การกำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่า ร้อยละ 40 ในยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีประสิทธิภาพพอใช้ แต่ยังคงมีความเหลื่อมล้ำกับการทำกินบนพื้นที่ป่าของประชากรรายได้ต่ำที่ในบางรายเกิดข้อพิพาทเกิดขึ้น

ประเด็นที่ 15.3. ปัญหาการเกิดไฟฟ้าในประเทศไทยยังคงรุนแรง และสร้างความเสียหายอย่างหนักให้แก่ประเทศทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

ในประเด็นที่ 15.3. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 33 คน โดยในจำนวนนี้มีผู้เชี่ยวชาญด้านป่าไม้และระบบนิเวศน์ทางบก รวมอยู่ด้วย

ประเด็นที่ 15.3. ความเสียหายจากไฟฟ้า											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.5 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	4	0	1	0	0	2	0	1	8	6	11
ความพร้อมของประเทศ: 5.2 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	4	1	3	4	4	3	5	4	2	2	1

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 15.3. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 15.3 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.5 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.2 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

ในทางนิเวศวิทยา ไฟฟ้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศที่สมดุลในตัวเอง ป่าแห้ง ป่าไหม้ ป่ากลับฟื้นตัวเป็นวงจรปกติเช่นนี้เรื่อยไป อย่างไรก็ตาม นับตั้งแต่ พ.ศ.2423 มาจนถึงปัจจุบัน อุณหภูมิเฉลี่ยผิวโลกเพิ่มขึ้น 1.09 องศาเซลเซียส(เทียบกับยุคก่อนปฏิวัติอุตสาหกรรม) การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศไม่ว่าจะเป็นอุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน ระยะเวลาที่ได้รับฝนและความแห้งแล้งต่างส่งผลกระทบต่อการพัฒนา เติบโตและขยายพันธุ์ของพืช ไฟฟ้าที่เกิดขึ้นในประเทศไทย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ชนิดหลัก ๆ ตามลักษณะของการเกิด คือ ไฟใต้ดิน ไฟผิวดิน และไฟเรือนยอด สาเหตุของไฟป่านั้นอาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือเกิดจากน้ำมือมนุษย์ เช่น การจุดไฟเผาไร่ การล่าสัตว์ การเก็บของป่า เพื่อความสะดวกในการเดินผ่านป่า เลี้ยงสัตว์เกิดจากนักท่องเที่ยว จุดไฟกลั่นแล้ง และจุดไฟโดยความคึกคะนอง ไฟฟ้าในประเทศไทยส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในช่วงต้นปี สาเหตุการเกิดไฟฟ้าจะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและวัฒนธรรมการใช้ประโยชน์พื้นที่ของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ การใช้ประโยชน์พื้นที่ที่แตกต่างกันย่อมทำให้สาเหตุการเกิดไฟฟ้าแตกต่างกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องตระหนักถึงสาเหตุการเกิดไฟฟ้าของแต่ละพื้นที่ แก้ปัญหาให้ถูกจุด และไม่เหมารวมว่าทุกพื้นที่ที่มีแรงจูงใจทำให้เกิดการเผาป่าในลักษณะเดียวกัน

การที่ผืนป่าหลายแห่งของประเทศไทยมีความเสี่ยงสูงต่อวิกฤตสภาพภูมิอากาศ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกเพื่อสร้างความมั่นคงและเข้มแข็ง (Resilience) ของ ชุมชน แทนการกีดกันโดยใช้อำนาจรัฐ เช่น การปิดป่าเพื่อดับไฟฟ้า เป็นต้น นโยบายป่าไม้แห่งชาติต้องเปิดกว้างต่อศักยภาพของ

ชุมชนท้องถิ่นในการรับมือและปรับตัวต่อความสุดขีดของสภาพภูมิอากาศในอนาคตบนรากฐานของความเป็นธรรมและเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ซึ่งสิ่งนี้ยังคงไม่เกิดขึ้นในรัฐไทย

มาตรการการดำเนินการป้องกันไฟป่าของประเทศไทยส่วนใหญ่ยังคงดำเนินการเฉพาะภาครัฐ สำหรับภาคเอกชนยังมีค่อนข้างน้อย จะมีก็เฉพาะกรณีของสวนป่าเท่านั้น ถึงอย่างไรก็ตามปัญหาไฟป่าก็ได้รับการแก้ไขมาระดับหนึ่ง โดยประชาชนเริ่มรับรู้ถึงภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากไฟป่า ส่งผลให้ประชาชนเกิดความกระตือรือร้นบ้านในบางพื้นที่ อีกทั้งยังให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการป้องกันและควบคุมไฟป่า

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- วิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่
 - ชาวบ้านจำนวนหนึ่งมองว่าไฟป่าเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติ ในขณะที่อีกจำนวนหนึ่งจุดเพื่อหาของป่าหรือล่าสัตว์ ดังนั้นจึงไม่ใช่ทุกคนจะมองไฟป่าแบบนักวิชาการ
 - ถ้าเป็นรัฐอย่างเดียว คงไม่เข้าใจปัญหาและแก้ปัญหาอย่างถูกต้อง แต่ถ้านำภาคประชาสังคมและชุมชนที่มีความเข้มแข็งและพร้อมทั้งเรื่องนี้มีมาช่วยก็จะแก้ได้
 - พัฒนารอบแนวคิดของป่าชุมชน ให้เป็นแหล่งอาหารและประโยชน์แก่ชุมชน ให้คนอยู่กับป่า จะช่วยให้ช่วยดูแลป้องกันไฟป่า
 - การที่มลพิษทางอากาศโดยเฉพาะ PM2.5 จากไฟป่ากลายเป็นส่วนหนึ่งของวิกฤตด้านสาธารณสุขที่ซ้อนทับลงไปบนความขัดแย้งที่ลึกซึ้งในทุกมิติและทุกระดับของสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีกลไกจัดการความขัดแย้งและปฏิบัติการบนพื้นฐานของความร่วมมือ มองผลประโยชน์สาธารณะเป็นที่ตั้ง และที่สำคัญคือการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นจัดการตนเอง
- การลักลอบเผาป่า
 - การลักลอบเผาป่าถือเป็นปัญหาสำคัญต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมของประชากร ทำลายสุขภาพ ทำลายการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และมีผลทางลบต่อเศรษฐกิจไทย ประเทศยังมีมาตรการที่ไม่รัดกุมและเข้มแข็งในการจัดการกับการลักลอบเผาป่า
- การขาดองค์ความรู้
 - ขาดองค์ความรู้ บุคลากร เทคโนโลยีและทรัพยากรที่จะช่วยป้องกัน และ การบรรเทาปัญหา
 - บางส่วน น่าจะมาจากการปฏิบัติที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ หรือเป็นการปฏิบัติที่ทำมาอย่างยาวนานและความไม่รอบครอบของคน สิ่งที่น่าจะช่วยในประเด็นนี้น่าจะให้ความรู้ และมีโครงการที่ทำต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอให้กับชุมชน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่ต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน ในการเป็นผู้ดูแลรักษาป่า
- กลไกของภาครัฐ
 - ปัญหาการเผาป่าเกิดจากมนุษย์เพิ่มสูงขึ้น และยังไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยกลไกทางกฎหมาย

- สำนักงานที่เกี่ยวข้องในระดับท้องถิ่น ควรได้รับงบประมาณในการทำงานเพิ่ม
- การเกิดไฟฟ้าทำให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศ สัตว์ป่าและต้นไม้ล้มตาย ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ (เช่น PM2.5) เพิ่มมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีเครื่องมือเครื่องมือและกำลังพลไม่พอกับการรับมือกับไฟฟ้า
- ประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่ ไม่สามารถจัดปัญหาดังกล่าวได้เอง อีกทั้งไม่มีกลไกของรัฐที่จะเชื่อมโยงระหว่างการผลิตกับสินค้าที่จำหน่าย เช่น เกษตรปลอดการเผา (zero-burning product) หรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นกลางทางคาร์บอน (carbon neutral products) เพื่อเป็นแรงจูงใจให้เกิดการเผาทางการเกษตร เป็นต้น
- สนับสนุนอุปกรณ์ป้องกันไฟฟ้า ที่ทันสมัยและครบครัน ให้กับท้องถิ่น เพื่อใช้ในการป้องกันและดับไฟ โดยมีเป้าหมายเพื่อป้องกันการตายและอันตรายให้กับเจ้าหน้าที่ดับไฟฟ้า

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 15.2. ดังนี้:

- งานวิจัยและวิทยานิพนธ์ของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ
- การนำองค์ความรู้ที่ชุมชนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้ มาขยายผล เช่น หลาย ๆ พื้นที่ที่ได้รับรางวัล Forest Hero Award

ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบาย แผนงาน หรือยุทธศาสตร์ที่มุ่งตอบสนองกับประเด็น 15.2. ดังนี้:

- นโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันไฟป่ามีอยู่มากมาย เช่น นโยบายการจัดการปัญหาไฟป่า ทว่าได้ผลน้อย เพราะหลาย ๆ นโยบายมุ่งใช้แต่กฎหมาย ไม่ใช่มาตรการเข้าถึงจิตใจของชาวบ้าน
- การลดการเผาในที่โล่ง การลดมลพิษจากหมอกควันไฟป่า และการลดมลพิษจากหมอกควันข้ามแดน

6.17. เป้าหมายที่ 16 : สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก

ประเด็นที่ 16.1. คติชาตกรรมในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึง 2560 มีแนวโน้มที่ลดลง อันเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความปลอดภัยที่ดีขึ้น

ในประเด็นที่ 16.1 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 33 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการผลักดันให้สังคมไทยมีความปลอดภัยมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น ดังนี้

ประเด็นที่ 16.1 คติชาตกรรมในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.3 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	11	1	0	0	0	1	1	2	3	7	7
ความพร้อมของประเทศ: 5.3 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	11	2	2	2	1	5	4	0	4	1	1

เป็นที่น่าสนใจว่าในประเด็นนี้ ผู้เชี่ยวชาญหลายคนเลือกที่จะไม่ออกความเห็น อย่างไรก็ตาม จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 16.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 16.1 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.3 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 5.3 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าคติชาตกรรมที่มีแนวโน้มลดลงนั้นส่งผลให้สังคมมีความปลอดภัยมากขึ้นในระดับหนึ่ง แต่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการพิจารณาความปลอดภัยในสังคมนั้นต้องพิจารณาด้วยปัจจัยที่หลากหลาย กล่าวคือ แม้ในเชิงสถิติจำนวนการเกิดคติชาตกรรมจะลดลงแต่ประชาชนกลับรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น เนื่องจากการเกิดคติความประเพณีอื่น ๆ นั้นยังคงเพิ่มขึ้นทั้งคดียาเสพติด การใช้ความรุนแรงในครอบครัว การทะเลาะวิวาทในชุมชนที่อาจไม่นำไปสู่การฆาตกรรมแต่ก็ส่งผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของประชากรในสังคมอยู่ดี นอกจากนี้ควรพิจารณาเรื่องคติชาตกรรมให้ครอบคลุมในมิติอื่น ๆ เช่น การกระทำจากรัฐ กรณีคนถูกอุ้มหาย ฯลฯ

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ความรู้สึกไม่มั่นคงในชีวิตของประชากรส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากร สุขภาพจิต ในระยะยาวอาจกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างชาติ นักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ผู้เชี่ยวชาญยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าการระบาดของไวรัสโควิด 19 ที่ส่งผลกระทบต่อ

การจ้างงาน และเศรษฐกิจในทุกระดับทำให้ประชากรกลุ่มเปราะบางเผชิญกับภาวะขาดแคลนรายได้ ภาวะความกดดันจากหลากหลายมิติจะเป็นปัจจัยเร่งให้เกิดอาชญากรรมในสังคมมากขึ้น

ส่วนความพร้อมในการรับมือประเด็นดังกล่าวผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า องค์กรที่เป็นปลายทางเช่น องค์กรในกระบวนการยุติธรรมมีความพยายามยกระดับการแก้ปัญหา การรับมือ ให้ความสำคัญมาตรการทางกฎหมาย ปรับแก้ระเบียบหลักเกณฑ์ให้มีความเป็นสากลมากขึ้น แต่การดำเนินการเพื่อยับยั้งการเกิดอาชญากรรมตั้งแต่ระดับต้นทาง เช่น ครอบครัว ชุมชน สถานศึกษา ยังขาดการผลักดันที่ต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญไม่มีข้อมูลว่ารัฐมีนโยบายผลักดันประเด็นดังกล่าวหรือไม่

ประเด็นที่ 16.2. ประเทศไทยมีปัญหามากมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และควรที่จะรีบลดปัญหาเหล่านี้ให้เร็วที่สุด

ในประเด็นที่ 16.2. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 33 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการป้องกันและแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ดังนี้

ประเด็นที่ 16.2 การละเมิดสิทธิมนุษยชน											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.5 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	11	1	0	0	0	0	1	2	6	3	9
ความพร้อมของประเทศ: 4.8/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	12	1	2	4	3	3	5	0	1	1	1

น่าสนใจว่าในประเด็นนี้ ผู้เชี่ยวชาญหลายคนเลือกที่จะไม่ออกความเห็น อย่างไรก็ตาม จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 16.2. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 16.2. มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.5 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 4.8 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์น้อย ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยประสบปัญหาเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และยังขาดความพร้อมในการรับมือ แก้ไขประเด็นดังกล่าว

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- การละเมิดสิทธิมนุษยชนในไทยเกิดขึ้นและเป็นไปแบบได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภาครัฐและพลเมืองบางกลุ่ม ปัจจัยสำคัญมาจากการสืบทอดค่านิยมสมัยเก่ามาจนถึงปัจจุบัน อีกทั้งผู้มีอำนาจหรือสถานะทางสังคมที่สูงกว่ามักใช้อำนาจตนในทางที่ผิดเพื่อเป้าหมายในการละเมิดสิทธิมนุษยชนผู้ที่อ่อนแอกว่าจนกลายเป็นเรื่องธรรมดาของสังคมไทย ทำให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพชีวิตของประชากรและก่อให้เกิดความรุนแรงเกิดขึ้น
- การละเมิดสิทธิมนุษยชนยังส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจสูงมาก
 - การละเมิดสิทธิมนุษยชนทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสิทธิของความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้หญิง คนชรา หรือผู้ด้อยโอกาสอื่น ๆ อาจทำให้เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายและจะทำให้เกิดเป็นเงื่อนไขที่ต่างประเทศคู่ค้ายกมาเป็นข้อต่อรองด้านการค้าระหว่างประเทศได้ ทำให้เป็นการส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจตามมา

ความพร้อมของประเทศยังมีน้อย แม้ว่าในภาควิชาการ ภาคประชาสังคมองค์กรไม่แสวงหาผลกำไรจะพยายามเข้ามามีบทบาทผลักดันประเด็นดังกล่าว แต่ก็เห็นผลในทางปฏิบัติน้อยเนื่องจากการดำเนินการหลายอย่างต้องอาศัยกลไกทางกฎหมาย และกระบวนการจากภาครัฐซึ่งผู้เชี่ยวชาญบางท่านเห็นว่า ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายมิได้มองว่าสิทธิมนุษยชนเป็นประเด็นสำคัญ หรือเป็นประเด็นขั้นพื้นฐานที่ต้องผลักดันเมื่อเทียบกับประเด็น อื่น ๆ นอกจากนี้การละเมิดสิทธิหลายกรณีก็เกิดจากการกระทำของภาครัฐเอง

ยกตัวอย่างเช่น คดีของผู้กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับการเมือง เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 และ 116 คดีจากการบุกรุกอุทยาน ป่า คดีอุ้มหายต่าง ๆ การมองข้ามกลุ่มบุคคลที่ให้บริการทางเพศ (Sex worker) เป็นกลุ่มอาชีพที่มีผู้ประกอบการอาชีพและสร้างรายได้ให้แก่เมืองท่องเที่ยว การที่ภาครัฐมองข้ามหรือทำให้อาชีพดังกล่าวไม่อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย จึงเป็นการผลักดันกลุ่มบุคคลดังกล่าวออกจากขอบเขตการคุ้มครองของกฎหมาย นำไปสู่กระบวนการค้ามนุษย์ การก่ออาชญากรรมทางเพศที่สูงขึ้น

งานวิจัยและองค์ความรู้ในประเด็นดังกล่าวในปัจจุบัน ผู้เชี่ยวชาญได้แนะนำ ดังนี้

- งานวิจัยและองค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินการของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ รวมถึง แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นพื้นฐานแห่งการปรองดอง ซึ่งถ้าหากประชาชนและเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่มีอำนาจเข้าใจแก่นแท้เรื่องนี้ของสิทธิมนุษยชน อาจจะช่วยแก้ปัญหาจากประเด็นข้างต้นได้
- มีการเก็บข้อมูลคดีต่าง ๆ หรือการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนในหลายองค์กร เช่น ILAW EnLaw ประเทศไทย และสหประชาชาติ

ส่วนในแง่นโยบายและการขับเคลื่อนของภาครัฐนั้น ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า นโยบายต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีการจัดทำโครงการอยู่¹² แต่การดำเนินโครงการเป็นแบบผิวเผิน จัดทำขึ้นเพื่อสร้างภาพลักษณ์ทั้งสิ้น แต่ไม่มีโครงการใดที่จะช่วยคุ้มครองสิทธิและป้องกันการถูกคุกคามได้เลย

¹²ข้อมูลจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ: [http://www.nhrc.or.th/NHRC-Work/Research-papers\(1\)/Policy-recommendations.aspx](http://www.nhrc.or.th/NHRC-Work/Research-papers(1)/Policy-recommendations.aspx)

ประเด็นที่ 16.3. ประเทศไทยดัชนีภาพลักษณ์คอร์ปชั่นที่ย่ำแย่ ประชาชนหลายคนไม่พอใจกับความไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรมของศาล ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาอย่างมาในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ในประเด็นที่ 16.3. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 33 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการแก้ปัญหาคอร์ปชั่นและกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

ประเด็นที่ 16.3 ดัชนี คอร์ปชั่นไทย ย่ำแย่											
ผลกระทบต่อประเทศ: 9.7 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	6	0	0	0	0	0	0	0	2	4	21
ความพร้อมของประเทศ: 4.3/ 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	6	6	3	2	4	5	1	3	0	0	3

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 16.3 ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 16.3 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 9.7 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 4.3 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์น้อย ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าปัญหาทุจริตคอร์ปชั่นและมาตรฐานของกระบวนการยุติธรรมไทยมีความย่ำแย่ และเป็นปัญหาที่ถูกสั่งสมมาอย่างยาวนาน อีกทั้งยังไม่มีความพร้อมในการรับมือ หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ทุจริตคอร์ปชั่นในภาครัฐ
 - การทุจริตคอร์ปชั่นของประเทศไทยเกิดขึ้นแบบมีกระบวนการกลุ่มรองรับทั้งที่ปรากฏผ่านเจ้าหน้าที่ของรัฐ และในภาคส่วนย่อย ๆ ในองค์กรเอกชน ที่มีวัฒนธรรมอุปถัมภ์เกื้อหนุนกัน
 - การคอร์ปชั่นถูกมองเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในการปฏิบัติงานในสังคมไทย เกิดขึ้นในทุกองค์กร ทำให้เกิดความเสียหายมหาศาลต่อเศรษฐกิจไทย คุณภาพชีวิตของประชากรย่ำแย่เนื่องจากต้องเสียเงินให้กับผู้มีอำนาจมากกว่า
 - ประเทศไม่มีความพร้อมในการช่วยแก้ไขปัญหาเนื่องจากการขัดผลประโยชน์ภายในทำให้ยากต่อการแก้ไข
- ดัชนีการคอร์ปชั่นของประเทศที่ประเมินโดยต่างประเทศมีแนวโน้มที่แย่ลงในช่วงสองปีที่ผ่านมา

- การบริหารจัดการและธรรมาภิบาลของประเทศหรือรัฐบาล ที่ขาดความน่าเชื่อถือ ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้
- การคอร์รัปชันเป็นต้นเหตุของความเสียหายในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่ทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจที่ไม่มีนักลงทุนต้องการเข้ามาลงทุน
- ระบบการอนุมัติและอนุญาตของภาครัฐมีความเสี่ยงต่อระบบการคอร์รัปชัน รวมถึงระบบการว่าจ้างหรือประมูลงานในระดับท้องถิ่นได้มีการเรียกเก็บเงินที่ไม่สามารถออกเป็นใบเสร็จได้ ทำให้ผู้ประกอบการระดับท้องถิ่นที่ต้องการโครงการต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และมีผลกระทบที่เป็นลูกโซ่ และต้นตอของปัญหาการคอร์รัปชันยังไม่มีมาตรการแก้ไข
- แม้รัฐบาลจะมีแคมเปญรณรงค์การต่อต้านการคอร์รัปชันแต่ก็ไม่ได้ทำให้การคอร์รัปชันลดน้อยลงแต่อย่างใด ผู้ควบคุมกฎหมายไม่สามารถเอาผิดต่อผู้กระทำความผิดได้
- ควรมีการเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง การมีบทลงโทษควรทำอย่างจริงจัง และทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน
 - สนับสนุนแนวคิดแบบใช้เทคโนโลยีเข้ามาใช้ในระบบควบคุมตรวจสอบ

ปัจจุบันภาครัฐมีการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยบรรจุเอาไว้ในแผนพัฒนาระดับประเทศ ทั้งยุทธศาสตร์ชาติ และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนี้ยังมีระเบียบแผนปฏิบัติจากองค์กรที่มีบทบาทโดยตรง เช่น

- แผนปฏิบัติการป้องกันปราบปรามการทุจริตของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา 2561
- ประกาศเรื่องนโยบายการป้องกันการทุจริตขององค์กรบริหารราชการส่วนท้องถิ่น,
- การประกาศนโยบายป้องกันการทุจริตของภาคเอกชน นโยบายการต่อต้านการคอร์รัปชันของรัฐบาลทุกชุด

ประเด็นที่ 16.4 การจับข่าวปลอม (Fake News) และการเผยแพร่ข่าวปลอมกำลังเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย การมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ปัญหาผู้ปล่อยผู้ปล่อยข่าวปลอม และการให้ความรู้แก่ประชาชนในการแยกแยะข่าวปลอมออกจากความจริงจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง

ในประเด็นที่ 16.4 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 33 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการแก้ปัญหาการเผยแพร่ข่าวปลอม ดังนี้

ประเด็นที่ 16.4 การจับข่าวปลอม (Fake News)											
ผลกระทบต่อประเทศ: 7.9 / 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	5	1	0	1	1	0	1	1	13	4	6
ความพร้อมของประเทศ: 5.1 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	6	2	2	3	5	4	5	1	1	3	1

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 16.4. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 16.4 มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 7.9 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 5.1 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่า การเผยแพร่ข่าวปลอมกำลังเป็นความท้าทายใหม่ในสังคมไทย และมีการเตรียมพร้อมการรับมือบ้างแล้วแต่ปรากฏในการจัดโครงการให้ความรู้ และการมีองค์กร กฎหมายตรวจสอบควบคุมแต่ยังไม่เป็นรูปธรรมนัก

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- ปัจจุบันช่องทางในการเผยแพร่สารสนเทศได้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว ทำให้เกิดมีข่าวสารหลายหลายที่มีความน่าเชื่อถือและความถูกต้องแม่นยำน้อยลง นับเป็นประเด็นท้าทายใหม่ แตกต่างจากพื้นที่สื่อสารในอดีตที่มักมาออกมจากสื่อหลักขาดความหลากหลาย การที่มีช่องทางสื่อสารมากขึ้นทำให้เกิดอิสระในการสื่อสาร ขณะเดียวกันเมื่อเนื้อหาแตกต่างกันสังคมก็เผชิญกับภาวะความสับสน และความเข้าใจผิดได้ง่ายขึ้น ผู้เชี่ยวชาญจึงเห็นว่าการรับมือกับประเด็นดังกล่าวแบ่งออกเป็นสองแนวทาง คือ
 - แนวทางที่หนึ่งสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนให้มีความพร้อมแยกแยะ รับข่าวสารอย่างมีวิจารณญาณมากขึ้น
 - แนวทางที่สองคือ มาตรการทางกฎหมายที่ภาครัฐต้องจัดตั้งองค์กร หน่วยงานเข้ามาตรวจสอบ กำกับดูแลการปล่อยข่าวปลอม พร้อมกำหนดมาตรการเอาผิดอย่างจริงจัง

ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวจะต้องอยู่บนฐานของการเคารพการเสรีภาพในการแสดงออก ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่าต้องแยกกันให้ชัดเจนเด็ดขาดระหว่าง ข้อมูลเท็จ กับความคิดเห็น ที่สำคัญคือ การเปิดให้มีความเห็นที่แตกต่างหลากหลายซึ่งทำได้ยากในสังคมที่ไม่เอื้อต่อการวิพากษ์ หากแก้วัฒนธรรมไทย เรื่องการเห็นต่างเท่ากับขัดแย้งได้ มีการโต้แย้งบนข้อมูลและข้อเท็จจริง จะช่วยให้คนในสังคมได้เรียนรู้ถึงการคิดวิเคราะห์ และวิพากษ์ อย่างวัตถุวิสัย อันจะทำให้สามารถแยกแยะข่าวสารข้อมูลจริงจากข้อมูลเท็จได้ดีขึ้น ทั้งเป็นการป้องกันมิให้ใช้มาตรการดังกล่าวเป็นเครื่องมือลิดรอนเสรีภาพในการแสดงความเห็น

ปัจจุบันมีงานวิจัย หรือหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านดังกล่าวได้แก่

- สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน (สสย.) ทำงานด้านการให้การศึกษาไว้มากที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นนโยบายสู่การปฏิบัติได้
- งานวิจัยจากมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาด้านสื่อสารมวลชนเกี่ยวกับลักษณะของข่าวปลอมในประเทศไทยและระดับความรู้เท่าทัน ข่าวปลอมบนเฟซบุ๊กของผู้รับสารในเขตกรุงเทพมหานคร การตรวจสอบข่าวลวง ของสื่อมวลชนไทยในยุคดิจิทัล และเล่มอื่นๆ ซึ่งเป็นการทำวิจัย วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

6.18. เป้าหมายที่ 17 : ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเด็นที่ 17.1. ภาครัฐควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาโครงการหรือนโยบายต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและยินยอมปฏิบัติตามได้อย่างสมัครใจ และเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ในประเด็นที่ 17.1. มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 33 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและผลักดันแนวทางการพัฒนา ดังนี้

ประเด็นที่ 17.1 ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและวางนโยบายต่าง ๆ											
ผลกระทบต่อประเทศ: 8.7/ 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	1	0	0	0	1	1	1	6	6	15
ความพร้อมของประเทศ: 5.5 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	2	3	3	4	4	4	4	0	4	3

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 17.1. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 17.1. มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 8.7 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าถ่วงเฉลี่ยอยู่ที่ 5.5 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมกำหนดนโยบายและการพัฒนาจะเป็นกลไกสำคัญและจำเป็นต้องเกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการผลักดันนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน ขณะที่ความพร้อมในการผลักดันให้เกิดประเด็นดังกล่าวผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าประเทศไทยยังไม่มีกระบวนการส่งเสริมประเด็นดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรม แม้ว่าที่ผ่านมากฎหมาย ระเบียบจะกำหนดให้มีการทำประชาพิจารณ์ การจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในแต่ละโครงการ แต่กระบวนการดังกล่าวกลับเป็นเพียงรูปแบบ กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่ออ้างความชอบธรรมแก่โครงการนั้น ๆ เท่านั้นยังไม่มีกลไกที่เปิดให้ประชาชนผู้มีส่วนได้เสียได้แสดงความคิดเห็น วิจัยและช่องทางรับฟังพร้อมทั้งสะท้อนความเห็นของประชาชนได้อย่างตรงไปตรงมา

ผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมดังนี้:

- การผลักดันให้เกิดกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - การให้ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการให้มากที่สุดเป็นแนวคิดที่ดีในการแก้ไขปัญหาอย่างตรงจุด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขว่าประชาชนต้องมีความรู้ความเข้าใจ และยอมรับในสิทธิ ความเห็นของตนเองและผู้อื่น
 - การสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมกับการพัฒนาของภาครัฐจะได้นโยบาย การกำหนดทิศที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระดับสูง เนื่องจากหากมีการเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จะช่วยให้ทุกฝ่ายปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและลดความสูญเสียในเรื่องของงบประมาณ เวลา และขั้นตอน สังคมจะได้รับประโยชน์สูงสุด
- ปัจจัยสำคัญที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีส่วนต่อการเกิดกลไกการมีส่วนร่วม
 - ทักษะคิดของภาครัฐผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายต่อการแสดงความเห็นของประชาชน โดยภาครัฐต้องเปิดกว้าง ยอมรับและทำความเข้าใจถึงเหตุผล บริบท ที่ส่งผลกระทบต่อตัดสินใจของประชาชน
 - รัฐไม่ควรยึดติดกับแนวทางหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้แต่ต้น การที่รัฐไม่มียึดติดกับผลลัพธ์ดังกล่าวจะทำให้รัฐสามารถเข้ารับฟังและเข้าใจเหตุผล ความจำเป็นของประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย หรืออาจได้รับผลกระทบจากนโยบาย นำมาสู่แนวทางที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องหรือได้ประโยชน์ร่วมกัน
 - กลไกการทำหน้าที่ของผู้แทนโดยเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงผู้แทนท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้ง ในปัจจุบันเนื่องจากผู้แทนมีความเกี่ยวข้องกับสังกัด พรรคการเมืองค่อนข้างมาก ส่งผลต่อความเป็นอิสระในการทำหน้าที่สะท้อนเสียงของประชาชนในพื้นที่

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 17.1. ดังนี้:

- หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการพัฒนาระดับพื้นที่ (บพท. – PMU A) ดูแลเรื่องการจัดการทุนวิจัย ประสิทธิภาพวิจัยเชิงพื้นที่
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ส่วนนโยบายหรือแผนงานที่มุ่งผลักดันประเด็นดังกล่าวโดยตรงนั้นนอกจาก กฎหมายหรือระเบียบที่มีการกำหนดให้มีการรับฟังความคิดเห็นเฉพาะเรื่องแล้วไม่ปรากฏแผนงานหรือยุทธศาสตร์อื่น ๆ

ประเด็นที่ 17.2. การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่กับการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะมีความสำคัญมากในการพัฒนาประเทศไทย เพื่อให้ประเทศก้าวทันโลก

ในประเด็นที่ 17.2 มีผู้เชี่ยวชาญทำแบบสำรวจ 33 คน โดยให้คะแนนผลกระทบที่ประเด็นดังกล่าวจะกระทบต่อประเทศ และความพร้อมในการผลักดันให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ดังนี้

ประเด็นที่ 17.2 คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ											
ผลกระทบต่อประเทศ : 9.0/ 10											
ระดับผลกระทบ	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	1	0	0	0	1	1	1	6	6	15
ความพร้อมของประเทศ : 5.5 / 10											
ระดับความพร้อม	ไม่ออกความเห็น	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
จำนวนผู้ออกความเห็น	2	2	3	3	4	4	4	4	0	4	3

จากการประเมินผลกระทบของประเด็นที่ 17.2. ต่อประเทศ ผลกระทบของประเด็นที่ 17.2. มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 9.0 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง ในขณะที่เดียวกันผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนความพร้อมของประเทศในการรับมือกับประเด็นดังกล่าว มีค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักอยู่ที่ 5.5 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักนี้แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทกำหนดนโยบายสาธารณะมากขึ้นมีความจำเป็นและหากผลักดันให้เกิดขึ้นได้จะส่งผลกระทบต่อประเทศอย่างมาก ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการที่คนรุ่นใหม่อยู่ในช่วงวัยที่จะได้รับผลกระทบจากนโยบายเป็นระยะเวลายาวนานที่สุด ประกอบกับทัศนคติ มุมมองของคนรุ่นใหม่ที่มีต่อบริบทการเปลี่ยนแปลงของโลกนั้นมีความแตกต่างกับคนในช่วงวัยกลางคนที่มีสัดส่วนเป็นผู้บริหารหรือมีอำนาจในการกำหนดนโยบาย อีกทั้งยังมีความเข้าใจในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้อย่างรวดเร็ว คล่องตัวกว่า ดังนั้นการเปิดให้คนรุ่นใหม่เข้าไปมีส่วนร่วมจะส่งผลให้ได้รับข้อคิดเห็นที่มีความหลากหลายและรอบด้านมากขึ้น

ส่วนด้านความพร้อมของประเทศต่อการผลักดันให้ประเด็นดังกล่าวผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าปัจจุบันภาครัฐมีแนวทางเพิ่มสัดส่วนของคนรุ่นใหม่ให้เข้ามาเป็นบุคลากรในหน่วยงานราชการมากขึ้น มีการสนับสนุนให้ทุนการศึกษาต่อเพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเข้ามาทำงานในองค์กร อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดสำคัญที่ทำให้คนรุ่นใหม่ที่ไม่ได้เข้าในองค์กรไม่ได้มีบทบาท หรือแสดงความคิดเห็นได้เท่าที่ควรตามวัตถุประสงค์เป็นผลมาจากวัฒนธรรมการบริหารงานของหน่วยงานราชการที่มีลักษณะการบริการแบบบนลงล่าง (Top down) สังคมไทยยึดติดกับระบบอาวุโสคนหลายกลุ่มยังขาดความเชื่อมั่นในศักยภาพของคนรุ่นใหม่ ประกอบกับแนวคิดวิธีการสื่อสารที่ต่างกันทำให้เกิดช่องว่างทางวัฒนธรรมและมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างวัย ทั้งนี้

มีผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า นอกจากการเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้าไปมีบทบาทในการกำหนดนโยบายสาธารณะแล้ว การสร้างกระบวนการที่เอื้อต่อการรับความคิดเห็นใหม่ ๆ จากภาคส่วนก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน เนื่องจากจากความคิด แนวทางใหม่ๆ ในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะไม่จำเป็นต้องมีที่มาจากคนรุ่นใหม่เท่านั้น แต่อาจเกิดจากผู้มีประสบการณ์และเห็นทิศทางของสังคมด้วยก็เป็นได้

จากประสบการณ์ตรงของผู้เชี่ยวชาญ ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัย องค์ความรู้ที่ช่วยแก้ปัญหา และการใช้โอกาสจากประเด็น 17.2 ผู้เชี่ยวชาญไม่ได้ระบุถึงแหล่งข้อมูล หรืองานวิจัยที่ส่งเสริมประเด็นดังกล่าว แต่มีการเสนอให้มีการจัดการเรียนรู้ โดยทำโครงการแบบ PBL - Project-Based Learning ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชน ผู้เรียนที่มีความพร้อม และมีการกำหนดสัดส่วนของคนรุ่นใหม่ที่จะเข้าไปมีบทบาทให้ชัดเจน

ผู้เชี่ยวชาญไม่ทราบถึงนโยบายเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวแต่เห็นว่าเป็นประเด็นที่ดีควรแก่การยกมาพิจารณา

บทที่ 7

วิเคราะห์ผลลัพธ์เดลฟายรอบที่ 2

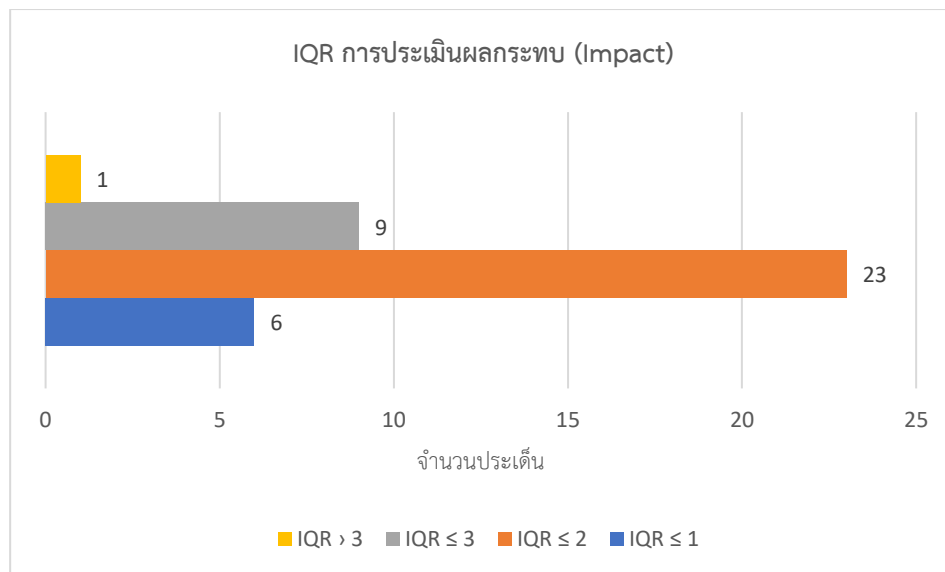
7.1. บทนำ

บทนี้รายงานระดับความเห็นพ้องต้องกันของผู้เชี่ยวชาญที่ตอบการสำรวจเดลฟายรอบ 2 ทั้งในแง่ผลกระทบของประเด็นต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นกับประเทศไทย และในแง่ความพร้อมของประเทศไทยในการรับมือกับประเด็นนั้น ๆ พร้อมสรุปข้อเสนอแนะให้แก่ผู้เกี่ยวข้องได้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องต่อไป

การวิเคราะห์ในบทนี้จะจำแนกตามกลุ่มประเด็น 5P1T ในแต่ละกลุ่มประเด็นจะมีการพิจารณาระดับของความเห็นพ้องต้องกันของค่าคะแนนผลกระทบและค่าคะแนนความพร้อม โดยอาศัยการคำนวณค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range: IQR) จากนั้นจึงนำประเด็นต่าง ๆ ในกลุ่มประเด็นนั้นมาคำนวณค่าเฉลี่ยของคะแนนผลกระทบและความพร้อม แล้วนำมาพล็อตลงบนกราฟที่มีแกนตั้งเป็นค่าเฉลี่ยคะแนนผลกระทบ และแกนนอนเป็นค่าเฉลี่ยคะแนนความพร้อม ซึ่งจะทำให้สามารถจัดประเภทของประเด็นต่าง ๆ ออกเป็น 4 กลุ่มดังนี้ ที่มีผลกระทบสูง-ความพร้อมสูง ผลกระทบต่ำ-ความพร้อมสูง ผลกระทบสูง-ความพร้อมต่ำ และผลกระทบต่ำ-ความพร้อมต่ำ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีนัยยะเชิงนโยบายวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ที่แตกต่างกัน ในบางกลุ่มประเด็น 5P1T อาจมีกลุ่มมากหรือน้อยกว่า 4 กลุ่มก็ได้

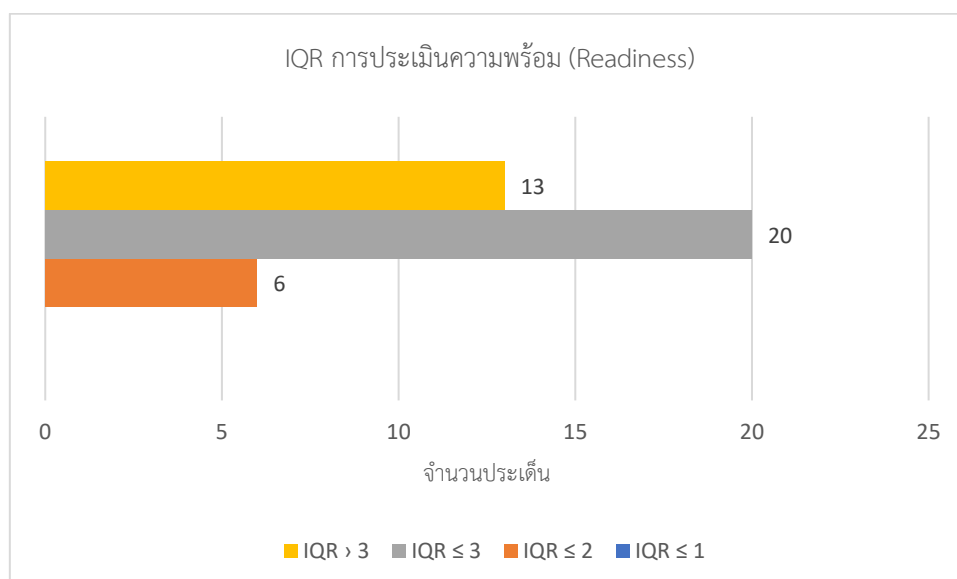
การรายงานความเห็นพ้องต้องกันของผู้เชี่ยวชาญถือเป็นส่วนประกอบสำคัญของการศึกษาเดลฟาย โดยมักจะใช้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range: IQR) ซึ่งในทางสถิติใช้ในการวัดการกระจายของข้อมูล ในกรณีของการศึกษานี้ IQR ถูกใช้ในการวัดระดับของความเห็นพ้องต้องกัน กล่าวคือ หากคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญให้มีการกระจายต่ำ (IQR ระดับ 0 ถึง 1) แปลว่าความเห็นเป็นไปในทางเดียวกัน มีความเห็นพ้องต้องกันสูง ในทางตรงข้าม หากคะแนนมีการกระจายสูง (IQR ระดับ 3 ถึง 4) แปลว่าความเห็นมีลักษณะกระจัดกระจาย ไม่ไปในทางเดียวกัน แปลว่า มีระดับความเห็นพ้องต้องกันต่ำ

ในภาพรวมของการประเมินผลกระทบ (แผนภูมิที่ 7.1.) มีประเด็นที่อยู่ในช่วง IQR ไม่เกิน 1 เป็นจำนวน 6 ประเด็น ช่วง IQR มากกว่า 1 แต่ไม่เกิน 2 เป็นจำนวน 23 ประเด็น ช่วง IQR มากกว่า 2 แต่ไม่เกิน 3 เป็นจำนวน 9 ประเด็น และ ช่วง IQR มากกว่า 3 เป็นจำนวน 1 ประเด็น

ภาพที่ 7.1 จำนวนประเด็นที่มีคะแนนผลกระทบภายใต้ระดับความเห็นพ้องต้องกันระดับต่าง ๆ

ส่วนภาพรวมของการประเมินความพร้อมประเทศไทย (แผนภูมิที่ 7.2.) มีประเด็นที่อยู่ในช่วง IQR ไม่เกิน 1 จำนวน 0 ประเด็น IQR มากกว่า 1 แต่ไม่เกิน 2 จำนวน 6 ประเด็น IQR มากกว่า 2 แต่ไม่เกิน 3 จำนวน 20 ประเด็น และ IQR มากกว่า 3 จำนวน 13 ประเด็น

ภาพที่ 7.2 จำนวนประเด็นที่มีคะแนนความพร้อมภายใต้ระดับความเห็นพ้องต้องกันระดับต่าง ๆ

ตารางที่ 7.1 สรุปผล ผลกระทบ (Impact) และความพร้อมของประเทศไทย (Readiness) ของประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืนต่าง ๆ ในรูปของค่าเฉลี่ย (mean), ค่ามัธยฐาน (median), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation - SD), และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ interquartile range (IQR)

ตารางที่ 7.1 สรุปผลการประเมินผลกระทบและความพร้อมของประเทศไทยในประเด็นต่างๆ									
	ประเด็น	Mean (Impact)	Mean (Readiness)	Median (Impact)	Median (Readiness)	IQR (Impact)	IQR (Readiness)	SD (Impact)	SD (Impact)
p1.1.	ประชาชนรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน	9.1	5.1	9.5	5	1	2	1.19	1.99
p1.2	ตัวชี้วัดความยากจนเฉลี่ย	8.9	5.2	10	5	2	3.5	1.53	2.15
p2.1.	ความมั่นคงทางอาหาร	7.3	6.4	8	8	2.75	2	1.89	2.14
p2.2.	ภาวะโภชนาการในเยาวชนสตรี	6.3	6.8	6	7	3	4	2.11	2.38
p3.1.	ความเสี่ยงด้านสุขภาพในมิติทางเพศ	7.0	6.3	7.5	6.5	3.75	3	2.54	2.2
p3.2.	การระบาดของ โควิด-19	9.7	6.5	10	7	0.25	3	0.7	2.54
p3.3.	การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ทางการแพทย์	8.3	7.1	9	7	2	3	1.35	2.07
p4.1.	อัตราการรู้หนังสือของประชากร	8.1	6	8.5	7	3	4	2.22	2.31
p4.2.	หลักสูตรเพศศึกษา	7.4	5.9	8	6	2	3	2.01	2.13
p5.1.	อำนาจต่อรองแรงงาน ชาย - หญิง	7.0	5.8	7	5	2	3.5	2.26	2.23
p5.2.	สัดส่วนผู้หญิงในสภาผู้แทนฯ/วุฒิสภา	6.5	5.2	6	5	2.25	4.5	2.42	2.75
p5.3.	การผลักดันกฎหมายสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ	7.0	6.5	7	7	2.5	3	1.95	1.87
p6.1.	ข้อมูลการบำบัดน้ำเสียและนำกลับไปใช้ใหม่	8.0	5.4	7	6	3	2	1.91	1.76
p6.2.	คุณภาพน้ำผิวดินทั่วประเทศเฉลี่ย	8.5	5.8	9	6	2	3	1.7	2.2
p6.3.	ลุ่มน้ำโขงแห้งแล้ง	8.4	4.6	9	4.5	2	3	1.91	2.24
p7.1.	การใช้พลังงานทดแทน	8.4	6.5	9	7	2	3	1.76	2.14

ตารางที่ 7.1 สรุปผลการประเมินผลกระทบและความพร้อมของประเทศไทยในประเด็นต่างๆ

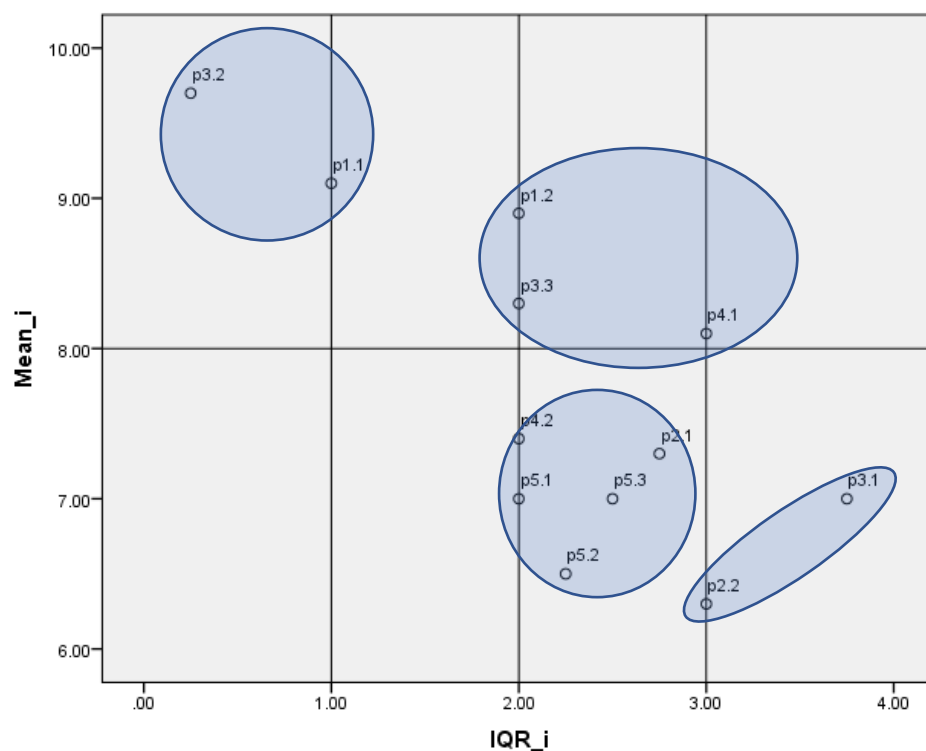
	ประเด็น	Mean (Impact)	Mean (Readiness)	Median (Impact)	Median (Readiness)	IQR (Impact)	IQR (Readiness)	SD (Impact)	SD (Impact)
p8.1.	การให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 และ ILO 98	7.4	5.8	8	5	3	4	2.43	2.89
p8.2.	การพัฒนาเศรษฐกิจหลัง โควิด-19	9.4	6.4	10	6	1	3	1.46	2.33
p9.1.	การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต	8.8	6.7	9	7	1.25	2.25	1.72	2.48
p9.2.	การวิจัยและพัฒนา	8.9	6.0	9	5.5	2	3.5	1.57	2.32
p9.3.	ความพร้อมในการรับมือ Digital Disruption และ Big Data	8.7	5.4	9	5	2	3	1.81	2.38
p10.1.	ปัญหาการกระจายรายได้	8.9	4.7	9	4	2	3	1.25	2.39
p11.1.	ปัญหาสลิ้ม	7.7	5.9	8	6	2	2	1.81	2.2
p11.2.	มลพิษทางอากาศ PM 2.5	8.9	5	9	5	2	3	1.33	2.27
p11.3.	ระบบขนส่งมวลชน (แก้ปัญหาการติด)	9.0	6.1	9	6	1.25	2.25	1.26	2.44
p12.1.	ขยะมูลฝอย	8.7	5.6	9	5	2	3	1.72	2.23
p12.2.	การท่องเที่ยวไทย	9.1	5.9	9	6	1	4	1.06	2.495
p13.1.	การปรับตัวและความยืดหยุ่นต่อภัยพิบัติ	8.5	5.1	9	5	2	2	1.55	2.11
p14.1.	การคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล	8.6	5.8	9	5.5	2	3	1.72	2.15
p14.2.	ผลจาก IUU นำมาสู่การพัฒนากฎหมายประมง	8.0	6.3	8	6	3	3	2.01	2.32
p15.1.	การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้	8.5	5.8	9	6	2	3.25	1.54	2.17
p15.2.	มาตรการทางควินพื้นที่ป่า	8.4	5.6	9	6	3	3	1.89	2.32
p15.3.	ความเสียหายจากไฟป่า	8.5	5.2	9	5	2	4	1.86	2.37

ตารางที่ 7.1 สรุปผลการประเมินผลกระทบและความพร้อมของประเทศไทยในประเด็นต่างๆ

	ประเด็น	Mean (Impact)	Mean (Readiness)	Median (Impact)	Median (Readiness)	IQR (Impact)	IQR (Readiness)	SD (Impact)	SD (Impact)
p16.1.	คดีฆาตกรรมในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง	8.4	5.3	9	5	2	3.5	2.13	2.51
p16.2.	การละเมิดสิทธิมนุษยชน	8.5	4.9	9	5	2	3	2	2.25
p16.3.	ดัชนี คอร์รัปชันไทย แย่แย่	9.7	4.2	10	4	0	3	0.6	2.81
p16.4.	ปัญหา Fake News ในสังคมไทย	7.9	5.1	8	5	1	2	2.0998	2.4
p17.1.	ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วม ช่วยในการพัฒนา และวางนโยบาย ต่าง ๆ	8.7	5.3	9.5	5	2	4	1.91	2.66
p17.2.	คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการกำหนด นโยบายสาธารณะ	9.0	5.9	10	5.5	1.75	4	1.74	2.83

7.2. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสังคม (People)

แผนภาพที่ 7.1. แสดงถึงระดับผลกระทบ (Mean_i) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_i) ในประเด็นด้านสังคม (People) และสามารถแจกแจงผลการศึกษได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้:

แผนภาพ 7.1 ระดับผลกระทบ (Mean_i) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_i) ในประเด็นด้านสังคม

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 3.2 (การระบาดของ โควิด-19) และ ประเด็นที่ 1.1 (ประชาชน รายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจน) ทั้งสองประเด็นจะมีผลกระทบต่อประเทศไทยในระดับสูงมากในอนาคต ซึ่ง เห็นได้จากค่าเฉลี่ยการคาดการณ์ผลกระทบที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในระดับสูง (9-10) และผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมใน การศึกษารังนี้ยังมีความเห็นพ้องกันในระดับสูงมากในทั้ง 2 ประเด็น (IQR ไม่เกิน 1)

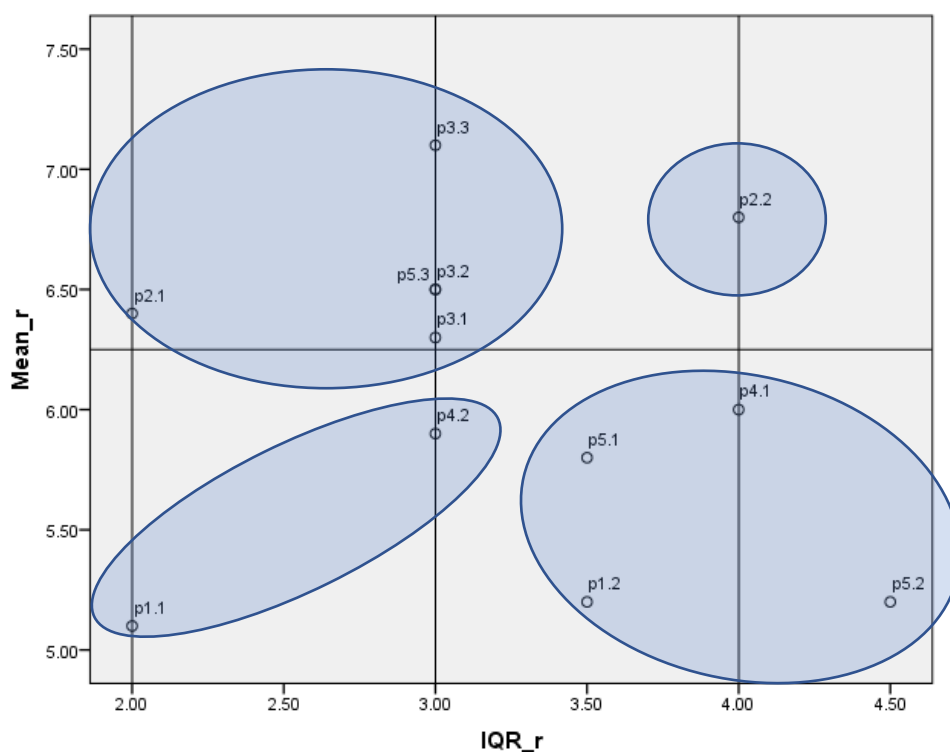
กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 1.2 (ตัวชี้วัดความยากจนแย่งลง), 3.3 (การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ ทางการแพทย์) และ 4.1 (อัตราการรู้หนังสือของประชากร) ทั้งสามประเด็นจะมีผลกระทบต่อไทยค่อนข้างสูง ทว่าผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นพ้องกันในระดับกลาง (IQR ตั้งแต่ 2 แต่น้อยกว่า 3) หรือระดับต่ำในบางกรณี (IQR = 3) ประเด็นที่ 1.2 (ตัวชี้วัดความยากจนแย่งลง) และ 3.3 (การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ทางการแพทย์) จะทวีความสำคัญส่งผลกระทบต่อประเทศไทยค่อนข้างสูง ซึ่งเห็นได้จากค่าเฉลี่ยการคาดการณ์ผลกระทบที่ ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในระดับสูง (8-9) ทว่าประเด็น 1.2 และ 3.3 มีค่า IQR = 2 แสดงถึงความเห็นพ้องกันของ

ผลกระทบในระดับกลาง ส่วนประเด็น 4.1 แม้ค่าเฉลี่ยผลกระทบสูงแต่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นค่อนข้างแตกต่างกันมาก (IQR =3)

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 2.1 (ความมั่นคงทางอาหาร), 4.2 (หลักสูตรเพศศึกษา), 5.1 (อำนาจต่อรองแรงงาน ชาย - หญิง), 5.2 (ผู้มีส่วนผู้หญิงในสภาผู้แทนฯ/วุฒิสภา) และ 5.3 (การผลักดันกฎหมายสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ) ทั้ง 5 ประเด็นได้รับการคาดหมายว่าจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศไทยในระดับกลางค่อนข้างสูง ดังเห็นได้จากค่าเฉลี่ยการคาดการณ์ผลกระทบที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในช่วง 6.5-7.5 แต่ผู้เชี่ยวชาญยังประเมินผลกระทบจากประเด็นเหล่านี้แตกต่างกัน (IQR อยู่ระหว่าง 2-3)

กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 2.2 (ภาวะโภชนาการในเยาวชนสตรี) และ 3.1 (ความเสี่ยงด้านสุขภาพในมิติทางเพศ) ทั้งสองประเด็นได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่าจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในระดับกลาง (ค่าเฉลี่ยการคาดการณ์ผลกระทบอยู่ระหว่าง 6-7) อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันการประเมินผลกระทบเหล่านี้อยู่ในระดับต่ำมาก (IQR มากกว่า 3)

แผนภาพ 7.2. แสดงระดับความพร้อม (Mean_r) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_r) ในประเด็นด้านสังคม ดังนี้

แผนภาพ 7.2 ระดับความพร้อม (Mean_r) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_r) ในประเด็นด้านสังคม

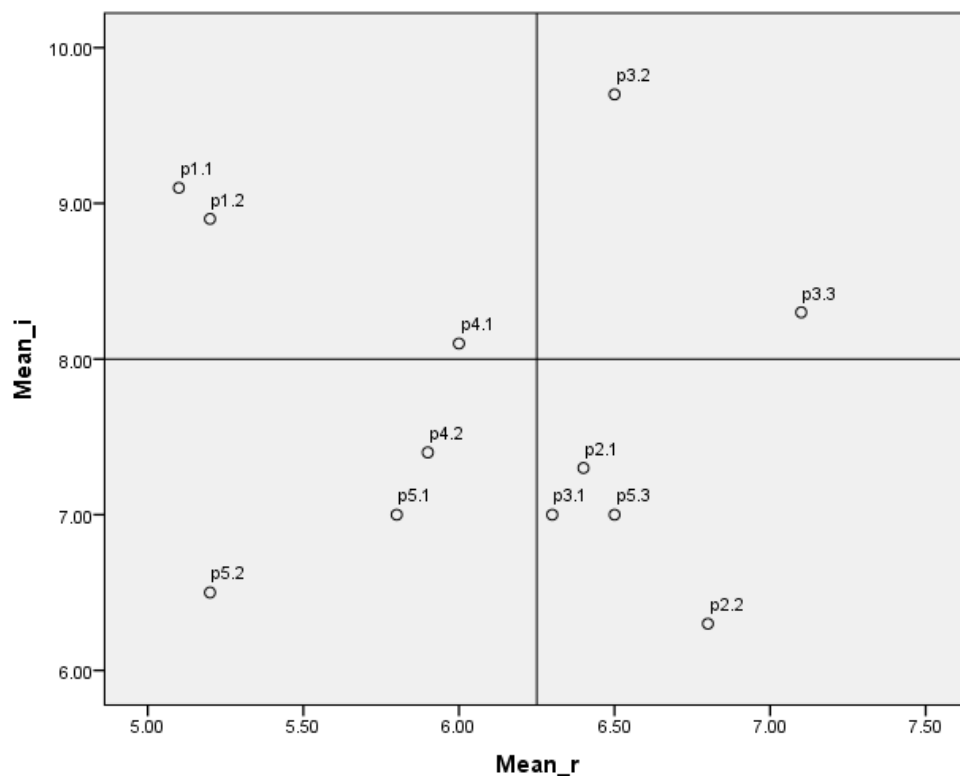
กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยประเด็นที่ 2.1 (ความมั่นคงทางอาหาร), 3.1 (ความเสี่ยงด้านสุขภาพในมิติทางเพศ) , 3.2 (การระบาดของ โควิด-19), 3.3 (การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ทางการแพทย์) และ 5.3 (การผลักดันกฎหมายสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ) ทั้ง 5 ประเด็นนี้ประเทศไทยค่อนข้างมีความพร้อม ดังเห็นได้จากค่าเฉลี่ยความพร้อมของประเทศที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในช่วง 6.25 – 7 แต่ผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นพ้องกันในระดับกลาง (IQR ตั้งแต่ 2 แต่น้อยกว่า 3) ได้แก่ ประเด็น 2.1 และเห็นพ้องกันในระดับต่ำในบางกรณี (IQR = 3) ได้แก่ ประเด็น 3.1, 3.2, 3.3 และ 5.3

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 2.2 (ภาวะโภชนาการในเยาวชนสตรี) ซึ่งประเทศไทยค่อนข้างมีความพร้อม เนื่องจากค่าเฉลี่ยความพร้อมของประเทศที่ผู้เชี่ยวชาญให้ > 6.25 อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันเกี่ยวกับประเด็นนี้ในระดับต่ำมาก (IQR = 4)

กลุ่มที่ 3 ประเด็นที่ 1.1 (สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ) และ 4.2 (หลักสูตรเพศศึกษา) ประเทศไทยมีความพร้อมในระดับปานกลาง ดังเห็นได้จากค่าเฉลี่ยความพร้อมของประเทศที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในช่วง 5 – 6 ทว่าความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ (IQR อยู่ในช่วง 2-3)

กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 1.2 (ตัวชี้วัดความยากจนแยะลง), 4.1 (อัตราการรู้หนังสือของประชากร), 5.1 (อำนาจต่อรองแรงงาน ชาย - หญิง) และ 5.2 (ผู้มีส่วนผู้หญิงในสภาผู้แทนฯ/วุฒิสภา) ได้รับค่าเฉลี่ยความจากผู้เชี่ยวชาญระหว่าง 5-6 แสดงถึงความพร้อมระดับปานกลางของประเทศในการรับมือหรือจัดการกับประเด็นเหล่านี้ และผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นพ้องกันในระดับต่ำมาก (IQR อยู่ระหว่าง 3.5 - 4.5) อีกด้วย

แผนภาพ 7.3. ผลกระทบ (Mean_i) X ความพร้อมของประเทศ (Mean_r) สำหรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสังคม ข้างต้นสามารถจัดกลุ่มประเด็นที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญเป็นลำดับดังนี้

ภาพที่ 7.3 ระดับคะแนนเฉลี่ยผลกระทบและความพร้อมสำหรับประเด็นด้านสังคม (People)

กลุ่มที่ 1 ผลกระทบสูง-สูงมาก และความพร้อมปานกลาง-ต่ำ (แผนภาพ 7.3.) ได้แก่ ประเด็น 1.1 (สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ), 1.2 (ตัวชี้วัดความยากจนแย่ง) และ 4.1 (อัตราการรู้หนังสือของประชากร) ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญเร่งด่วนทั้งในเชิงนโยบาย วิจัยและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองประเด็นเหล่านี้ที่กำลังทวีความสำคัญในปัจจุบันและอนาคต

- สำหรับประเด็นที่ 1.1 (สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ) และประเด็นที่ 1.2 (ตัวชี้วัดความยากจนแย่ง) มีความคล้ายคลึงกัน คือ ปัญหาเกิดขึ้นมาจากปัญหาเชิงโครงสร้าง ที่ทำให้ประชากรจำนวนหนึ่งไม่สามารถใช้ชีวิตด้วยตัวเองได้ และแนวทางการแก้ปัญหาจากรัฐก็ไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะนโยบายมุ่งเน้นไปที่การแก้ไขระยะสั้นไม่มีการแก้ไขปัญหาระยะยาว รวมไปถึงขาดความร่วมมือกับส่วนท้องถิ่นทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุด ดังนั้น รัฐควรส่งเสริมงานวิจัยที่มีการบูรณาการเป็นองค์รวม เพื่อที่จะทำให้การวิจัยตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมายและพัฒนาเป็นนโยบายต่อไป นอกจากนี้รัฐบาลยังควรสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีให้มากยิ่งขึ้นเพราะปัจจุบันกระบวนการทำวิจัยมีการให้แสดงความคิดเห็น ซึ่งสามารถนำเทคโนโลยีมาช่วยในการทำวิจัยและลดความเหลื่อมล้ำได้

- ประเด็นที่ 4.1 (อัตราการรู้หนังสือของประชากร) ปัญหานี้เกิดขึ้นมาจากค่านิยมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไป การศึกษานอกระบบหรือการเรียนรู้ด้วยตัวเองสามารถสร้างรายได้มากกว่าการศึกษาในระบบหรือระดับสูง ดังนั้น รัฐควรสนับสนุนและผลักดันการศึกษาทั้งในและนอกระบบให้มีความหลากหลายและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถส่งเสริมการศึกษาและการอ่านไปยังพื้นที่ต่างจังหวัด เช่น การจัดงานสัปดาห์หนังสือจังหวัดต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้ง่ายขึ้น

กลุ่มที่ 2 ผลกระทบสูง-สูงมาก แต่ประเทศไทยค่อนข้างมีความพร้อม ได้แก่ ประเด็น 3.2 (การระบาดของโควิด-19) และ 3.3 (การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ทางการแพทย์) ผู้กำหนดนโยบายควรติดตามพัฒนาการอย่างใกล้ชิด เพื่อปรับแนวทางการรับมือและการพัฒนาได้อย่างทัน่วงที

- สำหรับประเด็นที่ 3.2 (การระบาดของโควิด-19) จากปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภาครัฐยังมีการรับมือและการตัดสินใจที่ล่าช้า แต่ในระบบสาธารณสุขของไทยมีความพร้อมเป็นอย่างดีทำให้สถานการณ์ไม่เลวร้ายมากนัก ดังนั้นรัฐจึงควรมีการรับมือ การตัดสินใจที่รวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำ เพื่อที่จะทำให้การระบาดของไวรัสมีความรุนแรงน้อยลงมากกว่านี้ และภาครัฐสามารถจัดตั้งและให้ความสำคัญกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเฝ้าระวังโรคอุบัติใหม่ที่อาจมีอีกในอนาคต
- ประเด็นที่ 3.3 (การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อใช้ทางการแพทย์) จากประเด็นนี้แสดงให้เห็นถึงปัญหาที่ว่า การพัฒนาเทคโนโลยีทางการแพทย์นั้นเข้าถึงประชาชนได้ยาก และมีความเหลื่อมล้ำของพื้นที่ห่างไกล ซึ่งรัฐสามารถส่งเสริมเทคโนโลยีในการใช้อินเทอร์เน็ตเข้ามาประกอบกับการรักษาระยะไกลเพื่อลดความเหลื่อมล้ำนี้ได้ ปัจจุบันกระทรวงสาธารณสุขได้เริ่มนำเทคโนโลยีนี้มาใช้แล้วแต่ยังต้องการการสนับสนุนในการประชาสัมพันธ์จากภาครัฐเพื่อให้มีการใช้งานอย่างกว้างขวางและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแพทย์ยังสามารถลดชั่วโมงการทำงานของแพทย์ ซึ่งในภาพรวมทำให้แก้ปัญหาการขาดแคลนแพทย์ในระยะยาวได้อีกด้วย

กลุ่มที่ 3 ผลกระทบปานกลาง-สูง และความพร้อมปานกลาง-ต่ำ ได้แก่ ประเด็น 5.1 (อำนาจต่อรองแรงงาน ชาย - หญิง), 5.2 (ผู้มีส่วนผู้หญิงในสภาผู้แทนฯ/วุฒิสภา), และ 4.2 (หลักสูตรเพศศึกษา) ผู้กำหนดนโยบายควรติดตามประเมินกระทบอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งยกระดับแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมให้แก่สถานการณ์ของประเทศ

- ประเด็นที่ 4.2 (หลักสูตรเพศศึกษา) ประเด็นปัญหานี้แสดงให้เห็นถึงทัศนคติของคนไทยเกี่ยวกับเรื่องเพศที่ยังไม่เปิดกว้าง และการสอนเรื่องเพศศึกษาไม่สามารถใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้นประเทศ

ไทยควรปรับหลักสูตรเพศศึกษาให้เข้มข้นและใช้ได้ในชีวิตจริงมากกว่าที่เป็นอยู่ และหลักสูตรควรปรับให้มีความทันสมัยต่อความเปลี่ยนแปลงทางเพศเพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติ

- สำหรับประเด็นที่ 5.1 (อำนาจต่อรองแรงงาน ชาย - หญิง) ประเด็นดังกล่าวเกิดขึ้นจากสาเหตุเรื่องความเหลื่อมล้ำทางเพศ ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการใช้กฎหมายมากำหนดค่าแรงในการทำงานตามระดับความรู้ และความสามารถมากกว่าเรื่องเพศสภาพ
- ประเด็นที่ 5.2 (ผู้มีส่วนผู้หญิงในสภาผู้แทนฯ/วุฒิสภา) ประเทศไทยเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนผู้นำทางเพศมากยิ่งขึ้น ซึ่งถือว่าการเปลี่ยนแปลงที่ดีแต่ยังไม่ดีมากนัก รัฐบาลควรส่งเสริมความเท่าเทียมกันทางเพศไม่ว่าหญิง ชาย หรือเพศทางเลือก เพื่อให้โอกาสทุกคนได้ใช้ความสามารถที่ตนมีมาพัฒนาประเทศอย่างเต็มที่

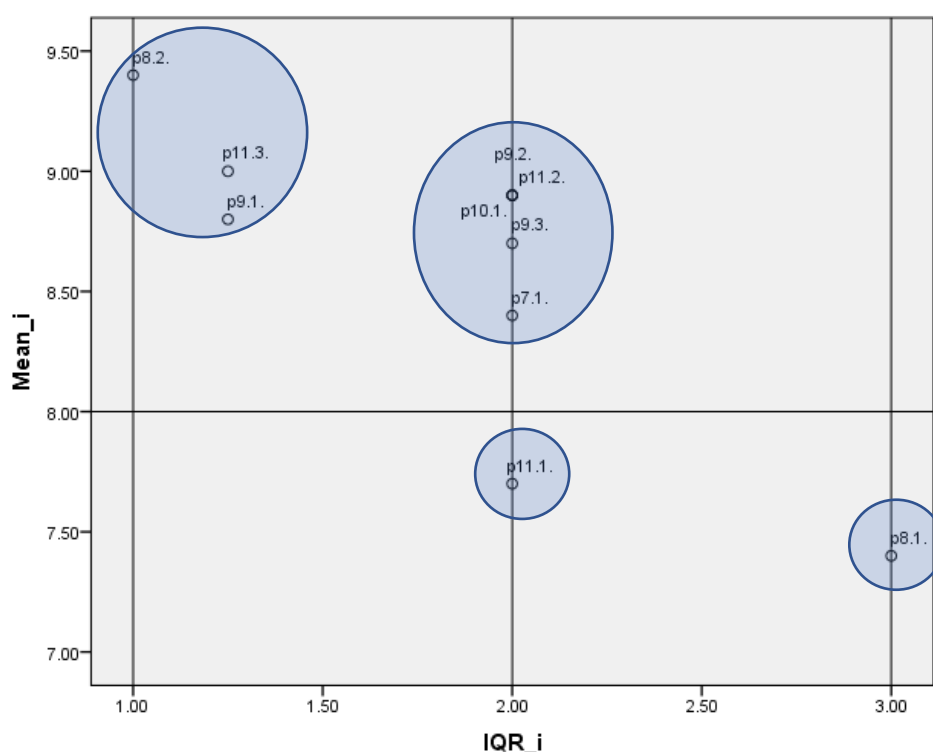
กลุ่มที่ 4 ผลกระทบปานกลาง-สูง แต่ประเทศไทยค่อนข้างมีความพร้อม ได้แก่ ประเด็น 2.1 (ความมั่นคงทางอาหาร), 2.2 (ภาวะโภชนาการในเยาวชนสตรี), 3.1 (ความเสี่ยงด้านสุขภาพในมิติทางเพศ) และ 5.3 (การผลักดันกฎหมายสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ) ผู้กำหนดนโยบายควรติดตามประเมินกระทบอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับแนวทางการรับมือและการพัฒนาได้อย่างทันท่วงทีหากสถานการณ์พัฒนาเกิดเป็นผลกระทบที่รุนแรงขึ้นในอนาคต

- สำหรับประเด็นที่ 2.1 (ความมั่นคงทางอาหาร) ประเทศไทยมีรากฐานและศักยภาพที่มั่นคงในด้านทรัพยากรอาหารสูง แต่ยังคงขาดบุคลากร ความรู้ และแนวทางนโยบายที่จะสามารถพัฒนาในส่วนนี้อีกทั้งเรื่องโภชนาการและสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อร่างกายยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเด็นดังกล่าว ดังนั้นรัฐบาลควรตรวจสอบคุณภาพ และสารเคมีในอาหารเพื่อให้ประชาชนได้รับสารอาหารที่ดีตามหลักโภชนาการ ซึ่งนโยบายที่เคยทำมานั้นมีการดำเนินงานและการแก้ปัญหาอยู่ในวงแคบ เช่น นโยบายลด ละ เลิกสารเคมี จึงทำให้นโยบายไม่สามารถแก้ไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมได้
- ประเด็นที่ 2.2 (ภาวะโภชนาการในเยาวชนสตรี) ปัจจุบันสตรีเข้ามามีบทบาทในการเป็นหัวหน้าครอบครัวและต้องพึ่งตัวเองมากขึ้น ไม่มีเวลามาใส่ใจในการดูแลตัวเองมากนัก ทำให้การเข้าถึงเรื่องภาวะโภชนาการเป็นเรื่องไกลตัว ดังนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมในการให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของภาวะโภชนาการที่ถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงปัญหาที่จะตามมาในอนาคต เช่น การเจ็บป่วยหรือความสมบูรณ์ของทารก

- ประเด็นที่ 3.1 (ความเสี่ยงด้านสุขภาพในมิติทางเพศ) การให้ความสำคัญในการพัฒนานโยบายด้านสุขภาพควรคำนึงถึงความแตกต่างและความเสี่ยงทางด้านสุขภาพของแต่ละเพศและช่วงวัย ซึ่งหากขาดการคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้จะทำให้ ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของประชาชน การออกนโยบายหรือจัดสรรงบประมาณจากรัฐควรเน้นเรื่องนโยบายเชิงป้องกันไม่ให้เกิดโรคไม่ติดต่อในแต่ละเพศให้เหมาะสม
- ประเด็นที่ 5.3 (การผลักดันกฎหมายสำหรับผู้มีความหลากหลายทางเพศ) ประเด็นดังกล่าวหลีกเลี่ยงไม่ได้กับค่านิยม และวัฒนธรรมที่มีกันมาอย่างยาวนานของคนไทยที่มองบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศผิดปกติไป ส่งผลให้ปัญหานี้เป็นปัญหาเรื้อรังมาอย่างยาวนานและกระทบต่อความเท่าเทียมที่ทั่วโลกกำลังผลักดันกันอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้นรัฐบาลควรส่งเสริมและผลักดันกฎหมาย ให้สิทธิและความเท่าเทียมต่อกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศเพื่อให้พวกเขาได้รับสิทธิเท่าเทียมกันในฐานะประชาชนคนไทยที่ได้เสียภาษีไม่ต่างจากเพศชายหรือหญิง ตัวอย่างกฎหมายที่กำลังเป็นที่น่าสนใจในขณะนี้ คือ กฎหมายสมรสเท่าเทียม

7.3. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านเศรษฐกิจยั่งยืนและครอบคลุม (Prosperity)

ภาพที่ 7.4 แสดงระดับผลกระทบ (Mean_i) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_i) ของประเด็นด้านเศรษฐกิจยั่งยืนและครอบคลุม (Prosperity) ซึ่งสามารถแจกแจงประเด็นด้านเศรษฐกิจดังกล่าวออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

แผนภาพ 7.4 ระดับผลกระทบ (Mean_i) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_i) ในประเด็นด้านเศรษฐกิจ

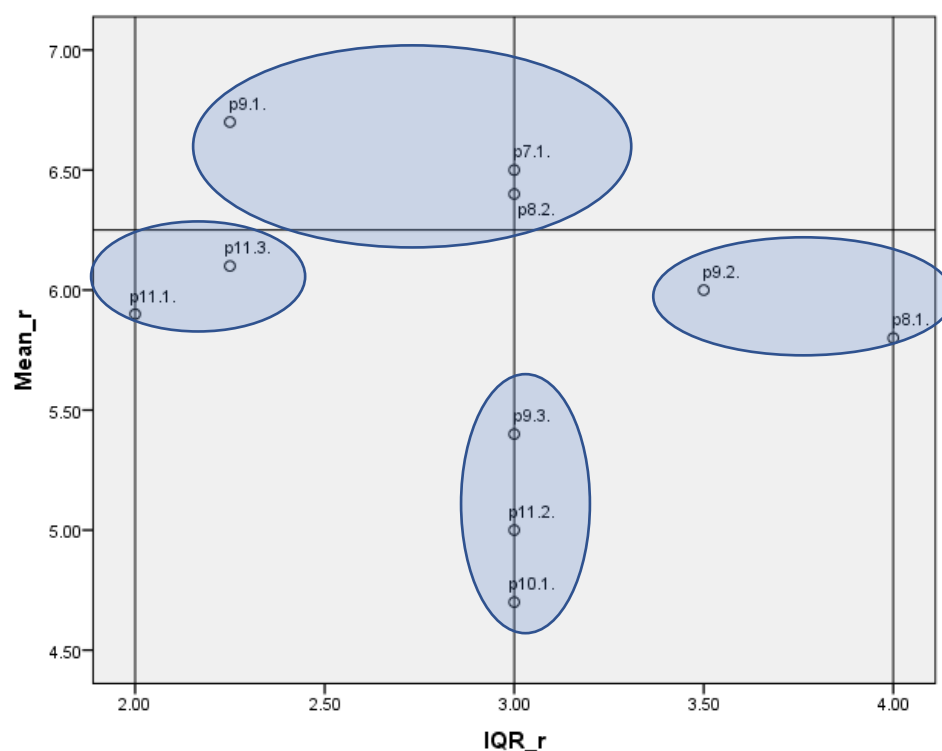
กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 8.2 (การพัฒนาเศรษฐกิจหลัง โควิด-19), 9.1 (การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต) และ 11.3 (ระบบขนส่งมวลชน แก้ปัญหารถติด) ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าทั้งสามประเด็นนี้จะมีผลกระทบต่อประเทศไทยในระดับสูงมากในอนาคต เห็นได้จากค่าเฉลี่ยการคาดการณ์ผลกระทบที่อยู่ระดับสูง (8.5-9.5) และผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมในการศึกษาค้างนี้ยังมีความเห็นพ้องกันในระดับปานกลาง (IQR ตั้งแต่ 1 แต่น้อยกว่า 2) สำหรับประเด็นที่ 9.1 ถึง 11.3 และมีความเห็นพ้องกันในระดับสูง (IQR = 1) สำหรับประเด็นที่ 8.2

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 7.1 (การใช้พลังงานทดแทน), 9.2 (การวิจัยและพัฒนา), 9.3 (ความพร้อมในการรับมือ Digital Disruption และ Big Data), 10.1 (ปัญหาการกระจายรายได้) และ 11.2 (มลพิษทางอากาศ PM 2.5) ทั้งห้าประเด็นจะมีผลกระทบต่อไทยค่อนข้างสูง (ค่าเฉลี่ยการคาดการณ์ผลกระทบมีค่าตั้งแต่ 8-9) ทว่าผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นพ้องกันในระดับปานกลาง (IQR = 2)

กลุ่มที่ 3 ประเด็นที่ 11.1 (ปัญหาสล้ม) ซึ่งได้รับการคาดหมายว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศไทยในระดับกลางค่อนข้างสูง (ค่าเฉลี่ยการคาดการณ์ผลกระทบ = 7.7) โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันในระดับปานกลาง (IQR = 2)

กลุ่มที่ 4 ประเด็นที่ 8.1 (การให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 และ ILO 98) ซึ่งได้รับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่าจะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในระดับกลางค่อนข้างสูง (ค่าเฉลี่ยการคาดการณ์ผลกระทบ = 7.4) อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันการประเมินผลกระทบเหล่านี้อยู่ในระดับต่ำ (IQR = 3)

ภาพที่ 7.5 ระดับความพร้อม (Mean_r) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_r) ของประเด็นด้านเศรษฐกิจยั่งยืนและครอบคลุม (Prosperity) ซึ่งสามารถแจกแจงประเด็นด้านเศรษฐกิจดังกล่าวออกได้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

ภาพที่ 7.5 ระดับความพร้อม (Mean_r) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_r) ของประเด็นด้านเศรษฐกิจ

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยประเด็นที่ 7.1 (การใช้พลังงานทดแทน), 8.2 (การพัฒนาเศรษฐกิจหลัง โควิด-19) และ 9.1 (การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต) ทั้งสามประเด็นนี้ประเทศไทยค่อนข้างมีความพร้อม ดังเห็นได้จากค่าเฉลี่ยความพร้อมของประเศที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในช่วง 6.25 – 7 แต่ผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นพ้องกันใน

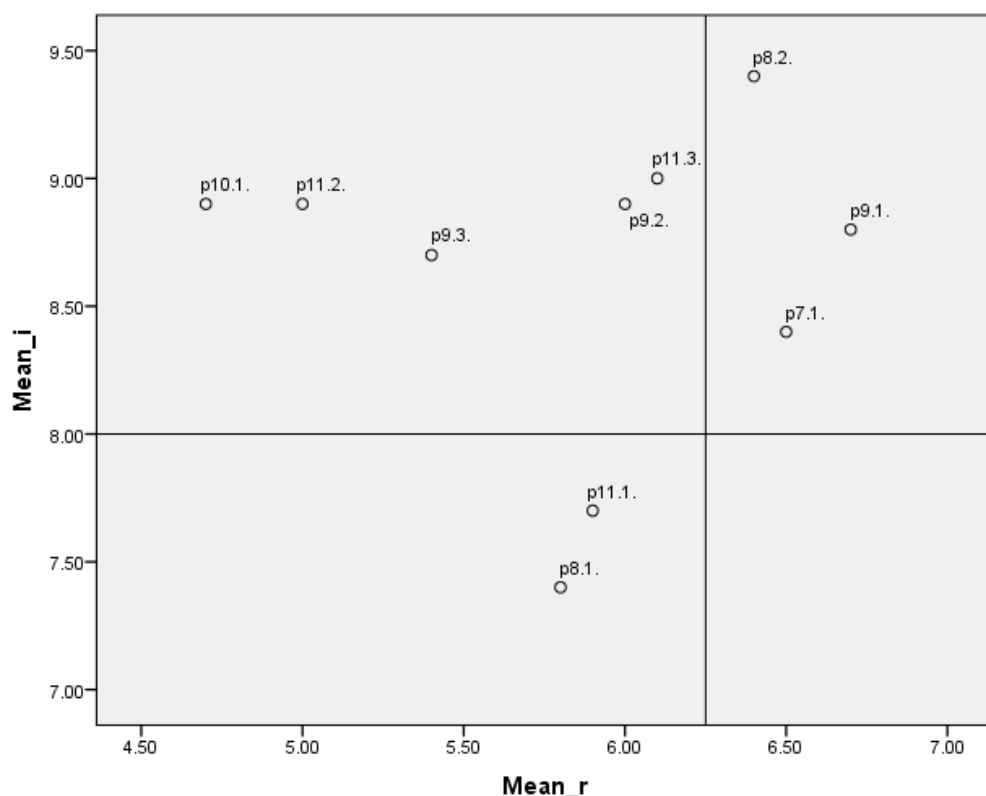
ระดับกลาง (IQR ตั้งแต่ 2 แต่น้อยกว่า 3) สำหรับประเด็นที่ 9.1 (การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต) และเห็นพ้องกันในระดับต่ำ (IQR = 3) สำหรับประเด็นที่ 7.1 (การใช้พลังงานทดแทน) และ 8.2 (การพัฒนาเศรษฐกิจหลัง โควิด-19)

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 11.1 (ปัญหาสแลม) และ 11.3 (ระบบขนส่งมวลชน แก้ปัญหาการติด) ซึ่งประเทศไทยมีความพร้อมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยความพร้อมของประเทศที่ผู้เชี่ยวชาญให้มีความในช่วง 5 - 6.25) โดยผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันเกี่ยวกับประเด็นที่ 11.1 (ปัญหาสแลม) ในระดับปานกลาง (IQR = 2) และมีเห็นพ้องกันเกี่ยวกับประเด็นที่ 11.3 (ระบบขนส่งมวลชน แก้ปัญหาการติด) ในระดับต่ำ (IQR มีค่าตั้งแต่ 2 แต่น้อยกว่า 3)

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 9.3 (ความพร้อมในการรับมือ Digital Disruption และ Big Data), 10.1 (ปัญหาการกระจายรายได้) และ 11.2 (มลพิษทางอากาศ PM 2.5) ประเทศไทยมีความพร้อมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยความพร้อมของประเทศที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในช่วง 5 - 5.5) สำหรับประเด็นที่ ประกอบด้วย ประเด็นที่ 9.3 (ความพร้อมในการรับมือ Digital Disruption และ Big Data) และ 10.1 (ปัญหาการกระจายรายได้) ส่วนประเด็นที่ 11.2 (มลพิษทางอากาศ PM 2.5) นั้นประเทศไทยยังมีความพร้อมในระดับต่ำ ดังเห็นได้จากค่าเฉลี่ยความพร้อมของประเทศที่ผู้เชี่ยวชาญให้ < 5 ทว่าความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นพ้องกันในระดับต่ำ (IQR = 3)

กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 8.1 (การให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 และ ILO 98) และ 9.2 (การวิจัยและพัฒนา) ได้รับค่าเฉลี่ยความจากผู้เชี่ยวชาญระหว่าง 5 - 6 แสดงถึงความพร้อมในการดำเนินการระดับปานกลางของประเทศไทยต่อประเด็นดังกล่าว และผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นพ้องกันในระดับต่ำมาก (IQR อยู่ระหว่าง 3.5 - 4) อีกด้วย

แผนภาพ 7.6. ผลกระทบ (Mean_i) X ความพร้อมของประเทศ (Mean_r) สำหรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกลุ่ม Prosperity ข้างต้นสามารถจัดกลุ่มประเด็นที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญเป็นลำดับดังนี้

ภาพที่ 7.6 ระดับคะแนนเฉลี่ยผลกระทบและความพร้อมสำหรับประเด็นด้านเศรษฐกิจ (Prosperity)

กลุ่มที่ 1 ผลกระทบสูง-สูงมาก และความพร้อมต่ำ ได้แก่ ประเด็นที่ 10.1 (ปัญหาการกระจายรายได้) และ 11.2 (มลพิษทางอากาศ PM 2.5) ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญเร่งด่วนทั้งในเชิงนโยบาย วิจัยและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองประเด็นเหล่านี้ที่กำลังทวีความสำคัญในปัจจุบันและอนาคต

- ประเด็นที่ 10.1 (ปัญหาการกระจายรายได้) ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่าขาดการดำเนินการที่จริงจังมากกว่าขาดความสามารถในการแก้ปัญหา โดยยังไม่มีแผนการดำเนินการที่ชัดเจน และนโยบายในปัจจุบันอาจเป็นการเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มทุน ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญกับกระจายอำนาจเพื่อสร้างท้องถิ่นที่สามารถพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ ให้มีการสร้างงานนอกเมืองใหญ่ ทำแผนสนับสนุนประชาชนที่ต้องการกลับไปสร้างอาชีพในพื้นที่ตนเอง ปรับปรุงระบบการจัดเก็บภาษีและสร้างสวัสดิการพื้นฐานที่เท่าเทียม เป็นต้น
- ในประเด็น 11.2 (มลพิษทางอากาศ PM 2.5) ผู้เชี่ยวชาญมองว่าปัญหามลพิษทางอากาศ เป็นปัญหาไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและตรงจุด โดยเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายสาเหตุ ทั้งที่มีความเข้าใจถึงรากของปัญหาอยู่แล้ว ผู้กำหนดนโยบายจึงควรพิจารณาจัดให้มีหน่วยงานกลางเพื่อบูรณาการองค์ความรู้ในการแก้ปัญหาย่างต่อเนื่องทั้งระบบ มีแนวปฏิบัติสำหรับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน เข้มงวด นอกจากนี้ยังอาจใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ผ่านความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนในการเข้าช่วยแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าเป็นหลัก

กลุ่มที่ 2 ผลกระทบสูง-สูงมาก และความพร้อมปานกลาง ได้แก่ ประเด็นที่ 9.2 (การวิจัยและพัฒนา), 9.3 (ความพร้อมในการรับมือ Digital Disruption และ Big Data) และ 11.3 (ระบบขนส่งมวลชน แก้ปัญหา รถติด) ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญ เร่งสร้างความพร้อมในการพัฒนาเพื่อตอบสนองประเด็นเหล่านี้ที่กำลังทวีความสำคัญในปัจจุบันและอนาคต

- ประเด็นที่ 9.2 (การวิจัยและพัฒนา) ยังขาดการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากรหรือสร้างคุณค่าเชิงธุรกิจเป็นที่ประจักษ์ บทบาทของแหล่งทุนในการทำวิจัยที่เน้นตอบโจทย์เฉพาะการแก้ปัญหาระยะสั้นมีส่วนทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการทำวิจัยและนำองค์ความรู้ไปใช้งาน ดังนั้น โจทย์การวิจัยจึงควรตอบสนองทั้งการสร้างประโยชน์เชิงธุรกิจ และเสริมสร้างองค์ความรู้ทางทฤษฎี เพื่อสร้างรากฐานสำหรับการต่อยอดในอนาคตด้วย
- ประเด็นที่ 9.3 (ความพร้อมในการรับมือ Digital Disruption และ Big Data) ผู้เชี่ยวชาญให้ความสนใจกับการสร้างระบบฐานข้อมูลที่มีความปลอดภัยและเชื่อมโยงถึงกันของภาครัฐ โดยจะต้องพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับการกำหนดนโยบายได้จริง ปัจจุบันรัฐยังให้ความสำคัญกับการควบคุม/ตรวจตรา Digital Platform มากกว่าการเสริมสร้างองค์ความรู้ด้าน Digital Disruption จึงควรเร่งให้มีการกำหนดบทบาทหน่วยงานให้มาส่งเสริมการปรับตัวอย่างเร่งด่วน
- ประเด็นที่ 11.3 (ระบบขนส่งมวลชน แก้ปัญหารถติด) ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นว่าปัญหาระบบขนส่งมวลชนเป็นปัญหาเรื้อรังที่ไม่ได้รับการแก้ไขมาเป็นเวลานาน และเนื่องจากระบบขนส่งมวลชนกระจุกตัวเฉพาะในเมืองใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรุงเทพมหานคร จึงมีปัญหารถติดเฉพาะพื้นที่ดังกล่าว โครงข่ายการขนส่งสาธารณะยังขาดการเชื่อมต่อ ทำให้ประชาชนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะได้อย่างสะดวกสบาย ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายควรพิจารณาปัญหาเมืองโตเดี่ยวขนาดใหญ่เป็นปัจจัยประกอบการแก้ปัญหา และส่งเสริมการวางผังเมืองอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ควรสนับสนุนการพัฒนาระบบขนส่งที่มีให้ใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ รวมถึงส่งเสริมให้มีการพึ่งพาตนเองเรื่องเทคโนโลยีการขนส่งมากขึ้น

กลุ่มที่ 3 ผลกระทบสูง-สูงมาก แต่ประเทศไทยค่อนข้างมีความพร้อม ได้แก่ ประเด็น 7.1 (การใช้งานทดแทน), 8.2 (การพัฒนาเศรษฐกิจหลัง โควิด-19), 9.1 (การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต) ผู้กำหนดนโยบายควรพิจารณาผลกระทบรอบด้าน วางทิศทางการขับเคลื่อนและติดตามเพื่อประเมินผลการดำเนินการอย่างใกล้ชิด

- โดยในประเด็น 7.1 (การใช้พลังงานทดแทน) นั้น เนื่องจากประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาทรัพยากรทางเลือกอย่างหลากหลาย รวมถึงเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งจากภาควิชาการและฝ่ายบริหาร แต่ต้นทุนพลังงานทางเลือกยังอยู่ในระดับสูง ประกอบกับการขาดการแข่งขันในธุรกิจพลังงานและขาดแรงจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนมาสู่การใช้พลังงานทดแทนอย่างเต็มที่ ผู้กำหนดนโยบายจึงควรพิจารณาดำเนินสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตและการจัดการปัญหาทางเทคนิคอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มแรงจูงใจให้ภาคประชาชนหรือกลุ่มธุรกิจขนาดเล็กให้ความสำคัญกับการผลิตและการใช้พลังงานทางเลือกเป็นลำดับ
- ในประเด็นที่ 8.2 (การพัฒนาเศรษฐกิจหลัง โควิด-19) ผู้เชี่ยวชาญกล่าวถึงสภาพปัญหาการขาดยุทธศาสตร์การฟื้นฟูเศรษฐกิจที่ชัดเจนและเข้มแข็งในระยะยาว รวมถึงชี้ว่าประเทศมีพื้นฐานกลุ่มธุรกิจที่มีความพร้อมต่อการปรับตัวในช่วงที่รัฐยังใช้เวลาไปกับการเตรียมตัวตัดสินใจต่าง ๆ ดังนั้น แนวทางการพัฒนาจึงควรให้ความสำคัญกับการเสริมศักยภาพการแข่งขันของภาคธุรกิจด้วยเทคโนโลยี ผู้กำหนดนโยบายต้องวางแผนยุทธศาสตร์และจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาอย่างรัดกุม ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความสามารถในการเข้าถึงสวัสดิการของคนทุกฝ่ายเพื่อไม่ซ้ำเติมปัญหาความเหลื่อมล้ำด้วย
- สำหรับประเด็นที่ 9.1 (การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าต้นทุนวัสดุอุปกรณ์และค่าบริการของผู้ให้บริการเอกชนซึ่งมีคุณภาพดีนั้นยังอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับค่าครองชีพ รัฐจึงอาจพิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการเข้าถึงแก่กลุ่มเปราะบาง และทำให้ค่าบริการอินเทอร์เน็ตมีราคาถูกลง ไม่ว่าจะด้วยการส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันของผู้ให้บริการ หรือการดำเนินการจัดสรรโดยบริษัทโทรคมนาคมของรัฐให้ทั่วถึงและมีคุณภาพดียิ่งขึ้น ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาต่อเนื่องพร้อมกันคือการพัฒนาประสิทธิผลจากการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โดยควรสนับสนุนให้มีการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการต่อยอดยกระดับคุณภาพชีวิตคนอย่างชัดเจน เช่นการพัฒนาแอปพลิเคชันเชิงธุรกิจมูลค่าสูง รวมถึงสนับสนุนการสร้าง Digital literacy

กลุ่มที่ 4 ผลกระทบปานกลาง-สูง และความพร้อมปานกลาง ได้แก่ ประเด็นที่ 8.1 (การให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 และ ILO 98) และ 11.1 (ปัญหาสแลม) ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจสภาพปัญหาให้ครบทุกมิติ วางแผนการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบพร้อมทั้งติดตามผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

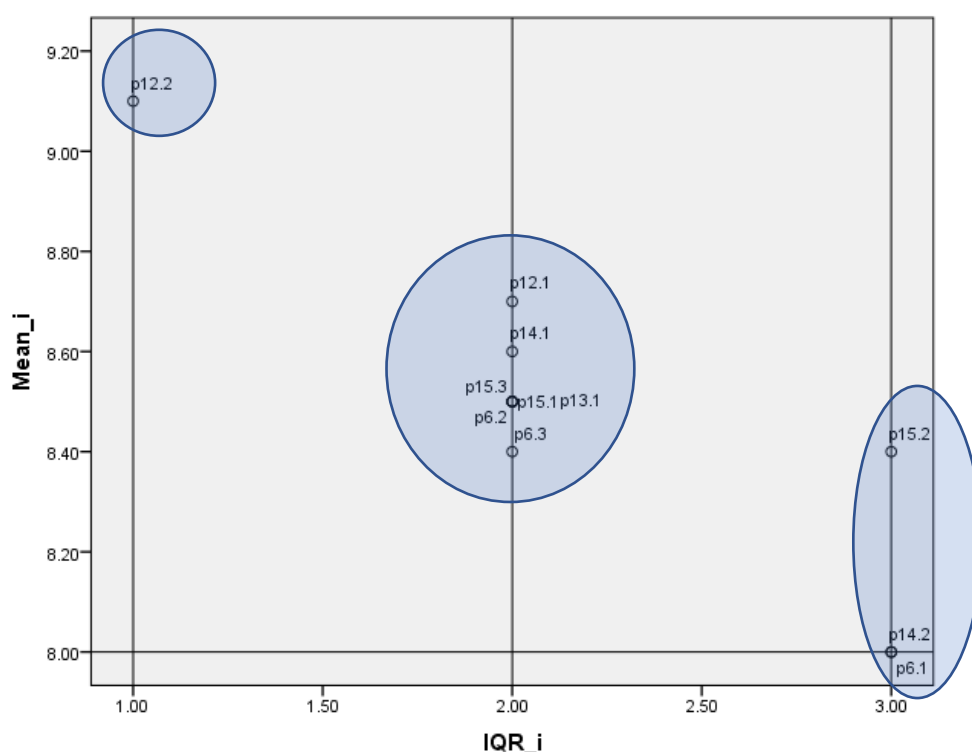
- สำหรับประเด็นที่ 8.1 (การให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 และ ILO 98) ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าเป็นประเด็นที่มีหน่วยงานรับผิดชอบหลักอยู่แล้ว แต่เนื่องจากไม่ได้รับการผลักดันอย่างจริงจัง จึงยัง

ทำให้ความเข้าใจในผลกระทบและการจัดกระบวนการรับมือไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นจึงสมควรให้หน่วยงานบริหารระดับสูงผลักดันเพื่อดำเนินการรับมืออย่างจริงจัง ประสานงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งส่วนที่เกี่ยวกับกระบวนการปรับปรุงกฎหมายในประเทศให้สอดคล้องพันธกรณีที่่เกิดขึ้นหลังจากการให้สัตยาบัน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตแรงงานในไทยได้ต่อไป

- ในขณะที่ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นต่อประเด็นที่ 11.1 (ปัญหาสลัม) ว่าเป็นอาการหนึ่งของปัญหาความเหลื่อมล้ำ และเป็นผลจากการที่งานกระจุกตัวอยู่ในเมือง ดังนั้นการจะแก้ปัญหาที่ถูกต้องจึงควรเริ่มจากการทำความเข้าใจสภาพปัญหาในทุกมิติและยกระดับคุณภาพชีวิตผู้อาศัยในชุมชนอย่างรอบด้าน การดำเนินการที่ผ่านมายังเป็นการทำเพื่อประโยชน์เชิงการปรับปรุงภูมิทัศน์เป็นหลัก ไม่มีความต่อเนื่อง ขาดการมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดจากชุมชน การดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในประเด็นนี้ต่อไปจึงควรเป็นการพิจารณาบนฐานการสร้างเมืองสำหรับทุกคน (inclusive cities) สร้างงานที่ยั่งยืน

7.4. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet)

ภาพที่ 7.7 แสดงระดับผลกระทบ (Mean_i) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_i) ของประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet) ซึ่งสามารถแจกแจงประเด็นด้านเศรษฐกิจดังกล่าวออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

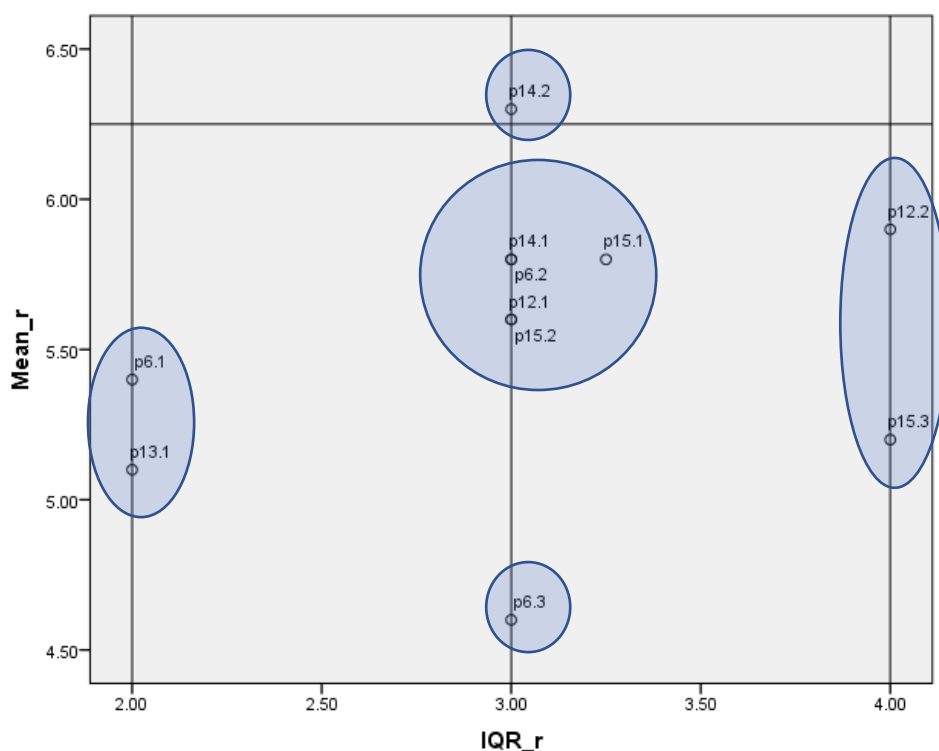
ภาพที่ 7.7 แสดงระดับผลกระทบ (Mean_i) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_i) ของประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet)

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 12.2 (การท่องเที่ยวไทย) ประเด็นดังกล่าวมีผลกระทบต่อประเทศไทยในระดับสูงมากในอนาคต ซึ่งเห็นได้จากค่าเฉลี่ยการคาดการณ์ผลกระทบที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในระดับสูง (9-10) และผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมในการศึกษาครั้งนี้ยังมีความเห็นพ้องกันในระดับสูงมาก (IQR = 1)

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 6.2 (คุณภาพน้ำผิวดินทั่วประเทศแยลง), 6.3 (ลุ่มน้ำโขงแห้งแล้ง), 12.1 (ขยะมูลฝอย), 13.1 (การปรับตัวและความยืดหยุ่นต่อภัยพิบัติ), 14.1 (การคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล), 15.1 (การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้) และ 15.3 (ความเสียหายจากไฟป่า) ประเด็นเหล่านี้มีผลกระทบต่อประเทศไทยค่อนข้างสูง ทว่าผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นพ้องกันในระดับกลาง (IQR = 2)

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 6.1 (ข้อมูลการบำบัดน้ำเสียและนำกลับไปใช้ใหม่), 14.2 (ผลจาก IUU นำมาสู่การพัฒนากฎหมายประมง) และ 15.2 (มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า) ทั้ง 3 ประเด็นนี้ได้รับการคาดหวังว่าจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาประเทศไทยในระดับค่อนข้างสูง ดังเห็นได้จากค่าเฉลี่ยการคาดการณ์ผลกระทบที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในช่วง 8-9 แต่ผู้เชี่ยวชาญยังประเมินผลกระทบจากประเด็นเหล่านี้แตกต่างกัน (IQR = 3)

ภาพที่ 7.8 ระดับความพร้อม (Mean_r) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_r) ของประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet) ซึ่งสามารถแจกแจงประเด็นด้านเศรษฐกิจดังกล่าวออกได้เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

ภาพที่ 7.8 ระดับความพร้อม (Mean_r) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_r) ของประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet)

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 6.1 (ข้อมูลการบำบัดน้ำเสียและนำกลับไปใช้ใหม่) และ 13.1 (การปรับตัวและความยืดหยุ่นต่อภัยพิบัติ) ทั้ง 2 ประเด็นนี้ประเทศไทยมีความพร้อมในระดับปานกลาง ดังเห็นได้จากค่าเฉลี่ยความพร้อมของประเทศไทยที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในช่วง 5-6 และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันในระดับกลาง (IQR = 2)

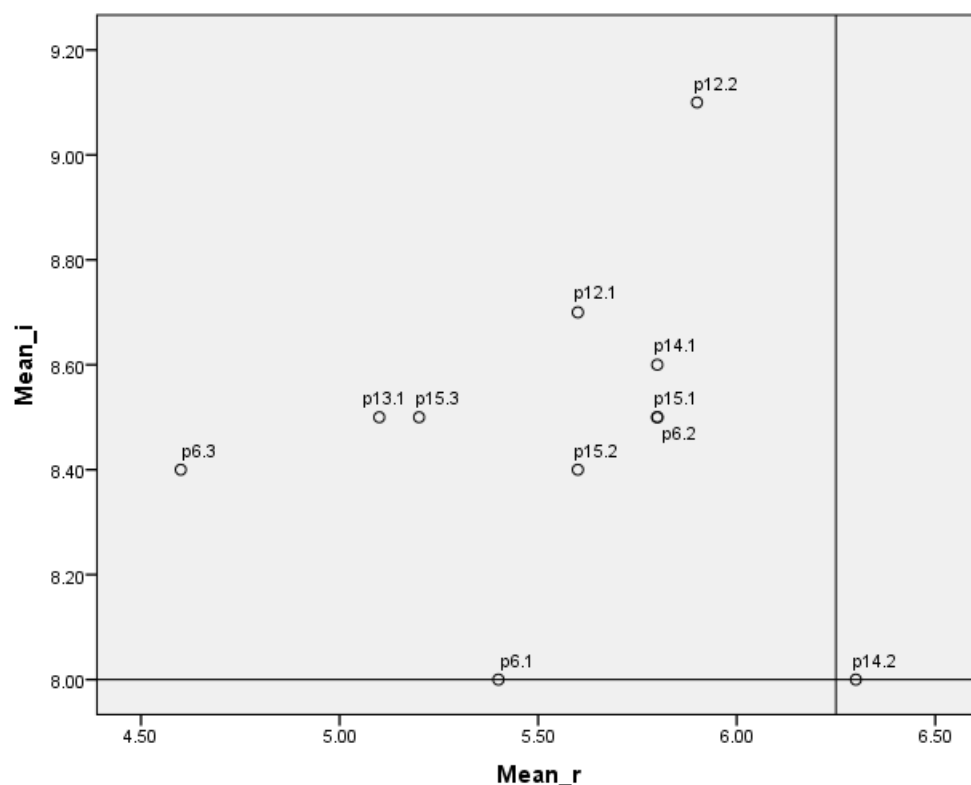
กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 14.2 (ผลจาก IUU นำมาสู่การพัฒนากฎหมายประมง) ซึ่งประเทศไทยค่อนข้างมีความพร้อม เนื่องจากค่าเฉลี่ยความพร้อมของประเทศที่ผู้เชี่ยวชาญให้ > 6.25 อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันเกี่ยวกับประเด็นนี้ในระดับกลาง (IQR = 3)

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 6.2 (คุณภาพน้ำผิวดินทั่วประเทศแย่ง), 12.1 (ขยะมูลฝอย), 14.1 (การคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล), 15.1 (การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้) และ 15.2 (มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า) ประเด็นดังกล่าวประเทศไทยมีความพร้อมในระดับปานกลาง ดังเห็นได้จากค่าเฉลี่ยความพร้อมของประเทศที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในช่วง 5-6 ทว่าความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันในระดับต่ำ (IQR > 3)

กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 6.3 (ลุ่มน้ำโขงแห้งแล้ง) ประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยจากผู้เชี่ยวชาญระหว่าง 4-5 แสดงถึงความพร้อมของประเทศไทยในระดับต่ำ และผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นพ้องกันในระดับต่ำ (IQR = 3)

กลุ่มที่ 5 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 12.2 (การท่องเที่ยวไทย) และ 15.3 (ความเสียหายจากไฟป่า) ประเด็นนี้มีค่าเฉลี่ยจากผู้เชี่ยวชาญระหว่าง 5-6 แสดงถึงความพร้อมของประเทศไทยในระดับปานกลาง และผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นพ้องกันในระดับต่ำมาก (IQR > 3)

ภาพที่ 7.9. ผลกระทบ (Mean_i) X ความพร้อมของประเทศ (Mean_r) สำหรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมข้างต้นสามารถจัดกลุ่มประเด็นที่ประเทศไทยควรให้ความสำคัญได้ 3 กลุ่ม คือ

ภาพที่ 7.9 ระดับคะแนนเฉลี่ยผลกระทบและความพร้อม
สำหรับประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Planet)

กลุ่มที่ 1 ผลกระทบสูง-สูงมาก และความพร้อมต่ำ คือ ประเด็นที่ 6.3 (ลุ่มน้ำโขงแห้งแล้ง) ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญเร่งด่วนทั้งในเชิงนโยบาย วิจัยและนวัตกรรม เพื่อตอบสนองประเด็นเหล่านี้ที่กำลังทวีความสำคัญในปัจจุบันและอนาคต

- สำหรับประเด็นที่ 6.3 (ลุ่มน้ำโขงแห้งแล้ง) สาเหตุหลักมาจากประเทศต้นน้ำ คือประเทศจีน มีการสร้างเขื่อนและกักเก็บน้ำ ไม่ปล่อยน้ำมายังประเทศปลายน้ำ ทำให้ประเทศปลายน้ำได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ดังนั้น การจะยกระดับประเด็นนี้เป็นวาระระหว่างประเทศจึงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากรัฐบาลไม่มีอำนาจในการเจรจาต่อรองมากเท่าที่ควร จึงต้องปรับเปลี่ยนเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพให้กับประชาชนนอกจากการพึ่งพาภาคเกษตร นอกจากนี้รัฐต้องชัดเจนนโยบายระหว่างประเทศด้วย

กลุ่มที่ 2 ผลกระทบสูง-สูงมาก และความพร้อมปานกลาง ได้แก่ ประเด็นที่ 6.1 (ข้อมูลการบำบัดน้ำเสียและนำกลับไปใช้ใหม่), 6.2 (คุณภาพน้ำผิวดินทั่วประเทศแยลง), 12.1(ขยะมูลฝอย), 12.2 (การท่องเที่ยวไทย), 13.1 (การปรับตัวและความยืดหยุ่นต่อภัยพิบัติ), 14.1 (การคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล), 15.1 (การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้), 15.2 (มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า) และ 15.3 (ความเสียหายจากไฟป่า) ผู้กำหนด

นโยบายควรให้ความสำคัญ ต่อยอดการพัฒนาเพื่อตอบสนองประเด็นเหล่านี้ที่กำลังทวีความสำคัญในปัจจุบัน และอนาคต

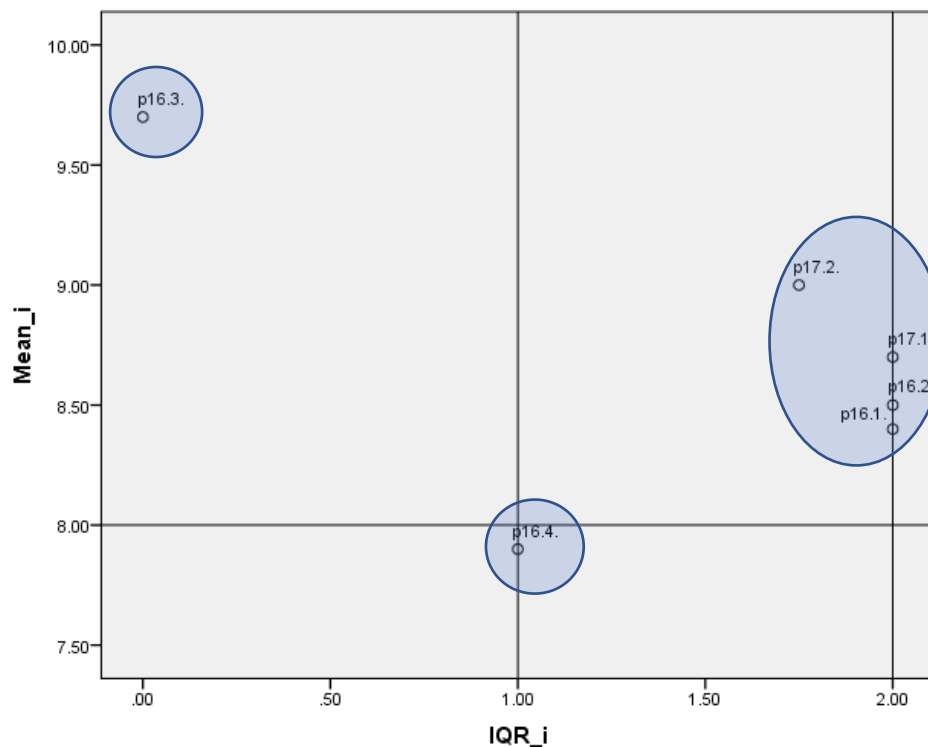
- สำหรับประเด็นที่ 6.1 (ข้อมูลการบำบัดน้ำเสียและนำกลับไปใช้ใหม่) ประเด็นดังกล่าวมีสาเหตุมาจากการขาดความใส่ใจ การบริหารจัดการที่เหมาะสม และการประสานงานระหว่างภาครัฐด้วยตนเอง หรือภาครัฐกับประชาชน ดังนั้นรัฐบาลควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อบริหารจัดการปัญหาดังกล่าวอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง
- ประเด็นที่ 6.2 (คุณภาพน้ำผิวดินทั่วประเทศแยลง) ประเด็นนี้มีความเกี่ยวเนื่องกันมาจากประเด็นที่ 6.1 (ข้อมูลการบำบัดน้ำเสียและนำกลับไปใช้ใหม่) โดยที่สาเหตุมาจากการบริหารจัดการน้ำเสียในประเทศไม่ดี ขาดการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้คุณภาพน้ำผิวดินในประเทศนั้นแยลง ดังนั้น รัฐบาลควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับความสำคัญในทั้งสองประเด็นดังกล่าวให้มีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น
- ประเด็นที่ 12.1 (ขยะมูลฝอย) จากประเด็นดังกล่าวจะเห็นว่าสาเหตุของปัญหาขยะนั้นมาจากกระบวนการผลิตและการบริโภคที่ไม่ยั่งยืน ควรเริ่มต้นจากการแก้ปัญหาตั้งแต่การผลิตสินค้าว่าจะทำอย่างไรให้ในการผลิตสินค้าชิ้นหนึ่งเกิดขยะออกมาน้อยที่สุด โดยสามารถออกกฎหมายบังคับแต่ควรคำนึงถึงผู้ผลิตรายย่อยด้วย
- ประเด็นที่ 12.2 (การท่องเที่ยวไทย) จะเห็นได้ว่าประเทศไทยมีการพึ่งพาการท่องเที่ยวมากเกินไป เมื่อเกิดวิกฤติที่ทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงัก จึงสร้างความเดือดร้อนให้กับประชาชนเป็นวงกว้าง ดังนั้น รัฐบาลควรมีการพัฒนาอาชีพและทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะด้านอื่น ๆ เช่น งานศิลปะ การออกแบบ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ รวมทั้งพัฒนาศักยภาพโรงพยาบาลไทยให้เป็นเป็น Medical hubs of Asia and the world เพื่อมาทดแทนการสูญเสียรายได้จากการท่องเที่ยวที่กำลังหยุดชะงัก
- ประเด็นที่ 13.1 (การปรับตัวและความยืดหยุ่นต่อภัยพิบัติ) จากนโยบายหรือการดำเนินการที่ผ่านมา นั้นค่อนข้างไม่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่องมากพอ ซึ่งสามารถเห็นได้จากการเกิดอุทกภัยในประเทศทุกปี ดังนั้น รัฐบาลควรมีการวางแผนรับมืออย่างจริงจัง โดยศึกษาสาเหตุ ผลกระทบและแนวทางแก้ไขจากข้อมูลในอดีต และเพิ่มเติมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเฝ้าระวังภัยพิบัติ เช่น การแจ้งเตือนก่อนเกิดสึนามิ เป็นต้น

- ประเด็นที่ 14.1 (การคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล) ชายฝั่งทะเลของไทยมีปัญหากระทบจากสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นขยะในทะเล น้ำเสีย เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทั้งมนุษย์และสัตว์น้ำในทะเล ดังนั้น รัฐควรบริหารจัดการและจัดการสมดุลระหว่างการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจน โดยไม่ให้เกิดการรุกล้ำกันระหว่างพื้นที่สงวนกับพื้นที่การท่องเที่ยว
- ประเด็นที่ 15.1 (การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้) ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาที่กระทบต่อกลุ่มอ่อนไหว และยังปรากฏการรุกล้ำที่ป่าเพื่อปลูกพืชเชิงเดี่ยวหรือทำธุรกิจที่พักของนายทุนอยู่ ผู้กำหนดนโยบายควรส่งเสริมการบูรณาการระหว่างภาครัฐและประชาชนในการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ให้มีการใช้งานอย่างเหมาะสม รวมถึงดำเนินมาตรการทวงคืนพื้นที่ป่าอย่างต่อเนื่อง
- ประเด็นที่ 15.2 (มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า) ผู้เชี่ยวชาญได้ชี้ประเด็นสำคัญคาบเกี่ยวระหว่างการทวงคืนป่า กับวิถีชีวิตของคนที่ย้ายที่รุกล้ำพื้นที่ป่า ที่ผ่านมามีการแก้ปัญหานี้ไม่มีความยั่งยืนและขาดความร่วมมือจากคนในพื้นที่ ผู้กำหนดนโยบายควรดำเนินการพิจารณาผลกระทบอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อลดความขัดแย้ง นอกจากนี้ยังอาจสนับสนุนการวิจัยเพื่อหามาตรการใหม่ ๆ ร่วมดำเนินการพร้อมใช้มาตรการที่เอื้อต่อวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เช่น การจัดสรรพื้นที่ให้กับชุมชนสามารถใช้ในการเลี้ยงดูตนเองได้ เพื่อป้องกันไม่ให้เขารุกที่ป่าเพิ่ม
- ประเด็นที่ 15.3 (ความเสียหายจากไฟป่า) ปัจจุบันสาเหตุปัญหาไฟป่าเกิดจากฝีมือมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ เช่น การลักลอบเผาป่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิตของประชาชน การดำเนินงานที่ผ่านมาของภาครัฐยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ ดังนั้น รัฐบาลควรความเข้มงวดในข้อกฎหมาย และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการรับมือ ป้องกัน และบรรเทาเกี่ยวกับปัญหานี้มากยิ่งขึ้น เช่น การทำวิจัยเพื่อทำความเข้าใจวิถีชีวิตที่แท้จริงของชาวบ้านเกี่ยวกับไฟป่า

กลุ่มที่ 3 ผลกระทบสูง แต่ประเทศไทยค่อนข้างมีความพร้อม คือประเด็นที่ 14.2 (ผลจาก IUU นำมาสู่การพัฒนากฎหมายประมง) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าการปรับปรุงกฎหมายประมงเพื่อจัดการปัญหา IUU นั้นจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจไทยและเป็นการยกระดับมาตรฐานการทำประมงซึ่งผ่านการดำเนินการมาด้วยดีในระดับหนึ่ง ผู้ดำเนินนโยบายควรสร้างความเข้าใจและให้ความสนับสนุนประชาชนในการปรับตัวเข้ากับกฎหมายข้อบังคับใหม่ รวมถึงควรดำเนินการต่อเนื่องตามมาตรการให้ครอบคลุม

7.5. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสันติภาพและความร่วมมือ (Peace and Partnership)

ภาพที่ 7.10 แสดงระดับผลกระทบ (Mean_i) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_i) ของประเด็นด้านสันติภาพและความร่วมมือ (Peace and Partnership) ซึ่งสามารถแจกแจงประเด็นดังกล่าวออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

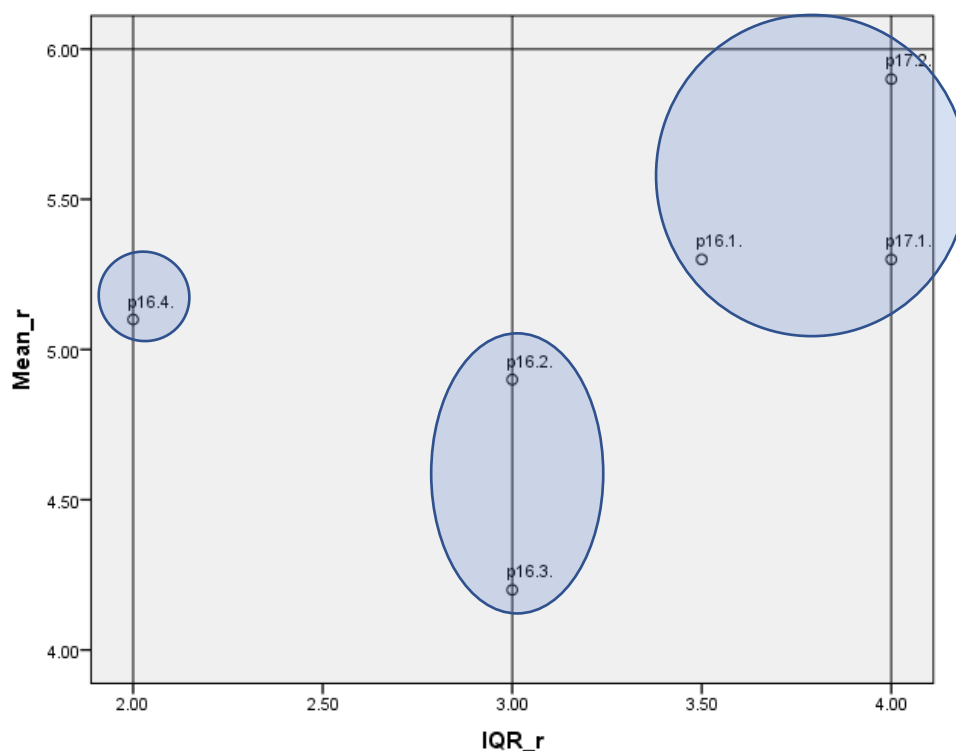
ภาพที่ 7.10 แสดงระดับผลกระทบ (Mean_i) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_i) ของประเด็นด้านสันติภาพและความร่วมมือ (Peace and Partnership)

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 16.3 (ดัชนี คอร์ปชั่นไทย ย่ำแย่) ประเด็นดังกล่าวมีผลกระทบต่อประเทศไทยในระดับสูงมาก ซึ่งเห็นได้จากค่าเฉลี่ยการคาดการณ์ผลกระทบที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในระดับสูงมาก (9.5-10) และผู้เชี่ยวชาญที่ร่วมในการศึกษาคั้งนี้ยังมีความเห็นพ้องกันในระดับสูงมาก (IQR < 1)

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 16.4 (ปัญหา Fake News ในสังคมไทย) ประเด็นเหล่านี้มีผลกระทบต่อประเทศไทยระดับปานกลางค่อนข้างสูง แต่ผู้เชี่ยวชาญยังมีความเห็นพ้องกันในระดับสูง (IQR = 1)

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 16.1 (คดีฆาตกรรมในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง), 16.2 (การละเมิดสิทธิมนุษยชน), 17.1 (ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา และวางนโยบายต่าง ๆ) และ 17.2 (คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ) ประเด็นเหล่านี้ได้รับการคาดหมายว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศไทยในระดับค่อนข้างสูง ดังเห็นได้จากค่าเฉลี่ยการคาดการณ์ผลกระทบที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในช่วง 8.25-9 แต่ผู้เชี่ยวชาญยังประเมินผลกระทบจากประเด็นเหล่านี้แตกต่างกัน (IQR = 2)

ภาพที่ 7.11 ระดับความพร้อม (Mean_r) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_r) ของประเด็นด้านสันติภาพและความร่วมมือ (Peace and Partnership) ซึ่งสามารถแจกแจงประเด็นด้านเศรษฐกิจดังกล่าว ออกได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

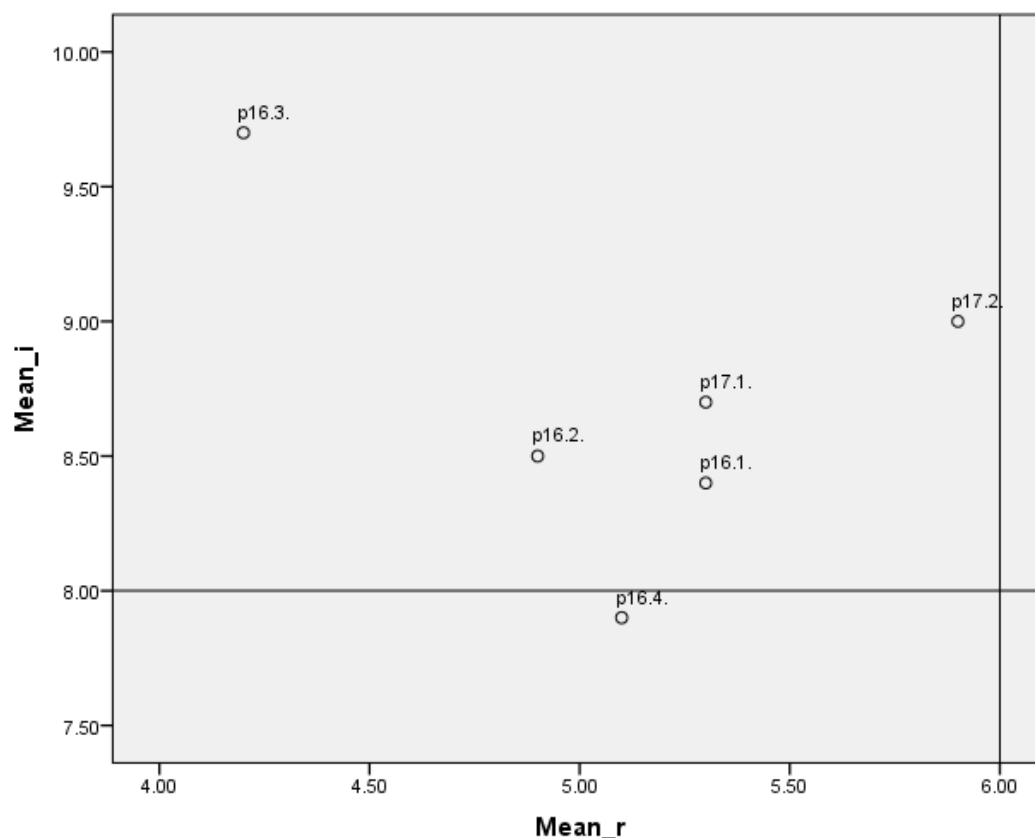
ภาพที่ 7.11 ระดับความพร้อม (Mean_r) และระดับความเห็นพ้องต้องกัน (IQR_r) ของประเด็นด้านสันติภาพและความร่วมมือ (Peace and Partnership)

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 16.4 (ปัญหา Fake News ในสังคมไทย) ประเด็นนี้ประเทศไทยมีความพร้อมในระดับปานกลาง ดังเห็นได้จากค่าเฉลี่ยความพร้อมของประเทศที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในช่วง 5-6 และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันในระดับปานกลาง (IQR = 2)

กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 16.2 (การละเมิดสิทธิมนุษยชน) และ 16.3 (ดัชนี คอรัปชั่นไทย ย่ำแย่) ทั้ง 2 ประเด็นนี้ประเทศไทยค่อนข้างมีความพร้อมระดับต่ำ เนื่องจากค่าเฉลี่ยความพร้อมของประเทศ ที่ผู้เชี่ยวชาญให้ < 5 และผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันเกี่ยวกับประเด็นนี้ในระดับกลาง (IQR = 3)

กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วย ประเด็นที่ 16.1 (คดีฆาตกรรมในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง), 17.1 (ภาครัฐ สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมช่วยในการพัฒนา และวางนโยบายต่าง ๆ) และ 17.2 (คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการ กำหนดนโยบายสาธารณะ) ทั้ง 3 ประเด็นนี้ประเทศไทยมีความพร้อมในระดับปานกลาง ดังเห็นได้จากค่าเฉลี่ย ความพร้อมของประเทศที่ผู้เชี่ยวชาญให้อยู่ในช่วง 5 – 6 ทว่าความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นพ้องกันใน ระดับต่ำมาก (IQR 3.5-4)

ภาพที่ 7.12 ผลกระทบ (Mean_i) X ความพร้อมของประเทศ (Mean_r) สำหรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านสันติภาพและความร่วมมือ (Peace and Partnership) ข้างต้นสามารถจัดกลุ่มประเด็นที่ประเทศไทยควร ให้ความสำคัญได้ 3 กลุ่ม

ภาพที่ 7.12 ผลกระทบ (Mean_i) X ความพร้อมของประเทศ (Mean_r)
สำหรับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านสันติภาพและความร่วมมือ (Peace and Partnership)

กลุ่มที่ 1 ผลกระทบสูง-สูงมาก และความพร้อมต่ำ ได้แก่ ประเด็นที่ 16.2 (การละเมิดสิทธิมนุษยชน) และ 16.3 (ดัชนี คอรัปชันไทย แย่แย่) ผู้กำหนดนโยบายควรเร่งพิจารณาสภาพปัญหาโดยด่วน และกำหนดแนวทางการรับมือประเด็นเหล่านี้ที่กำลังทวีความสำคัญในปัจจุบันและอนาคต

- ในประเด็นที่ 16.2 (การละเมิดสิทธิมนุษยชน) เป็นประเด็นที่มีผลกระทบทั้งทางเศรษฐกิจสังคม โครงการที่เกิดขึ้นยังเป็นโครงการฉาบฉวยที่ไม่มีบทบาทในการช่วยคุ้มครองสิทธิอย่างแท้จริง ต้องเร่งสร้างความเข้าใจในแก่นความคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับคนทุกระดับ ที่ผ่านมามีคดีละเมิดสิทธิมนุษยชนและการบังคับให้เป็นบุคคลสูญหายเกิดขึ้นมากแต่ไม่ได้รับความกระจ่าง จึงต้องเร่งผลักดันให้สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาการปกครองที่โปร่งใส ตรวจสอบได้
- ส่วนประเด็นที่ 16.3 (ดัชนี คอรัปชันไทย แย่แย่) ผู้เชี่ยวชาญชี้ว่าระบบของภาครัฐมีความเสี่ยงทำให้เกิดการคอร์รัปชันได้ง่าย ประกอบกับวัฒนธรรมระบบอุปถัมภ์และผู้ควบคุมกฎหมายไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างจริงจัง ยังขาดมาตรการแก้ไขที่ชัดเจนรวมถึงไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชน ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญกับการใช้เทคโนโลยีจัดรูปแบบการดำเนินการของรัฐใหม่ให้สามารถตรวจสอบได้ง่าย พัฒนาระบบการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมเสรีภาพของสื่อและสนับสนุนกลไกการซักถามตรวจสอบการดำเนินการของรัฐโดยภาคประชาชน

กลุ่มที่ 2 ผลกระทบสูง-สูงมาก และความพร้อมปานกลาง ได้แก่ ประเด็นที่ 16.1 (คดีฆาตกรรมในประเทศไทย มีแนวโน้มลดลง), 17.1 (ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนช่วยในการพัฒนา และวางนโยบายต่าง ๆ) และ 17.2 (คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ) ผู้กำหนดนโยบายควรให้ความสำคัญ ตรวจสอบ

- สำหรับประเด็นที่ 16.1 (คดีฆาตกรรมในประเทศไทยมีแนวโน้มลดลง) ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าอัตราการเกิดคดีฆาตกรรมเพียงอย่างเดียวไม่ได้สะท้อนสถานการณ์ภาพรวมของอาชญากรรม ที่สำคัญอาจไม่ได้เป็นสะท้อนความปลอดภัยในชีวิต นอกจากนี้มีแนวโน้มที่ความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมและตัวเจ้าหน้าที่รัฐของประชาชนตกต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้กำหนดนโยบายควรพิจารณาตัวชี้วัดความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยในชีวิตอื่นประกอบด้วย และเร่งสร้างความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการลดอาชญากรรม
- ในประเด็นที่ 17.1 (ภาครัฐสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนช่วยในการพัฒนา และวางนโยบายต่าง ๆ) ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า การดำเนินการที่ผ่านมายังเป็นเพียงการสนองนโยบายแต่ยังไม่มีผลนำไปปฏิบัติจริง ผู้ดำเนินการจึงควรให้พัฒนากลไกเพื่อรับฟังความเห็นที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย แล้วนำความคิดเห็นที่ได้ไปใช้จริง นอกจากนี้ยังต้องให้การสนับสนุนด้านข้อมูลแก่ประชาชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน สามารถเข้าถึงได้ และสื่อสารอย่างตรงไปตรงมา

- ประเด็นที่ 17.2 (คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ) ผู้เชี่ยวชาญชี้ว่าวัฒนธรรมอาวูโชนิยมและระบบอุปถัมภ์เป็นเครื่องกีดกันการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ ผู้กำหนดนโยบายควรเพิ่มช่องทางและโอกาสให้คนกลุ่มนี้เข้ามามีบทบาทตัดสินใจอย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่คนรุ่นใหม่จะได้รับผลกระทบ ส่งเสริมให้เยาวชนได้ฝึกฝนทักษะและเรียนรู้ร่วมกับผู้มีประสบการณ์ ตั้งแต่ประถมวัย เป็นต้น

กลุ่มที่ 3 ผลกระทบปานกลางค่อนข้างสูง และประเทศไทยมีความพร้อมปานกลาง คือ ประเด็นที่ 16.4 (ปัญหา Fake News ในสังคมไทย) ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า Fake News เป็นปัญหารองของปัญหาการสร้าง Digital Literacy และการเสฟสื่ออย่างมีวิจารณญาณมากกว่าการเข้ากำหนดควบคุม อันเป็นประเด็นที่ผู้กำหนดนโยบายควรเร่งให้ความสำคัญโดยด่วน การบังคับใช้กฎหมายที่มีต้องทั่วถึงและเป็นธรรม นอกจากนี้ยังสมควรสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อรับมือปัญหาที่เกี่ยวข้องด้วย

บทที่ 8

การดำเนินงานค้นหาความต้องการทางสังคมและเศรษฐกิจ ระดับพื้นที่

8.1. บทนำ

นอกเหนือจากการดำเนินการค้นหาความต้องการทางสังคมตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในระดับชาติดังที่ได้เสนอไปในบทก่อนหน้านี้แล้ว โครงการนี้ยังได้มีการทำงานร่วมกับนักวิชาการในระดับภาคเพื่อจัดทำการสำรวจความต้องการทางสังคมและเศรษฐกิจระดับภาคและกลุ่มจังหวัดขึ้นด้วย โดยมีมุ่งหมายให้กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่เพิ่มระดับการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (วนน.) ของประเทศ ให้มีปัจจัยนำเข้าการจัดทำนโยบายที่มาจากระดับพื้นที่ด้วยนั่นเอง

ในการจัดกระบวนการดังกล่าว หน่วยวิเคราะห์หลักคือระดับกลุ่มจังหวัด ซึ่งแบ่งออกเป็น 18 กลุ่มจังหวัดตามการแบ่งของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) แต่เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปได้ในทางปฏิบัติและสอดคล้องกับข้อจำกัดด้านงบประมาณและกำลังคน การทำงานจริงจึงถูกแบ่งเป็น 6 ภาคแทนซึ่งครอบคลุม 18 กลุ่มจังหวัด ซึ่ง 6 ภาคประกอบด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคใต้ และภาคใต้สามจังหวัดชายแดน

ก่อนที่จะมีสถานการณ์โควิด-19 และมาตรการล็อกดาวน์ช่วงกลางเดือนมีนาคม 2563 การค้นหาความต้องการทางสังคมและเศรษฐกิจระดับพื้นที่ที่ต้องการใช้กระบวนการ Foresight ได้มีรูปแบบมาเพื่อค้นหาความต้องการของสังคมระดับชาติและระดับพื้นที่ ซึ่งจำเป็นต้องมีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการโดยใช้กระบวนการ Foresight กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภูมิภาคนั้นทุกกลุ่มเพื่อร่วมกันระบุประเด็นความยั่งยืนที่สำคัญของพื้นที่ ภาพอนาคตที่อยากเห็นในประเด็นนั้น ๆ และช่องว่างองค์ความรู้ที่ต้องการเพื่อบรรลุภาพอนาคตนั้น อย่างไรก็ตามหลังจากสถานการณ์โควิด-19 มีความรุนแรงมากขึ้น ประกอบกับมาตรการล็อกดาวน์และการประกาศใช้พระราชกำหนดในสถานการณ์ฉุกเฉิน การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการจึงไม่สามารถดำเนินการได้ และการดำเนินการจะเป็นการสร้างความเสี่ยงให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โครงการจึงเปลี่ยนแนวทางการทำงานเพื่อให้เหมาะกับสถานการณ์โควิด-19 เพื่อให้ทันกับความต้องการข้อมูลเพื่อไปจัดทำแผนวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม ในปีงบประมาณ 2565

บทนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของกระบวนการทำงานในส่วนของการค้นหาความต้องการทางสังคมและเศรษฐกิจระดับภาคที่มีการปรับให้เหมาะกับสถานการณ์โควิด-19 แล้ว และความก้าวหน้าล่าสุดของการดำเนินการ

8.2. แผนการดำเนินงานค้นหาความต้องการทางสังคมเศรษฐกิจระดับภาค

8.2.1. ขอบเขตของการศึกษา

โครงการฯ ในระดับภูมิภาคมีจุดประสงค์หลักก็คือการค้นหาความต้องการทางสังคมเศรษฐกิจในพื้นที่สู่การวางแผนวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ปีงบประมาณ 2565 โดยมีขอบเขตการศึกษาดังนี้:

1. สํารวจสถานการณ์ของภาคโดยการสํารวจฐานข้อมูลทางสถิติ แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ รายงานและแผน/นโยบายด้านต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. สํารวจสัญญาณทางสังคมในพื้นที่ผ่านการทบทวนวรรณกรรมทั้งที่เป็นวิชาการและไม่ใช่วิชาการ (เช่น รายงานภาคประชาสังคม ข่าวท้องถิ่น การค้นคําสําคัญที่มีการค้นใน Search engine ฯลฯ)
3. ระบุประเด็นสําคัญของภาคโดยอาศัยกระบวนการสํารวจด้วยแบบสอบถามตามวิธีการ Delphi โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญในระดับกลุ่มจังหวัดประมาณกลุ่มละ 25 คน ตามกรอบ SDGs = 5P+1T (People-สังคม, Prosperity-เศรษฐกิจ, Planet-สิ่งแวดล้อม, Peace-สันติภาพ/สิทธิมนุษยชน/ประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลภาครัฐ, Partnership-ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา, Technology-องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม)
4. วิเคราะห์ผลกระทบของประเด็นสําคัญในอนาคตของพื้นที่ในระยะสั้น กลาง และยาว
5. วิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจํากัดของการพัฒนาพื้นที่
6. สํารวจและวิเคราะห์สถานะความรู้ ผู้เล่นสําคัญ และระบบนิเวศด้านความรู้ (ระบบที่ช่วยสนับสนุนการผลิตความรู้และการใช้ความรู้) ของประเด็นสําคัญในพื้นที่

8.2.2. คณะทํางาน

โครงการนี้ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากนักวิชาการและหน่วยงานทางวิชาการในแต่ละภาคที่เคยทํางานกับทาง สกสว. คณะทํางานทั้ง 6 คณะเป็นทีมที่มีประสบการณ์ทํางานกับฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่นของ สกสว. มาก่อน เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในภูมิภาคมากพอที่จะทําให้เราเข้าถึงผู้เชี่ยวชาญทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และภาควิชาการ

รายชื่อคณะกรรมการระดับภาคทั้ง 6 คณะประกอบด้วยคณะบุคคลตามที่แสดงในตารางที่ 8.1

ตารางที่ 8.1 รายชื่อคณะกรรมการระดับภาคทั้ง 6 ภาค

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	สถาบัน	รายละเอียดการติดต่อ
ภาคเหนือ			
1	ดร.สมคิด แก้วทิพย์ (หัวหน้าทีม)	วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ โจ้	โทรศัพท์ 0801330005 อีเมล kaewthipsomkid@gmail.com
2	ผศ.ดร.เกศสุตา สิทธิสันติกุล	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้	โทรศัพท์ 0856157858 อีเมล ktieng71@hotmail.com
3	ผศ.ดร.สุวิ خان พัฒนาไพร วัลย์	วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนคร รินทรวิโรฒ ตาก	โทรศัพท์ 0898517316 อีเมล chipakayaw@yahoo.com
ภาคกลาง			
1	ดร.เดชรัต สุขกำเนิด (หัวหน้าทีม)	11/4 ซอยดวงทอง ถ.บางกรวย-ไทรน้อย ต.บางรักใหญ่ อ.บางบัวทอง จ.นนทบุรี 11110	โทรศัพท์ 0897721388 อีเมล tonklagroup@yahoo.com
2	นายนาวัน โสภากุมิ	443/33 บ้านธนารักษ์ ซ.รัตนธิเบศร์ 6 ต.บางกระสอ อ.เมือง จ.นนทบุรี	โทรศัพท์ 0951652693 อีเมล navinpang@yahoo.com
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ			
1.	อ.ดร.อนิรุทธิ์ ผงคลี (หัวหน้าทีม)	คณะเกษตรและเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนครพนม	โทรศัพท์ 081-420-9270 อีเมล anirut.p@me.com
2.	ผศ.ดร.กัญญาณัฐ รัตนประ ภาธรรม	คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	โทรศัพท์ 081-050-0905 อีเมล kanyanat.r@mbs.msu.ac.th
3.	นายภาณุพงศ์ ภิรมย์การ	กองนโยบายและแผน มหาวิทยาลัยนครพนม	โทรศัพท์ 093-552-6525 อีเมล puchong@npu.ac.th
4.	นางสาววิริย์ วงศ์ณรัตน์	หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยนครพนม	โทรศัพท์ 085-055-9777 อีเมล weeree.candy@gmail.com
5.	นางสาวพรพิมล ควรรณสุ	กองบริหารงานวิจัยและบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยนครพนม	โทรศัพท์ 089-715-7632 อีเมล pornpimon.kavan@gmail.com
ภาคตะวันออก			
1.	รศ.ดร.ดวงพร ภู่มะกา	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	โทรศัพท์ 089-499-9015 อีเมล duangpornpupaka@gmail.com
2.	ผศ.ดร.พิชญ์สินี อริยธนก ดวงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	โทรศัพท์ 099-323-9559 อีเมล pitchayasinee.ari@gmail.com
3.	ดร.จตุพร อรุณกมลศรี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ตะวันออก	โทรศัพท์ 081-699-6803 อีเมล jutaporn2004@yahoo.com
4.	รศ.ดร.นฤมล ธนาคันต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์	โทรศัพท์ 081-683-4464 อีเมล narumol@vru.ac.th

ลำดับ	ชื่อ-นามสกุล	สถาบัน	รายละเอียดการติดต่อ
5.	คณบดีทุกคณะในสังกัด มหาวิทยาลัยราชภัฏราช นครินทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	
ภาคใต้			
1	รศ.ดร.พรพันธุ์ เขมคุณาศัย (หัวหน้าทีม)	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ	โทรศัพท์ 0898706212 อีเมล k.khemakhunasai@gmail.com
2	อาจารย์วิณา ลีลาประเสริฐ ศิลป์	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ	โทรศัพท์ 0937546060 อีเมล weena.leela@gmail.com
3	อาจารย์อรรถพงษ์ เขียวแกร	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ	โทรศัพท์ 0945937089 อีเมล
4	อาจารย์อรศิริ	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ	โทรศัพท์ 0880080687 อีเมล
5	ผศ.ดร.เก็ถวา บุญปรากร	คณะ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่	โทรศัพท์ 0862971458 อีเมล kettawa@hotmail.com
6	ผศ.ดร.กรุณา แดงสุวรรณ	คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา	โทรศัพท์ 0844070520 อีเมล karuna.ore@gmail.com
7	นางสาวรัตติกา กุหลาบวร รณ	คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยทักษิณ	โทรศัพท์ 0942101637 อีเมล gf.rattika@gmail.com
ภาคใต้ชายแดน			
1	ผศ.ดร.แพร ศิริศักดิ์ดำเกิง (หัวหน้าทีม)	คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร	โทรศัพท์ 089-4995141 อีเมล s_prae@yahoo.com
2	อาจารย์เอกรินทร์ ต่วนศิริ	คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี	โทรศัพท์ 089-4621749 อีเมล ekkarin.t@gmail.com
3	อิชาน เจาะแฉ		โทรศัพท์ 095-8928363 อีเมล ihsanewae@gmail.com

8.2.3. การเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน

ก่อนวิกฤติ COVID-19		ในวิกฤติ COVID-19: ปรับกระบวนการให้การ เดินทางและลดการรวมตัว พบปะกันของผู้คนจำนวนมาก	
การสำรวจสถานการณ์ ระดับภาค	สำรวจแผน/ข้อมูลสถิติ	การสำรวจสถานการณ์ ระดับภาค	สำรวจแผน/ข้อมูลสถิติ
การสำรวจสถานการณ์ ระดับกลุ่มจังหวัด	workshop	การสำรวจสถานการณ์ ระดับกลุ่มจังหวัด	เพิ่มเติมข้อมูลระดับกลุ่มจังหวัด สำรวจสัญญาณทางสังคม (Social Signal)
การหาประเด็นสำคัญของพื้นที่ (Critical Issues)	workshop	การหาประเด็นสำคัญของพื้นที่ (Critical Issues)	กระบวนการ Delphi/SWOT/3H
การกำหนดอนาคตที่ต้องการร่วมกัน (Foresight)	workshop	การกำหนดอนาคตที่ต้องการร่วมกัน (Foresight)	workshop
การสำรวจสถานะและ Gap ด้านความรู้ และระบบ นิเวศ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อไปสู่อนาคตที่ต้องการ	สำรวจองค์ความรู้/หาข้อมูล	การสำรวจสถานะและ Gap ด้านความรู้ และระบบ นิเวศที่เกี่ยวข้อง เพื่อไปสู่อนาคตที่ต้องการ	สำรวจองค์ความรู้/หาข้อมูล

ภาพที่ 8.1 สรุปการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงานก่อนวิกฤติโควิด-19 มีขั้นตอนดังนี้:

1. **การสำรวจสถานการณ์ระดับภาค:** ในขั้นนี้เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนของ สกสว. จะช่วยในการการเตรียมข้อมูลสถานการณ์สำคัญระดับพื้นที่ โดยอาศัยกรอบแนวคิดที่อยู่บนฐานของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ขององค์การสหประชาชาติที่ประกอบด้วยเป้าหมาย 17 เป้าหมาย และสามารถแบ่งเป้าหมายดังกล่าวออกได้เป็น 5 ด้านคือ กลุ่มเป้าหมายด้านสังคม (People) กลุ่มเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ (Prosperity) กลุ่มเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม (Planet) กลุ่มเป้าหมายด้านสันติภาพ สิทธิมนุษยชนและความยุติธรรม (Peace) และกลุ่มเป้าหมายด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนาภายในและระหว่างประเทศ (Partnership) ทาง สกสว. เสนอเพิ่มอีก 1 ด้านคือด้านเทคโนโลยี องค์กรความรู้ และนวัตกรรม (Technology) รวมเป็น 6 ด้าน รวมเรียกว่ากรอบ 5P1T
 - 1.1. ข้อมูลที่ใช้จัดทำสถานการณ์ในเบื้องต้นเป็นข้อมูลทางสถิติระดับกลุ่มจังหวัดที่มีอยู่ในระบบสถิติของประเทศไทย รวมไปถึงข้อมูลที่ถูกใช้ในการวางแผนกลุ่มจังหวัด แผนภาค และแผนปฏิรูปประเทศ และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นอกจากนี้ สถานการณ์ทางสังคมที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์ท้องถิ่น รายงานภาคประชาสังคม ความเห็นของกลุ่มเปราะบาง รวมถึงแนวโน้มที่ปรากฏสื่อสังคมออนไลน์ที่น่าสนใจ ที่สะท้อนความต้องการทางสังคมก็สามารถถูกเลือกนำมาใส่เป็นสถานการณ์ระดับภาคได้
 - 1.2. ข้อมูลดังกล่าวจะถูกจัดระเบียบลงไปในไฟล์ Excel ที่มีการแบ่งคอลัมน์เพื่อจัดระบบข้อมูล และ ข้อมูลดังกล่าวจะต้องถูกนำเสนอในการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในรูปแบบของแผนภาพเรดาร์หรือ Infographic เพื่อให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในขั้นตอนถัดไปสามารถเข้าใจสถานการณ์ระดับภาคได้ชัดเจน

2. **การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้วยกระบวนการ Foresight:** ขั้นตอนนี้เริ่มต้นด้วยการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเป็นไปเพื่อเตรียมการกับคณะทำงานระดับภาคเพื่อจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการสำหรับกระบวนการ Foresight ในแต่ละภาค จากนั้นคณะทำงานที่ผ่านการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อเตรียมการ จะเป็นเจ้าภาพในการการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในระดับพื้นที่เป็นระยะเวลา 2 วัน 2 คืนเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่จากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ช่วยตรวจสอบข้อมูลสถานการณ์พื้นที่ ช่วยจัดลำดับว่าประเด็นใดมีความสำคัญ จากนั้นจึงใช้กระบวนการ Scenario Planning และ Visioning ในการกำหนดภาพอนาคตที่ทุกคนอยากเห็นร่วมกันในประเด็นสำคัญนั้นของภาค
3. **การสำรวจสถานะและช่องว่างด้านความรู้และระบบนิเวศด้านความรู้เพื่อไปสู่อนาคตที่ต้องการ:** ขั้นตอนนี้ดำเนินการโดยคณะทำงานระดับภาคในการเขียนรายงานสรุปผลจากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการในขั้นที่ 2 แล้วจึงนำประเด็นสำคัญและอนาคตที่อยากเห็นร่วมกันมาเป็นประเด็นในการสำรวจสถานะและช่องว่างด้านความรู้และระบบนิเวศด้านความรู้เพื่อไปสู่อนาคตที่ต้องการ โดยอาศัยกรอบแนวคิดที่เรียกว่า TSRI Canvas ที่สกว. ประยุกต์ใช้จาก Canvas ภาคธุรกิจ

หลังจากเกิดวิกฤติโควิด-19 โครงการได้มีการปรับกระบวนการที่สำคัญคือขั้นตอนที่ 2 กระบวนการที่จะต้องจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทั้งหมดเนื่องจากไม่สามารถเดินทางและจัดงานที่คนมารวมตัวกันจำนวนมากได้ กระบวนการที่ถูกนำมาดำเนินการแทนคือการรวบรวมความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญโดยประยุกต์ใช้กระบวนการ Delphi

กระบวนการเดลฟาย (Delphi) เป็นกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญโดยมุ่งให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนมีอิทธิพลต่อกันน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ แต่มุ่งเน้นให้เป็นการ ปฏิสัมพันธ์กันทางความคิดให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ดังนั้นในกระบวนการนี้ผู้เชี่ยวชาญที่เข้าร่วมจะไม่ทราบว่าใครเข้าร่วมการสำรวจบ้างและไม่ทราบว่าความคิดเห็นที่ปรากฏเป็นความคิดเห็นของใคร เพื่อให้ทุกคนสามารถแสดงความเห็นได้เต็มที่โดยที่ไม่ถูกอิทธิพลด้านอื่นเข้าครอบงำ กระบวนการเดลฟายมักทำผ่านแบบสำรวจทั้งที่เป็นกระดาษและแบบฟอร์มออนไลน์ การทำแบบสำรวจแบบเต็มรูปแบบของกระบวนการเดลฟายมักดำเนินการหลายรอบ อาจมากถึง 4-5 รอบ แต่ในการประยุกต์กระบวนการเดลฟายในโครงการนี้ การสำรวจตามรูปแบบของกระบวนการเดลฟายถูกลดจำนวนลงเหลือเพียง 2 รอบและอาศัยการทำงานของคณะทำงานภาคมาทดแทนส่วนที่ไม่ได้ทำการสำรวจ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การศึกษาครั้งนี้เป็นการสำรวจความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญโดยประยุกต์ใช้กระบวนการ Delphi มากกว่าจะเป็นกระบวนการเดลฟายเต็มรูปแบบ

จำนวนผู้เชี่ยวชาญสำหรับการทำกระบวนการเดลฟายตกลงร่วมกันว่าจะให้มีจำนวนอย่างน้อย 20-25 คนต่อกลุ่มจังหวัด และควรจะมีการกระจายในด้านของภาคส่วนที่ผู้เชี่ยวชาญทำงานหรือมีประสบการณ์ และควรกระจายตัวในด้านที่เชี่ยวชาญตามกรอบ 5P1T ด้วย อย่างไรก็ตามในช่วงวิกฤติโควิด-19 แบบนี้และความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและทักษะที่เกี่ยวข้องที่ไม่เท่ากัน อาจทำให้บางพื้นที่ไม่สามารถติดต่อและได้รับความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญตามเงื่อนไขข้างต้นได้ ซึ่งก็ถือว่าเป็นข้อจำกัดของการศึกษาในสถานะข้างต้น

กระบวนการสำรวจเดลฟายทั้ง 2 รอบของระดับภาคมีรายละเอียดดังนี้

รอบที่ 1 ความคิดเห็นต่อสัญญาณและแนวโน้มที่ได้จากการกวาดประเด็น (Horizon Scanning): ในรอบนี้การสำรวจมุ่งหมายให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบข้อมูลสถานการณ์ภาคที่ทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนของ สกสว. ได้เตรียมไว้ สอบถามข้อมูลและความคิดเห็นเพิ่มเติมสำหรับประเด็นดังกล่าว โดยเฉพาะความเห็นเกี่ยวกับผลกระทบของประเด็นดังกล่าวต่อการพัฒนาของภาค และขอให้ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอประเด็นที่อาจยังไม่ได้ระบุลงไปสถานการณ์ระดับภาคเพื่อให้ประเด็นของภาคมีความครบถ้วน

รอบที่ 2 การหาประเด็นสำคัญของพื้นที่ (Critical Issues): ในรอบที่ 2 นี้ คณะทำงานภาคจะต้องสรุปผลการทำเดลฟายรอบที่ 1 แล้วนำประเด็นทั้งหมดมาให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยให้คะแนนเพื่อจัดลำดับความสำคัญของประเด็นสถานการณ์ระดับภาค โดยจำแนกเป็น 6 ด้านตามกรอบที่นำเสนอข้างต้น เป้าหมายของกระบวนการคือต้องการระบุประเด็นสำคัญ 1-3 ประเด็นในแต่ละด้านเพื่อให้ท้ายที่สุดประเด็นสำคัญที่จะนำไปสู่การกำหนดแผนวิสัยทัศน์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ของประเทศมีความสอดคล้องตามกรอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน

มิติที่ใช้ในการจัดลำดับความสำคัญประกอบด้วย มิติของผลกระทบ และมิติของความเร่งด่วน ผู้เชี่ยวชาญจะต้องช่วยให้คะแนนผลกระทบและความเร่งด่วน (เต็ม 10 คะแนน) ในแต่ละประเด็น จากนั้นในแต่ละประเด็นจะนำคะแนนผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ย ประเด็นที่มีความสำคัญสูงสุดคือประเด็นที่ได้ผลคูณของมิติผลกระทบกับมิติความเร่งด่วนสูงที่สุด หากมีประเด็นที่มีคะแนนซ้ำหรือใกล้เคียงกันมาก คณะทำงานระดับภาคจะต้องนำเหตุผลที่ผู้เชี่ยวชาญให้ทั้งจากรอบที่ 1 และรอบที่ 2 มาเปรียบเทียบกันแล้วคณะทำงานระดับภาคจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าประเด็นใดจะเป็นประเด็นที่สำคัญที่สุด อย่างไรก็ตามในกระบวนการ Delphi แบบเต็มรูปแบบนั้นจะต้องมีการสอบถามผู้เชี่ยวชาญผ่านแบบสำรวจหรือการสัมภาษณ์แทนที่จะเป็นการตัดสินใจของคณะทำงานระดับภาค แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาจึงไม่สามารถจัดให้มีการสำรวจในส่วนนี้เพิ่มเติมได้

นอกจากนี้คะแนนมิติความเร่งด่วนยังใช้ในการแบ่งประเด็นว่าประเด็นใดมีความเร่งด่วนมาก ปานกลางและน้อยอีกด้วย โดยกำหนดให้ประเด็นที่ได้คะแนน 1-3 เป็นประเด็นที่มีความเร่งด่วนน้อย คะแนน 4-7 เป็นประเด็นที่มีความเร่งด่วนปานกลาง และคะแนน 8-10 เป็นประเด็นที่มีความเร่งด่วนมาก อย่างไรก็ตาม

ประเด็นที่มีผลกระทบสูงแต่มีความเร่งด่วนในระดับปานกลางและน้อยอยู่ระหว่างการหาหรือว่าควรจะได้รับ ความสนใจหรือไม่มากนักน้อยเพียงใด

นอกเหนือจากการให้คะแนนกับผลกระทบและความเร่งด่วนแล้ว ผู้เชี่ยวชาญยังต้องช่วยให้คะแนนกับ ความเพียงพอของนโยบายและประสิทธิผลของนโยบายในการแก้ไขปัญหาหรือใช้ประโยชน์จากโอกาสที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ระดับภาค พร้อมทั้งช่วยระบุองค์ความรู้ และนวัตกรรมที่มีอยู่ และที่ยังมีช่องว่างต้องการ การพัฒนาอีกด้วย

หลังจากผ่านการทำสำรวจเดลฟายรอบที่ 2 แล้ว จึงเป็นการดำเนินการวิเคราะห์ของคณะทำงาน ระดับภาคที่จะต้องวิเคราะห์ผลกระทบระยะสั้น กลางและยาวของประเด็นสำคัญในพื้นที่ และวิเคราะห์ว่า สุดท้ายแล้วจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภัยคุกคามของพื้นที่ทั้งกลุ่มจังหวัดและภาคนั้นมีอะไรบ้างและนโยบาย ของรัฐได้ถูกใช้ประโยชน์หรือแก้ปัญหาประเด็นเหล่านี้ได้มากน้อยเพียงใด

ท้ายที่สุดคณะทำงานระดับภาคจะทำการวิเคราะห์ช่องว่างความรู้ที่มีอยู่โดยเน้นที่ประเด็นสำคัญที่ เลือกมานั้นเอง เดิมทีตามแผนได้ตกลงกันว่าจะมีการวิเคราะห์ระบบนิเวศความรู้ตามกรอบ TSRI Canvas อย่างไรก็ดีกระบวนการเดลฟายทั้ง 2 รอบและช่วงเวลาที่ค่อนข้างกระชั้น ทำให้คณะทำงานทุกภาคเห็นตรงกัน ว่าการวิเคราะห์ตามกรอบ TSRI Canvas อาจเป็นขอบเขตงานที่กว้างเกินกว่าที่จะทำในเวลาจำกัด ควรทำให้ งานนี้เน้นไปที่สถานการณ์ความต้องการด้านเศรษฐกิจและสังคมของพื้นที่ที่น่าจะเหมาะสมมากกว่ากับเวลาที่ จำกัด กำลังคนและงบประมาณ สิ่งที่พอจะทำได้ก็คือ คณะทำงานแต่ละภาคอาจสรุปประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญช่วย ตอบมาในกระบวนการเดลฟายรอบที่ 2 ซึ่งเปิดให้ระบุองค์ความรู้ที่มีอยู่ (Stock of Knowledge) และองค์ ความรู้ที่ขาด (Gap of Knowledge)

8.3. ผลการศึกษา

คณะทำงานของแต่ละภาคได้ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์แยกไว้แล้ว โดยในรายงานฉบับสมบูรณ์ของแต่ละภาคจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการและรายงานผลการศึกษาโดยละเอียดเอาไว้ สำหรับในรายงานฉบับนี้จะนำเสนอสาระสำคัญเพียงบางส่วนจากเล่มรายงานฉบับสมบูรณ์ของแต่ละภาคเท่านั้น และนำเสนอในส่วนของการสังเคราะห์เชิงกลยุทธ์ในระดับภาคเท่านั้น

ถึงแม้ว่าโครงการฯ จะมีความต้องการเดียวกัน นั่นก็คือการหาความต้องการทางสังคมและเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และผลิตงานวิจัยภายใต้ประเด็นงานวิจัยที่สนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คณะวิจัยแต่ละภาคมีอิสระในการปรับกระบวนการทำวิจัยภายใต้การปรึกษาหารือร่วมกับคณะทำงานส่วนกลาง ทั้งนี้เพราะบริบทเชิงพื้นที่รวมถึงการเข้าถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในแต่ละภูมิภาคมีศักยภาพและข้อจำกัดที่แตกต่างกัน ถึงกระนั้นคณะทำงานทุกภาคก็ยังคงดำเนินการศึกษาตามโครงสร้างหลักที่ตกลงกันไว้ กล่าวคือ การศึกษาจะต้องเริ่มต้นจาก (1) กระบวนการกวาดสัญญาณแนวนราบ (Horizon Scanning) เพื่อหาสัญญาณ (signal) และแนวโน้ม (trend) สำคัญ (2) การทำแบบสำรวจโดยผู้เชี่ยวชาญ ผ่านการใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi) แบบประยุกต์ จำนวน 2 รอบ (3) วิเคราะห์และระบุประเด็นความยั่งยืนที่สำคัญของพื้นที่ตามมิติความยั่งยืน (5P1T) โดยวิเคราะห์จากผลคะแนนผู้เชี่ยวชาญที่ให้เกี่ยวกับผลกระทบ (Impact) ความเร่งด่วน (Urgency) และ (4) ชี้ให้เห็นช่องว่างทางนโยบายและช่องว่างทางด้านความรู้ที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามการเขียนรายงานยังสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมของแต่ละภูมิภาคและความเชี่ยวชาญของคณะผู้วิจัย

ในบทนี้จะนำเสนอประเด็นสำคัญระดับพื้นที่ที่ผ่านการวิเคราะห์ของคณะทำงานระดับภาคมาเรียบร้อยแล้ว และพยายามนำเสนอยุทธศาสตร์ด้านความรู้ที่คณะทำงานภาคได้สังเคราะห์จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากกระบวนการ Delphi ทั้ง 2 รอบ

8.3.1. ภาคเหนือ

จากผลการวิเคราะห์ ของคณะทำงานภาค ประเด็นความยั่งยืนที่มีความสำคัญในภาคเหนือมีทั้งหมด 5 ประเด็น และข้อเสนอเกี่ยวกับช่องว่างด้านความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ดังนี้

- 1) การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรลดลง
- 2) ระบบเกษตรที่ไม่เอื้อต่อความมั่นคงทางอาหาร
- 3) ระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมและไม่ตอบสนองท้องถิ่น
- 4) ขาดการพัฒนากระบวนการเศรษฐกิจชุมชนบนฐานภูมิปัญญาวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ
- 5) ค่า PM ที่สูงต่อเนื่อง

8.3.1.1 การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรลดลง

การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรเป็นปัญหาของภาคเหนือโดยมีความเร่งด่วนมาก (8.25) และมีความเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน (8.82) แม้ความเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างจะอยู่ในระดับปานกลาง (7.19) รายงานสำมะโนการเกษตร พ.ศ.2556 ภาคเหนือ บ่งชี้ว่าการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรในพื้นที่ภาคเหนือมีเพียง 27.5 ล้านไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.6 ของเนื้อที่ทั้งประเทศ โดยจำแนกเป็นผู้ทำเกษตรในที่ดินตนเองร้อยละ 60.2 ทำเกษตรในที่ดินตนเองและผู้อื่นร้อยละ 17.6 และทำการเกษตรในที่ดินของผู้อื่นร้อยละ 22.2 อีกทั้งผู้ถือครองที่ดินมากกว่า 140 ไร่ขึ้นไปมีอยู่เพียงร้อยละ 0.6 ขณะที่ผู้ถือครองที่ดินต่ำกว่า 40 ไร่มีร้อยละ 27.1 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 44.7 ถือครองที่ดิน 10-39 ไร่ และร้อยละ 12.7 ถือครองที่ดิน 6-9 ไร่ ทั้งนี้มีการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกมากถึงร้อยละ 96.8 ส่วนการเลี้ยงปศุสัตว์มีร้อยละ 16.1 และเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดเพียงร้อยละ 4.0 จังหวัดที่มีผู้ถือครองที่ดินมากที่สุด คือ นครสวรรค์ในเนื้อที่ 3.6 ล้านไร่ รองลงมา คือ เพชรบูรณ์ในเนื้อที่ 2.8 ล้านไร่ สุโขทัย และเชียงราย ในเนื้อที่ 2.6 ล้านไร่ และ พิษณุโลกในเนื้อที่ 2.2 ล้านไร่ จังหวัดที่มีผู้ถือครองน้อยที่สุด คือ แม่ฮ่องสอนในเนื้อที่ 0.4 ล้านไร่ รองลงมา คือ ลำพูน และลำปาง ในเนื้อที่ 0.5 และ 0.9 ล้านไร่ ส่วนจังหวัดที่เหลือถือครองในเนื้อที่ระหว่าง 1-2 ล้านไร่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556)

มีการคาดการณ์แนวโน้มการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรจะลดลงเนื่องมาจากการขยายตัวของเมืองที่อยู่อาศัย กิจกรรมทางเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ธุรกิจการค้าที่ดิน การจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างไม่เป็นธรรมโดยเฉพาะเขตป่าสงวนและอนุรักษ์ รวมไปถึงปัญหาความไม่คุ้มค่าจากการทำเกษตร นอกจากนี้สาเหตุส่วนหนึ่งยังเกิดจากความด้อยประสิทธิภาพเชิงนโยบายด้านการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดการระบบสิทธิทำกินโดยเฉพาะเขตป่าอนุรักษ์ ข้อจำกัดทางกฎหมายที่ให้อิสระในการครอบครองที่ดินของคนทุกกลุ่ม ผลที่ตามมาคือ ผลผลิตทางการเกษตรและความมั่นคงทางอาหารของคนท้องถิ่นลดลงโดยเฉพาะข้าวที่เป็นอาหารหลัก ต้องมีการนำเข้าอาหารเพิ่มขึ้น รายได้ของเกษตรกรลดน้อยลง ค่า GDP ภาคเหนือต่ำลง เกิดปัญหาสังคม ความยากจน สุขภาพแย่ และสังคมวัฒนธรรมในชุมชนล่มสลาย

ตารางที่ 8.2 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรลดลง

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
-ความมั่นคงของสิทธิการใช้ที่ดิน ระบบการผลิตที่ลดการพึ่งพาส่งออก -ผลกระทบของ พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ 2562 ต่อชุมชนดั้งเดิม -การสำรวจสถานะการถือครองที่ดินของเกษตรกรที่ถูกกฎหมายเพื่อกำหนดแนวทางสร้างความมั่นคงในที่ดินทำกิน รวมถึงการถือครองที่ดินและทรัพยากรในระดับตำบล	-การออกแบบและวางแผนการจัดการการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างมีส่วนร่วม -การจัดทำฐานข้อมูล (Big data) เกี่ยวกับการถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ที่ดินระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการจัดสรรที่ดินเพื่อการเกษตรอย่างเป็นธรรม

● -ปัญหาการถือครองที่ดินและนโยบายการเข้าถึงการลงทุนของรายย่อย ● -ปัจจัยที่ทำให้การจัดการทรัพยากรชุมชนไม่เป็นธรรมหรือทำให้ข้อเสนอชุมชนไม่ถูกนำไปกำหนดนโยบาย ● -สิทธิชุมชนในการจัดการทรัพยากรเพื่อการพึ่งพาตนเอง ● -การแก้ปัญหาที่ดินของผู้ไร้ที่ทำกิน การจัดการการถือครองที่ดิน (การจำกัดการถือครองที่ดินของคนแต่ละกลุ่มอาชีพ) และการชะลอการเปลี่ยนของที่ดินเพื่อการเกษตร ● -การวิจัยเกี่ยวกับผลดีผลเสียของการสูญเสียที่ดิน ● -Digital Lending การจัดทำธนาคารที่ดิน ● -การพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมการเกษตรในพื้นที่จำกัด การสร้างมูลค่าเพิ่มจากสินค้าเกษตร การจัดการระบบตลาด/โลจิสติก การพัฒนารักษาโรคจากผลิตภัณฑ์การเกษตร การพิทักษ์สายพันธุ์พืชและสัตว์ท้องถิ่น ● -กระบวนการผลิตข้าวต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ และการเก็บและใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวท้องถิ่น	
--	--

8.3.1.2 ระบบเกษตรที่ไม่เอื้อต่อความมั่นคงทางอาหาร

ระบบเกษตรที่ไม่เอื้อต่อความมั่นคงทางอาหารของภาคเหนือเป็นประเด็นที่มีความเร่งด่วนมาก (8.23) และเป็นความเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนมาก (8.59) แม้จะเป็นความเร่งด่วนปานกลาง (7.57) ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่าเกษตรกรในพื้นที่ภาคเหนือต้องเผชิญกับปัญหาจากการทำเกษตรแบบไม่ยั่งยืนเรื่อยมา นโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริมเกษตรพาณิชย์เพื่อความเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่าการทำเกษตรแบบยังชีพส่งผลให้เกษตรกรส่วนใหญ่ปรับเปลี่ยนสู่การปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด และพืชพลังงาน เช่น อ้อย ทดแทนการปลูกข้าวและพืชอาหาร ผลที่ตามมา คือ เกิดการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อการเกษตรโดยเฉพาะในเขตป่าอนุรักษ์และมีการใช้สารเคมีอย่างหนักซึ่งก่อเกิดความเสื่อมโทรมของดินน้ำป่าจนผลผลิตตกต่ำและสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ อีกทั้งระบบเกษตรเชิงเดี่ยวยังนำมาซึ่งการผูกขาดระบบตลาดของพ่อค้าคนกลางและชาวจีนที่เป็นผู้กำหนดราคาลำไยในภาคเหนือตอนบน นอกจากนี้ยังมีการทำเกษตรในรูปแบบพันธะสัญญาที่ส่งผลต่อการทำลายป่าต้นน้ำและต้องอาศัยต้นทุนพันธุ์พืชและสัตว์และปัจจัยการผลิตจากภายนอกขณะที่รายรับไม่แน่นอน รวมทั้งเกษตรกรไม่ได้รับการส่งเสริมระบบการเกษตรในพื้นที่ป่าและการอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์ท้องถิ่นทั้งที่มีศักยภาพด้านการปลูกข้าว

และเกษตรปลอดภัย เกษตรกรจึงต้องเผชิญกับต้นทุนปัจจัยการผลิตที่สูงขึ้นขณะที่ผลผลิตและรายได้ตกต่ำ รายจ่ายสูงกว่ารายได้จากการใช้ชีวิตตามทุนนิยมเสรี ยิ่งไปกว่านั้นเกษตรกรนอกเขตชลประทานยังต้องเผชิญกับน้ำไม่เพียงพอในฤดูแล้งจนต้องจ่ายค่าสูบน้ำเพิ่มขึ้น เกษตรกรยังต้องจ่ายค่าแรงงานเพิ่มขึ้นจากการที่แรงงานครอบครัวเคลื่อนย้ายสู่เมืองโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ และจ่ายค่าเช่านาหลังขายที่นาไปโดยเฉพาะภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งสัมพันธ์กับปัญหาการถือครองที่ดินที่กล่าวถึงในหัวข้อก่อนหน้านี้

สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนความไม่มั่นคงทางอาหารที่ผูกโยงอยู่กับปัญหาในระบบการเกษตรที่เกิดจากหลายปัจจัย (ดูแผนภาพที่ 4-2) ได้แก่ การขายที่ดินเพื่อการเกษตรจากการขยายตัวของเมืองและกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรที่ไม่เป็นธรรม การผลิตที่ไม่คุ้มทุน ระบบการผลิตที่ไม่สอดคล้องกับภูมินิเวศ การจัดการตลาดที่ไม่เป็นธรรมและยึดโยงอยู่กับพ่อค้าคนกลางและภาคอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ชีวิตตามทุนนิยมเสรี อีกทั้งยังเผชิญกับข้อจำกัดด้านสิทธิในเมล็ดพันธุ์พื้นบ้าน การขาดความรู้ในการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์พื้นบ้านและความมั่นคงทางอาหาร การสร้างคนรุ่นใหม่ และกฎหมายส่งเสริมการใช้สารเคมี ผลกระทบที่ตามมา คือ การนำเข้าอาหารเพิ่มขึ้น การเสียดุลรายได้ เกษตรกรต้องแบกรับค่าใช้จ่ายด้านอาหารมากกว่าการพึ่งพาตนเองด้านอาหาร อย่างไรก็ตามยังมีโอกาสการพัฒนาความมั่นคงทางอาหารหลายประการ ได้แก่ นโยบายรัฐให้การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์และความมั่นคงทางอาหารแม้จะมีขาดการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจัง ภาคเหนือตอนล่างยังมีศักยภาพการปลูกข้าว ภาคเหนือตอนบนเป็นแหล่งพันธุ์กรรมข้าวพื้นเมืองในระบบไร่หมุนเวียน พืชผัก ไม้ผล เกษตรพอเพียง เกษตรพึ่งตนเอง เกษตรปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ ซึ่งสามารถพัฒนาเป็นครัวของโลกได้ มีเครือข่ายเกษตรกรรมยั่งยืนและเครือข่ายเกษตรกรคนรุ่นใหม่ ตารางที่ 8.4 แสดงถึงความรู้ที่มีอยู่ ช่องว่างความรู้ และข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

ตารางที่ 8.3 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นระบบเกษตรที่ไม่เอื้อต่อความมั่นคงทางอาหาร

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
● การบริหารจัดการระบบการผลิตแบบครบวงจร ● รูปแบบการเกษตรบนพื้นที่ลาดชัน และการปรับใช้เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับความรู้ท้องถิ่นด้านการเกษตร ● การสร้างองค์ความรู้ด้านการเกษตรของคนรุ่นใหม่ที่มีแนวโน้มกลับไปทำงานในพื้นที่จากผลกระทบโควิด-19 ซึ่งจะช่วยพัฒนาการเกษตรให้ดีขึ้น และเป็นโอกาสของการสร้างงานในท้องถิ่น	● -การสร้างความตระหนักของเกษตรกรต่อการทำเกษตรอย่างต่อเนื่องในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร ● -การพัฒนาฐานข้อมูลปัจจัยการผลิตของชุมชนสู่การกำหนดนโยบายการพัฒนาที่สอดคล้องกับทรัพยากรในท้องถิ่น ● -การสร้างพื้นที่อาหารปลอดภัยและความมั่นคงทางอาหารเพื่อสร้างความตระหนักต่อการรักษาที่ดิน

● การศึกษาสถานการณ์แรงงานภาคการเกษตรในโรงงานอุตสาหกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดของภาคเกษตรในครัวเรือน	● -การสร้างนวัตกรรมความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารและเกษตรกรรมยั่งยืน การค้นหาคุณค่าของเกษตรผสมผสานและวนเกษตรวิถีดั้งเดิม ● -การขยายแนวทางการขับเคลื่อนความมั่นคงทางอาหารโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ● -การจัดการเกษตรกรรมยั่งยืนแบบครบวงจร ● -การส่งเสริมการเกษตรแบบพอเพียงเพื่อความมั่นคงทางอาหาร ● -การจัดการดินน้ำป่าเพื่อการเกษตร และส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างยั่งยืน ● -การปรับตัวต่อปัญหาภัยแล้งและภัยพิบัติเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ● -การให้ความรู้การทำเกษตรในพื้นที่จำกัด ● -การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ความรู้ และนวัตกรรมด้านการผลิตและการตลาด
--	---

8.3.1.3 ระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมและไม่ตอบสนองท้องถิ่น

ระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมและไม่ตอบสนองท้องถิ่นเป็นประเด็นเร่งด่วนมาก (8.30) ของภาคเหนือ และเป็นความเร่งด่วนมากของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน (8.82) แม้ความเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างจะอยู่ระดับปานกลาง (7.33) ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่า นโยบายด้านการศึกษายังการส่งเสริมความเท่าเทียมและการตอบสนองท้องถิ่นให้ทั่วถึงเนื่องจากการมุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาในระบบมากกว่านอกระบบหรือการศึกษาตามอัธยาศัย เน้นการจัดการศึกษาแบบแยกส่วนและมีแนวคิดการรวมศูนย์มากกว่าการกระจายอำนาจการศึกษาและสร้างการมีส่วนร่วมในท้องถิ่น มีการยุบโรงเรียนในหมู่บ้านด้วยเกณฑ์ชี้วัดด้านจำนวนนักศึกษาและการใช้งบประมาณ เน้นการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางมากกว่าหลักสูตรเฉพาะท้องถิ่นจนทำให้ขาดเนื้อหาที่สอดคล้องกับบริบทสังคมและชุมชนเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง เช่น การจัดการทรัพยากรโดยชุมชน บริบทคนพื้นที่สูง อีกทั้งมีการใช้กฎระเบียบและตัวชี้วัดด้านการศึกษาที่เป็นมาตรฐานกลางเฉพาะในระบบเท่านั้นซึ่งเน้นการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นคะแนนมากกว่าเน้นการเรียนรู้จากการปฏิบัติหรือชีวิตจริง ขาดการสนับสนุนการจัดการหลักสูตรการเรียนรู้อย่างบูรณาการและมีส่วนร่วมซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการเข้าถึงความรู้และการสร้างการเรียนรู้และขาดการพัฒนาคนในท้องถิ่นให้เป็นครูและบุคลากรด้านการศึกษา

สิ่งเหล่านี้นำมาซึ่งค่านิยมการแข่งขันด้านคะแนนมากกว่าการเรียนรู้ และค่านิยมการส่งบุตรเข้าเรียนในระบบเพื่อความมั่นคงในการประกอบอาชีพ อีกทั้งเป็นการผลักดันให้คนออกจากท้องถิ่นเพื่อหางานทำหลังจบการศึกษามากกว่าการสร้างโอกาสในการทำงานในท้องถิ่นขณะที่อาชีพรองรับไม่เพียงพอต่อปริมาณผู้จบ

การศึกษา คนรุ่นใหม่ยังขาดความเข้าใจจากเหง้า/ภูมินิเวศ/ภูมิปัญญาของท้องถิ่นซึ่งจะช่วยสร้างจิตสำนึกท้องถิ่น แล้วกลับไปประกอบอาชีพและพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในท้องถิ่น นอกจากนี้ในพื้นที่ห่างไกล การคมนาคมเข้าถึงยาก และฐานะยากจนโดยเฉพาะคนชนเผ่าและผู้ด้อยโอกาส ยังขาดโอกาสทางการศึกษา และเข้าไม่ถึงสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ กลายเป็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาระหว่างคนเมืองและคนชนบท ความเหลื่อมล้ำเหล่านี้จะยิ่งเพิ่มขึ้นในโลกยุคดิจิทัลและสถานการณ์โควิด-19 ที่ต้องการการเรียนการสอนแบบออนไลน์

อย่างไรก็ตามที่ผ่านมา มีหลายสถาบันการศึกษาและเครือข่ายนักวิชาการที่ดำเนินงานด้านการพัฒนาคน ส่งเสริมการเรียนรู้ชีวิตและพัฒนาทักษะอาชีพ อีกทั้งมีการขับเคลื่อนการศึกษาทางเลือกโดยเครือข่ายการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และองค์กรพัฒนาเอกชนที่ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา ซึ่งเป็นโอกาสของการพัฒนาระบบการศึกษาอย่างบูรณาการและมีส่วนร่วมโดยใช้ความต้องการของผู้เรียนเป็นพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างการศึกษาที่มีความเท่าเทียมและตอบสนองท้องถิ่นมากขึ้น ตารางที่ 8.5 แสดงถึงความรู้ที่มีอยู่ ช่องว่างความรู้ และข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

ตารางที่ 8.4 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียมและไม่ตอบสนองท้องถิ่น

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
-การเชื่อมโยงข้อมูลและจัดทำ Big Data ด้านการศึกษา -การวิจัยเชิงโครงสร้างและระบบการศึกษาเพื่อการบริหาร -การศึกษาอย่างเท่าเทียมโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน -การจัดการศึกษาที่สร้างจิตสำนึกรักบ้านเกิด รักเพื่อนมนุษย์ -และกระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล -การจัดระบบการศึกษารูปแบบใหม่ที่สอดคล้องกับการใช้ -ทรัพยากรให้เหมาะสมและการกระจายอำนาจ -การสร้างการเรียนรู้แบบ lifelong learning เพื่อเปิดโอกาส -ให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษา -การใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการปรับเนื้อหาใน -หลักสูตรการเรียนออนไลน์ -การศึกษาทางเลือกกับความมั่นคงของชีวิตและปัญหาความ -เหลื่อมล้ำทางการศึกษา -การสร้างการเรียนรู้จากการค้นคว้าด้วยตนเองและการ -ประเมินตนเองโดยมีครูให้คำแนะนำ -การศึกษาเกี่ยวกับความสุขจากการเรียน -การศึกษาของชนเผ่าพื้นเมือง แนวคิด Inclusive education และการศึกษาทวิภาษาและพหุภาษา	-การส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อ -การศึกษา -การขยายและเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาในพื้นที่ -ห่างไกลและคนด้อยโอกาส -การกระจายอำนาจการศึกษาสู่ท้องถิ่น และส่งเสริมการ -มีส่วนร่วมในการศึกษาโดยคนท้องถิ่น -การพัฒนาทักษะชีวิตและเทคโนโลยี/การพัฒนา -หลักสูตรเพื่อชีวิต/การสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ/ -การสร้างความมั่นคงทางอาหาร การสร้างกระบวนการ -เรียนรู้ให้กับเด็กโดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาส - การเน้นการจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้โดยชุมชน (หลักสูตรท้องถิ่น) - การศึกษาชุมชนบนฐานการวิจัยเพื่อชุมชน -การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนทุกด้านนอกจากทักษะทาง -ปัญญาในโรงเรียนโดยการพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อให้เห็น -ความสำคัญของอาชีพท้องถิ่น และสร้างรายได้ด้วยอาชีพ -สุจริต

	-การส่งเสริมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และรับรองการศึกษาทางเลือกและการศึกษานอกระบบเพื่อสร้างโอกาสการประกอบอาชีพ
--	---

8.3.1.4 ขาดการพัฒนากระบวนการเศรษฐกิจชุมชนบนฐานภูมิปัญญาวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ

การขาดการพัฒนากระบวนการเศรษฐกิจชุมชนบนฐานภูมิปัญญาวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติเป็นประเด็นเร่งด่วนมาก (8.18) ของพื้นที่ภาคเหนือ และเป็นความเร่งด่วนมากของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน (8.44) แม้ความเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างจะอยู่ระดับปานกลาง (7.44) ในภาพรวมเศรษฐกิจภาคเหนือมีบทบาทด้านอุตสาหกรรมน้อยแต่มีจุดเด่นด้านหัตถกรรมและการแปรรูปรวมทั้งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมโดยเฉพาะภาคเหนือตอนบน ผลิตภัณฑ์มวลรวมฯ แบบลูกโซ่อยู่ระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ แต่กลุ่มภาคเหนือตอนบน 1 และ 2 มีค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงที่สุดตามลำดับ และอยู่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ 2 อีกทั้งภาคเหนือยังได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับความเจริญและการเชื่อมโยงเศรษฐกิจกับภูมิภาคต่างๆ และกลุ่มอนุภาคน้ำโขงที่ครอบคลุมการค้าชายแดน อย่างไรก็ตามการเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจมหภาคและการวัดการเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยค่า GDP สะท้อนภาพช่องว่างคนรวยกับคนจน การกระจายรายได้ที่ไม่ทั่วถึง ความยากจน การจัดสรรและบริหารจัดการทรัพยากรที่ไม่เป็นธรรมโดยเฉพาะบนพื้นที่สูงและห่างไกล ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วเศรษฐกิจชุมชนเป็นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญ

แม้รัฐจะมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนบนฐานภูมิปัญญาวัฒนธรรมและทรัพยากร แต่ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนเท่าที่ควรจากการขาดการออกแบบระบบห่วงโซ่คุณค่าและระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในชุมชนให้หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทเฉพาะท้องถิ่น อีกทั้งโครงสร้างระบบเศรษฐกิจยังเป็นลักษณะผูกขาดการใช้ทรัพยากรและเอื้อต่อระบบทุนใหญ่ มีการส่งเสริมการผลิตและอาชีพและการเติบโตทางเศรษฐกิจในแบบเดียวกัน ประกอบกับปัญหาของระบบการศึกษาที่ไม่เอื้อต่อการสร้างงานและอาชีพในท้องถิ่น ปัญหาของระบบการผลิตที่ไม่แน่นอนและการตลาดที่ไม่เป็นธรรมในภาคการเกษตร ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ข้อจำกัดของกฎหมายที่ไม่เอื้อต่อพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานภูมิปัญญาวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ และจำกัดสิทธิการเข้าถึงและจัดการทรัพยากรโดยชุมชน

ดังนั้นรัฐควรมุ่งพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนบนฐานภูมิปัญญาวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติโดยการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการใช้ความรู้/การจัดการในการปรับตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจตกต่ำฉับพลันและต่อเนื่อง พัฒนาการจัดสรรทรัพยากรและบริหารจัดการใช้ประโยชน์ที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพของชุมชนอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน รวมทั้งขยายโอกาสทางการค้าและเชื่อมโยงเครือข่ายออนไลน์ และพัฒนาตัวชี้วัดเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากภาคเหนือมีจุดเด่นของระบบนิเวศ ความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ และทุนทางสังคมวัฒนธรรมของชุมชนที่สามารถนำไปสู่การสร้างรายได้และฐานเศรษฐกิจ

รวมทั้งมีศักยภาพในการเชื่อมโยงฐานเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างหลากหลาย เช่น การท่องเที่ยว การผลิตอาหาร และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ตารางที่ 8.6 แสดงถึงความรู้ที่มีอยู่ ช่องว่างความรู้ และข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

ตารางที่ 8.5 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการพัฒนากระบวนเศรษฐกิจชุมชนบนฐานนิเวศวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
-การสร้างงานหรือประกอบการในพื้นที่โดยใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรท้องถิ่น -บทบาทของเยาวชนในระบบเศรษฐกิจโดยเฉพาะการจัดการตลาดแบบใหม่ -ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนชนเผ่ากับเศรษฐกิจหลายประเภท และการสร้างนวัตกรรมการประกอบอาชีพตามประเพณีและโอกาสทางการตลาด -การพัฒนาเศรษฐกิจโดยชุมชนบนฐานนิเวศวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ และผลกระทบจากนโยบายรัฐต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนพื้นที่สูง -การขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อให้ชุมชนสามารถต้านทานสถานการณ์ภายนอกและพึ่งพาตนเองได้ -การจัดการน้ำของชุมชนที่เชื่อมโยงกับคุณภาพชีวิตเศรษฐกิจชุมชนและความมั่นคงในครัวเรือน	-การสนับสนุนการจัดการเศรษฐกิจและสวัสดิการโดยชุมชน รวมทั้งสร้างการเรียนรู้ในการปรับตัวและใช้ความรู้ในการจัดการเศรษฐกิจตนเองบนฐานนิเวศวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ -การสร้างเครือข่ายการจัดการเศรษฐกิจและตลาดที่เข้มแข็งเพื่อลดการผูกขาด -การส่งเสริมอาชีพและลดความเหลื่อมล้ำทางรายได้ -การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ความรู้ และนวัตกรรมเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ -การสร้างผู้ประกอบการคนรุ่นใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน - การสร้างระบบเศรษฐกิจที่มีความมั่นคงรอบด้าน เช่น ความมั่นคงของมนุษย์ อาหาร การเงิน ความรู้ เป็นต้น รวมทั้งระบบเศรษฐกิจเกื้อกูลภายใต้แนวคิดเศรษฐศาสตร์วัฒนธรรม

8.3.1.5 ค่า PM ที่สูงต่อเนื่อง

ค่า PM ที่สูงต่อเนื่องเป็นปัญหาของภาคเหนือโดยมีความเร่งด่วนมาก (8.75) และเป็นความเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนมาก (9.63) แม้ความเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างจะอยู่ระดับปานกลาง (7.31) ทั้งนี้เนื่องจากภาคเหนือตอนบนเป็นพื้นที่ที่เกิดไฟไหม้ป่ามากที่สุดและมีจุดความร้อนสูงสุดของประเทศระหว่างเดือนมกราคมถึงพฤษภาคมของทุกปี ในปี 2558 2559 และ 2560 จุดความร้อนเท่ากับ 4,406 จุด 5,851 จุด และ 2,471 จุด และในปี 2561 มีจำนวนจุดความร้อนสะสมทั้งหมด 4,722 จุด โดยพบมากที่สุดในจังหวัดตาก รองลงมา คือ แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ โดยกระจายอยู่ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติมากที่สุด รองลงมาคือพื้นที่อนุรักษ์ อีกทั้งยังรุนแรงขึ้นในปี 2562 จุดความร้อนสะสมทั้งหมด 10,217 จุด โดยพบมากที่สุดในจังหวัดเชียงราย รองลงมา คือ แม่ฮ่องสอน และเชียงใหม่ โดยพบมากในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและอนุรักษ์เช่นกัน สำหรับสาเหตุหลักของภาคเหนือการเกิดไฟป่าโดยเฉลี่ยระหว่างปี 2558-2560 มาจากการเก็บหาของป่าเฉลี่ยร้อยละ 66.80 การล่าสัตว์เฉลี่ยร้อยละ 16.17 การเผาไร่เฉลี่ยร้อยละ 12.70 และอื่นๆ ร้อยละ

5.69 เช่น ความประมาท/คึกคะนอง ความขัดแย้ง การทำไม้ นักท่องเที่ยว ร้อยละ 5.93 ในช่วงเวลาของการเกิดไฟป่านี้สัมพันธ์กับการเกิดหมอกควันและปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 10 ไมครอนต่อลูกบาศก์เมตร มีรายงานปี 2558 ถึง 2560 ว่า ภาคเหนือตอนบนมีวันที่ฝุ่นละอองเกินมาตรฐานจำนวน 42 วัน 61 วัน และ 38 วัน ตามลำดับ จำนวนวันเกินมาตรฐานสูงสุดอยู่ในลำปาง 84 วัน รองลงมาเป็นแม่ฮ่องสอน 65 วัน เชียงราย 64 วัน เชียงใหม่ 47 วัน ตาก 41 วัน พะเยา 40 วัน น่าน 33 วันแพร่ 31 วัน และลำพูน 19 วัน (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2561)

การเกิดไฟป่านี้สะท้อนการขาดประสิทธิภาพเชิงนโยบายด้านการบริหารจัดการป่า การขาดการส่งเสริมและการใช้ประโยชน์อย่างชาญฉลาดและยั่งยืนภายใต้ระบบนิเวศของป่า การไม่ยอมรับองค์ความรู้และวัฒนธรรมการจัดการดินน้ำป่าเพื่อยังชีพของท้องถิ่น การขาดการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการอย่างแท้จริง การขาดการแก้ปัญหาเชิงบูรณาการระหว่างหน่วยงานอย่างจริงจัง การแก้ปัญหาแบบรวมศูนย์ การบังคับใช้กฎหมายไม่เข้มงวด การส่งเสริมการปลูกพืชเชิงเดี่ยว และการสร้างความรู้ความเข้าใจในการจัดการทรัพยากรเชิงพื้นที่ ปัญหาฝุ่นละอองนี้ส่งผลด้านลบต่อสุขภาพ การท่องเที่ยว การดำรงชีพ เศรษฐกิจ และซ้ำเติมความยากจนรวมทั้งความขัดแย้งทางสังคมโดยเฉพาะคนเมืองและคนชนบท

แม้การแก้ปัญหาเหล่านี้จะมีข้อจำกัดด้านการแพร่กระจายของฝุ่นที่รวดเร็วและยากต่อการระบุแหล่งกำเนิดและควบคุม แต่มีศักยภาพในแง่ของการพัฒนาเทคโนโลยีการตรวจวัดคุณภาพอากาศ การสร้างเครือข่ายชุมชนด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและหมอกควันไฟป่า และองค์ความรู้เกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและการจัดการ ตารางที่ 8.7 แสดงถึงความรู้ที่มีอยู่ ช่องว่างความรู้ และข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

ตารางที่ 8.6 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นค่า PM ที่สูงต่อเนื่อง

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
-การป้องกันและแก้ไขปัญหาหมอกควันโดยความร่วมมือของชุมชนและทุกภาคส่วน -การสร้างความรู้ตระหนักต่อสุขภาพที่ดีจากการไร้ฝุ่นควัน -วิถีของคนพื้นบ้านกับปัญหาหมอกควัน -การกระจายอำนาจการจัดการที่ดินและทรัพยากรให้กับชุมชน -การวิจัยเพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาฝุ่น PM จากในและต่างประเทศเพื่อลดอคติและความขัดแย้งทางสังคมสู่การวางแผนการจัดการอย่างเป็นระบบ	-การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในเขตป่าเพื่อลดการเผาป่าเพื่อยังชีพ -การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ความรู้ และนวัตกรรมในการทำเกษตรที่ลดการเผาและการลดหมอกควันจากการเผาวัสดุทางการเกษตร -การสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อจัดการกับปัญหาหมอกควันข้ามแดน - การพัฒนาระบบการเกษตรยั่งยืนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่สามารถสร้างรายได้ที่มั่นคง -การส่งเสริมการกระจายอำนาจแก่ อบต. ในการจัดการกับไฟป่าและฝุ่น -การสร้างการมีส่วนร่วมกับประชาชนในการจัดการปัญหาฝุ่นเพื่อสร้างการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคน

8.3.2. ภาคกลาง

จากผลการวิเคราะห์ ของคณะทำงานภาค ประเด็นความยั่งยืนที่มีความสำคัญในภาคกลางมีทั้งหมด 13 ประเด็น จำแนกตามกรอบ 5P1T ตามรายชื่อหัวข้อด้านล่างนี้

People เป้าหมายด้านสังคม

- 1) ความยากจน
- 2) การถดถอยของภาคเกษตร
- 3) การเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ
- 4) ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา

Prosperity เป้าหมายด้านเศรษฐกิจ

- 1) การชะลอตัวทางเศรษฐกิจ
- 2) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

Planet เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม

- 1) มลพิษทางอากาศ
- 2) ภัยธรรมชาติ
- 3) คุณภาพน้ำจืด
- 4) การนำขยะกลับมาใช้ซ้ำน้อย

Peace ด้านสันติภาพ สิทธิมนุษยชน และความยุติธรรม

- 1) คดีอาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้น

Partnership เป้าหมายด้านความร่วมมือ ภายในประเทศและระหว่างประเทศ

- 1) การบริหารจัดการที่ดีของ อปท

Technology ประเด็นเทคโนโลยี องค์ความรู้และนวัตกรรม

- 1) การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้ประกอบการรายย่อย

ประเด็นข้างต้นมีรายละเอียด และข้อเสนอเกี่ยวกับช่องว่างด้านความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ดังนี้

8.3.2.1 ความยากจน

ความยากจนเป็นปัญหาสำคัญและเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 และภาคกลางตอนบน กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 โดยจังหวัดที่มีสัดส่วนประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจนสูง อันดับต้นๆ ได้แก่ ชัยนาท อ่างทอง กาญจนบุรีและสุพรรณบุรี มาตรการและนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของภาครัฐยังมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8.7 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นความยากจน

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- ความเปราะบางของฐานอาชีพของครัวเรือนยากจน - การเพิ่มขึ้นของค่าครองชีพในอนาคต - แนวทางการจัดสวัสดิการแบบบูรณาการสำหรับครัวเรือนยากจน	ระดับการสร้างอาชีพ - การวิเคราะห์ความอ่อนไหวและความเปราะบางของฐานอาชีพของคนจน เพื่อให้เข้าใจปัญหาข้อจำกัดของคนจน และหาทางแก้ไขความอ่อนไหว ความเปราะบางและความยากจน - การวิเคราะห์ความต้องการและกลไกสนับสนุนฐานอาชีพของครัวเรือนยากจน เพื่อพัฒนาโอกาสฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพของครัวเรือนยากจน ระดับการดูแลปัญหาค่าครองชีพ - การคาดการณ์แนวโน้มค่าครองชีพของคน - ความเปราะบางทางการเงินของครัวเรือนยากจน ระดับของการสร้างระบบสวัสดิการแบบบูรณาการ - สถานภาพการได้รับและความพอเพียงของระบบสวัสดิการของครัวเรือนยากจน - การออกแบบระบบสวัสดิการแบบบูรณาการ

8.3.2.2 การถดถอยของภาคเกษตร

การถดถอยของภาคเกษตร เป็นปัญหาสำคัญและเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางทุกกลุ่ม ภาคเกษตรของทุกกลุ่มจังหวัดในภาคกลางมีอัตราการขยายตัวในลักษณะถดถอย กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมาณผลมีอัตราการขยายตัวของภาคเกษตรติดลบมากที่สุดคือ รองลงมาคือ กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบน โดยจังหวัดที่มีอัตราการขยายตัวของภาคเกษตรติดลบมากที่สุด ได้แก่ อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา ปทุมธานี สุพรรณบุรีและนครปฐม สำหรับมาตรการและประสิทธิผลทางนโยบายของภาครัฐเพื่อรับมือกับประเด็นนี้อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8.8 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการถดถอยของภาคเกษตร

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- การคาดการณ์ราคาสินค้าเกษตร - พฤติกรรมการปรับตัวรับมือภัยแล้งและอุทกภัย - บทบาทของคนรุ่นใหม่ต่อภาคเกษตร ทั้งในกลุ่มเกษตรกรและผู้ประกอบการรุ่นใหม่	การจัดการทรัพยากร - การกำหนดผังเมืองและมาตรการคุ้มครองพื้นที่เกษตร - รูปแบบการจัดการน้ำในไร่นาและพื้นที่เพื่อรับมือภัยแล้งและอุทกภัย

○ การวิจัยเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผลผลิตทางการเกษตร ○ การออกแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและอาหาร ○ การวางผังเมืองและคุ้มครองพื้นที่เกษตร/พื้นที่ความมั่นคงทางอาหาร	การผลิต • รูปแบบการผลิตการเกษตรที่เพิ่มผลิตผลและความยั่งยืน • การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมทางการเกษตร • บทบาทของคนรุ่นใหม่ในภาคเกษตร การตลาด • รูปแบบและข้อจำกัดของการตลาดสมัยใหม่ • การคาดการณ์/เตือนภัยราคาสินค้าเกษตร • การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากสินค้าเกษตร • การออกแบบและพัฒนากาท่องเที่ยวเชิงเกษตร
---	---

8.3.2.3 การเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ

การเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ เป็นประเด็นเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล เป็นปัญหาคุคามสุขภาพที่สำคัญของภาคกลางหลายกลุ่มจังหวัด โดยกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 มีอัตราการเพิ่มของการป่วยสูงที่สุดในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง รองลงมาคือภาคกลางตอนล่าง 2 และภาคกลางตอนบน โดยจังหวัดที่มีอัตราการเพิ่มของการป่วยสูงที่สุด ได้แก่ สมุทรสงคราม นครนายก สิงห์บุรีและราชบุรี สำหรับมาตรการและประสิทธิผลทางนโยบาย ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8.9 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการเจ็บป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
○ การดูแลสุขภาพของตนเองด้วยวิธีการผลิตอาหารและสมุนไพร ○ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและวิถีชีวิตของประชาชนและผู้ประกอบการ ○ การพัฒนาระบบและรูปแบบการเฝ้าระวังและควบคุมโรค แบบมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับชุมชน จนถึงอำเภอ/จังหวัด ○ ผลกระทบของการใช้สารเคมีทางการเกษตร	○ ระบบการผลิต ได้แก่ การผลิตอาหารและสมุนไพรที่ช่วยป้องกันและลดความเสี่ยงในการเกิดโรค การลดการใช้สารเคมีทางการเกษตรในการผลิตอาหาร ○ พฤติกรรม/วิถีชีวิต ได้แก่ การศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์และแรงจูงใจในการสร้างสุขภาพเพื่อกระตุ้นให้ประชาชน ชุมชนและสังคมเปลี่ยนพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค ○ ระบบควบคุมโรค ได้แก่ ระบบเฝ้าระวัง/ควบคุมโรคแบบมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับชุมชน ○ ความรู้/การดูแลสุขภาพ ได้แก่ การศึกษาในประเด็น Health Literacy และประสิทธิผลการใช้สื่อเพื่อป้องกันและควบคุมโรค

8.3.2.4 ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา

ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา เป็นประเด็นสำคัญและเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 และกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 โดยจังหวัดในภาคกลางประเด็นปัญหานี้มาก ได้แก่ กาญจนบุรี สุพรรณบุรี และชัยนาท เป็นต้น ผู้เชี่ยวชาญทุกกลุ่มจังหวัดเห็นว่าประสิทธิผลของนโยบายในการรับมือกับปัญหานี้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น

ตารางที่ 8.10 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- ฐานข้อมูลของเด็กและเยาวชน - สาเหตุของการหลุดออกนอกระบบการศึกษา - การศึกษาทางเลือก การศึกษาวิชาชีพ - การเทียบเคียงคุณวุฒิ/มาตรฐานวิชาชีพ - การขับเคลื่อนความเสมอภาคทางการศึกษาแบบพหุภาคี - ความเท่าเทียมของคุณภาพทางการศึกษา	การมุ่งเป้าหมายไปที่กลุ่มเด็กและเยาวชน - ฐานข้อมูลเด็กและเยาวชน - สาเหตุของการออกนอกระบบการศึกษา - มาตรการสนับสนุนเด็ก/ครัวเรือนที่ด้อยโอกาส การพัฒนารูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย - การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการศึกษาทางเลือกแบบต่างๆ - การวิจัยและพัฒนาการเทียบเคียงคุณวุฒิ/วิชาชีพ การพัฒนาระบบการศึกษาแบบไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง - ผลสัมฤทธิ์ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา - การขับเคลื่อนความเสมอภาคทางการศึกษาแบบพหุภาคี - ระบบสวัสดิการเพื่อการศึกษา

8.3.2.5 การชะลอตัวทางเศรษฐกิจ

การชะลอตัวทางเศรษฐกิจ เป็นประเด็นปัญหาสำคัญและเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 และกลุ่มภาคกลางตอนล่าง 2 โดยกลุ่มจังหวัดภาคกลางที่อัตราการขยายตัวของ GRP ต่ำมาก ได้แก่ สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา สิงห์บุรีและลพบุรี เป็นต้น สำหรับประสิทธิผลของนโยบาย ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8.11 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการชะลอตัวทางเศรษฐกิจ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- มาตรการนำฝั่งจังหวัด/ฝั่งภาคไปสู่การปฏิบัติ - ฝั่งเมืองที่ดำเนินการโดยท้องถิ่น/พื้นที่เอง	ระดับชุมชน รูปแบบและมาตรการการสร้างงาน/อาชีพในชุมชน

○ กรอบกฎหมาย/ระเบียบการจัดรูปและการพัฒนาที่ดินเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ○ การพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม ○ การสร้างงาน/อาชีพระดับหมู่บ้าน/ชุมชน	○ การสร้างระบบเศรษฐกิจฐานรากระดับชุมชนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ระดับจังหวัด ○ การค้นหาและทบทวนโอกาสการพัฒนาของจังหวัด ○ การเลือก/พัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน ○ การจัดทำผังเมืองโดยคนในพื้นที่เอง ระดับภาค ○ มาตรการแปลงผังภาคไปสู่การปฏิบัติ ○ กฎหมาย/กฎระเบียบการลงทุนเพื่อจัดรูปและพัฒนาที่ดิน
--	--

8.3.2.6 ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เป็นประเด็นปัญหาสำคัญและเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ปริมณฑล และเป็นประเด็นสำคัญของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 โดยจังหวัดในภาคกลางที่สัมประสิทธิ์ความเหลื่อมล้ำทางรายได้สูง ได้แก่ ชัยนาท นครปฐม และสิงห์บุรี เป็นต้น ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าความเพียงพอและประสิทธิผลของนโยบายต่อประเด็นปัญหานี้อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8.12 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
○ ความสัมพันธ์ของความเหลื่อมล้ำในแต่ละมิติและในแต่ละพื้นที่ ○ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษเชิงนิเวศวัฒนธรรม ○ แนวทางการลดช่องว่างระหว่างธุรกิจขนาดใหญ่กับธุรกิจชุมชน ○ กลไกการเชื่อมโยงการพัฒนาระหว่างภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมในแต่ละกลุ่มจังหวัด	การสร้างความเข้าใจ ○ ความสัมพันธ์ของความเหลื่อมล้ำในแต่ละมิติและแต่ละพื้นที่ ○ ความได้เปรียบ/เสียเปรียบของธุรกิจขนาดใหญ่ รายย่อยและธุรกิจชุมชน การสร้างการเข้าถึง ○ แนวทางการสนับสนุนธุรกิจรายย่อยเพื่อลดความเสียเปรียบทางธุรกิจ ○ การสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่สำหรับธุรกิจรายย่อย/ชุมชน การพัฒนา ○ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากในรูปแบบเขตเศรษฐกิจพิเศษเชิงนิเวศวัฒนธรรม

	การพัฒนากลไกความเชื่อมโยงในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและภาคเกษตร
--	---

8.3.2.7 มลพิษทางอากาศ

มลพิษทางอากาศเป็นประเด็นปัญหาสำคัญและเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล เมื่อพิจารณาข้อมูลปัญหามลพิษทางอากาศพบว่ากลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนมีปัญหามลพิษทางอากาศมากที่สุดสำหรับจังหวัดในภาคกลางที่มีปัญหามลพิษทางอากาศมาก ได้แก่ สระบุรี พระนครศรีอยุธยาและราชบุรี เป็นต้น ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าประสิทธิผลของนโยบายต่อประเด็นปัญหานี้อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างไปทางน้อย

ตารางที่ 8.13 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นมลพิษทางอากาศ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- สถานีตรวจอากาศที่ครอบคลุมทุกจังหวัดและกลุ่มจังหวัด - การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ - การทำการเกษตรโดยปราศการเผา - การพัฒนาเชื้อเพลิงทางเลือก - การประยุกต์ใช้มาตรการทางภาษีที่ดินและภาษีสิ่งแวดล้อม - การวิจัยเชิงปฏิบัติการในพื้นที่ต้นแบบ	สุขภาพ - การจัดทำฐานข้อมูลการตรวจวัดคุณภาพอากาศทุกกลุ่มจังหวัด - การประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากมลพิษทางอากาศ - ระบบการเฝ้าระวังโรคระบบทางเดินหายใจ เทคโนโลยี - การพัฒนาเชื้อเพลิงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม - รูปแบบและเทคโนโลยีการเกษตรโดยปราศการเผา เศรษฐกิจ - มาตรการทางภาษีที่ดินและสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยลดมลพิษทางอากาศ - การประเมินประสิทธิผลเชิงต้นทุนของมาตรการลดผลกระทบจากมลพิษทางอากาศ

8.3.2.8 ภัยธรรมชาติ

ภัยธรรมชาติ เป็นประเด็นปัญหาสำคัญและมีความเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนและกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 ก็เห็นว่าปัญหานี้มีความสำคัญและความเร่งด่วน เป็นอันดับที่ 2 (ค่าคะแนน 8.09 เท่ากัน) กลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 1 มีปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งมากที่สุด จังหวัดในภาคกลางที่มีสัดส่วน

หมู่บ้านที่ประสบปัญหาอุทกภัยและภัยแล้งมากที่สุด ได้แก่ สุพรรณบุรีและกาญจนบุรี เป็นต้น เมื่อพิจารณาประสิทธิผลของนโยบายต่อประเด็นปัญหานี้ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าประสิทธิภาพของนโยบายอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8.14 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นภัยธรรมชาติ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
○ การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการตกของฝน ○ การจัดการภัยพิบัติแบบมีส่วนร่วมของชุมชน ○ พัฒนารูปแบบและวิธีการในการกักเก็บน้ำฝนในช่วงฤดูฝน ○ พัฒนาพันธุ์พืชที่ต้านทานสภาพอากาศสุดขั้ว (อุณหภูมิ ระดับน้ำ ความแห้งแล้ง)	การจัดการระดับฟาร์ม(ไร่นา) ○ การพัฒนารูปแบบและการลงทุนระบบชลประทานในไร่นา ○ การพัฒนาพันธุ์พืชที่ต้านทานสภาพอากาศแปรปรวน ○ การพัฒนาระบบประกันภัยพืชผล การจัดการระดับชุมชน ○ การจัดการภัยพิบัติแบบมีส่วนร่วม ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังเกิดภัยพิบัติ ○ การออกแบบและพัฒนากองทุนภัยพิบัติระดับชุมชน การจัดการระดับลุ่มน้ำ ○ การกักเก็บน้ำฝนในช่วงฤดูฝนในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ระดับไร่นา ชุมชน แก้มลิง หรือน้ำใต้ดิน ○ การวิเคราะห์รูปแบบการตกของฝนและการเตือนภัยพิบัติ

8.3.2.9 คุณภาพน้ำจืด

คุณภาพน้ำจืด เป็นประเด็นปัญหาเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 เมื่อพิจารณาปัญหาคุณภาพน้ำจืด พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑลและภาคกลางตอนล่าง 2 มีคุณภาพน้ำอยู่ในระดับเสื่อมโทรม ขณะที่กลุ่มจังหวัดอื่นๆ ในภาคกลางมีค่าดัชนีอยู่ในระดับพอใช้ สำหรับจังหวัดในภาคกลางที่มีดัชนีคุณภาพน้ำต่ำมาก ได้แก่ สมุทรสาคร นครปฐมและนนทบุรี เป็นต้น เมื่อพิจารณาประสิทธิผลของนโยบายต่อประเด็นปัญหานี้ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าประสิทธิภาพของนโยบายอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8.15 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นคุณภาพน้ำจืด

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพน้ำจืดในลุ่มน้ำและแหล่งน้ำต่างๆ - การบูรณาการการจัดการระบบนิเวศสามน้ำในกลุ่มกลางปริมณฑล - การจัดการน้ำเฝ้าเสียในคูคลอง โดยเฉพาะปัญหาผักตบชวา - ความเชื่อมโยงของการจัดการพื้นที่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ	ต้นน้ำ - การศึกษาความสัมพันธ์ของพื้นที่ต้นน้ำที่มีต่อคุณภาพน้ำในลุ่มน้ำต่างๆ กลางน้ำ - การบริหารจัดการคุณภาพน้ำ ในระบบคูคลอง - ประสิทธิผลของระบบบำบัดน้ำเสียแบบต่างๆ - ระบบฐานข้อมูลและเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ ปลายน้ำ - การจัดการระบบนิเวศสามน้ำในกลุ่มกลางปริมณฑล และกลุ่มกลางตอนล่าง 2

8.3.2.10 การนำขยะกลับมาใช้ซ้ำน้อย

การนำขยะกลับมาใช้ซ้ำน้อย เป็นประเด็นปัญหาสำคัญและเป็นปัญหาเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนล่าง 2 และเป็นปัญหาเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล สำหรับจังหวัดที่มีสัดส่วนของขยะมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ได้ต่ำมาก ได้แก่ นครปฐม เป็นต้น เมื่อพิจารณาประสิทธิผลของนโยบายต่อประเด็นปัญหานี้ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีประสิทธิภาพของนโยบายอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8.16 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการนำขยะกลับมาใช้ซ้ำน้อย

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- ความตระหนักและความเข้าใจของชุมชนในการจัดการขยะที่นำกลับมาใช้ซ้ำ - การพัฒนากระบวนการทำงานทดแทนในการจัดการขยะในระดับชุมชน - การสร้างแรงจูงใจและระบบตลาดสำหรับขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ - การสร้างระบบเศรษฐกิจที่หมุนเวียน (Circular economy)	การจัดการที่ครัวเรือน/ชุมชน - รูปแบบการสร้างความรู้ความตระหนัก และพฤติกรรมศาสตร์ การแยก/จัดการขยะของครัวเรือน - ชุมชนต้นแบบในการจัดการขยะในรูปแบบต่าง ๆ การจัดการด้วยเทคโนโลยี - การพัฒนาพลังงานทดแทนในการจัดการขยะ - เทคโนโลยีการใช้ประโยชน์จากขยะในรูปแบบต่างๆ ที่สามารถดำเนินการได้ในระดับชุมชน การจัดการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ - ต้นแบบของระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนในระดับชุมชน/ ตำบล/ จังหวัด (กลุ่มจังหวัด)

	การสร้างและรักษาระบบ/กลไกตลาดขยะที่นำกลับมาใช้ใหม่ มิให้ได้รับผลกระทบจากขยะนำเข้า
--	---

8.3.2.11 คดีอาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้น

คดีอาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้น เป็นประเด็นปัญหาสำคัญอันดับที่ 2 ของกลุ่มจังหวัดภาคกลางตอนบนและเป็นปัญหาเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดกลางปริมณฑล จากข้อมูลอัตราการเกิดคดีอาชญากรรมพบว่าทุกกลุ่มจังหวัดของภาคกลางมีอัตราคดีอาชญากรรมสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ สำหรับจังหวัดในภาคกลางที่มีอัตราคดีอาชญากรรมสูงมาก ได้แก่ อ่างทอง พระนครศรีอยุธยา และนครปฐม เป็นต้น เมื่อพิจารณาประสิทธิผลของนโยบายต่อประเด็นปัญหานี้ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8.17 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นคดีอาชญากรรมที่เพิ่มมากขึ้น

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- การวิเคราะห์แรงกดดัน และปัจจัยที่มีผลให้คดีอาชญากรรมแต่ละรูปแบบเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะความรุนแรงในเชิงโครงสร้าง - รูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังอาชญากรรมแบบที่ชุมชนมีส่วนร่วม - การพัฒนาวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ในสังคมที่ลดอาชญากรรม - การพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายให้ดีขึ้น	การศึกษาทำความเข้าใจ - การศึกษาแรงผลักดันและมูลเหตุจูงใจของคดีอาชญากรรมรูปแบบต่างๆ - การศึกษาความรุนแรงเชิงโครงสร้างที่แฝงอยู่ในสังคม การศึกษาเพื่อป้องกัน - การศึกษาวิถีชีวิต และความสัมพันธ์ในสังคมที่ลดแรงกดดันในการเกิดคดีอาชญากรรม การศึกษากลไกเฝ้าระวัง - การพัฒนา กลไกเฝ้าระวังคดีอาชญากรรมโดยมีส่วนร่วมของชุมชน

8.3.2.12 การบริหารจัดการที่ดีของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)

การบริหารจัดการที่ดีของ อปท. เป็นประเด็นปัญหาสำคัญของกลุ่มจังหวัดภาคกลางปริมณฑล และเป็นประเด็นเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดกลางตอนบน โดยกลุ่มจังหวัดกลางปริมณฑลและกลางตอนล่าง 2 มีร้อยละของการบริหารจัดการที่ดีของ อปท. ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ สำหรับจังหวัดในภาคกลางที่ไม่มี อปท. ที่เข้าข่ายการบริหารจัดการที่ดีเลย ได้แก่ สมุทรสาคร สมุทรสงคราม สระบุรีและปทุมธานี เป็นต้น ผู้เชี่ยวชาญทุกกลุ่มจังหวัดและทุกสาขาเห็นว่าประเด็นนี้มีประสิทธิผลของนโยบายอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8.18 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการบริหารจัดการที่ดีของ อปท.

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
○ การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบร่วมกับชุมชนท้องถิ่น ○ การเสริมหนุนการมีส่วนร่วมและการใช้ประชาธิปไตยภายในท้องถิ่น ○ การประเมินประสิทธิผลเชิงต้นทุนในการดำเนินการระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่น ○ บทบาทของส่วนกลางที่สนับสนุนการทำงานของ อปท.	ส่วนกลาง • บทบาทของส่วนกลางในการเสริมหนุน อปท. • การประเมินประสิทธิผลเชิงต้นทุนของการดำเนินการระหว่างส่วนกลาง/ท้องถิ่น ส่วนท้องถิ่น • การทบทวนและพัฒนามาตรฐาน/ตัวชี้วัดธรรมาภิบาลของ อปท. • การศึกษา อปท. ต้นแบบ ด้านการบริหารจัดการที่ดี ชุมชน/ประชาชน • การกระจายอำนาจการตัดสินใจ/ดำเนินการลงสู่ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรชุมชน • รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน/ชุมชนในการดำเนินงานต่างๆ • การพัฒนาองค์กรชุมชน

8.3.2.13 การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้ประกอบการรายย่อย

การเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้ประกอบการรายย่อย เป็นประเด็นปัญหาสำคัญของกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ปริมณฑล และกลุ่มภาคกลางตอนล่าง 1 รวมทั้งเป็นปัญหาเร่งด่วนของกลุ่มจังหวัดกลางตอนบน อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญทุกกลุ่มจังหวัดและทุกสาขาเห็นว่ามีประโยชน์ของนโยบายอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 8.19 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการบริหารจัดการที่ดีของ อปท.

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
• การศึกษาความต้องการใช้เทคโนโลยีของเกษตรกร/ผู้ประกอบการรายย่อย • การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับสังคมสูงวัย โดยเฉพาะในภาคเกษตร • การพัฒนาระบบและรูปแบบการเรียนรู้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิผลสำหรับประชาชน/ชุมชน ที่แตกต่างกัน • รูปแบบการสนับสนุนเงินทุนที่เหมาะสม	การสร้างความเข้าใจ • การศึกษาความต้องการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีของผู้ประกอบการรายย่อย • การศึกษาความต้องการใช้และพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับสังคมสูงวัย โดยเฉพาะในภาคเกษตร การพัฒนาต้นแบบ • การพัฒนาต้นแบบเทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย โดยการกำหนดโจทย์ที่ตรงกับความต้องการที่ได้ประมวลมา การขยายผล

	• รูปแบบการเรียนรู้และการขยายผลที่เหมาะสมสำหรับประชาชน/ชุมชน • รูปแบบการสนับสนุนทุนที่เหมาะสมสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย
--	--

8.3.3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (อีสาน)

จากผลการวิเคราะห์ ของคณะทำงานภาค ประเด็นความยั่งยืนที่มีความสำคัญในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือที่มีความสำคัญที่สุด 5 ประเด็น ประกอบด้วยประเด็นต่อไปนี้

- 1) ปัญหาความเหลื่อมล้ำ
- 2) ปัญหาด้านภัยแล้งและคุณภาพของแหล่งน้ำในพื้นที่
- 3) ปัญหาการเติบโตของเศรษฐกิจในระดับภาคที่ต่ำ
- 4) ปัญหาความยากจน
- 5) ปัญหาการพัฒนาคนของภาคอยู่ในระดับต่ำ

ประเด็นข้างต้นมีรายละเอียด และข้อเสนอเกี่ยวกับช่องว่างด้านความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ดังนี้

8.3.3.1 ความเหลื่อมล้ำ

ความเหลื่อมล้ำเป็นประเด็นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ตอนกลาง และ ตอนล่าง 2 ให้ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลกระทบอย่างมาก (คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย = 8.26) ต่อ สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ อีกทั้งมีความต้องการอย่างเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา (คะแนน ความคิดเห็นเฉลี่ย = 8.30) โดยผู้เชี่ยวชาญระบุปัญหาความเหลื่อมล้ำ จะยิ่งแสดงอาการรุนแรงมากขึ้น ใน สถานการณ์ที่คนจนและกลุ่มเปราะบางจะไม่สามารถสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจได้ เนื่องจากปัญหาการ กระจายรายได้และ ทรัพยากรทำได้ไม่ทั่วถึง ความเหลื่อมล้ำมักเกิดขึ้นในกลุ่มเปราะบาง และยิ่งรุนแรงขึ้นไป อีกเมื่อคนในครอบครัวเป็นคนพิการ ก็จะทำให้ครอบครัวเกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจมากขึ้น เพราะญาติไม่ได้ ออกไปทำงาน และมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โอกาสในการเข้าถึงแหล่งทุน และการบริหารงานของรัฐบาลที่มุ่งบำรุงทุนใหญ่ให้เผื่อแผ่มาถึงกลุ่มไร้ทุน ทำให้ผู้ ขาดโอกาสไร้เสียง ไร้อำนาจการต่อรอง และตกเป็นเบี้ยล่าง กลายเป็นประชาชนชั้นสองแม้จะมีนโยบายในการ ลดความเหลื่อมล้ำในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างชัดเจน แต่ยังไม่เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ปัญหาดังกล่าวนี้อย่าง ได้รับผลกระทบจากการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับภาคที่ต่ำซึ่งปรากฏอาการของปัญหารายได้ของคนใน กลุ่มจังหวัดมีรายได้น้อยและไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนาอย่างเท่าเทียม ซึ่งปัญหาความยากจนจะนำไปสู่ ปัญหาอื่น ๆ ในพื้นที่อีกเช่นกัน ดังภาพที่ 5.2 ถึงแม้ว่าผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นว่าพื้นที่กลุ่มจังหวัดมี มาตรการหรือนโยบายเพื่อแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำนั้นยังไม่เพียงพอ และประสิทธิภาพของนโยบายในการแก้ไข ปัญหาความเหลื่อมล้ำยังคงไม่สามารถบรรลุผลในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้

ตารางที่ 8.20 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นความเหลื่อมล้ำ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
• รายละเอียดการเหลื่อมล้ำของประชาชนทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ • แนวทางและศึกษานำร่องในการจัดการความเหลื่อมล้ำ ตลอดจนความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรของประชาชนตามภูมิโนทัศน์ที่แตกต่างกัน • ดัชนีความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ ในแต่ละพื้นที่ • ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำต่อพื้นที่ซึ่งแตกต่างกัน	ในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ มุ่งไปที่การศึกษาและค้นหาดัชนีประเมินความเหลื่อมล้ำที่สอดคล้องกับบริบทที่แตกต่างกันของพื้นที่ต่าง ๆ มุ่งการศึกษาเชิงเปรียบเทียบดัชนีชี้วัดในแต่ละประเด็นความเหลื่อมล้ำ และในภาพรวมของพื้นที่ โดยมีการออกแบบและค้นหาโมเดลหรือพื้นที่นำร่องเพื่อทดลองปฏิบัติให้เกิดผลอย่างชัดเจน

8.3.3.2 ภัยแล้งและคุณภาพของแหล่งน้ำในพื้นที่

ภัยแล้งและแหล่งน้ำ เป็นประเด็นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ตอนล่าง 1 และตอนล่าง 2 ให้ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลกระทบอย่างมาก (คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย = 8.24) ต่อสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคม และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ อีกทั้งมีความต้องการอย่างเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา (คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย = 8.71) โดยผู้เชี่ยวชาญระบุการแก้ปัญหาที่ผ่านมาเป็นการแก้เฉพาะหน้า ไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นในระยะยาว ทำให้มีปัญหาซ้ำซาก ไม่มีการแก้ปัญหาในเชิงโครงสร้างและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีความสามารถที่จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การขาดน้ำเป็นปัญหาใหญ่ของภาคเกษตร ทั้งนี้ประชากรในภาคส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ซึ่งแหล่งน้ำมีผลต่อภาวะความเป็นอยู่และรายได้ของประชากรในภาค ประกอบกับพื้นที่ของภาคมีแหล่งกักเก็บน้ำยังไม่เพียงพอ ปัญหาเกิดขึ้นต่อเนื่องทุกปีและมีความรุนแรงมากขึ้นทั้งนี้ปัญหา ภัยแล้งและแหล่งน้ำจะนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ในพื้นที่อีกเช่นกัน ถึงแม้ว่าผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นว่าพื้นที่กลุ่มจังหวัดมีมาตรการหรือนโยบายเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งและแหล่งน้ำนั้นยังไม่เพียงพอ และประสิทธิผลของนโยบายในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและแหล่งน้ำยังคงไม่สามารถบรรลุผลในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ได้

ตารางที่ 8.21 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นภัยแล้งและคุณภาพของแหล่งน้ำในพื้นที่

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
• การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ • การเข้าถึงและความต้องการแหล่งน้ำของเกษตรกร • การบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ	ในการแก้ไขปัญหาภัยแล้งและแหล่งน้ำ มุ่งไปที่การพัฒนาแหล่งน้ำใต้ดินและผิวดินสำหรับการเกษตรกรรม การศึกษาในเชิงระบบการใช้น้ำที่มีอยู่ให้มีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการสร้างระบบการใช้น้ำอย่างยั่งยืน มอบหมายให้มีหน่วยงานรับผิดชอบดูแล

● ผลกระทบของภัยแล้งที่มีต่อประชาชน ● การศึกษาความสามารถในการรองรับมลพิษของแหล่งน้ำ	อย่างแท้จริง โดยที่ผู้รับผิดชอบต้องรับภาระและความรับผิดชอบให้เกิดผลอย่างแท้จริง ตลอดจนการคิดค้นและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม มาช่วยวางแผน และแก้ไขปัญหาภัยแล้งและแหล่งน้ำที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
---	--

8.3.3.3 การเติบโตของเศรษฐกิจในระดับภาคที่ต่ำ

การเติบโตของเศรษฐกิจในระดับภาคที่ต่ำเป็นประเด็นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 และตอนบน 2 ให้ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลกระทบอย่างมาก (คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย = 8.19) ต่อสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ อีกทั้งมีความต้องการอย่างเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา (คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย = 8.23) โดยผู้เชี่ยวชาญระบุปัญหาการเติบโตของเศรษฐกิจในระดับภาคที่ต่ำ แม้ตัวเลขคุณภาพชีวิตโดยทั่วไปของคนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางอยู่ในระดับสูงกว่าหลายภูมิภาค แต่ความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจก็ยังได้รับการตอบสนองไม่พอเพียง มาตรการที่มีอยู่ไม่ไปถึงผู้ต้องการอย่างแท้จริง และการไม่ได้รับโอกาสที่เท่าเทียมและเป็นธรรมในการพัฒนาคน อันเป็นปัจจัยสำคัญของการเกิดปัญหาการเติบโตทางเศรษฐกิจของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้ ประกอบกับการมีแรงงานย้ายออกนอกพื้นที่หรือถิ่นฐานเพื่อแสวงหางานและรายได้ ทำให้พื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือไม่สามารถเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาต้องใช้แรงงาน ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่ำเป็นผลพวงมาจากความสามารถในการกระจายการเติบโตและการวางโครงสร้างพื้นฐานที่ไม่เหมาะสมของประเทศ รัฐสามารถกระจายการเจริญเติบโตของประเทศให้เกิดความเท่าเทียมกันได้ โดยการเจริญเติบโตของประเทศเกิดจากการมุ่งเน้นการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่บางพื้นที่เท่านั้น ประกอบกับการที่ภาคมีการขยายตัวด้านเศรษฐกิจต่ำ เนื่องจากการขับเคลื่อนเศรษฐกิจมาจากด้านเกษตรกรรมดั้งเดิม ขาดการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มผลผลิต การเก็บรักษา การแปรรูปตลอดจนพัฒนาช่องทางจำหน่าย อีกส่วนหนึ่งเป็นแรงงานในระบบซึ่งขาดความรู้และทักษะในระดับสูง ซึ่งการเติบโตของเศรษฐกิจในระดับภาคที่ต่ำจะนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ในพื้นที่อีกเช่นกัน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นว่าแม้จะมีมาตรการและพยายามที่จะออกนโยบายที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาได้อย่างต่อเนื่องก็ตาม ทว่าก็ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้บรรลุผลตามที่หน่วยงานของรัฐตั้งเป้าหมายไว้

ตารางที่ 8.22 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการเติบโตของเศรษฐกิจในระดับภาคที่ต่ำ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
● ยังขาดความรู้ที่ควรจะต้องเข้าถึงเพื่อแก้ไขปัญหาการเติบโตของเศรษฐกิจในระดับภาคที่ต่ำจากความ	ในการแก้ไขปัญหาการเติบโตของเศรษฐกิจในระดับภาคที่ต่ำ มุ่งไปที่การศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงกับคนในพื้นที่ การเชื่อมโยงเศรษฐกิจชุมชนกับนโยบายรัฐกระจาย

คิดเห็นจากคนหลายกลุ่มเพื่อนำข้อมูลไปกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับพื้นที่ของภาค • รายละเอียดมูลค่าเชิงเศรษฐกิจที่แรงงานในระบบและนอกระบบที่สร้างให้กับระบบเศรษฐกิจของภาค • ความต้องการแผนในการพัฒนาเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และทุนทางสังคมของแต่ละพื้นที่	อำนาจในพื้นที่ที่เป็นเจ้าของทรัพยากร การพึ่งพาตนเอง โดยมุ่งเน้นที่ภาคการเกษตร และสิ่งที่สำคัญที่สุด คือ การแสวงหาดัชนีวัดการเติบโตของเศรษฐกิจของภาคที่มีได้ มุ่งเน้นแต่เพียง GDP ที่ไม่สามารถสะท้อนความสามารถและการเติบโตด้านเศรษฐกิจของภาคได้อย่างแท้จริงและสร้างให้เห็นแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน อันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้นในภูมิภาคให้มีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว
---	---

8.3.3.4 ความยากจน

ความยากจน (รายได้ต่อหัวประชากร และครัวเรือนต่ำ ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้) เป็นประเด็นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลางให้ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลกระทบอย่างมาก (คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย = 8.50) ต่อสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่อีกทั้งมีความต้องการอย่างเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา (คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย = 8.75) โดยผู้เชี่ยวชาญระบุปัญหาความยากจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์รายได้ต่อหัวประชากรและครัวเรือนต่ำ ไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ยังคงมีอยู่ และรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งปัจจัยที่เป็นสาเหตุของความยากจนหรือปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยงต่อการเป็นคนจน ได้แก่ อาชีพของผู้ครัวเรือนการศึกษาของสมาชิกในครอบครัว การขาดแคลนที่ดินทำกิน การเข้าถึงบริการพื้นฐานต่าง ๆ ทั้งนี้ความยากจนจะนำมาสู่การเรื่องความเหลื่อมล้ำในหลาย ๆ มิติซึ่งปัญหาความยากจนจะนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ในพื้นที่อีกเช่นกัน ถึงแม้ว่าผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นว่าพื้นที่กลุ่มจังหวัดมีมาตรการหรือนโยบาย เพื่อแก้ปัญหาที่เพียงพอว่าประสิทธิผลของนโยบายในการแก้ไขปัญหาความยากจน ทว่ายังคงบรรลุผลในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ได้

ตารางที่ 8.23 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นความยากจน

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
• ยังขาดข้อมูลบริบทของพื้นที่ ช่วงเวลา การศึกษา วิเคราะห์ชุมชนและการจัดการเชิงพื้นที่ ปัญหา การเข้าถึงทรัพยากรในระดับพื้นที่ ในระดับที่ลึกเพียงพอที่จะมีความเข้าใจถึงสาเหตุที่แท้จริงของความยากจน • ขาดบทเรียนความสำเร็จในการพัฒนาจากบริบทที่แตกต่างกัน • แนวทางการบูรณาการความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา	จัดทำฐานข้อมูลกลางประชาชนที่ประสบปัญหาความยากจนทั้งที่ยังอยู่ในพื้นที่และภายนอกพื้นที่ เป็นฐานข้อมูลความแม่นยำ เที่ยงตรงและทันสมัย เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคมสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลนี้ได้อย่างบูรณาการข้อมูลร่วมกัน อันจะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม โดยแนวทางที่ควรมุ่งไปมีหลายวิธีการ อาทิ การสร้างอาชีพที่มุ่งไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจน การส่งเสริมการเข้าถึงเทคโนโลยีที่จะช่วยเพิ่มผลผลิต การสร้างความ

● การรวบรวมข้อมูลศักยภาพ ทูเดมทั้งเรื่องของทุนทางสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และทุนอัตลักษณ์ของพื้นที่ เพื่อให้เห็นถึงภาพรวมและภาพย่อยที่จะประเมินโอกาสความเป็นไปได้ที่ภาครัฐ เอกชน และชุมชนท้องถิ่นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนแก้ไขปัญหายากจนไปพร้อมกัน ● ผู้เชี่ยวชาญบางส่วนให้ความเห็นว่าทุนความรู้ในพื้นที่อันเกี่ยวข้องกับงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความยากจนมีปริมาณมากเพียงพอแล้ว อาทิ การศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการชุดโครงการลดความเหลื่อมล้ำระดับพื้นที่ในกลุ่มตัวอย่าง 25 ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งมีโครงการย่อยในระดับพื้นที่ประมาณ 80- 100 โครงการ หากแต่ว่าขาดการนำผลจากการวิจัยเหล่านั้นมาลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง	เข้มแข็งให้ประชาชน เพื่อให้แก้ไขปัญหาด้วยตัวเองได้ การกระจายอำนาจให้องค์กรในท้องถิ่นได้แก้ไขปัญหาของตนเอง นอกจากนี้แล้วจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 แสดงให้เห็นสถานการณ์ของปัญหาความยากจนในสภาพการณ์ที่เปลี่ยนไป และแสดงอาการของปัญหาที่หนักหน่วงขึ้นและการแก้ไขปัญหาอาจทำได้อย่างทันเหตุการณ์ และมีข้อบกพร่องติดขัดหลายประการ จึงควรมุ่งศึกษาผลกระทบเชิงนโยบายแก้ไขปัญหายากจน COVID-19 และศึกษาผลของนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมต่อความยากจนคนอีสาน ตลอดจนการเชื่อมโยงข้อมูลขนาดใหญ่ตามแนวทางการใช้ Big Data เพื่อออกแบบแนวทางการพัฒนาโดยจำแนกตามกลุ่มเป้าหมายและพื้นที่ ทำให้เกิดการเตรียมความพร้อมของชุมชนในระดับต่าง ๆ เพื่อปรับตัวอย่างเท่าทัน ภายใต้บริบท เศรษฐกิจสังคม และสถานการณ์ความปกติใหม่จาก Technology disruption และ COVID-19 Disruption
--	---

8.3.3.5 การพัฒนาคนของภาคอยู่ในระดับต่ำ

การพัฒนาคนของภาคค่อนข้างต่ำ (ครอบครัวแห่งกลางกับพัฒนาการและระดับสติปัญญาของเด็ก) เป็นประเด็นที่กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 1 ตอนบน 2 และตอนกลางให้ความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีผลกระทบอย่างมาก (คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย = 8.02) ต่อสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ อีกทั้งมีความต้องการอย่างเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหา (คะแนนความคิดเห็นเฉลี่ย = 8.44) โดยผู้เชี่ยวชาญระบุปัญหาการพัฒนาคนของภาคค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์ปัญหาครอบครัวแห่งกลางกับพัฒนาการและระดับสติปัญญาของเด็กยังคงมีอยู่ และมีแนวโน้มของปัญหารุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ จากความจำเป็นด้านเศรษฐกิจของประชากรที่มีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต ประกอบกับงานในพื้นที่ไม่สามารถสร้างรายได้ให้เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่มีอยู่ได้จึงทำให้คนในวัยหนุ่มสาว ตลอดจนคนในวัยแรงงานจำเป็นต้องละทิ้งถิ่นฐานของตนออกไปทำงานต่างถิ่นในแหล่งงานที่โดยส่วนมากมักจะอยู่ในเมืองใหญ่ โดยในสถานการณ์นี้เด็กซึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัวจะถูกทิ้งไว้ให้อยู่ในความดูแลเลี้ยงดูโดยพ่อแม่ซึ่งเป็นผู้สูงวัย เมื่อครอบครัวต้องดิ้นรนเพื่อเศรษฐกิจ จึงมีเวลาที่จะพัฒนาและให้ความสนใจกับเด็กตั้งแต่เกิดจนถึงเข้าโรงเรียน ทำให้เด็กขาดโอกาสในการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและสมอง ซึ่งในช่วง 3 ปีแรกและส่งผลตลอดชีวิต อีกทั้งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงเป็นพื้นที่ที่มีการขาดไอโอดีน แม้จะเข้าถึงอาหารที่มีไอโอดีนมากขึ้น แต่ปัญหาไม่ได้ลดลง จนส่งผลให้ไอคิวเด็กต่ำกว่าพื้นที่อื่น ๆ นอกจากนี้แล้วในภาคยังคงมีเด็กในกลุ่มขาด

โอกาสยังมีมาก ผลการประเมินเขาวนปัญญายังมีระดับต่ำ และมีความแตกต่างของเด็กในกลุ่มต่าง ๆ สูง เช่น ผลการประเมินเขาวนปัญญาของเด็กในเมือง กับเด็กในพื้นที่ชนบท ทั้ง ๆ ที่เด็กและเยาวชนนั้นถือเป็นบุคลากรที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญในอนาคตของชาติ จึงจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นให้มีสุขภาพกายใจ สติปัญญา และคุณธรรมเพื่อเป็นกำลังของชาติในอนาคต ทั้งนี้เมื่อคนมีคุณภาพส่งผลให้สังคมมีคุณภาพ ดังนั้น การพัฒนา IQ เด็กปฐมวัย การส่งเสริมครอบครัวเข้มแข็ง จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการในลำดับต้น โดยทุกภาคส่วนต้องร่วมด้วยช่วยกันอย่างจริงจัง ซึ่งประเด็นปัญหานี้จะนำไปสู่ปัญหาอื่นของสังคมด้วย ทั้งนี้ ปัญหาการพัฒนาคนของภาคค่อนข้างต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นปัญหาครอบครัวแหว่งกลางกับพัฒนาการ และระดับสติปัญญาของเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังคงมีมาตรการหรือนโยบายเพื่อแก้ปัญหาในเรื่องนี้ ไม่มากนัก อีกทั้งมีมาตรการหรือนโยบายที่ดำเนินการอยู่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงพอ

ตารางที่ 8.24 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการพัฒนาคนของภาคอยู่ในระดับต่ำ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- ข้อมูลการพัฒนาคนในระดับพื้นที่ซึ่งขาดข้อมูลพื้นฐานเฉพาะบริบทของพื้นที่นั้น ๆ ขาดการวิเคราะห์ลงลึกไปในรายบุคคล/กลุ่มคน เพื่อจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ตรงจุด มีการดำเนินการน้อย - การเรียนจัดการเรียนการสอนตามศักยภาพของบุคคล และการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่สอดคล้องกับทุนเดิมของชุมชน - มีความรู้ที่เกี่ยวข้องในด้านการศึกษาทางเลือกของโรงเรียนและครอบครัวที่ได้มีการดำเนินการอยู่ในขณะนี้ ตลอดจนวิธีการกระบวนการพัฒนาคนที่เหมาะสม และเกิดประสิทธิผล เป็นงานวิจัยและผลงานทางวิชาการที่มีมากพอสมควร ขาดการนำมาปฏิบัติอย่างจริงจังของผู้รับผิดชอบ อีกทั้งมีโครงการจำนวนมากที่ได้ดำเนินการศึกษาในระดับพื้นที่ของสกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ซึ่งมีการดำเนินการมา ตั้งแต่ปี 2545-2562	มุ่งไปที่การยกระดับองค์ความรู้เพื่อเพิ่มพูนทักษะของประชากรเพื่อประกอบอาชีพให้เหมาะกับโลกในยุคสมัยแห่งอนาคตที่เน้นดิจิทัลเทคโนโลยี โดยผลักดัน Appropriate technology เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับเศรษฐกิจในระดับชุมชน ตลอดจนผลักดันวิธีการแผนงานโครงการในการพัฒนาที่ทันสมัยเหมาะสมกับสภาพสังคมที่เป็นจริงในปัจจุบัน ผ่อนคลายระเบียบเพื่อสร้างวิธีการใหม่ ๆ ที่ตรงกับปัญหาของเด็ก รวมทั้งให้อำนาจชุมชน ท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาอย่างแท้จริง การเปลี่ยนทัศนคติด้านการศึกษาให้ผู้ปกครองเห็นว่าโอกาสทางการศึกษาไม่ได้อยู่ในโรงเรียนหรือหลักสูตรมาตรฐานเพียงอย่างเดียว ยังมีการศึกษา หลักสูตรและการเสริมศักยภาพของคนในพื้นที่อันสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทและทุนเดิมที่มีอยู่ และสร้างการยอมรับเพื่อนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพของคน

8.3.4 ภาคตะวันออก

จากผลการวิเคราะห์ ของคณะทำงานภาค ประเด็นความยั่งยืนที่มีความสำคัญในภาคใต้มีทั้งหมด 12 ประเด็น จำแนกตามกรอบ 5P1T ตามรายชื่อหัวข้อด้านล่างนี้

1. ปัญหาการขาดรายได้ รายได้ของเกษตรกรและผู้ผลิตอาหารรายเล็กลดลง และการเข้าถึงทรัพยากร ปัจจัยการผลิตและทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออก
2. ปัญหากำลังแรงงานขาดทักษะ
3. ปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำ
4. ปัญหาคุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน
5. ปัญหาปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรม

แต่ละประเด็นมีรายละเอียด และข้อเสนอเกี่ยวกับช่องว่างด้านความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ดังนี้

8.3.4.1 ปัญหาการขาดรายได้ รายได้ของเกษตรกรและผู้ผลิตอาหารรายเล็กลดลง และการเข้าถึงทรัพยากร ปัจจัยการผลิตและทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออก

จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด 1,784,645 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 18.217 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ (12,877,021 ล้านบาท) อัตราการเจริญเติบโต (ปี พ.ศ. 2560 - 2565) เท่ากับร้อยละ 5.13 แยกเป็นภาคเกษตรร้อยละ 34.52 ภาคนอกเกษตร ร้อยละ 1.95 ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 614,322 บาทต่อคนต่อปีสูงกว่าประเทศ (211,345 บาท) เศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกสร้างรายได้ให้กับประเทศสูงถึงร้อยละ 21.14 ของรายได้ ของประเทศและมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดระยองเป็นจังหวัด ที่มีรายได้ประชากรต่อหัวมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของประเทศ สูงกว่าค่าเฉลี่ยรายได้ต่อหัวของประเทศถึง 8.25 เท่า และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จังหวัดชลบุรีมีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด 784,125 ล้านบาท ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 621,328 บาทต่อคนต่อปี จังหวัดระยองมีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด 845,672 ล้านบาท ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 1,457,321 บาทต่อคนต่อปี จังหวัดจันทบุรีมีมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด 128,945 ล้านบาท ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 214,654 บาทต่อคนต่อปี จังหวัดตราดมีมูลค่าผลิตภัณฑ์ จังหวัด 47,845 ล้านบาท ประชากรมีรายได้เฉลี่ย 171,245 บาทต่อคนต่อปี มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด ของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกอยู่ในอันดับ 1 ของกลุ่มจังหวัดทั้งหมด

เศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกขึ้นอยู่กับภาคอุตสาหกรรมเป็นหลัก เนื่องจากมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดอยู่ในภาคนอกเกษตรถึงร้อยละ 92.15 นอกนั้นเป็นภาคการเกษตร นอกจากนั้น ยังส่งผลให้มูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดของจังหวัดชลบุรี และจังหวัดระยอง ซึ่งเป็นศูนย์กลางในการลงทุนของภาคอุตสาหกรรมขนาดใหญ่มีมูลค่าที่แตกต่างจากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดจันทบุรี และจังหวัด

ตราดมาก แหล่งรายได้ของจังหวัดชลบุรีและจังหวัดระยองมาจากภาคนอกเกษตรกรรม ขณะที่แหล่งรายได้ของจังหวัดจันทบุรีภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตรเล็กน้อย

ตารางที่ 8.25 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหาการขาดรายได้ รายได้ของเกษตรกรและผู้ผลิตอาหารรายเล็กลดลง และการเข้าถึงทรัพยากร ปัจจัยการผลิตและทางเศรษฐกิจในภาคตะวันออก

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- พัฒนาการผลิตและการตลาดในพื้นที่โดยเน้นการผลิตอาหารที่มีคุณภาพปลอดภัย ผลผลิตที่แน่นอน เน้นการผลิตแบบครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ - ยกระดับพัฒนากลุ่มคนเหล่านี้ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี พันธกิจความยากจน - ยกระดับการพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำ และการทำให้เกิดการกระจายรายได้ทั่วถึง และเป็นธรรม - กลุ่มภาคตะวันออก 2 จะสัดส่วนประชากรที่อยู่ใต้เส้นความยากจน (%) ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยเฉพาะจังหวัดสระแก้ว - ภาวะหนี้สินของภาคตะวันออกเพิ่มขึ้นและต่อเนื่อง - ขาดข้อมูลคนจนและปัญหาที่แท้จริงเพื่อส่งเสริมศักยภาพและทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในภาคตะวันออก	- การสร้างกลไกและการบริหารจัดการในการผลิตอาหารที่มีคุณภาพปลอดภัย และครบวงจร - การสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากองค์กรทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมในการสร้างอาชีพและยกระดับคุณภาพชีวิต เพื่อสนับสนุนองค์ความรู้ เทคโนโลยี ภูมิปัญญา การจัดการเงินทุนและการตลาด - ทบทวนการกำหนดหลักเกณฑ์ และมาตรการแก้ไขปัญหานี้ส่นคนยากจนที่ได้รับการโอนหรือปลดปล่อยหนี้ให้มีความเหมาะสมและอย่างสมเหตุสมผล - ส่งเสริมระบบและขบวนการสหกรณ์ให้เป็นแหล่งการสร้างสรรค์ด้านอาชีพและสร้างรายได้ของคนยากจนในท้องถิ่น - ส่งเสริมสนับสนุนเกษตรกรและคนยากจนในการเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งภูมิปัญญา - ท้องถิ่น และวิทยาการสมัยใหม่ในภาคการเกษตร รวมทั้งพัฒนาระบบการเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความรู้ประสบการณ์ร่วมกัน - พัฒนาของสังคมเกษตรกรยากจนไปสู่สังคมการเรียนรู้มีความพร้อมและศักยภาพ

8.3.4.2 ปัญหากำลังแรงงานขาดทักษะ

การจ้างงานมีการขยายตัว อัตราการว่างงานลดลง สิ่งที่เกิดขึ้นมีปัจจัยสนับสนุนมาจาก (1) สภาพอากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะปลูกในภาคเกษตร ทำให้มีความต้องการแรงงานเพิ่มขึ้น (2) ความต้องการสินค้า อุตสาหกรรมโดยเฉพาะเพื่อการส่งออกทำให้มีการจ้างงานในภาคการผลิตเพิ่มขึ้น (3) การท่องเที่ยวที่ยัง

มีการขยายตัวได้ดี และขยายตัวของการค้าปลีกและค้าส่ง ทั้งรูปแบบปกติและการค้าออนไลน์ ส่งผลทำให้มีความต้องการแรงงานในภาคบริการเพิ่มขึ้น สืบเนื่องจากการอุปโภคบริโภคที่เพิ่มขึ้นสะท้อนนี้สินค้าครัวเรือนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามการขาดแคลนแรงงานยังเป็นปัญหา ทั้งแรงงานไร้ทักษะและกึ่งทักษะ จากสัดส่วนผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างคิดเป็นร้อยละ 36.48 ในสิ้นปี 2561 หรือมีผู้สมัครงานประมาณ 36 คนจากตำแหน่งงานว่าง 100 ตำแหน่ง เพิ่มขึ้นจากปีก่อน แต่สัดส่วนยังคงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งสะท้อนปัญหาการขาดแคลนแรงงานอย่างต่อเนื่อง และเมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า มีความต้องการแรงงานที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและต่ำกว่า และระดับ ปวช.-ปวส./อนุปริญญาโดยผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างของแรงงานที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และต่ำกว่า ณ สิ้นปี 2561 คิดเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 24.3 และระดับ ปวช.-ปวส./อนุปริญญา มีสัดส่วนร้อยละ 15.9 ขณะที่ระดับมัธยมศึกษา และปริญญาตรีและสูงกว่า มีสัดส่วนผู้สมัครงานต่อตำแหน่งงานว่างที่ร้อยละ 53.1 และ 81.9 ตามลำดับ

นอกจากนี้ข้อมูลจำนวนผู้ว่างงาน พบว่า จังหวัดระยองมีอัตราการว่างงานค่อนข้างสูง รองลงมาคือ จังหวัดชลบุรี จันทบุรีและตราด เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการว่างงานของจังหวัดภายในกลุ่มจังหวัด ปี 2557 และปี 2559 กับค่ากลางของประเทศ และจังหวัดอื่น ๆ ปรากฏว่า ในปี 2557 อัตราการว่างงาน ค่ากลางของประเทศอยู่ที่ 0.67% จังหวัดที่ต่ำกว่าค่ากลาง ได้แก่ ตราด 0.15% (ลำดับ 73) จันทบุรี 0.21% จังหวัดที่สูงกว่าค่ากลาง ชลบุรี 0.70% (ลำดับ 36) ระยอง 1.21% (ลำดับ 17) ซึ่งถือว่า มีปัญหาความมั่นคงทางรายได้สูง ในปี 2558 อัตราการว่างงาน ค่ากลางของประเทศอยู่ที่ 0.75% ทุกจังหวัดมีแนวโน้มปัญหาการว่างงานเพิ่มขึ้น จังหวัดที่ต่ำกว่าค่ากลาง ได้แก่ ตราด 0.23% (ลำดับ 73) จันทบุรี 0.47 % (ลำดับ 57) จังหวัดที่สูงกว่าค่ากลาง ชลบุรี 0.88% (ลำดับ 29) ระยอง 1.13% (ลำดับ 17) ซึ่งถือว่าจังหวัดระยองยังคงมีปัญหาความมั่นคงทางรายได้สูง

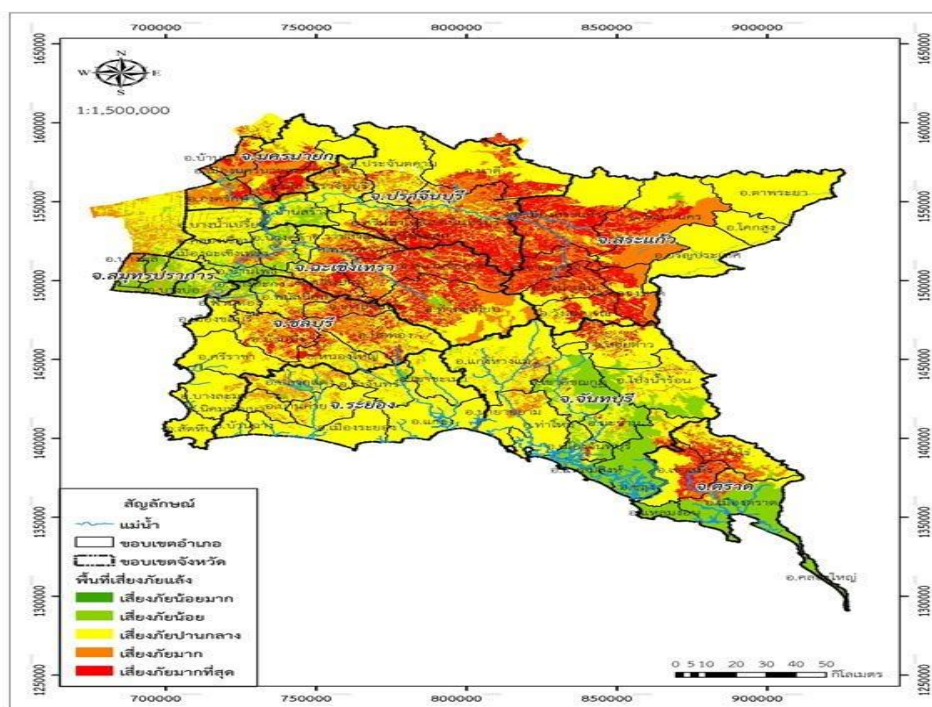
ตารางที่ 8.26 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหากำลังแรงงานขาดทักษะ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- การพัฒนาแรงงานที่มีทักษะของภาคให้ตรงตามความถนัดและความต้องการภาคอุตสาหกรรม - การเพิ่มทักษะในการทำงานมากยิ่งขึ้นควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในการพัฒนาแรงงานในประเทศ - ภาวะการขาดแรงงานมีทักษะหรือแรงงานกึ่งมีทักษะ - ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกประสบปัญหาการขาดแรงงานไร้ฝีมือร้อยละ 80.6 ของจำนวนแรงงานที่ขาดแคลนทั้งหมดในภาคตะวันออก โดยเฉพาะภาคการผลิต และภาคบริการ เช่น สาขาก่อสร้าง การค้าปลีกค้าส่ง เป็นต้น - ภาคการผลิตในภาคตะวันออกมีประสิทธิภาพการผลิตต่ำ ซึ่งจัดว่ามีระดับเทคโนโลยีในการผลิตระดับปานกลาง การผลิตภาพการผลิตด้วยนวัตกรรมของภาคตะวันออกยังมีน้อยมากและการลงทุนด้านวิจัยและพัฒนาของภาวยังอยู่ในระดับต่ำ	- การศึกษาวิจัย TREND อนาคต ศึกษาวิจัยวิเคราะห์ตำแหน่งงานที่มีความต้องการสูง อาชีพเกิดใหม่ในอนาคต - การศึกษาสำรวจความต้องการบุคลากรในทุกอุตสาหกรรมเป้าหมายและอุตสาหกรรมสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมาย - การศึกษาช่องว่างระหว่างความต้องการกับความสามารถในการผลิตทั้งประเทศและจับคู่ความต้องการกับสถาบันระดับอุดมศึกษาที่มีศักยภาพ - การศึกษาศักยภาพของบุคลากรในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาในภาคตะวันออกเพื่อนำไปสู่การสร้างหลักสูตรเพื่อการพัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ให้ได้มาตรฐาน - การศึกษากิจการจัดทำมาตรฐานวิชาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพโดยยกระดับเทียบเท่าสากล - การศึกษาแนวทางการขยายผลและการสร้างความร่วมมือเพื่อต่อยอดการศึกษาแบบสะสมหน่วยงานในระหว่างการทำงาน - การศึกษาแนวทางการประเมินผลการศึกษาทั้งระบบและแต่ละสาขาเพื่อการปรับปรุง - การศึกษาและประเมินผลกระทบต่อโครงการพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก

8.3.4.3 ปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำ

รายงานจากการวิเคราะห์หาพื้นที่ Hotspots ของภัยแล้ง ใช้ปัจจัยสัดส่วน ET/PET ตัวบ่งชี้ความขาดแคลนน้ำ หรือความแห้งแล้ง ทั้งนี้เพราะ PET ซึ่งเป็นศักยภาพการคายระเหย (Potential Evapotranspiration) เป็นปริมาณที่คำนวณได้โดยสูตรของ Penam-Monthieith ซึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยเปิดรับ (Exposure) ในส่วนของภูมิอากาศไว้ทั้งหมด ส่วน ET หรือการคายระเหยจริง (Actual Evapotranspiration) ก็จะเกี่ยวข้องครอบคลุมไปถึงการใช้ที่ดิน พืชที่คลุมดิน ลักษณะสมบัติดิน และความชื้นในดิน ซึ่งโดยทั่วไปหากสภาพแวดล้อมสมบูรณ์ทั้งดิน น้ำ และพืช ค่าอัตราส่วน ET/PET ควรจะอยู่ในช่วง

ประมาณ 80-120% แต่หากดินขาดความชื้นจะมีผลให้ปริมาณการคายระเหยลดลง และมีผลให้ค่าอัตราส่วน ET/PET ลดลงด้วยการพิจารณาระดับความเสี่ยงพื้นที่ Hotspots ของภัยแล้ง ดังรูป

ภาพที่ 8.2 พื้นที่เสี่ยงภัยต่อการเกิดภัยแล้งของกลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในกรณีการฉายภาพ ช่วงอนาคตอันใกล้

จากข้อมูลจากแผนภาพ พบว่า พื้นที่เสี่ยงภัยแล้งส่วนมากถึงมากที่สุดส่วนใหญ่อยู่ในบริเวณพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ฉะเชิงเทรา และปราจีนบุรี เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจังหวัดดังกล่าวอยู่ในเขตพื้นที่ลุ่มน้ำบางปะกง-ปราจีนบุรี อย่างไรก็ตามหากมองในภาพรวมพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งในพื้นที่ลุ่มน้ำภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น (เปรียบเทียบกับกรณีปีฐาน) เนื่องจากปริมาณน้ำฝนมีปริมาณลดลง อุณหภูมิสูงสุดรายวันมีแนวโน้มสูงขึ้น และปริมาณการคายระเหยเพิ่มขึ้นเล็กน้อย รวมถึงปริมาณน้ำท่าที่ลดลงมาก ในทำนองเดียวกันกับกรณีอนาคตอันไกล ซึ่งมีพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยแล้งมากขึ้น เมื่อเทียบกับกรณีอนาคตอันใกล้ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในฤดูร้อน โดยสรุปพื้นที่ Hotspots ต่อการเกิดภัยแล้งในเชิงพื้นที่ได้ดังนี้ พื้นที่เสี่ยงภัยต่อการเกิดภัยแล้ง ช่วง พ.ศ. 2558-2582 ได้แก่ บริเวณพื้นที่ปราจีนบุรีตอนกลางและตอนล่างต่อเนื่องกับตอนเหนือของฉะเชิงเทรา สระแก้วด้านตะวันตก และชลบุรีตอนบน ซึ่งอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำบางปะกง-ปราจีนบุรี และ ช่วง พ.ศ. 2618-2642 ได้แก่ พื้นที่ส่วนใหญ่ของกลุ่มน้ำบางปะกง-ปราจีนบุรี

ตารางที่ 8.27 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหาภัยแล้ง การขาดแคลนน้ำ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
• พัฒนาระบบชลประทานให้ครอบคลุมพื้นที่ • การเพิ่มปริมาณของป่าไม้ในพื้นที่ • การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเมือง เขตอุตสาหกรรม • การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเพาะปลูกของเกษตรกร เช่น การปลูกพืชใช้น้ำน้อย หาดตลาดสำหรับพืชดังกล่าว • การแก้ไขเรื่องน้ำในพื้นที่แล้งซ้ำซาก กรณีที่เพิ่มปริมาณน้ำไม่ได้ให้ปรับแผนการใช้พื้นที่ให้เหมาะสมกับศักยภาพ	• การศึกษาฟื้นฟูทางน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติ • การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ • การเพิ่มประสิทธิภาพและการจัดทำแผนที่ยม • การเพิ่มประสิทธิภาพการปลูกพืชให้สอดคล้องกับการใช้น้ำ รอบการปลูกพืช และพันธุ์พืชทนแล้ง • การเพิ่มประสิทธิภาพระบบคาดการณ์ และการเฝ้าระวังการเตือนภัย • พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพประสานความร่วมมือต่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก • การศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำใต้ดินร่วมกับผิวดิน (Groundwater and surface water conjunctive use) • แนวทางการจัดการน้ำเพื่อชุมชน บทบาทการจัดการน้ำในเขตเมือง การจัดการน้ำเพื่อการพัฒนาและการเพิ่มผลผลิตภาพของการใช้น้ำ 9.การบริหารจัดการน้ำเพื่อสิ่งแวดล้อม การจัดระบบการจัดการน้ำในภาวะวิกฤติ การจัดการบริหารน้ำเชิงลุ่มน้ำอย่างมีธรรมาภิบาล • สถานการณ์น้ำในประเทศไทย เช่น สรุปการใช้น้ำโดยรวม การจัดหา น้ำ ความต้องการใช้น้ำ ภัยพิบัติทางน้ำ และคุณภาพน้ำ • การพัฒนาการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเพื่อให้เกิดความสมดุล ลดความขัดแย้ง • พัฒนาระบบการบริหารจัดการน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำภาคอุตสาหกรรม • ศึกษาศักยภาพในการเป็นแหล่งน้ำต้นทุนของพื้นที่จังหวัดชลบุรี ระยอง ฉะเชิงเทรา จันทบุรี และสระแก้ว • การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการน้ำในพื้นที่ชลประทานภาคตะวันออกทั้งการบริหารเขื่อน

	การใช้น้ำอุปโภคบริโภค เกณฑ์ควบคุมการปล่อยน้ำเขื่อน การพัฒนาระบบการส่งน้ำ การกระจายน้ำ ติดตั้งเซนเซอร์ในระบบชลประทานเพื่อเชื่อมโยงเข้ากับศูนย์ปฏิบัติการน้ำอัจฉริยะ และติดตั้งเซนเซอร์ในแปลงนา ● 15. การเชื่อมโยงระบบข้อมูลน้ำผิวดินและน้ำใต้ดินเพื่อจัดการน้ำร่วมกันระหว่างน้ำบาดาลและน้ำผิวดิน ● 16.การบริหารจัดการน้ำแบบใหม่ด้วยเทคโนโลยีการพัฒนาเซนเซอร์และระบบน้ำอัจฉริยะเพื่อการชลประทาน การส่งข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการจัดการน้ำอัจฉริยะ ● 17.การขับเคลื่อนทางสังคมเพื่อสร้างวัฒนธรรมรักษาน้ำเพื่อการประหยัดน้ำ ● 18.การพัฒนาระบบการใช้ข้อมูลสารสนเทศประกอบการตัดสินใจให้สามารถแก้ปัญหา โดยสร้างกลไกการใช้น้ำที่เป็นนวัตกรรมและปรับพฤติกรรมการใช้น้ำอย่างประหยัด
--	---

8.3.4.4 ปัญหาคุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

จากการที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ดำเนินการสำรวจและตรวจสอบ สถานภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเลของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2557 พบว่าคุณภาพน้ำทะเลส่วนใหญ่ จัดอยู่ในเกณฑ์ดี ยกเว้นบริเวณอ่าวไทยตอนบนส่วนใหญ่จัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้ โดยข้อมูลการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเลบริเวณอ่าวไทยฝั่ง ตะวันออกครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชลบุรี ถึงตราด (เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี—เกาะช้าง จังหวัดตราด) ในช่วงฤดูแล้ง จำนวน 44 สถานี และในช่วงฤดูฝน จำนวน 44 สถานี รวม 88 สถานี พบว่าคุณภาพน้ำส่วนใหญ่จัดอยู่ในสถานะดี (ร้อยละ 64) รองลงมาอยู่ในสถานะดีมาก (ร้อยละ 32) และพอใช้ (ร้อยละ 4) ไม่พบคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมและเสื่อมโทรมมาก โดยทั่วไปอ่าวไทยฝั่งตะวันออกมีสถานะคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี มี บางพื้นที่ที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ได้แก่ ชายฝั่งจังหวัดระยอง เนื่องจากมีปัจจัยคุณภาพน้ำบางประเภทในบางช่วงที่สำรวจและตรวจสอบไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพน้ำทะเล ได้แก่ ปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด

ตารางที่ 8.28 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหาคุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
• ควรมีข้อบ่งชี้การปนเปื้อนน้ำเสียทุกชุมชน • มีการแก้ปัญหาสภาพน้ำที่ไม่ได้มาตรฐาน • คุณภาพน้ำผิวดินและน้ำบาดาลเสื่อมโทรมปนเปื้อนโลหะหนัก • ความสามารถในการบำบัดน้ำเสียได้เพียง 45.13 % • ปริมาณน้ำเสียจากชุมชนเพิ่มขึ้นในปริมาณมากในแต่ละปี • คุณภาพน้ำที่มีการตรวจวัดของจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) อยู่ในเกณฑ์พอใช้ โดยเฉพาะจังหวัดฉะเชิงเทรา ระยอง จันทบุรี เป็นต้น • สถานประกอบการในชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม และการประกอบกิจกรรมทางการเกษตรที่มีการระบายน้ำทิ้งไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งมีปริมาณการระบายของเสียเกินศักยภาพรองรับของแต่ละแหล่งน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤตคลองสายสำคัญ ขยายหาท่อทิ้งเสีย	• สถานการณ์คุณภาพน้ำในระดับชุมชนและมาตรการการรองรับ รวมทั้งมาตรการการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ • การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวทุกระดับ • นวัตกรรมหรือวิธีในการบำบัดน้ำและแนวทางการวางแผนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบำบัดน้ำเสีย • ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์น้ำที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน • แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น • การศึกษาคุณภาพน้ำในชุมชนเพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตลอดทั่วทั้งลำน้ำ • การสร้างเครือข่ายชุมชนที่เกี่ยวข้องกับลำน้ำทั้งที่ใช้น้ำและผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสีย • นโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริม กระตุ้น สนับสนุนให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมการจัดการน้ำเพื่อรักษาคุณภาพน้ำในระดับชุมชน • เทคโนโลยีการผลิตที่สะอาดเพื่อลดปริมาณของเสีย ลดการใช้น้ำประปาและวัตถุดิบ ลดการใช้พลังงานและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกหรือก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ในกลุ่มอุตสาหกรรม พอกย้อมและสิ่งทอ อุตสาหกรรมเยื่อและกระดาษ อุตสาหกรรมยา กาแฟ และเครื่องดื่ม • การพัฒนาสถานประกอบการเพื่อมุ่งสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว • แนวทางการควบคุม กำกับติดตามฟาร์มสุกรและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้รักษามาตรฐานที่กำหนด • แนวทางการสนับสนุนให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีการจัดการน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

8.3.4.5 ปัญหาปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรม

จากการที่กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งได้ดำเนินการสำรวจและตรวจสอบ สถานภาพสิ่งแวดล้อมบริเวณชายฝั่งทะเลของประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2557 พบว่าคุณภาพน้ำทะเลส่วนใหญ่ จัดอยู่ในเกณฑ์ดี ยกเว้นบริเวณอ่าวไทยตอนบนส่วนใหญ่จัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้ โดยข้อมูลการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมทางทะเลบริเวณอ่าวไทยฝั่ง ตะวันออกครอบคลุมพื้นที่จังหวัดชลบุรี ถึงตราด (เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี-เกาะช้าง จังหวัดตราด) ในช่วงฤดูแล้ง จำนวน 44 สถานี และในช่วงฤดูฝน จำนวน 44 สถานี รวม 88 สถานี พบว่าคุณภาพน้ำส่วนใหญ่จัดอยู่ในสถานะดี (ร้อยละ 64) รองลงมาอยู่ในสถานะดีมาก (ร้อยละ 32) และพอใช้ (ร้อยละ 4) ไม่พบคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมและเสื่อมโทรมมาก โดยทั่วไปอ่าวไทยฝั่งตะวันออกมีสถานะคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี มีบางพื้นที่ที่อยู่ในเกณฑ์พอใช้ ได้แก่ ชายฝั่งจังหวัดระยอง เนื่องจากมีปัจจัยคุณภาพน้ำบางประเภทในบางช่วงที่สำรวจและตรวจสอบไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพน้ำทะเล ได้แก่ ปริมาณแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด

ตารางที่ 8.29 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหาปริมาณกากของเสียอุตสาหกรรม

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
• ควรมีบบำบัดน้ำเสียทุกชุมชน มีการแก้ปัญหาสภาพน้ำที่ไม่ได้มาตรฐาน • คุณภาพน้ำผิวดินและน้ำบาดาลเสื่อมโทรมปนเปื้อนโลหะหนัก • ความสามารถในการบำบัดน้ำเสียได้เพียงร้อยละ 45.13 • ปริมาณน้ำเสียจากชุมชนเพิ่มขึ้นในปริมาณมากในแต่ละปี • คุณภาพน้ำที่มีการตรวจวัดของจังหวัดในภาคตะวันออกพบว่าดัชนีคุณภาพน้ำ (WQI) อยู่ในเกณฑ์พอใช้ โดยเฉพาะจังหวัดฉะเชิงเทรา ระยอง จันทบุรี เป็นต้น • สถานประกอบการในชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม และการประกอบกิจกรรมทางการเกษตรที่มีการระบายน้ำทิ้งไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งมีปริมาณการระบายของเสียเกินศักยภาพรองรับของแต่ละแหล่งน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤตคลองสายสำคัญ ชายหาดท่องเที่ยว	• สถานการณ์คุณภาพน้ำในระดับชุมชนและมาตรการการรองรับ รวมทั้งมาตรการการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำ • การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวทุกระดับ • นวัตกรรมหรือวิธีในการบำบัดน้ำและแนวทางการวางแผนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบำบัดน้ำเสีย • ผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์น้ำที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน • แนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น • การศึกษาคุณภาพน้ำในชุมชนเพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นตลอดทั่วทั้งลำน้ำ • การสร้างเครือข่ายชุมชนที่เกี่ยวข้องกับลำน้ำทั้งที่ใช้น้ำและผู้ที่ก่อให้เกิดปัญหาน้ำเสีย • นโยบายที่มุ่งเน้นการส่งเสริม กระตุ้น สนับสนุนให้ชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมการจัดการน้ำเพื่อรักษาคุณภาพน้ำในระดับชุมชน

	● เทคโนโลยีการผลิตที่สะอาดเพื่อลดปริมาณของเสีย ลดการใช้น้ำประปและวัตถุดิบ ลดการใช้พลังงานและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกหรือก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ในกลุ่มอุตสาหกรรมฟอกย้อมและสิ่งทอ อุตสาหกรรมเยื่อและกระดาษ อุตสาหกรรมชา กาแฟ และเครื่องดื่ม ● การพัฒนาสถานประกอบการเพื่อมุ่งสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว ● แนวทางการควบคุม กำกับติดตามฟาร์มสุกรและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำให้รักษามาตรฐานที่กำหนด ● แนวทางการสนับสนุนให้เกษตรกรผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีการจัดการน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
--	---

8.3.5. ภาคใต้

จากผลการวิเคราะห์ ของคณะทำงานภาค ประเด็นความยั่งยืนที่มีความสำคัญในภาคใต้มีทั้งหมด 12 ประเด็น จำแนกตามกรอบ 5P1T ตามรายชื่อหัวข้อด้านล่างนี้

- 1) ผลกระทบภาคเกษตรมีมูลค่าลดลง
- 2) ปัญหาสารเสพติดมีแนวโน้มสูงขึ้น
- 3) ปัญหาความยากจนมีแนวโน้มสูงขึ้น
- 4) การขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคใต้อยู่ในระดับต่ำ
- 5) จำนวนนักท่องเที่ยวขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่กระจุกตัวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหลัก
- 6) ปัญหาความเหลื่อมล้ำของภาคใต้ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น
- 7) การพัฒนาเมืองน่าอยู่
- 8) ปัญหาขยะของเสียทุกชนิดที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
- 9) ปัญหาการขาดแคลนน้ำและการฟื้นฟูปกป้องระบบนิเวศจากภูเขาถึงทะเล
- 10) ปัญหาธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐ
- 11) ปัญหาการเสียดุลการค้าชายแดนของภาคใต้
- 12) ปัญหาการใช้เทคโนโลยีของเกษตรกร

แต่ละประเด็นมีรายละเอียด และข้อเสนอเกี่ยวกับช่องว่างด้านความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ดังนี้

8.3.5.1 ผลกระทบภาคเกษตรมีมูลค่าลดลง

โครงสร้างเศรษฐกิจภาคใต้อย่างคงพึ่งพาภาคเกษตร (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ อันดามัน, 2561) กิจกรรมการผลิตภาคเกษตรที่สำคัญ คือ ยางพารา ประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปาล์ม น้ำมัน และไม้ผล อัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2556-2560) ร้อยละ 0.2 ต่ำกว่าระดับประเทศที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 0.7 ผลผลิตยางพาราส่วนใหญ่มาจากกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ซึ่งมีปริมาณผลผลิตคิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 56.40 ของผลผลิตรวมทั้งภาคใต้ รองลงมาคือกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันคิดเป็นร้อยละ 25.10 มูลค่ายางพารายังมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ตามภาวะเศรษฐกิจโลกและผู้รับซื้ออย่างพารารายใหญ่อย่างประเทศจีนเริ่มหันมาปลูกยางพารา จึงส่งผลกระทบต่อรายได้ของเกษตรกรในพื้นที่ภาคใต้ค่อนข้างมาก การปลูกปาล์มน้ำมันส่วนใหญ่มาจากกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ซึ่งมีปริมาณผลผลิตคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 59.05 ของผลผลิตรวมทั้งภาคใต้ เป็นอันดับ 1 ของประเทศ ผลิตมากที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี และชุมพร (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย, 2561)

ในปี 2558/59 มีปริมาณเพิ่มขึ้นจากการเพาะปลูกในปี 2557 เนื่องจากความต้องการด้านอาหารและด้านพลังงานทดแทนที่เพิ่มขึ้น โดยมีประเทศ ผู้ใช้น้ำมันปาล์มที่สำคัญ ได้แก่ อินโดนีเซีย อินเดีย 9.20 สหภาพ

ยุโรปและจีน ตามลำดับ อย่างไรก็ตามการผลิตน้ำมันปาล์มมีปริมาณลดลง เนื่องจากประสบปัญหาภัยแล้ง ในช่วงปี พ.ศ. 2559 และกลับมาเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2560 (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน, 2561) เนื่องจากราคาของสินค้าเกษตรในพื้นที่ทุกประเภทตกต่ำ จากวิกฤตราคายางพาราของตลาดโลก สภาพอากาศในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไม่มีความแน่นอน ส่งผลกระทบให้น้ำยางในแต่ละปีมีความผันผวน มูลค่ายางพาราจึงมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ในสาขาประมงว่า ในไตรมาส 1 ปี 2559 (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน, 2561) หดตัวร้อยละ 0.8 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปี 2558 โดยปริมาณสัตว์น้ำที่นำขึ้นท่าเทียบเรือที่สำคัญหลายท่าลดลงจากการประกาศบังคับใช้กฎหมายประมง เพื่อแก้ไขปัญหาการทำประมงผิดกฎหมาย ขาดการรายงาน และไร้การควบคุม (IUU Fishing) หลังจากสหภาพยุโรปประกาศให้ใบเหลืองทำให้เรือประมงขนาดเล็กและเรือประมงพาณิชย์บางส่วนต้องหยุดการทำประมงและจอดเรือเทียบท่า แม้ว่าภาครัฐจะเร่งช่วยเหลือเยียวยา แต่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังคงได้รับความเดือดร้อน ซึ่งผลดังกล่าวยังกระทบต่อเนื่องไปยังอุตสาหกรรมประมงทั้งระบบ

ตารางที่ 8.30 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นผลิตภัณฑ์ภาคเกษตรมีมูลค่าลดลง

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตจากยางพารา และการเกษตรที่เป็นพืชหลักของภาคใต้ ผลิตภัณฑ์ต้องเป็นเนื้อเดียวกันกับการตลาด ผลิตภัณฑ์ภาคการเกษตรขาดการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่ามายาวนานจนกลายเป็นความคิดที่พึ่งพาทุนภายนอกและผ่านคนกลางหลายชั้น วิธีคิดนี้ยับยั้งการเปลี่ยนแปลงในระดับฐานราก การส่งเสริมผู้มีกระบวนทัศน์ใหม่ในภาคการเกษตรจึงมีความจำเป็นเร่งด่วน - ควรศึกษาพื้นที่ที่เหมาะสมในการปลูกพืชนั้น ๆ (ตอนนี้ปลูกทุกพื้นที่) เพื่อก่อให้เกิดความคุ้มค่าที่สุด - ศึกษายกเครื่องนโยบายภาคเกษตรเพราะบางนโยบายขัดแย้งกัน เช่น ต้องการให้เกษตรกรลดพื้นที่ปลูกยางพาราแต่กลับให้เงินอุดหนุนในการปลูกยางพาราใหม่หากโค่นแล้ว	- ส่งเสริมการผลิตสินค้าเกษตรที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โดยใช้เทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตรและหาตลาดให้ผู้ผลิตสินค้าเพื่อสามารถจำหน่ายได้อย่างต่อเนื่อง - สนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกรในรูปแบบบุคคลต่าง ๆ เช่น สหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร สมาคม มูลนิธิทุกระดับให้สามารถช่วยตนเองได้ - ศึกษาและวิจัยผลผลิตทางการเกษตรที่จังหวัดขาดแคลนทุก ๆ 5 ปี เช่น ข้าว สุกร พืชผัก เพื่อประกอบการวางแผน - สนับสนุนการพัฒนาเกษตรยั่งยืนโดยผสมผสานเทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ - การพัฒนาระบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ของปาล์ม น้ำมันและยางพาราในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ - การพัฒนาเกษตรกรดั้งเดิมสู่เกษตรกรอัจฉริยะ smart farmer

	● ให้มีตลาดกลางรองรับผลผลิตทางการเกษตรในระดับจังหวัดและร้านค้าชุมชนในระดับตำบล
--	--

8.3.5.2 ปัญหาสารเสพติดมีแนวโน้มสูงขึ้น

จำนวนคดียาเสพติดของภาคใต้ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ปี 2555 – 2559 (สำนักงานฝ่ายเลขานุการกรอบการประชุมระดับมุขมนตรีและผู้ว่าราชการจังหวัด, 2561) พบว่า มีสถิติการรับแจ้งลดลง ในปี 2559 ลดลงร้อยละ 5.9 จากปี 2558 โดยพบว่ายาเสพติดประเภทพืชกระท่อม เมทแอมเฟตามีน และยาไอซ์มีจำนวนคดีมากที่สุด และในปัจจุบันการค้าขายและจับกุมยาเสพติดมีแนวโน้มการค้าลดลง แต่ทั้งนี้พบว่าพืช กระท่อม มีการค้าและแพร่ระบาดในทุกจังหวัดในภาคใต้ เนื่องจากมีการลักลอบปลูกในพื้นที่ เช่น การลักลอบปลูกในพื้นที่สวน ยางพาราและสวนปาล์มน้ำมัน รวมทั้งการลักลอบซื้อขายกับประเทศมาเลเซียผ่านด่านชายแดนของภาคใต้

ข้อมูลทางสถิติเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มจังหวัด พบว่า ในปี 2559(สำนักงานฝ่ายเลขานุการกรอบการประชุมระดับมุขมนตรีและผู้ว่าราชการจังหวัด, 2561) กลุ่มจังหวัดที่มีจำนวนคดียาเสพติดสูงสุด คือ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย แต่เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเปลี่ยนแปลงจำนวนคดียาเสพติด ในปี 2559 พบว่า กลุ่ม จังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีอัตราการเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ เพิ่มขึ้นร้อยละ 8.44 จากปี 2558 รองลงมา คือ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน แต่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยกลับ มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของจำนวนคดียาเสพติดลดลง คือ ลดลงร้อยละ 15.23 จากปี 2558 จากการที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนคดียาเสพติดสูงสุด เนื่องจากกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่มีการทำธุรกิจภาคการท่องเที่ยวจำนวนมาก โดยเฉพาะสถานบริการกลางคืนที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวส่งผลให้เกิดปัญหาในการลักลอบค้ายาเสพติดตามสถานบริการกลางคืน รวมทั้งแรงงานต่างด้าวที่หลบหนีเข้ามาทำงานในเมืองใหญ่อย่างภูเก็ต ได้มีการลักลอบขนยาเสพติดเข้ามาขายในแหล่งสถานบริการและสถานบันเทิงต่าง ๆ ด้วย ทำให้มีเครือข่ายยาเสพติดจากทั้งภายในและภายนอกประเทศเพิ่มสูงขึ้น

จากข้อมูลทั้งจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีจำนวนคดียาเสพติดสูงที่สุดเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวสูง จึงมีการขยายตัวในการทำธุรกิจด้านสถานบริการและสถานบันเทิงจำนวนมาก ซึ่งสถานบันเทิงมักเป็นแหล่งของที่มีผู้สมของยาเสพติดในการซื้อและขายให้แก่นักท่องเที่ยว ส่วน ในพื้นที่จังหวัดพังงามีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนคดียาเสพติดสูงขึ้น เนื่องจากเป็นทางผ่านไปยังพื้นที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งจังหวัดพังงาเป็นพื้นที่ต่อเนื่องกับจังหวัดระนองที่มีพื้นที่ชายแดนติดกับเมียนมาร์ จึงเป็นทางผ่านให้แรงงานต่างชาติดลักลอบขนยาเสพติดจากเมียนมาร์มายังฝั่งไทย ซึ่งจังหวัดระนองเองนั้นมียาเสพติดเพิ่มขึ้นของจำนวนคดียาเสพติดในปี 2559 มากเป็นอันดับที่ 4 รองจากจังหวัดพังงา ภูเก็ต และสุราษฎร์ธานี ในจังหวัดสงขลา (ศูนย์ข้อมูลประชาสัมพันธ์กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4, 2562) พบว่า มี 4 อำเภอหลัก ๆ ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อยที่มีจำนวนของกลางยาเสพติด

ติดที่ถูกยึดมามากที่สุดของภาคใต้ และจากการสำรวจผู้วิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยได้ประเมินขนาดผลกระทบและความเร่งด่วนต่อพื้นที่มากกว่าผู้เชี่ยวชาญภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตารางที่ 8.31 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหาสารเสพติด

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
• สาเหตุและแรงจูงใจในการเสพยาเสพติดของกลุ่มเยาวชน • ศึกษาการกลับไปเสพยาซ้ำของเยาวชนผู้ต้องคดียาเสพติด • การจัดการศึกษาทุกช่วงวัย เพื่อเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นโยชนต่อการดำรงชีวิต	• ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน (ชุมชนเข้มแข็ง) เป็นกระบวนการในการแก้ไขปัญหาดังสังคม • ดำเนินการตามมาตรการป้องกันปราบปราม บำบัด พื้นฟูรวมทั้งมาตรการทางกฎหมายอย่างเข้มงวด • เครือข่ายประชาสังคม • จัดอบรมเยาวชนเพื่อสร้างจิตสำนึกในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด • การตรวจสอบจุดผ่านแดน การสกัดกั้นอย่างเข้มงวด • จัดตั้งศูนย์ป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน ศูนย์ป้องกันปัญหายาเสพติดนอกโรงเรียน • ควรให้ความรู้กับพ่อแม่และผู้ปกครองเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก เยาวชน

8.3.5.3 ปัญหาความยากจนมีแนวโน้มสูงขึ้น

ในปี 2559 สัดส่วนคนจนในด้านรายจ่ายของทั้ง 3 กลุ่มจังหวัดเพิ่มขึ้น (สำนักงานฝ่ายเลขานุการกรอบการประชุมระดับชุมชนตรีและผู้ว่าราชการจังหวัด. (2561) โดยอัตราการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนคนจนในด้านรายจ่าย ในปี 2559 พบว่า กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ ร้อยละ 8.39 เพิ่มขึ้น 0.30 เท่า จากร้อยละ 6.46 ในปี 2558 รองลงมาคือกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดนมีสัดส่วนคนจนในด้านรายจ่ายร้อยละ 31.51 เพิ่มขึ้น 0.25 เท่าจากร้อยละ 25.15 ในปี 2558 และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีสัดส่วนคนจนด้านรายจ่ายร้อยละ 7.41 เพิ่มขึ้น 0.06 เท่า จากร้อยละ 7.02 ในปี 2558 ทั้งสามกลุ่มจังหวัดในภาคใต้มีการปรับตัวของสัดส่วนคนจนด้านรายจ่ายเพิ่มมากขึ้น มีสาเหตุจากการชะลอตัวทางด้านเศรษฐกิจภายในประเทศและในโลก รวมทั้งการหดตัวของส่งออกทำให้อัตราการจ้างแรงงานที่อยู่ในภาคอุตสาหกรรมหดตัวตามไปด้วย

สาเหตุที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนคนจนในพื้นที่กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมากที่สุดเนื่องจาก พื้นที่ภาคใต้ประสบกับปัญหาราคาสินค้าเกษตรอย่างยงพาราซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจของพื้นที่ราคาคงต่ำลง จึงทำให้ประชาชนต้องทำการหารายได้จากการประกอบอาชีพประเภทอื่น ซึ่งในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่ง

อันดามันมีฐานทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง จึงส่งผลให้มีการย้ายถิ่นของแรงงานจากพื้นที่ใกล้เคียงและพื้นที่ในภูมิภาคอื่น ๆ รวมทั้งแรงงานชาวต่างชาติ เข้ามาอยู่อาศัยในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันเพิ่มขึ้น ส่งผลให้มีอัตราจำนวนคนจนเพิ่มสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า 3 จังหวัด ที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนคนจนในด้านรายจ่ายมากที่สุดได้แก่ จังหวัดสงขลา รองลงมา ได้แก่จังหวัดตรังและกระบี่ อัตราการเพิ่มขึ้นของสัดส่วนคนจนในจังหวัดสงขลาที่สูงที่สุดในพื้นที่ภาคใต้ สาเหตุมาจากการอพยพย้ายถิ่นฐานของคนต่างถิ่นเพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาความไม่สงบ ในพื้นที่ภาคใต้ชายแดน รวมทั้งมีแรงงานอพยพ แรงงานประมงบริเวณชายฝั่ง ที่ย้ายเข้ามาทำงานและประกอบอาชีพภายใน จังหวัดสงขลาเพิ่มสูงขึ้น จากการสำรวจผู้วิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยได้ประเมินขนาดความเร่งด่วนต่อพื้นที่มากกว่าผู้เชี่ยวชาญภาคใต้ฝั่งอันดามัน

ตารางที่ 8.32 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นปัญหาความยากจน

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
• เกษตรยังปลูกพืชตามกระแส และเน้นพืชเชิงเดี่ยว และสวัสดิการของรัฐยังไม่ทั่วถึงสำหรับคนจนที่แท้จริง • ทักษะในศตวรรษที่ 21 เน้นเรื่องความคิด วิเคราะห์ ซึ่งเป็นทักษะที่เป็นจุดด้อยของเยาวชน • การสร้างงานระดับชุมชนเพื่อกระจายรายได้ เช่น การพัฒนาระบบชลประทาน โดยจ้างคนในท้องถิ่นมาเป็นแรงงาน ซึ่งมีโครงการลักษณะนี้อยู่แล้วในปัจจุบัน เพียงแต่อาจต้องศึกษาถึงการขยายผลและการทำให้ยั่งยืน • ระบบหนังสือเพื่อสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนแก่ประชาชน มีเพียงคั่นหัวว่าประชาชนขาดอะไร จะจัดหาให้และคิดว่าเมื่อให้แล้วจะครบถ้วนสมบูรณ์ • ความพยายามในการผลักดันให้มหาวิทยาลัยต่าง ๆ กำหนดพื้นที่ให้บริการทางวิชาการนั้นทำให้มีงานวิจัยเชิงพื้นที่ออกมาเยอะและมักจะเป็นงานที่ค้นหาคำตอบปลายทาง	• มาตรการบัตรสวัสดิการเป็นส่วนหนึ่งของการสร้าง social safety net อย่างไรก็ดีตาม ภาครัฐควรทบทวนการสำรวจผู้ที่ควรได้รับบัตรสวัสดิการเพื่อถึงประชาชนที่เป็นเป้าหมายจริง ๆ • ปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนใช้ดิจิทัลและเน้นเรื่องทักษะชีวิตและเศรษฐกิจพอเพียง ฝึกการคิดวิเคราะห์ที่สามารถใช้ในการแก้ปัญหา • ผลักดันให้มหาวิทยาลัยนำความรู้ไปบริการวิชาการกับชุมชนเพื่อสร้างรายได้กับชุมชนให้มากขึ้น • เสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ในทุกระดับ • จัดฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพแก่ราษฎร • ส่งเสริมการสร้างงาน สร้างอาชีพ การมีรายได้ และการบูรณาการด้านตลาดแรงงานตั้งแต่การผลิตบุคลากร การจ้างงาน • ส่งเสริมอาชีพให้กับแรงงานภาคเกษตร ผู้ว่างงานผู้มีรายได้น้อยอย่างครบวงจร • ส่งเสริมอาชีพรวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง

8.3.5.4 การขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคใต้อยู่ในระดับต่ำ

ปี 2560 เศรษฐกิจภาคใต้มีการขยายตัวร้อยละ 1.3 ต่ำกว่าการขยายตัวของประเทศที่มีการขยายตัวร้อยละ 4.0 เป็นผลจากการชะลอตัวของภาคเกษตรที่ได้รับผลกระทบจากราคาผลผลิตตกต่ำ และมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2556-2560) ร้อยละ 2.9 โดยเศรษฐกิจของภาคใต้กระจุกตัวอยู่ในจังหวัดที่เป็นเมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจและแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง จังหวัดที่มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่ที่สุดของภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา รองลงมา คือ สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต และจังหวัดนครศรีธรรมราช คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 19.7, 17.2, 17.0 และ 12.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค ตามลำดับ อุตสาหกรรมของภาคใต้อยู่ในภาวะชะลอตัว และการผลิตส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตรขั้นต้น โดยมีมูลค่า 180,418 ล้านบาท หดตัวร้อยละ 2.4 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา ทั้งนี้อัตราการขยายตัวเฉลี่ยในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2556-2560) อยู่ในระดับต่ำคือร้อยละ 0.7 (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) ภาวะธุรกิจภาคใต้ในไตรมาสที่ 4 ปี 2562 หดตัวจากระยะเดียวกันปีก่อน ตามการหดตัวที่เพิ่มขึ้นในภาคการผลิตซึ่งได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจคู่ค้าที่ชะลอตัว ภาคการท่องเที่ยวยังคงหดตัวจากจำนวนนักท่องเที่ยวมาเลเซียที่ลดลงจากฐานสูงปีก่อน เช่นเดียวกับภาคอสังหาริมทรัพย์หดตัวเล็กน้อยจากภาระหนี้ที่เพิ่มขึ้นและความระมัดระวังในการพิจารณาสินเชื่อในตลาดที่อยู่อาศัยระดับกลาง-ล่าง อย่างไรก็ตาม ภาคการค้ายังคงขยายตัวได้บ้างจากมาตรการภาครัฐเป็นหลัก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2562)

ปี 2559 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีผลิตภัณฑ์มวลรวม 471,110 ล้านบาท เศรษฐกิจของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันขึ้นอยู่กับภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และโรงแรมเป็นหลัก โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาที่พักแรมและบริการด้านอาหาร 122,504 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 26 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของกลุ่มจังหวัด รองลงมาคือภาคเกษตรกรรม มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ 90,978 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 19.31 สาขาการขนส่ง และคลังสินค้า มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ 69,771 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 14.81 สาขาการค้าส่งและปลีก มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ 40,225 คิดเป็นร้อยละ 8.54 สาขาอุตสาหกรรมการผลิต มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ 23,926 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 5.08 สาขาการเงินและการประกันภัย มีมูลค่าผลิตภัณฑ์ 22,190 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 4.71 ส่วนที่เหลือร้อยละ 21.55 เป็นสาขาบริการและอื่น ๆ ภาพรวมด้านเศรษฐกิจหลักของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน เมื่อพิจารณารายสาขาเศรษฐกิจหลักจะเห็นว่าโดยรวมมาจาก 2 สาขาหลักคือ สาขาเกษตรกรรม และที่พักแรมและบริการด้านอาหาร รวมกันแล้วมีมูลค่าประมาณร้อยละ 45.31 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม โดยมาจากสาขาที่พักแรมและบริการด้านอาหารมากที่สุดร้อยละ 26.00 รองลงมา คือ ภาคการเกษตร ร้อยละ 19.31 อันดับสาม สาขาการขนส่งและคลังสินค้า ร้อยละ 14.81 อันดับสี่ สาขาการค้าส่งและปลีก ร้อยละ 8.54 ลำดับที่ห้าสาขาอุตสาหกรรมการผลิต ร้อยละ 5.08 สำหรับสาขาการเงินและการประกันภัยมีมูลค่าเพียง ร้อยละ 4.71 (กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน, 2561)

ตารางที่ 8.33 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคใต้ อยู่ในระดับต่ำ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- ควรเร่งจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้อย่างจริงจัง และเป็นรูปธรรม เพื่อให้ไม่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง หรืออุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่ง หรือหากมีงานศึกษาอยู่แล้ว ควรนำมาทำให้เกิดในเชิงพาณิชย์ ขยายองค์ความรู้ออกไปสู่ชุมชน - ประเด็นการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร การบริการท่องเที่ยวโดยชุมชน การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากเมืองเล็กขยายไปเมืองใหญ่ และพัฒนาศักยภาพคน - การพัฒนาระบบการผลิตแนวใหม่เพื่อการพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจและความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืน - แนวทางการส่งเสริมการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อการส่งออก แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม - ลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เกษตรกรควรมีการกระจายความเสี่ยง และภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมการยกระดับการแปรรูปสินค้าเกษตรเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างโอกาสทางการท่องเที่ยวในชุมชน - การส่งเสริมการจัดการตนเองของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน การสร้างรายได้ที่ยึดโยงกับระบบเกษตรแบบพอเพียงและ การจัดการเพื่อสร้างนวัตกรรม	- การพัฒนาและส่งเสริมภาคการเกษตรอย่างครบวงจร เพื่อยกระดับเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการเกษตรเชิงพาณิชย์ - การพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากบนพื้นฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารที่ยั่งยืน - การจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจภาคใต้ที่เป็นรูปธรรม เพื่อให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไม่กระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งหรืออุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่ง - การสร้างกลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการแปรรูปสินค้าทางการเกษตรจากเมืองเล็กขยายไปสู่เมืองใหญ่ เพื่อเป็นการกระจายรายได้ - การพัฒนาการแพทย์ให้เชื่อมโยงสาขาเศรษฐกิจอื่น (การเสริมความงาม wellness tourism การดูแลผู้สูงอายุ การรักษาด้วยเวชศาสตร์ฟื้นฟู) สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็น driver ใหม่สำหรับการขับเคลื่อนและขยายตัวทางเศรษฐกิจของภาคใต้ - ภาครัฐควรส่งเสริมให้เกษตรกรลดการปลูกพืชเชิงเดี่ยวหรือปรับเปลี่ยนเป็นชีววิถีเกษตรเพื่อการท่องเที่ยว - การลงทุนโครงการขนาดใหญ่ (ชุดคลองเชื่อม 2 ทะเล) และการพัฒนาระบบโลจิสติกส์เชื่อมต่อโครงสร้างพื้นฐานด้านรถไฟรางคู่ โทลเวย์ รถไฟฟ้าเชื่อมไทย-มาเลเซียจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบเศรษฐกิจของภาคใต้ รวมทั้งภาคเกษตรและภาคบริการและท่องเที่ยว

8.3.5.5 จำนวนนักท่องเที่ยวขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่กระจุกตัวอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวหลัก

ภาคใต้มีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวทางทะเลและชายฝั่ง การท่องเที่ยวทางบก การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และภาคใต้ยังมีศิลปวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์และยังมีสังคมแบบพหุวัฒนธรรม ปี 2560 ภาคใต้มีรายได้จากการท่องเที่ยว 774,048 ล้านบาท

ขยายตัวร้อยละ 12.84 เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา และขยายตัวร้อยละ 67.14 เมื่อเทียบกับปี 2556 คิดเป็นร้อยละ 31.61 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งประเทศ จังหวัดที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดภูเก็ต 423,012.85 ล้านบาท รองลงมาคือ จังหวัดกระบี่และสุราษฎร์ธานี สำหรับการขยายตัวเฉลี่ยของรายได้จากการท่องเที่ยวในช่วง 5 ปี (พ.ศ.2556-2560) ร้อยละ 17.83 สูงกว่าระดับประเทศที่มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 14.31 (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562)

ในปี 2560 ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนมิถุนายน กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันมีจำนวนนักท่องเที่ยวรวม 16,298,262 คน โดยคิดเป็นร้อยละ 59.36 ของจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในกลุ่ม จังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ในปี พ.ศ. 2559 ทั้งปี แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 เป็นจำนวนมาก และคิดเป็นร้อยละ 60.30 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดในภาคใต้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากเกินครึ่งของภาคใต้ ในปี 2560 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน มีรายได้จากการท่องเที่ยว 551,660 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 12.84 รายได้จากการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน คิดเป็นร้อยละ 75.90 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมดของภาคใต้ ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงมาก รองลงมาคือกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย ร้อยละ 23.15 และกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน ร้อยละ 0.95 กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามันเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีความโดดเด่นทางด้านการท่องเที่ยวมากที่สุด โดยจังหวัดภูเก็ตเป็นจังหวัดที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูงที่สุดในกลุ่มจังหวัด มีรายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 71.04 ของรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งหมดของกลุ่มจังหวัด ทั้งนี้ จังหวัดกระบี่ จังหวัดพังงา จังหวัดตรัง จังหวัดสตูล และจังหวัดระนอง ซึ่งมีรายได้จากการท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 17.04 ร้อยละ 8.15 ร้อยละ 1.59 ร้อยละ 1.43 และร้อยละ 0.75 ตามลำดับ ก็ยังมีแนวโน้มการท่องเที่ยวในทางบวกโดยสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี (กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาภาคใต้, 2562)

ตารางที่ 8.34 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นจำนวนนักท่องเที่ยวขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่กระจุกตัวในแหล่งท่องเที่ยวหลัก

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยว - การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกันระหว่างพื้นที่ - ควรมีการศึกษากลไกการขับเคลื่อนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวการบริการท่องเที่ยวจะต้องดำเนินการโดยนำมาตรฐานการบริการท่องเที่ยวโดยชุมชนหรือมาตรฐานอื่น ๆ ในการศึกษาวิจัย นอกจากนั้นการดำเนินการวิจัยแบบมีส่วนร่วมบูรณาการทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาศักยภาพคนในการสร้างโอกาสทางการ	- การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการขยายพื้นที่การท่องเที่ยวชุมชนบนฐานภูมิปัญญา อัตลักษณ์ และทรัพยากรท้องถิ่นที่สามารถนำมาสร้าง story และพัฒนาเป็นจุดขายที่สามารถสร้างความสนใจในการดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการเฉพาะ (การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม/การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์/การท่องเที่ยวเชิงเกษตร/การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์) - การพัฒนาผู้ประกอบการในชุมชนเป้าหมายที่มีศักยภาพและการเจริญเติบโตทางด้านการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ผ่านทางกลไกการให้คำปรึกษา

แข่งขันรับทราบและเรียนรู้ผ่านประสบการณ์วิจัยร่วมกับนักวิชาการ • การสร้างระบบฐานข้อมูลที่ครบถ้วน ทันเวลา เพื่อให้สามารถวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งต้องมีพื้นฐานจากการศึกษา วางแผนที่เป็นระบบ • การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การสร้างแหล่งท่องเที่ยวจากประวัติศาสตร์ท้องถิ่น พิธีกรรม วัฒนธรรม ประเพณี ความยั่งยืนของวิถีชุมชน เรื่องราวลุ่มน้ำทะเลสาบ	(ระบบที่เลี้ยง) การสนับสนุนงบประมาณ การให้องค์ความรู้และการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ประกอบกับการพัฒนาบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวชุมชน • การกำหนดนโยบายและการให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรอง ผ่านทางการบูรณาการหน่วยงานรัฐทุกภาคส่วนในแต่ละกลุ่มจังหวัด ภาคใต้ว่าไทยและภาคใต้อันดามัน ร่วมกับชุมชนเป้าหมายที่มีศักยภาพ เพื่อยกระดับมาตรฐานการท่องเที่ยวชุมชนและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน • การใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ความต้องการ พฤติกรรมการท่องเที่ยว และรูปแบบการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการเฉพาะ แยกตามกลุ่มจังหวัดภาคใต้ว่าไทยและภาคใต้อันดามัน เพื่อพัฒนาเป็นระบบสารสนเทศสนับสนุนการตัดสินใจด้านการท่องเที่ยวและพัฒนาผู้ประกอบการ นอกจากนี้ยังศึกษา Key success factors ของชุมชนที่สำเร็จ เพื่อนำมาเป็นต้นแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยว • การลงทุนจากภาครัฐเพื่อสร้าง infrastructure ที่เอื้อสำหรับการท่องเที่ยว โดยเชื่อมต่อระบบการขนส่งคมนาคมระหว่างเส้นทางการท่องเที่ยวเมืองหลักและการท่องเที่ยวเมืองรอง เพื่อกระจายนักท่องเที่ยวลงสู่ชุมชน • การพัฒนา Smart City ในเมืองหลักและเมืองรอง จะช่วยพัฒนาโอกาสด้านการท่องเที่ยวได้มากขึ้น รวมทั้งการใช้ประโยชน์จาก Application ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่าง Local Alike, Local Aroi ที่พยายามยกระดับการท่องเที่ยววิถีชุมชน ต่อยอดและทำให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากขึ้น
---	--

8.3.5.6 ปัญหาความเหลื่อมล้ำของภาคใต้ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น

เมื่อพิจารณาการกระจายรายได้ของภาคใต้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 - 2560 จากค่าสัมประสิทธิ์ของความไม่เสมอภาค พบว่า ภาคใต้มีการกระจายรายได้ที่มีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ยังคงมีค่าสัมประสิทธิ์ของความไม่เสมอภาคด้านรายได้มากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกและภาคเหนือ จากการข้อมูลสำรวจภาวะการทำงานของประชากร (LFS) ปี 2560 พบว่าปัจจัยเชิงพื้นที่อธิบายโอกาสในการสร้างรายได้จากการทำงานที่ไม่เท่าเทียมได้ค่อนข้างมาก โดยคนทำงานในอาชีพเดียวกันที่มีลักษณะคล้ายกัน มีโอกาสในการ

สร้างรายได้หรือผลตอบแทนแตกต่างกันค่อนข้างมากและมีนัยสำคัญ เมื่อพิจารณาสัดส่วนของนักเรียนด้อยโอกาสต่อนักเรียนทั้งหมดกลับพบว่า ตั้งแต่ปี 2558-2560 สัดส่วนนี้ยังคงมากกว่าภาคกลางและภาคตะวันออก นอกจากนี้สัดส่วนคนพิการที่ได้รับการดูแลจากคนในครอบครัว ชุมชนหรือภาครัฐพบว่า ภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยมีสัดส่วนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ รวมทั้งมีสัดส่วนที่น้อยกว่าภาคอื่น ๆ แสดงถึงภาคใต้ฝั่งอ่าวไทยยังคงมีปัญหาผู้พิการที่ถูกกละเลย ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่อยู่จำนวนหนึ่ง ในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจทางภาคใต้ที่มีการกระจุกตัวในหลายมิติใน 3 สาขาหลักคือ การเกษตร การท่องเที่ยวและการผลิตและในแต่ละสาขาก็ยังมีการกระจุกตัวทับซ้อนกัน การพัฒนาที่ยังไม่กระจายไปถึงเมืองรอง ทำให้การเติบโตทางเศรษฐกิจมีความเหลื่อมล้ำกันมากขึ้น ความแตกต่างทางสังคมมีมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรกฎาคม 2561)

รวมทั้งในปี 2563 เมื่อเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ส่งผลกระทบไปทั่วโลกเป็นวงกว้าง อันส่งผลให้เกิดผู้เจ็บป่วยและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ผลกระทบต่อการเจ็บป่วยและการเสียชีวิต เป็นผลกระทบทางตรง อันนำมาสู่ค่าใช้จ่ายในการรักษาที่สูง ส่งผลทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบสาธารณสุข โดยเฉพาะกับคนจนที่จะต้องเป็นผู้แบกรับปัญหาดังกล่าว ผลกระทบต่อการจ้างงาน ค่าจ้าง ความยากจน เมื่อมีผู้เจ็บป่วยจากการติดเชื้อจะส่งผลกระทบไปสู่ค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือน โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งจะมีแนวโน้มของการติดเชื้อไวรัสนี้มากที่สุด โดยการสูญเสียงานหรือเสียรายได้นี้จะมีโอกาสเกิดขึ้นกับคนที่มีฐานะยากจนที่เป็นแรงงานนอกระบบมากกว่าคนที่มียาได้แน่นอนจากงานประจำ ภาคใต้มีครัวเรือนเกษตรที่ยากจนเป็นจำนวนมาก ส่งผลต่อเนื่องไปสู่ระดับความยากจนและความเหลื่อมล้ำที่จะเพิ่มสูงขึ้น ผลกระทบจากพฤติกรรมที่หลีกเลี่ยง (Aversion Behavior) เพื่อให้ห่างไกลจากโอกาสในการติดเชื้อไวรัส ประชาชนรวมไปถึงรัฐบาลได้ตัดสินใจที่จะยกเลิกกิจกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส ตั้งแต่ 1) การที่ภาครัฐตัดสินใจปิดประเทศ/ปิดเมืองและห้ามให้เกิดการเดินทางระหว่างกัน 2) การประกาศให้ธุรกิจหรือสถานบริการที่โดยปกติจะต้องรับคนเป็นจำนวนมากต้องปิดทำการชั่วคราว 3) สถาบันการศึกษาที่จำเป็นต้องหยุดการเรียนการสอนและ 4) ประชาชนที่ต้องกักตัวเองอยู่กับบ้าน ซึ่งการหยุดกิจกรรมต่าง ๆ นี้จะกระทบไปสู่ภาคธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว การขนส่ง และธุรกิจด้านการค้าปลีกต่าง ๆ และกระทบต่อยอดไปสู่ทั้งอุตสาหกรรมต้นน้ำของภาคบริการ ซึ่งภาคใต้มีรายได้จากการท่องเที่ยวเป็นรายได้หลักจำนวนมาก โดยเฉพาะภาคใต้ฝั่งอันดามัน ที่จะต้องเกิดปัญหาการชะงักงันตามมา จากหลายสาเหตุดังกล่าวทำให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำมีความรุนแรงมากขึ้น ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพของคน การพัฒนาการศึกษาให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน การส่งเสริมการเพิ่มพูนศักยภาพในการทำงานให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานให้แก่ผู้ด้อยโอกาส การจัดหาแหล่งทุนโดยรัฐ รวมทั้งรัฐจะต้องพัฒนาระบบการช่วยเหลือผ่านช่องทางทางระบบสวัสดิการทางสังคม ให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบโดยตรง เช่นครัวเรือนที่มีฐานะยากจนหรือครัวเรือนที่ทำงานในสาขาที่สูญเสียงานหรือรายได้โดยตรง การสนับสนุนการตรวจและการรักษาฟรี การช่วยเหลือผู้ที่ตกงานผ่านระบบการสร้างงานสาธารณะ (Public Work

Program) หรือการให้เงินช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดเล็กที่ได้รับผลกระทบจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรกฎาคม 2561)

ตารางที่ 8.35 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นความเหลื่อมล้ำของภาคใต้ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
● องค์ความรู้ในการพึ่งพาตนเอง ไม่รอความช่วยเหลือจากใคร นำหลักความพอเพียงมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด ● การลด skill mismatch ของแรงงานและความต้องการในตลาดแรงงาน ระบบ social benefits สำหรับผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ภาคใต้ การเข้าถึงบริการทางการเงินของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุในพื้นที่ภาคใต้ เพื่อรับความช่วยเหลือทางการเงินจากภาครัฐ ● การเข้าถึงและการกระจายทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ● ควรมีการศึกษาการจัดการสุขภาวะให้สอดคล้องกับบริบทชุมชน โดยการศึกษาภูมิทัศน์(ภูมิอากาศ ภูมิประเทศ ภูมินิเวศน์และภูมิปัญญาและวัฒนธรรม) ให้สอดคล้องเพื่อการจัดการสุขภาวะ ● การสร้าง social safety net ให้กับกลุ่มคนระดับล่าง ซึ่งน่าจะทำได้เร็วกว่าการแก้ไขปัญหาโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อให้ทุกคนสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข มีความสุขตามอัตภาพ ซึ่งองค์ประกอบหนึ่งในการจะทำได้กล่าว จะย้อนไปที่ระบบฐานข้อมูลที่สมบูรณ์ ที่จำเป็นต้องมี รวมถึงการกระจายอำนาจให้ชุมชนมีบทบาทมากขึ้นในการให้ความช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาสในชุมชน	● การฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยศาสตร์พระราชและหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ● การวิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ และการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับโครงสร้างด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วนทั้งในระดับกลุ่มจังหวัด จังหวัด และพื้นที่ ● การสร้างงาน การสร้างอาชีพ และการยกระดับคุณภาพชีวิตในระดับพื้นที่ด้วยการกระจายอำนาจให้ชุมชนเป้าหมายมีส่วนร่วมและมีบทบาทมากขึ้น ● การส่งเสริมการปรับตัวของชุมชนและสร้างระบบสังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ● การออกแบบและพัฒนาระบบรัฐสวัสดิการในส่วนของการดูแลคุณภาพชีวิต คุณภาพการศึกษา การดูแลผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสทางสังคม รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ตามบริบทพื้นที่ภาคใต้กลุ่มจังหวัดอ่าวไทยและกลุ่มจังหวัดอันดามัน ด้วยความเท่าเทียมและเป็นธรรม ● การพัฒนาชุมชนพื้นที่เป้าหมายผ่านทางการปรับกระบวนการทัศน์ให้ครอบคลุม สมาชิกชุมชนและสังคมพัฒนาระบบคิดและส่งเสริมค่านิยมในแนวทางการพึ่งพาตนเองมากกว่าการรอการช่วยเหลือจากภาครัฐ ● การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการจัดการระบบสารสนเทศงานวิจัยเชิงพื้นที่ให้เป็น Decision support system ที่ชุมชนและหน่วยงานทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำสามารถเข้าถึงได้

8.3.5.7 การพัฒนาเมืองน่าอยู่

การพัฒนาเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองตามแผนผังภูมิโนเวศให้เป็นเมืองที่มีความน่าอยู่สามารถรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เป็นที่อยู่อาศัย ลดความเหลื่อมล้ำ และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ทุกกลุ่ม โดยแบ่งการพัฒนาเมืองออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ซึ่งเน้นพัฒนาเมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภาคให้มีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจเทียบเท่าเมืองขนาดใหญ่ในระดับนานาชาติ มีความน่าอยู่ และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเมือง และ 2) เมืองขนาดกลาง ซึ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมทั่วถึงและได้มาตรฐาน เพื่อส่งเสริมให้เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและการบริการสำหรับพื้นที่โดยรอบ ก่อให้เกิดการสร้างงานในพื้นที่และลดความเหลื่อมล้ำ เป็นการพัฒนาพื้นที่ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อลดความแออัดของประชากรในพื้นที่ และกระจายความเจริญออกไปยังพื้นที่ส่วนอื่น ๆ ลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม นำไปสู่การยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ เป็นการพัฒนาเมืองน่าอยู่สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม เพื่อให้มีคุณภาพชีวิต สภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ และการบริหารจัดการที่ดี รวมถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ แหล่งการจ้างงาน และที่อยู่อาศัย รวมถึงพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นและศักยภาพของเมือง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมวัฒนธรรม และการพัฒนาเมืองน่าอยู่ (Green Culture & Livable Cities) ในพื้นที่จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช โดยเน้นการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและอุตสาหกรรมเกษตร ครบวงจร และการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและโครงสร้างพื้นฐานทางสังคมแก่พื้นที่ โดยรอบ โดยช่วงปีที่ 11-15 พัฒนาพื้นที่เมืองสุราษฎร์ธานี และช่วงปีที่ 16-20 พัฒนาพื้นที่เมืองกระบี่ และยะลา (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

ตารางที่ 8.36 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการพัฒนาเมืองน่าอยู่

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
• สิ่งแวดล้อมและการย้ายถิ่นจากชนบทไปทำงานในเมือง และการสร้างอาชีพในชนบทรวมถึงการสร้างสาธารณูปโภคและการขนส่งในเมืองและชนบทเข้าถึงได้เท่าเทียมกัน • การจัดการตนเองของชุมชนในการจัดการ การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น • การจัดลำดับมิติที่ต้องการพัฒนา เพื่อศึกษาให้ลึกขึ้น และค่อย ๆ ผลักดันไปทีละมิติ • แนวทางการพัฒนา Smart City กับโอกาสการพัฒนาศักยภาพมนุษย์	• ควรให้เอกชนและประชาชนมีบทบาทหลัก ขณะที่ให้ภาครัฐเป็นผู้สนับสนุน และต้องเน้นการทำงานอย่างบูรณาการ อย่างแท้จริง • การจัดลำดับมิติที่ต้องการพัฒนาและทำการศึกษามิติต่าง ๆ อย่างละเอียด โดยลำดับแรกควรมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ • การพัฒนาเมืองน่าอยู่ต้นแบบ บ้านสวนคนเมือง และการจัดทำดัชนีเปรียบเทียบเมืองน่าอยู่ของแต่ละเมืองในภาคได้

● สิ่งแวดล้อมและการย้ายถิ่นจากชนบทไปทำงานในเมือง/และการสร้างอาชีพในชนบทรวมถึงการสร้างสาธารณูปโภคและการขนส่งในเมืองและชนบทเข้าถึงได้เท่าเทียมกัน ● การให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ และเพื่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ● ดัชนีเปรียบเทียบความเป็นเมืองน่าอยู่ของแต่ละเมืองในภาคใต้ เพื่อเป็นตัวชี้วัดเปรียบเทียบความน่าอยู่ของแต่ละพื้นที่ สร้างการแข่งขันของผู้ใช้ในการสร้างเมืองน่า อยู่ในแต่ละพื้นที่	● การกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมและการจัดการตนเองของชุมชน
---	--

8.3.5.8 ปัญหาขยะของเสียทุกชนิดที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

ขยะในพื้นที่ภาคใต้ การจัดการของเสียอันตรายชุมชนในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งอันดามัน ในปี 2560 พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการรณรงค์ให้ประชาชนคัดแยกของเสียอันตรายชุมชนออกจากขยะมูลฝอยทั่วไป และมีแนวโน้มการเก็บรวบรวมของเสียอันตรายชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เพิ่มมากขึ้น แม้จะมีระบบการคัดแยกจากต้นทางที่ดี จนสามารถนำไปรีไซเคิล หรือทำปุ๋ยอินทรีย์ได้ แต่ก็ยังเหลือขยะที่ถูกกำจัดอย่างไม่ถูกต้องอีกกว่าร้อยละ 27 หรือราว 7.36 ล้านตัน อีกทั้งปริมาณขยะยังมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น ปริมาณขยะในปี 2562 เพิ่มจากปี 2561 เกือบร้อยละ 2 จากประชากรและนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น รวมทั้งวิถี "บริโภคนิยม" ที่ผู้คนนิยมซื้อสินค้าเพื่อตอบสนองความพึงพอใจ(สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 สุราษฎร์ธานี, 2561)

การที่สถานการณ์ปัญหาขยะของเสียทุกชนิดมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในพื้นที่ภาคใต้ ทั้งกลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน และกลุ่มจังหวัดฝั่งอ่าวไทย เนื่องจากพื้นที่ภาคใต้มีชายฝั่งทะเลมากกว่าภาคอื่น ๆ ปัญหาขยะในทะเลจึงเป็นปัญหาสำคัญมากของภาคใต้ที่ควรนำมากำหนดเป็นนโยบายการพัฒนา การลดหรือการเลี่ยงที่จะไม่ให้เกิดขยะ ก่อนที่จะนำไปกำจัดขยะ การจัดการขยะที่ดี แต่ยังมีปัญหาปริมาณขยะเพิ่ม และแทบจะไม่มีมีการคัดแยกขยะโดยประชาชนเลย นอกจากนั้นกลุ่มจังหวัดฝั่งทะเลอันดามันยังพบขยะนาโนพลาสติกในสัตว์ทะเล ซึ่งพบว่า บริเวณหาดเจ้าไหม เจ้าหน้าที่ได้เก็บสถิติของปริมาณขยะที่เกยขึ้นมาบริเวณหน้าหาดเป็นประจำทุกวันในพื้นที่ 1,200 ตารางเมตร ซึ่งอันดับหนึ่งที่พบคือ "แก้วพลาสติก" ยิ่งช่วงฤดูมรสุมแล้วไม่เพียงขยะจากประเทศไทยเท่านั้น ยังพบขยะที่มีฉลากสินค้าของประเทศอินโดนีเซีย ศรีลังกา และมาเลเซียอีกด้วย จากงานวิจัยพบว่า ไมโครพลาสติกสะสมในสัตว์หลายชนิด ทั้งกุ้ง หอย แม้แต่ปะการังเองก็ยังมีพบ มากกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ของสัตว์ที่เราเจอ มีการสะสมของไมโครพลาสติก (สมิตานัน หยงสตาร์, 2563)

นอกจากนั้นจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ 11 จังหวัดภาคใต้ พบว่า ปัญหาไมโครพลาสติกในแหล่งน้ำ และปัญหาขยะในชุมชนเป็นปัญหาสำคัญ สังคมบริโภค ส่งผลให้ปัญหาขยะรุนแรงขึ้น ควรสร้างความตระหนักเรื่องขยะกันใหม่ ควรวางแผนรับมืออย่างมีประสิทธิภาพ การลดขยะของเสียเป็นสิ่งที่ดีต่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่ออากาศและน้ำเป็นพิษ ขยะเป็นพิษมีมากมาย แต่ประชาชนขาดความรู้ โรงงานอุตสาหกรรมทุกขนาดปล่อยของเสีย น้ำเสียออกมามากมาย โดยไร้การควบคุมดูแลอย่างจริงจัง การขาดความรับผิดชอบบ้านเรือนที่อาศัยริมชายฝั่งมักทิ้งขยะลงทะเล ปัญหาขยะนับวันยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น การบริหารจัดการขยะยังไม่ได้ผลเท่าที่ควร เน้นการลงทุนโครงสร้างขนาดใหญ่ ขาดการมีส่วนร่วมจากต้นทาง เมืองใหญ่ ๆ ปัญหาขยะได้รับผลกระทบ นโยบายที่มีไม่สามารถจำกัดขยะที่ต้นตอ

ตารางที่ 8.37 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการพัฒนาเมืองน่าอยู่

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
● การใช้วัสดุธรรมชาติการบรรจุอาหาร ● วัฒนธรรมการใช้วัสดุธรรมชาติที่สิ้นเปลืองน้อย ● การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ● การจัดการขยะพิษ ขยะอิเล็กทรอนิกส์ ● มาตรการด้านระเบียบ กฎหมายควรเข้มงวดมากขึ้น ● การสร้างแนวทาง ระเบียบปฏิบัติเพื่อลดปัญหา ที่สามารถจูงใจให้คนร่วมมือ ● มาตรการในการจัดการ โรงงานที่ปล่อยน้ำเสียของเสียสู่สาธารณะ ● การแก้ไขปัญหาขยะทะเลของชุมชนชายฝั่ง ● แนวทางการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์และสิ่งแวดล้อม ● การสร้างนวัตกรรมและเศรษฐกิจจากการจัดการขยะและสิ่งเหลือใช้ต้นทาง ● ดู success case ต่าง ๆ นำมาปรับใช้ เช่น ญี่ปุ่นที่แยกขยะจริงจัง ใช้หลักการเก็บเงิน แยกแล้วนำไปรีไซเคิลจริง ไม่เหมือนเหมือนในปัจจุบัน โดยเริ่มทำในเมืองเล็ก ๆ เช่น ตาบลหรือ ในมหาวิทยาลัย	● ส่งเสริมการลดขยะ การปรับตัวมาใช้เทคโนโลยี ส่งเสริมโครงการ “เรียกคืนขยะพลาสติก ยุคโควิด-19” โดยใช้พื้นที่ซูเปอร์มาร์เกต เช่น เทสโก้ โลตัส บิ๊กซี เป็นสถานที่รับขยะพลาสติกจากผู้ให้บริการ เป็นจุดรับขยะพลาสติกสะอาดและแห้งจากผู้บริโภค เพื่อเข้าสู่เครือข่ายผู้ให้บริการและขนส่งทรัพยากรไปยัง “Waste hub” และเข้าสู่ขั้นตอนการรีไซเคิล (recycle) ไปจนอัพไซเคิล (upcycle) ● การส่งเสริมการนำวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่ใช้แล้วมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ● สร้างความตระหนักต่อกระทบที่เกิดขึ้นต่อพฤติกรรมผู้บริโภคที่ทำให้เกิดขยะ ● ส่งเสริมการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในการกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหามลพิษ ● ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้เรื่องนาโนพลาสติก ● ส่งเสริมให้ชุมชนวางแผนรับมือกับสังคมบริโภคที่ส่งผลให้เกิดปัญหาขยะอย่างรุนแรง ● สนับสนุน/ส่งเสริมการใช้ความรู้ด้านวิชาการ และเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและลดการเกิดขยะและของเสียทุกชนิด

● ศึกษาปัญหาและวิธีแก้ไข หรือใช้เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมทดลองว่าทำอย่างไรคนถึงแยกขยะ ● การออกแบบแนวปฏิบัติตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางเพื่อระบุเป็นกฎหมายสำหรับบังคับใช้ หากไม่ปฏิบัติตาม จะมีบทลงโทษ ● การแยกขยะ การสร้างจิตสำนึกในการลดขยะ โดยเฉพาะขยะติดเชื้อ ขยะกลุ่มหน้ากากอนามัย หน้ากาก N95 ถุงมือทางการแพทย์ ถือเป็นขยะติดเชื้อ ปกติขยะกลุ่มนี้โรงพยาบาลส่งไปทำลายที่เตาเผาอุณหภูมิสูงที่มีมาตรฐาน แต่ในช่วงสถานการณ์การระบาดของเชื้อโควิด-19 ประชาชนใช้หน้ากากทุกวัน ทั้งทุกวัน ถือเป็นขยะติดเชื้อเช่นกัน ซึ่งนโยบายด้านการกำจัดขยะติดเชื้อจะต้องชัดเจนมากขึ้น	● ให้มีการป้องกันการเกิดขยะ และเก็บขยะของนักท่องเที่ยว ● ส่งเสริมวัฒนธรรมการใช้วัสดุธรรมชาติที่สิ้นเปลืองน้อยในเทศกาลและประเพณีต่าง ๆ ของภาคใต้ ● ใช้มาตรการทางกฎหมายอย่างจริงจังในการกำจัดขยะ ● ภาษีผู้ก่อให้เกิดมลพิษเป็นผู้จ่าย ผู้ก่อให้เกิดขยะเป็นผู้จ่ายอย่างจริงจังอย่าผลักภาระให้ผู้บริโภคแต่ฝ่ายเดียว ● ส่งเสริมการรวมกลุ่มธนาคารขยะ ● ส่งเสริมให้เป็นเมืองสีเขียว (Green City) การสร้างเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
---	--

8.3.5.9 ปัญหาการขาดแคลนน้ำและการฟื้นฟูปกป้องระบบนิเวศจากภูเขาถึงทะเล

พื้นที่ภาคใต้ ทั้งกลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน และฝั่งอ่าวไทยพบว่าปัญหาการขาดแคลนน้ำกับปัญหาการปกป้องฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำจากภูเขาถึงทะเลเป็นเรื่องเดียวกันไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ภาคใต้เป็นเมืองที่มีปัญหาการขาดแคลนน้ำสูง แต่ต้องโฟกัสตามปัญหาแต่ละพื้นที่ว่าขาดแคลนน้ำในครัวเรือน การเกษตร หรือในเมืองใหญ่โดยเฉพาะเมืองท่องเที่ยว ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนลดการใช้น้ำเพื่อลดน้ำเสียและมีการจัดการน้ำเสียที่ต้นทางโดยการบำบัดน้ำเสียที่บ้านเรือน น้ำที่บำบัดแล้วกลับมาใช้ประโยชน์ สำหรับภาคใต้ กลุ่มจังหวัดฝั่งอันดามัน มีการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองหลักจึงทำให้นักท่องเที่ยวกระจุกตัวอยู่ตามเมืองท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน เช่น จังหวัดสตูล จังหวัดตรัง จังหวัดภูเก็ต เป็นเมืองที่ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำ อันเนื่องมาจากการเจริญเติบโตของเมือง จำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นในทุกปีของจังหวัดที่เป็นเมืองท่องเที่ยวเป็นเหตุให้ปริมาณความต้องการน้ำดื่มและน้ำใช้เพิ่มสูง น้ำดิบไม่เพียงพอในการผลิตน้ำประปา และนำไปใช้เพื่อการเกษตร เนื่องจากขาดการบริหารจัดการน้ำใช้เพื่อการเกษตรที่ดีจึงส่งผลให้ฝนที่ตกลงมาไหลลงทะเลหมด ภายในเวลารวดเร็ว ในบางปีฝนตกน้ำท่วมทั้งภาคใต้ แต่เมื่อผ่านไปเพียงไม่กี่สัปดาห์น้ำที่เคยท่วมกลับแห้งขอดแม้แต่ในแม่น้ำลำคลอง น้ำได้รับการปนเปื้อนสารเคมีและขยะทำให้เกิดมลภาวะต่อการนำไปใช้ในการอุปโภคบริโภค ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ภาคใต้

ทั้งนี้ในประเด็นของการสร้าง ความมั่นคงของน้ำ ภาคการผลิต ด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม โดยการจัดหาน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภคให้แก่ชุมชน ทั้งชุมชนชนบท ชุมชนเมือง แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ และพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ รวมทั้ง

การจัดการ แหล่งน้ำสำรองในพื้นที่ซึ่งขาดแคลนแหล่งน้ำต้นทุน การพัฒนาแหล่งน้ำให้สามารถกักเก็บได้ เพื่อการนำน้ำดิบไปใช้เพื่อผลิตน้ำประปา และเพื่อการเกษตร ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนลดการใช้น้ำเพื่อลดน้ำเสียและมีการจัดการน้ำเสียที่ต้นทางโดยการ บำบัดน้ำเสียที่บ้านเรือน น้ำน้ำที่บำบัดแล้วกลับมาใช้ประโยชน์ ก็เป็นเรื่องเดียวกันกับการปกป้องฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำ เพราะน้ำที่ใช้ในการผลิตเพื่อเป็นน้ำประปาใช้สำหรับอุปโภคบริโภค น้ำใช้เพื่อการเกษตร น้ำในโรงงานอุตสาหกรรมเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงจนแยกจากกันไม่ออก (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2563 ; สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 14 สุราษฎร์ธานี, 2561)

การปกป้องฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำยังคงเป็นปัญหาตลอดระยะเวลาอย่างยาวนาน เนื่องจากการรับนโยบายมาปฏิบัติของผู้บริหารในระดับท้องถิ่นขาดความเข้าใจ ขาดความตระหนัก การทำงานของหน่วยงานภาครัฐยังเป็นลักษณะแบบแยกส่วน ไม่มีการบูรณาการความร่วมมือ และขาดการบริหารจัดการปกป้องฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำที่มีประสิทธิภาพ หัวใจสำคัญของการจัดการน้ำคือ 1) สร้างป่าต้นน้ำที่สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้ 2) ยกเลิกกลไกการจัดการน้ำในเชิงการควบคุม นั่นคือยกเลิกการใช้กฎหมายเพื่อควบคุมน้ำ แต่ควรใช้กฎหมายและงบประมาณ สร้างป่าต้นน้ำ ทุกภาคส่วนควรมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำ สร้างเป็นเครือข่ายการบริหารจัดการน้ำ เครือข่ายอาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้านในทุกจังหวัดของพื้นที่ภาคใต้ สร้างจิตสำนึกสาธารณะทางสิ่งแวดล้อมให้เกิดในผู้คนที่อาศัยในระบบนิเวศเขา-ป่า-นา-เล เพื่อปกป้องฟื้นฟูระบบนิเวศแหล่งน้ำ ควรเน้นย้ำและให้ความสำคัญกับแนวทางอนุรักษ์ปกป้อง ฟื้นฟูทรัพยากรแบบ Eco-system based solution, Nature based Approach, Ridge to Reef, จากภูเขาถึงทะเล แบบองค์รวม

ตารางที่ 8.38 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการขาดแคลนน้ำและการฟื้นฟูปกป้องระบบนิเวศจากภูเขาถึงทะเล

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
● การนำแก้มลิง และการบริหารจัดการน้ำของรัชกาลที่ 9 การนำศาสตร์พระราชานี้ของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาอย่างจริงจังและเป็นระบบ ● แผนการจัดการน้ำชุมชน (ระดับหมู่บ้าน/ตำบล) การจัดสรรทรัพยากรน้ำจะมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม การจัดการพื้นที่เก็บน้ำธรรมชาติ เช่น ป่าพรุ ป่าริมน้ำ ● วิจัยเพื่อการสื่อสารปัญหาที่มีประสิทธิภาพ การสร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้เกี่ยวข้องที่รับรู้เข้าใจปัญหา และได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง ● รูปแบบการบริหารจัดการน้ำในชุมชนที่ยั่งยืน	● ระบบนิเวศพื้นที่ลุ่มน้ำเสื่อมโทรม พื้นที่ต้นน้ำเป็นสวนเกษตรเชิงเดี่ยว การพัฒนาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าและไม้อ่อนต่อชุมชนท้องถิ่นและการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากทั้งประมง เกษตรและการท่องเที่ยว ดังนั้นคน ป่า น้ำ ต้องอยู่ด้วยกันไม่ควรแยกส่วน แต่บริหารจัดการอย่างไรไม่ให้ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ สร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าต้นน้ำ ระบบนิเวศลุ่มน้ำให้กับชุมชนภาคีเครือข่าย ● ส่งเสริมการจัดการน้ำที่ไม่ทำลายระบบนิเวศ ● การส่งเสริมการทำเกษตรผสมผสานอย่างจริงจังเพื่อป้องกันการขาดแคลนนํ้า ● ก่อสร้างฝายชะลอน้ำ

● การจัดการน้ำที่ไม่ทำลายระบบนิเวศ การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรน้ำต้นทุนโดยการหุ้มน้ำประมาณในการพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ให้กลับมาใช้ประโยชน์เต็มประสิทธิภาพ ● การจัดการน้ำที่ไม่ทำลายระบบนิเวศ การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ทรัพยากรน้ำต้นทุนโดยการหุ้มน้ำประมาณในการพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่ให้กลับมาใช้ประโยชน์เต็มประสิทธิภาพ ● การพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการน้ำขนาดเล็กระดับชุมชนและครัวเรือน เพื่อการบริหารจัดการน้ำดิบและระบบประปา น้ำใช้เพื่อการเกษตร และในชุมชนเมือง ● การวางแผนการบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพและพัฒนากาใช้ประโยชน์โดยชุมชนบนฐานความหลากหลายของทรัพยากรในท้องถิ่น การจัดการองค์ความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ พันธุกรรมท้องถิ่น ● 9. แนวทางแก้ปัญหาตามมาตรการสีขาว สีเขียว และสีเทาของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง แต่ไม่สามารถหยุดการก่อสร้างของกรมอื่นได้ พรบ.ส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. 2558 มาตรา 21 เป็นแค่เสือกระดาษ	● สนับสนุน/ส่งเสริมการใช้ความรู้ด้านวิชาการ และเทคโนโลยีในการผลิตประปาจากน้ำดิบ ● ส่งเสริมการจัดการธนาคารน้ำอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นร่วมกันเป็นภาคีเครือข่าย ● ปรับปรุงระบบชลประทาน และการขุดลอกแหล่งน้ำที่ตื้นเขินเพื่อเพิ่มปริมาณเก็บกักน้ำ ● ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่คุ้มค่าและได้ประโยชน์กับชุมชนอย่างแท้จริง ● ส่งเสริมให้ประชาชนที่อยู่บริเวณป่าต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูระบบนิเวศลุ่มน้ำอย่างจริงจัง ● สร้างภาคีเครือข่ายการปกป้องและฟื้นฟูระบบนิเวศแหล่งน้ำ ภูเขา ลำธาร จากป่าถึงทะเลให้รู้สึกรักและเป็นเจ้าของ ● สร้างจิตสำนึก ส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชายเลน และรณรงค์ให้ปลูกฝังการดูแลป่าต้นน้ำจากภูเขาถึงทะเลโดยให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่น ให้ชุมชน และเยาวชนได้เรียนรู้วิถีชีวิตป่าชายเลน
---	--

8.3.5.10 ปัญหาธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐ

รายงานการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ โดยสำนักงานปปช.ประจำปี 2562 พบว่าในภาคใต้ไม่ผ่านการประเมิน (ต่ำกว่า 85 คะแนน) จำนวน 6 จังหวัด โดยจังหวัดตรัง ได้รับการประเมินในระดับ D (ต่ำกว่า 65 คะแนน) จังหวัดภูเก็ต ได้รับการประเมินในระดับ C (ต่ำกว่า 75 คะแนน) จังหวัดพัทลุง ระนอง พังงาและกระบี่ ได้รับการประเมินในระดับ B (ต่ำกว่า 85 คะแนน) ส่วนจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช สงขลา สตูล ผ่านการประเมิน ได้รับการประเมินในระดับ A (สูงกว่า 85-95 คะแนน) สำหรับจังหวัดสตูลแม้ว่าจะผ่านการประเมินในระดับ A แต่คะแนนลดลงจากปี 2561 และไม่มีจังหวัดใดในภาคใต้ที่ได้รับการประเมินในระดับ AA

(สูงกว่า 95 คะแนน) (สำนักข่าวอิศรา <https://www.isranews.org/infographic/82022-isranews-82022.html>)

เมื่อเปรียบเทียบคุณธรรม ความโปร่งใส ระหว่างปี 2561 กับ 2562 ของภาคใต้ แม้ว่าในปี 2561 บางจังหวัดไม่มีผลการประเมิน แต่จังหวัดที่มีระดับคะแนนลดลงคือจังหวัดระนอง ภูเก็ต และสตูล และมีระดับคะแนนเพิ่มขึ้น 2 จังหวัดคือ สงขลาและสุราษฎร์ธานี (ปปชม, https://www.nacc.go.th/download/article/Article_ITA_171062.pdf)

ตารางที่ 8.39 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐ

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- การวิจัยภายในหน่วยงานหรือวิจัยสถาบันในการแก้ปัญหาและสร้างระบบการทำงานที่ระเบียบและการทำงานจริงสามารถทำให้ผู้ปฏิบัติทำงานได้ อย่างถูกต้อง เป็นธรรม - ต้องมีการปลูกฝังคุณธรรมอย่างเข้มข้นตั้งแต่เยาวชน และรณรงค์ให้เป็นวาระแห่งชาติความเป็นเจ้าของในงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น - คนในชุมชนร่วมกันออกแบบที่มีคำตอบคือคุณภาพชีวิตของคนในตำบลให้ได้ ไม่ได้เป็นงานวิจัยแต่เป็นกระบวนการที่ขับเคลื่อนในพื้นที่ภายใต้การสนับสนุนของสำนักส่งเสริมสุขภาวะชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ(สสส.) เรื่องการสานพลัง 4 ฝ่าย (ตัวแทนภาคประชาชน ฝ่ายปกครอง(กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน) ตัวแทนฝ่ายท้องถิ่น (ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิก) หน่วยงานราชการในพื้นที่ ร่วมกันขับเคลื่อนงานพัฒนาในตำบลท้องถิ่น รูปแบบการบูรณาการ	- สร้างระบบและกลไกในการกำกับธรรมาภิบาลของหน่วยรัฐ (Governance by state) ให้มีความเข้มแข็งและเชื่อมั่นได้ทั้งระบบ - ควรมีการส่งเสริมกระบวนการวิจัย/พัฒนาระบบธรรมาภิบาลโดยเครือข่าย (Governance by network) เพื่อสร้างระบบการถ่วงดุลและสร้างความเข้มแข็งในการจัดการแบบธรรมาภิบาลทั้งระบบ - การส่งเสริมและพัฒนาการจัดการตนเองของชุมชน และการกระจายอำนาจในการจัดการระดับชุมชนและท้องถิ่น - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน องค์กรชุมชนในระดับต่างๆ และออกแบบการเข้ามารับผิดชอบความเป็นเจ้าของในงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการกำกับธรรมาภิบาลของภาครัฐ - การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรของหน่วยงานภาครัฐเพื่อสนับสนุนการสร้างธรรมาภิบาล โดยเฉพาะหลักแห่งคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต การประมาณตน เพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติที่แท้จริง - การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในหน่วยงานภาครัฐ การปฏิบัติในวิถีชีวิตการทำงาน และการปฏิบัติในวิถีการใช้ชีวิต

8.3.5.11 ปัญหาการเสียดุลการค้าชายแดนของภาคใต้

การค้าชายแดนของภาคใต้ 11 จังหวัด กับประเทศเพื่อนบ้าน (มาเลเซีย และเมียนมา) (กรุงเทพมหานคร, [https:// www.bangkokbiznews.com/news/detail/838749](https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/838749) , กองความร่วมมือการลงทุนต่างประเทศ Board of Investment)พบว่า มี 3 จังหวัดที่มีการค้าชายแดน ได้แก่ จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย ด้านสะเตา ด้านปาดังเบซาร์ และด้านบ้านประกอบ จังหวัดสตูล ประกอบด้วย ด้านวังประจัน และด้านตำมะลัง และ จังหวัดระนอง ประกอบด้วย ด้านชายแดนจังหวัดระนอง ในปี พ.ศ. 2561 มีมูลค่าการค้ารวม 586,226.58 ล้านบาท เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 ที่มีมูลค่า 581,557.03 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.80 แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออก 305,911.41 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 6.56 และมูลค่าการนำเข้า 280,315.17 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 10.28 ได้ดุลการค้า 25,596.24 ล้านบาท นอกจากนี้ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา การค้าชายแดนของภาคใต้มีแนวโน้มได้ดุลการค้าในอัตราลดลง การนำเข้าสินค้าที่สำคัญผ่านด่านการค้าชายแดนไทย - มาเลเซีย 5 อันดับแรกในปี พ.ศ. 2562 (มกราคม - กุมภาพันธ์) ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ เทปแม่เหล็ก จานแม่เหล็กสำหรับคอมพิวเตอร์ เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรมฯ สื่อบันทึกข้อมูลภาพ เสียง และแผงวงจรไฟฟ้า

ตารางที่ 8.40 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการเสียดุลการค้าชายแดนของภาคใต้

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
• สภาพปัญหาและวิธีการทุจริตการค้าชายแดน • สร้างนวัตกรรมผลิตภัณฑ์แปรรูปทางการเกษตร และการบริการการท่องเที่ยว และการศึกษากลไก การบริหารจัดการท่องเที่ยวชายแดนแบบมีส่วนร่วม • อิทธิพลข้ามชาติกับเศรษฐกิจเมืองชายแดน (ในระดับกลุ่มแรงงาน หรือกลุ่มการค้า บริการต่าง ๆ เกี่ยวโยงกันทั้งระบบ ตั้งแต่การปิดบังซ่อนเร้น แรงงาน ลักลอบของผิดกฎหมาย ส่วย เหล่านี้มักเห็นเป็นเรื่องปกติของเหตุการณ์ไม่ปกติในพื้นที่ และส่งผลกระทบอย่างหนักต่อเศรษฐกิจ สังคมในชุมชนเมืองชายแดน)	• การสร้างเศรษฐกิจฐานรากคนชายขอบบนฐานนิเวศสังคมวัฒนธรรมที่ยั่งยืน • ระบบ AI การให้บริการผ่านชายแดน การติดตามให้ข้อมูลนักท่องเที่ยวผู้ผ่านด่าน • การทำ business matching

8.3.5.12 ปัญหาการใช้เทคโนโลยีของเกษตรกร

ภาคใต้มีประชากรที่ทำอาชีพเกษตรกรรมกว่าร้อยละ 70 สถานการณ์โควิด 19 ส่งผลกระทบต่อกลุ่มเกษตรกร เช่น กลุ่มเกษตรกรรับซื้อปาล์ม ประเภทซื้อมาขายไป ขายไม่ได้เพราะตลาดรับซื้อปิด สำหรับตลาดออนไลน์มีเฉพาะคนบางกลุ่มที่เข้าถึง คือ กลุ่มเกษตรกรแปรรูป และกลุ่มเกษตรกรที่รู้ระยะเวลาการผลิตที่แน่นอน เช่น แม่ค้าทำกุ้งเสียบ แม่ค้าทำปลาตุ๋น อาหารแปรรูปเหล่านี้มีช่วงเวลาที่แน่นอน การประชาสัมพันธ์สู่ลูกค้าทำได้ กลุ่มแม่ค้าประเภทนี้ก็จะพยายามเรียนรู้เรื่องตลาดออนไลน์ พัฒนาฝีมือ พัฒนาความรู้ จนเป็นแม่ค้าออนไลน์ รวมทั้งกลุ่มเกษตรกรที่สามารถวางแผนการผลิตได้ เช่น ทราบว่า ผัก หรือสวนผลไม้จะเก็บเกี่ยวได้ตอนไหนก็จะวางแผนเปิดตลาดบุฟเฟ่ต์ผลไม้ คือสามารถกำหนดเวลาตลาดได้ ถ้าคิดเป็นร้อยละคนกลุ่มนี้มีประมาณร้อยละ 10 ส่วนกลุ่ม รับซื้อน้ำยางพารา พยายามใช้เครื่องมือออนไลน์รวมกลุ่มสมาชิกสื่อสารกันในกลุ่ม มีการรื้อฟื้นเรื่องระบบการประมูลต่อรองราคากับโรงงาน ค่าความเชื่อมั่นภายในกลุ่มมีสูง สมาชิกมีจำนวนมาก พลังการต่อรองก็จะสูง การมีปริมาณอย่างมาก กลุ่มควบคุมคุณภาพได้ดี การตั้งกลุ่มที่เข้มแข็ง จึงเป็นเครื่องมือที่ชาวสวนยางนำมาใช้ในช่วงที่ราคายางตกต่ำ คือ มีการนัดหมาย กำหนดวันประมูลราคา มีการประสานกับโรงงาน แหล่งรับซื้อ ก็จะได้อาชีพที่เป็นธรรม เช่น เพิ่มจากเดิมกิโลกรัมละ 2-3 บาท (ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ภาคประชาสังคม)

ตารางที่ 8.41 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นการใช้เทคโนโลยีของเกษตรกร

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- พัฒนาการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับการเกษตรที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้ง่าย สามารถใช้งานได้สะดวกรวดเร็ว เพื่อการส่งเสริมการจำหน่ายสินค้า - การส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ IT เทคโนโลยีเพื่อเรียนรู้ ติดตาม ปรับเปลี่ยนการผลิตให้ทันกับแนวโน้มความต้องการของสังคม เช่น แนวโน้มของเกษตรปลอดภัย พืชสมุนไพรที่ใช้เป็นยาป้องกันโรคอุบัติใหม่ หรือภัยพิบัติ เป็นต้น	- ส่งเสริมเกษตรกรในการปรับตัวมาใช้เทคโนโลยี 1) เพื่อเรียนรู้ ติดตาม ปรับเปลี่ยนการผลิตให้ทันกับแนวโน้มความต้องการของสังคม และบริบทแวดล้อม เช่น สถานการณ์การขาดแคลนน้ำ แนวโน้มของเกษตรปลอดภัย พืชสมุนไพรที่ใช้เป็นยาป้องกันโรคอุบัติใหม่ หรือภัยพิบัติ เป็นต้น 2) เพื่อการผลิต การเข้าถึงผู้บริโภคด้วยตนเอง เพื่อขยายฐานผู้บริโภค และสามารถกำหนดราคาที่เป็นธรรมได้ - วางระบบการส่งเสริมสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่รัฐในแต่ละชุมชนให้เป็นพี่เลี้ยงให้เกษตรกรในชุมชน หรือเป็นศูนย์กลางที่จะประสานงานเพื่อช่วยเหลือเกษตรกรในด้านเทคโนโลยีให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีควบคู่ไปกับการรวมกลุ่ม

	● การส่งเสริมให้เกษตรกรใช้ IT เทคโนโลยี การสร้างค่านิยมเพื่อดึงดูดคนรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตรให้มากขึ้น ลดการแออัดจากการทำงานเป็นลูกจ้างในเมืองใหญ่ๆ หันกลับมาพัฒนาและทำงานในท้องถิ่นเป็นเกษตรกรยุคใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่มีคุณภาพ มีมูลค่าเพิ่มและปลอดภัย ● นำ Success case ที่เห็นผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมสู่การเรียนรู้และการต่อยอด ● สร้างหลักสูตร การใช้เทคโนโลยีสำหรับเกษตรกรที่เป็นการศึกษาตามอัธยาศัยและกำหนดช่องทางที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงได้
--	---

8.3.6 ภาคใต้ชายแดน

จากผลการวิเคราะห์ ของคณะทำงานภาค ประเด็นความยั่งยืนที่มีความสำคัญในภาคใต้ชายแดนมีทั้งหมด 3 ประเด็น ดังนี้

- 1) ภาคเกษตรลดถอยสัมพันธ์กับงานและการเติบโตของเศรษฐกิจ
- 2) ยาเสพติด
- 3) นิติธรรมและความรุนแรง

แต่ละประเด็นมีรายละเอียด และข้อเสนอเกี่ยวกับช่องว่างด้านความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ดังนี้

8.3.6.1 ภาคเกษตรลดถอยสัมพันธ์กับงานและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

จากการรวบรวมข้อมูลและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปสาเหตุของปัญหาและที่มาของโอกาสได้ดังนี้

1. เกษตรกรในพื้นที่ส่วนใหญ่มีสัดส่วนถือครองที่ดินทำการ เกษตรน้อย
2. ไม่มีการส่งเสริมการใช้ เทคโนโลยีเพื่อลดการใช้แรงงาน ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต
3. การ ไม่สามารถกำหนดราคาผลผลิตได้ เนื่องจากกฎเกณฑ์ การพัฒนาเพื่อการตลาดมากเกินไป ทำให้การส่งเสริมการเกษตร เพื่ออุตสาหกรรม ทำให้เกิดปัญหาระยะยาว
4. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ตรงกับบริบทและทรัพยากรของพื้นที่
5. การถดถอยของราคาผลผลิตด้านการเกษตร เช่น ยางพารา และผลไม้ต่างๆ
6. ปัญหาการบริหารจัดการน้ำที่ส่งผลต่อการทำนา ก่อเกิดน้ำท่วม
7. ปัญหาความรุนแรงที่ซ้อนทับ
8. ผลกระทบจากการระบาดของโควิด19
9. คุณภาพการศึกษาในพื้นที่ค่อนข้างต่ำ
10. ปัญหายาเสพติดส่งผลต่อแรงงาน
11. ผลกระทบจากเศรษฐกิจทั่วโลก
12. การใช้กฎหมายพิเศษส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจในพื้นที่
13. ปัญหานโยบายด้านการประมงของรัฐ และกฎหมาย IUU

ตารางที่ 8.42 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นภาคเกษตรถดถอย

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- การวิจัยและพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต การทำสวนยาง ทำนา สวนผลไม้ - การวิจัยเพื่อการแปรรูป การสร้างมูลค่าเพิ่ม ผลผลิตทางการเกษตรตามความต้องการของตลาดในแต่ละช่วงเวลาเช่น ผลผลิตจากไม้ผล (ทุเรียนแช่แข็ง ทุเรียนกวน) ผลผลิตจากข้าวที่มีตลาดเฉพาะและราคาสูงเช่น ข้าวเพื่อสุขภาพ ผลผลิตจากอ้อย(ในช่วงเดือนถือศีลอด) - การวิจัยเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้การแช่แข็ง การบรรจุภัณฑ์ของถนอมถนอมในช่วงราคาตกต่ำ และการทำตลาดจำหน่ายเมื่อพ้นฤดูกาลและมีราคาสูง ทั้งตลาดภายในพื้นที่และตลาดออนไลน์ เป็นต้น - การออกแบบการศึกษาใหม่ เพื่อสร้างความรู้ทักษะให้กับเยาวชนที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมและแนวทางพัฒนาอย่างยั่งยืนของพื้นที่ชายแดนใต้ - งานวิจัยเรื่องทุเรียน และยางพารา ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อสอดคล้องกับ New Normal เช่นยางพารากับการผลิตอุปกรณ์การแพทย์ แต่ตอนนี้ราคาน้ำมันถูก ยางสังเคราะห์ก็มาครองแทน การจัดการพื้นที่การเกษตร ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและศักยภาพพื้นที่ - การปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร การใช้ที่ดิน แบบสวนดง ในป่า เช่นเทือกเขาบูโด เป็นรูปแบบการใช้ที่ดินสาธารณะเพื่อประโยชน์กับประชาชนและชุมชน - การศึกษาวิจัยส่งเสริมระบบเศรษฐกิจฐานราก	- ปรับนโยบายและงบประมาณภาครัฐให้มีสัดส่วนการแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคมในพื้นที่เทียบเท่ากับการแก้ปัญหาคความมั่นคง - ลดหรือเลิกกฎหมายที่ส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจ เช่นกฎหมายความมั่นคงที่ใช้ซ้อนทับหลายฉบับในพื้นที่ หรือกฎ IUU ที่ส่งผลต่อการประมงในพื้นที่ - การส่งเสริมระบบเกษตรยั่งยืนและมั่นคง แบบมีส่วนร่วม - สร้างความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร การพัฒนานโยบายและมาตรการด้านภาษีเพื่อสนับสนุนการเกษตร - การพัฒนาเทคโนโลยี และระบบประกันภัย เพื่อลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติ - มาตรการการช่วยเหลือด้านการเงินที่สอดคล้องกับหลักการศาสนาและวัฒนธรรมของท้องถิ่น - Re-Skill แรงงาน เพื่อรองรับสถานการณ์การตกงานจากการระบาดของโรคโควิด19 - สร้าง Platform Digital เพื่อรองรับการทำงานในรูปแบบใหม่

8.3.6.2 ปัญหาเสพติด

จากการรวบรวมข้อมูลและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปสาเหตุของปัญหาและที่มาของโอกาสได้ดังนี้

1. ระบบครอบครัว ระบบชุมชน และระบบสังคมอ่อนแอ
2. การคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่รัฐในพื้นที่ (มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด และไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด)
3. เครือข่ายการค้ายาเสพติดสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับคนหลายกลุ่ม ทั้งในภาครัฐ นักการเมือง ท้องถิ่น นักธุรกิจ
4. สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นแหล่งพักยา
5. เศรษฐกิจตกต่ำ
6. การว่างงาน
7. วัฒนธรรมวัยรุ่น
8. เชื่อมโยงกับปัญหาความรุนแรง ด้วยสถานการณ์ไม่สงบทำให้ขาดความใส่ใจต่อปัญหาด้านสังคมต่าง ๆ

ตารางที่ 8.43 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นยาเสพติด

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
- งานวิจัยเพื่อค้นหาหลักฐาน ยืนยัน ตรวจสอบความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงระหว่างผู้ค้า ผู้เสพและเครือข่ายยาเสพติด กับกลุ่มองค์กรอาชญากรรมต่าง ๆ ในพื้นที่เช่น กลุ่มค้ายาเสพติด ค้าของเถื่อน บ่อนการพนัน และกลุ่มอิทธิพลต่างๆ ทั้งในและนอกเครื่องแบบ - เพิ่มเติมการศึกษาเรื่องกระต้อมกับการแพทย์ เช่นกัญชาที่มีทิศทางที่ดีต่อสุขภาพ ไม่เป็นพิษจากมากนัก ต้องให้ท้องถิ่นไปใช้การทำวิจัยเรื่องกระต้อมด้วย ควรร่วมมือทางวิชาการเรื่องสาธารณสุขกับประเทศในคาบสมุทรมาลายู โดยเฉพาะเรื่องทัศนคติต่อยาเสพติด - การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้กับเด็ก ๆ และเยาวชน โดยใช้พลังของครอบครัว และการดูแลโดยชุมชนที่เข้มแข็ง - การวิจัยเรื่องบทบาทมัสยิดในการพัฒนาและดูแลเยาวชน /การแก้ปัญหาเสพติดในกลุ่มเยาวชน	- การสร้างงาน /กิจกรรมสร้างสรรค์ ให้กับกลุ่มเสี่ยง ในพื้นที่ - การส่งเสริม ความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชน - การส่งเสริมความเข้มแข็งสถาบันทางสังคม ภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านยาเสพติดและด้านการตรวจสอบความโปร่งใส - การจัดการเชิงโครงสร้าง เช่น การแก้ปัญหาคอร์รัปชัน โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานความมั่นคงในพื้นที่ นักการเมือง ภาคธุรกิจ ฯลฯ - ส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้ให้ชุมชนทำหน้าที่ป้องกันดูแล บำบัดผู้ค้ายาเสพติด - กระจายอำนาจและงบประมาณให้กับชุมชน - บูรณาการหลักการศาสนา หลักการแพทย์ และจิตวิทยาในการดูแล บำบัดผู้ค้ายาเสพติด - สร้างเครือข่ายเยาวชนและสนับสนุนให้เกิดการทำงานกับเยาวชนกลุ่มเปราะบางโดยเยาวชนด้วยกัน

8.3.6.3 นิติธรรมและความรุนแรง

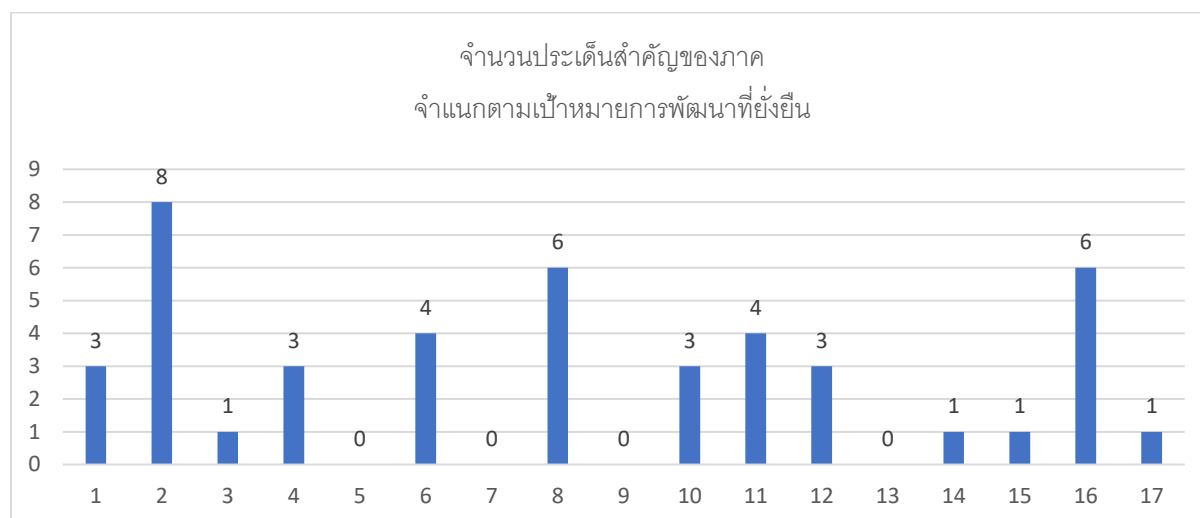
นิติธรรมและความรุนแรงเป็นประเด็นที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีความสำคัญและเป็นปัญหาเรื้อรังมาเป็นเวลานานในเขตสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากการรวบรวมข้อมูลและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญสามารถสรุปสาเหตุของปัญหาและที่มาของโอกาสได้ดังนี้

1. การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกระบวนการสันติภาพไม่เคยได้รับความจริงจังจากฝ่ายรัฐ โดยเฉพาะฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่ ซึ่งเน้นการโฆษณาชวนเชื่อมากกว่าการให้ข้อมูลข่าวสาร
2. ฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่ไม่ยอมรับขอบเขตความสามารถในการปกป้องชีวิต ทรัพย์สิน และความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่ และไม่เต็มใจในการพูดคุย ซึ่งเป็นหนึ่งในอุปสรรคสำคัญ
3. ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ อำนาจผิด หรือเหตุการณ์ที่มาข้อสงสัยว่าเป็นการอำนาจผิด
4. ไม่ได้รับการเผยแพร่ส่งผลกับความสงบและ สันติภาพ ความโปร่งใสเป็นต้นเหตุของความไม่ไว้วางใจกัน ยุติธรรมถ้วนหน้าต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม ประเทศไทยทำไม่ได้ แม้แต่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) และ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ก็ไม่สามารถขอข้อมูลได้
5. ความไม่ไว้วางใจในกระบวนการยุติธรรมของรัฐ ทำให้ ยอมรับการใช้ความรุนแรง
6. กระบวนการตรวจสอบจากภาคประชาสังคมถูกมองจากภาครัฐว่าเป็นอุปสรรคในการแก้ไขปัญหา

ตารางที่ 8.44 ช่องว่างความรู้และทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ของประเด็นนิติธรรมและความรุนแรง

ช่องว่างความรู้	ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์
• การวิจัยเรื่องเทคโนโลยีในการเก็บข้อมูลและเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนรู้เท่าทันข้าราชการ การเปิดเผยการใช้งานงบประมาณ • กระบวนการถ่วงดุลและตรวจสอบจากกลไกภายในของรัฐที่จะต้องดำเนินควบคู่ไปกับการตรวจสอบจากภาคประชาสังคม • การศึกษาเกี่ยวกับท่าที/ทัศนคติของคู่กรณีที่มีต่อกระบวนการสันติภาพ • กรณีศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรม "การสร้างสันติภาพ" โดยฝ่ายความมั่นคงในพื้นที่ • การศึกษาเกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลของฝ่ายรัฐเกี่ยวกับปัญหาการใช้อำนาจผิด • ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการใช้กฎหมายความมั่นคงของรัฐ • ผลกระทบจากการใช้กฎหมายความมั่นคง ต่อสังคมโดยรวม • 8.การวิจัยเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนกับประชาชนในพื้นที่	• ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนตระหนักและมีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพ • นำกระบวนการยุติธรรมเพื่อการเปลี่ยนผ่านมาใช้ในพื้นที่ • ลดและเลิกการใช้กฎหมายความมั่นคงที่มีเนื้อหาขัดกับหลักนิติธรรม • เปิดเผย สื่อสาร และดำเนินการเกี่ยวกับการใช้อำนาจที่ผิดของทั้งฝ่ายรัฐบาลและคู่ขัดแย้ง • ออกมาตรการต่างๆ ในการดำเนินการของกระบวนการยุติธรรม เพื่อกอบกู้ความเชื่อมั่นและไว้วางใจของประชาชนต่อรัฐบาล • พัฒนาความร่วมมือในการแก้ปัญหาความรุนแรงกับองค์กรระหว่างประเทศ • ส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

8.4 สรุปภาพรวมของประเด็นความยั่งยืนของแต่ละภาคเชื่อมโยงกับ SDGs

ภาพที่ 8.3 จำนวนประเด็นสำคัญของภาค จำแนกตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

หากมองภาพรวมของประเด็นสำคัญที่คณะทำงานภาคเลือกขึ้นมาเป็นประเด็นความยั่งยืนที่สำคัญของภาคดังที่แสดงไว้ในภาพที่ 8.3 จะเห็นว่าความถี่ของประเด็นสำคัญจะอยู่ในส่วนของเป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลผลิต และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน และเป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ

การกระจายตัวของประเด็นความยั่งยืนที่สำคัญดังกล่าวสะท้อนสถานการณ์สังคมที่สำคัญบางประเด็น ประเด็นแรกคือ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจเป็นสถานการณ์ที่ทุกภาคเห็นว่ากำลังเป็นปัญหา สะท้อนจากประเด็นที่ปรากฏในเป้าหมายที่ 8 ซึ่งเป็นเรื่องเศรษฐกิจโดยตรง และเป้าหมายที่ 2 ซึ่งเป็นเรื่องเกษตรกรรม ประการที่สอง ฐานทางเศรษฐกิจของผู้คนในภูมิภาคยังคงอยู่บนฐานของเกษตรกรรม ดังที่สะท้อนอยู่ในจำนวนประเด็นสำคัญของภาคในเป้าหมายที่ 2 ที่มีอยู่ถึง 8 ประเด็นจากทั้ง 6 ภาค ประเด็นที่ 3 คือ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ 16 เป็นประเด็นที่มีความสำคัญในระดับภูมิภาค ประเด็นเกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ 16 ที่มีการยกขึ้นมานั้นกระจายตัวอยู่ใน 4 ประเด็นหลักคือ ประเด็นด้านยาเสพติด ซึ่งมีปัญหาค่อนข้างมากในเขตภาคใต้และภาคใต้ชายแดน ประเด็นด้านธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการที่ดี ซึ่งเป็นประเด็นที่ยกขึ้นมาโดยภาคกลางและภาคใต้ และประเด็นด้านอาชญากรรม ซึ่งยกขึ้นมาโดยภาคกลาง และประเด็นนิติธรรมและความรุนแรงซึ่งยกขึ้นมาโดยภาคใต้ชายแดน

8.5. ปัญหาอุปสรรค

8.5.1. การดำเนินงาน

การดำเนินงานของโครงการในส่วนของการค้นหาความต้องการทางสังคมและเศรษฐกิจ (Social Need) ระดับพื้นที่นั้นมีการประชุมกันทุกวันศุกร์ผ่านกลุ่ม Line ชื่อ “Social Need ภาค” ซึ่งประกอบด้วย คณะทำงานระดับภาค เจ้าหน้าที่ สกสว. ที่ประสานงานแต่ละภาค และคณะทำงานโครงการของ SDG Move กลุ่ม Line นี้ใช้เพื่อสื่อสาร ส่งงาน ตอบข้อซักถาม และนัดหมายการประชุมประจำสัปดาห์ซึ่งดำเนินการผ่าน application Google Meet โดยคณะทำงานของ SDG Move จะเป็นผู้รับผิดชอบทำการตั้งวาระและนัดหมายทุกสัปดาห์

8.5.2. ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

ประการแรก ปัญหาอุปสรรคสำคัญในการดำเนินงานในช่วงที่ผ่านมาเกิดจากความกว้างของงานที่อาจไม่เหมาะสมนักกับกระบวนการเดลฟาย ซึ่งอาจเหมาะกับประเด็นที่มีความจำเพาะมากกว่าประเด็นที่มีความกว้างขวางเช่นสถานการณ์เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม สันติภาพและความร่วมมือในระดับภาค ซึ่งความไม่เหมาะสมเสียทีเดียวดังกล่าว ทำให้เกิดอุปสรรคหลายอย่าง ทั้งในด้านการระบุผู้เชี่ยวชาญให้ครอบคลุมและจำนวนประเด็นที่ผู้เชี่ยวชาญจะต้องให้ความเห็น ซึ่งก็คือประเด็นถัดไป

อย่างไรก็ดี ในประเด็นนี้สามารถแก้ไขให้ลุล่วงไปได้ด้วยประสบการณ์และเครือข่ายของคณะทำงานระดับพื้นที่ ที่มีทุนทางสังคมที่เข้มแข็งและกว้างขวางในระดับพื้นที่ จึงทำให้สามารถระบุผู้เชี่ยวชาญได้กว้างขวางและครอบคลุม ค่อนข้างสอดคล้องกับเงื่อนไขที่กล่าวไว้ข้างต้น

ประการที่สอง แบบสอบถามที่ค่อนข้างยาวและเนื้อหาแน่น ความเนื้อหาแน่นนี้เป็นประโยชน์ประการหนึ่งเพราะผู้เชี่ยวชาญก็มีการสะท้อนว่าได้รับความรู้จากการทำแบบสอบถาม แต่ความที่แบบสอบถามที่จัดทำให้เป็นแบบ Google Form ในรอบแรกเป็นฟอร์มเดียวที่อาจจะยาวถึง 36 sections ได้ ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามบางส่วนอาจตอบไม่หมด แต่ส่วนที่ตอบมาก็ตอบมาอย่างมากมายและมีคุณภาพสูง แต่ในส่วนท้าย ๆ อาจจะมีคนตอบกลับมาไม่มากนัก

ในส่วนนี้ ในรอบที่ 2 เราได้มีการปรับวิธีการจัดทำแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 วิธี แต่ละวิธีจะมี 3 ภาคที่ต้องการใช้วิธีนั้น **วิธีแรก**คือการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 6 ลิงก์ซึ่งก็คือแต่ละด้าน แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญทำใหจบเป็นด้าน ๆ ไป หากทำอย่างนี้ผู้เชี่ยวชาญก็สามารถส่งข้อมูลแล้วไปพักได้ **วิธีที่สอง** คือเป็นลิงก์เดียว แต่เราหาวิธีทำให้ผู้เชี่ยวชาญสามารถกดส่งข้อมูลก่อนได้แล้วกลับมาทำใหม่ในภายหลัง วิธีการนี้ค่อนข้างซับซ้อนในทางเทคนิค เพราะต้องมีการเปลี่ยน Script ของ Google Sheet ที่เป็นตารางแสดงผลการตอบของ Google Form ที่ใช้ วิธีการนี้อาจสร้างภาระให้คณะทำงานมากขึ้นอีกนิดหนึ่งเพราะคณะทำงาน

จะต้องนำชื่อผู้เชี่ยวชาญใส่ใน Google Form ก่อนเพื่อสร้างลิงก์เฉพาะตัวให้ผู้เชี่ยวชาญ และจึงส่งอีเมลหรือข้อความไปให้ผู้นั้นเป็นการเฉพาะ ดังนั้นหลังจากที่ผู้เชี่ยวชาญส่งข้อมูลไปแล้วก็ยังสามารถคลิกเข้ามาทำต่อใน Sections อื่น ๆ ได้ วิธีนี้จะได้ผลมาน้อยกว่ากันน่าจะได้ทราบผลเมื่อได้รับการตอบรับจากแบบสอบถาม Delphi รอบ 2 กลับมาแล้ว **วิธีที่สาม** ซึ่งเป็นวิธีการที่น่าจะมีประสิทธิภาพสูงสุดคือการใช้โปรแกรม Survey ที่จ่ายเงิน เช่น Survey Monkey ในการดำเนินการของการทำ Delphi ของระดับประเทศได้มีการทดลองใช้ Survey Monkey แล้วพบว่ามียอดหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องของการแสดงคำถามที่อ่านง่าย และการพักและย้อนกลับมาทำซึ่งทำได้โดยอัตโนมัติหากใช้ browser เดิม

อย่างไรก็ดี สาเหตุสำคัญของความยาวของแบบสอบถามก็เนื่องมาจากเราขอให้ทุกคนทำทุกเรื่อง ซึ่งทำให้ผู้เชี่ยวชาญต้องตอบคำถามในประเด็นที่เขาไม่เชี่ยวชาญด้วย สิ่งที่เราควรดำเนินการในอนาคตคือ การให้ผู้เชี่ยวชาญทำเฉพาะประเด็นที่เชี่ยวชาญเท่านั้น โดยอาจจัดระบบประเด็นความยั่งยืนแบบเป็นกลุ่มหัวข้อที่เชื่อมโยงกันแทนการจัดแบบแยกส่วน การจัดการแบบนี้จะทำให้เกิดการ

ประการที่สาม การทำงานที่มีความต่อเนื่องยาวนานเป็นเวลาเกือบเดือนครึ่งทำให้ผู้คนที่ทำงานด้วยเกิดความเหนื่อยล้า ในการประชุมครั้งล่าสุดเห็นได้ชัดว่าทุกภาคมีพลังในการทำงานที่ลดลงไปมาก ณ ปัจจุบันยังหาวิธีการที่จะช่วยบรรเทาความเหนื่อยล้าและยกระดับความฮึกเหิมของทีมน้อย่างไร

8.5. บทเรียนจากการทำงานกับคณะทำงานระดับภาค

บทเรียนจากการทำงานกับเครือข่ายของคณะทำงานระดับภาคมีดังนี้:

1. การทำงานแบบออนไลน์กับคนหมู่มากผ่านกลุ่ม Line จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องควบคุมข้อมูลข่าวสารที่ส่งผ่านไปมาในกลุ่ม ผู้รับผิดชอบโครงการควรทำให้หัวข้อของการสื่อสารในกลุ่ม Line นั้นค่อย ๆ ออกมาเป็นประเด็น ๆ ไป หากมีหลายประเด็นที่ถูกรื้อหรือในกลุ่ม Line มากเกินไปจะทำให้เกิดการสับสน และสร้างความเหนื่อยใจให้แก่คณะทำงานได้
2. ทุกฝ่ายต้องทราบบทบาทหน้าที่ของตนอย่างชัดเจนและช่วยกันคุ้มครองสิทธิและบทบาทหน้าที่ของตน เช่น โครงการนี้มีบทบาทสำคัญในการทำข้อมูลสถานการณ์ความต้องการเศรษฐกิจสังคมของพื้นที่ และช่องว่างความรู้ที่เกี่ยวข้อง ก็ควรจำกัดไว้เพียงเท่านั้น ไม่ก้าวล่วงไปสู่การทำแผนงานวิจัยเชิงพื้นที่ ณ จุดนี้เนื่องจากการทำแผนควรเป็นบทบาทของ สกสว. หากไม่แบ่งแยกบทบาทส่วนนี้ให้ชัดอาจเกิดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนได้ กลายเป็นว่านักวิจัยในโครงการมีอิทธิพลในการกำหนดประเด็นวิจัยในอนาคตได้ นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มภาระงานให้กับคณะทำงานระดับภาคอีกด้วย
3. การเตรียมประเด็นเพื่อหารือมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการประชุมออนไลน์ ยิ่งหากมีการเตรียมการนำเสนอไว้ล่วงหน้าด้วยจะช่วยให้การประชุมมีประสิทธิภาพอย่างยิ่ง ที่สำคัญไปกว่านั้น หากผู้นำประชุมต้องการมีส่วนร่วมจากผู้เข้าร่วม ในขณะเดียวกันก็ช่วยตัดสินใจในบางประเด็นได้ ก็จะทำให้งานเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. การกำหนดโครงร่าง รูปแบบ และสิ่งที่ต้องการให้เขียนในแต่ละบทของรายงานของแต่ละภาคมีความสำคัญอย่างยิ่ง แม้เดิมที่จะตั้งใจจะให้อิสระกับคณะทำงานแต่ละภาค แต่พบว่า อิสรภาพนั้นทำให้การทำงานสังเคราะห์ไม่ถนัดนัก จึงเห็นว่าหากมีการดำเนินการในคราวหน้า การกำหนดรูปแบบและสิ่งที่ต้องการในแต่ละบทของรายงานเป็นสิ่งที่ต้องทำให้ชัดเจนตั้งแต่ต้น

บทที่ 9

บทสังเคราะห์และสรุป

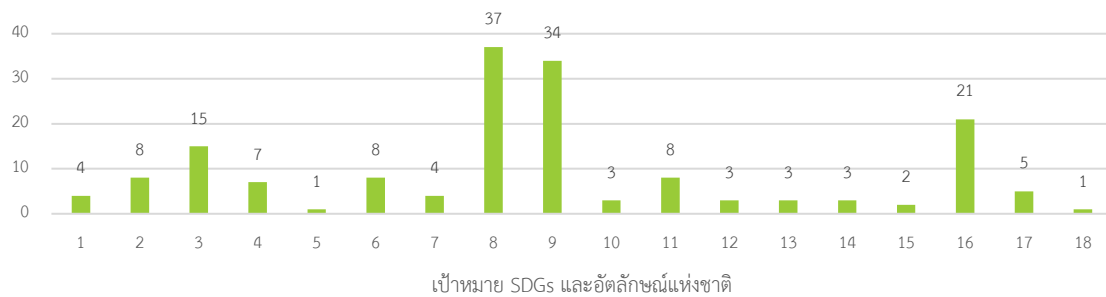
บทก่อนหน้านี้ได้ทำการสำรวจความต้องการทางสังคมระดับชาติและระดับภาค รวมถึงความต้องการทางสังคมเศรษฐกิจกลุ่มจังหวัด (รายละเอียดระดับกลุ่มจังหวัดโปรดดูรายงานสถานการณ์ความต้องการทางสังคมเศรษฐกิจของแต่ละภาค) โดยการศึกษาที่ใช้เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เป็นกรอบในการดำเนินงาน ใช้วิธีการ Foresight แบบไม่เต็มรูปแบบนักอันเนื่องจากวิกฤติโควิด-19 ที่เกิดขึ้นระหว่างการศึกษา ใช้เครื่องมือที่ใช้ในกระบวนการทำรายงานนี้ประกอบด้วย การกวาดสัญญาณแนวนราบ (Horizon Scanning) ที่ทำการสำรวจข้อมูลศักยภาพและความต้องการทางสังคมจากสื่อต่าง ๆ เพื่อดึงสัญญาณทางสังคมที่สำคัญออกมา แล้วจึงกระบวนการเดลฟาย (Delphi) แบบประยุกต์ ถามความเห็นผู้เชี่ยวชาญที่อยู่ในเครือข่ายการวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เจ้าหน้าที่ภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับภาค/กลุ่มจังหวัด จากคณะทำงานทั้งระดับชาติและภาคจะทำหน้าที่วิเคราะห์ว่าประเด็นใดมีความสำคัญ โดยพิจารณาคะแนนผลกระทบของประเด็นการพัฒนาที่ผู้เชี่ยวชาญให้มา ผนวกกับความเชี่ยวชาญของคณะทำงานภาคที่มีประสบการณ์ทำงานกับภาคส่วนต่าง ๆ ภายในภาค ประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สำคัญในระดับภาค/กลุ่มจังหวัด และระดับชาติที่ปรากฏขึ้นมาจากกระบวนการศึกษานั้น สะท้อนความต้องการทางสังคมที่สะท้อนมาจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญจากภาคส่วนต่าง ๆ ความจำเพาะเจาะจงกับบริบทของภาค และมีรายละเอียดมาก แต่ในรายละเอียดอันมากมายเหล่านี้ นโยบายที่มีต่อนโยบายระดับชาติคืออะไร

บทสังเคราะห์นี้ยังคงใช้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในการวิเคราะห์ โดยจะนำนโยบายระดับชาติ โดยเฉพาะแผนระดับ 2 ทั้ง 4 แผน มาทางออกตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้วเปรียบเทียบกับความต้องการระดับชาติและภาค/กลุ่มจังหวัด เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสอดคล้องหรือแตกต่างความสำคัญที่ปรากฏระหว่างแผนกับความต้องการทางสังคมที่ค้นพบ จากนั้นจึงชี้แนะนโยบายที่มีต่อการทำแผน วนน. และในท้ายที่สุดจะกล่าวถึงปัญหาอุปสรรคของการวิจัยและทิศทางของการดำเนินงานในอนาคตอันเป็นการสังเคราะห์บทเรียนจากการดำเนินการในโครงการนี้

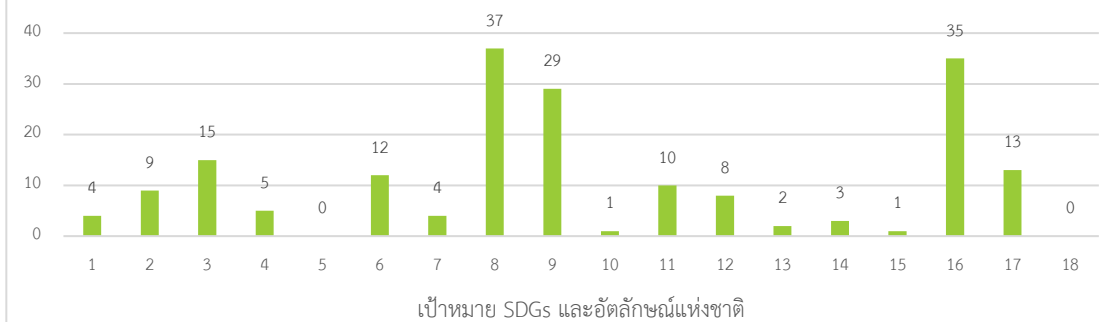
9.1 แผนระดับ 2 กับความต้องการทางสังคม

แผนระดับ 2 ของประเทศนี้ประกอบด้วย (1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580

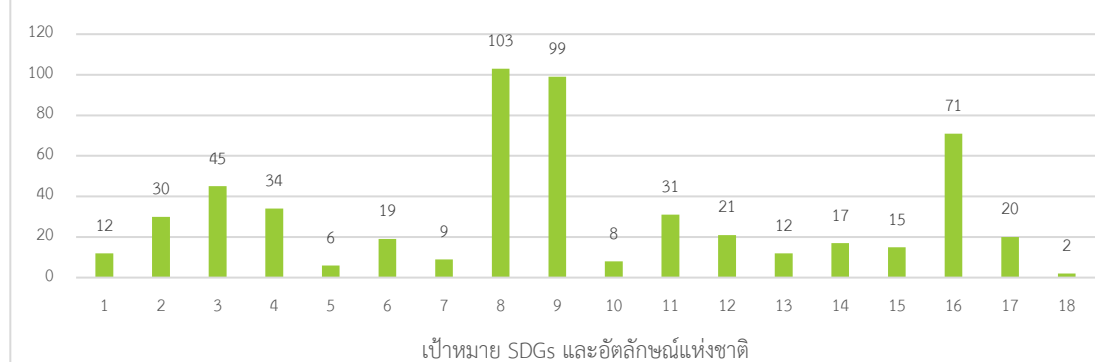
ภาพที่ 9.1 จำนวนเป้าหมายของแผนแม่บทฯ 23 ฉบับ
จำแนกตาม SDGs 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ

ภาพที่ 9.2 จำนวนตัวชี้วัดของแผนแม่บทฯ 23 ฉบับ
จำแนกตาม SDG 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ

ภาพที่ 9.3 แนวทางการพัฒนาของแผนแม่บทฯ 23 ฉบับ
จำแนกตาม SDG 17 เป้าหมาย และอัตลักษณ์แห่งชาติ

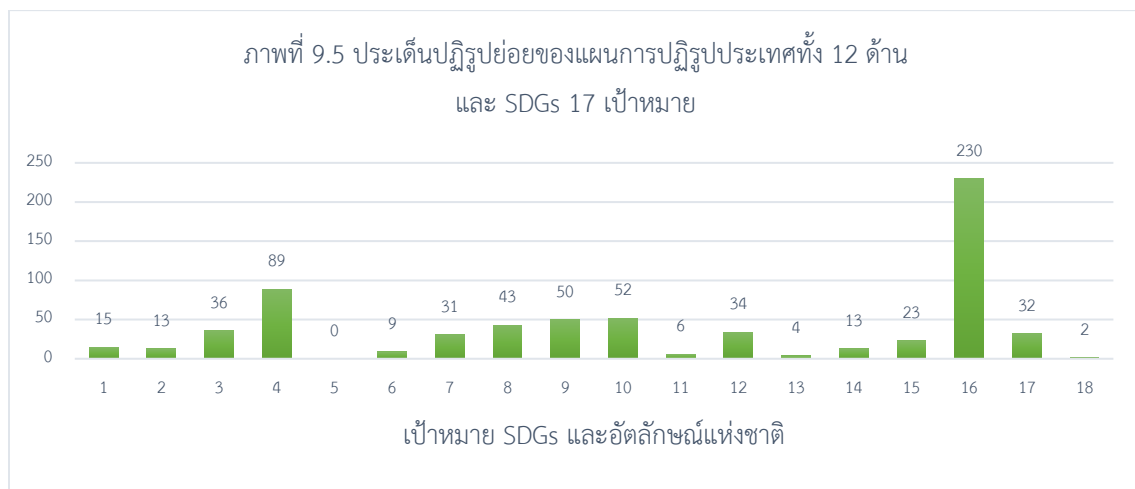
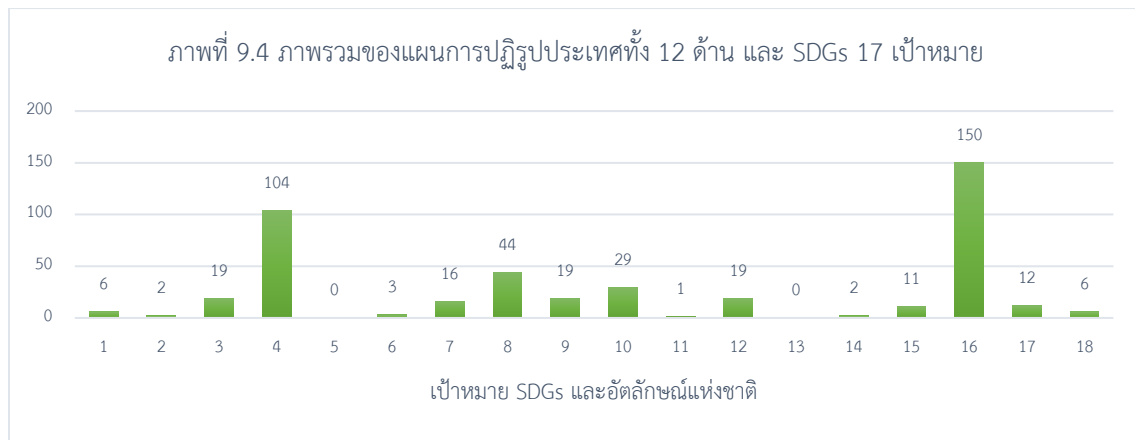

(2) แผนปฏิรูปประเทศ 12 ด้าน (3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ปัจจุบันฉบับที่ 12) และ (4) แผนความมั่นคงแห่งชาติ จากการทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของแผนทั้ง 4 ด้านโดยใช้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีข้อค้นพบโดยสรุปดังนี้

จากรูปที่ 9.1 ถึง 9.3 บ่งชี้ว่า แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ทั้ง 23 ฉบับนั้นนำมาวิเคราะห์เทียบกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจะพบว่า แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาตินั้นให้ความสำคัญกับเป้าหมายด้านเศรษฐกิจมากที่สุด โดยเน้นไปที่เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน และเป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม เป้าหมายที่มีความสำคัญลำดับต่อมาที่สำคัญ คือเป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุก ระดับ ซึ่งสะท้อนไปที่ประเด็นการบริหารจัดการภาครัฐและประเด็นด้านความมั่นคง ทั้งสามเป้าหมายมีความสำคัญสูงสุดทั้งในระดับเป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนา

เป้าหมายที่ได้รับความสำคัญรองลงมาคือ เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าด้วยคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดี และส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัย สำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัย ทัวถึง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและยั่งยืน และเป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน ส่วนเป้าหมายที่ได้รับความสำคัญน้อยที่สุดในแผนแม่บท 23 ฉบับ ในทุกระดับ คือ เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิง และเด็กหญิงทุกคน เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น และเป้าหมายที่ 15 ปกป้อง พื้นฟู และส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้งการเสื่อมโทรมของดินและฟื้นฟูสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ

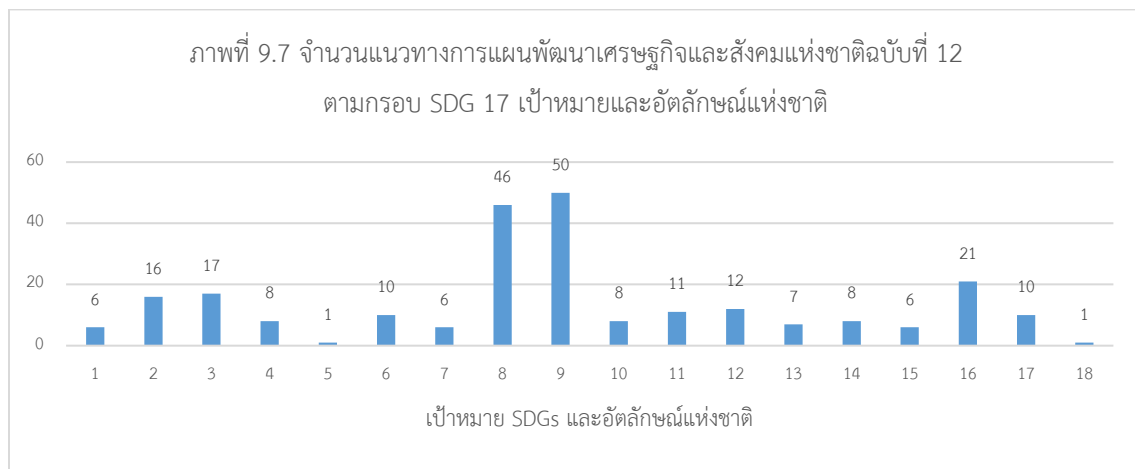
ภาพที่ 9.4 และ 9.5 สะท้อนข้อค้นพบจากการวิเคราะห์เนื้อหาของแผนปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน และพบว่า ประเด็นที่แผนปฏิรูปประเทศให้ความสำคัญนั้น เน้นไปที่ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ และเป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งน่าสนใจว่าแผนนี้มีจุดเน้นที่แตกต่างจากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 23 ฉบับ

เป้าหมายที่แผนปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ฉบับให้ความสำคัญในระดับรองลงมาเป็นเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ โดยให้ความสำคัญกับเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ และ เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม ตามลำดับ ส่วนเป้าหมายที่ได้รับความสำคัญน้อยที่สุด 3 อันดับแรก คือ เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน เป้าหมายที่ 13 ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น และเป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน

ความสอดคล้องระหว่างเป้าหมาย SDGs กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แสดงในภาพที่ 9.6 ถึง 9.8 จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องพบว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ให้

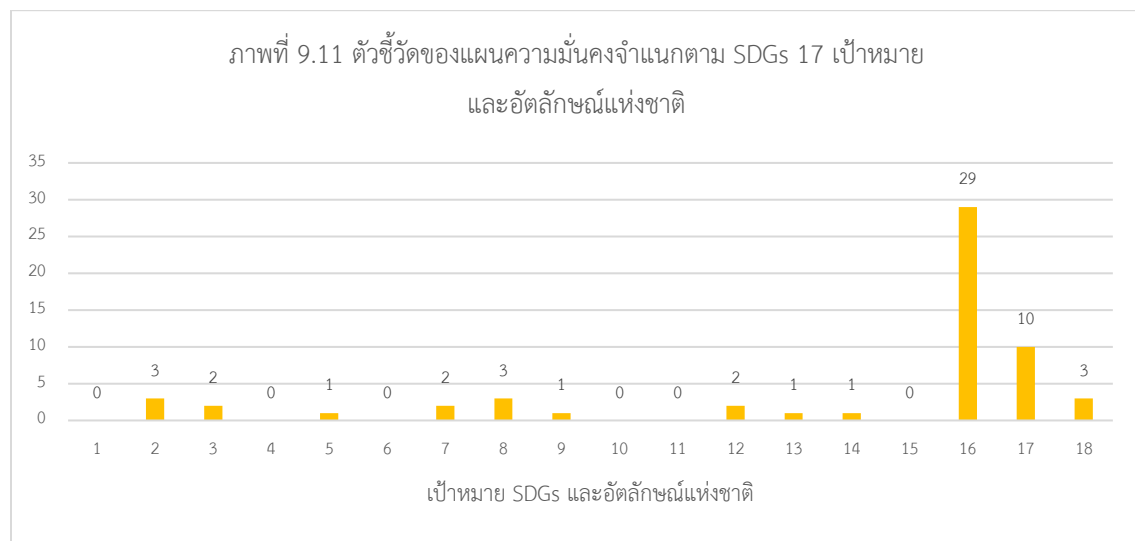
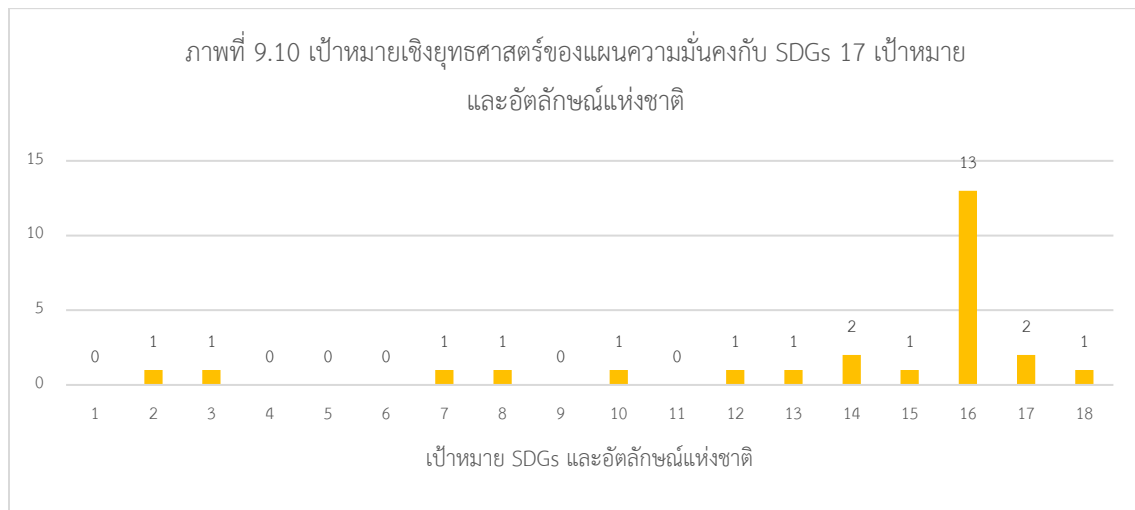
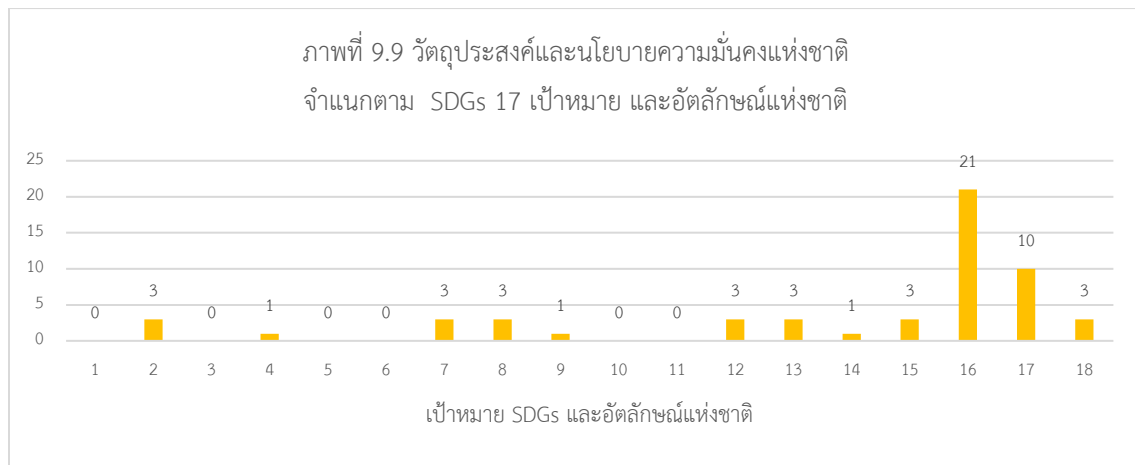
ความสำคัญสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติอย่างชัดเจน โดยให้ความสำคัญกับเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ (เป้าหมายที่ 8 และ 9) และเป้าหมายด้านความมั่นคงและการบริหารจัดการภาครัฐ (เป้าหมายที่ 16)

อย่างไรก็ดี แม้เป้าหมายที่ให้ความสำคัญลำดับรองลงมาจะแตกต่างจากแผนแม่บทฯ โดยให้ความสำคัญกับเป้าหมายที่ 2 ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่

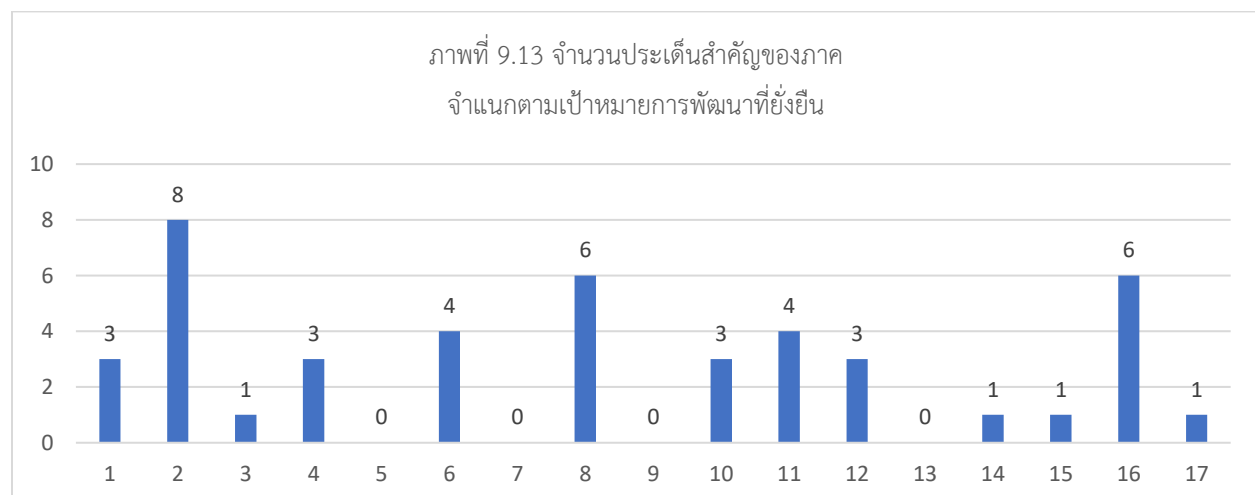
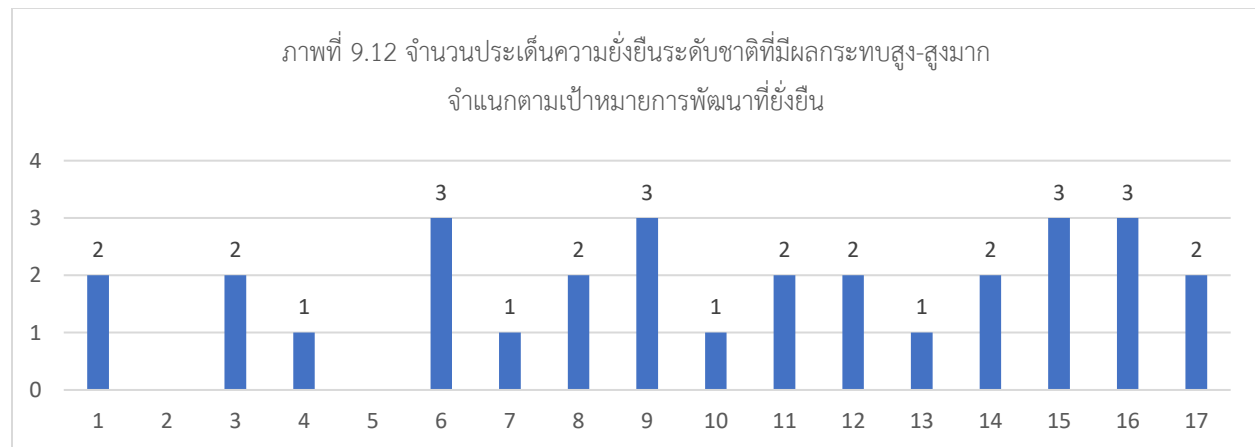
ยั่งยืน เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าด้วยคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย
เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ เป้าหมายที่ 12 สร้างหลักประกันให้มีแบบแผนการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน มากขึ้น แต่เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลและทรัพยากรอย่างยั่งยืน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 15 ปกป้อง ปันฟู และส่งเสริมการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน การบริหารจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย หยุดยั้งการเสื่อมโทรมของดินและฟื้นฟูสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึง และเป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน ยังคงได้รับความสำคัญน้อยที่สุดเช่นเดิม

ภาพที่ 9.9 ถึง 9.11 แสดงความสอดคล้องระหว่างแผนนโยบายความมั่นคงแห่งชาติกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 17 ข้อ เนื่องจากชื่อของแผนระบุชัดเจนว่าเป็นนโยบายด้านความมั่นคงแห่งชาติจึงไม่น่าแปลกใจนักที่เป้าหมายที่สอดคล้องที่สุดคือเป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ และอาจจะมีการแตะไปถึงประเด็นความมั่นคงด้านอื่น ๆ อยู่บ้าง ดังที่ปรากฏว่ามีเป้าหมายและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของมนุษย์ครอบคลุมเป้าหมายที่ 2 (ความมั่นคงทางอาหาร) เป้าหมายที่ 3 (ความมั่นคงด้านสุขภาวะ) และเป้าหมายที่ 4 (การศึกษา) ความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ ครอบคลุมเป้าหมายที่ 7 (ความมั่นคงด้านพลังงาน) เป้าหมายที่ 8 (งานที่มีคุณค่าและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ) และเป้าหมายที่ 9 (ความมั่นคงด้านโครงสร้างพื้นฐาน) และความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางทะเลและบนบก ครอบคลุมเป้าหมายที่ 12 (การผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน) เป้าหมายที่ 13 (การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ) เป้าหมายที่ 14 (ความมั่นคงทางทะเลและทรัพยากรทางทะเล) เป้าหมายที่ 15 (ทรัพยากรบนบกและระบบนิเวศบนบก) ซึ่งในการขับเคลื่อนต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนจึงปรากฏว่ามีความเกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ 17 (หุ้นส่วนการพัฒนา) ด้วย แต่ถึงกระนั้น โดยเปรียบเทียบแล้วแผนนี้ให้ความสำคัญกับความมั่นคงแบบดั้งเดิมมากที่สุดอย่างเห็นได้ชัดเจน

สิ่งที่ปรากฏอยู่ในแผนระดับ 2 ทั้งหมด ซึ่งเป็นแผนระยะตั้งแต่ 5 ปีจนถึง 20 ปี สะท้อนให้เห็นหลายประเด็น และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับข้อค้นพบจากการสำรวจความต้องการทางสังคมแล้ว ทำให้เห็นข้อสังเกตที่สำคัญดังนี้ ดังนี้

ประเด็นแรกคือ แผนระดับ 2 เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจแต่ให้ความสำคัญกับประเด็นสิ่งแวดล้อมน้อยมาก แผนระดับ 2 ทั้ง 4 แผน ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านเศรษฐกิจ ความมั่นคง และการศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งน่าจะสะท้อนมุมมองของการปฏิรูปและพัฒนาประเทศที่ต้องการจะหลุดจากกับดักรายได้ปานกลาง ต้องการสร้างสังคมที่สงบสุข ปรองดอง สมานฉันท์ รัฐบาลที่มีประสิทธิภาพ และการศึกษาที่ช่วยพัฒนาทุนมนุษย์ให้ตอบโจทย์การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งทั้งหมดนี้ดูมีความสมเหตุสมผลสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศระดับหนึ่ง โดยให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ดี หากเปรียบเทียบระดับความสำคัญที่ผู้จัดทำแผนและรัฐบาลให้แล้วจะเห็นว่ารัฐบาลให้ความสำคัญกับประเด็นด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงมากกว่าประเด็นอื่น ๆ ในขณะที่องค์ความรู้ทางด้านวิชาการและความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับชาติ (ภาพที่ 9.12) ให้ความสำคัญกับประเด็นเศรษฐกิจมากพอ ๆ กับประเด็นสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเด็นอย่างเช่นการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพซึ่งมีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งในส่วนของ การบรรเทา (mitigation) ที่เน้นที่การลดก๊าซเรือนกระจก และการปรับตัว (adaptation) ต่อผลกระทบ นั้นมีความจำเป็นที่ต้องมีการวางแผนในระยะยาวและดำเนินการอย่างจริงจังก่อนที่ประเทศไทยจะไม่สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ทัน และสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพไปโดยไม่รู้ตัว จริงอยู่ที่แผนเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพอาจ “มี” แผนอยู่ แต่การที่มันถูกให้ความสำคัญน้อยกว่าประเด็นอื่นก็น่าจะสะท้อนได้ชัดเจนอยู่ว่าผู้ร่างแผนเหล่านี้ให้ความสำคัญกับประเด็นเหล่านี้อย่างไร

ประเด็นที่สอง แม้ว่าในระดับชาติจะให้ความสำคัญกับประเด็นด้านเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก แต่ก็ให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมที่ให้มูลค่าสูง สอดคล้องกับนโยบาย Thailand 4.0 เป็นหลัก ซึ่งในระยะยาวก็น่าจะมีความจำเป็นต่อความอยู่รอดของเศรษฐกิจไทยภายใต้บริบทที่มีความเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามแผนเหล่านี้กลับให้ความสำคัญกับภาคเกษตรค่อนข้างน้อยโดยเปรียบเทียบ และหากมีก็จะเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาการเกษตรที่ใช้เทคโนโลยี เกษตรเพิ่มมูลค่า และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่โดยเปรียบเทียบระดับความสำคัญก็นับว่าน้อยกว่าประเด็นด้านเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัด

ความสำคัญนี้ค่อนข้างสวนทางกับความต้องการทางสังคมเศรษฐกิจที่สะท้อนมาจากระดับภาคที่ประเด็นสำคัญทางด้านเกษตรถูกเลือกให้เป็นประเด็นที่มีผลกระทบสูงทั้งในภาคกลาง ตะวันออกเหนือ ใต้ และใต้ชายแดนครอบคลุมประเด็นตั้งแต่ประเด็นความถดถอยของภาคเกษตรโดยรวมซึ่งเกี่ยวข้องกับการชะลอตัวของเศรษฐกิจภาพรวมของประเทศ ผลผลิตภาคเกษตรที่มีมูลค่าลดลง (โดยเฉพาะยางพาราและปาล์มน้ำมัน) การขาดรายได้ของเกษตรกร ปัญหาการถือครองที่ดิน ระบบเกษตรที่ไม่เอื้อต่อความมั่นคงทางอาหาร และแม้ว่าจะมีการสนับสนุนเทคโนโลยีด้านการเกษตรแต่เกษตรกรที่สูงอายุและการศึกษาไม่สูงนี่ยังคงมีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีอยู่ แม้ว่าในนโยบาย Thailand 4.0 จะมีการเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบ BCG (เศรษฐกิจชีวภาพ: Bioeconomy, เศรษฐกิจหมุนเวียน: Circular Economy และเศรษฐกิจสีเขียว: Green Economy) ก็ตาม แต่ BCG ก็ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นและไม่มีความชัดเจนว่าห่วงโซ่มูลค่าของ BCG จะให้ประโยชน์แก่เกษตรกรรายย่อยมากเพียงใด และหากให้ประโยชน์ ประโยชน์นั้นจะเริ่มมีการส่งต่อไปยังเกษตรกรเหล่านี้เมื่อใด ก็ยังไม่มีคำตอบชัดเจน

ประเด็นที่สาม ในภาพรวมความต้องการทางสังคมเศรษฐกิจทั้งระดับชาติและระดับภาคที่ดำเนินการผ่านกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนสะท้อนภาพที่มีความสมดุลในมิติความยั่งยืนมากกว่าแผนระดับ 2 ทั้ง 4 แผน กล่าวคือ ในขณะที่แผนระดับชาติ เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจผ่านการพัฒนาอุตสาหกรรม โครงสร้างพื้นฐาน ประสิทธิภาพภาครัฐ และการลงทุนมนุษย์เป็นหลัก แต่ความต้องการทางสังคมที่ค้นพบจากทั้งระดับชาติและภาค

สะท้อนว่า นอกเหนือจากประเด็นข้างต้นแล้ว ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นที่มีความสำคัญไม่แพ้กัน ในระดับชาติ ประเด็นเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ มลพิษในทะเล การขาดแคลนน้ำ และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพเป็นประเด็นที่มีผลกระทบสูงซึ่งต้องการการให้ความสำคัญ ในระดับภาค ประเด็นเรื่องทรัพยากรน้ำ มลพิษทางน้ำและในทะเล และความสมบูรณ์ของป่าและระบบนิเวศบนบก ได้รับเลือกให้เป็นประเด็นที่สำคัญของภาคด้วย

ประเด็นสุดท้าย ประเด็นความเหลื่อมล้ำทางเพศสภาพเป็นประเด็นที่ไม่ได้รับความสำคัญในทุกระดับ ทั้งในแผนระดับ 2 ทั้ง 4 แผน หรือกระทั่งการสำรวจความต้องการทางสังคมทั้งในระดับชาติและระดับภาค เรื่องนี้ไม่ได้ถูกยกขึ้นมาเป็นประเด็นที่สำคัญแต่อย่างใด แม้ว่าประเด็นเรื่องสัดส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เป็นผู้หญิง ซึ่งเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของเป้าหมายที่ 5 จะยังอยู่ในระดับต่ำก็ตาม (หลังเลือกตั้งปี พ.ศ. 2562 สถานการณ์ด้านนี้ดีขึ้นกว่าเดิม) อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้สวนทางกับสัญญาณทางสังคม (Social signal) ที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็นและเทรนด์ในสื่อสังคมออนไลน์ ที่ในช่วง 2 ถึง 3 ปีนี้ การเรียกร้องประเด็นความเท่าเทียมในทางกฎหมายของกลุ่มเพศทางเลือก (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Questioning, and Intersex: LGBTQI) เป็นประเด็นที่สังคมให้ความสนใจขึ้นมา

ข้อสังเกตประการหนึ่งก็คือ จากการสำรวจฐานข้อมูลทุติยภูมินั้น พบว่า ข้อมูลระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับเพศทางเลือก (LGBTQI) นั้นแทบจะไม่ปรากฏในฐานข้อมูลสำคัญ ๆ ของประเทศเท่าที่คณะทำงานได้ลองสำรวจดู (ซึ่งอาจจะยังพลาดแหล่งข้อมูลเรื่องนี้ก็ได้) จึงเป็นเหตุให้ขาดฐานข้อมูลเชิงปริมาณมายืนยันความสำคัญของสัญญาณทางสังคมดังกล่าว เป็นเหตุให้ประเด็นดังกล่าวไม่ปรากฏในการกวาดสัญญาณจากแหล่งอื่น ในขณะที่ประเด็นอื่น ๆ ที่ผ่านการกวาดสัญญาณแนวราบไปสู่กระบวนการเคลฟายมักจะเป็นประเด็นที่มีข้อมูลทุติยภูมิที่ชัดเจนและสะท้อนอยู่ในสัญญาณทางสังคมด้วยนั่นเอง

9.2 นัยยะที่มีต่อการวางแผนวิสัยทัศน์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)

ข้อค้นพบที่ได้นำเสนอมาตลอดรายงานฉบับนี้และข้อสังเกตจากการเปรียบเทียบความต้องการทางสังคมกับแผนระดับที่ 2 ทั้ง 4 แผนนั้น ทำให้เห็นนัยยะสำหรับการวางแผน ววน. ในอนาคตหลายประการ

ประการแรก ความเหลื่อมล้ำของเวลาของแผน ววน. กับ แผนระดับที่ 2 ทั้ง 4 แผน ทำให้การวางแผน ววน. จำเป็นต้องมีทั้งส่วนที่เป็นการวิจัยสำหรับอนาคต และการวิจัยสำหรับโจทย์ในปัจจุบัน แผนระดับที่ 2 นั้นมีกรอบเวลาดั้งเดิม 5 ปี (แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ไปจนถึง 20 ปี แผนระดับที่ 2 นั้นมองไปข้างหน้า ผลักดันอนาคตประเทศไทยไปในแบบที่รัฐบาล คสช. อยากเห็น ซึ่งการจัดทำแผน ววน. ให้ตอบสนองแผนเหล่านั้นก็เป็นหน้าที่ของระบบสนับสนุนการวิจัยของรัฐ แต่นอกจากโจทย์ในอนาคตแล้ว การวิจัยยังต้องตอบโจทย์

ปัจจุบันด้วย ซึ่งโจทย์ปัจจุบันนั้นสะท้อนจากข้อค้นพบจากการศึกษาความต้องการทางสังคมฉบับนี้ นั้นหมายถึง แผน ววน. จำเป็นต้องมีทั้งส่วนที่เป็นการวิจัยสำหรับอนาคต และการวิจัยสำหรับโจทย์ในปัจจุบัน ด้วย

ประการที่สอง การวิจัยเพื่อท้องถิ่นระดับต่าง ๆ มีความจำเป็นอย่างยิ่ง จากผลการศึกษาความต้องการทางสังคมในระดับชาติ อาจแตกต่างจากความต้องการระดับท้องถิ่น การมีแผน ววน. ที่ตอบโจทย์ท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและบูรณาการ จะมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและแก้ปัญหาของท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ในระดับภาคนั้น บางประเด็นเป็นประเด็นที่มีร่วมกัน เช่น ประเด็นเรื่องความยากจนนั้นเป็นประเด็นที่ถูกประเมินว่ามีผลกระทบสูงและสำคัญในภาคกลาง ตะวันออกเฉียงเหนือ ได้ ประเด็นเรื่องการขาดแคลนน้ำ และภัยแล้งก็เป็นประเด็นที่ปรากฏในภาคกลาง ตะวันออก อีสานและใต้ ประเด็นปัญหาเรื่องขยะทั้งการนำกลับมาใช้ใหม่ ของเสียอุตสาหกรรมและของเสียทุกประเภทก็ปรากฏในภาคกลาง ตะวันออกและใต้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจก็ถูกยกขึ้นมาโดยภาคกลาง ตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ท ในขณะที่มีประเด็นอื่นอาจมีทั้งจุดร่วมและจุดที่แตกต่างกันในแต่ละภาคด้วย เช่น ประเด็นเกษตรกรรมมีประเด็นร่วมกันอยู่บ้าง เช่น ปัญหาด้านความถดถอยของภาคเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับประเด็นการลดลงของมูลค่าสินค้าเกษตรและรายได้เกษตรกรนั้นเป็นปัญหาร่วมกันของภาคกลาง ตะวันออก ใต้ และใต้ชายแดน การถือครองที่ดินและระบบเกษตรที่ไม่เอื้อต่อความมั่นคงทางอาหารเป็นประเด็นที่ยกขึ้นมาในภาคเหนือ การเข้าถึงเทคโนโลยีทางการเกษตรถูกยกขึ้นมาในภาคกลางและภาคใต้ เป็นต้น เรื่องการศึกษาก็เช่นกัน ในขณะที่ภาคกลางยกประเด็นเรื่องความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญ ภาคเหนือยกประเด็นระบบการศึกษาที่ไม่ตอบสนองท้องถิ่น และภาคตะวันออกเฉียงเหนือยกปัญหาของคุณภาพของคนในภาพรวม เป็นต้น ประเด็นด้านเศรษฐกิจก็เช่นกัน ที่ภาคกลาง ตะวันออกเฉียงเหนือ และใต้ ยกเรื่องการชะลอตัวของเศรษฐกิจ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือยกเรื่องแรงงานขาดทักษะ ภาคเหนือยกเรื่องการขาดการพัฒนากระบวนเศรษฐกิจชุมชนบนฐานภูมินิเวศวัฒนธรรม และภาคใต้ยกประเด็นเรื่องการท่องเที่ยว ประเด็นเรื่องเมืองก็มีความหลากหลาย ทั้งปัญหาภัยธรรมชาติที่ยกขึ้นมาโดยภาคกลาง และการพัฒนาเมืองหน้าอยู่ที่ยกขึ้นมาโดยภาคใต้ แต่กระนั้นประเด็นเรื่องมลพิษทางอากาศ (PM10 และ PM2.5) เป็นประเด็นที่ทั้งภาคเหนือและภาคกลางยกขึ้นมา ประเด็นสุดท้ายที่มีความแตกต่างในเชิงพื้นที่ คือ ประเด็นสันติภาพ ความยุติธรรมและธรรมาภิบาล ซึ่งแตกออกเป็น 2 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นอาชญากรรมมีปรากฏเป็นปัญหาในภาคกลาง ส่วนยาเสพติดนั้นเป็นปัญหาสำคัญในภาคใต้และใต้ชายแดน ปัญหาธรรมาภิบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐถูกยกขึ้นมาเป็นประเด็นในภาคกลางและภาคใต้ ส่วนภาคใต้ชายแดนยกประเด็นเรื่องนิติธรรมและความรุนแรง ความหลากหลายของประเด็นเหล่านี้

ประการที่สาม การที่แผนระดับที่ 2 เน้นการวางรากฐานเพื่อการพัฒนา ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็น แต่สิ่งที่แผนนี้ดูจะไม่ได้ให้ความสำคัญคือ การรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ในอนาคต ซึ่งเรื่องนี้สะท้อนผ่านการที่แผนข้างต้นให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศน้อยมาก และถ้าให้ก็คือให้กับการลดก๊าซเรือนกระจก อย่างไรก็ตาม การรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไม่ใช่แค่เรื่องของการลดก๊าซเรือนกระจกหรือเมืองคาร์บอนต่ำ แต่

ยังรวมถึงเรื่องการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วย ซึ่งผลกระทบดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจที่สำคัญต่อความเป็นอยู่ของคนจำนวนมาก เช่น ภาคเกษตรกรรม และมีผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจที่สำคัญต่อการเจริญเติบโตของประเทศ ก็คือ ภาคการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพราะทั้งภาคเกษตรและการท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้นมีความพึ่งพาภูมิอากาศ (Climate Dependent) ค่อนข้างสูง ดังนั้นหากมีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศหรือภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องย่อมส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่คุณค่าและการจ้างงานที่เกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้ภัยคุกคามที่ไม่ใช่แบบดั้งเดิมที่เกิดขึ้นแล้ว เช่น วิกฤติโควิด-19 ยังสะท้อนถึงความเปราะบางของภาคเศรษฐกิจไทยอย่างชัดเจน ซึ่งความเปราะบางดังกล่าวเป็นผลมาจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่พึ่งพาการค้าสินค้าบริการระหว่างประเทศมาก และนโยบายด้านสุขภาพที่ขาดการบูรณาการมิติเศรษฐกิจเข้าไปในการวางแผน โดยรวมก็คือ เราอาจจะวางรากฐานเพื่ออนาคตได้แต่เราอาจจะไม่สามารถรับมือกับความท้าทายในอนาคตไม่ได้เลยก็ได้เพราะเศรษฐกิจสังคมไทยขาดความสามารถในตั้งรับปรับตัวที่เน้นไปในเชิงความยืดหยุ่น (Resilience) ดังนั้น แม้ว่าแผนพัฒนาของประเทศจะไม่ได้เน้นเรื่องการเตรียมพร้อมตั้งรับปรับตัว แต่ระบบวิจัยของประเทศจะต้องมองไปข้างหน้าให้ไกลกว่าการพัฒนาที่ภาครัฐมองเห็นและเตรียมพร้อมสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมให้พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง

ประการสุดท้าย แผน ววน. ควรสอดคล้องและส่งเสริมแต่ไม่ควรอยู่ภายใต้แผนพัฒนาของประเทศ ความต้องการของรัฐ ไม่จำเป็นต้องเท่ากับความต้องการของสังคม และไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ความสมดุลในมิติความยั่งยืนของสังคมด้วย แต่แผน ววน. นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเป็นเสาหลักด้านความรู้ของสังคม ทั้งเพื่อตอบโจทย์สังคมทั้งระยะสั้นและระยะยาว ทั้งช่วยวางรากฐานการพัฒนาและรับมือกับความท้าทายในอนาคต ทั้งตอบโจทย์ระดับชาติและระดับท้องถิ่น และธำรงความสมดุลของมิติความยั่งยืนของสังคมเอาไว้ (มิติสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสันติภาพและธรรมาภิบาล) คอยเป็นกลไกที่มองไปข้างหน้าได้ไกลกว่าแผนการพัฒนาของรัฐ ในขณะที่เดียวกันก็คอยเป็นสติที่เตือนว่าประเทศกำลังออกนอกเส้นทางไปสู่ความยั่งยืนหรือไม่อย่างไร คอยช่วยทบทวน วิพากษ์ และเสนอทิศทางการใหม่ที่ยั่งยืนกว่า หากแผน ววน. อยู่ภายใต้แผนของประเทศ หากแผน ววน. ต้องอยู่ภายใต้แผนพัฒนาประเทศ การจัดสรรทุนวิจัยก็จะขาดความสมดุลและบิดเบี้ยวตามแผนพัฒนาประเทศนั่นเอง กลายเป็นตอบสนองแต่โจทย์ของชาติ โจทย์วางรากฐานการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่อาจละเลยความต้องการของท้องถิ่น การรับมือกับอนาคตที่ไม่แน่นอนและการรักษาความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรเพื่อคนรุ่นต่อไป

9.3 ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการวิจัย

ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินโครงการนี้นอกจากวิกฤติโควิด-19 ดังที่ได้รายงานสถานการณ์และการปรับกระบวนการของโครงการตั้งแต่ต้นแล้ว โครงการนี้ยังมีปัญหาในภาพรวมมี 3 ประการ

ประการแรกคือ ระยะเวลา ระยะเวลาการทำงานที่จำกัดด้วยกำหนดการของการทำแผน ววน. ประจำปีงบประมาณ. 2565 ทำให้การศึกษาต้องลดระยะเวลาลงอย่างมาก และทำให้การค้นข้อมูลทุติยภูมิ ติดตามสัญญาณ

ทางสังคม ทั้งในระดับชาติและท้องถิ่นอาจไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร และระยะเวลาของการจัดทำเดลฟายก็ค่อนข้างจำกัด ทำให้อาจยังไม่ได้ได้รับความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญได้มากกว่านี้

ประการที่สองคือ ความกระจัดกระจายของฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แม้ว่าตามกฎหมายแล้ว สกสว. มีอำนาจในการเข้าถึงข้อมูลทั้งหมดที่ภาครัฐมี แต่ในความเป็นจริง ระบบที่ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลสถิติต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐนั้นยังไม่มีอยู่ ทำให้เสียเวลาและทรัพยากรไปกับการติดตามข้อมูลสถิติโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นอันมาก และทำให้พลาดข้อมูลสำคัญบางประการไป อย่างไรก็ตามการรวบรวมข้อมูลในโครงการระยะแรกนี้จะช่วยให้

ประการที่สามคือ ความขาดประสพการณ์ในการประยุกต์กระบวนการ Foresight กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน กระบวนการ Foresight ที่ยังต้องการการปรับปรุงมากที่สุดเมื่อนำมาใช้กับ SDGs ก็คือ กระบวนการเดลฟาย ซึ่งในการดำเนินการโครงการที่ผ่านมาพบว่ามีประเด็น SDGs นั้นมีขนาดใหญ่เกินไป เพราะครอบคลุมทั้งมิติสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ซึ่งต่างจากการประยุกต์ใช้กระบวนการเดลฟาย โดยทั่วไปที่มักเน้นที่แค่เพียงไม่กี่ประเด็นเท่านั้น เมื่อประเด็นมีจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมา **ประการแรกคือ** ความยาวของแบบสอบถามและระยะเวลาที่ผู้เชี่ยวชาญต้องตอบแบบสอบถามนั้นมากเกินไปกว่าที่คาดไว้ ผู้เชี่ยวชาญใช้เวลาประมาณ 5 ชั่วโมงในการตอบแบบสอบถามทั้งหมดในแต่ละรอบ **ประการที่สอง** ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนไม่ได้เชี่ยวชาญทุกเรื่องใน SDGs ทำให้ในแต่ละประเด็นจะเป็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญหลายระดับตั้งแต่ทราบเรื่องเป็นอย่างดีไปถึงทราบเพียงผิวเผิน แต่ข้อดีของการที่ให้ทุกคนทำทุกข้อก็แปลว่าคะแนนของ SDGs แต่ละเรื่องจะสามารถเปรียบเทียบกันได้ เพราะถูกประเมินโดยคนเดียวกันในทุกเป้าหมาย **ประการที่สาม** หากให้แยกกันประเมินแบบให้ผู้เชี่ยวชาญประเด็นใดก็ให้คะแนนประเด็นนั้น ก็จะช่วยลดปัญหาเรื่องความยาวของระยะเวลาและแบบสอบถาม แต่โจทย์จะตกกลับมาอยู่ที่เรื่องของการเปรียบเทียบคะแนนเดลฟายแทน เพราะผู้เชี่ยวชาญแต่ละกลุ่มอาจมีเกณฑ์ของตนเอง และจะเกิดคำถามได้หากต้องมีการเลือกประเด็นความสำคัญแบบข้ามกลุ่มความเชี่ยวชาญ วิธีแก้ปัญหานี้ของปัญหาย่อยประการที่สามก็คือ อาจต้องให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินเป็นกลุ่มประเด็น เช่น กลุ่มประเด็นด้านสังคม กลุ่มประเด็นด้านเศรษฐกิจ และกลุ่มประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม แล้วให้การจัดลำดับความสำคัญจำกัดอยู่แค่ในแต่ละกลุ่มและไม่เอาคะแนนมาเปรียบเทียบกัน

ประการที่สี่ คุณลักษณะของแต่ละคณะทำงานระดับภาคมีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก และขาดความเป็นทางการในการดำเนินการ คุณลักษณะที่ว่านี้หมายถึง บางคณะทำงานมีทีมงานจำนวนมาก บางคณะอาจมีทีมค่อนข้างน้อยหรือทำงานคนเดียว บางคณะทำงานมีความสัมพันธ์และสนับสนุนการดำเนินงานของภาครัฐอย่างมาก ในขณะที่บางคณะไม่เห็นด้วยกับนโยบายภาครัฐและส่งเสริมภาคประชาสังคม บางคณะทำงานเชี่ยวชาญในบางประเด็นจึงมีจุดเน้นในประเด็นนั้น ๆ มากกว่าประเด็นอื่น ซึ่งอาจจะมีความสำคัญเช่นกัน นอกจากนี้เมื่อขาดความเป็นทางการในการดำเนินการทำให้การเรียกข้อมูลหรือการเชิญชวนคณะทำงานให้มาทำร่วมกันก็ทำได้ยาก

9.4 การวิจัยและการดำเนินการเกี่ยวกับการสำรวจความต้องการทางสังคมในอนาคต

ประการแรก การทำโครงการนี้ ทำให้คณะทำงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคได้สำรวจฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นความยั่งยืน ซึ่งเป็นฐานที่ดีสำหรับการติดตามสถานการณ์ความยั่งยืนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ควรใช้โอกาสในการรวบรวมฐานข้อมูลนี้ในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเพื่อติดตามสถานการณ์ความยั่งยืนตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นที่ภาคการวิจัยดำเนินการเอง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยและเป็นข้อมูลพื้นฐานในการทำแผน วนน. ในอนาคต นอกจากนี้ฐานข้อมูลดังกล่าวควรจะมีการติดตามสัญญาณทางสังคม (Social Signal) ด้วย เพราะสถิติทางการมักจะมีค่าล่าช้าในการรวบรวม การหาวิธีการจับสัญญาณที่รวดเร็วจะเป็นกลไกสำคัญในการตั้งรับปรับตัวของสังคม

ประการที่สอง ข้อมูลที่ค้นพบในการกวาดสัญญาณแนวราบ เป็นเพียงการนำข้อมูลสถิติมาวิเคราะห์และตีความเท่านั้น แต่ยังไม่ได้มีการศึกษาเพื่ออธิบายแนวโน้มของข้อมูลสถิติเหล่านั้นอย่างเป็นระบบ การวิจัยเพื่อทำความเข้าใจสถานการณ์เชิงลึกของประเด็นความยั่งยืนที่ต่อเนื่องมาจากข้อมูลสถิติเหล่านั้นจะมีความสำคัญต่อการเข้าใจสถานการณ์ รวมถึงองค์ความรู้ของผู้เล่นที่เกี่ยวข้อง (หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม) และกติกานโยบาย และงบประมาณ ที่ดูแลประเด็นนั้น ๆ ซึ่งความเข้าใจดังกล่าวจะมีประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย วนน. และการทำวิจัยของนักวิจัยที่สนใจประเด็นเหล่านั้นในอนาคต

ประการที่สาม เครือข่ายของผู้เชี่ยวชาญ และคณะทำงานทั้งหมดที่ได้ทำงานร่วมกัน สามารถเป็นฐานของการทำงานเชิงนโยบายของ สกสว. ต่อไปในอนาคตได้ด้วย ในการวางแผนการวิจัยเพื่อความยั่งยืนทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นนั้น ต้องอาศัยเครือข่าย 2 ประเภททำงานร่วมกัน คือ เครือข่ายเชิงประเด็น (Thematic Network) และเครือข่ายเชิงพื้นที่ (Area-based Network) ทำงานร่วมกัน โดยเครือข่ายเชิงประเด็น (Thematic Network) ทำหน้าที่สังเคราะห์องค์ความรู้และผลักดันให้เกิดนโยบายวิจัยและนโยบายเพื่อจัดการกับประเด็นเหล่านั้นในระดับชาติ ส่วนเครือข่ายเชิงพื้นที่ที่ควรทำหน้าที่ติดตามสถานการณ์ความยั่งยืนของพื้นที่และเป็นผู้เชี่ยวชาญหลากหลายประเด็นที่ทำงานในพื้นที่นั้น ๆ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างบูรณาการ เครือข่ายทั้ง 2 ประเภทนี้จะเป็เครือข่ายที่เป็นฐานในการทำงานของ สกสว. ในการผลักดันเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ประการสุดท้าย การประยุกต์ใช้ความรู้เรื่องอนาคตศึกษา (Future Studies) และกระบวนการ Foresight โดยใช้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นตัวตั้งนั้นยังไม่แพร่หลายนักในประเทศไทย ในขณะที่ในต่างประเทศเริ่มมีการใช้สาขาวิชาและกระบวนการดังกล่าวในการศึกษาและผลักดันเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนแล้ว หากในอนาคตอันใกล้ สกสว. สามารถผลักดันให้เกิดหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการมองอนาคตเรื่องความยั่งยืนของประเทศ ติดตามสถานการณ์และคาดการณ์ฉากทัศน์ที่น่าจะเกิดขึ้นและกระทบกับความยั่งยืน และเสนอทางออกเชิงนโยบายเมื่อมีประเด็นสถานการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นได้ ก็จะช่วยให้ สกสว. เป็นหน่วยงานที่สนับสนุนและส่งเสริมเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่เต็มรูปแบบมากยิ่งขึ้น

ภาคผนวก

แบบสำรวจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย (รอบที่ 1)

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม

สืบเนื่องจากที่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ต้องการวางแผนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แผน ววน.) ประจำปีงบประมาณ 2565 อย่างมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างมีส่วนร่วมและได้ความเห็นอย่างรอบด้าน สกสว. จึงมอบหมายให้คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยโครงการวิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) จัดกระบวนการสำรวจความต้องการทางสังคมระดับประเทศขึ้น ทว่าจากสถานการณ์วิกฤติ โควิด-19 ทำให้โครงการต้องปรับวิธีการการประชุมระดมสมองเป็นให้ผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นผ่านแบบสอบถามแทน โดยใช้หลักการตามกระบวนการ Delphi ที่มุ่งให้แต่ละท่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่โดยจำกัดอิทธิพลจากผู้อื่นให้ได้มากที่สุด

ในฐานะที่ท่านมีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) คณะผู้วิจัยจึงขอเชิญท่านเข้าร่วมในกระบวนการ Delphi สำรวจประเด็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทยครั้งนี้ และขอความกรุณาให้ท่านแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่คณะผู้วิจัยได้รวบรวมขึ้นในเอกสารนี้ โดยเอกสารสำหรับแบบสอบถามรอบที่ 1 นี้มีชุดคำถาม 2 ส่วน ดังนี้:

ส่วนที่ 1: ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นต่อบทวิเคราะห์ประเด็นการพัฒนาในประเทศไทยที่ผู้วิจัยได้นำเสนอ ว่าท่านเห็นด้วยกับบทวิเคราะห์เหล่านั้นหรือไม่ พร้อมให้เหตุผล และโปรดให้ความคิดเห็นต่อประเด็นผลกระทบและคาดการณ์แนวโน้มที่อาจเกิดขึ้น

ส่วนที่ 2: ขอให้ท่านเพิ่มประเด็นการพัฒนาที่ท่านคิดว่าสำคัญต่อประเทศแต่ยังไม่ได้ถูกนำเสนอไว้ในส่วนที่ 1 โดยอาศัยประสบการณ์และการสังเกตการณ์ของท่าน พร้อมให้รายละเอียด หลักฐานสนับสนุน ผลกระทบ และคาดการณ์แนวโน้มที่อาจเกิดขึ้น

ลิงก์สำหรับแบบสอบถามแต่ละส่วนได้ถูกส่งให้กับท่านทางอีเมลที่เอกสารนี้แนบมาด้วยแล้ว

โปรดตอบคำถามทุกประเด็น

สำหรับประเด็นที่ท่านไม่เชี่ยวชาญ ท่านสามารถเลือกที่จะไม่ออกความเห็นในประเด็นนั้น ๆ ได้

****ความเห็นของท่านจากทั้งสองส่วนจะปรากฏในแบบสอบถามครั้งที่สอง โดยจะปิดบังชื่อผู้ให้ความเห็น****

คำชี้แจงกรอบในการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์แนวโน้ม (trends or megatrends) / สัญญาณ (Signals) ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และนำเสนอผ่านกรอบ SDGs เพื่อแสดงให้เห็นถึงประเด็นที่ครอบคลุมสำหรับการพัฒนาประเทศไทย และสามารถนำไปใช้เพื่อจัดทำแผนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แผน ววน.) ต่อไป

เหตุผลที่โครงการ ฯ เลือกใช้กรอบ SDGs เนื่องจาก SDGs 1) เป็นกรอบการพัฒนาสากลที่นำไปปฏิบัติกันทั่วโลกและในทุกภาคส่วน 2) เป็นกรอบการพัฒนาที่เน้นถึงการบูรณาการ 3) เป็นกรอบการพัฒนาที่เน้นการเปลี่ยนระดับพื้นฐาน และ 4) เป็นกรอบการพัฒนาที่จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

โดยเป้าหมาย SDGs มีทั้งหมด 17 ข้อตามภาพที่ 1 ครอบคลุมมิติสังคม (People) เศรษฐกิจ (Prosperity) สิ่งแวดล้อม (Planet) สันติภาพ/สิทธิมนุษยชน/ประสิทธิภาพภาครัฐและความเป็นธรรม (Peace) ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาและประเด็นระหว่างประเทศ (Partnership) และเทคโนโลยี องค์ความรู้ และนวัตกรรม (Technology)

ภาพที่ 1: เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย

คำศัพท์สำคัญในแบบสอบถาม

สัญญาณ (Signals) หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและอาจมีนัยยะต่อการพัฒนาในอนาคต อาจเป็นเหตุการณ์หรือเงื่อนไขที่ท่านไม่เคยคำนึงถึงมาก่อน หรืออยู่นอกเหนือความคุ้นเคย

แนวโน้ม (trend) หมายถึง รูปแบบของการเปลี่ยนแปลงที่ก่อตัวขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไปและพัฒนาไปในทางใดทางหนึ่ง

คำหลัก (keywords) หรือ แนวคิด (concepts) ที่ปรากฏอยู่ในเป้าประสงค์ (Targets) ของแต่ละเป้าหมายมีดังนี้:

เป้าหมาย SDGs (Goals)	คำหลัก (keywords) / แนวคิด (concepts)
1: ขจัดความยากจน	ความยากจน, ความเปราะบาง, ภัยพิบัติ (ที่มีผลกระทบต่อคนเปราะบาง)
2: ขจัดความหิวโหย	ความมั่นคงทางอาหาร, โภชนาการ, สารอาหาร, ตลาดเกษตร, ความหลากหลาย (ของพืชเกษตร), เกษตรกรรมยั่งยืน, นมแม่
3: มีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี	โรคติดต่อ-โรคไม่ติดต่อ, ประกันสุขภาพ, บริการสาธารณสุข, การเข้าถึงยา, สารเคมี, แพทย์, บุคลากรการแพทย์, พยาบาล, อุบัติเหตุ-ถนน, มลพิษ, แอลกอฮอล์-เหล้า
4: การศึกษาเท่าเทียม	ทุนการศึกษา, ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา, การจ้างงาน, อ่านออกเขียนได้, คณิตศาสตร์, ครู อาจารย์, เพศศึกษา เพศภาวะ, การเรียนรู้ตลอดชีวิต, การศึกษาทางเลือก, การศึกษาท้องถิ่น, การศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม
5: ความเท่าเทียมทางเพศ ¹	ความรุนแรง, ครอบครัวยุคใหม่, ผู้หญิง, แรงงานผู้หญิง, เด็กผู้หญิง, คำนวณ, สิทธิสตรี, เพศทางเลือก, เกย์, เลสเบียน, เพศสภาพ, LGBT, การข่มขืน
6: น้ำสะอาดและสุขอนามัย	น้ำดื่ม, น้ำสะอาด, คุณภาพน้ำ, การบำบัดน้ำเสีย, ขาดแคลนน้ำ, การจัดการน้ำ, แหล่งน้ำจืด, สุขาภิบาล, สุขา
7: พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้	พลังงานทดแทน, พลังงานสะอาด, พลังงานแสงอาทิตย์, พลังงานลม, พลังงานชีวมวล, พลังงานจากขยะ, พลังงานไฟฟ้า
8: การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ	การจ้างงาน, แรงงาน, SMEs, วิสาหกิจชุมชน, การท่องเที่ยวยั่งยืน, การค้าระหว่างประเทศ, กฎหมายการค้า, นโยบายการค้า
9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน	พัฒนาอุตสาหกรรม, โครงสร้างพื้นฐาน, วิจัยทางวิทยาศาสตร์, เทคโนโลยี, เทคโนโลยีการสื่อสาร, นวัตกรรม, บริการทางการเงิน, มูลค่าเพิ่ม
10: ลดความเหลื่อมล้ำ	ความไม่เสมอภาค, การกระจายรายได้, การเลือกปฏิบัติ, ความเหลื่อมล้ำ, ความยุติธรรม, แรงงานทาส, ผู้อพยพ, โอกาสที่เท่าเทียม, ค่าจ้าง, คุ้มครองสังคม
11: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน	บริการพื้นฐาน, ที่พักอาศัย, ระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะ, ถนนปลอดภัย, มรดกทางวัฒนธรรม, ภัยพิบัติ, คุณภาพอากาศ, พื้นที่สีเขียว, พื้นที่สาธารณะ
12: การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน	สารเคมี, การจัดการ ของเสีย, การจัดการขยะ, ขยะอาหาร, รายงานเพื่อความยั่งยืน, จัดซื้อจัดจ้าง, ผลกระทบการท่องเที่ยว
13: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	โลกร้อน, การเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ, ก๊าซเรือนกระจก, การปรับตัว
14: มหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล	มหาสมุทร, ทะเล, ชายฝั่ง, ประมง, ความหลากหลายทางชีวภาพ (ในทะเล)
15: ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก	ป่าไม้, ระบบนิเวศ, ความหลากหลายทางชีวภาพ, สัตว์ป่า, ภูเขา, ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน
16: สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก	ยุติธรรม, อาชญากรรม, กฎหมาย, การก่อการร้าย, ข้อมูลรัฐ, คอร์รัปชัน
17: ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ความร่วมมือโลก, การเก็บภาษี, ภาครัฐ, ความร่วมมือระหว่างประเทศ, การค้าระหว่างประเทศ, นวัตกรรมระหว่างประเทศ, การเงินระหว่างประเทศ, การค้าพหุภาคี, ระบบข้อมูล

¹ เป้าหมายที่ 5: ความเท่าเทียมทางเพศ ไม่ได้รวมประเด็นต่าง ๆ ของกลุ่มเพศทางเลือก (LGBT หรือ LGBTQ+) ทว่าเพื่อให้เข้ากับบริบทปัจจุบันของประเทศไทย โครงการจึงได้รวมประเด็นดังกล่าวไว้ในเป้าหมายนี้

รายงานเบื้องต้น

ว่าด้วยแนวโน้ม (trends or megatrends) / สัญญาณ (Signals)
ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ของประเทศผ่านกรอบ SDGs

สารบัญประเด็น

เป้าหมาย SDGs	หน้า
SDG เป้าหมายที่ 1: ขจัดความยากจน	11
ประเด็นที่ 1.1 สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ (National Poverty Line) เริ่มสูงขึ้นอีกครั้งหลังจากปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) หากประเทศไทยยังไม่มีเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายสัดส่วนประชากรยากจนอาจจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ	11
ประเด็นที่ 1.2 ตัวชี้วัดความยากจนอื่น ๆ (การคุ้มครองทางสังคม และประชากรเมืองที่อาศัยในสลัม) มีแนวโน้มที่แย่ลง ภาครัฐมีการออกนโยบายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่มีความยากจน ทว่านโยบายส่วนใหญ่ออกมาในรูปแบบการแจกสวัสดิการ (เงิน) ซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นที่ยังไม่มีทิศทางในระยะยาว	12
SDG เป้าหมายที่ 2: ขจัดความหิวโหย	14
ประเด็นที่ 2.1 ประเทศไทยมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น พิจารณาได้จากการลดลงอย่างต่อเนื่องของดัชนีความหิวโหยโลก ภาวะแควะแกร็น และภาวะผอมโซในเด็ก และสัดส่วนประชากรที่อยู่ภายใต้ระดับต่ำสุดของการบริโภคพลังงานจากอาหาร	14
ประเด็นที่ 2.2 โภชนาการสำหรับเยาวชนสตรีในวัยต้นการเจริญพันธุ์มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามกับโภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ลงจากการขาดธาตุเหล็ก จนไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายสตรีในสภาวะสังคมเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลง	15
SDG เป้าหมายที่ 3: มีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี	16
ประเด็นที่ 3.1 ความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชากรชายที่สูงกว่าประชากรหญิง ดังนั้นนโยบายสุขภาพในอนาคตจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร เช่นมิติทางด้านเพศ	16
ประเด็นที่ 3.2 การระบาดของ โควิด-19 นอกจากจะสร้างความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของประเทศที่จะต้องเตรียมการรับมือกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต	17
ประเด็นที่ 3.3 ประเทศไทยควรสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ มาช่วยในการรักษาโรคต่าง ๆ ที่รวมไปถึงโรคทางจิตเวช อีกทั้งยังเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมในการรับมือกับโรคระบาดในอนาคต และผลักดันให้ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	17

เป้าหมาย SDGs	หน้า
SDG เป้าหมายที่ 4: การศึกษาเท่าเทียม	18
ประเด็นที่ 4.1 อัตราการรู้หนังสือของประชากรผู้ใหญ่เริ่มต่ำลง และอัตราประชากรชายที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ต่ำลงเช่นเดียวกัน	18
ประเด็นที่ 4.2 แม้ประเทศไทยจะมีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษาไว้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนเกือบทั่วประเทศ ทว่าหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษายังไม่มีคุณภาพทำให้เด็กหลายคนทั่วประเทศขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ และสิทธิทางเพศ ซึ่งอาจนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศและปัญหาอื่น ๆ ในอนาคต หากไทยมีการปรับปรุงหลักสูตร จะทำให้ปัญหาหลาย ๆ อย่างไม่ว่าจะเป็นการท้องในวัยรุ่น โรคติดต่อทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศลดลง และยังอาจจะทำให้คนในสังคมให้เกียรติและเคารพสิทธิทางเพศของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น	20
SDG เป้าหมายที่ 5: ความเท่าเทียมทางเพศ	21
ประเด็นที่ 5.1 อำนาจการต่อรองของแรงงานหญิงมีน้อยแรงงานชายที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะด้านค่าตอบแทน หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยจะไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จด้านความเท่าเทียมทางเพศ	21
ประเด็นที่ 5.2 ประเทศไทยมีผู้หญิงที่ได้รับที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา หรือได้รับตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งในจำนวนที่ค่อนข้างน้อย ปัญหารากของประเด็นนี้อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับค่านิยม “ชายเป็นใหญ่” (patriarchy) และหากยังไม่ได้รับการแก้ไข ประเทศไทยกำลังสูญเสียโอกาสในการได้คนเก่งมาบริหารประเทศ	21
ประเด็นที่ 5.3 หากมีการผลักดันการรับรองทางกฎหมายของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ประเทศไทยจะมีความเท่าเทียมในสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติ	23
SDG เป้าหมายที่ 6: น้ำสะอาดและสุขอนามัย	24
ประเด็นที่ 6.1 ข้อมูลการประมาณการเกี่ยวกับการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดและถูกนำกลับมาใช้ใหม่ อยู่ในจำนวนที่ต่ำ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือประเทศไทยไม่เคยส่งข้อมูลสัดส่วนประชากรที่ใช้บริการน้ำและสุขาภิบาลที่จัดการอย่างสะอาดและปลอดภัยให้กับองค์กรระหว่างประเทศ	24
ประเด็นที่ 6.2 คุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศมีแนวโน้มที่แย่ลง	24
ประเด็นที่ 6.3 ลุ่มแม่น้ำโขงมีแนวโน้มที่จะแห้งแล้งยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าต้นเหตุของความแห้งแล้งยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ แต่ความแนวโน้มความแห้งแล้งจะสร้างปัญหาเป็นอย่างมาให้กับประเทศไทย	25
SDG เป้าหมายที่ 7: พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้	26
ประเด็นที่ 7.1 การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน และสัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนภายในประเทศเป็นแนวโน้มที่ดี เนื่องจาก	26

การผลิตพลังงานทดแทนสามารถทำได้ภายในประเทศ ซึ่งจะช่วยในการลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงาน
ฟอสซิล สามารถนำรายได้กระจายไปสู่หลายภาคส่วน อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

SDG เป้าหมายที่ 8: การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ 29

ประเด็นที่ 8.1 หากพิจารณาทบทวนถึงผลดีและผลเสียในด้านสังคมและเศรษฐกิจแล้ว ไทยควรให้ 29
สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 (เสรีภาพในการรวมกลุ่มและการคุ้มครองสิทธิในการจัดการประชุม) และ ILO
98 (สิทธิในการรวมกลุ่มและการร่วมมือกันเจรจาต่อรองระหว่างฝ่ายนายจ้างกับฝ่ายลูกจ้าง) เนื่องจากจะเป็น
ประโยชน์กับทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติ ทั้งยังผลักดันให้ประเทศมีสิทธิแรงงานที่เป็นสากล ซึ่ง
อาจจะเป็นประโยชน์ต่อการค้าขายกับต่างชาติ

ประเด็นที่ 8.2 การระบาดของ โควิด-19 จะส่งผลกระทบยาวกับเศรษฐกิจไทยขั้นรุนแรงจนเรียกได้ว่า 30
เป็นวิกฤติเศรษฐกิจรอบใหม่ และอาจหนักกว่าวิกฤติต้มยำกุ้งเมื่อปี พ.ศ.2540 แต่จะไม่ถึงกับการทวนกระแส
โลกาภิวัตน์ (de-globalization) อย่างไรก็ตามไทยจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจหลังโควิด
ด้วยการจัดสรรทรัพยากรใหม่ พัฒนาทักษะของทุกภาคธุรกิจให้เข้ากับยุคดิจิทัลให้เร็วที่สุด

SDG เป้าหมายที่ 9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน 31

ประเด็นที่ 9.1. เป็นที่ทราบกันแล้วว่าในอนาคตอินเทอร์เน็ตจะกลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการ 31
ดำรงชีวิต และด้วยสถิติในการเติบโตของภาคเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม ประเทศไทยมีแนวโน้มที่
จะสามารถทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้ ความเร่งด่วนหลังจากนี้ก็คือการทำให้
อินเทอร์เน็ตมีราคาที่สามารถจ่ายได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนความเท่าเทียมของประชาชน อีกทั้งยังเป็นการ
เตรียมความพร้อมของไทยก่อนการเข้าสู่โลกดิจิทัลหลังจากวิกฤต โควิด-19

ประเด็นที่ 9.2 ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านการวิจัยและพัฒนาต่อจำนวนประชากร 33
เพิ่มสูงขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปแต่ค่อนข้างต่อเนื่อง แม้แนวโน้มการวิจัยของไทยจะมีสูงขึ้นเรื่อย ๆ งานวิจัย
ส่วนใหญ่ยังขาดการต่อยอดสู่การปฏิบัติจริงเพื่อการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม
ดังนั้นการพัฒนาระบบการต่อยอดงานวิจัย และการสื่อสารระหว่างภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่น ๆ จึง
เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ

ประเด็นที่ 9.3 ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการรับมือกับ Digital Disruption และยังไม่มีผู้นำ 33
ที่มีความรู้ในการจัดการกับข้อมูลบิ๊กดาต้า (Big Data) ที่จะสามารถช่วยกำหนดทิศทางของภาคอุตสาหกรรม
ต่าง ๆ และการพัฒนาภาคส่วนอื่น ๆ ดังนั้นการนำ Big Data มาใช้จริงจะสามารถผลักดันประเทศให้มีความ
ยั่งยืนมากขึ้นได้หลาย ด้าน อีกทั้งยังช่วยป้องกันไม่ให้อุตสาหกรรม หรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่เข้ามาครอบงำ Data
ซึ่งจะเป็นปัญหาในระยะยาวให้กับคนในประเทศ

เป้าหมาย SDGs	หน้า
SDG เป้าหมายที่ 10: ลดความเหลื่อมล้ำ	37
ประเด็นที่ 10.1 แม้ประชากรโดยรวมจะมีรายได้สูงขึ้น การกระจายรายได้ภายในประเทศยังคงเป็นปัญหา	37
SDG เป้าหมายที่ 11: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน	40
ประเด็นที่ 11.1 การแก้ไขปัญหาประชากรเมืองที่อาศัยอยู่ในสลัมหรือที่พักชั่วคราวยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย จำนวนประชากรสลัมหรือที่พักชั่วคราวที่ลดลงเป็นผลของนโยบายแก้ปัญหที่อยู่อาศัย เช่น โครงการบ้านมั่นคง ทว่าส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลพวงจากการปรับทัศนียภาพของเมืองมากกว่าการแก้ไขอย่างยั่งยืน	40
ประเด็นที่ 11.2 มลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะในเมือง การแก้ปัญหามลพิษทางอากาศโดยเฉพาะ PM2.5 ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับหลายภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	41
ประเด็นที่ 11.3 ระบบขนส่งมวลชนในเมืองใหญ่ทั่วประเทศมีแนวโน้มไปในทางที่ดี ทว่าการมีขนส่งมวลชนที่ดีนั้นนอกจากจะสามารถขนส่งผู้โดยสารไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ระบบขนส่งควรถูกพัฒนาไปพร้อมกับการวางผังเมือง มีขนาดที่เหมาะสม สามารถทำให้ประชาชน(ที่รวมไปถึงคนจน และคนพิการ)เข้าถึงได้ และยังสามารถจูงใจให้คนทุกระดับรายได้หันมาใช้บริการแทนการขับรถยนต์ส่วนตัว ซึ่งหากทำได้จะเป็นการลดปัญหารถติด	42
SDG เป้าหมายที่ 12: การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน	44
ประเด็นที่ 12.1 ประเทศไทยยังมีปริมาณขยะมูลฝอยที่สูงมาก แม้การบริหารจัดการจะทำได้ดีขึ้นแล้วก็ตาม ปัญหาขยะนอกจากจะสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชนภายในประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม	44
ประเด็นที่ 12.2 เศรษฐกิจไทยพึ่งการท่องเที่ยวมากจนเกินไป และหากไม่มีการหาทางเลือกอื่น ๆ มาเฉลี่ยกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเทศจะต้องประสบกับความท้าทายการบริหารจัดการทรัพยากร และปัญหาการช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนที่อาจจะตกงานในช่วงวิกฤต เช่นการระบาดของ โควิด-19	46
SDG เป้าหมายที่ 13: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	47
ประเด็นที่ 13.1 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมายังไม่ลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการปรับตัว (adaptation) และความยืดหยุ่น (resilience) ต่อภัยพิบัติของประเทศไทยไม่ได้ดีขึ้นเท่าที่ควร	47

เป้าหมาย SDGs	หน้า
SDG เป้าหมายที่ 14: มหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล	49
ประเด็นที่ 14.1 ประเทศไทยใช้ประโยชน์มากมายจากพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล ทว่าประเทศกลับคุ้มครองพื้นที่เหล่านี้เพียงเล็กน้อย หากยังไม่มี การเปลี่ยนแปลง พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลอาจเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม	49
ประเด็นที่ 14.2 มาตรการห้ามนำเข้าสินค้าประมงจากไทยโดยสหภาพยุโรป เนื่องด้วยปัญหา Illegal, Unreported, and Unregulated (IUU) Fishing เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ไทยพัฒนากฎหมายว่าด้วยการประมง เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตลาดและองค์การระหว่างประเทศในฐานะปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้ไทยหันมาสนใจปัญหาต่าง ๆ ในประเทศมากขึ้น	50
SDG เป้าหมายที่ 15: ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก	51
ประเด็นที่ 15.1 การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาใหญ่ทางด้านสิ่งแวดล้อม และเกิดขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกเพื่อใช้ในการเกษตร และการบุกรุกโดยนายทุนและผู้มีอำนาจเพื่อสร้างรีสอร์ทและบ้านพัก	51
ประเด็นที่ 15.2 มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวบ้าน ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่ป่า	52
ประเด็นที่ 15.3. ปัญหาการเกิดไฟป่าในประเทศไทยยังคงรุนแรง และสร้างความเสียหายอย่างหนักให้แก่ประเทศทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม	53
SDG เป้าหมายที่ 16: สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก	55
ประเด็นที่ 16.1 คดีฆาตกรรมในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึง 2560 มีแนวโน้มที่ลดลง อันเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความปลอดภัยที่ดีขึ้น	55
ประเด็นที่ 16.2 ประเทศไทยมีปัญหามากมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และควรที่จะรีบลดปัญหาเหล่านี้ให้เร็วที่สุด	56
ประเด็นที่ 16.3 ประเทศไทยมีดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันที่ย่ำแย่ ประชาชนหลายคนไม่พอใจกับความไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรมของศาล ซึ่งจะเป็นปัญหาอย่างมาในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง	57
ประเด็นที่ 16.4 การจับข่าวปลอม (Fake News) และการเผยแพร่ข่าวปลอมกำลังเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย การมีมาตรการที่เข้มข้นเพื่อลงโทษผู้ปล่อยข่าวปลอม และการให้ความรู้แก่ประชาชนในการแยกแยะข่าวปลอมออกจากความจริงจึงมีความจำเป็นอย่างมาก	57

SDG เป้าหมายที่ 17: ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

59

ประเด็นที่ 17.1 ภาครัฐควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาโครงการ หรือนโยบายต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้สึกรับรู้ความเป็นเจ้าของและยินยอมปฏิบัติตามได้อย่างสมัครใจ และเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

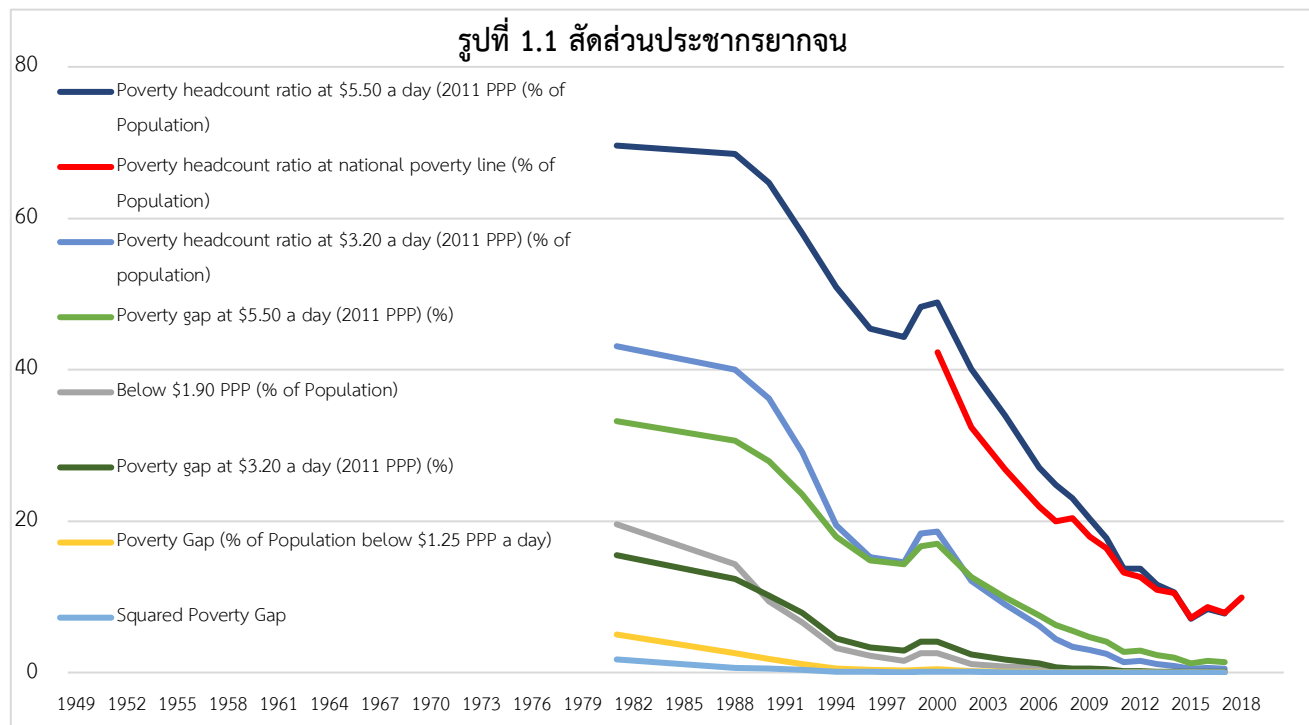
59

ประเด็นที่ 17.2 การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่กับการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะมีความสำคัญมากในการพัฒนาประเทศไทย เพื่อให้ประเทศก้าวทันโลก

59

SDG เป้าหมายที่ 1: ขจัดความยากจน

ประเด็นที่ 1.1 สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ (National Poverty Line) เริ่มสูงขึ้นอีกครั้งหลังจากปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) หากประเทศไทยยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายสัดส่วนประชากรยากจนอาจจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

ประเทศไทยเริ่มจัดทำดัชนีหรือตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความยากจนตั้งแต่ พ.ศ. 2524 (ค.ศ. 1981) โดยดัชนีเหล่านั้นแสดงให้เห็นพัฒนาการในการแก้ปัญหาความยากจนอย่างค่อนข้างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการลดจำนวนผู้ยากจน เช่น สัดส่วนประชากรผู้มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับนานาชาติ (International Poverty Line) คือ USD 1.25 PPP ต่อวัน หรือ USD 1.9 PPP ต่อวัน² หรือต่ำกว่าเส้นระดับรายได้ที่สูงขึ้นมา เช่น USD 3.20 PPP ต่อวัน หรือ USD 5.50 PPP ต่อวัน³ เป็นต้น ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง (ยกเว้นในช่วง พ.ศ. 2541-2543 ที่เพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 หรือที่เรียกว่า วิกฤติต้มยำกุ้ง) แต่มีข้อสังเกตคือ สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ (National Poverty Line) ตามเกณฑ์ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ⁴ ระหว่าง พ.ศ. 2560 – 2562 มีค่าสูงขึ้น ตามเส้นแดงในรูปที่ 1.1

² <http://iresearch.worldbank.org/PovcalNet/povOnDemand.aspx>

³ <https://data.worldbank.org/topic/poverty>

⁴ <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/08.aspx>

ประเด็นที่ 1.2 ตัวชี้วัดความยากจนอื่น ๆ (การคุ้มครองทางสังคม และประชากรเมืองที่อาศัยในสลัม) มีแนวโน้มที่แย่ลง ภาครัฐมีการออกนโยบายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่มีความยากจน ทว่านโยบายส่วนใหญ่ออกมาในรูปแบบการแจกสวัสดิการ (เงิน) ซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นที่ยังไม่มีทิศทางในระยะยาว

ตัวชี้วัด ได้แก่ สัดส่วนประชากรที่อยู่ในโครงการคุ้มครองทางสังคมแห่งชาติ⁵ และความเพียงพอของโครงการประกันสังคม⁶ (คือสัดส่วนระหว่างจำนวนเงินที่ครัวเรือนได้รับจากโครงการประกันสังคมเทียบกับสวัสดิการหรือรายได้ทั้งหมด⁷) มีแนวโน้มที่ดีขึ้นจนถึง พ.ศ. 2552 และ 2554 ตามลำดับ แต่ต่อจากนั้นแย่ลง อันน่าจะเป็นผลสืบเนื่องจากความวุ่นวายทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2552-2553 และการขาดเจตจำนงทางการเมือง (Political Will) ที่จะดำเนินนโยบายขยายโครงการประกันสังคม ในขณะที่ตัวชี้วัด สัดส่วนประชากรเมืองที่อาศัยในสลัม⁸ เพิ่มขึ้นจนถึง พ.ศ. 2552 และลดลงเล็กน้อยหลังจากนั้น อันน่าจะมาจากการไล่รื้อชุมชนแออัดในเมือง⁹

นอกจากปัญหาจากนโยบายการไล่รื้อชุมชนแออัดในเมืองแล้ว ชาวจากหลายสำนักยังมีการกล่าวถึงปัญหาในการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ บริการพื้นฐาน คุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง เช่นนโยบาย “ชิมช้อปใช้” บัตรคนจน และการลงทะเบียนโครงการ “เราจะไม่ทิ้งกัน” เป็นต้น นโยบายเหล่านี้ไม่ได้แก้ปัญหาด้านเหตุ และเป็นการออกแบบในลักษณะที่ยังขาดการวางแผนในระยะยาว ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาความยากจนที่ยั่งยืนภาครัฐควรที่จะเลือกใช้นโยบายหรือมาตรการที่มีทิศทางในระยะยาว อีกทั้งยังต้องหาวิธีเพิ่มศักยภาพของกลุ่มคนรายได้น้อยมากกว่าการแจกสวัสดิการที่อาจทำให้ผู้ได้รับสวัสดิการขาดแรงจูงใจที่จะมีรายได้เพิ่มขึ้น หรือมีสินทรัพย์เพิ่มขึ้น เนื่องจากกลัวสูญเสียผลประโยชน์

⁵ https://www.indexmundi.com/facts/indicators/per_sa_allsa.cov_pop_tot/compare#country=th

⁶ https://www.indexmundi.com/facts/thailand/indicator/per_sa_allsa.adq_pop_tot

⁷ <https://datacatalog.worldbank.org/adequacy-social-safety-net-programs-total-welfare-beneficiary-households>

⁸ <https://data.worldbank.org/topic/poverty>

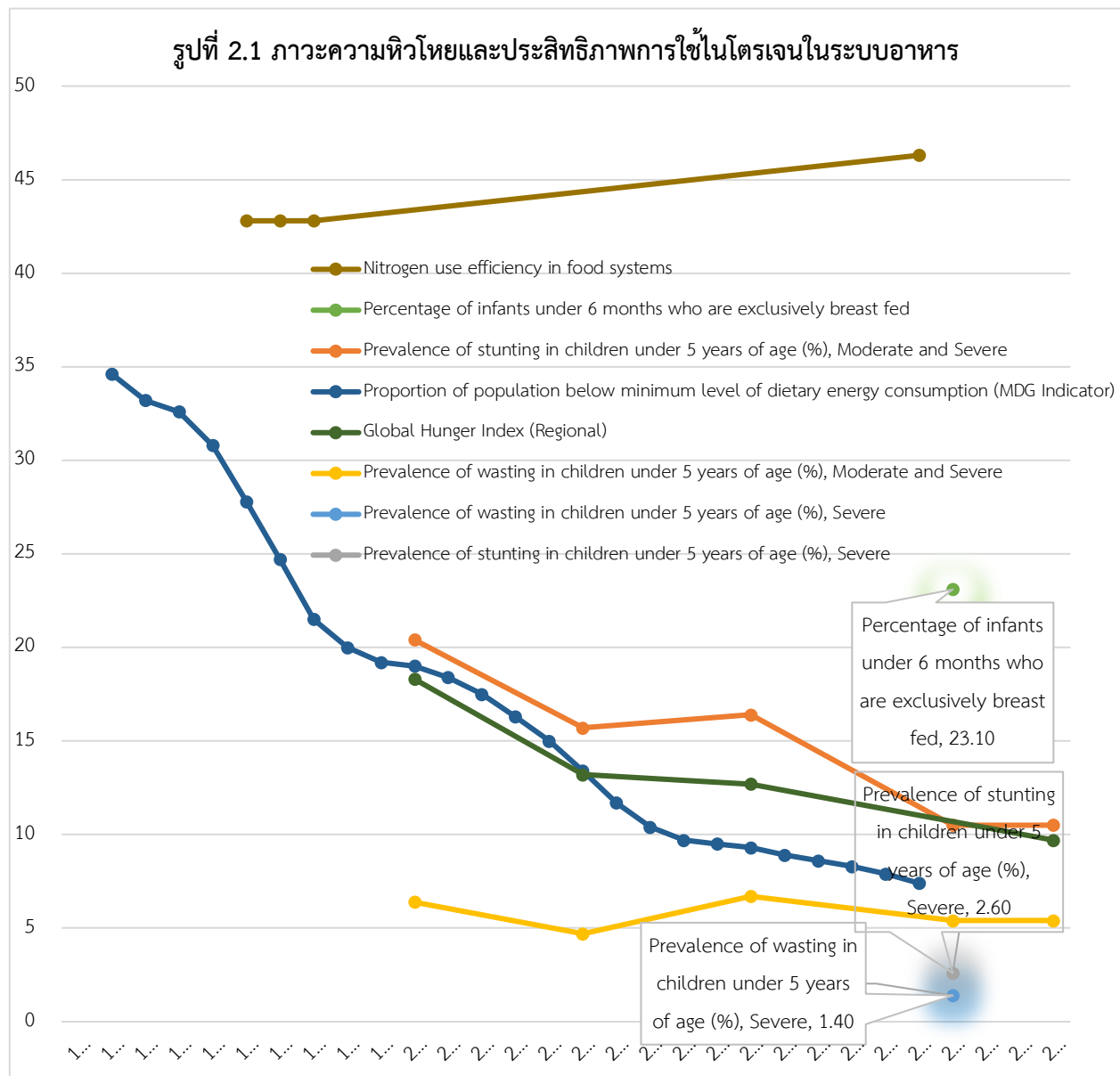
⁹ <http://lek-prapai.org/home/view.php?id=250>

รูปที่ 1.2 ตัวชี้วัดของ SDG 1 ที่ไม่ใช่รายได้

SDG เป้าหมายที่ 2: ขจัดความหิวโหย

ประเด็นที่ 2.1 ประเทศไทยมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น พิจารณาได้จากการลดลงอย่างต่อเนื่องของดัชนีความหิวโหยโลก ภาวะแคระแกร็น และภาวะผอมโซในเด็ก และสัดส่วนประชากรที่อยู่ภายใต้ระดับต่ำสุดของการบริโภคพลังงานจากอาหาร

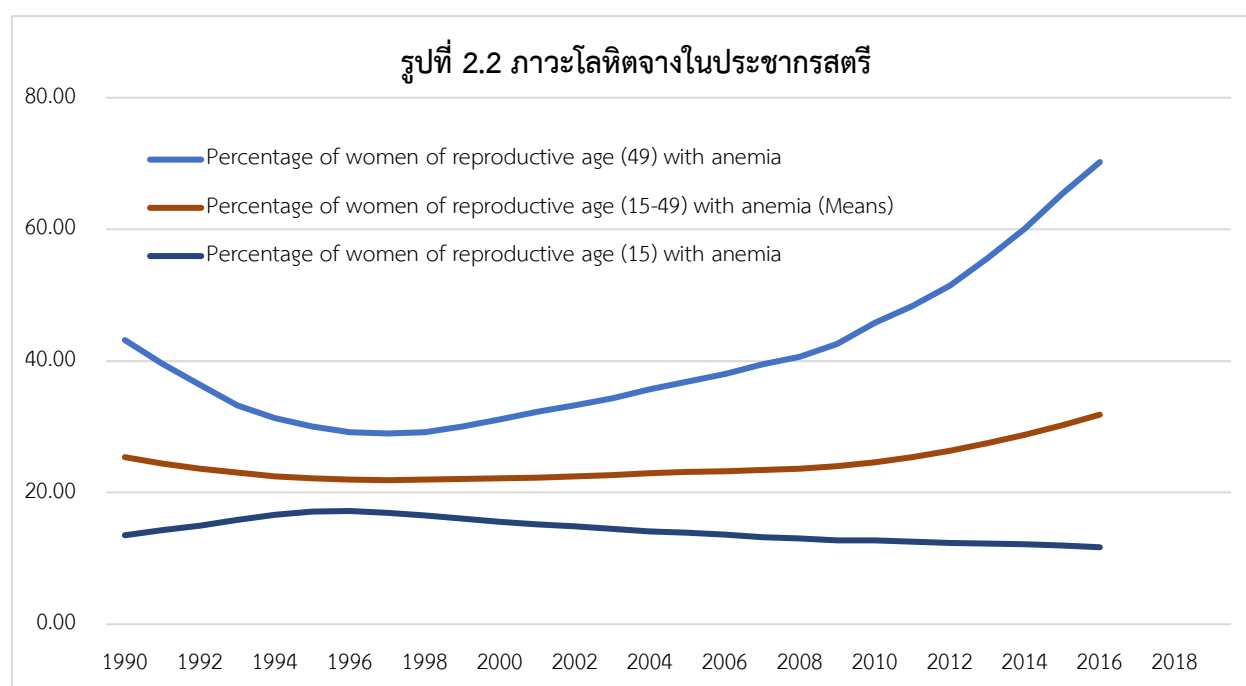
ประเทศไทยมีพัฒนาการในด้านการยุติความหิวโหย พิจารณาได้จากการลดลงอย่างต่อเนื่องของดัชนีความหิวโหยโลก (Global Hunger Index¹⁰) ภาวะแคระแกร็น (Stunting) และภาวะผอมโซ (Wasting) ในเด็ก¹¹ และสัดส่วน

¹⁰ ตีพิมพ์โดยโครงการความร่วมมือระหว่างองค์การนอกภาครัฐและไมแสวงหากำไร Welthungerhilfe และ Concern Worldwide

¹¹ <https://www.globalhungerindex.org/thailand.html>

ประชากรที่อยู่ภายใต้ระดับต่ำสุดของการบริโภคพลังงานจากอาหาร ดังแสดงให้เห็นในรูปที่ 2.1 ส่วนในด้านความมั่นคงทางอาหาร จะเห็นว่า ประสิทธิภาพการใช้ไนโตรเจนในระบบอาหารของประเทศไทยมีค่าสูงขึ้น¹² แสดงถึงความสามารถที่เพิ่มขึ้นในการผลิตอาหารที่ให้โปรตีน

ประเด็นที่ 2.2 โภชนาการสำหรับเยาวชนสตรีในวัยต้นการเจริญพันธุ์มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามกับโภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ลงจากการขาดธาตุเหล็ก จนไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายสตรีในสถานะสังคมเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลง

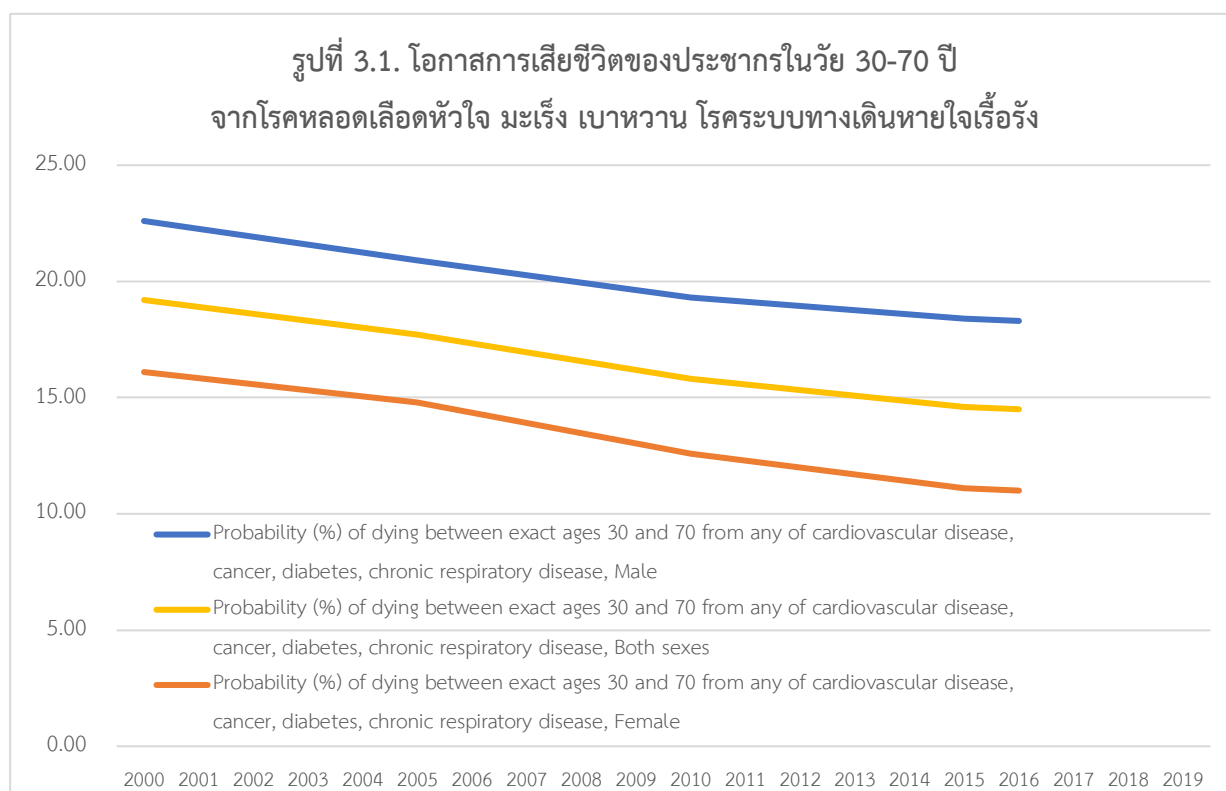
จากรูปที่ 2.2 แนวโน้มหนึ่งที่น่าเป็นกังวลคือ ประชากรสตรีในวัยเจริญพันธุ์ของไทย มีสัดส่วนของผู้ที่มีภาวะโลหิตจางสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2541 พิจารณาได้จากค่าเฉลี่ยของทุกกลุ่มอายุและค่าของกลุ่มอายุสูงสุดคือ 49 ปี ส่วนค่าของกลุ่มอายุต่ำสุดคือ 15 ปี มีค่าลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2540¹³ แสดงให้เห็นว่า โภชนาการสำหรับเยาวชนสตรีในวัยต้นการเจริญพันธุ์มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามกับโภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ลงจากการขาดธาตุเหล็ก จนไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายสตรีในสถานะสังคมเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลง

¹²<http://www.fao.org/3/y4751e0k.htm>

¹³ [https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/prevalence-of-anaemia-in-women-of-reproductive-age\(-\)](https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/prevalence-of-anaemia-in-women-of-reproductive-age(-))

SDG เป้าหมายที่ 3: มีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี

ประเด็นที่ 3.1 ความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชากรชายที่สูงกว่าประชากรหญิง ดังนั้นนโยบายสุขภาพในอนาคตจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร เช่นมิติทางด้านเพศ

จากรูปที่ 3.1 ประชากรไทยในวัย 30-70 ปี มีโอกาสเสียชีวิตจากโรคหลอดเลือดหัวใจ มะเร็ง เบาหวาน และโรคระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง ที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง¹⁴ ตั้งแต่ปีที่เริ่มเก็บข้อมูล คือ พ.ศ. 2553 แสดงให้เห็นพัฒนาการของประเทศไทยในด้านสุขภาพของประชากรวัยทำงานและวัยเกษียณ นอกจากนี้ ประชากรชายมีโอกาสเสียชีวิตสูงกว่าประชากรหญิงตลอดช่วงเวลาที่มีการเก็บข้อมูล แสดงให้เห็นความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชากรชายที่สูงกว่าประชากรหญิง และอาจนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านสาธารณสุขของไทยต่อไป

¹⁴ [https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/probability\(-\)-of-dying-between-age-30-and-exact-age-70-from-any-of-cardiovascular-disease-cancer-diabetes-or-chronic-respiratory-disease](https://www.who.int/data/gho/data/indicators/indicator-details/GHO/probability(-)-of-dying-between-age-30-and-exact-age-70-from-any-of-cardiovascular-disease-cancer-diabetes-or-chronic-respiratory-disease)

ประเด็นที่ 3.2 การระบาดของ โควิด-19 นอกจากจะสร้างความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของประเทศที่จะต้องเตรียมการรับมือกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

การระบาดทั่วของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (โควิด-19) พ.ศ. 2562–2563 ดำเนินอยู่ในประเทศไทย ตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2563 โดยเป็นประเทศที่มีผู้ป่วยยืนยันรายแรกนอกประเทศจีน การแพร่เชื้อท้องถิ่นที่มีรายงานรายแรกมีการยืนยัน เมื่อวันที่ 31 มกราคม 2563 จำนวนผู้ป่วยยังมีน้อยตลอดเดือนกุมภาพันธ์ 2563 แต่จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นมากในกลางเดือนมีนาคม 2563 และเริ่มลดลงในช่วงปลายเดือน 2563

ในช่วงการระบาดของ โควิด-19 รัฐบาลไทยถูกวิจารณ์อย่างหนักจากการรับมือวิกฤตการณ์ในหลายด้าน เช่น การที่ไม่สามารถป้องกันการขาดแคลนของสิ่งของสำคัญตามโรงพยาบาลต่าง ๆ นโยบายข้อกำหนดการเดินทางระหว่างประเทศและการกักโรค การตัดสินใจที่ไม่เด็ดขาดและล่าช้า การสื่อสารแบบกลับไปกลับมา และการสั่งปิดธุรกิจห้างร้านในกรุงเทพมหานครโดยฉับพลันทำให้คนงานหลายหมื่นคนเดินทางกลับภูมิลำเนา ยิ่งทำให้เสี่ยงต่อการแพร่เชื้อเข้าไปอีก เหล่านี้สะท้อนปัญหาของการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และความไม่พร้อมในการรับมือวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา

ประเด็นที่ 3.3 ประเทศไทยควรสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ มาช่วยในการรักษาโรคต่าง ๆ ที่รวมไปถึงโรคทางจิตเวช อีกทั้งยังเป็นการช่วยเตรียมความในการรับมือกับโรคระบาดในอนาคต และผลักดันให้ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ข่าวและเทรนด์ในโซเชียลมีเดียในช่วงสามปีที่ผ่านมา มีการพูดถึงโรคทางจิตเวชเป็นจำนวนมาก ในปัจจุบันการป่วยทางจิตเวชไม่ได้ถูกมองว่าเป็นสิ่งที่น่าละอายอีกต่อไป ดังนั้นจึงมีการออกข้อเสนองานใหม่ ๆ ในพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ (ที่ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นเทคโนโลยีการแพทย์โดยตรง) เพื่อเข้ามาช่วยป้องกันการเกิดปัญหาสุขภาพจิต และรักษาผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากโรคทางจิตเวชแล้ว ในช่วงปลายปี 2562 ถึงต้นปี 2563 ข่าวจากหลายสำนักยังมีการพูดถึงความสำเร็จในการรับมือกับการระบาดของโควิด-19 ในประเทศจีน ประเทศเกาหลี และไต้หวัน ซึ่งมีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ร่วมกับเทคโนโลยีทางการแพทย์ เหล่านี้ทำให้บทสนทนาในโซเชียลมีเดียมีการพูดถึงการที่ประเทศไทยควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีที่จะช่วยให้ประเทศมีความพร้อมในการรับมือกับโรคต่าง ๆ โดยเฉพาะโรคระบาดในอนาคต และหากสำเร็จหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังสามารถต่อยอดเทคโนโลยีและผลักดันให้ประเทศเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

SDG เป้าหมายที่ 4: การศึกษาเท่าเทียม

ประเด็นที่ 4.1 อัตราการรู้หนังสือของประชากรผู้ใหญ่เริ่มต่ำลง และอัตราประชากรชายที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ต่ำลงเช่นเดียวกัน

ดังแสดงให้เห็นในรูปที่ 4.1 จะเห็นว่า ประเทศไทยประสบความสำเร็จในการขยายโอกาสทางการศึกษา พิจารณาได้จากการเพิ่มขึ้นอย่างค่อนข้างต่อเนื่องของอัตราการสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา¹⁵ อัตราการสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา¹⁶ และอัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา¹⁷ ตั้งแต่ปีที่เริ่มมีการจัดทำข้อมูลคือ พ.ศ. 2518 (ค.ศ. 1972) แม้กระนั้น อัตราการรู้หนังสือของประชากรผู้ใหญ่ไม่เพิ่มสูงขึ้นโดยตลอด กล่าวคือ มีการปรับตัวลดลงตั้งแต่หลัง พ.ศ. 2553¹⁸ สาเหตุน่าจะมาจากหลายปัจจัย เช่น ความวุ่นวายทางการเมืองในช่วง พ.ศ. 2552 ถึง พ.ศ. 2553 การขาดความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบายของภาครัฐ เป็นต้น ซึ่งนับเป็นปัญหาที่สมควรได้รับการแก้ไข

ในด้านของความเท่าเทียมระหว่างเพศในภาคการศึกษา ตั้งแต่ปีที่เริ่มต้นทำการเก็บข้อมูลประชากรหญิงของไทยมีอัตราการสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา และอัตราการเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าประชากรชาย แต่ต่อมาอัตราทั้งสามมีค่าเพิ่มสูงขึ้นเร็วกว่าอัตราของประชากรชาย จนปัจจุบันมีค่าสูงกว่าของประชากรชายทั้งหมด แสดงให้เห็นความสำเร็จของไทยในการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่สตรี

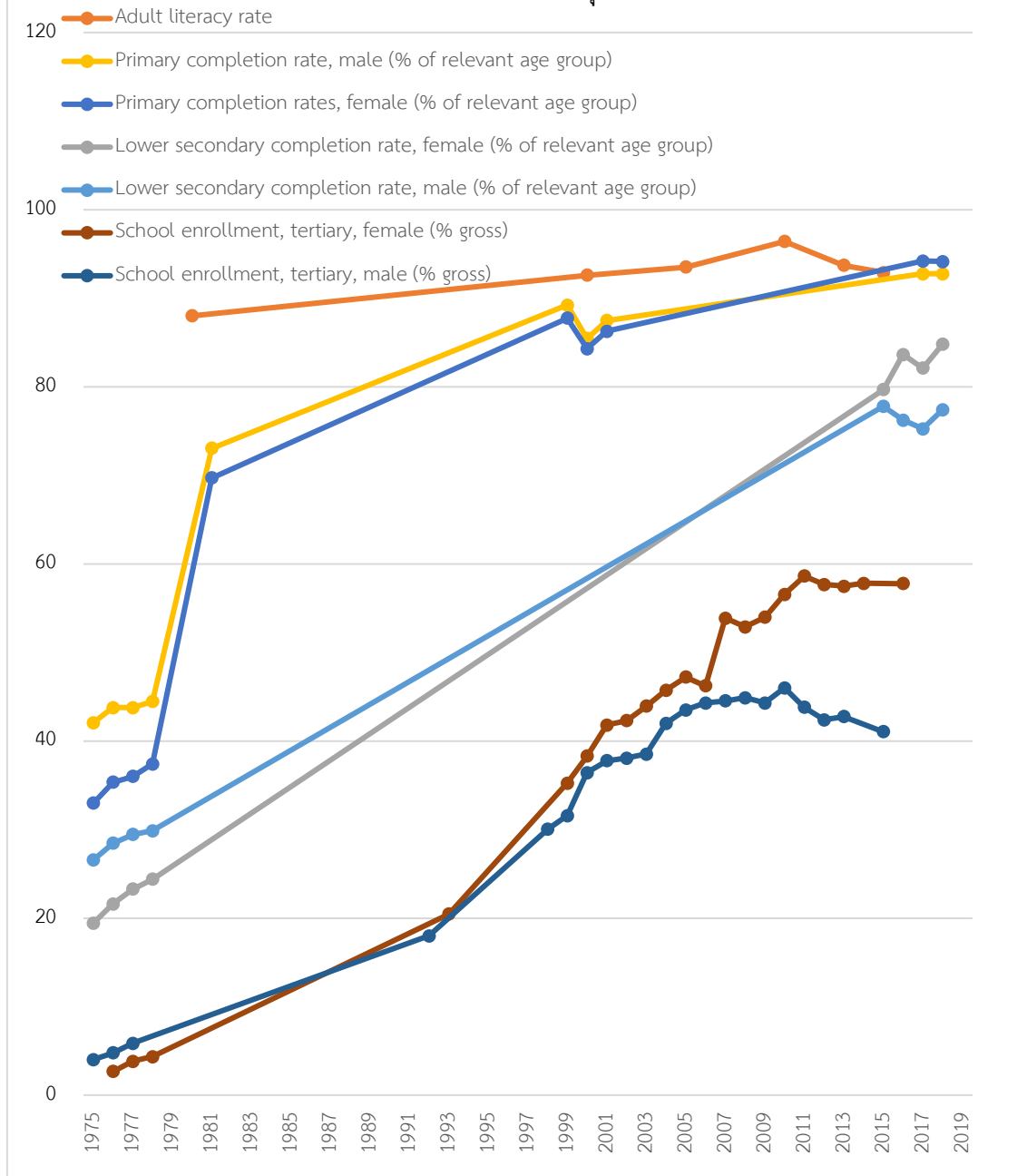
¹⁵ <https://data.worldbank.org/indicator/SE.PRM.CMPT.FE.ZS>

¹⁶ <https://data.worldbank.org/indicator/SE.SEC.CMPT.LO.ZS>

¹⁷ <https://data.worldbank.org/indicator/SE.TER.ENRR>

¹⁸ <https://knoema.com/atlas/Thailand/topics/Education/Literacy/Adult-literacy-rate>

รูปที่ 4.1 อัตราการรู้หนังสือ อัตราการสำเร็จระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
และการเข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ประเด็นที่ 4.2 แม้ประเทศไทยจะมีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษาไว้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนเกือบทั่วประเทศ ทว่าหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษายังไม่มีคุณภาพทำให้เด็กหลายคนทั่วประเทศขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ และสิทธิทางเพศ ซึ่งอาจนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศและปัญหาอื่น ๆ ในอนาคต หากไทยมีการปรับปรุงหลักสูตร จะทำให้ปัญหาหลาย ๆ อย่างไม่ว่าจะเป็นการท้องในวัยรุ่น โรคติดต่อทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศลดลง และยังอาจจะทำให้คนในสังคมให้เกียรติและเคารพสิทธิทางเพศของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

ประเทศไทยได้มีการพัฒนาการเรียนการสอนวิชาเพศศึกษาและได้มีการบรรจุหลักสูตรไว้ในโรงเรียนเกือบทั่วประเทศ ทว่าการใช้เวลาเรียนรู้และวิธีที่ใช้ในการสอนยังไม่มีประสิทธิภาพและยังไม่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่สำคัญ อาทิ พัฒนาการทางร่างกาย พัฒนาการทางจิตใจ เอกลักษณ์ทางเพศ ความสนใจทางเพศ เรื่องเพศและครอบครัว การเกิด การป้องกันและ การรักษาโรคติดต่อจากเพศสัมพันธ์ และการเรียนรู้ประเด็นเพศสภาพที่หลากหลาย เหล่านี้ทำให้เด็กไทยขาดทักษะในการจัดการเรื่องเพศในชีวิตประจำวัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติและการรับรู้เรื่องเพศของเด็กในอนาคตได้

การบรรจุข้อมูลเรื่องการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัย จะสามารถช่วยลดอัตราการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อมและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ นอกจากนี้การบรรจุประเด็นเกี่ยวกับเพศสภาพและการจัดการความสัมพันธ์ในเชิงอำนาจระหว่างเพศ รวมถึงการเคารพสิทธิทางเพศของผู้อื่น จะสามารถผลักดันให้สังคมมีความเปิดกว้างและยังสามารถช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับความกดดันที่เกิดจากการถูกตีตราและการเลือกปฏิบัติได้อีกด้วย

SDG เป้าหมายที่ 5: ความเท่าเทียมทางเพศ

ประเด็นที่ 5.1 อำนาจการต่อรองของแรงงานหญิงมีน้อยแรงงานชายที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะด้านค่าตอบแทน หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยจะไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จด้านความเท่าเทียมทางเพศ

ในประเด็นอำนาจทางเศรษฐกิจ ใน พ.ศ. 2541 ประเทศไทยมีประชากรหญิงที่ทำงานในครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้างถึงร้อยละ 19.60 ในขณะที่ประชากรชายที่ทำงานในครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้างมีเพียงร้อยละ 10.10¹⁹ สะท้อนให้เห็นอำนาจการต่อรองของแรงงานหญิงด้านค่าจ้างที่น้อยกว่าแรงงานชาย หรือวัฒนธรรมที่ยอมรับการที่แรงงานหญิงจะมีผลตอบแทนน้อยกว่าแรงงานชาย วัฒนธรรมดังกล่าวไม่ได้ใส่ใจกับวิถีชีวิตของผู้หญิง และไม่เอื้อให้เกิดความก้าวหน้า แกมผู้หญิงยังอยู่ในสังคมที่หลาย ๆ คนคิดว่าเท่าเทียมกันอยู่แล้ว การผลักดันที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอาจเป็นไปได้ยาก แต่หากไม่ทำอะไรเลย ประเทศไทยจะไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จด้านความเท่าเทียมทางเพศ

ในประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ประเทศไทยไม่ได้นำส่งข้อมูลด้านความรุนแรงทางกายภาพและทางเพศต่อผู้หญิงและเด็กในวัยเจริญพันธุ์ (15-49 ปี) โดยผู้ที่มีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยเป็นปรกติ (Intimate Partner) ให้แก่ธนาคารโลก²⁰ และไม่ได้ส่งข้อมูลการทำลายหรือตัดส่วนประกอบของอวัยวะเพศหญิง (Female Genital Mutilation/Cutting, FGM/C) ให้แก่องค์การอนามัยโลก²¹ จึงเป็นน่าสงสัยว่า ประเทศไทยไม่มีข้อมูลพฤติกรรมความรุนแรงดังกล่าวจริง หรือประเทศไทยมีนโยบายพิเศษในการจัดการปัญหาดังกล่าว ที่ไม่สอดคล้องกับการส่งข้อมูลให้องค์กรระดับโลกที่ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูล

ประเด็นที่ 5.2 ประเทศไทยมีผู้หญิงที่ได้รับที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา หรือได้รับตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งในจำนวนที่ค่อนข้างน้อย ปัญหาของประเด็นนี้อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับค่านิยม “ชายเป็นใหญ่” (patriarchy) และหากยังไม่ได้รับการแก้ไข ประเทศไทยกำลังสูญเสียโอกาสในการได้คนเก่งมาบริหารประเทศ

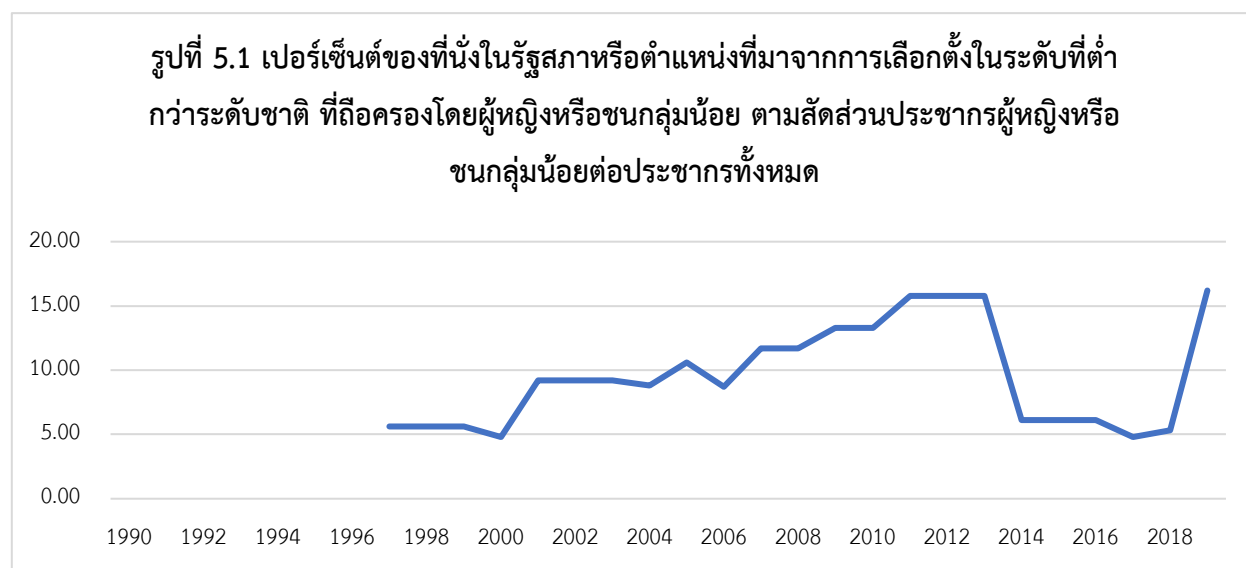
สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงไทยกำลังขับเคลื่อนไปในทิศทางของการส่งเสริมความเท่าเทียม ลดอคติว่าในการให้อำนาจแก่ผู้หญิงและเด็ก ประเทศไทยมีจำนวนผู้หญิงที่ได้รับที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา หรือได้รับตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งเช่น องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ในจำนวนที่น้อย เมื่อคิดเป็นสัดส่วนเปรียบเทียบกับสัดส่วนประชากรหญิงต่อประชากรทั้งหมด อย่างไรก็ตามสัดส่วนนี้เพิ่มสูงขึ้นอย่างค่อนข้างต่อเนื่อง

¹⁹ <http://web.nso.go.th/eng/en/stat/gender/table/etab52.htm>

²⁰ <https://data.worldbank.org/indicator/SG.VAW.1549.ZS>

²¹ <https://www.who.int/data/maternal-newborn-child-adolescent/indicator-explorer-new/mca/proportion-of-women-and-girls-aged-15-49-who-have-undergone-female-genital-mutilation-cutting>

ระหว่าง พ.ศ. 2543 – 2556 แต่หลังจากการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 สัดส่วนดังกล่าวมีค่าลดลงอย่างชัดเจน จนกระทั่ง พ.ศ. 2562 ที่กลับเพิ่มขึ้นสูงกว่าระดับก่อน พ.ศ. 2557²² ดังรูปที่ 5.1

ผู้หญิงมีศักยภาพมากพอในทางการเมือง ที่ผ่านมาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) หญิงในสภาหลายคนพยายามนำเสนอวิสัยทัศน์และแสดงบทบาทเพื่อแก้ปัญหาประเด็นสาธารณะที่มากกว่าปัญหาของสตรี ทั้งประเด็นเรื่องการศึกษา ความเท่าเทียมของเด็ก การให้ความสำคัญกับเรื่องของความหลากหลายทางเพศ หรือแม้แต่เรื่องของการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่บรรยากาศในการเมืองกลับลดทอนคุณค่าของผู้หญิง จากสัดส่วนของนักการเมืองในสภาที่มีผู้ชายมากกว่าผู้หญิง แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงยังไม่มีบทบาทหรือพื้นที่ในทางการเมือง อีกทั้งในโลกออนไลน์เองก็มีการถกเถียงและกล่าวด่าทออย่างเสีย ๆ หาย ๆ เกี่ยวกับการวิวาทะระหว่าง ส.ส. หญิงสองท่าน ในขณะที่เหตุการณ์ในลักษณะดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้นหากการวิวาทะเกิดขึ้นระหว่าง ส.ส. ชาย

สังคมไม่ควรมองเรื่องนี้เป็นปัญหาส่วนบุคคล แต่ควรมองไปถึงวิธีคิดแบบชายเป็นใหญ่ที่เข้ามำกำหนดบทบาทหญิงชาย กำหนดความเชื่อเกี่ยวกับเพศ กำหนดกรอบของการเป็นผู้หญิงที่ดี ที่ต้องแต่งตัวให้ถูกต้องตามมาตรฐานที่จัดวางไว้ ไทยควรมีนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายที่จะช่วยในการหยุดวงจรนี้เพราะเมื่อใดก็ตามที่สังคมได้มีการตระหนักถึงคุณค่าของความเสมอภาคทางเพศในการพัฒนา มุมมองเรื่องบทบาททางเพศและความแตกต่างทางเพศก็จะแทรกซึมเข้าไปในชุมชนและสังคมทุกด้าน สภาเศรษฐกิจโลก (World Economic Forum) ยังเชื่อกับว่า เมื่อผู้หญิงมีส่วนในบทบาทผู้นำมากขึ้น ความเท่าเทียมในการจ้างงานผู้หญิงก็มากขึ้นด้วยในทุกๆระดับ

²² <https://data.worldbank.org/indicator/SG.GEN.PARL.ZS>

ประเด็นที่ 5.3 หากมีการผลักดันการรับรองทางกฎหมายของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ประเทศไทยจะมีความเท่าเทียมในสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหากลุ่มคนเลือกปฏิบัติ

ในด้านสังคม ไทยเป็นสังคมเปิดกว้างและยอมรับกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ การเป็นคนข้ามเพศหรือเพศที่สามไม่ได้ถูกมองเป็นเพียงแค่กลุ่มคนที่สร้างสีสันอีกต่อไป นอกจากนี้ในวงการแพทย์ไทยก็สามารถทำการเปลี่ยนแปลงเพศของผู้ที่ต้องการได้ แต่ในทางกฎหมาย ความรักของกลุ่มคนหลากหลายทางเพศยังไม่ได้รับการยอมรับ สังคมออนไลน์เริ่มมีการพูดคุยกันถึงประเด็นการมีกฎหมายรองรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น โดยเฉพาะหลังจากที่สภาได้ผ่านกฎหมายแต่งงานเพศเดียวกัน และการมี ออเดรย์ ถัง (Audrey Tang) ซึ่งเป็นคนข้ามเพศมานั่งรัฐมนตรีดิจิทัลของไต้หวัน

การรองรับทางกฎหมายจะสามารถสร้างความเท่าเทียมให้กับคนไทยทุกคน และลดข้อจำกัดในการใช้ชีวิตของกลุ่มที่มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการแต่งกาย การประกอบอาชีพ การเกณฑ์ทหาร การเข้าถึงสิทธิสวัสดิการจากภาครัฐ การใช้ชีวิตคู่ การแต่งงาน หรือการทำนิติกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นการสนับสนุนหลักสิทธิมนุษยชนบนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายมากขึ้น ซึ่งจะทำให้คนไทยทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ ไม่ถูกสังคมดูถูกและถูกเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่ง "เพศสภาพและเพศรส" ที่มีชีวิตเป็นคนเพศเดียวกัน การถูกเลือกปฏิบัติอาจเป็นต้นเหตุของปัญหาอื่น ๆ เช่นการถูกบีบให้ประกอบอาชีพที่ไม่มั่นคงหรือมีความเสี่ยงสูง ความเครียด และสุขภาพจิตอื่น ๆ รวมไปถึงปัญหาการฆ่าตัวตาย

SDG เป้าหมายที่ 6: น้ำสะอาดและสุขอนามัย

ประเด็นที่ 6.1 ข้อมูลการประมาณการเกี่ยวกับการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดและถูกนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในจำนวนที่ต่ำ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือประเทศไทยไม่เคยส่งข้อมูลสัดส่วนประชากรที่ใช้บริการน้ำและสุขาภิบาลที่จัดการอย่างสะอาดและปลอดภัยให้กับองค์กรระหว่างประเทศ

องค์การอาหารและการเกษตร (Food and Agriculture Organization, FAO) ประมาณการว่า²³ ใน พ.ศ. 2550 ประเทศไทยมี สัดส่วนทรัพยากรน้ำจืดที่ทดแทนได้จริงทั้งหมดที่ถูกถอนมาใช้ (Percentage of total actual renewable freshwater resources withdrawn) หรือที่เรียกว่า สัดส่วนของทรัพยากรน้ำทั้งหมดที่ถูกนำมาใช้ (Proportion of total water resources used ซึ่งเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของ SDG 6) มีค่าเท่ากับร้อยละ 13.1 นอกจากนี้ International Water Association (IWA) ได้ประมาณการว่า²⁴ ในปี 2561 น้ำเสียในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ผ่านการบำบัดตามมาตรฐานแห่งชาติและถูกนำกลับมาใช้ใหม่ มีปริมาณเพียงร้อยละ 5

ในประเด็นน้ำสะอาดและการสุขาภิบาล ประเทศไทยไม่เคยส่งข้อมูล สัดส่วนประชากรในเมืองและประชากรในชนบทที่ใช้บริการน้ำและบริการสุขาภิบาลที่จัดการอย่างสะอาดและปลอดภัย ให้แก่ฐานข้อมูลของธนาคารโลก²⁵ เมื่อเปรียบเทียบกับหลายประเทศที่ส่งข้อมูลดังกล่าวระหว่างช่วง พ.ศ. 2543-2560

ประเด็นที่ 6.2 คุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศมีแนวโน้มที่แย่ลง

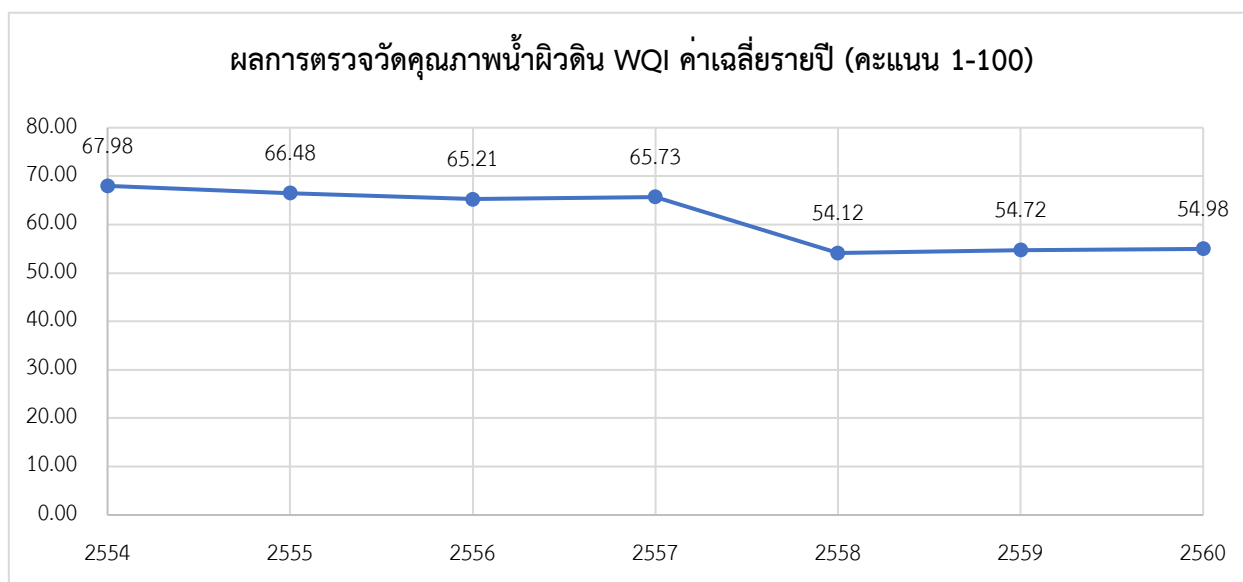
คุณภาพน้ำผิวดินจากผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศ²⁶ ตั้งแต่ปี 2554-2562 โดยประเมินจากดัชนีคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index; WQI) ซึ่งแบ่งเป็นเกณฑ์ดีมาก (91-100 คะแนน) ดี (71-90 คะแนน) พอใช้ (61-70 คะแนน) เสื่อมโทรม (31-60 คะแนน) และเสื่อมโทรมมาก (0-30 คะแนน) พบว่า ในช่วงปี 2554-2557 คุณภาพน้ำผิวดินเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ส่วนในปี 2558-2560 คุณภาพน้ำผิวดินเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม

²³ <http://www.fao.org/aquastat/en/>

²⁴ <https://www.iwa-network.org/wp-content/uploads/2018/02/OFID-Wastewater-report-2018.pdf>

²⁵ <https://data.worldbank.org/indicator/SH.H2O.SMDW.UR.ZS>; <https://data.worldbank.org/indicator/SH.H2O.SMDW.RU.ZS>;
<https://data.worldbank.org/indicator/SH.STA.SMSS.UR.ZS>; <https://data.worldbank.org/indicator/SH.STA.SMSS.RU.ZS>

²⁶ <http://benchmark.moi.go.th/moibenchmarking2561/#kpi-0418001>

ประเด็นที่ 6.3 ลุ่มแม่น้ำโขงมีแนวโน้มที่จะแห้งแล้งยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าต้นเหตุของความแห้งแล้งยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ แต่ความแนวโน้มความแห้งแล้งจะสร้างปัญหาเป็นอย่างมาให้กับประเทศไทย

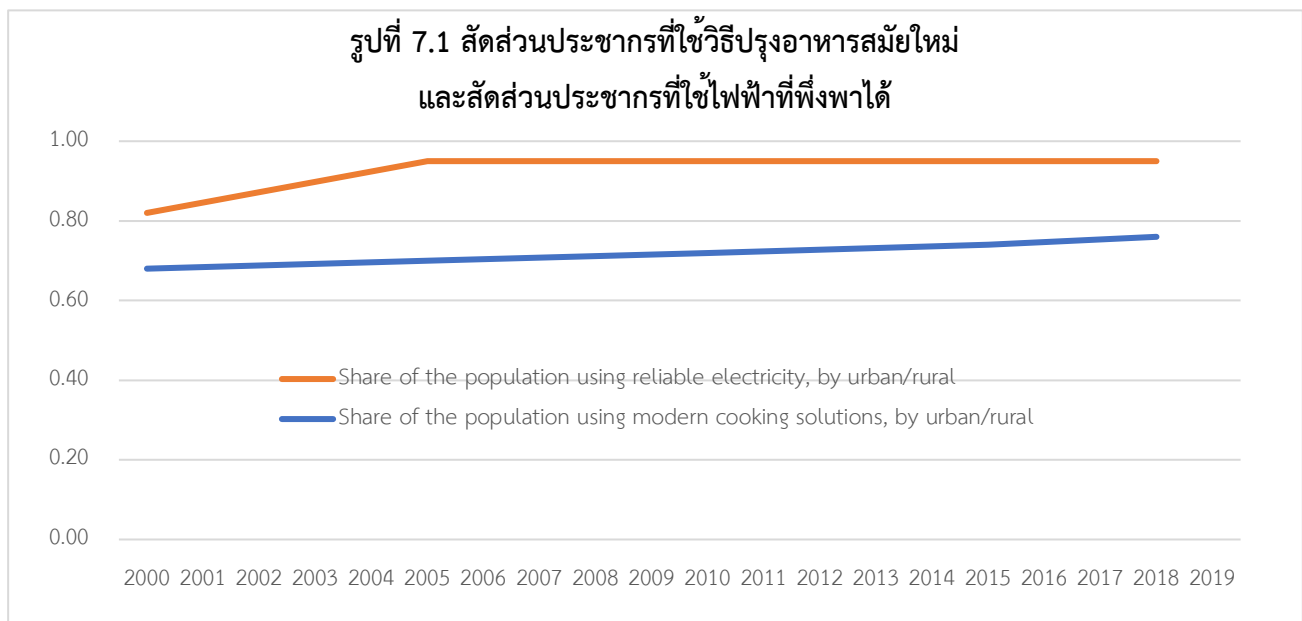
แม่น้ำโขง มีต้นกำเนิดจากเทือกเขาหิมาลัย เกิดจากการละลายของหิมะและน้ำแข็งบริเวณที่ราบสูงทิเบต แล้วจึงไหลผ่านมณฑลยูนนานของประเทศจีน ประเทศพม่า ประเทศลาว ประเทศไทย ประเทศลาว ประเทศกัมพูชา และไหลลงสู่ทะเลจีนใต้ที่ประเทศเวียดนาม น้ำจากแม่น้ำสายนี้เป็นทรัพยากรสำคัญที่หล่อเลี้ยงประชาชนของ 6 ประเทศ ทว่า ผู้เชี่ยวชาญหลายคนกล่าวว่าปัญหาดังกล่าวเกิดจากการสร้างเขื่อนขวางลำน้ำทั้งในประเทศจีนและประเทศลาว โดยการสร้างเขื่อนแต่ละครั้งก็สร้างความลำบากมากมาย เพราะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้านในพื้นที่เป็นอย่างมาก นอกจากการควบคุมปริมาณน้ำจากเขื่อนต่าง ๆ มากมาย และนอกจากนั้นสิ่งที่จะเกิดตามมาก็คือ ปัญหาภัยแล้งที่เกิดขึ้นทุกทั่วภูมิภาค รวมไปถึงเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนไปถึงการลดลงและสูญพันธุ์ของปลาแม่น้ำโขง

เมื่อปี พ.ศ. 2562 แม่น้ำโขงมีระดับน้ำลดต่ำสุดในรอบ 50 ปี สร้างความเดือดร้อนอย่างมาให้กับเกษตรกรและชาวประมง เมื่อน้ำแห้งจนเห็นสันทราย อีกทั้งยังทำให้แม่น้ำโขงเปลี่ยนมาเป็นสีครามใส ประเทศไทยอาจจะเผชิญกับความลำบากในการรับมือกับปัญหาความแห้งแล้งในลุ่มแม่น้ำโขง แต่หากภาครัฐเลือกที่จะไม่ดำเนินการ ประเทศจะต้องเผชิญกับปัญหามากมายในอนาคตอันใกล้ อีกทั้งทางการเงิน และลาว (ซึ่งได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากไทย) ต่างมีแผนที่จะสร้างเขื่อนเพิ่มอีกเพื่อกักเก็บน้ำสำหรับการเกษตรหรือการผลิตกระแสไฟฟ้า

SDG เป้าหมายที่ 7: พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้

ประเด็นที่ 7.1 การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน และ สัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนภายในประเทศเป็นแนวโน้มที่ดี เนื่องจากการผลิตพลังงานทดแทนสามารถทำได้ภายในประเทศ ซึ่งจะช่วยในการลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานฟอสซิล สามารถนำรายได้กระจายไปสู่หลายภาคส่วน อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาส่งแวดล้อมต่าง ๆ

ในประเด็นการเข้าถึงพลังงาน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ประเทศไทยมีสัดส่วนประชากรที่ใช้พลังงานไฟฟ้าที่เชื่อถือได้เกือบจะทั้งประเทศ (รูปที่ 7.1) อย่างไรก็ตามภาคการผลิตไฟฟ้ากำลังเผชิญความท้าทายเพื่อรองรับการเติบโตทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทั้งภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และครัวเรือน ส่งผลให้ความต้องการใช้ไฟฟ้าของประเทศเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

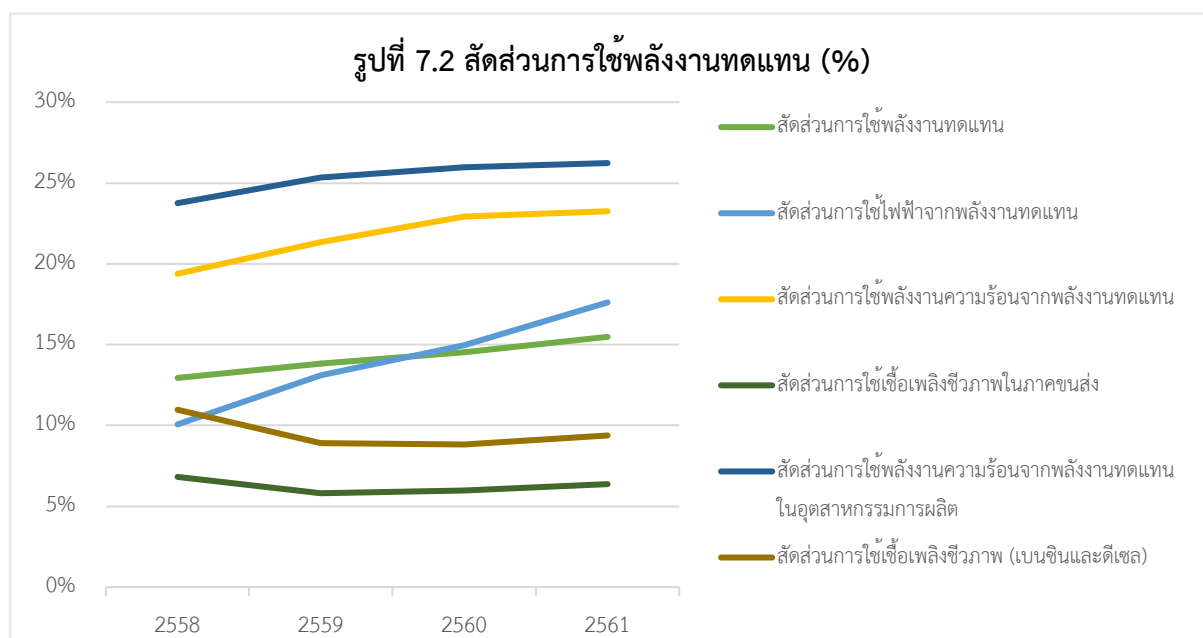
แผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย (Thailand Power Development Plan) พ.ศ. 2561-2580 ยังคงมีการขยายสัดส่วนของพลังงานฟอสซิลเพิ่มขึ้น ทว่าปัญหาสภาพแวดล้อมที่สวนทางกับความต้องการใช้ไฟฟ้าที่เพิ่มมากขึ้นดังนั้นการผลิตไฟฟ้าด้วยแนวทางที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างพลังงานหมุนเวียนจึงเป็นเป้าหมายการผลิตไฟฟ้าที่ไทยควรให้ความสนใจ

แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2558 – 2579²⁷ ของประเทศไทย ได้วางเป้าหมายสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนเป็นร้อยละ 30 จากการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายในปี 2579 รวมถึงมีการวางเป้าหมายย่อยอีก 3 เป้าหมาย ได้แก่ :

²⁷ <http://www.eppo.go.th/index.php/th/plan-policy/tieb/aedp>

- 1) สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนร้อยละ 20
- 2) สัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนร้อยละ 35 และ
- 3) สัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพในภาคขนส่งร้อยละ 25 เป็นต้น

ซึ่งจากข้อมูลระหว่างปี 2558-2561²⁸ (ดังรูปที่ 7.2) พบว่า สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน และสัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทน มีสัดส่วนที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยในปี 2561 สัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนประมาณร้อยละ 15 สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทนประมาณร้อยละ 18 และสัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนประมาณร้อยละ 23 ในทางตรงกันข้ามสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพในภาคขนส่งกลับมีสัดส่วนที่ลดลงเล็กน้อย โดยในปี 2558 สัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพในภาคขนส่งประมาณร้อยละ 7 แต่ลดลงมาเหลือประมาณร้อยละ 6 ในช่วงปี 2559-2561 นอกจากนี้ ยังมีสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทนอื่น ๆ ได้แก่ สัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนในอุตสาหกรรมการผลิตที่มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นอยู่ที่ประมาณร้อยละ 27 ในปี 2561 และสัดส่วนการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพ (เบนซินและดีเซล) ที่มีสัดส่วนลดลงอยู่ที่ประมาณร้อยละ 9 ในปี 2561

แม้สัดส่วนพลังงานทดแทนยังค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับการใช้พลังงานโดยรวม ทว่าแนวโน้มที่สูงขึ้นของสัดส่วนพลังงานทดแทนเป็นนิมิตหมายอันดีต่อประเทศไทย หากภาคการผลิตพลังงานได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ให้สามารถผลิตพลังงานทดแทนได้อย่างมีประสิทธิภาพภายในประเทศนอกจากจะสามารถกระจายรายได้ไปสู่หลายภาคส่วนแล้ว ประเทศไทยจะมีความยืดหยุ่น (resilience) ในด้านพลังงานมากขึ้น เนื่องจากประเทศไม่มีจำเป็นต้อง

²⁸ https://www.dede.go.th/ewt_news.php?nid=48247

นำเข้าพลังงานฟอสซิลจากต่างชาติ อีกทั้งยังเป็นการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน และการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ

SDG เป้าหมายที่ 8: การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

ประเด็นที่ 8.1 หากพิจารณาทบทวนถึงผลดีและผลเสียในด้านสังคมและเศรษฐกิจแล้ว ไทยควรให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 (เสรีภาพในการรวมกลุ่มและการคุ้มครองสิทธิในการจัดการประชุม) และ ILO 98 (สิทธิในการรวมกลุ่มและการร่วมมือกันเจรจาต่อรองระหว่างฝ่ายนายจ้างกับฝ่ายลูกจ้าง) เนื่องจากจะเป็นประโยชน์กับทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติ ทั้งยังผลักดันให้ประเทศมีสิทธิแรงงานที่เป็นสากล ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการค้าขายกับต่างชาติ

ในด้านการให้สัตยาบรรณ (Ratification) และการบังคับใช้มาตรฐานพื้นฐานด้านแรงงานขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization, ILO) และการให้ความร่วมมือทางกฎหมายและทางปฏิบัติ ประเทศไทยให้สัตยาบรรณต่อสารอนุสัญญา (Conventions) ของ ILO แล้ว จำนวน 6 ฉบับจากทั้งหมด 8 ฉบับ ประกอบด้วย (1) อนุสัญญาฉบับที่ 29 ว่าด้วยแรงงานที่ถูกบังคับ (Forced or compulsory labour) พ.ศ. 2473 (2) อนุสัญญาฉบับที่ 100 ว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนที่เท่าเทียม (Equal Remuneration) พ.ศ. 2494 (3) อนุสัญญาฉบับที่ 105 ว่าด้วยการล้มเลิกระบบแรงงานที่ถูกบังคับ (Abolition of Forced Labour) พ.ศ. 2500 (4) อนุสัญญาฉบับที่ 111 ว่าด้วยการเลือกปฏิบัติ การจ้างงาน และอาชีพ (Discrimination, Employment and Occupation) พ.ศ. 2501 (5) อนุสัญญาฉบับที่ 138 ว่าด้วยอายุขั้นต่ำ (Minimum Age) พ.ศ. 2516 และ (6) อนุสัญญาฉบับที่ 182 ว่าด้วยรูปแบบที่เลวร้ายที่สุดของแรงงานเด็ก (Worst Forms of Child Labour) พ.ศ. 2542

ส่วนอนุสัญญาที่ประเทศไทยยังไม่ให้สัตยาบรรณ แต่อยู่ในระหว่างการศึกษาหรือตรวจสอบ และการปรึกษาเบื้องต้นกับหุ้นส่วนทางสังคม ได้แก่ (1) อนุสัญญาฉบับที่ 87 ว่าด้วยเสรีภาพในการรวมกลุ่มและการคุ้มครองสิทธิในการจัดการประชุม (Freedom of Association and Protection of the Right to Organize) พ.ศ. 2491 และ (2) อนุสัญญาฉบับที่ 98 ว่าด้วยสิทธิในการรวมกลุ่มและการร่วมมือกันเจรจาต่อรองระหว่างฝ่ายนายจ้างกับฝ่ายลูกจ้าง (Right to Organise and Collective Bargaining) พ.ศ. 2492

การให้สัตยาบรรณต่ออนุสัญญาฉบับที่ 87 และ 98 เป็น 2 อนุสัญญา จะนำมาซึ่งผลดีต่อประเทศไทย ทั้งนี้ก็เพราะในปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาสวัสดิการแรงงาน การให้สัตยาบรรณกับสองอนุสัญญานี้จะช่วยยกระดับสิทธิพื้นฐานของแรงงานตามมาตรฐานสากลซึ่งจะเป็นประโยชน์กับทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติ ทั้งยังคุ้มครองสิทธิเสรีภาพการจัดตั้งองค์กร การเรียกร้องต่อเรื่องสวัสดิการ สิทธิประกันสังคมของลูกจ้าง และช่วยจัดระเบียบการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวที่มีสิทธิภาพมากขึ้น การให้สัตยาบรรณเป็นการส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ และช่วยปรับสถานะไทยออกจากรายชื่อประเทศสมาชิกส่วนน้อยของ ILO ที่ยังไม่ยอมให้สัตยาบันอนุสัญญา 2 ฉบับนี้

ประเด็นที่ 8.2 การระบาดของ โควิด-19 จะส่งผลกระทบยาวกับเศรษฐกิจไทยขึ้นรุนแรงจนเรียกได้ว่าเป็นวิกฤติเศรษฐกิจรอบใหม่ และอาจหนักกว่าวิกฤติต้มยำกุ้งเมื่อปี พ.ศ.2540 แต่จะไม่ถึงกับการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (de-globalization) อย่างไรก็ตามไทยจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจหลังโควิดด้วยการจัดสรรทรัพยากรใหม่ พัฒนาทักษะของทุกภาคธุรกิจให้เข้ากับยุคดิจิทัลให้เร็วที่สุด

การระบาดของโควิด-19 เกิดขึ้นโดยไม่มีใครคาดคิดไว้ล่วงหน้า ทำให้รัฐบาลหลายประเทศซึ่งรวมไปถึงประเทศไทย ดัดสินใจปิดประเทศและออกมาตรการให้ประชาชนอยู่บ้าน (lockdown) การรณรงค์ให้เว้นระยะห่างทางสังคม (social distancing) ซึ่งมาตรการเหล่านี้บังคับให้พฤติกรรมของคนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม หลายธุรกิจจึงไม่ทันได้ตั้งตัว โดยเฉพาะในภาคบริการที่จำเป็นต้องมีการติดต่อพบปะกันในการดำเนินธุรกิจโดยเฉพาะธุรกิจโรงแรมที่พัก ร้านอาหาร และการขายของที่ระลึกเพื่อการท่องเที่ยว ในภาคอุตสาหกรรมเองก็มีผลกระทบอย่างหนักเนื่องจากกระบวนการผลิตที่ชะงักจากการรับมอบวัตถุดิบหรือส่งมอบสินค้าที่ไม่เพียงพอหรือไม่ทันการ และการชะลอการชำระเงินของลูกค้า ทั้งนายจ้างและลูกจ้างจะได้รับผลกระทบอย่างหนักทั้งในแง่การประคับประคองกิจการ การว่างงานที่เพิ่มขึ้น และรายได้จากการทำงานที่ลดลง

ที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือวิกฤตินี้ได้กระทบโครงสร้างเศรษฐกิจของโลกแต่คงไม่ถึงขั้นเกิดการทวนกระแสของโลกาภิวัตน์ เพราะโครงสร้างเศรษฐกิจโลกยังไ้ยังมีความเชื่อมโยงกันและอาจจะเชื่อมโยงกันมากขึ้นผ่านระบบดิจิทัล อย่างไรก็ตามไทยจะเผชิญกับความท้าทายในอนาคตในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ เพราะที่ผ่านมาไทยพึ่งพาต่างประเทศเป็นอย่างมากผ่านการส่งออกและธุรกิจท่องเที่ยว ไทยต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจหลังวิกฤติโควิด คือ การจัดสรรทรัพยากรใหม่ เช่น ทุน คน หรือแม้แต่เครื่องจักร เราต้องมีการกระบวนการในการปรับตัวเพื่อเข้าสู่เศรษฐกิจรูปแบบใหม่ ต้องพัฒนาทักษะของแรงงานให้เข้ากับยุคดิจิทัล ต้องจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้เราปรับตัวสู่โลกใหม่ได้เร็วที่สุดโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมอันมีค่า เพราะยิ่งช้ายิ่งยังกระทบต่อความสามารถการแข่งขันในระยะระดับโลก

SDG เป้าหมายที่ 9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน

ประเด็นที่ 9.1 เป็นที่ทราบกันแล้วว่าในอนาคตอินเทอร์เน็ตจะกลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต และด้วยสถิติในการเติบโตของภาคเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะสามารถทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้ ความเร่งด่วนหลังจากนี้ก็คือการทำให้อินเทอร์เน็ตมีราคาที่สามารถจ่ายได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนความเท่าเทียมของประชาชน อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมของไทยก่อนการเข้าสู่โลกดิจิทัลหลังจากวิกฤต โควิด-19

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาพฤติกรรมผู้บริโภคได้เปลี่ยนไป คนหันมาใช้สื่อออนไลน์ในการใช้ชีวิตประจำวัน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ความบันเทิง การสื่อสาร การใช้บริการต่าง ๆ การดำเนินธุรกิจ การทำธุรกรรมออนไลน์ รวมไปถึงการเรียนแบบออนไลน์มากขึ้น เหล่านี้ทำให้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงกลายเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นอย่างยิ่ง แต่ประเด็นคือผู้คนที่อยู่ตามต่างจังหวัดหรือชนบท ยังไม่ได้รับบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอย่างเท่าเทียม และอาจจะยังไม่สามารถปรับตัวเข้าหาความรู้และการทำงานรูปแบบใหม่ได้ นี่เองที่จะทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำของสังคมมากขึ้น ประเทศไทยเองก็มีความพยายามที่จะพัฒนาภาคเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมที่รวมไปถึงการพัฒนาผ่านโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการเน็ตชายขอบ โครงการเน็ตประชารัฐ จากกราฟ 9.1 จะเห็นว่าความพยายามนี้ประสบความสำเร็จ โดยวัดจากจำนวนผู้ลงทะเบียนโทรศัพท์มือถือ และจำนวนผู้ลงทะเบียนอินเทอร์เน็ตแบบบรอดแบนด์ ที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตในช่วงปี 2557-2561²⁹ พบว่า จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก 21,729,382 คน ในปี 2557 เป็น 35,954,165 คน ในปี 2561 (รูปที่ 9.2) ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 14,224,783 คน ภายในระยะเวลาเพียง 5 ปีเท่านั้น ส่งผลให้สัดส่วนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตต่อจำนวนประชากรในช่วงปี 2557-2562 มีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย จาก 34.90% ในปี 2557 เป็น 56.80% ในปี 2562 (รูปที่ 9.3) ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 21.90%

ทว่า แม้โทรศัพท์มือถือจะครอบคลุมเกินร้อยละ 90 ของจำนวนประชากร แต่ก็ใช่ว่าทุกคนจะเข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้ เพราะอาจจะไม่มีเงินมาจ่ายค่าอินเทอร์เน็ต ภาครัฐต้องเตรียมการผลักดันให้อินเทอร์เน็ตเป็นโครงสร้างพื้นฐานปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่สามารถเข้าถึงได้

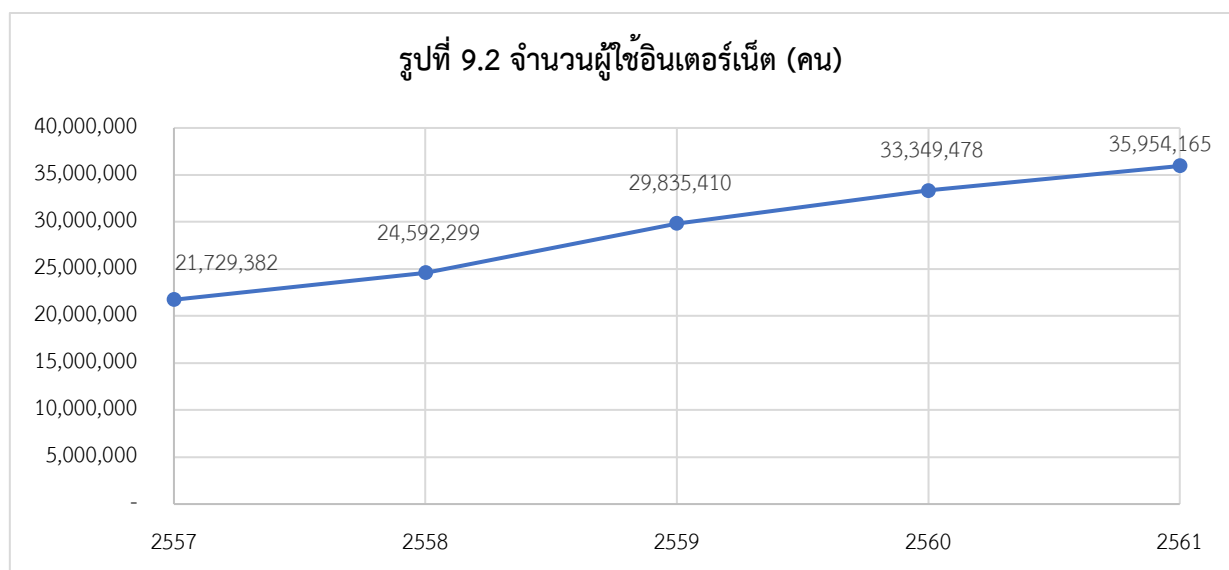
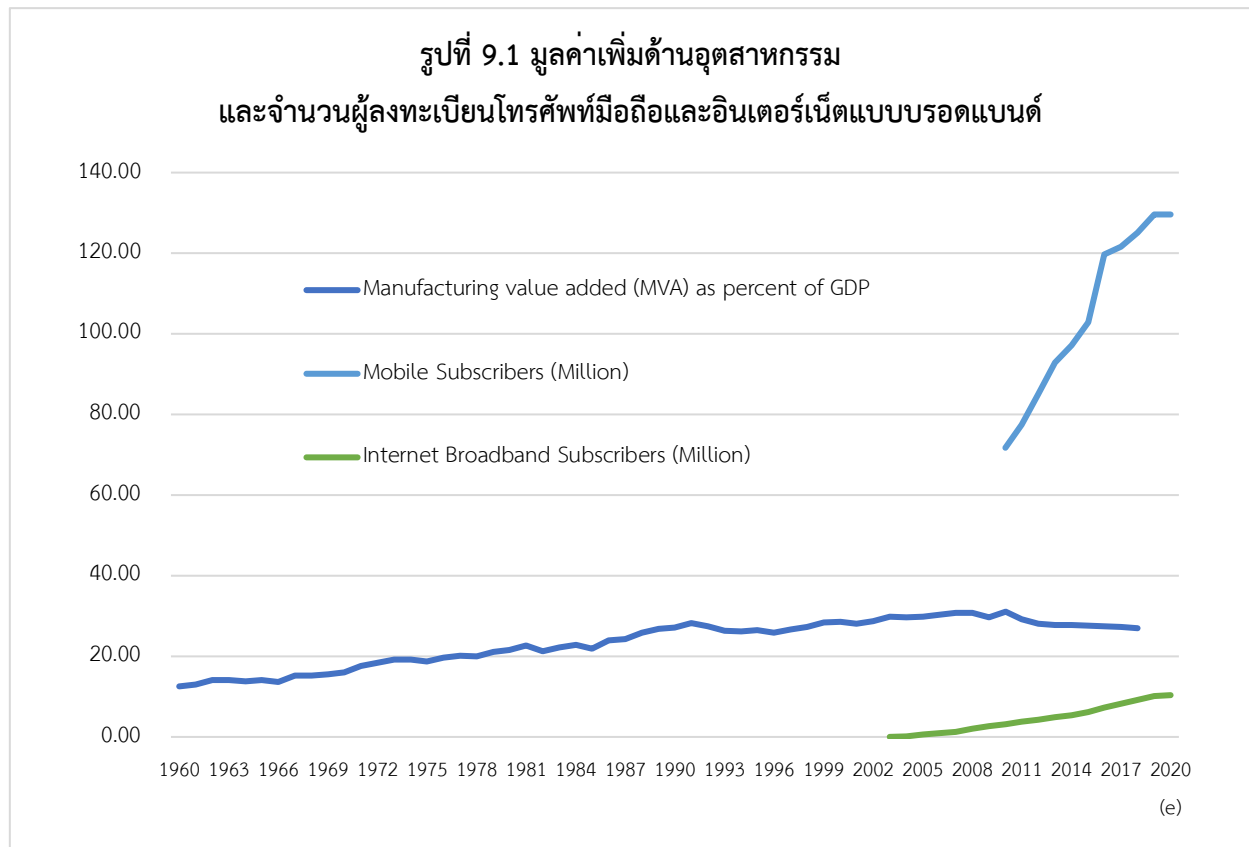
ความสำเร็จยังปรากฏให้เห็นในภาคอุตสาหกรรม ที่มูลค่าเพิ่มในภาคอุตสาหกรรมเติบโตขึ้นอย่างค่อนข้างต่อเนื่อง ตั้งแต่ พ.ศ. 2503 จนถึง พ.ศ. 2553 ทั้งนี้ เมื่อนิคมอุตสาหกรรม 7 แห่งได้รับความเสียหายจากเหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ใน พ.ศ. 2554³⁰ และการย้ายฐานการผลิตที่เกิดขึ้นตามมา มูลค่าเพิ่มในภาคอุตสาหกรรมจึงลดลงเล็กน้อย อย่างไรก็ตาม หลังจากวิกฤตโควิด-19 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องรีบผลักดันให้สารสนเทศและโทรคมนาคมครอบคลุม

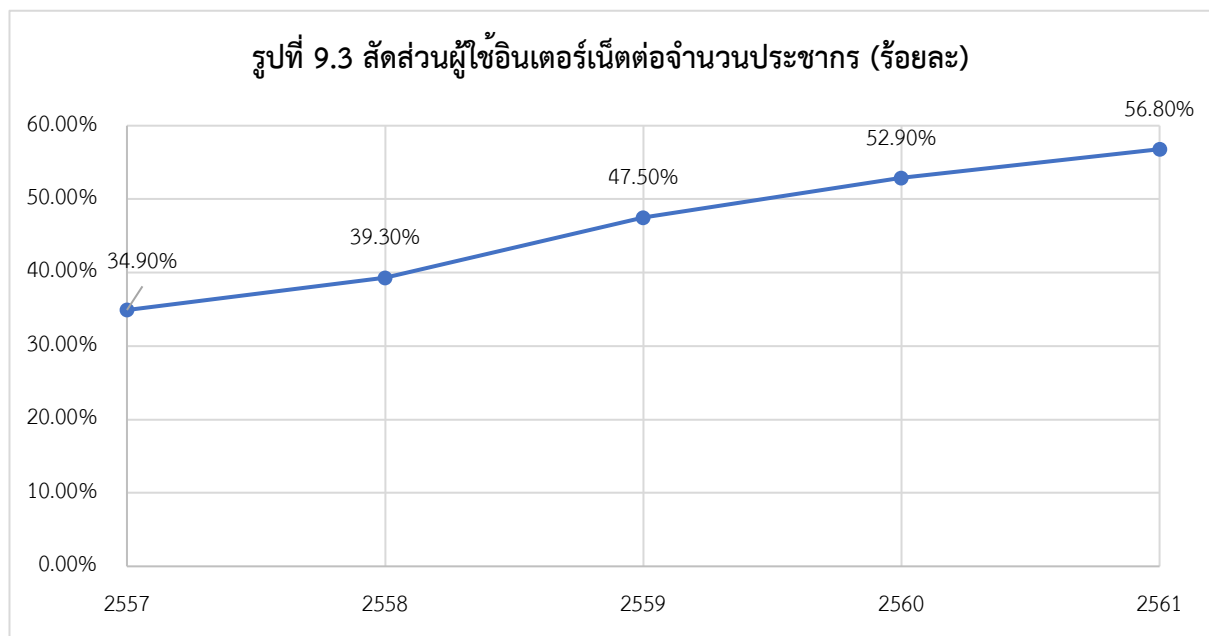
²⁹http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/tables/00000_Whole_Kingdom/15.2.xls,

http://osthailand.nic.go.th/files/image/sdgs/pdf/update_SDGindicators2562.pdf

³⁰ <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AnalysisBLP/1ThaiFloodSurvey2011.pdf>

และเข้าถึงได้ เพื่อดึงดูดการลงทุนของธุรกิจดิจิทัลเทคโนโลยีใหม่ ๆ ขณะนี้มีแนวโน้มที่หลาย ๆ ประเทศจะย้ายฐานการผลิตบางส่วนออกจากประเทศจีนเพื่อลดความเสี่ยงต่อวิกฤตในอนาคต ซึ่งอาจเป็นโอกาสของประเทศไทย

ประเด็นที่ 9.2 ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านการวิจัยและพัฒนาต่อจำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปแต่ค่อนข้างต่อเนื่อง แม้แนวโน้มการวิจัยของไทยจะมีสูงขึ้นเรื่อย ๆ งานวิจัยส่วนใหญ่ยังขาดการต่อยอดสู่การปฏิบัติจริงเพื่อการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้นการพัฒนาระบบการต่อยอดงานวิจัย และการสื่อสารระหว่างภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่น ๆ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ

ในด้านการส่งเสริมนวัตกรรม หากเปรียบเทียบจำนวนบุคลากรด้านการวิจัยพัฒนาต่อประชากร 1 ล้านคนระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศที่มีอัตรานวัตกรรมสูงและกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ (BRIC) (รูปที่ 9.2) จะพบว่าประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านการวิจัยและพัฒนาต่อจำนวนประชากร เพิ่มสูงขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปและค่อนข้างต่อเนื่อง จนกระทั่งเริ่มอัตราสูงขึ้นสาธารณรัฐประชาชนจีนใน พ.ศ. 2559 และหากเปรียบเทียบกับประเทศในกลุ่มอาเซียน (รูปที่ 9.3) จะพบว่า ประเทศไทยมีพัฒนาการที่ค่อนข้างเร็ว ตามหลังเพียงสิงคโปร์และมาเลเซีย จึงเป็นนิมิตหมายอันดีว่า ผลผลิตด้านนวัตกรรมของไทยจะมีอัตราการเกิดที่สูงขึ้นต่อไปในอนาคต

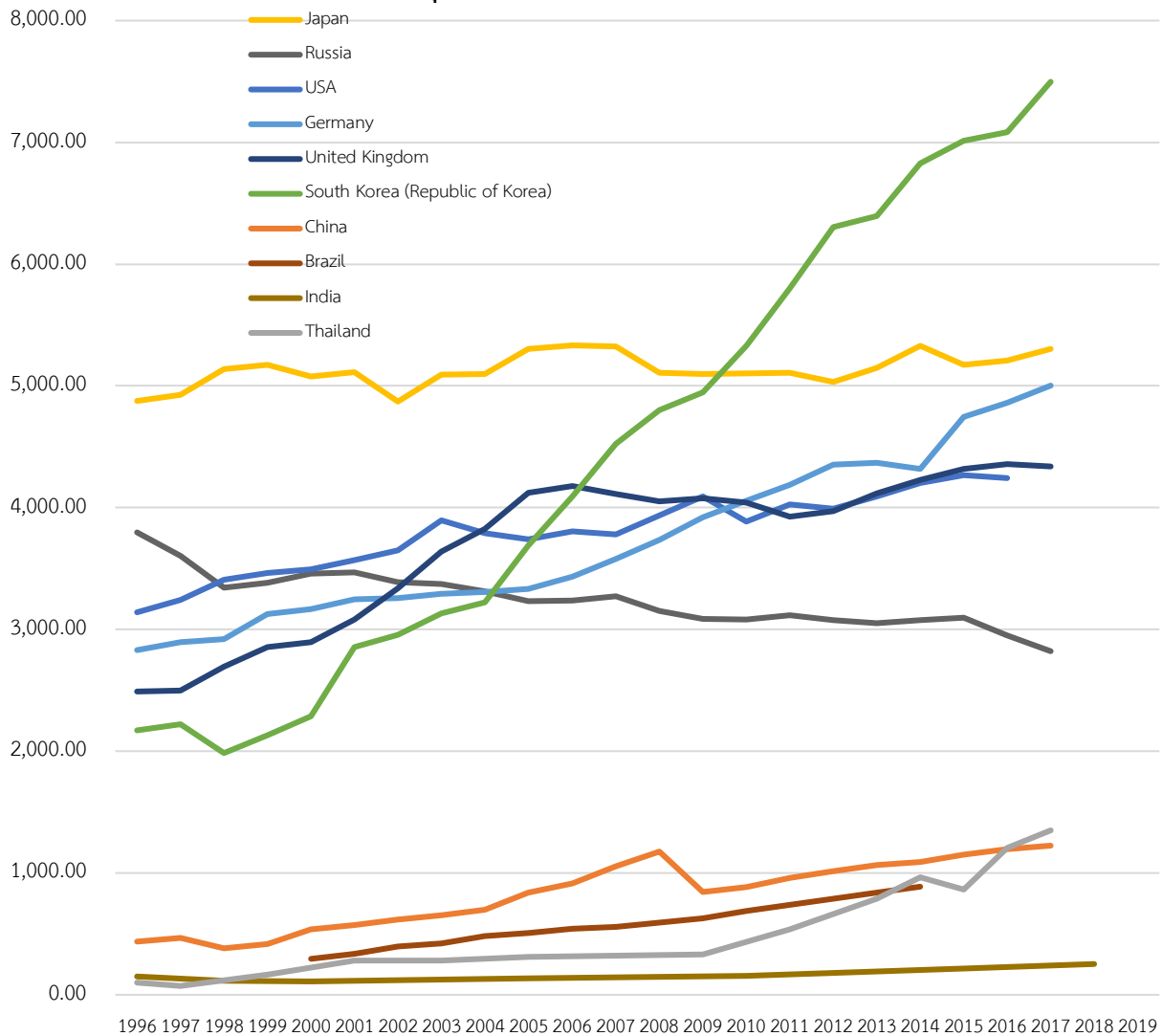
ในช่วงไม่สองปีก่อนเหตุการณ์โควิด-19 หน่วยงานภาครัฐและภาคการศึกษาเน้นหนักไปที่การวิจัยเพื่อการตอบโจทย์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และการผลักดันระบบเศรษฐกิจ BCG คือ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)

ปัญหาที่พบเจอเกี่ยวกับงานวิจัยและนวัตกรรมที่มีการพูดถึงในโลกออนไลน์คือ ระบบการวิจัยและพัฒนาของประเทศไทยแม้จะมีการทำกันมายาวนาน แต่ก็มักจบบ่อยแค่เพียงงานวิจัยหนึ่งเล่มเท่านั้น ขาดการต่อยอดสู่การปฏิบัติจริงเพื่อการพัฒนา หรือการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม

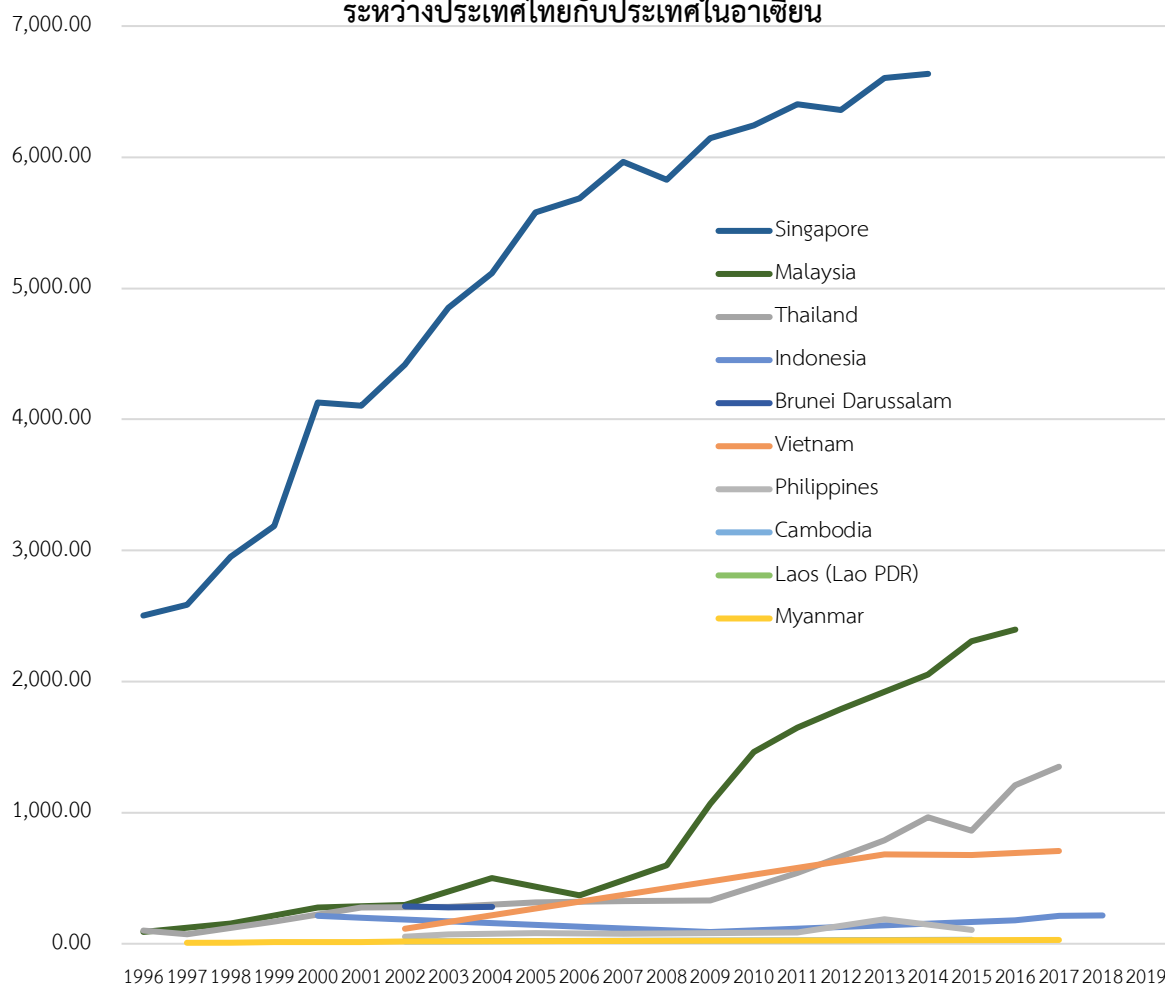
ในแต่ละปีประเทศไทยมีงานวิจัยเกิดขึ้นหลายเรื่อง แต่ส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากภาคเอกชนมากกว่าภาครัฐ และเป็นเพียงการทำวิจัยเพื่อรักษาคุณภาพขององค์กรเท่านั้น ไม่ได้นำไปสู่ปฏิบัติจริง อีกทั้งยังมียุทธศาสตร์การวิจัยที่ไม่ชัดเจน คนภายนอกวงการการศึกษาและการวิจัยยังไม่มีความรู้หรือตระหนักในงานวิจัยต่าง ๆ แม้แต่องค์ความรู้

เกี่ยวกับ BCG หรือ SDGs เองก็ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย ดังนั้นกระบวนการวิจัยต้องเปลี่ยนแปลง ต้องตอบโจทย์ความยั่งยืน ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และต้องมีการพัฒนาระบบสื่อสารเพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ให้กับคนภายนอกซึ่งจะเป็นการสนับสนุนให้งานวิจัยถูกนำไปใช้จริง

รูปที่ 9.4 จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยพัฒนาต่อประชากร 1 ล้านคน
เปรียบเทียบระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศที่มีอัตรานวัตกรรมสูง
และกลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ (BRIC)

รูปที่ 9.5 จำนวนบุคลากรด้านการวิจัยพัฒนาต่อประชากร 1 ล้านคน เปรียบเทียบ
ระหว่างประเทศไทยกับประเทศในอาเซียน

ประเด็นที่ 9.3 ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการรับมือกับ Digital Disruption และยังไม่มีผู้นำที่มีความรู้ในการจัดการกับข้อมูลบิ๊กดาต้า (Big Data) ที่จะสามารถช่วยกำหนดทิศทางของภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ และการพัฒนาภาคส่วนอื่น ๆ ดังนั้นการนำ Big Data มาใช้จริงจะสามารถผลักดันประเทศให้มีความยั่งยืนมากขึ้นได้หลายด้าน อีกทั้งยังช่วยป้องกันไม่ให้ต่างชาติ หรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่เข้ามาครอบงำ Data ซึ่งจะเป็นปัญหาในระยะยาวให้กับคนในประเทศ

การพูดคุยผ่านทางโซเชียลมีเดีย รวมไปถึงการเสนอข่าวในช่วงสามปีที่ผ่านมาได้มีการพูดถึงการที่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นมาจนถึงจุดที่ก่อให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้น (Digital Disruption) ซึ่งครอบคลุมไปถึง ผลิตภัณฑ์ และโมเดลธุรกิจแบบใหม่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อมูลค่าของสินค้า บริการที่มีอยู่แล้วในตลาด และยอดขายของธุรกิจหลากหลายประเภท บ่อยครั้งจะมีการพูดถึงการนำ Big Data มาวิเคราะห์ต่อยอดในธุรกิจ แต่การนำมาใช้จริงในประเทศไทยยังอยู่ในจำนวนที่ค่อนข้างน้อย อีกทั้งคณะผู้บริหารประเทศเองก็ไม่มีความรู้ในการ

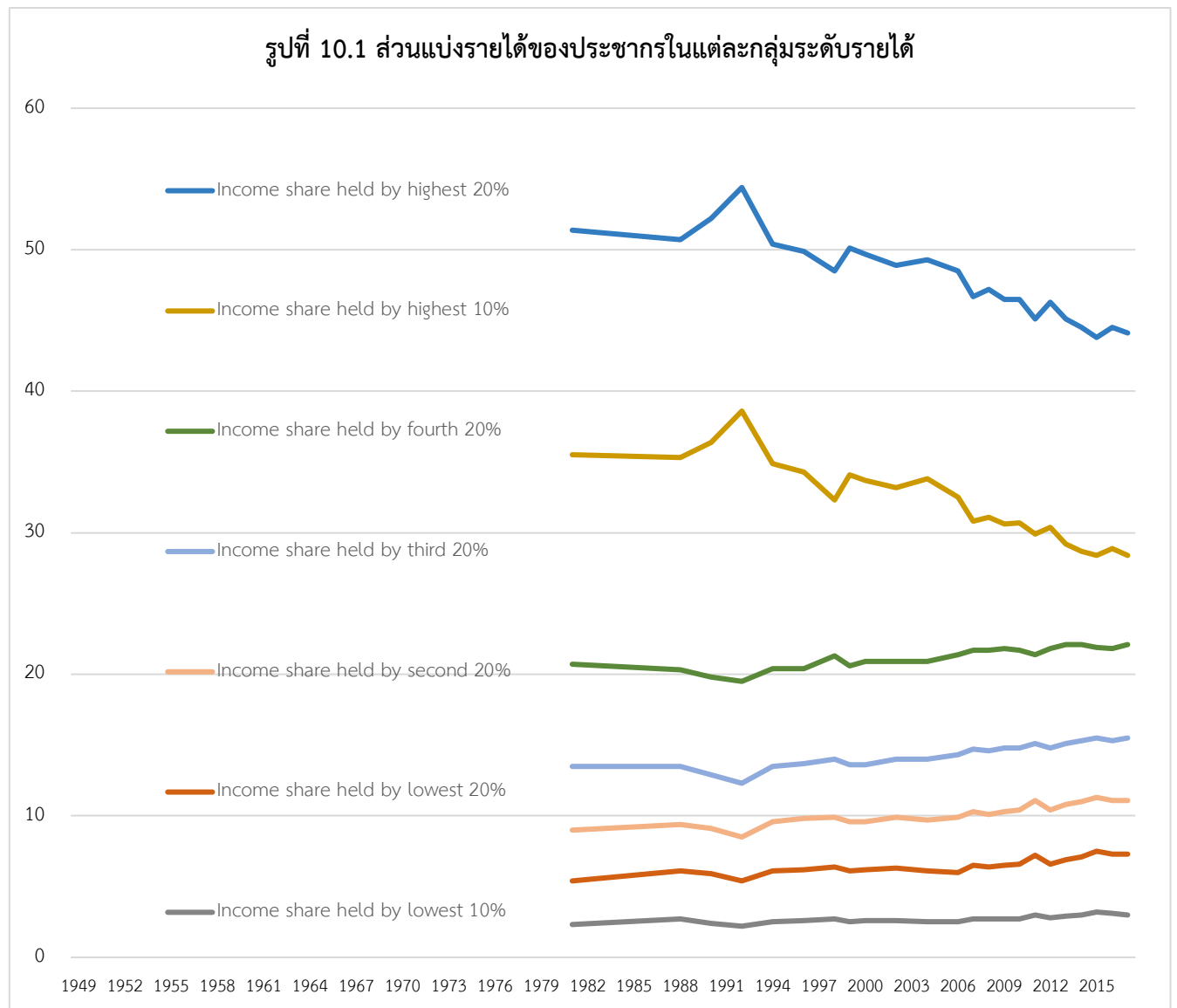
จัดการ Data ของที่ดีมากพอ ธุรกิจหลาย ๆ ประเภท เช่น ธนาคาร โทรคมนาคม การศึกษา อสังหาริมทรัพย์ ประกัน และค้าปลีก ล้วนเป็นธุรกิจที่จะโดนเทคโนโลยี Disrupt ทั้งสิ้น และต้องหันมาจับกับ Data เพื่อสร้างการเติบโต

การมาถึงของ Digital Disruption และ Big Data จะทำให้นักวิเคราะห์ข้อมูล (Data analyst) จะมีบทบาทสำคัญเพิ่มขึ้นในอนาคตและจะมีบทบาทอย่างมากในการช่วยพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้านเช่น การสร้างเมืองอัจฉริยะ การปรับปรุงระบบคมนาคม การประเมินความเสี่ยงและตัดสินใจให้กับบริษัทขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) และยังช่วยในการสนับสนุนการตัดสินใจด้านสุขภาพและโภชนาการ

การพัฒนาให้ไทยสามารถจัดการกับ Big Data ได้เอง นอกจากจะนำมาซึ่งผลดีภายในประเทศแล้ว ยังเป็นป้องกันไม่ให้ต่างชาติและบริษัทขนาดใหญ่เข้ามาครอบงำ Data ซึ่งจะเป็นปัญหาในระยะยาวให้กับคนในประเทศต่อไป

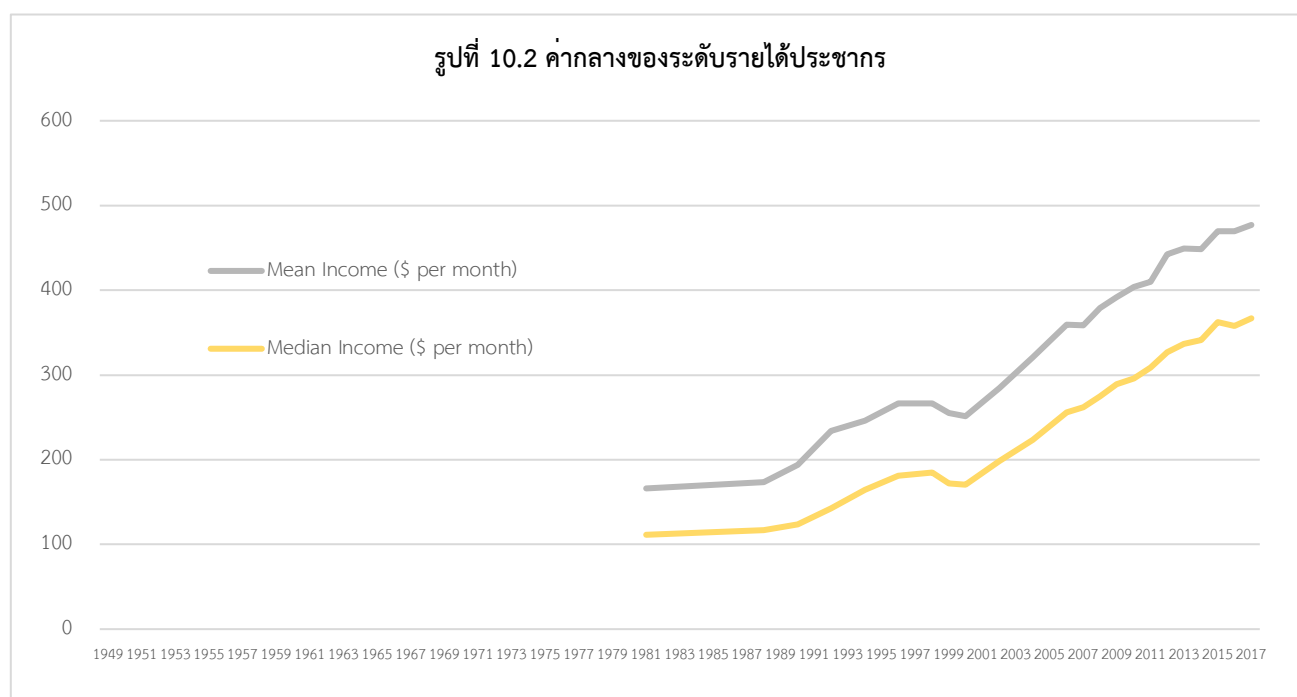
SDG เป้าหมายที่ 10: ลดความเหลื่อมล้ำ

ประเด็นที่ 10.1 แม้ประชากรโดยรวมจะมีรายได้สูงขึ้น การกระจายรายได้ภายในประเทศยังคงเป็นปัญหา

ประเทศไทยเริ่มจัดทำดัชนีหรือตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับความไม่เสมอภาคหรือความเหลื่อมล้ำทางรายได้ตั้งแต่ พ.ศ. 2524 หากพิจารณาส่วนแบ่งของรายได้ของประชากรในแต่ละกลุ่มระดับรายได้ (ดังรูปที่ 10.1) จะเห็นว่า ประชากรกลุ่มที่มีระดับรายได้สูงสุด 10% และ 20% แรก มีส่วนแบ่งรายได้ลดลงอย่างค่อนข้างต่อเนื่อง (ยกเว้นในช่วง ปี พ.ศ. 2532-2535, 2542, 2546-2547, 2551 และ 2553) ในขณะที่ประชากรกลุ่มที่มีระดับรายได้รองลงมา มีส่วนแบ่งรายได้เพิ่มขึ้น แสดงถึงแนวโน้มในการกระจายรายได้ภายในประเทศที่ดีขึ้น แต่ก็ไม่ได้แปลว่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้จะหมดไปในอนาคตอันใกล้

หากดูจากระดับรายได้ประชากร จากรูปที่ 10.2 จะเห็นว่า รายได้ต่อเดือนเฉลี่ย³¹ และ รายได้ต่อเดือนมัธยฐาน³² (Median Income) มีค่าสูงขึ้นอย่างค่อนข้างต่อเนื่อง (ยกเว้นในช่วงปี พ.ศ. 2542-2543 และ 2559) แสดงว่า ประชากรส่วนใหญ่มีรายได้สูงขึ้น แต่เนื่องจากรายได้ต่อเดือนเฉลี่ย (Mean Income) มีค่าสูงกว่ารายได้ต่อเดือนมัธยฐานในทุกปี แสดงว่า ประชากรเกินครึ่งของประเทศมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของทั้งประเทศ อันแสดงถึง ปัญหาการกระจายรายได้

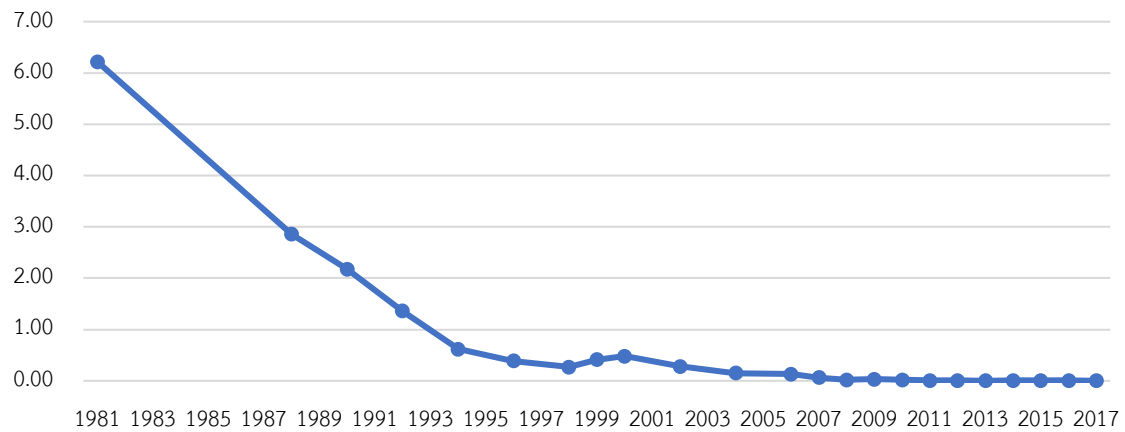

แต่หากเปรียบเทียบความก้าวหน้าในการกระจายรายได้กับการขจัดความยากจน จากรูปที่ 10.3 ถึง 10.5 จะเห็นว่า ดัชนีวัดตส์ ซึ่งแสดงช่องว่างของความยากจนในรูปแบบหนึ่ง มีค่าลดลงอย่างรวดเร็วโดยเปรียบเทียบกับ ดัชนีจีนิ ซึ่งแสดงการกระจุกตัวของรายได้ และ ดัชนีพาลมา ซึ่งแสดงสัดส่วนของรายได้ของประชากรที่มีรายได้สูงสุดร้อยละ 10 แรก กับรายได้ของประชากรที่มีรายได้ต่ำสุดร้อยละ 40 ดังนั้น เหล่านี้จึงเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าไทยอาจจะทำได้ค่อนข้างดีในการกำจัดความยากจน ทว่าด้านการกระจายรายได้นั้นยังไม่ดีเท่าที่ควร

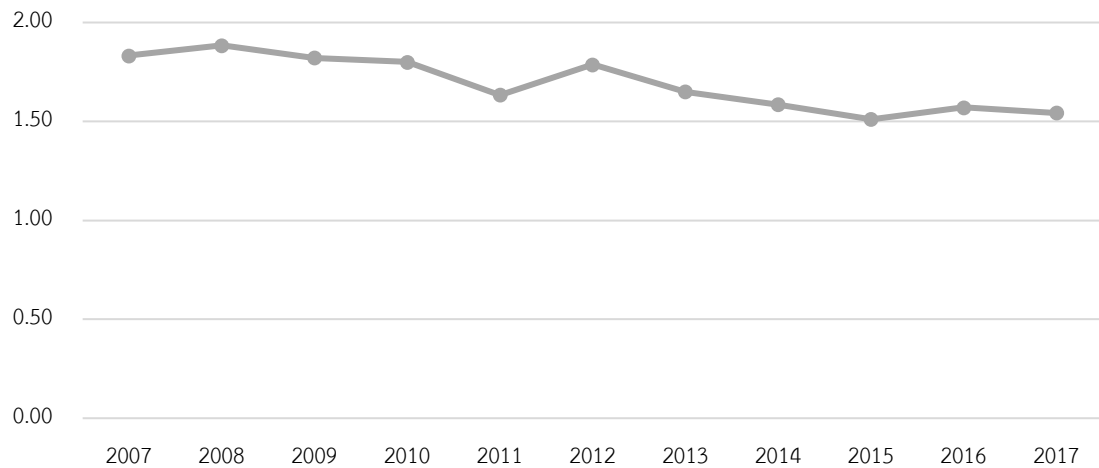
³¹ <http://iresearch.worldbank.org/PovcalNet/povOnDemand.aspx>

³² <http://iresearch.worldbank.org/PovcalNet/povOnDemand.aspx>

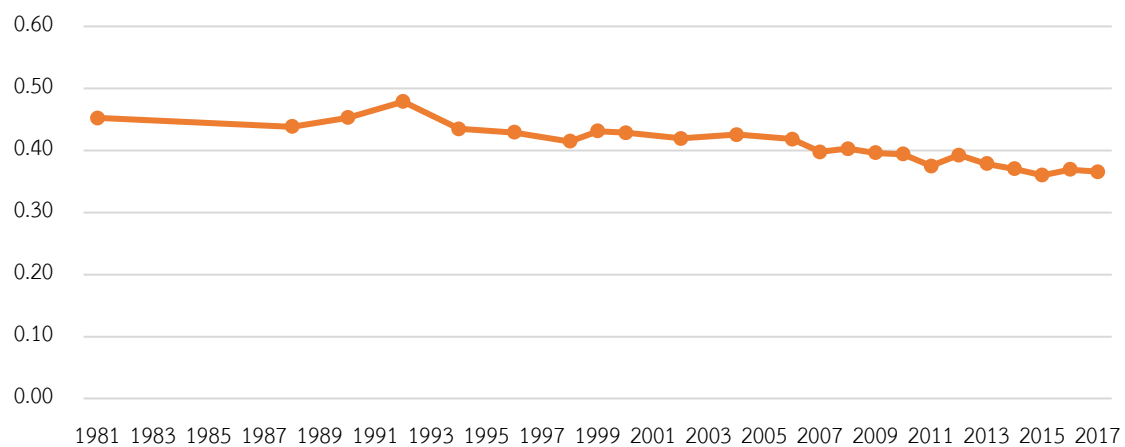
กราฟ 10.3 ดัชนีวัตตส์ (Watts Index)

กราฟ 10.4 ดัชนีพาลมา (Palma Index)

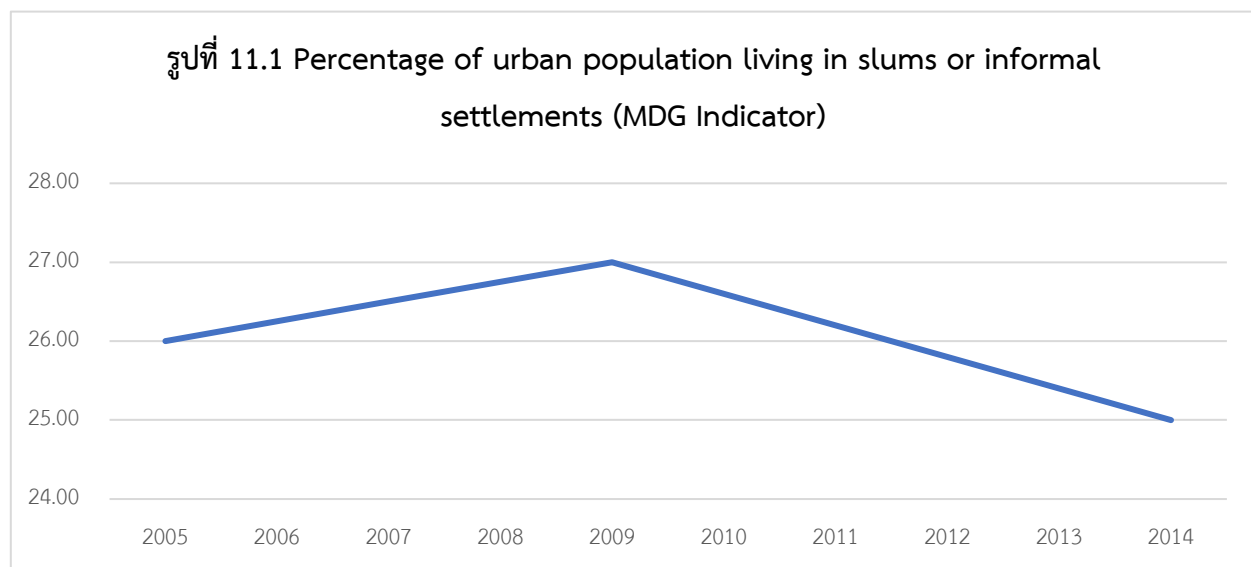
กราฟ 10.5 ดัชนีจีนิ (Gini Index)

SDG เป้าหมายที่ 11: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 11.1 การแก้ไขปัญหาประชากรเมืองที่อาศัยอยู่ในสลัมหรือที่พักชั่วคราวยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย จำนวนประชากรสลัมหรือที่พักชั่วคราวที่ลดลงเป็นผลของนโยบายแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย เช่น โครงการบ้านมั่นคง ทว่าส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลพวงจากการปรับทัศนียภาพของเมืองมากกว่าการแก้ไขอย่างยั่งยืน

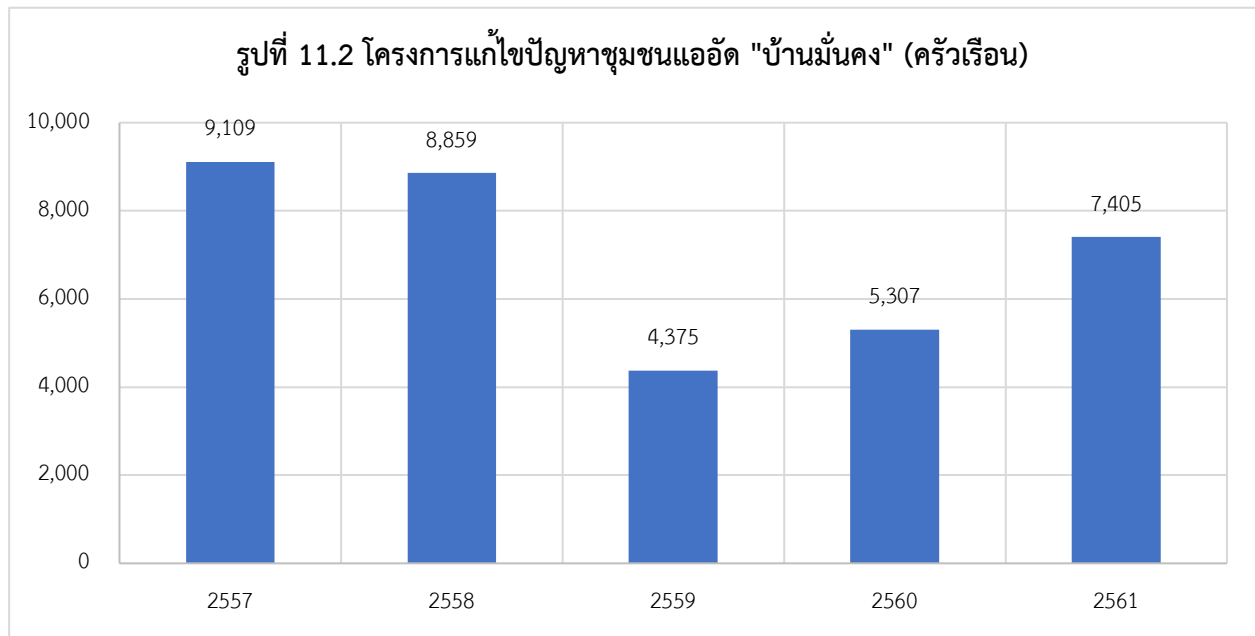
ตามฐานข้อมูลของธนาคารโลก ประเทศไทยมีจำนวนประชากรเมืองที่อาศัยอยู่ในสลัมหรือที่พักชั่วคราวเพิ่มขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2548 ถึง 2552 และลดลงหลังจากนั้น³³ อันน่าเชื่อว่าเป็นผลของนโยบายแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยของคนจนเมืองของภาครัฐ แต่ก็อาจจะมีส่วนหนึ่งที่เป็นผลพวงมาจากการปรับทัศนียภาพของเมืองและนโยบายกว่าการแก้ไขอย่างยั่งยืน

สำหรับโครงการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด "บ้านมั่นคง"³⁴ ซึ่งเป็นนโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชุมชนบุกรุกให้มีที่อยู่อาศัยมั่นคง โดยจากผลการสำรวจชุมชนแออัดปี 2551 มีจำนวน 728,639 ครัวเรือน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พ.อ.ช.) ดำเนินการแก้ไขปัญหาภายใต้โครงการบ้านมั่นคงไปแล้วจำนวน 86,030 ครัวเรือน คงเหลือที่อยู่ในแผนการแก้ไขอีกจำนวน 205,453 ครัวเรือน/หน่วย ซึ่งทางสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนต้องการดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปี 2563 ตามแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัดและผู้มีรายได้น้อยปี 2559 – 2563 ทั้งนี้ จากข้อมูลโครงการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด "บ้านมั่นคง" ปี 2559 – 2561 พบว่า มีการดำเนินโครงการรวมทั้งสิ้นเพียง 17,087 ครัวเรือนเท่านั้น

³³ <https://data.worldbank.org/indicator/en.pop.slum.ur.zs>

³⁴ <https://web.codi.or.th/wp-content/plugins/download-attachments/includes/download.php?id=4899>

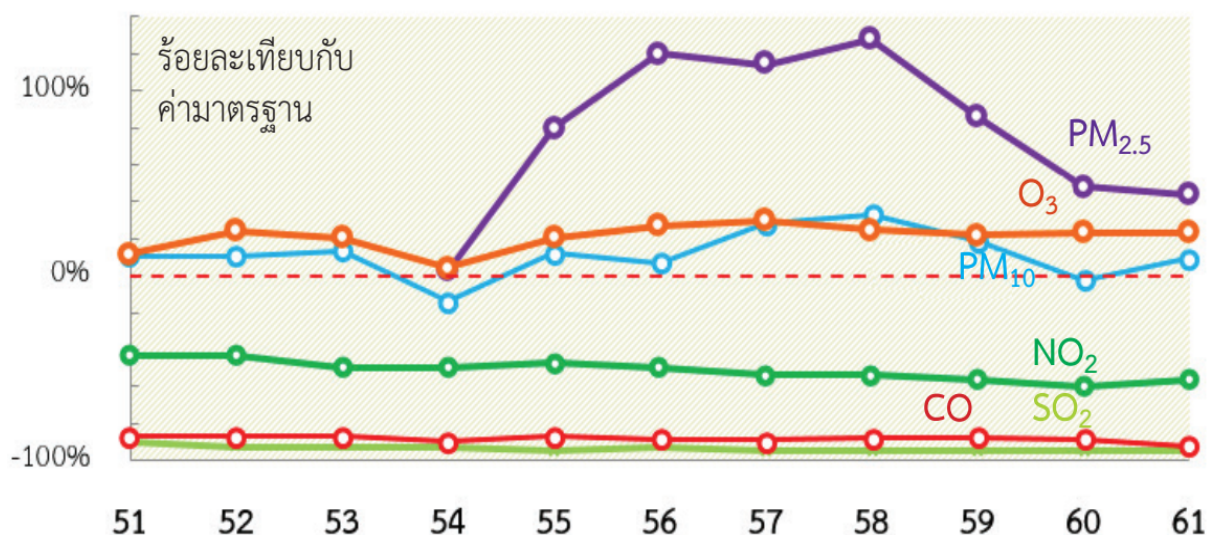

ประเด็นที่ 11.2. มลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะในเมือง การแก้ปัญหามลพิษทางอากาศโดยเฉพาะ PM2.5 ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับหลายภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหารากอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่แก้ไขเฉพาะหน้า

สำหรับปริมาณมลพิษทางอากาศในช่วงระหว่างปี 2551-2561 ส่วนใหญ่มีแนวโน้มทรงตัว โดยก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO₂) ซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) คาร์บอนมอนนอกไซด์ (CO) อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานทุกพื้นที่ที่มีการตรวจวัด อย่างไรก็ตาม ก๊าซโอโซน (O₃) ฝุ่นละออง PM10 และฝุ่นละออง PM2.5 ยังคงเป็นปัญหาอยู่ โดยก๊าซโอโซนมีค่าเกินมาตรฐานทุกปี ส่วนฝุ่นละออง PM10 มีค่าเกินมาตรฐานถึง 9 ปี และฝุ่นละออง PM2.5 มีค่าเกินมาตรฐานในระดับที่สูงมากมาโดยตลอด นับตั้งแต่เริ่มมีการตรวจวัดในปี 2554 โดยเฉพาะปี 2556-2558 ที่มีค่าเกินมาตรฐานมากกว่าร้อยละ 100 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ฝุ่นละออง PM2.5 ได้สร้างปัญหาที่กระทบต่อสุขภาพของประชาชนมาอย่างยาวนานมากแล้ว แต่สังคมเพิ่งมีการตื่นตัวในช่วง 2 ปีที่ผ่านมาเท่านั้น

ในกรณีของกรุงเทพมหานคร มีการเผาหญ้า การใช้ฟันและถ่าน หรือแม้กระทั่งควันต่าง ๆ จากโรงงานอุตสาหกรรมนั้นเป็นส่วนหนึ่งของต้นเหตุของปัญหา แต่ก็ไม่ใช่ต้นเหตุเสียทั้งหมด ฝุ่นยังมาจากไอเสียของรถยนต์ภายในเมืองเอง แม้เราจะไม่สามารถกำจัดมลพิษให้เหลือศูนย์เพราะต้นทุนในการกำจัดมลพิษทั้งหมดนั้นมหาศาล แต่เราสามารถจำกัดมลพิษให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมได้ แม้จะมีการเรียกร้องให้แก้ปัญหามลพิษทางอากาศอย่างจริงจังในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาในหลาย ๆ ประเทศรวมถึงประเทศไทย แต่ก็ยังไม่มีมาตรการใด ๆ ที่เป็นรูปธรรมจากรัฐบาล ภาครัฐไม่มีมาตรการบังคับนโยบายส่งเสริมการลดใช้รถยนต์ส่วนตัวหรือเป้าหมายที่ชัดเจนในการยกระดับคุณภาพอากาศ ภาคเอกชนและประชาชนทั่วไปย่อมไม่มีความพยายามในการปรับตัว ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงร่วมมือกับภาคเอกชนด้วย เพื่อพัฒนาระบบขนส่งมวลชนให้มีคุณภาพ รวมไปถึงการส่งเสริมการเดินทางที่ไม่ใช้รถยนต์ส่วนบุคคล

รูปที่ 11.3 ปริมาณมลพิษทางอากาศ (ร้อยละเทียบกับค่ามาตรฐาน)

ในกรณีของภาคเหนือ เช่นที่เชียงใหม่ สังคมออนไลน์มีการพูดถึงไฟป่าและการลักลอบเผาป่าซึ่งเป็นสาเหตุของ PM_{2.5} แต่ปัญหาฝุ่นควันนั้นมันไม่ได้เกิดจากป่าอย่างเดียว แต่เกี่ยวข้งกันไปถึงระบบ ทั้งจากรูปแบบเกษตรเชิงเดี่ยวในชุมชนที่ถูกสนับสนุนโดยระบบนายทุน วิถีชีวิตของคนในเมือง การใช้รถยนต์ อุตสาหกรรมโรงงาน รวมไปถึงสภาวะโลกร้อน

ปัญหาหลาย ๆ ปัญหา ต่างก็มีความเชื่อมโยงกัน และเราจะเลือกแก้ไขปัญหอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่ตามมาไม่ได้ การลดมลพิษทางอากาศก็เช่นกัน เราควรเข้าใจถึงระบบอำนาจและนโยบายทางด้านเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นที่ 11.3 ระบบขนส่งมวลชนในเมืองใหญ่ทั่วประเทศมีแนวโน้มไปในทางที่ดี ทว่าการมีขนส่งมวลชนที่ดีนั้นนอกจากจะสามารถขนส่งผู้โดยสารไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ระบบขนส่งควรถูกพัฒนาไปพร้อมกับการวางผังเมือง มีขนาดที่เหมาะสม สามารถทำให้ประชาชน(ที่รวมไปถึงคนจน และคนพิการ)เข้าถึงได้ และยังสามารถจูงใจให้คนทุกระดับรายได้หันมาใช้บริการแทนการขับรถส่วนตัว ซึ่งหากทำได้จะเป็นการลดปัญหารถติด

ไทยให้ความสำคัญกับระบบขนส่งมากขึ้น เพราะต้องการยกระดับและพัฒนาระบบขนส่งในประเทศไทยให้กลายเป็นศูนย์กลางด้านระบบขนส่งในประชาคมอาเซียน (Logistics Hub) และเร่งพัฒนาโครงสร้างการขนส่งให้สามารถเชื่อมกันได้หลากหลายรูปแบบ นอกจากกรุงเทพมหานครแล้ว เมืองใหญ่ เช่น เชียงใหม่ และภูเก็ต ก็เริ่มมีการลงทุนโดยภาคเอกชนเพื่อพัฒนาระบบขนส่งมวลชน และมีแนวโน้มว่าในอนาคตอีกหลาย ๆ เมืองมีแนวโน้มที่จะพัฒนาระบบขนส่งมวลชนให้ดียิ่งขึ้นอีก

ทว่าการวางแผนระบบขนส่งมวลชนไม่ว่าจะเป็นรถลอยฟ้า รถไฟใต้ดิน รถเมล์โดยแบบต่าง ๆ รถตู้ มอเตอร์ไซด์ จักรยาน รถไฟ เรือ รวมไปถึงการเดินทาง ควรที่จะคิดควบคู่ไปกับการวางแผนเมืองที่ดี โดยมีการคำนึงถึง ขนาด การเข้าถึงของคนในเมืองทุกรูปแบบ และวิธีจูงใจคนจากทุกระดับรายได้ให้หันมาใช้บริการแทนการขับรถยนต์ส่วนตัว ผู้ออกแบบและรับผิดชอบระบบการจัดการขนส่งเพื่อมวลชนควรจะเป็นคนที่มีความเข้าใจเมือง และคุ้นเคยกับละแวก ต่าง ๆ ทว่าสิ่งนี้ยังไม่เกิดขึ้นในประเทศไทย

หากประเทศไทยมีความสำเร็จในการสร้างระบบขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพในเมือง ปัญหาหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นปัญหารถติดซึ่งนำมาซึ่งมลพิษเช่น ก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และ PM2.5, การสูญเสียเวลาจากการเดินทาง ความเครียด และความเหลื่อมล้ำภายในเมือง

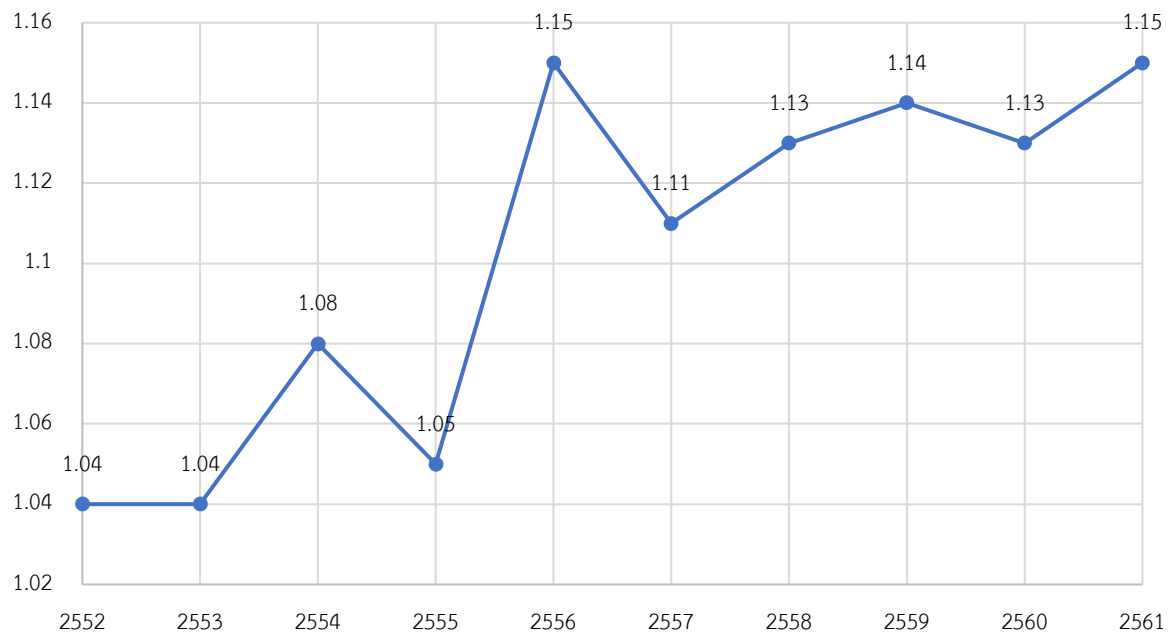
SDG เป้าหมายที่ 12: การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

ประเด็นที่ 12.1 ประเทศไทยยังมีปริมาณขยะมูลฝอยที่สูงมาก แม้การบริหารจัดการจะทำได้ดีขึ้นแล้วก็ตาม ปัญหาขยะนอกจากจะสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชนภายในประเทศ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

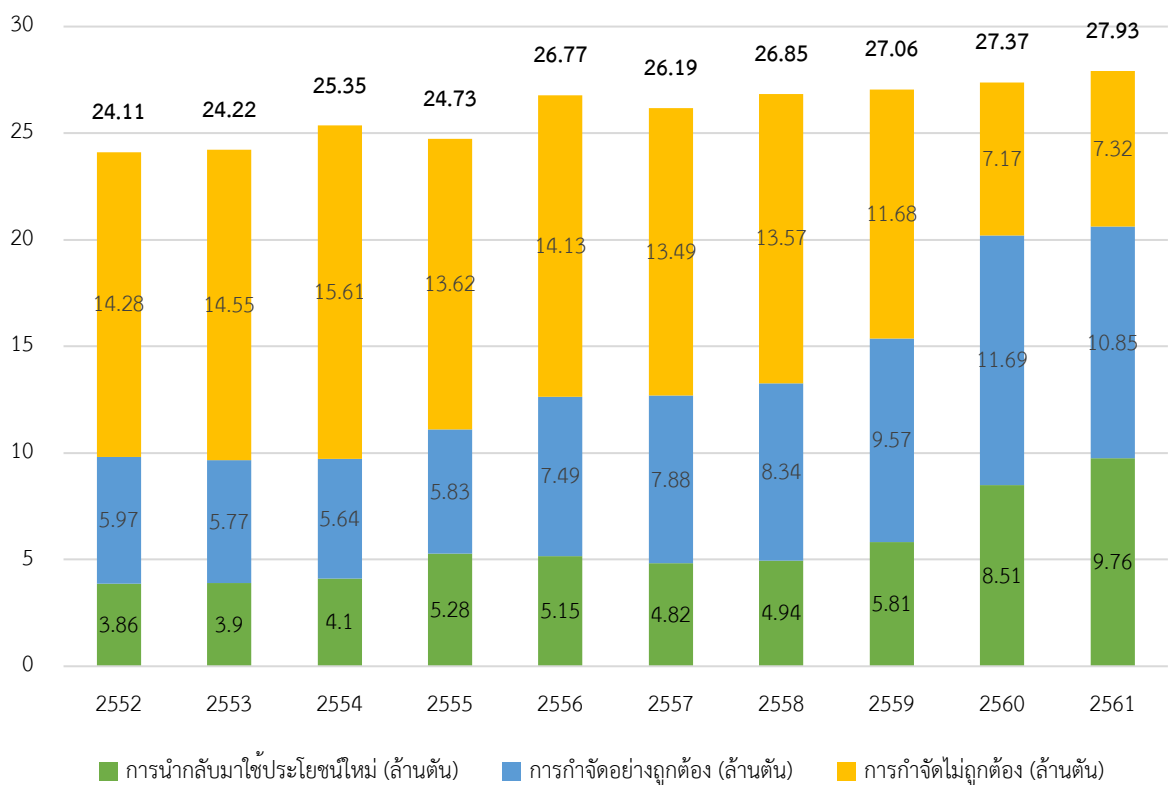
ขยะมูลฝอยชุมชนเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมไทยมาอย่างช้านาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่มีการเพิ่มขึ้นของประชากร การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น การขยายตัวของชุมชนเมือง และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมืองในหลายพื้นที่ รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเมื่อพิจารณาในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา (2552-2561) จะพบว่า อัตราการเกิดขยะมูลฝอยต่อคนเพิ่มขึ้นจาก 1.04 เป็น 1.15 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน (รูปที่ 12.1) และปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้นจาก 24.11 ล้านตัน เป็น 27.93 ล้านตัน (รูปที่ 12.2) ประกอบกับข้อมูลจากข่าวและสื่อโซเชียลมีเดียเรื่องการนำเข้าขยะมาจากต่างประเทศที่มีจำนวนค่อนข้างมาก อีกทั้งความกังวลจากหลายภาคส่วนเกี่ยวกับการกำจัดขยะโดยเฉพาะหลังจากมาตรการปิดประเทศอันเนื่องมาจากการระบาดของเชื้อโรคโควิด-19

อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการขยะมูลฝอยกลับทำได้ดีขึ้นเป็นอย่างมาก จากรูปที่ 12.2 ขยะมูลฝอยที่ถูกคัดแยกและนำกลับไปใช้ประโยชน์เพิ่มขึ้นจาก 3.86 ล้านตัน เป็น 9.76 ล้านตัน และขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นจาก 5.97 ล้านตัน เป็น 10.85 ล้านตัน ส่วนขยะมูลฝอยที่กำจัดไม่ถูกต้องลดลงจาก 14.28 ล้านตัน เป็น 7.32 ล้านตัน ซึ่งเมื่อคิดในรูปสัดส่วนของปี 2561 จะพบว่า ขยะมูลฝอยที่ถูกคัดแยกและนำกลับไปใช้ประโยชน์คิดเป็นร้อยละ 35 ขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องคิดเป็นร้อยละ 39 และขยะมูลฝอยที่กำจัดไม่ถูกต้องคิดเป็นร้อยละ

รูปที่ 12.1 อัตราการเกิดขยะ (กก./คน/วัน)

รูปที่ 12.2 ปริมาณขยะมูลฝอย (ล้านตัน)

ประเด็นที่ 12.2 เศรษฐกิจไทยพึ่งการท่องเที่ยวมากจนเกินไป และหากไม่มีการหาทางเลือกอื่น ๆ มาเฉลี่ยกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเทศจะต้องประสบกับความท้าทายการบริหารจัดการทรัพยากร และปัญหาการช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนที่อาจจะตกงานในช่วงวิกฤต เช่นการระบาดของ โควิด-19

จากการกวาดสัญญาณแนวราบผ่านสถิติ ข่าวดังต่าง ๆ และโซเชียลมีเดียทำให้ทราบว่า ในช่วงที่ผ่านมา โครงสร้างเศรษฐกิจไทยไม่ได้มีภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรมเป็นปัจจัยการเจริญเติบโต และได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การพึ่งพาภาคบริการ โดยเฉพาะการท่องเที่ยว เป็นอย่างมากเนื่อง ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาภาคการท่องเที่ยวยังช่วยกระจายรายได้ไปยังภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ หากดูจากแนวโน้มของนักท่องเที่ยวก่อนการเกิดโควิด-19 มีการคาดการณ์ว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่จะเดินทางเข้ามาในประเทศไทยจะมีจำนวนมากขึ้นไปอีก อย่างไรก็ตามข้อมูลจากข่าวหลายสำนักลงความเห็นว่า แม้โควิด-19 จะมีผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวเพียงระยะสั้น หลังจากที่ถูกกักได้จบลงแล้ว ระยะหนึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวจะเริ่มกลับมาสูงขึ้นอีก

ทว่าการท่องเที่ยวก็มีจุดอ่อนและมีความเปราะบางสูงต่อสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะสถานการณ์อย่างโรคระบาด ความไม่มั่นคงทางการเมือง ภัยธรรมชาติ และการก่อการร้าย โดยภาคการท่องเที่ยวของไทยได้รับผลกระทบอย่างหนักจากเหตุการณ์ สึนามิในปี 2547 น้ำท่วมใหญ่ในปี 2554 และการระบาดของ โควิด-19 ในปี 2562 – 2563 ดังนั้นในอนาคตไทยจะต้องมีนโยบายเยียวยาแรงงานภาคการท่องเที่ยวทั้งในและจากต่างประเทศ และชดเชยทางการเงินให้กับผู้ประกอบการต่าง ๆ นอกจากนี้ทุกภาคส่วนก็ต้องมีความสามารถในการจัดการทรัพยากรเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านป้องกันการเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม การคมนาคม และการจัดการขยะ ดังนั้นการพึ่งพาการท่องเที่ยวมากเกินไปจึงอาจไม่ใช่คำตอบที่ดี

SDG เป้าหมายที่ 13: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ประเด็นที่ 13.1 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมายังไม่ลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการปรับตัว (adaptation) และความยืดหยุ่น (resilience) ต่อภัยพิบัติของประเทศไทยไม่ได้ดีขึ้นเท่าที่ควร

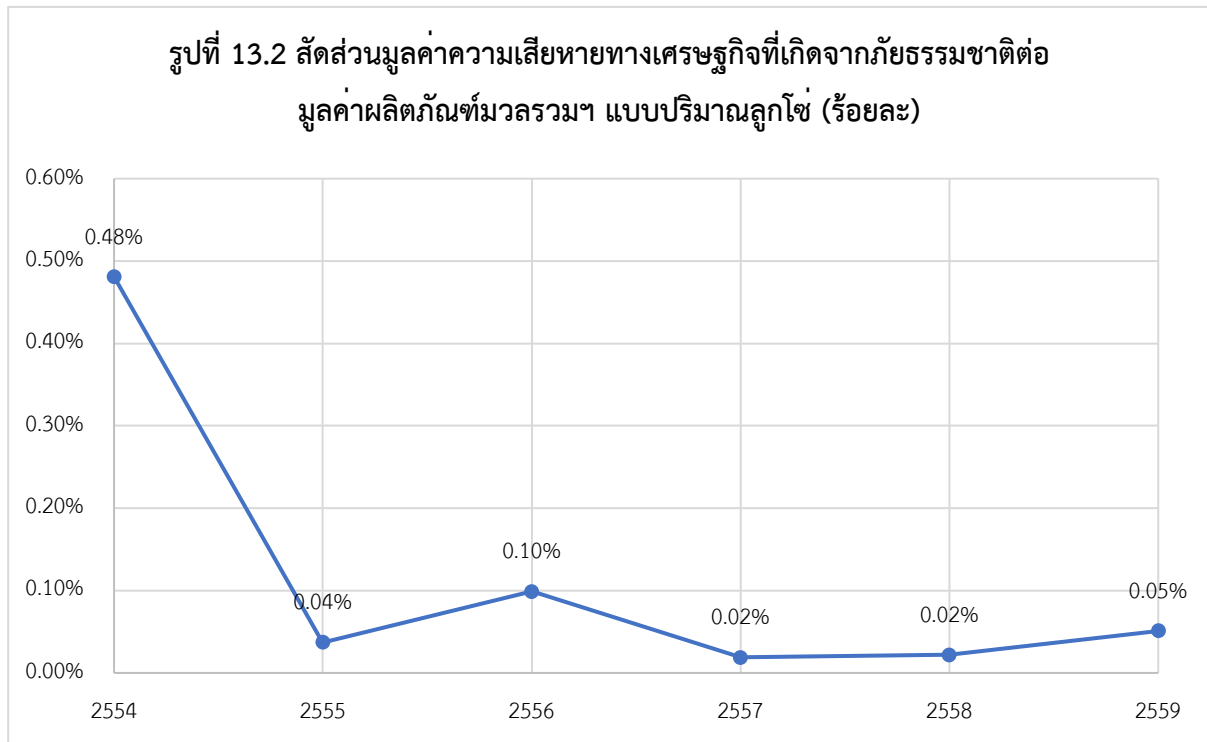
อุทกภัยและภัยแล้งเป็นปัญหาที่ประเทศไทยเผชิญทุกปี ซึ่งทำให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีมาตรการที่จะต้องจัดการปัญหาทั้งสองเรื่องนี้เป็นประจำ จากข้อมูลมูลค่าความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้ง (รูปที่ 13.1) จะพบว่า ในสภาวะที่อุทกภัยและภัยแล้งไม่รุนแรงมากนักเช่นในปี 2557-2559 มูลค่าความเสียหายจากอุทกภัยและภัยแล้งจะต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท แต่ก็ไม่ได้ต่ำลงอย่างมีนัยยะสำคัญ ส่วนในปี 2555 ก็สูงกว่า 1,000 ล้านบาทเล็กน้อย ซึ่งตรงข้ามกับปี 2554 ที่เกิดมหาอุทกภัย ก่อให้เกิดมูลค่าความเสียหายเกือบ 24,000 ล้านบาท และปี 2556 ที่เกิดวิกฤตภัยแล้ง ก่อให้เกิดมูลค่าความเสียหายเกือบ 5,000 ล้านบาท

นอกจากนี้ จากข้อมูลสัดส่วนมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เกิดจากภัยธรรมชาติ³⁵ต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมฯ แบบปริมาณลูกโซ่ (รูปที่ 13.2) ก็จะพบว่า มีลักษณะคล้ายคลึงกับรูปที่ 13.1 เป็นอย่างมาก ซึ่งอาจจะ

³⁵ มูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจ หมายรวมถึง ความเสียหายทั้งในระดับตัวบุคคล ครอบครัว สถานประกอบการ ชุมชนและส่วนรวม อาทิเช่น ความเสียหายต่อสิ่งก่อสร้าง (เช่น บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย อาคาร สถานประกอบการ) ทรัพย์สิน (เช่น ยานยนต์ เรือ) พื้นที่เกษตรกรรมและปศุสัตว์ (เช่น โรงเรือน โรงเพาะ ป่อ

อนุมานได้ว่า ในสภาวะเกิดภัยธรรมชาติปกติเช่นปี 2555 2557 2558 และ 2559 สัดส่วนมูลค่าความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมฯ แบบปริมาณลูกโซ่จะน้อยกว่า 0.10% ซึ่งตรงข้ามกับปี 2554 สัดส่วนมูลค่าความเสียหายฯ เกือบ 0.50% และปี 2556 สัดส่วนมูลค่าความเสียหายฯ ประมาณ 0.10%

ภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ (climate change) โดยเฉพาะน้ำท่วมและภัยแล้งจะเกิดขึ้นในประเทศไทยอีกอย่างแน่นอน เพื่อลดความเสียหายในอนาคตทุกภาคส่วน ทุกหน่วยงาน และทุกคนจะต้องร่วมมือกันเพื่อหาทางปรับตัวต่อภัยพิบัติทั้งทางสังคมและทางวิเศษ อีกทั้งยังต้องเรียนรู้จากเหตุการณ์ที่เคยเกิดขึ้นในอดีตเพื่อสร้างองค์ความรู้สำหรับอนาคตโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ปลา คอกสัตว์ และปศุสัตว์) สาธารณูปโภค/สาธารณประโยชน์ต่าง ๆ (เช่น ถนน สะพาน ฝายกั้นน้ำ ศาสนสถาน โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ) เป็นต้น ส่วนภัยธรรมชาติ หมายถึง อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ภัยหนาว ภัยแล้ง และภัยจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น พายุลูกเห็บ ดินสไลด์ และดินถล่ม เป็นต้น

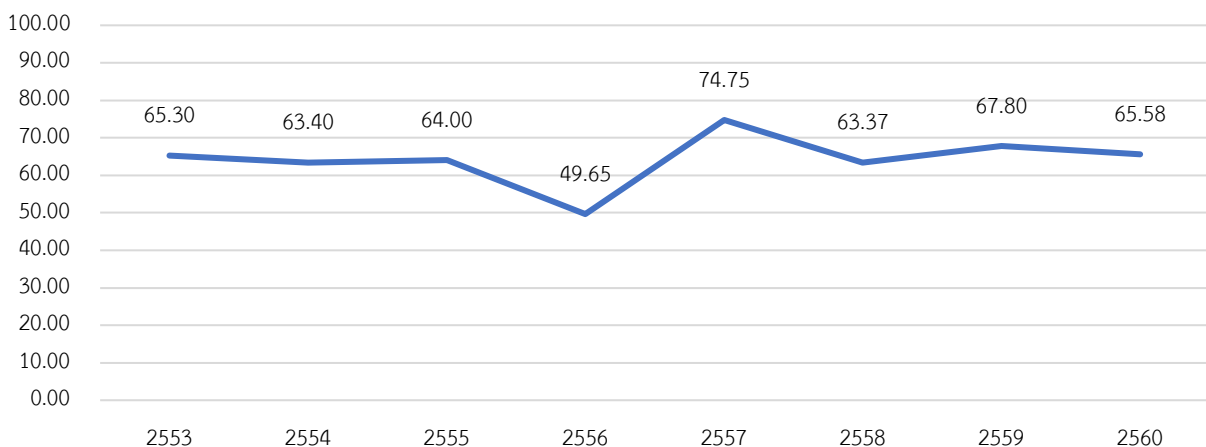
SDG เป้าหมายที่ 14: มหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล

ประเด็นที่ 14.1 ประเทศไทยใช้ประโยชน์มากมายจากพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล ทว่าประเทศกลับคุ้มครองพื้นที่เหล่านี้เพียงเล็กน้อย หากยังไม่มี การเปลี่ยนแปลง พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลอาจเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบทางลบต่อเศรษฐกิจและสังคม

ประเทศไทยคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลเพียงเล็กน้อยและยังไม่ปรากฏพัฒนาการในด้านนี้ (1.88% ของพื้นที่ชายฝั่งทั้งหมดใน พ.ศ. 2559 ถึง 2561³⁶ และ 5.60% ของพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลใน พ.ศ. 2561³⁷)

ในประเด็นคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง จากผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งของ 20 จังหวัดที่มีพื้นที่ทะเลชายฝั่ง ปี 2553-2560³⁸ โดยประเมินจากดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index : MWQI)³⁹ พบว่าเกือบทุกปีคุณภาพน้ำทะเลเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ยกเว้นปี 2556 ที่อยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

รูปที่ 14.1 ผลตรวจวัดคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง MWQI ค่าเฉลี่ยรายปี (คะแนน 1-100)

³⁶ <https://data.worldbank.org/indicator/ER.MRN.PTMR.ZS>

³⁷ <https://oceanconference.un.org/commitments/?id=18211>

³⁸ <http://benchmark.moi.go.th/moibenchmarking2561/#kpi-0419001>

³⁹ ดัชนีคุณภาพน้ำทะเล (Marine Water Quality Index : MWQI) เป็นเครื่องมือที่กรมควบคุมมลพิษพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ประเมินสถานการณ์คุณภาพน้ำทะเลโดยรวม มีค่าอยู่ระหว่าง 0 - 100 โดยช่วงคะแนน 0 - 25 จัดอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก ช่วงคะแนนมากกว่า 25 - 50 จัดอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม ช่วงคะแนนมากกว่า 50 - 80 จัดอยู่ในเกณฑ์พอใช้ ช่วงคะแนนมากกว่า 80 - 90 จัดอยู่ในเกณฑ์ดี และช่วงคะแนนมากกว่า 90 - 100 จัดอยู่ในเกณฑ์ดีมาก โดยคำนวณจากข้อมูลคุณภาพน้ำทะเล 8 พารามิเตอร์ ได้แก่ ออกซิเจนละลาย (DO) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) ฟอสเฟต - ฟอสฟอรัส (PO43--P) ไนเตรต - ไนโตรเจน (NO3--N) อุณหภูมิ (Temp.) สารแขวนลอย (SS) ความเป็นกรด - ด่าง (pH) แอมโมเนีย - ไนโตรเจน (NH3-N) อย่างไรก็ตาม หากคุณภาพน้ำทะเลมีปริมาณสารกำจัดศัตรูพืชและสัตว์ และสารเป็นพิษ (Toxic elements) เช่น ปรอท (Hg), แคดเมียม (Cd), โครเมียมรวม (Total Cr), โครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr6+), ตะกั่ว (Pb), ทองแดง (Cu), โซยาไนต์ (CN-) และพีซีบี (PCBs) เกินมาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล ดัชนีคุณภาพน้ำทะเลจะมีค่าเป็น "0" โดยทันที

ประเด็นที่ 14.2. มาตรการห้ามนำเข้าสินค้าประมงจากไทยโดยสหภาพยุโรป เนื่องด้วยปัญหา Illegal, Unreported, and Unregulated (IUU) Fishing เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ไทยพัฒนากฎหมายว่าด้วยการประมง เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตลาดและองค์กระหว่างประเทศในฐานะปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้ไทยหันมาสนใจปัญหาต่าง ๆ ในประเทศมากขึ้น

ประเทศไทยแสดงพัฒนาการในด้านการประมง โดยประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการประมงฉบับใหม่ 2 ครั้งในปีเดียวกัน กล่าวคือ พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. 2558⁴⁰ และ พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558⁴¹ ที่ประกาศใช้แทนที่ อันเป็นความพยายามที่ประสบความสำเร็จในการปลดล็อกมาตรการห้ามนำเข้าสินค้าประมงจากไทยโดยสหภาพยุโรป เนื่องด้วยปัญหา Illegal, Unreported, and Unregulated (IUU) Fishing

พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. 2558 มีความก้าวหน้าในหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนด “จุดอ้างอิง” ซึ่งหมายถึง “ปริมาณเปรียบเทียบระหว่างขีดความสามารถในการทำการประมงและขีดความสามารถของผลผลิตสัตว์น้ำที่ธรรมชาติจะสร้างขึ้นได้ โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ที่พิจารณาจากปริมาณสัตว์น้ำ ขนาดอัตราการเกิดและการตาย และช่วงชีวิตของสัตว์น้ำ เพื่อนำมาใช้กำหนดจำนวนสูงสุดที่พึงทำการประมงได้อย่างยั่งยืน” และให้คณะกรรมการนโยบายประมงแห่งชาติ ใช้จุดอ้างอิงนี้เป็นข้อคำนึงในการกำหนดนโยบายการพัฒนาการประมงในน่านน้ำไทย (มาตรา 19 (1)) และกำหนดปริมาณสูงสุดที่จะทำการประมงในน่านน้ำไทย (มาตรา 19 (6))

นอกจากนี้ กฎหมายฉบับนี้ยังกำหนดมาตรการในการอนุรักษ์และทรัพยากรสัตว์น้ำให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ และส่งเสริมความร่วมมือกับรัฐอื่น ภาคเอกชน และองค์กรต่างประเทศ ผ่านการทำประมงนอกน่านน้ำไทย เช่น เรือประมงที่ได้รับอนุญาตต้องมีผู้สังเกตการณ์ประจำอยู่ในเรือประมง ผู้ทำหน้าที่สังเกตการณ์และบันทึกข้อมูลที่พบจากกิจกรรมที่เกี่ยวกับสัตว์น้ำ รวบรวมและบันทึกข้อมูลด้านชีววิทยา และเก็บตัวอย่างของสัตว์น้ำที่จับได้ และข้อมูลอื่นใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสืบค้น และทำรายงานสรุปผลการดำเนินการดังกล่าวและส่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อผู้สังเกตการณ์ขึ้นฝั่ง ผลที่เกิดขึ้นคือ เรือที่ขึ้นทะเบียนทำการประมงนอกน่านน้ำไทยจะมีภารกิจวิจัยด้านชีวสมุทรศาสตร์หรือชีววิทยาทางทะเลเพิ่มขึ้น

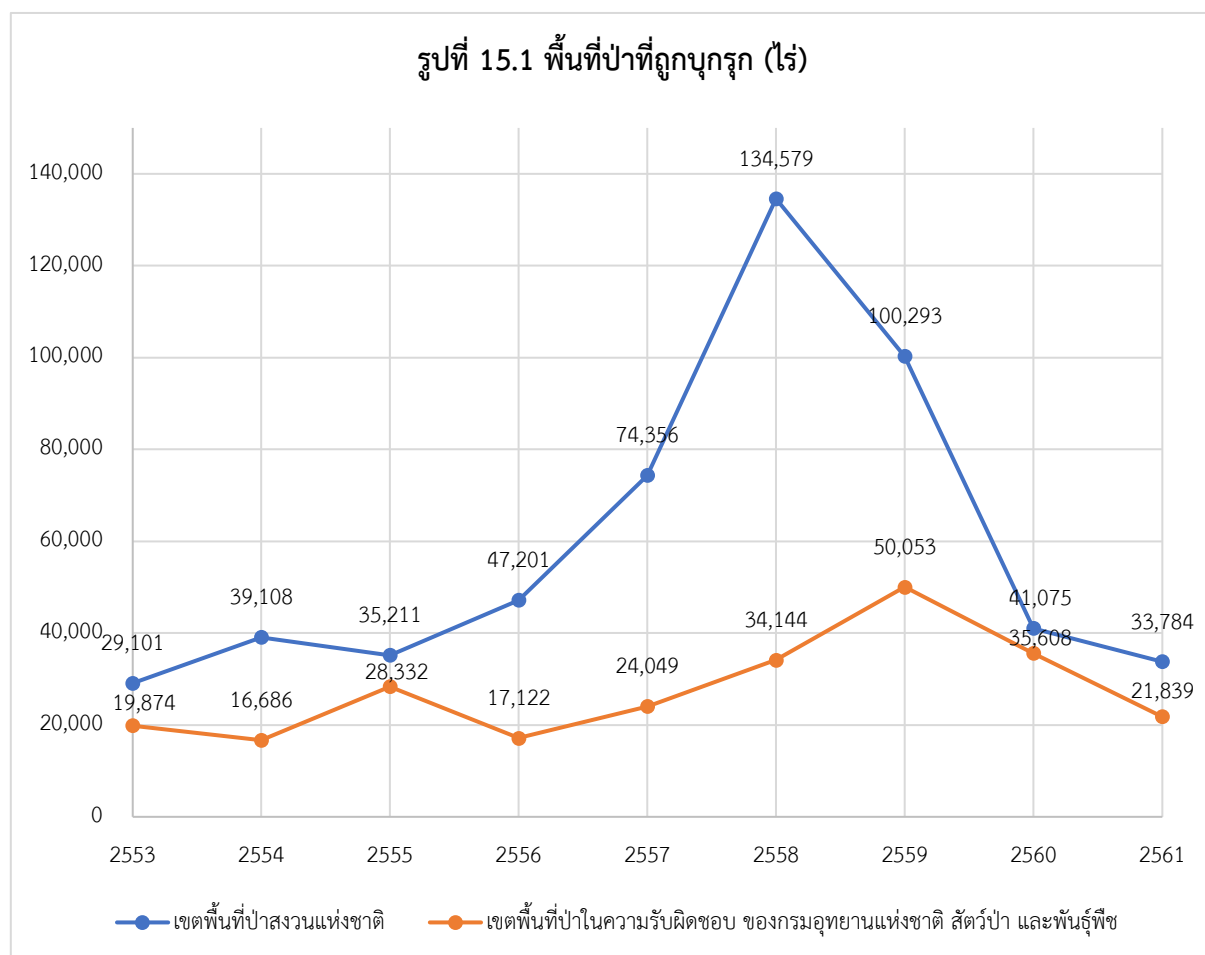
⁴⁰ <https://www.fisheries.go.th/adminis//images/Fisheries%20Act.pdf>

⁴¹ https://www4.fisheries.go.th/file_footer/20160517105511_file.pdf

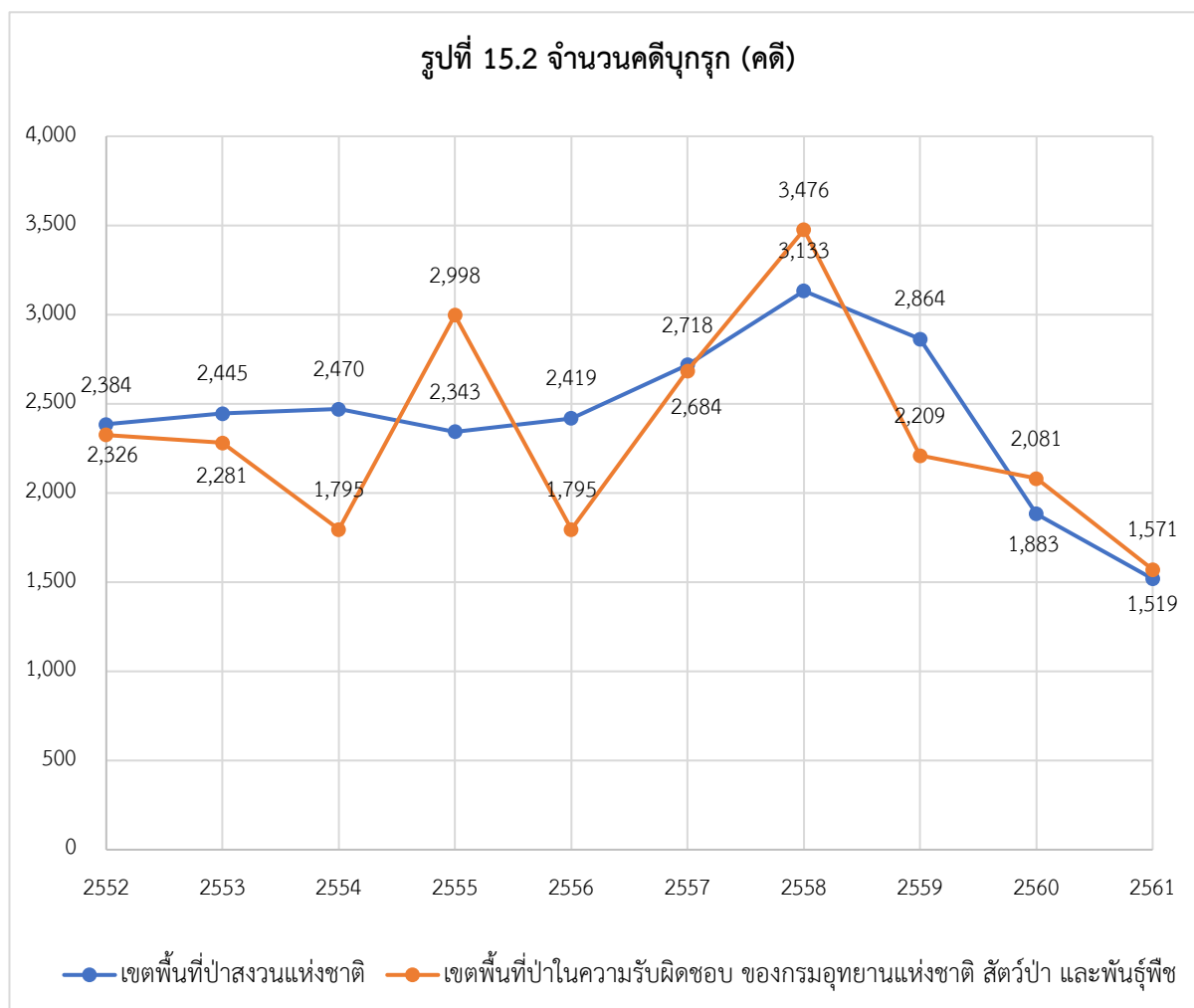
SDG เป้าหมายที่ 15: ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก

ประเด็นที่ 15.1 การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาใหญ่ทางด้านสิ่งแวดล้อม และเกิดขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกเพื่อใช้ในการเกษตร และการบุกรุกโดยนายทุนและผู้มีอำนาจเพื่อสร้างรีสอร์ทและบ้านพัก

การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยเกิดจากหลายสาเหตุ ได้แก่ การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อตัดไม้ไปใช้ประโยชน์ การแผ้วถางพื้นที่ป่าเพื่อใช้ในการเกษตรและที่อยู่อาศัย การบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อทำรีสอร์ทและบ้านพัก รวมถึงการบุกรุกยึดถือ ครอบครองพื้นที่ป่า ซึ่งจากรายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2561 พบว่าพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก เขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีจำนวนเพิ่มขึ้นสูงมากในช่วงปี 2556-2558 แล้วเริ่มลดลงในปี 2559-2561 แต่ก็ยังมากกว่าในช่วงปี 2553-2555 เป็นอย่างมาก ส่วนพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุก เขตอนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในช่วงปี 2557-2559 แล้วเริ่มลดลงในปี 2560 แต่มากกว่าในช่วงปี 2553-2556 ค่อนข้างมาก

นอกจากนี้ จำนวนคตึบุกรุก เขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ค่อนข้างทรงตัวในช่วงปี 2552-2556 และเพิ่มสูงขึ้นเล็กน้อย ในช่วงปี 2557-2558 และค่อย ๆ ลดต่ำลงอย่างมากในช่วงปี 2559-2561 ส่วนจำนวนคตึบุกรุก เขตอนุรักษ์ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีแนวโน้มที่ไม่ค่อยแน่นอน บางปีก็จำนวนคตึบุกรุกเพิ่มสูงขึ้นเป็นอย่างมาก บางปีก็ลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2559-2561 จำนวนคตึก็ลดลงมาโดยตลอด เนื่องจากกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้บูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการปราบปรามการบุกรุกพื้นที่ป่าอย่างเข้มงวดและต่อเนื่อง

ประเด็นที่ 15.2 มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวบ้าน ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่ป่า

ในโลกออนไลน์มีการพูดถึงประเด็นความไม่เป็นธรรมที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทวงคืนพื้นที่ป่าเป็นอย่างมาก มาตรการดังกล่าวมีที่มาจากแผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน กำหนดเป้าหมายไว้ว่าคือ “การพิทักษ์รักษาพื้นที่ป่าไม่ให้มีสภาพป่าที่สมบูรณ์ให้

ได้พื้นที่ป่าไม้อย่างน้อย 40 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่ประเทศภายใน 10 ปี” นับจากปี พ.ศ. 2557 ทว่านโยบายทวงคืนผืนป่า ส่งผลกระทบต่อผู้คนจำนวนมาก การทวงคืนผืนป่า โดยใช้แผนที่ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบ โดยไม่พิจารณาข้อมูลอื่น ๆ ประกอบ อาจกระทบสิทธิต่อประชาชนหลายพื้นที่ที่เคยถือครอง ทำประโยชน์ที่ดินมาก่อน และถูกขับไล่ออกจากพื้นที่เดิมจากเจ้าหน้าที่ราชการ ประชาชนหลายคน รวมถึงผู้ที่เคยอาศัยอยู่ในพื้นที่ป่ามาหลายชั่วอายุคนถูกแย่งยึดที่ทำกิน ขณะที่แทบจะไม่ปรากฏข่าวคราวการจับกุมนายทุนและเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการบุกรุกผืนป่า

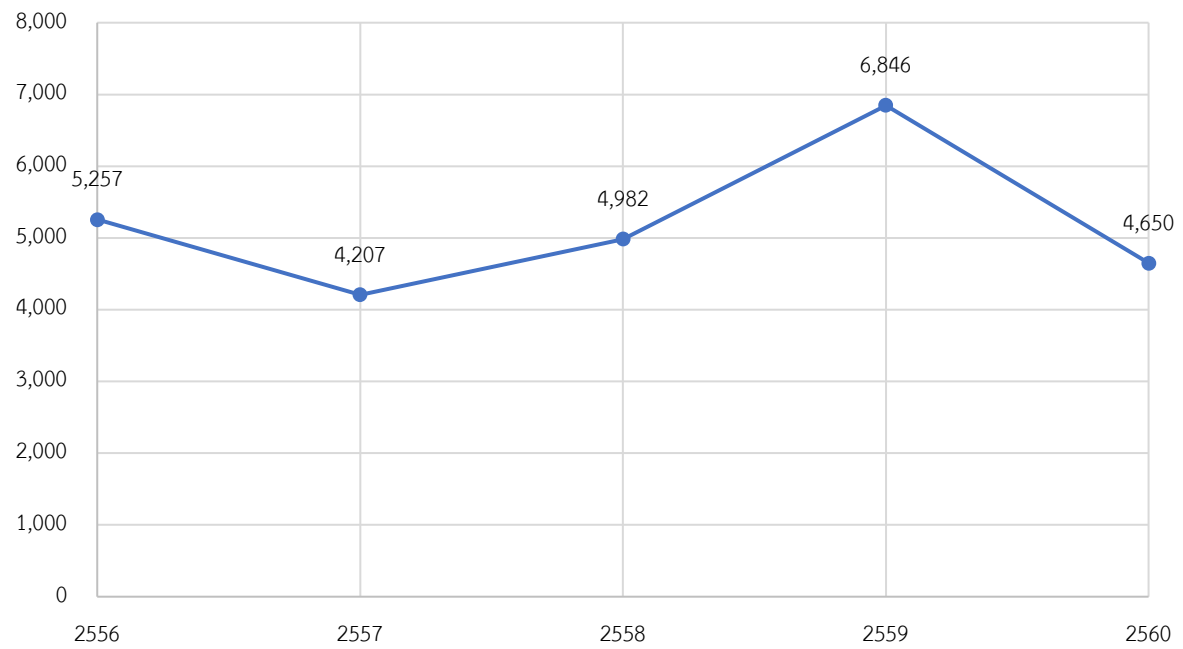
ภาครัฐควรดำเนินการทบทวนแผน เปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายการจัดการทรัพยากรป่าไม้ในช่วงที่ผ่านมา นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงการกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และการเข้าถึงสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชน โดยพิจารณามาตรการหลัก ๆ เพื่อผลักดันให้มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย เช่น กองทุนธนาคารที่ดิน และการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการที่ดิน

ประเด็นที่ 15.3 ปัญหาการเกิดไฟป่าในประเทศไทยยังคงรุนแรง และสร้างความเสียหายอย่างหนักให้แก่ประเทศทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

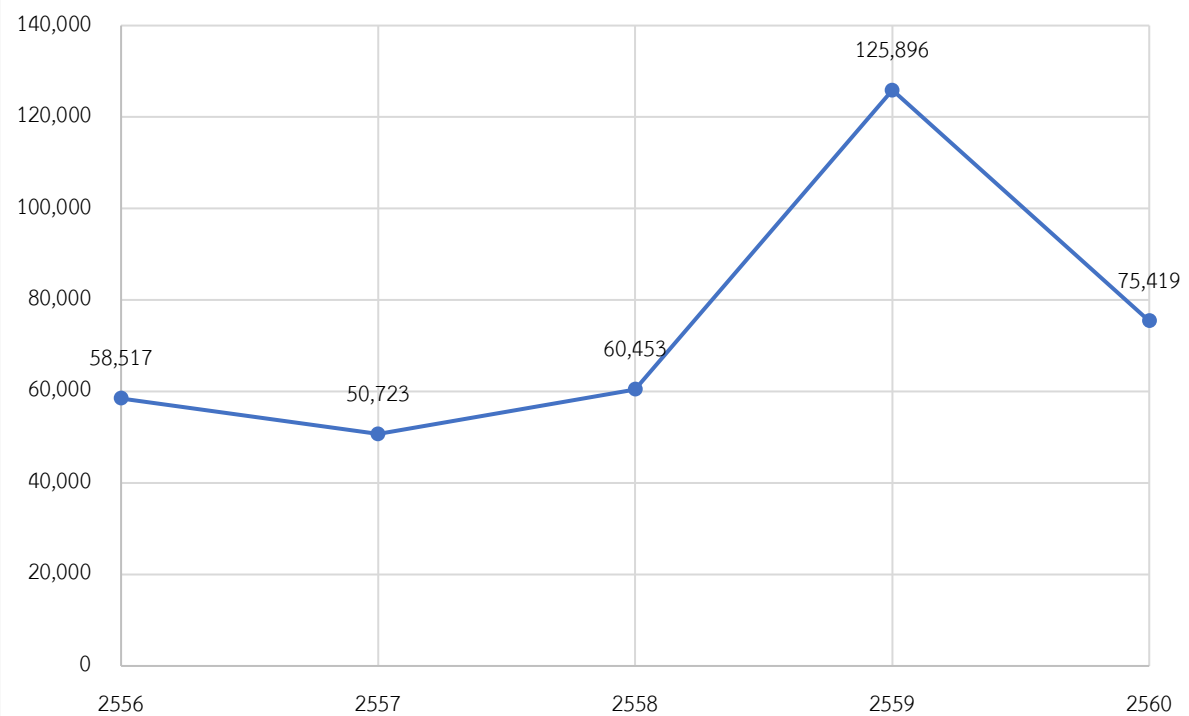
สำหรับการเกิดไฟป่ามีสาเหตุทั้งจากธรรมชาติและจากการกระทำของมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการลดลงของพื้นที่ป่า สมดุลของระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ จากสถิติการดับไฟป่าและพื้นที่ที่ถูกไฟไหม้ในช่วง พ.ศ. 2556-2560 ไม่ได้มีจำนวนน้อยลงแม้หน่วยงานทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชน และกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ ในพื้นที่ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาและร่วมมือกันอย่างจริงจัง

ในฤดูแล้งของทุกปี ชาวหลายสำนักรมีการเผยแพร่ข่าวเกี่ยวกับไฟป่าโดยเฉพาะในภาคเหนือของประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงความต้องการจากภาคประชาชน ไฟป่าเกิดจากการลักลอบหาของป่าจริง แต่จะเหมารวมว่าเป็นฝีมือชาวเขาทั้งหมดไม่ได้ เพราะแต่ละชนเผ่าจะมีการเผาที่รัดกุม ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม อีกทั้งยังมีวิธีการหาของป่าโดยไม่ใช้ไฟกันทั้งนั้น ไฟป่าส่วนมากมักเกิดบริเวณป่าที่อยู่ใกล้กับถนน ซึ่งนั่นก็ทำให้เดาสาเหตุได้หลายทาง เช่น การทำเกษตรเชิงเดี่ยว โดยเฉพาะข้าวโพดที่รุกรเข้ามาในพื้นที่ป่าเนื่องจากปัญหagrรมสิทธิในที่ดินและระบบเกษตรพันธสัญญา ดังนั้นการลดไฟป่าจะต้องวิเคราะห์ปัญหาแบบองค์รวม และรวมมิติทางวัฒนธรรมมาผนวกกับข้อมูลเชิงสถิติ

รูปที่ 15.3 การดับไฟฟ้า (ครั้ง)

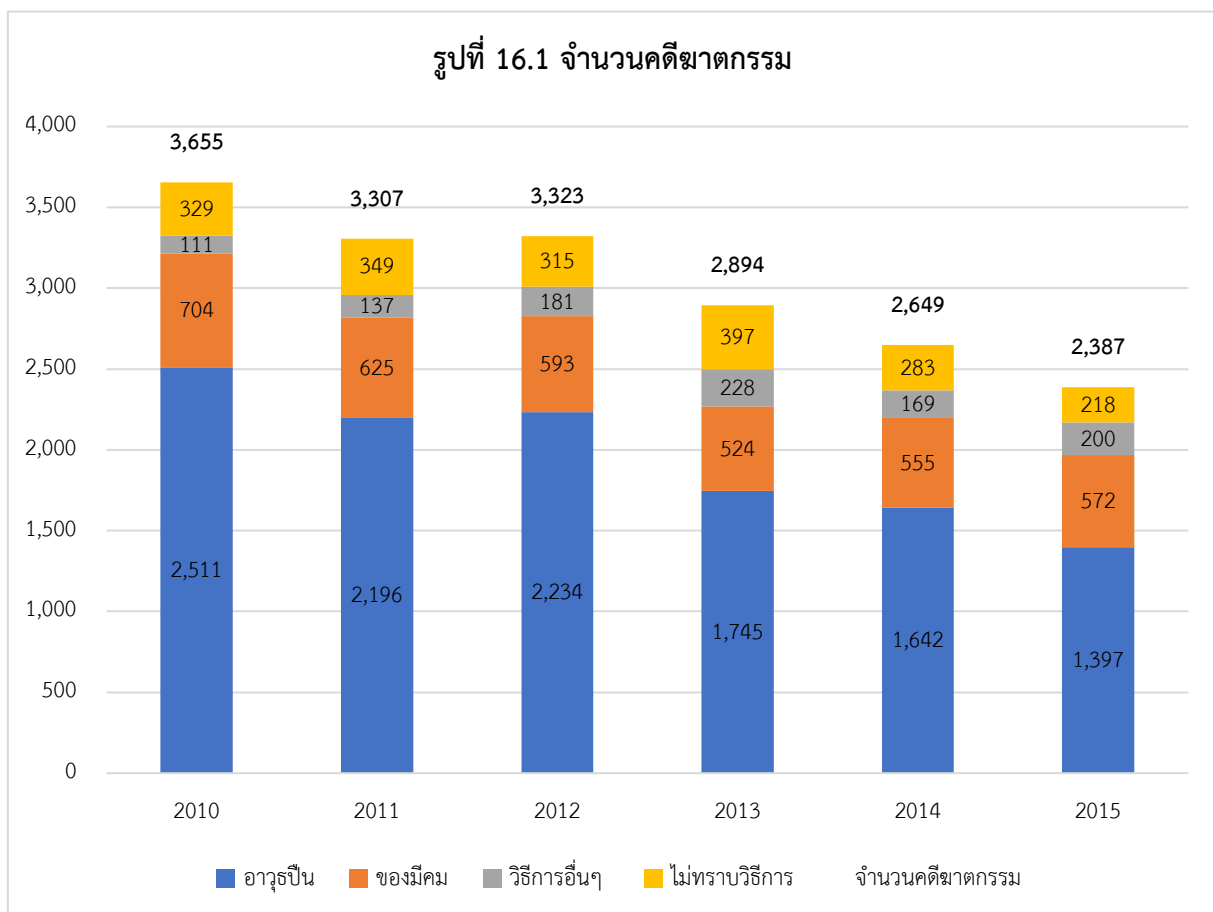
รูปที่ 15.4 พื้นที่ที่ถูกไฟไหม้ (ไร่)

SDG เป้าหมายที่ 16: สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก

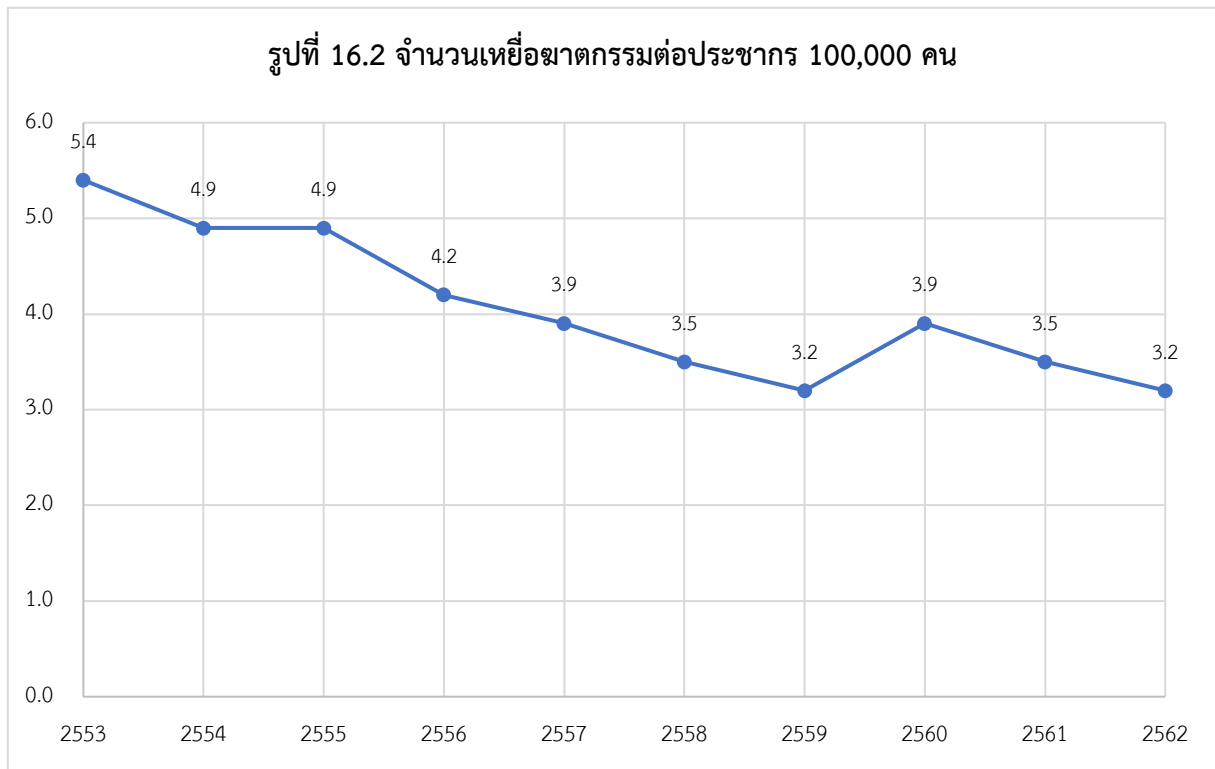
ประเด็นที่ 16.1 คดีฆาตกรรมในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึง 2560 มีแนวโน้มที่ลดลง อันเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความปลอดภัยที่ดีขึ้น

จากข้อมูลของ UNODC⁴² และสำนักงานกิจการยุติธรรม⁴³ พบว่า คดีฆาตกรรมในประเทศไทยในช่วงปี 2553-2560 มีจำนวนคดีลดลงอย่างต่อเนื่อง (รูปที่ 16.1) ซึ่งสามารถจำแนกประเภทคดีที่เกิดขึ้นเรียงจากมากไปน้อยตามลำดับได้ดังนี้ คดีฆาตกรรมโดยใช้อาวุธปืน คดีฆาตกรรมโดยใช้ของมีคม คดีฆาตกรรมโดยใช้วิธีการอื่น ๆ และคดีฆาตกรรมไม่ทราบวิธีการ ส่วนจำนวนเหยื่อฆาตกรรมต่อประชากร 100,000 คน ในช่วงปี 2553-2562 มีแนวโน้มค่อนข้างลดลงอย่างต่อเนื่อง (รูปที่ 16.2)

⁴² https://dataunodc.un.org/GSH_app

⁴³ สำนักงานกิจการยุติธรรม. (2562). รายงานผลการดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก ประจำปี 2562. สืบค้นจาก: <http://www.oja.go.th/TH/sdgs16-re2562/> (21 เม.ย. 2563)

ประเด็นที่ 16.2. ประเทศไทยมามีปัญหามากมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และควรที่จะรีบลดปัญหาเหล่านี้ให้เร็วที่สุด

บทสนทนาออนไลน์ และหลากหลายสำนักข่าวมีการพูดถึงหลากหลายประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยส่งผลให้เห็นได้ว่าประชาชนส่วนใหญ่ในประเทศต่างรับรู้ถึงปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน อาทิ การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา กระบวนการลงโทษโดยวิธีต่าง ๆ การคุ้มครองเด็กและเยาวชนเมื่อตกเป็นผู้ต้องหา ปัญหาการอุ้มหาย การเอาเปรียบผู้ใช้แรงงานและการไม่ส่งเสริมให้มีขบวนการรวมกลุ่มของสหภาพแรงงานต่าง ๆ การควบคุมจำกัดเสรีภาพสื่ออย่างเข้มงวด อีกทั้งยังไม่มีการรับรองให้บุคคลทุกคนและหน่วยงานทุกต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

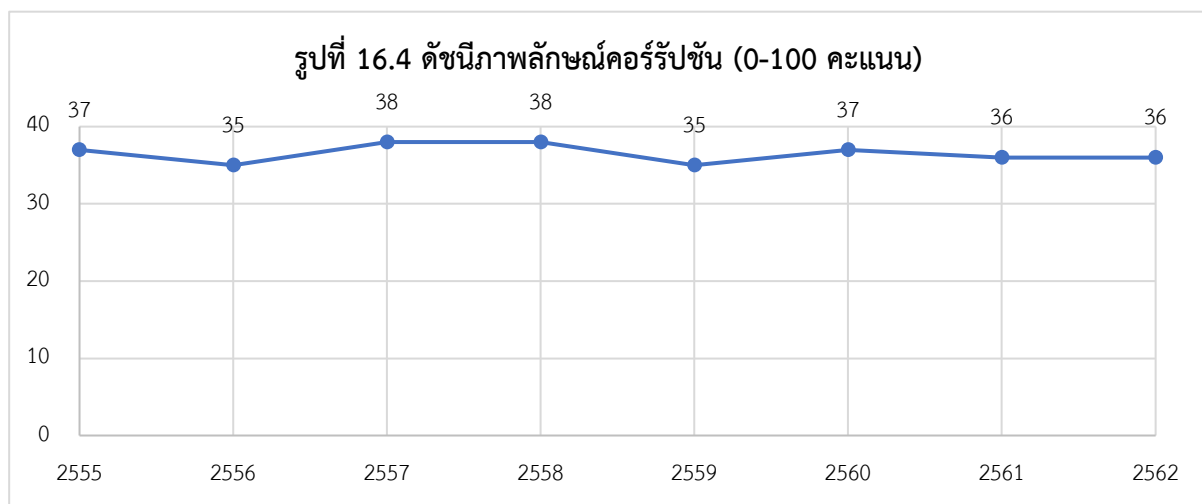
นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นทั้งประเทศต้นทาง ประเทศส่งผ่าน และประเทศปลายทางของการค้ามนุษย์ข้ามชาติ โดยเหยื่อส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงและเด็ก รวมถึงคนไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ และจากประเทศอื่น ๆ ซึ่งถูกเอารัดเอาเปรียบด้านธุรกิจบริการทางเพศ และการเอาเปรียบแรงงาน

ภาครัฐจะต้องรับดำเนินงานพร้อมกับทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคการศึกษา และประชาชนทั่วไปในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับละเมิดสิทธิมนุษยชน

ประเด็นที่ 16.3. ประเทศไทยมีดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันที่ย่ำแย่ ประชาชนหลายคนไม่พอใจกับความไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรมของศาล ซึ่งจะกลายเป็นปัญหาอย่างมาในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

จากข้อมูลขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ⁴⁴ ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันภาครัฐของประเทศไทย (รูปที่ 16.4) ถือได้ว่าเป็นดัชนีที่ย่ำแย่มาโดยตลอด และไม่ได้มีการพัฒนามากนัก โดยพิจารณาจากระดับคะแนนในช่วง 8 ปีที่ผ่านมา จะอยู่ระหว่าง 35-38 คะแนน มาโดยตลอด ดัชนีนี้ตรงกับบทสนทนาในโลกออนไลน์ซึ่งมีความไม่พอใจต่อการทำงานของศาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา อีกทั้งยังเชื่อว่าคอร์รัปชันได้ฝังรากลึกในสังคมไทยมาจากหลายปัจจัยที่ไม่เคยได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะระบบอุปถัมภ์ ปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนรุ่นใหม่รังเกียจคอร์รัปชันมากขึ้นคือ การสัมผัสความไม่เป็นธรรมด้วยตัวเอง และเรียนรู้ว่าเศรษฐกิจที่มีปัญหาทุกวันนี้เพราะทุกคนไม่สามารถเข้าถึงโอกาสได้อย่างเท่าเทียมกัน

ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 6 แห่งยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตระยะที่ 3 (พ.ศ. 2560-2564) กำหนดให้ประเทศไทยจะต้องยกระดับคะแนนดัชนีชี้วัดภาพลักษณ์คอร์รัปชันให้สูงกว่าร้อยละ 50 ขึ้นไป เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานกำหนดและเป็นที่ยอมรับจากทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

ประเด็นที่ 16.4. การจับข่าวปลอม (Fake News) และการเผยแพร่ข่าวปลอมกำลังเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย การมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ปัญหาผู้ปล่อยผู้ปล่อยข่าวปลอม และการให้ความรู้แก่ประชาชนในการแยกแยะข่าวปลอมออกจากความจริงจึงมีความจำเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันอิทธิพลของโลกแห่งข้อมูลข่าวสารมีผลกระทบกับชีวิตเราทุกคน เทคโนโลยีออนไลน์และสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทย ข่าวสารจึงกระจายไปในวงกว้างหลายรูปแบบอย่างรวดเร็ว

⁴⁴ <https://www.transparency.org/cpi2019>

ยากต่อการควบคุมและบริหารจัดการข้อมูลให้ถูกต้องเหมาะสม ข่าวลวง ข่าวเท็จ ข่าวปลอม ข่าวลือ ข่าวที่มีเนื้อหาบิดเบือน (หรือ Fake News) ทวีความรุนแรงขึ้นกว่าในอดีตอย่างมาก และด้วยจำนวนประชาชนที่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้มากขึ้นทำให้การกระจายของข่าวปลอมแพร่ไปได้อย่างรวดเร็ว และสร้างปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก

หลายประเทศทั่วโลกเริ่มตื่นตัวกับประเด็น Fake News มากขึ้น หลายประเทศมอง Fake News เป็นปัญหาอาชญากรรม ในขณะที่บางประเทศ เช่น ประเทศแคนาดา ประเทศอิตาลี ประเทศฟินแลนด์ และประเทศสิงคโปร์ ได้บรรจุการแยกแยะข่าวจริงและข่าวลวงไว้ในหลักสูตรการเรียน ไทยเองก็มีบทลงโทษคนที่ปล่อยข่าวปลอม ทว่าประชาชนทั่วไปยังรู้ถึงบทลงโทษเหล่านี้ ดังนั้นไทยควรมีมาตรการที่เข้มข้นในการทำให้สังคมตื่นตัวเกี่ยวกับปัญหา Fake News มากขึ้น

SDG เป้าหมายที่ 17: ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ประเด็นที่ 17.1 ภาครัฐควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาโครงการ หรือนโยบายต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและยินยอมปฏิบัติตามได้อย่างสมัครใจ และเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ประเทศไทยยังมีปัญหาในการสนับสนุนให้ชุมชนต่าง ๆ คิด ริเริ่ม พิจารณาตัดสินใจ ออกแบบ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในนโยบายต่าง ๆ และการจัดการตนเองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง รัฐและกลไกของรัฐยังขาดความรู้และความเข้าใจถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นในหลากหลายที่ทั่วประเทศเช่นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และในหมู่ชาวเขา อีกทั้งยังมีระบบการใช้อำนาจรัฐเป็นศูนย์กลางในการกำหนดนโยบายและการดำเนินการ (Centralized state) จึงยังไม่มีกรอบกฎหมายเพื่อรับรองสิทธิชุมชนให้ชัดเจน อีกทั้งบางครั้ง ยังไม่ตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนา ทำให้เกิดปัญหาขัดแย้งจากการดำเนินโครงการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น โครงการของเอกชน บริษัทข้ามชาติ หรือรัฐบาล

การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกแบบ กำหนดทิศทางการพัฒนาโครงการต่าง ๆ และการบังคับใช้นโยบายรัฐ จะก่อให้เกิดความรู้สึกรู้สึกเป็นเจ้าของและยินยอมปฏิบัติตามได้อย่างสมัครใจ และเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

ประเด็นที่ 17.2 การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่กับการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะมีความสำคัญมากในการพัฒนาประเทศไทย เพื่อให้ประเทศก้าวทันโลก

การมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่เป็นประเด็นที่มีการพูดถึงจำนวนมากในสังคมออนไลน์ เมื่อโลกพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว องค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับตัวให้ก้าวทัน คนรุ่นใหม่มีทักษะและความสามารถโดยเฉพาะทักษะด้านเทคโนโลยี และความรู้ด้านดิจิทัล อีกทั้งยังมีความต้องการที่จะพัฒนาตัวเองอยู่ตลอดเวลา คนรุ่นใหม่มีความคิดที่ทันสมัย เปิดรับอะไรได้มาก และมีศักยภาพในการร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะต่าง ๆ แต่โครงสร้างและพลังอำนาจของสังคมไม่มีการปฏิบัติรองรับจึงทำให้โอกาสสำหรับคนรุ่นใหม่อาจไม่ได้เปิดกว้างเท่าที่ควร ซึ่งเป็นการสูญเสียประโยชน์และโอกาสทั้งทางฝั่งองค์กรและตัวของคนรุ่นใหม่เอง

การสืบค้นข้อมูลจากแผน 4 ฉบับของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (Policy Data)

คณะทำงานได้ศึกษา 4 แผนจากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี จึงถือเป็นกรอบใหญ่ในการวางเป้าหมายการพัฒนาประเทศ ซึ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติยังได้มีการจัดทำแผนขึ้นมา 4 ฉบับ คือ:

1. แผนแม่บทตามยุทธศาสตร์ชาติ เป็นแผนแม่บทเพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ (หน้า 2)
2. แผนการปฏิรูปประเทศ เป็นแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 (หน้า 6)
3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 เป็นแผนสำหรับถ่ายทอดยุทธศาสตร์ชาติสู่กรอบและแนวทางในการพัฒนาประเทศในแต่ละช่วงระยะเวลา 5 ปี (หน้า 8)
4. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (แผนความมั่นคงแห่งชาติ) เป็นกรอบในการดำเนินการป้องกันภัยคุกคามทั้งด้านกายภาพ ภัยธรรมชาติ หรือภัยคุกคามเพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ (หน้า 11)

ทั้งนี้ ในศึกษานโยบายและแผนทั้ง 4 ฉบับข้างต้น อาศัยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เป็นวิธีการในการศึกษาวิเคราะห์ โดยกำหนดให้แนวทางการพัฒนาเชิงนโยบาย (Development policy approaches) ที่ปรากฏในโครงสร้างของแผนทั้ง 4 ฉบับเป็นหน่วยในการวิเคราะห์เนื้อหา (Unit of Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาถ้อยคำ ประโยค หรือใจความที่ปรากฏเอกสารของแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับ และกำหนดให้คำสำคัญสำหรับการเชื่อมโยงเป้าหมาย (Goals) และเป้าประสงค์ (Targets) ของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นหน่วยในการระบุนับ (Unit of Enumeration)

ทางคณะทำงานเล็งเห็นว่าเป้าหมายของแผนบางข้ออาจจะไม่สามารถจัดรวมอยู่ในเป้าหมาย SDGs ทั้ง 17 เป้าหมายได้ เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับอัตลักษณ์แห่งชาติ คณะทำงานจึงเพิ่มเป้าหมายขึ้นอีก 1 เป้าหมาย คือ เป้าหมายที่ 18: อัตลักษณ์แห่งชาติ

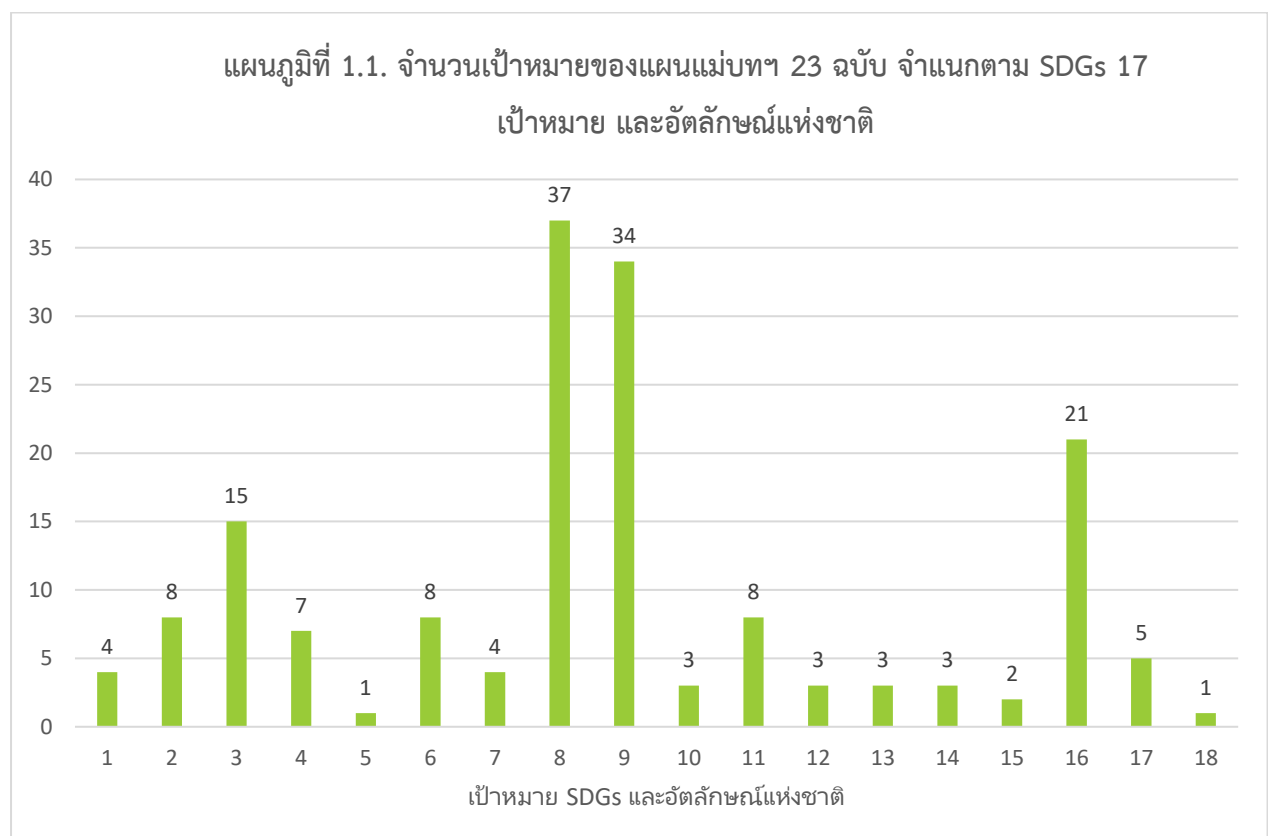
ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบของแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับที่นำมาวิเคราะห์เนื้อหา

ชื่อแผน	องค์ประกอบของแผนที่นำมาพิจารณา	เหตุผลในการพิจารณา
(1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ	- เป้าหมายของแผนย่อย - ตัวชี้วัดของแผนย่อยและตัวชี้วัดของแผนย่อย - แนวทางการพัฒนาของแผนแม่บท	เป้าหมายเป็นองค์ประกอบที่กำหนดประเด็นการขับเคลื่อนในแต่ละแผนย่อย โดยมีตัวชี้วัดเป็นเครื่องสะท้อนผลลัพธ์ที่มุ่งหวัง และใช้แนวทางการพัฒนาที่เป็นเครื่องมือในการกำหนดกรอบการดำเนินงาน องค์ประกอบทั้งสามส่วนนี้จึงเป็นองค์ประกอบหลักที่จะสะท้อนให้เห็นว่าแผนแม่บทฯ เน้นให้ความสำคัญกับประเด็นพัฒนาใด
(2) แผนการปฏิรูปประเทศ	- วัตถุประสงค์ - เป้าหมาย/ผลอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ - ตัวชี้วัด - เป้าหมาย/ผลอันพึงประสงค์และผลสัมฤทธิ์ของประเด็นปฏิรูปย่อย	วัตถุประสงค์ของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน เป็นการวางทิศทางการปฏิรูปประเทศตามเป้าหมายการพัฒนาที่ควรจะเป็น ซึ่งถือเป็นการบ่งบอกถึงแนวทางการพัฒนาเชิงนโยบายอย่างชัดเจน โดยมีตัวชี้วัดในแต่ละประเด็นคอยเป็นหน่วยวัดความสำเร็จของเป้าหมายการปฏิรูป
(3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12	- เป้าหมาย - ตัวชี้วัด - แนวทางการพัฒนาของแต่ละยุทธศาสตร์	เป้าหมายของแต่ละยุทธศาสตร์กำหนดประเด็นที่แต่ละยุทธศาสตร์ได้ชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยมีตัวชี้วัดเป็นเครื่องมือในการวัดผลเป้าหมายทั้งยังช่วยสะท้อนผลลัพธ์ (Outcome) ที่ต้องการ และใช้แนวทางการพัฒนาที่เป็นองค์ประกอบในการขยายความว่าแต่ละเป้าหมายต้องมีการขับเคลื่อนไปในทิศทางใด
(4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)	- วัตถุประสงค์ - นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ - เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ - ตัวชี้วัดแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ	วัตถุประสงค์และเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของแผนความมั่นคงคือสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงกรอบทิศทางการดำเนินการด้านความมั่นคงของประเทศทั้ง 19 แผน โดยมีตัวชี้วัดตามแต่ละแผนคอยเป็นหน่วยวัดความสำเร็จในการขับเคลื่อนประเด็นความมั่นคงในกรอบระยะเวลา 5 ปี

1. ผลการวิเคราะห์แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

ในระดับเป้าหมายพบว่าคำสำคัญที่พบมากที่สุดจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน พบคำสำคัญจำนวน 37 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 22.16 จากจำนวนเป้าหมายทั้งหมด 167 เป้าหมาย อันดับรองลงมาคือ เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม พบคำสำคัญในระดับเป้าหมายจำนวน 34 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 20.36 (แผนภูมิที่ 1.1.)

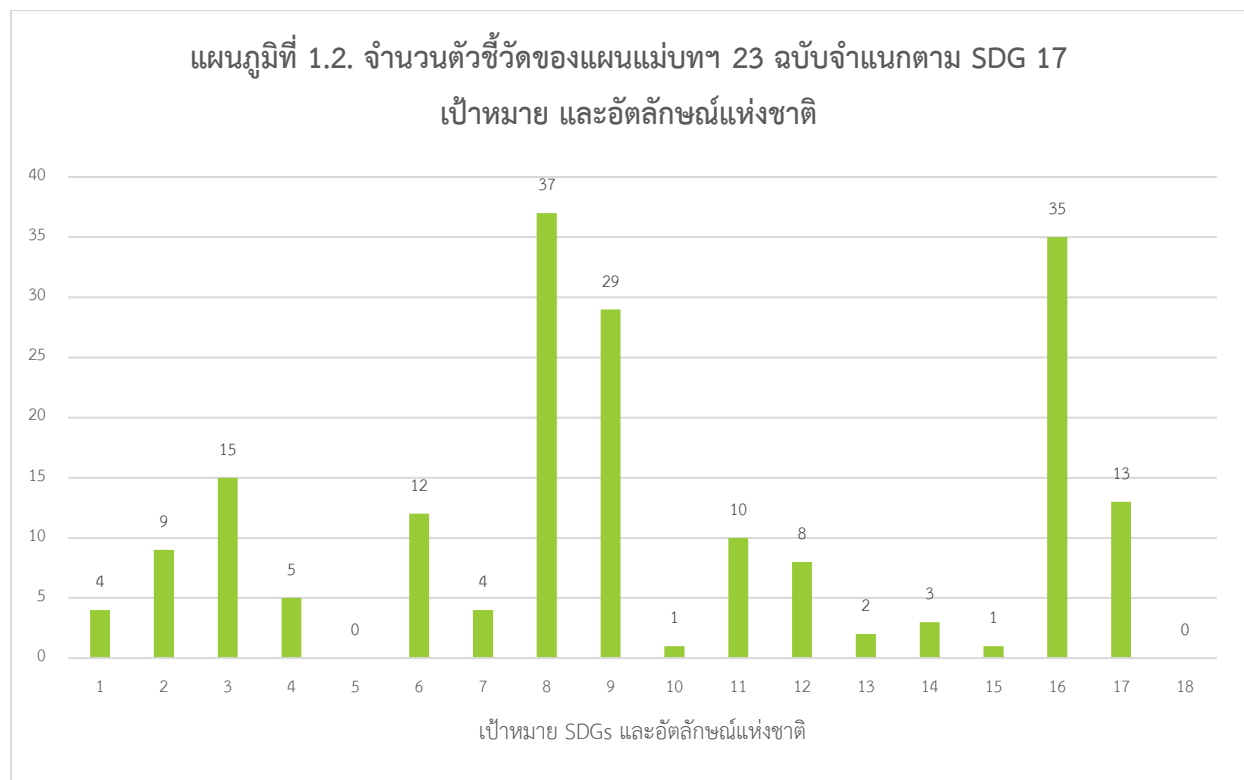
สำหรับเป้าหมายที่พบคำสำคัญน้อยที่สุดคือ เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน พบคำสำคัญเพียง 1 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 0.6 จากจำนวนเป้าหมายทั้งหมด 167 เป้าหมาย

ในระดับตัวชี้วัด เป้าหมายที่พบคำสำคัญมากที่สุดจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน พบคำสำคัญจำนวน 37 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 19.68 จากจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 188 ตัวชี้วัด เช่นเดียวกับในระดับเป้าหมาย แต่เป้าหมายที่พบคำสำคัญในอันดับรองลงมาคือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริม

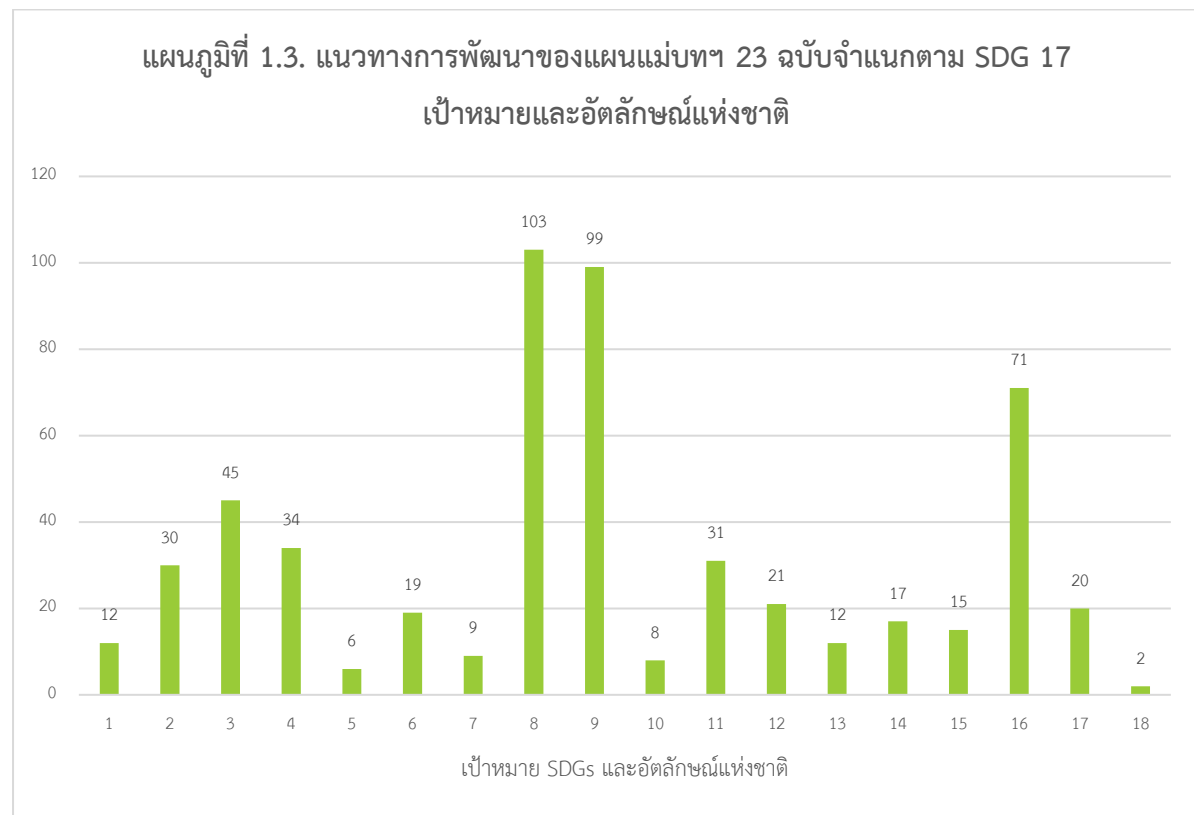
สังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ พบคำสำคัญจำนวน 35 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 18.62 ขณะที่เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรมพบคำสำคัญอยู่ในอันดับที่ 3 จำนวน 29 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 15.43 ต่างจากอันดับคำสำคัญในระดับเป้าหมายที่อยู่ในอันดับที่ 2 (แผนภูมิที่ 1.2.)

ส่วนเป้าหมายที่พบคำสำคัญน้อยที่สุดยังคงเป็น เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน ในการพิจารณาระดับตัวชี้วัดไม่พบคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าวเลย

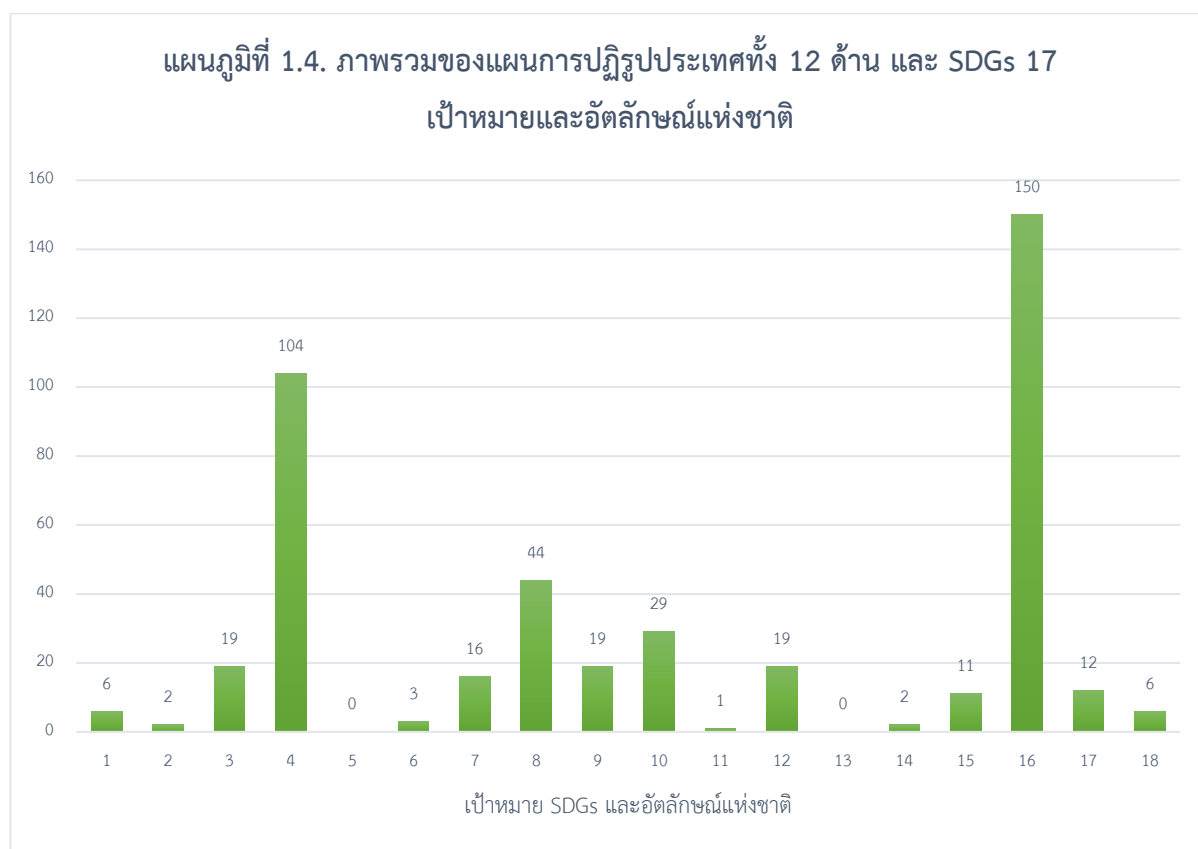
ในระดับแนวทางการพัฒนา (แผนภูมิที่ 1.3.) เป้าหมายที่พบคำสำคัญมากที่สุดยังคงเป็น เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลผลิต และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคนเช่นเดียวกันกับระดับเป้าหมายและตัวชี้วัดโดยพบคำสำคัญจำนวน 103 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 18.66 จากจำนวนแนวทางการพัฒนาทั้งหมด 552 แนวทาง อันดับรองลงมาคือ เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรมพบคำสำคัญจำนวน 99 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 17.93 ส่วนเป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ

รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ พบคำสำคัญจำนวน 71 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 12.86 อยู่ในอันดับที่ 3 สอดคล้องกับอันดับคำสำคัญที่พบในระดับเป้าหมาย

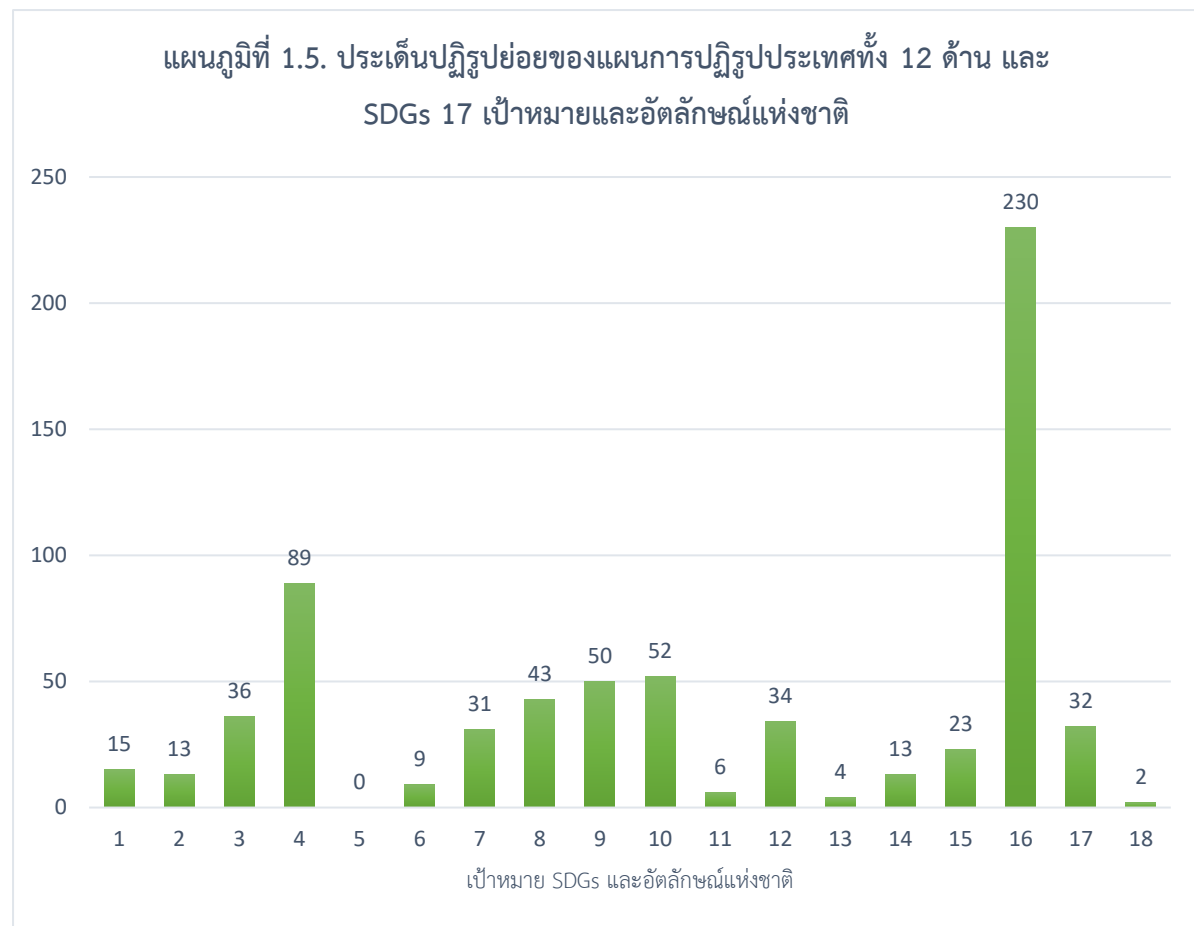
2. ผลการวิเคราะห์แผนการปฏิรูปประเทศ

จากการสำรวจโครงสร้างของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน ในระดับภาพรวมและประเด็น ปฏิรูปย่อย ผ่านองค์ประกอบของแผนฯ ที่นำมาพิจารณา คือ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และเป้าหมาย ของประเด็นปฏิรูปย่อย แล้วนำมาพิจารณาความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) พบว่า จำนวนคำสำคัญที่พบในแต่ละองค์ประกอบมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน (แผนภูมิที่ 1.4.) กล่าวคือ **ในระดับภาพรวมของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน** พบว่า จากจำนวนเป้าหมายทั้งสิ้น 431 เป้าหมาย เป้าหมายที่พบคำสำคัญมากเป็นอันดับ 1 คือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุก ระดับ อันดับ 2 คือ เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และอันดับ 3 คือ เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทาง เศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุก คน

และในระดับประเด็นปฏิรูปย่อยของแผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 12 ด้าน (แผนภูมิที่ 1.5.) พบว่า จากจำนวนเป้าหมายทั้งสิ้น 633 เป้าหมาย เป้าหมายที่พบคำสำคัญมากเป็นอันดับ 1 คือ เป้าหมายที่ 16

ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ อันดับ 2 คือ เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต และอันดับ 3 คือ เป้าหมายที่ 10 ลดความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างประเทศ

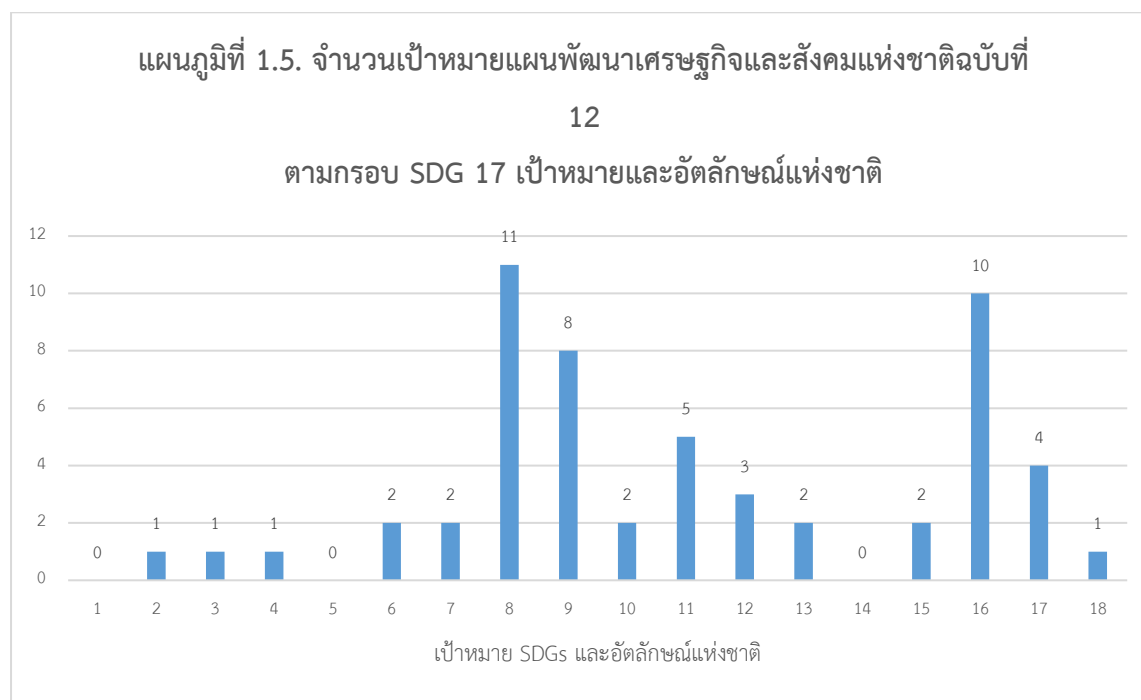

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)

จากการสำรวจโครงสร้างของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560 –2564) ซึ่งประกอบไปด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาจำนวน 10 ยุทธศาสตร์ และได้พิจารณาองค์ประกอบที่นำมาใช้คือ เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแนวทางการพัฒนาของแต่ละยุทธศาสตร์โดยพิจารณาความสอดคล้องกับคำสำคัญตามกรอบของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในแต่ละระดับ

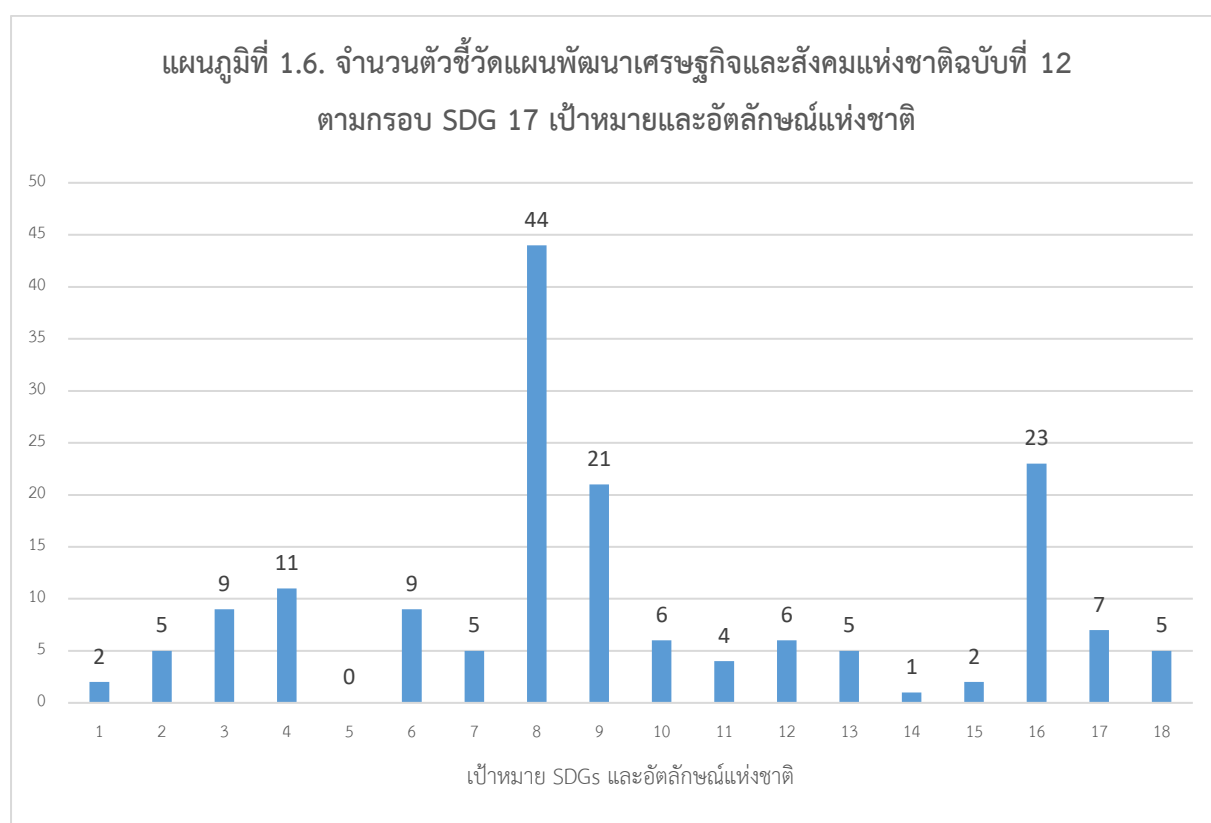
ในระดับเป้าหมาย (แผนภูมิที่ 1.5.) พบว่าคำสำคัญที่พบมากที่สุดจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน พบคำสำคัญจำนวน 11 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 20.4 จากจำนวนเป้าหมายทั้งหมด 54 เป้าหมาย อันดับรองลงมาคือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ พบคำสำคัญในระดับเป้าหมายจำนวน 10 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 18.5

สำหรับเป้าหมายที่พบคำสำคัญน้อยที่สุดมีทั้งหมด 3 เป้าหมาย ได้แก่ เป้าหมายที่ 1 ยุติความยากจนทุกรูปแบบในทุกที่ เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน เป้าหมายที่ 14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเลและทรัพยากรทางทะเลและทรัพยากรอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ไม่พบคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายข้างต้นในการพิจารณาระดับเป้าหมายเลย

ในระดับตัวชี้วัด (แผนภูมิที่ 1.6.) พบว่า คำสำคัญที่พบมากที่สุดจัดอยู่ในเป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน พบคำสำคัญจำนวน 44 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 27.5 จากจำนวนตัวชี้วัดทั้งหมด 160 ตัวชี้วัด อันดับรองลงมาคือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ พบคำสำคัญจำนวน 23 ตัวชี้วัด คิดเป็นร้อยละ 18.5 เช่นเดียวกันกับระดับเป้าหมาย

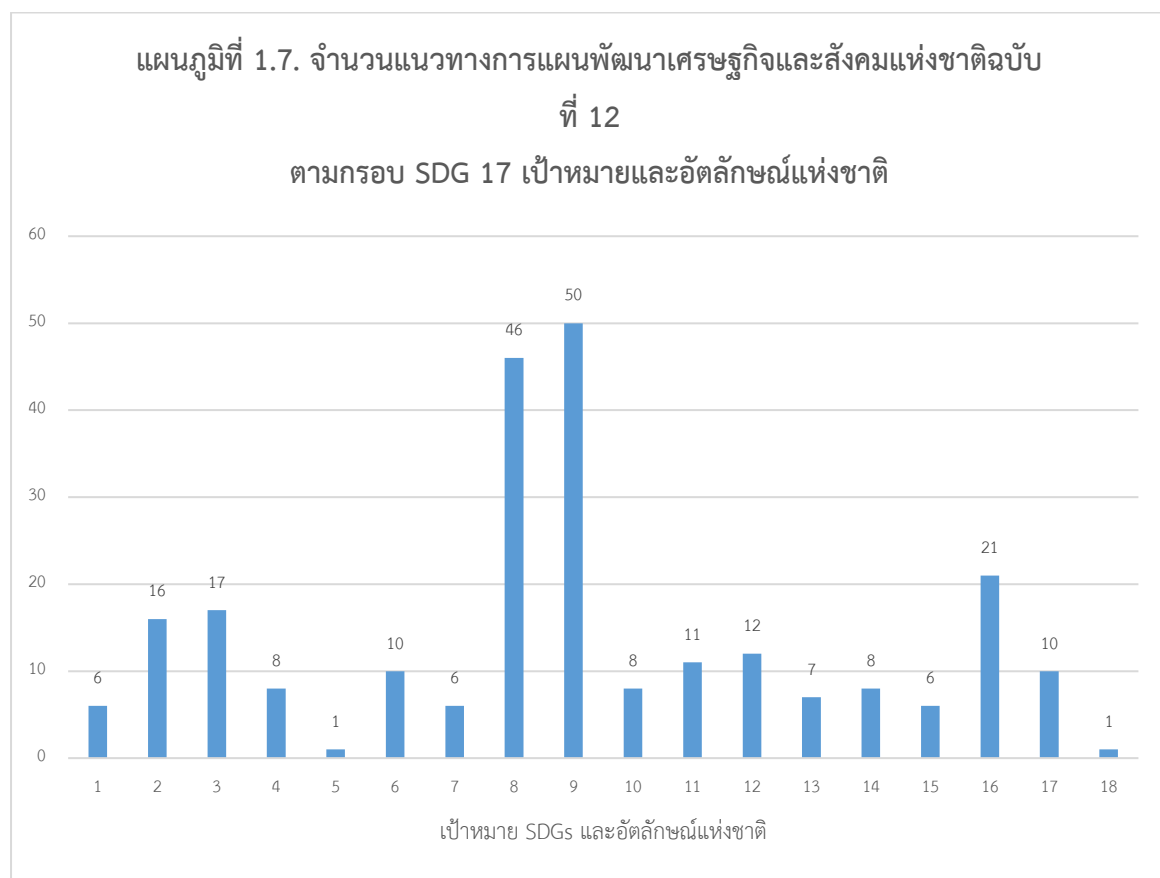
สำหรับเป้าหมายที่พบคำสำคัญน้อยที่สุดคือ เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศและให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน ไม่พบคำสำคัญที่สอดคล้องกับเป้าหมายข้างต้นในการพิจารณาระดับเป้าหมายเลย

ในระดับแนวทางการพัฒนา (แผนภูมิที่ 1.7.) เป้าหมายที่พบคำสำคัญมากที่สุดยังคงเป็น เป้าหมายที่ 9 สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนา อุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม พบคำสำคัญจำนวน 50 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 20.58 จากจำนวนแนวทางการพัฒนาทั้งหมด 243 แนวทาง อันดับรองลงมาคือ เป้าหมายที่ 8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่ และมีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคนพบคำสำคัญจำนวน 46 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 18.93 ส่วนเป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุก

คนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ พบคำสำคัญจำนวน 21 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 8.64 อยู่ในอันดับที่ 3 สอดคล้องกับอันดับคำสำคัญที่พบในระดับเป้าหมาย ซึ่งแตกต่างจากอันดับคำสำคัญที่พบในระดับเป้าหมายและตัวชี้วัด

สำหรับเป้าหมายที่พบคำสำคัญน้อยที่สุดยังคงเป็น เป้าหมายที่ 5 บรรลุความเสมอภาคระหว่างเพศ และให้อำนาจของผู้หญิงและเด็กหญิงทุกคน ในการพิจารณาระดับตัวชี้วัดพบคำสำคัญจำนวน 1 แนวทาง คิดเป็นร้อยละ 0.41

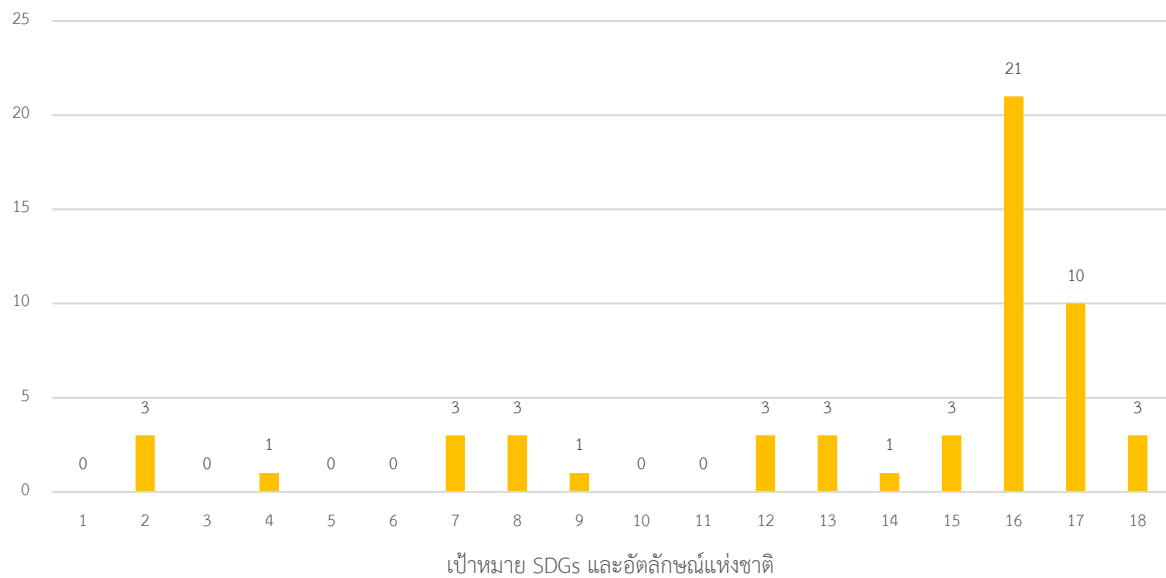
4. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

จากการสำรวจโครงสร้างเนื้อหาของนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ผ่านองค์ประกอบของแผนฯ ที่นำมาพิจารณา คือ วัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัดของแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) รวมทั้งได้มีการเพิ่มเติมเป้าหมายการพัฒนาในด้านที่ 18 ในประเทศอัตลักษณ์ของชาติ พบว่า จำนวนคำสำคัญที่พบในแต่ละองค์ประกอบมีแนวโน้มไปในทิศทางเดียวกัน (แผนภูมิที่ 1.8. และ แผนภูมิที่ 1.9.)

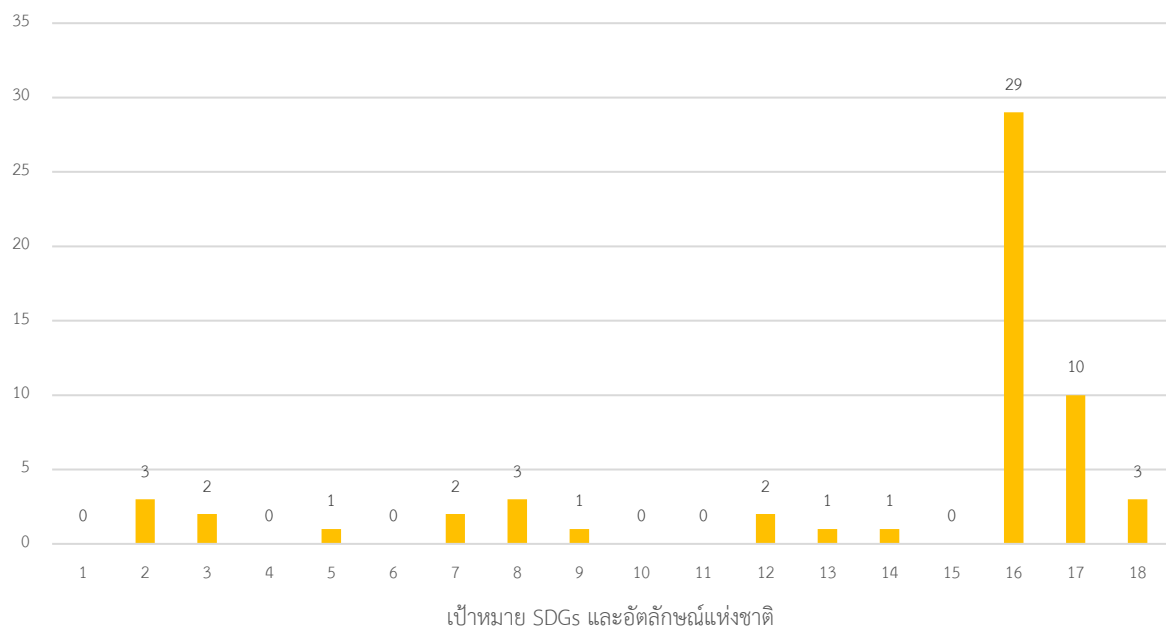
เป้าหมายที่พบคำสำคัญมากที่สุดในระดับวัตถุประสงค์และนโยบายฯ คือ เป้าหมายที่ 16 ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ ซึ่งพบคำสำคัญในระดับเป้าหมายจำนวน 21 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 38.19 จากจำนวนเป้าหมายทั้งสิ้น 55 เป้าหมาย เช่นเดียวกับเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์พบคำสำคัญในระดับเป้าหมายจำนวน 13 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 50.00 จากจำนวนเป้าหมายทั้งสิ้น 26 เป้าหมาย และในระดับตัวชี้วัดของแผนฯ พบคำสำคัญในระดับเป้าหมายจำนวน 10 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 43.48 จากจำนวนเป้าหมายทั้งสิ้น 23 เป้าหมาย และในระดับตัวชี้วัดของแผนฯ เป้าหมายจำนวน 29 เป้าหมาย คิดเป็นร้อยละ 50.00 จากจำนวนเป้าหมายทั้งสิ้น 58 เป้าหมาย

ทั้งนี้เมื่อมีการจำแนกเป้าหมายที่ 16 ลงในรายละเอียดจะพบว่าประเด็นที่น่าสนใจ คือ ในระดับเป้าประสงค์ที่ 16.6 พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิภาพมีความรับผิดชอบและโปร่งใสในทุกระดับ พบว่ามีคำสำคัญปรากฏมากเป็นอันดับหนึ่งจากทั้ง 3 แผน คือ ร้อยละ 17.74, 35.29 และ 44.85 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 1.8. วัตถุประสงค์และนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ จำแนกตามSDGs 17
เป้าหมาย

แผนภูมิที่ 1.9. ตัวชี้วัดของแผนความมั่นคงจำแนกตาม SDGs 17 เป้าหมาย

5. ความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย

เมื่อนำเทคนิควิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มาเป็นกรอบในการศึกษาเพื่อหาความสอดคล้องในประเด็นแนวทางการพัฒนาเชิงนโยบาย (Development policy approaches) จากแผนระดับชาติทั้ง 4 ฉบับ คือ (1) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (2) แผนการปฏิรูปประเทศ (3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ (4) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย สามารถจำแนกรายละเอียดผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) 17 เป้าหมาย และแผนระดับชาติ 4 ฉบับ

เป้าหมาย	แผนระดับชาติ 4 ฉบับ							
	แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (1)		แผนการปฏิรูปประเทศ (2)		แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (3)		นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (4)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	20	2.2	21	1.87	8	1.72	0	0.00
2	47	5.17	15	1.33	22	4.74	7	5.04
3	75	8.25	55	4.89	27	5.82	3	2.16
4	46	5.06	193	17.16	20	4.31	1	0.72
5	7	0.77	0	0.00	1	0.22	1	0.72
6	39	4.29	12	1.07	21	4.53	0	0.00
7	17	1.87	47	4.18	13	2.8	6	4.32
8	177	19.47	87	7.73	101	21.8	7	5.04
9	162	17.82	69	6.13	79	17	2	1.44
10	12	1.32	81	7.20	16	3.45	1	0.72
11	49	5.39	7	0.62	20	4.31	0	0.00
12	32	3.52	53	4.71	21	4.53	6	4.32
13	17	1.87	4	0.36	14	3.02	5	3.60
14	23	2.53	15	1.33	9	1.94	4	2.88
15	18	1.98	34	3.02	10	2.16	4	2.88
16	127	13.97	380	33.78	54	11.6	63	45.32
17	38	4.18	44	3.91	21	4.53	22	15.83
อัตลักษณ์แห่งชาติ	3	0.33	8	0.71	7	1.51	7	5.04

(เอกสารประกอบ)

แบบสำรวจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของ ประเทศไทย (รอบที่ 2)

เรียน ผู้ตอบแบบสอบถาม

สืบเนื่องจากที่ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ต้องการร่างแผนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แผน ววน.) ประจำปีงบประมาณ 2565 อย่างมีส่วนร่วมและรับฟังความคิดเห็นจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างมีส่วนร่วมและได้ความเห็นอย่างรอบด้าน สกสว. จึงมอบหมายให้ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยโครงการวิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) จัดกระบวนการสำรวจความต้องการทางสังคมระดับประเทศขึ้น ทว่าจากสถานการณ์วิกฤติ โควิด-19 ทำให้โครงการต้องปรับวิธีการจากการประชุมระดมสมองเป็นให้ผู้เกี่ยวข้องได้แสดงความคิดเห็นผ่านแบบสอบถามแทน โดยใช้หลักการตามกระบวนการ Delphi ที่มุ่งให้แต่ละท่านสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่โดยจำกัดอิทธิพลจากผู้อื่นให้ได้มากที่สุด

ในฐานะที่ท่านมีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) คณะผู้วิจัยจึงขอเชิญท่านเข้าร่วมในกระบวนการ Delphi สำรวจประเด็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทยครั้งนี้ และขอความกรุณาให้ท่านแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่คณะผู้วิจัยได้รวบรวมขึ้นในเอกสารนี้ ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบ และความพร้อมในการรับมือต่อ 39 ประเด็นในระดับประเทศ (สารบัญช่ประเด็นหน้า 4) ซึ่งท่านสามารถพิจารณาในแง่ความสามารถ องค์กร ความรู้ กฎหมาย เทคโนโลยี และบุคลากร รวมไปถึงจากความรู้และประสบการณ์ของท่าน

ท่านสามารถเข้าถึงลิงค์เชื่อมโยงนี้เพื่อตอบแบบสำรวจ: <https://www.surveymonkey.com/r/SDGMDelphi2>

โปรดตอบคำถามทุกประเด็น

สำหรับประเด็นที่ท่านไม่เชี่ยวชาญ ท่านสามารถเลือกที่จะไม่ออกความเห็นในประเด็นนั้น ๆ ได้

หากท่านมีข้อสงสัยสามารถติดต่อ: น.ส.ธรรมพร สุขุมิ โทร. 081-094-3009 อีเมล thammaporn.s@sdgmove.com

คำชี้แจงกรอบในการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

เหตุผลที่โครงการ ฯ เลือกใช้กรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) เนื่องจาก SDGs 1) เป็นกรอบการพัฒนาสากลที่นำไปปฏิบัติกันทั่วโลกและในทุกภาคส่วน 2) เป็นกรอบการพัฒนาที่เน้นถึงการบูรณาการ 3) เป็นกรอบการพัฒนาที่เน้นการเปลี่ยนระดับพื้นฐาน และ 4) เป็นกรอบการพัฒนาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยเป้าหมาย SDGs มีทั้งหมด 17 ข้อตามภาพที่ 1 ครอบคลุม มิติสังคม (People) เศรษฐกิจ (Prosperity) สิ่งแวดล้อม (Planet) สันติภาพ/สิทธิมนุษยชน/ประสิทธิภาพ ภาครัฐและความเป็นธรรม (Peace) และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาและประเด็นระหว่างประเทศ (Partnership)

ภาพที่ 1: เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ทั้ง 17 เป้าหมาย

ภายใต้กรอบ SDGs คณะผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์แนวโน้ม (trends or megatrends) / สัญญาณ (Signals) ทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และนำเสนอผ่านกรอบ SDGs เพื่อแสดงให้เห็นถึงประเด็นที่ครบถ้วนสำหรับการพัฒนาประเทศไทย และสามารถนำไปใช้เพื่อจัดทำแผนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (แผน ววน.) ทั้งหมด 39 ประเด็น คณะผู้วิจัยได้จัดทำแบบสำรวจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย รอบที่ 1 และได้เรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขาทั่วประเทศร่วมให้ความเห็นเมื่อช่วยปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2563 ถึง ต้นเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563

เป้าหมาย SDGs (Goals)	คำหลัก (keywords) / แนวคิด (concepts)
1: ขจัดความยากจน	ความยากจน, ความเปราะบาง, ภัยพิบัติ (ที่มีผลกระทบต่อคนเปราะบาง)
2: ขจัดความหิวโหย	ความมั่นคงทางอาหาร, โภชนาการ, สารอาหาร, ตลาดเกษตร, ความหลากหลาย (ของพืชเกษตร), เกษตรกรรมยั่งยืน, นมแม่
3: มีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี	โรคติดต่อ-โรคไม่ติดต่อ, ประกันสุขภาพ, บริการสาธารณสุข, การเข้าถึงยา, สารเคมี, แพทย์, บุคลากรการแพทย์, พยาบาล, อุบัติเหตุ-ถนน, มลพิษ, แอลกอฮอล์-เหล้า
4: การศึกษาเท่าเทียม	ทุนการศึกษา, ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา, การจ้างงาน, อ่านออกเขียนได้, คณิตศาสตร์, ครู อาจารย์, เพศศึกษา เพศภาวะ, การเรียนรู้ตลอดชีวิต, การศึกษาทางเลือก, การศึกษาท้องถิ่น, การศึกษาศิลปะ วัฒนธรรม
5: ความเท่าเทียมทางเพศ ¹	ความรุนแรง, ครอบครัวยุติ, ผู้หญิง, แรงงานผู้หญิง, เด็กผู้หญิง, คำนวณ, สิทธิสตรี, เพศทางเลือก, เกย์, เลสเบียน, เพศสภาพ, LGBT, การข่มขืน
6: น้ำสะอาดและสุขอนามัย	น้ำดื่ม, น้ำสะอาด, คุณภาพน้ำ, การบำบัดน้ำเสีย, ขาดแคลนน้ำ, การจัดการน้ำ, แหล่งน้ำจืด, สุขาภิบาล, สุขา
7: พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้	พลังงานทดแทน, พลังงานสะอาด, พลังงานแสงอาทิตย์, พลังงานลม, พลังงานชีวมวล, พลังงานจากขยะ, พลังงานไฟฟ้า
8: การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ	การจ้างงาน, แรงงาน, SMEs, วิสาหกิจชุมชน, การท่องเที่ยวยั่งยืน, การค้าระหว่างประเทศ, กฎหมายการค้า, นโยบายการค้า
9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน	พัฒนาอุตสาหกรรม, โครงสร้างพื้นฐาน, วิจัยทางวิทยาศาสตร์, เทคโนโลยี, เทคโนโลยีการสื่อสาร, นวัตกรรม, บริการทางการเงิน, มูลค่าเพิ่ม
10: ลดความเหลื่อมล้ำ	ความไม่เสมอภาค, การกระจายรายได้, การเลือกปฏิบัติ ความเหลื่อมล้ำ, ความยุติธรรม, แรงงานทาส, ผู้อพยพ, โอกาสที่เท่าเทียม, ค่าจ้าง, คุ้มครองสังคม
11: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน	บริการพื้นฐาน, ที่พักอาศัย, ระบบคมนาคมขนส่งสาธารณะ, ถนนปลอดภัย, มรดกทางวัฒนธรรม, ภัยพิบัติ, คุณภาพอากาศ, พื้นที่สีเขียว, พื้นที่สาธารณะ
12: การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน	สารเคมี, การจัดการ ของเสีย, การจัดการขยะ, ขยะอาหาร, รายงานเพื่อความยั่งยืน, จัดซื้อจัดจ้าง, ผลกระทบการท่องเที่ยว
13: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	โลกร้อน, การเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ, ก๊าซเรือนกระจก, การปรับตัว
14: มหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล	มหาสมุทร, ทะเล, ชายฝั่ง, ประมง, ความหลากหลายทางชีวภาพ (ในทะเล)
15: ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก	ป่าไม้, ระบบนิเวศ, ความหลากหลายทางชีวภาพ, สัตว์ป่า, ภูเขา, ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกราน
16: สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก	ยุติธรรม, อาชญากรรม, กฎหมาย, การก่อการร้าย, ข้อมูลรัฐ, คอร์รัปชัน
17: ความร่วมมือเพื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน	ความร่วมมือโลก, การเก็บภาษี, ภาครัฐ, ความร่วมมือระหว่างประเทศ, การค้าระหว่างประเทศ, นวัตกรรมระหว่างประเทศ, การเงินระหว่างประเทศ, การค้าพหุภาคี, ระบบข้อมูล

¹ เป้าหมายที่ 5: ความเท่าเทียมทางเพศ ไม่ได้รวมประเด็นต่าง ๆ ของกลุ่มเพศทางเลือก (LGBT หรือ LGBTQ+) ทว่าเพื่อให้เข้ากับบริบทปัจจุบันของประเทศไทย โครงการจึงได้รวมประเด็นดังกล่าวไว้ในเป้าหมายนี้

สารบัญประเด็น

เป้าหมาย SDGs	หน้า
SDG เป้าหมายที่ 1: ขจัดความยากจน	10
ประเด็นที่ 1.1 สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ (National Poverty Line) เริ่มสูงขึ้นอีกครั้งหลังจากปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) หากประเทศไทยยังไม่มี การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายสัดส่วนประชากรยากจนอาจจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ	10
ประเด็นที่ 1.2 ตัวชี้วัดความยากจนอื่น ๆ (การคุ้มครองทางสังคม และประชากรเมืองที่อาศัยในสลัม) มีแนวโน้มที่แย่ลง ภาครัฐมีการออกนโยบายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่มีความยากจน ทว่านโยบายส่วนใหญ่ออกมาในรูปแบบการแจกสวัสดิการ (เงิน) ซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นที่ยังไม่มีทิศทางในระยะยาว	12
SDG เป้าหมายที่ 2: ขจัดความหิวโหย	15
ประเด็นที่ 2.1 ประเทศไทยมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น พิจารณาได้จากการลดลงอย่างต่อเนื่องของดัชนีความหิวโหยโลก ภาวะแกระแกร็น และภาวะผอมโซในเด็ก และสัดส่วนประชากรที่อยู่ภายใต้ระดับต่ำสุดของการบริโภคพลังงานจากอาหาร	15
ประเด็นที่ 2.2 โภชนาการสำหรับเยาวชนสตรีในวัยต้นการเจริญพันธุ์มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามกับโภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ลงจากการขาดธาตุเหล็ก จนไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายสตรีในสถานะสังคมเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลง	18
SDG เป้าหมายที่ 3: มีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี	21
ประเด็นที่ 3.1 ความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชากรชายที่สูงกว่าประชากรหญิง ดังนั้นนโยบายสุขภาพในอนาคตจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้รับ ความสำคัญเท่าที่ควร เช่นมิติทางด้านเพศ	21
ประเด็นที่ 3.2 การระบาดของโควิด-19 นอกจากจะสร้างความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของประเทศที่จะต้องเตรียมการรับมือกับวิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต	23
ประเด็นที่ 3.3 ประเทศไทยควรสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ มาช่วยในการรักษาโรคต่าง ๆ ที่รวมไปถึงโรคทางจิตเวช อีกทั้งยังเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมในการรับมือกับโรคระบาดในอนาคต และผลักดันให้ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	25

เป้าหมาย SDGs	หน้า
SDG เป้าหมายที่ 4: การศึกษาเท่าเทียม	28
ประเด็นที่ 4.1 อัตราการรู้หนังสือของประชากรผู้ใหญ่เริ่มต่ำลง และอัตราประชากรชายที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ต่ำลงเช่นเดียวกัน	28
ประเด็นที่ 4.2 แม้ประเทศไทยจะมีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษาไว้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนเกือบทั่วประเทศ ทว่าหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษายังไม่มีคุณภาพทำให้เด็กหลายคนทั่วประเทศขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ และสิทธิทางเพศ ซึ่งอาจนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศและปัญหาอื่น ๆ ในอนาคต หากไทยมีการปรับปรุงหลักสูตร จะทำให้ปัญหาหลาย ๆ อย่างไม่ว่าจะเป็นการท้องในวัยรุ่น โรคติดต่อทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศลดลง และยังอาจจะทำให้คนในสังคมให้เกียรติและเคารพสิทธิทางเพศของผู้คนมากยิ่งขึ้น	31
SDG เป้าหมายที่ 5: ความเท่าเทียมทางเพศ	34
ประเด็นที่ 5.1 อำนาจการต่อรองของแรงงานหญิงมีน้อยแรงงานชายที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะด้านค่าตอบแทน หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยจะไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จด้านความเท่าเทียมทางเพศ	34
ประเด็นที่ 5.2 ประเทศไทยมีผู้หญิงที่ได้รับที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา หรือได้รับตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งในจำนวนที่ค่อนข้างน้อย ปัญหารากของประเด็นนี้อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับค่านิยม “ชายเป็นใหญ่” (patriarchy) และหากยังไม่ได้รับการแก้ไข ประเทศไทยกำลังสูญเสียโอกาสในการได้คนเก่งมาบริหารประเทศ	37
ประเด็นที่ 5.3 หากมีการผลักดันการรับรองทางกฎหมายของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ประเทศไทยจะมีความเท่าเทียมในสังคมมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติ	39
SDG เป้าหมายที่ 6: น้ำสะอาดและสุขอนามัย	41
ประเด็นที่ 6.1 ข้อมูลการประมาณการเกี่ยวกับการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดและถูกนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในจำนวนที่ต่ำ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือประเทศไทยไม่เคยส่งข้อมูลสัดส่วนประชากรที่ใช้บริการน้ำและสุขาภิบาลที่จัดการอย่างสะอาดและปลอดภัยให้กับองค์กรระหว่างประเทศ	41
ประเด็นที่ 6.2 คุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศมีแนวโน้มที่แย่ลง	43
ประเด็นที่ 6.3 กลุ่มแม่น้ำโขงมีแนวโน้มที่จะแห้งแล้งยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าต้นเหตุของความแห้งแล้งยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ แต่ความแนวโน้มความแห้งแล้งจะสร้างปัญหาเป็นอย่างไรมาให้กับประเทศไทย	45

SDG เป้าหมายที่ 7: พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้

47

ประเด็นที่ 7.1 การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน และสัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนภายในประเทศเป็นแนวโน้มที่ดี เนื่องจากการผลิตพลังงานทดแทนสามารถทำได้ภายในประเทศ ซึ่งจะช่วยในการลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานฟอสซิล สามารถนำรายได้กระจายไปสู่หลายภาคส่วน อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

SDG เป้าหมายที่ 8: การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ

50

ประเด็นที่ 8.1 หากพิจารณาบทบทจนถึงผลดีและผลเสียในด้านสังคมและเศรษฐกิจแล้ว ไทยควรให้สัตยาบันในอนุสัญญา ILO 87 (เสรีภาพในการรวมกลุ่มและการคุ้มครองสิทธิในการจัดการประชุม) และ ILO 98 (สิทธิในการรวมกลุ่มและการร่วมมือกันเจรจาต่อรองระหว่างฝ่ายนายจ้างกับฝ่ายลูกจ้าง) เนื่องจากจะเป็นประโยชน์กับทั้งแรงงานไทยและแรงงานต่างชาติ ทั้งยังผลักดันให้ประเทศมีสิทธิแรงงานที่เป็นสากล ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ต่อการค้าขายกับต่างชาติ

ประเด็นที่ 8.2 การระบาดของ โควิด-19 จะส่งผลกระทบยาวกับเศรษฐกิจไทยขั้นรุนแรงจนเรียกได้ว่าเป็นวิกฤติเศรษฐกิจรอบใหม่ และอาจหนักกว่าวิกฤติต้มยำกุ้งเมื่อปี พ.ศ.2540 แต่จะไม่ถึงกับการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (de-globalization) อย่างไรก็ตามไทยจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจหลังโควิดด้วยการจัดสรรทรัพยากรใหม่ พัฒนาทักษะของทุกภาคธุรกิจให้เข้ากับยุคดิจิทัลให้เร็วที่สุด

SDG เป้าหมายที่ 9: อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน

55

ประเด็นที่ 9.1 เป็นที่ทราบกันแล้วว่าในอนาคตอินเทอร์เน็ตจะกลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต และด้วยสถิติในการเติบโตของภาคเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคมประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะสามารถทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้ ความเร่งด่วนหลังจากนี้ก็คือการทำให้อินเทอร์เน็ตมีราคาที่สามารถจ่ายได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนความเท่าเทียมของประชาชน อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมของไทยก่อนการเข้าสู่โลกดิจิทัลหลังจากวิกฤต โควิด-19

ประเด็นที่ 9.2 ประเทศไทยมีจำนวนบุคลากรที่ทำงานด้านการวิจัยและพัฒนาต่อจำนวนประชากรเพิ่มสูงขึ้นอย่างค่อยเป็นค่อยไปแต่ค่อนข้างต่อเนื่อง แม้แนวโน้มการวิจัยของไทยจะมีสูงขึ้นเรื่อย ๆ งานวิจัยส่วนใหญ่ยังขาดการต่อยอดสู่การปฏิบัติจริงเพื่อการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้นการพัฒนาระบบการต่อยอดงานวิจัย และการสื่อสารระหว่างภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่น ๆ จึงเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญ

เป้าหมาย SDGs	หน้า
ประเด็นที่ 9.3 ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการรับมือกับ Digital Disruption และยังไม่มีผู้นำที่มีความรู้ในการจัดการกับข้อมูลบิ๊กดาต้า (Big Data) ที่จะสามารถช่วยกำหนดทิศทางของภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ และการพัฒนาภาคส่วนอื่น ๆ ดังนั้นการนำ Big Data มาใช้จริงจะสามารถผลักดันประเทศให้มีความยั่งยืนมากขึ้นได้หลาย ด้าน อีกทั้งยังช่วยป้องกันไม่ให้ต่างชาติ หรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่เข้ามาครอบงำ Data ซึ่งจะเป็นปัญหาในระยะยาวให้กับคนในประเทศ	60
SDG เป้าหมายที่ 10: ลดความเหลื่อมล้ำ	63
ประเด็นที่ 10.1 แม้ประชากรโดยรวมจะมีรายได้สูงขึ้น การกระจายรายได้ภายในประเทศยังคงเป็นปัญหา	63
SDG เป้าหมายที่ 11: เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน	65
ประเด็นที่ 11.1 การแก้ไขปัญหาประชากรเมืองที่อาศัยอยู่ในสลัมหรือที่พักชั่วคราวยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย จำนวนประชากรสลัมหรือที่พักชั่วคราวที่ลดลงเป็นผลของนโยบายแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย เช่น โครงการบ้านมั่นคง ทว่าส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลพวงจากการปรับทัศนียภาพของเมืองมากกว่าการแก้ไขอย่างยั่งยืน	65
ประเด็นที่ 11.2 มลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะในเมือง การแก้ปัญหามลพิษทางอากาศโดยเฉพาะ PM2.5 ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับหลายภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	68
ประเด็นที่ 11.3 ระบบขนส่งมวลชนในเมืองใหญ่ทั่วประเทศมีแนวโน้มไปในทางที่ดี ทว่าการมีขนส่งมวลชนที่ดีนั้นนอกจากจะสามารถขนส่งผู้โดยสารไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ระบบขนส่งควรถูกพัฒนาไปพร้อมกับการวางผังเมือง มีขนาดที่เหมาะสม สามารถทำให้ประชาชน(ที่รวมไปถึงคนจน และคนพิการ)เข้าถึงได้ และยังสามารถจูงใจให้คนทุกระดับรายได้หันมาใช้บริการแทนการขับรถยนต์ส่วนตัว ซึ่งหากทำได้จะเป็นการลดปัญหารถติด	70
SDG เป้าหมายที่ 12: การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน	73
ประเด็นที่ 12.1 ประเทศไทยยังมีปริมาณขยะมูลฝอยที่สูงมาก แม้การบริหารจัดการจะทำได้ดีขึ้นแล้วก็ตาม ปัญหาขยะนอกจากจะสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชนภายในประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม	73
ประเด็นที่ 12.2 เศรษฐกิจไทยพึ่งการท่องเที่ยวมากเกินไป และหากไม่มีการหาทางเลือกอื่น ๆ มาเฉลี่ยกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเทศจะต้องประสบกับความท้าทายการบริหารจัดการทรัพยากร และปัญหาการช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนที่อาจจะตกงานในช่วงวิกฤต เช่นการระบาดของ โควิด-19	75

เป้าหมาย SDGs	หน้า
SDG เป้าหมายที่ 13: การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	78
ประเด็นที่ 13.1 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมายังไม่ลดลง อย่างมีนัยยะสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการปรับตัว (adaptation) และความยืดหยุ่น (resilience) ต่อภัยพิบัติของประเทศไทยไม่ได้ดีขึ้นเท่าที่ควร	78
SDG เป้าหมายที่ 14: มหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล	81
ประเด็นที่ 14.1 ประเทศไทยใช้ประโยชน์มากมายจากพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล ทว่าประเทศกลับคุ้มครองพื้นที่เหล่านี้เพียงเล็กน้อย หากยังไม่มี การเปลี่ยนแปลง พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลอาจเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม	81
ประเด็นที่ 14.2 มาตรการห้ามนำเข้าสินค้าประมงจากไทยโดยสหภาพยุโรป เนื่องด้วยปัญหา Illegal, Unreported, and Unregulated (IUU) Fishing เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ไทยพัฒนากฎหมายว่าด้วยการประมง เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตลาดและองค์การระหว่างประเทศในฐานะปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้ไทยหันมาสนใจปัญหาต่าง ๆ ในประเทศมากขึ้น	84
SDG เป้าหมายที่ 15: ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก	86
ประเด็นที่ 15.1 การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาใหญ่ทางด้านสิ่งแวดล้อม และเกิดขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกเพื่อใช้ในการเกษตร และการบุกรุกโดยนายทุนและผู้มีอำนาจเพื่อสร้างรีสอร์ทและบ้านพัก	86
ประเด็นที่ 15.2 มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวบ้าน ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่ป่า	88
ประเด็นที่ 15.3. ปัญหาการเกิดไฟป่าในประเทศไทยยังคงรุนแรง และสร้างความเสียหายอย่างหนักให้แก่ประเทศทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม	90
SDG เป้าหมายที่ 16: สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก	93
ประเด็นที่ 16.1 คดีฆาตกรรมในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึง 2560 มีแนวโน้มที่ลดลง อันเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความปลอดภัยที่ดีขึ้น	93
ประเด็นที่ 16.2 ประเทศไทยมามีปัญหามากมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และควรที่จะรีบลดปัญหาเหล่านี้ให้เร็วที่สุด	95
ประเด็นที่ 16.3 ประเทศไทยมีดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันที่ย่ำแย่ ประชาชนหลายคนไม่พอใจกับความไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรมของศาล ซึ่งจะเป็นปัญหาอย่างมาในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง	97

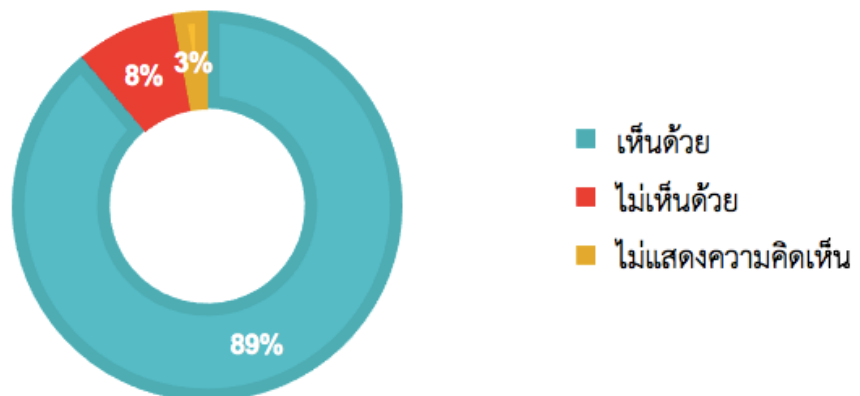
เป้าหมาย SDGs	หน้า
ประเด็นที่ 16.4 การจับข่าวปลอม (Fake News) และการเผยแพร่ข่าวปลอมกำลังเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย การมีมาตรการที่เข้มข้นเพื่อลงโทษผู้ปล่อยข่าวปลอม และการให้ความรู้แก่ประชาชนในการแยกแยะข่าวปลอมออกจากความจริงจึงมีความจำเป็นอย่างมาก	99
SDG เป้าหมายที่ 17: ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	102
ประเด็นที่ 17.1 ภาครัฐควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาโครงการ หรือนโยบายต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้สึกรับรู้ความเป็นเจ้าของและยินยอมปฏิบัติตามได้อย่างสมัครใจ และเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง	102
ประเด็นที่ 17.2 การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่กับการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะมีความสำคัญมากในการพัฒนาประเทศไทย เพื่อให้ประเทศก้าวทันโลก	104

สรุปความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญผ่านแบบสำรวจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับประเด็น เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย รอบที่ 1

เป้าหมายที่ 1 ขจัดความยากจน

ประเด็นที่ 1.1 สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนระดับชาติ (National Poverty Line) เริ่มสูงขึ้นอีกครั้งหลังจากปี พ.ศ. 2560 (ค.ศ. 2017) หากประเทศไทยยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายสัดส่วนประชากรยากจนอาจจะเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ พบว่า:

ประเด็นที่ 1.1 สัดส่วนประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความ ยากจนมากขึ้น จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย

ประเด็นที่ 1.1

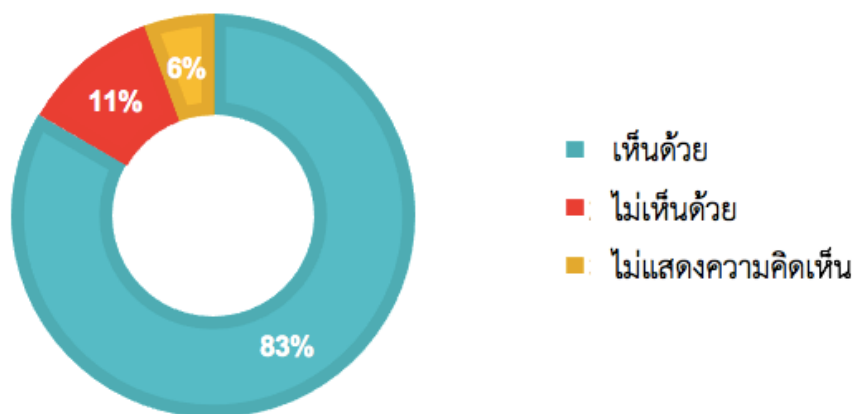
- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 88.9 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - ผลกระทบจากปัญหา COVID-19 : กระทบต่อเศรษฐกิจทั้งการจ้างงาน ความเหลื่อมล้ำและการกระจายรายได้โดยเฉพาะภาคเกษตรทำให้สัดส่วนประชากรที่ยากจนสูงขึ้น นอกจากนี้มาตรการ lock downเป็นระยะเวลานานของรัฐบาลยังส่งผลต่อลูกจ้างรายวัน ผู้ใช้แรงงานที่ต้องขาดรายได้จากการที่ไม่สามารถประกอบอาชีพ
 - ประเทศมีแผนงานและนโยบายที่มุ่งดูแลผู้มีรายได้น้อย เช่น สวัสดิการถ้วนหน้า การสร้างงานสร้างอาชีพแต่ไม่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ
 - มาตรการของรัฐบาลเป็นเพียงการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มิใช่การแก้ปัญหาที่สาเหตุ
 - เสถียรภาพทางการเมืองมีผลต่อการถดถอยของเศรษฐกิจ
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ตัวเลขประชากรที่มีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนวัดที่คนไม่ใช่ครัวเรือน ซึ่งในช่วงหลังมีมาตรการภาครัฐที่ให้เงินช่วยเหลือในลักษณะรายบุคคล จึงมีคนขอรับสิทธิแม้อยู่ในครัวเรือนที่ไม่ได้ยากจนและอาจมีส่วนบิดเบือนตัวเลขในภาพรวมได้ ดังนั้นในการอ้างอิงตัวเลขมหภาคจะต้องพิจารณาผลกระทบจากนโยบายด้วย

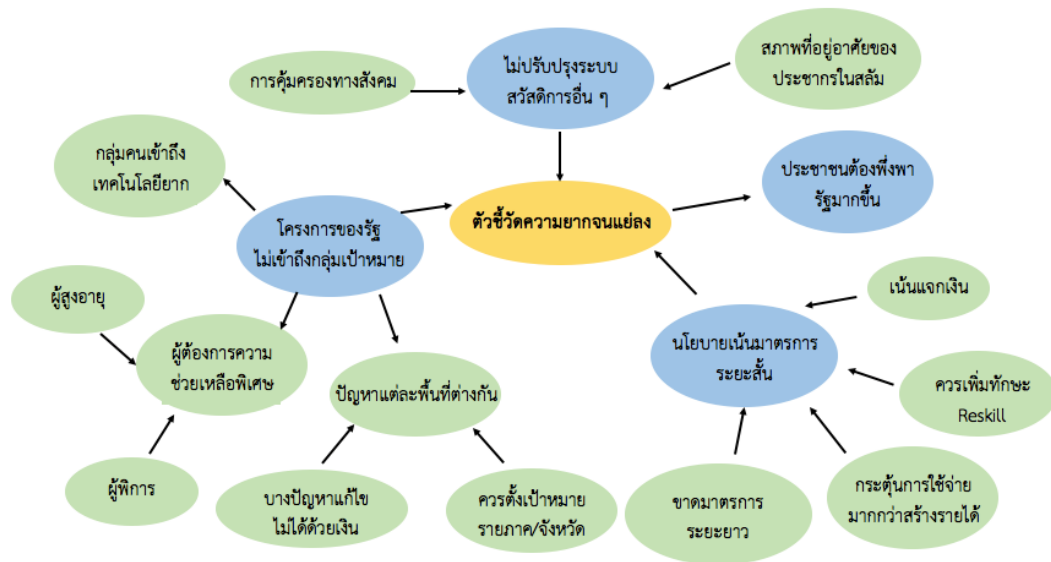
3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 80.6 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 8.3 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก หากรัฐบาลส่งเสริมให้เกิดการปรับปรุงโครงสร้างของประชากรในอนาคต ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ก็จะสามารถดำเนินนโยบายที่สามารถสร้างความเข้มแข็งในระดับรากหญ้าได้
- ผลกระทบทางลบ การที่ประชากรมีรายได้ต่ำกว่าเส้นความยากจนจะทำให้ภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงมีน้อยและส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำยังมีความรุนแรงมากขึ้นไปอีก อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น คุณภาพชีวิตของกลุ่มคนดังกล่าวต่ำลง ส่งผลให้เกิดอาชญากรรมมากขึ้น

ประเด็นที่ 1.2 ตัวชี้วัดความยากจนอื่น ๆ (การคุ้มครองทางสังคม และประชากรเมืองที่อาศัยในสลัม) มีแนวโน้มที่แย่ง ภาครัฐมีการออกนโยบายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือประชาชนที่มีความยากจน ทว่านโยบายส่วนใหญ่ออกมาในรูปแบบการแจกสวัสดิการ (เงิน) ซึ่งเป็นมาตรการระยะสั้นที่ยังไม่มีทิศทางในระยะยาว พบว่า

ประเด็นที่ 1.2 การคุ้มครองทางสังคมแย่ง มาตรการส่วนใหญ่ของออกมาในรูปสวัสดิการ (แจกเงิน)

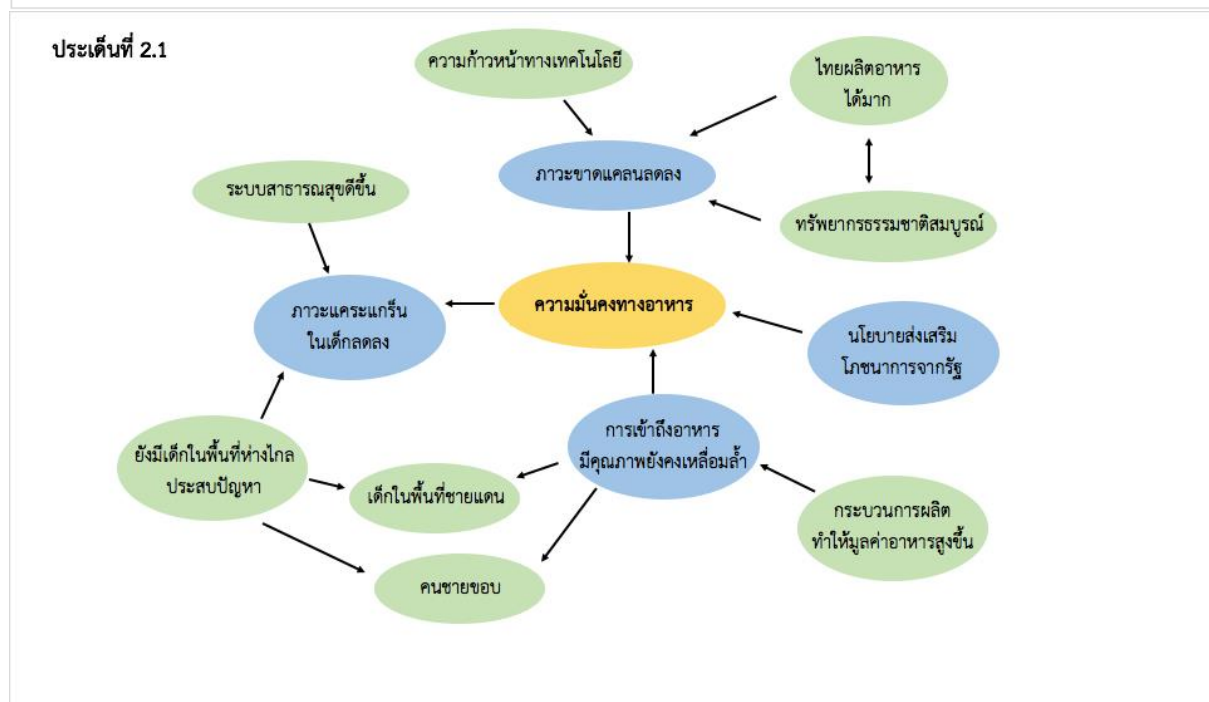
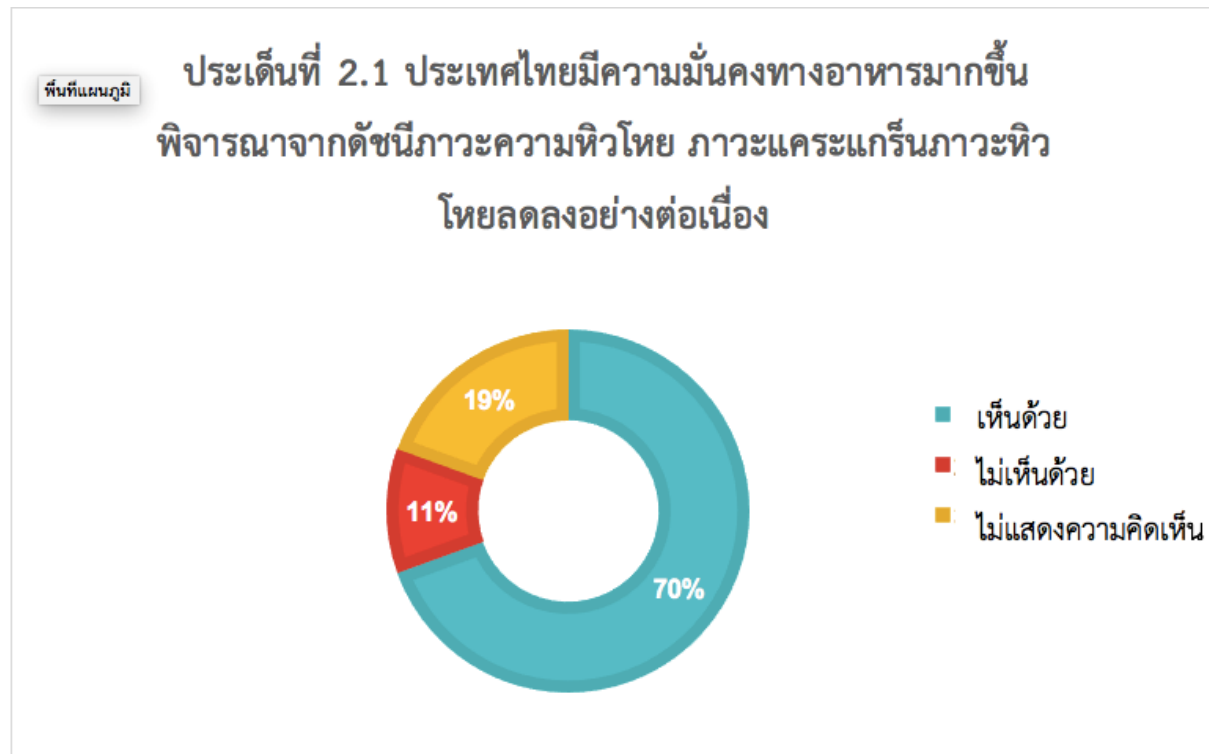
- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ทั้งนี้ ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - มาตรการของภาครัฐเป็นมาตรการระยะสั้นซึ่งมีผลไปในทางกระตุ้นการใช้จ่าย มากกว่าการเพิ่มรายได้ ส่งผลให้ประชาชนกลุ่มดังกล่าวมีความมุ่งหวังที่จะพึ่งพารัฐมากขึ้น
 - นโยบายส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นประชานิยมทำให้รากฐานของระบบและโครงสร้างเศรษฐกิจอ่อนแอ กระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน และประสิทธิภาพของภาคการผลิตและบริการ
 - การช่วยเหลือกลุ่มเปราะบางควรเป็นไปในทางเพิ่มศักยภาพเพื่อให้สามารถเข้าสู่ระบบการจ้างงานที่มีคุณภาพ มีรายได้
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ไม่อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบการแจกสวัสดิการของรัฐทั้งหมดเป็นนโยบายระยะสั้นและไม่มีประโยชน์ เพราะในบางรูปแบบถือเป็นมาตรการจำเป็นในการกระตุ้นเศรษฐกิจ
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 75 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี

จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 5.6 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก ในระยะสั้นประชาชนจะมีเงินเพียงพอต่อการใช้จ่ายเพื่อให้ผ่านพ้นสถานการณ์เฉพาะหน้า ช่วยเยียวยาและชะลอผลกระทบจากการมีรายได้ที่น้อยลง
- ผลกระทบทางลบ ประชาชนจะขาดความกระตือรือร้น พึ่งพาภาครัฐมากขึ้น ทั้งการอุดหนุนเงินของรัฐยังเป็นการบิดเบือนตลาดทำให้โครงสร้างและรากฐานของระบบเศรษฐกิจอ่อนแอ

เป้าหมายที่ 2 จัดความหิวโหย

ประเด็นที่ 2.1 ประเทศไทยมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้นพิจารณาได้จากการลดลงอย่างต่อเนื่องของดัชนีความหิวโหยโลก ภาวะแคะแกร็น และภาวะผอมโซในเด็ก และสัดส่วนประชากรที่อยู่ภายใต้ระดับต่ำสุดของการบริโภคพลังงานจากอาหาร

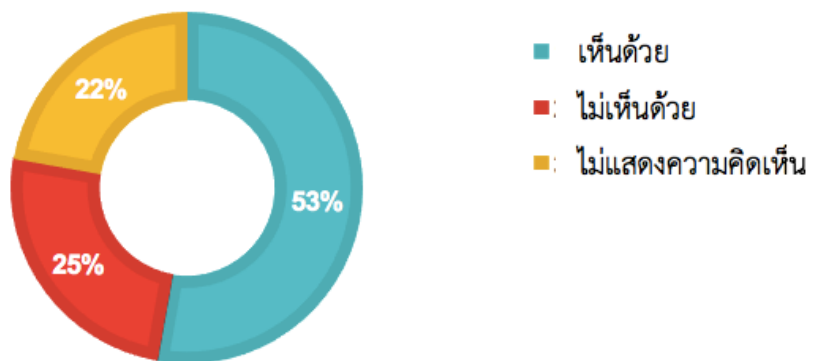

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ความพร้อมของสภาพภูมิอากาศ ภูมิประเทศและเทคโนโลยีทางการเกษตรที่ก้าวหน้ามากขึ้น ทำให้การผลิตอาหารและการเข้าถึงอาหารของประชากรทำได้ง่ายและราคาถูกลงมากขึ้น
 - รัฐมีนโยบายด้านสุขภาพและการส่งเสริมโภชนาการไปในทิศทางที่เหมาะสมเป็นสากลข้อมูลทางสถิติในประเด็นดังกล่าวจึงดีขึ้น
 - สถิติที่ดีขึ้นอาจมีปัจจัยอื่นประกอบ เช่น การมีอาสาสมัครที่ส่งเสริมอาหารปลอดภัย ส่งเสริมการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในท้องถิ่น
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - กระบวนการผลิตอาหารมีการพัฒนาขึ้น แต่มีความเหลื่อมล้ำในแง่การเข้าถึงอาหารที่มีคุณภาพ
 - ในภาพรวมภาวะความหิวโหยในไทยอาจน้อยลงแต่ในบางพื้นที่ เช่น ตชด. ยังมีเด็กอยู่ในภาวะแคระแกร็น และทุพโภชนาการ
 - ปัญหาความมั่นคงทางอาหารมีแนวโน้มแย่ลงในกลุ่มเด็กเยาวชนในครอบครัวยากจนพิเศษการพึ่งพาแต่ข้อมูลค่าเฉลี่ยของประเทศจะทำให้พลาดกลุ่มเป้าหมายเฉพาะบางกลุ่มไปได้
 - ความมั่นคงทางอาหาร ต้องรวมทุก ๆ ด้าน รวมถึงภาวะโลหิตจางในสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่เพิ่มขึ้น
 - การพิจารณาความมั่นคงทางอาหารควรพิจารณาภาพรวมทุก ๆ ด้าน เช่น ภาวะโลหิตจางในสตรีวัยเจริญพันธุ์ที่เพิ่มขึ้น สัดส่วนการถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์ของประชากร การมีมาตรฐานการใช้ที่ดินและทรัพยากรที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เช่น ไร่นาวนวนของชาวปกาเกอะญอ (กะเหรี่ยง) การประมงพื้นบ้าน ความหลากหลายทางชีวภาพ ศักยภาพการผลิตอาหารของประชาชน ได้แก่ การเป็นเจ้าของเมล็ดพันธุ์พืชและสัตว์ที่หลากหลาย รวมทั้งการพิจารณาจากนโยบายด้านการต่อต้านการตัดแต่งพันธุกรรมพืชและสัตว์ เกษตรพันธะสัญญา การจำกัดปริมาณปุ๋ย ฮอร์โมนและยาฆ่าหญ้า/แมลง การปลูกพืชเชิงเดี่ยวสำหรับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

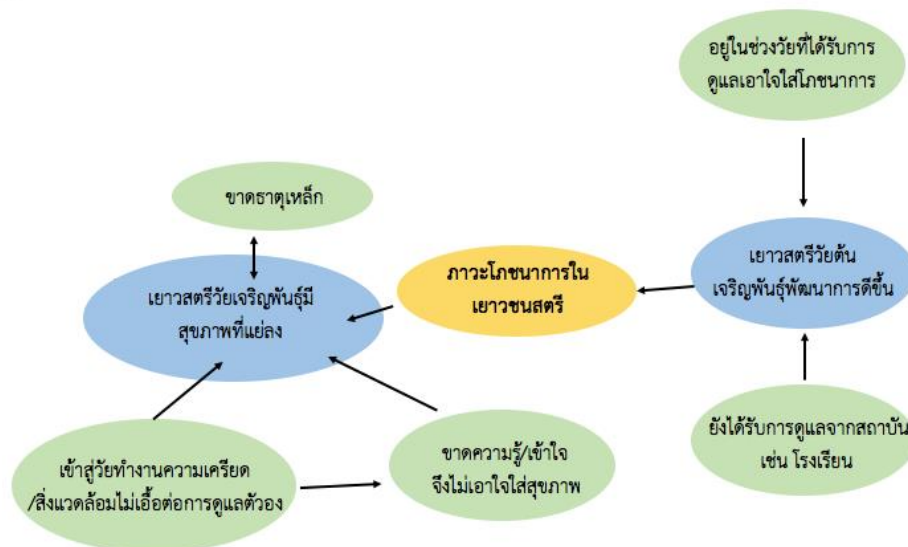
- 3) มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 โดยให้ความข้อมูลเพิ่มเติม คือ
- ประเทศไทยมีพัฒนาการในด้านการยุติความหิวโหย พิจารณาได้จากการลดลงอย่างต่อเนื่องของดัชนีความหิวโหยโลก (Global Hunger Index10) ภาวะแคระแกร็น (Stunting) และภาวะผอมโซ (Wasting) ในเด็กนั้น ข้อมูลไม่ชัดว่าเป็นปีใดที่เก็บข้อมูล
- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และเห็นว่าเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 5.6 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก หากประเทศไทยมีความมั่นคงทางอาหารมากขึ้น ภาวะโภชนาการของประชากรในประเทศก็จะดีขึ้น มีอาหารที่มีคุณภาพเพียงพอต่อการบริโภคและการจำหน่าย นอกจากนี้ต้นทุนค่าอาหารที่มีราคาถูกลงและยังจะเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้นในพื้นที่ต่างจังหวัด ความอุดมสมบูรณ์และความสามารถในการผลิตอาหารตลอดทั้งปี ทำให้คนเข้าถึงอาหารได้มากขึ้น
 - ผลกระทบทางลบ ประชาชนกลุ่มผู้ด้อยโอกาสที่ไม่ได้อยู่ในวงจรการผลิตอาหาร อาจไม่มีอาหารบริโภคอย่างเพียงพอ และอาจทำให้เกิดช่องว่างเรื่องของรายได้ เนื่องจากค่าครองชีพสูงขึ้น และคนที่ไม่มีรายได้ อาจไม่มีเงินไปซื้ออาหารที่จำเป็นได้ นอกจากนี้ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้กระบวนการผลิตอาหารมีความหลากหลาย และอาหารที่ผู้คนบริโภคอาจส่งผลให้มีโรคภัยต่าง ๆ ตามมา เช่น มะเร็ง เบาหวาน เป็นต้น

ประเด็นที่ 2.2 โภชนาการสำหรับเยาวชนสตรีในวัยต้นการเจริญพันธุ์มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามกับ โภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ลงจากการขาดธาตุเหล็ก จนไม่เพียงพอต่อความต้องการของร่างกายสตรีในสถานะสังคมเศรษฐกิจที่กำลังเปลี่ยนแปลง

**ประเด็นที่ 2.2 โภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์มีพัฒนาการ
แย่ลงจากการขาดธาตุเหล็ก มีผลมาจากสถานะสังคมเศรษฐกิจที่
กำลังเปลี่ยนแปลง**

ประเด็นที่ 2.2

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

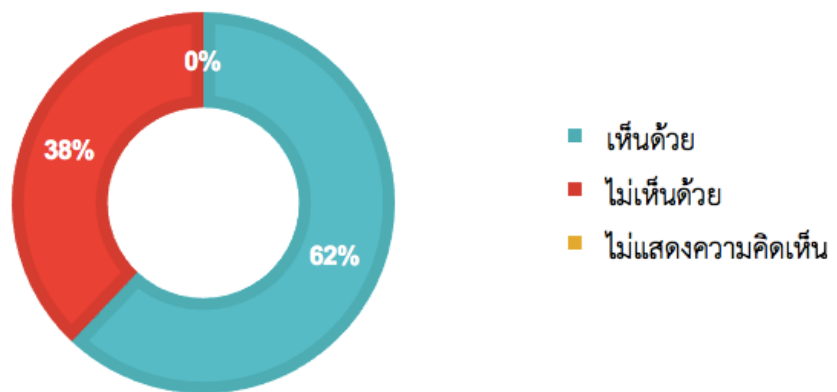
- ความสามารถทางเศรษฐกิจมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภค : ประชากรในช่วงวัยดังกล่าวอยู่ในช่วงของการทำงาน การศึกษา จึงมีโอกาที่จะก่อหนี้ มีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องรับผิดชอบ ภาวะความเครียดจากการทำงานและสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความเอาใจใส่ในการเลือกบริโภคอาหาร
 - ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริโภคอาหาร และความสำคัญของอาหารที่มีธาตุเหล็ก
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 25 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- การที่พิจารณาเฉพาะหญิงอายุ 15 และ 49 เท่านั้น อาจยังสรุปไม่ได้ว่า โภชนาการสำหรับเยาวชนสตรีใน "วัยต้น" การเจริญพันธุ์มีพัฒนาการที่ดีขึ้น ตรงกันข้ามกับโภชนาการของสตรีใน "วัยช่วงท้าย" วัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ลง อาจควรต้องพิจารณาเป็นช่วงอายุหรือไม่ เช่น 15-24 ปี / 45-49 ปี เป็นต้น กรณีภาวะโลหิตจางในหญิงตั้งครรภ์ ควรพิจารณาว่าปัจจุบันอายุเฉลี่ยของหญิงตั้งครรภ์ส่วนมากอยู่ในช่วงอายุเท่าใด เช่น อาจจะเป็น 20-24 ปี หรือ 30-35 ปี และดูอัตราการเกิดภาวะโลหิตจางในประชากรสตรีในช่วงอายุนั้น น่าจะสะท้อนเป้าหมายนี้ได้ดีขึ้น
 - จำนวนสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ลงจากการขาดธาตุเหล็ก เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย เมื่อเทียบกับระยะเวลาที่เปลี่ยนแปลง โดยไม่มีการศึกษาสาเหตุที่แท้จริงว่าเป็นเรื่องใด จึงควรมีการศึกษาเรื่องนี้เพิ่มเติม
 - ตัวชี้วัด "ภาวะโลหิตจางในประชากรสตรี" เพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอที่จะใช้ประเมินโภชนาการสำหรับสตรี
- 3) มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 โดยให้ข้อมูลเห็นเพิ่มเติม อาทิ
- เหตุที่ทำให้โภชนาการของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ที่มีพัฒนาการแย่ลงจากการขาดธาตุเหล็ก จนไม่เพียงพอ นั้นน่าจะเป็นจากสาเหตุของการสูขอนามัย และการศึกษา ที่สตรีวันเจริญพันธุ์ขาดการเอาใจใส่ในการดูแลสุขภาพ
- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 5.6 จะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 2.8 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางลบ การที่ประชากรขาดแคลนธาตุเหล็กจะทำให้มีประชากรที่รัฐจะต้องมีมาตรการหรือนโยบายที่ดูแลบำบัดและฟื้นฟู ซึ่งอาจจะมีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้นเมื่อพิจารณาร่วมกับ

ประเด็นด้านสังคมสูงวัยที่กำลังเผชิญอยู่ ทั้งนี้ปัญหาความขาดแคลนและโรคระบาดเป็นตัวเร่งให้
ปัญหาเกิดเร็วขึ้น

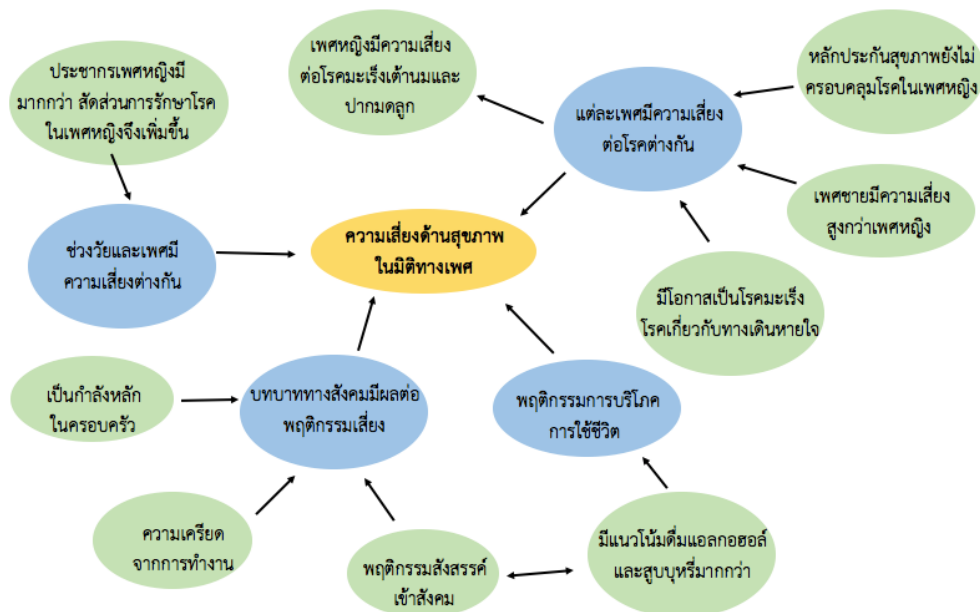
เป้าหมายที่ 3 มีสุขภาพความเป็นอยู่ที่ดี

ประเด็นที่ 3.1 ความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชากรชายที่สูงกว่าประชากรหญิง ดังนั้นนโยบายสุขภาพในอนาคตจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ความสำคัญปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร เช่นมิติทางด้านเพศ

ประเด็นที่ 3.1 นโยบายสุขภาพในอนาคตต้องให้ความสำคัญปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังไม่ได้รับความสำคัญเท่าที่ควร เช่นมิติทางด้านเพศ

ประเด็นที่ 3.1

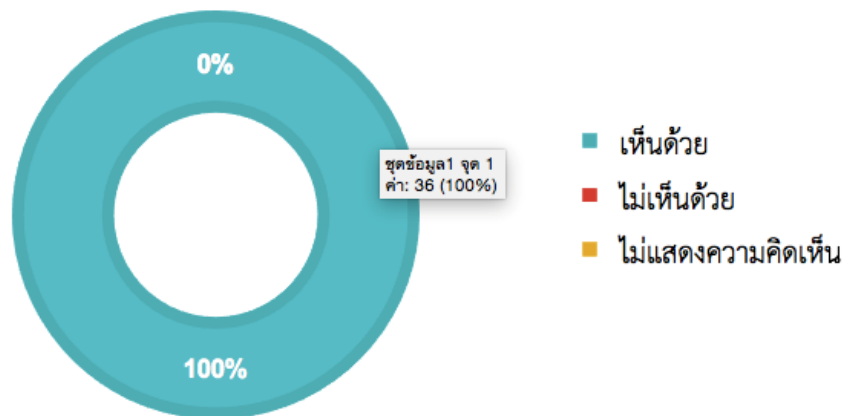

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - ความแตกต่างทางเพศนำมาซึ่งความแตกต่างของพฤติกรรมและอาจเป็นต้นเหตุของการเกิดโรค
 - บทบาททางสังคมที่เพศชายมีบทบาทมากกว่าเพศหญิงส่งผลให้ต้องเผชิญกับภาวะความเครียดจากการทำงาน การเสพติดแอลกอฮอล์ ละเลยการดูแลสุขภาพเป็นปัจจัยที่ทำให้มีความเสี่ยงด้านสุขภาพสูงกว่า
 - การนำประเด็นทางเพศมาเป็นปัจจัยกำหนดนโยบายสุขภาพจะทำให้ประชาชนทุกเพศได้รับสิทธิอย่างทั่วถึงมากขึ้น : การกำหนดนโยบายสุขภาพมักเน้นโรคที่เกิดบ่อยในเพศชายมากกว่าหญิง เช่น มะเร็ง เบาหวาน โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ มากกว่าโรคที่เพศหญิงมีความเสี่ยง เช่น มะเร็งปากมดลูก โรคโลหิตจาง
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ความแตกต่างทางเพศไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ควรนำมาพิจารณาในการกำหนดนโยบายสุขภาพ แต่ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชากรโดยถ้วนหน้าอย่างเท่าเทียม
 - ปัญหาดังกล่าวไม่ควรพิจารณาจากประเด็นทางเพศ แต่ควรศึกษาพฤติกรรมความเสี่ยงด้านสุขภาพของประชากร ประชากรชายที่สูงขึ้นนั้นมักจะมีกิจกรรมแบบใด วิเคราะห์ไปที่เพศสภาพนั้น ไม่มีน้ำหนักเท่าปัจจัยเสี่ยงที่ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพรวมถึงการตัดสินใจต่าง ๆ ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพ ผลต่อคนในครอบครัวและเสี่ยงด้านสุขภาพของตนเอง
 - นโยบายสาธารณสุขที่มีอยู่ให้ความสำคัญกับทุกเพศอยู่แล้ว
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 5.6 จะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 2 คนคิดเป็นร้อยละ 5.6 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
 - ผลกระทบทางบวก หน่วยงานภาครัฐและที่เกี่ยวข้อง ร่วมสนับสนุนนำข้อมูลลักษณะดังกล่าว ไปปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ โดยเฉพาะเรื่องมาตรการ/แรงจูงใจ เพื่อให้มีการดูแลสุขภาพมากยิ่งขึ้น ลดความเสี่ยงจากการใช้ชีวิตของประชาชนกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ การมีมาตรการจะทำให้ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิต และลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ รสมาถึงลดปัญหาภาวะพึ่งพิงในระยะยาว

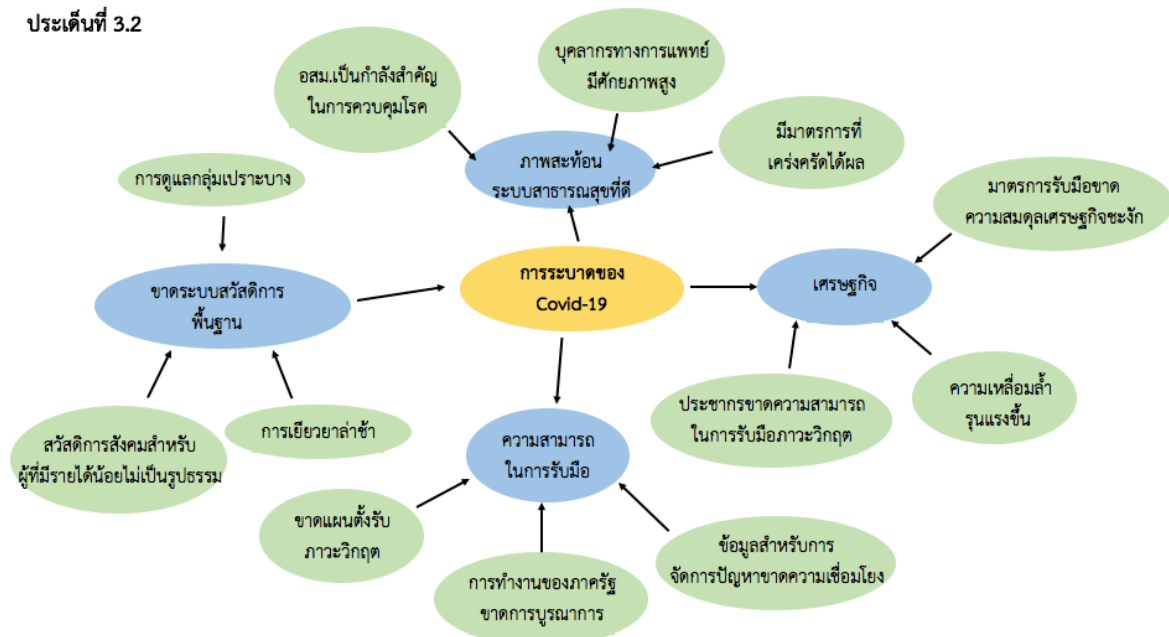
- ผลกระทบทางลบ ภาครัฐต้องเสียงบประมาณในการส่งเสริมการดูแลสุขภาพ ไม่ให้เป็นภาระยิ่งไปกว่านี้ ทั้งในเรื่องการสูญบุหรื ดั้มสุรา การทำงานเสี่ยงและหนัก รวมถึงการสูญเสียวัยแรงงานในกลุ่มนี้

ประเด็นที่ 3.2 การระบาดของ โควิด-19 นอกจากจะสร้างความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของประเทศที่จะต้องเตรียมการรับมือกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

ประเด็นที่ 3.2 การระบาดของ โควิด-19 แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นของประเทศที่จะต้องเตรียมการรับมือกับวิกฤตที่อาจเกิดขึ้นได้อีกในอนาคต

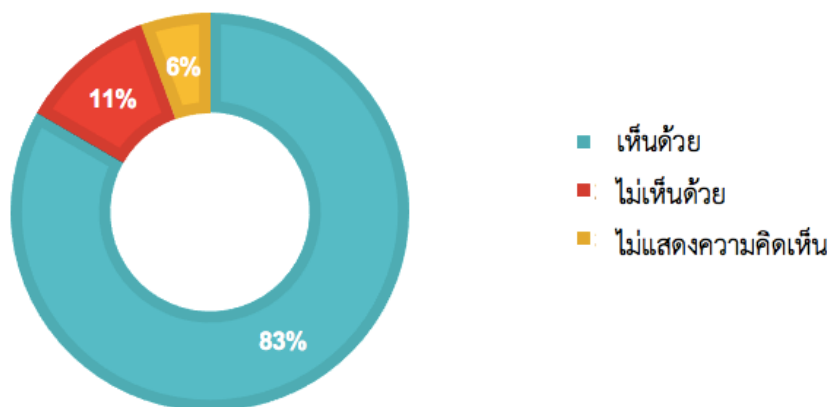
ประเด็นที่ 3.2

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และไม่มีผู้ไม่เห็นด้วยและไม่แสดงความคิดเห็น ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - ประเทศไทยยังขาดระบบ Social Safety Net ที่ดีเพียงพอต่อการรองรับปัญหาอย่าง COVID-19 จำเป็นต้องเร่งพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ก่อนจะมีสถานการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก
 - การพัฒนากลไก/นโยบายดูแล เยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในระดับครัวเรือน
 - การมีแผนรับมือกับการเผชิญภัยพิบัติ : ต้องมีแผนการบูรณาการให้ครบทุกด้านในการรับมือวิกฤติ และภัยพิบัติอื่น ๆ ที่จะเกิดขึ้น เพราะจากภาพที่ปรากฏในปัจจุบันประเทศไทยยังขาดความพร้อมในการตอบสนองต่อเหตุการณ์ การทำงานที่ไม่สัมพันธ์กัน การไม่มีกลไกในการตอบสนองและตัดสินใจได้ทันทั่วทั้งที่จะทำให้สุขอนามัยของประชาชนอยู่ในเกณฑ์ที่ปลอดภัยได้
 - การขาดระบบฐานข้อมูล : ประเทศไทยยังต้องเตรียมความพร้อมเรื่องระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ที่สามารถพยากรณ์ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเพื่อวางแผนการทำงานในภาวะวิกฤติ
 - ขาดระบบการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาอนาคต (Future Problem Solving)
- 2) ไม่มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว
- 3) ไม่มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว
- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 88.9 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
 - ผลกระทบทางบวก รัฐและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เป็นโอกาสในการพัฒนาการบริหารจัดการ และความพร้อมในหลายระดับ ทั้ง อุปกรณ์และเครื่องมือทางการแพทย์ บุคลากรทางการแพทย์ งบประมาณ โครงสร้างหน่วยงาน เป็นต้น
 - ผลกระทบทางลบ ประเทศไม่พร้อมรับมือกับภาวะวิกฤต ไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบ และไม่สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และออกมาตรการเชิงนโยบายได้เลย ระดับบุคคล/ประชาชน ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้ชีวิต ลดการพบปะ การเดินทาง ระมัดระวังดูแลสุขภาพ และสุขอนามัยในการอยู่ร่วมกัน ส่วนระดับรัฐบาล ก็มีนโยบายในการควบคุมสั่งการจากส่วนกลางที่เข้มงวดมากขึ้นมาก เพื่อสกัดกั้นการแพร่ระบาดของโรค ด้วยแนวทางเช่นนี้ก็ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการค้า ที่ต้องหยุดชะงัก ไม่สามารถดำเนินการได้ อาทิ ภาคบริการ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการส่งออก เป็นต้น

ประเด็นที่ 3.3 ประเทศไทยควรสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ มาช่วยในการรักษาโรคต่าง ๆ ที่รวมไปถึงโรคทางจิตเวช อีกทั้งยังเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมในการรับมือกับโรคระบาดในอนาคต และผลักดันให้ประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ประเด็นที่ 3.3 ประเทศไทยควรสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมต่าง ๆ มาช่วยในการรักษาโรค เตรียมความพร้อมในการรับมือกับโรคระบาดและผลักดันให้ให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ประเด็นที่ 3.3

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- การใช้ชีวิตในปัจจุบันส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคทั้งติดต่อและไม่ติดต่อนมากขึ้น การแพร่กระจายของโรคก็เกิดขึ้นเร็วมากขึ้นจากความก้าวหน้าของการคมนาคมขนส่งทั่วโลก การรับมือกับโรคระบาดในยุคสมัยใหม่ทั้งปัจจุบันและอนาคตต้องมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นจึงไม่อาจพึ่งพาการพัฒนาการรักษาโรคเท่านั้นจำเป็นต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมในการรักษาโรค
 - การนำเทคโนโลยีมาใช้จะช่วยให้คุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของประชากรดีขึ้นคนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงการรักษากับพบแพทย์ผู้เชี่ยวชาญได้มากขึ้น
 - สอดรับกับแนวทางที่มีการวางแผนให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ สร้างรายได้ การจ้างงานให้กับประเทศ และเป็นการยกระดับการให้บริการสุขภาพในประเทศอีกทางหนึ่ง
 - ควรนำพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมทางการแพทย์แต่ต้องคงระบบประกันสุขภาพถ้วนหน้าของคนในประเทศและควบคุมราคาค่ารักษาพยาบาลของโรงพยาบาลเอกชน ไม่ให้สูงไปตามกลไกการตลาดของการท่องเที่ยว หรือการแยกส่วนการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ กับการรักษาพยาบาล ความเจ็บป่วยของคนในประเทศออกจากกันอย่างเด็ดขาด
 - การใช้เทคโนโลยีจะช่วยให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการรักษาโรคทางจิตเวชมากขึ้น
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- การจัดการท่องเที่ยวที่เป็น mass product ที่สร้างมูลค่าเป็นเงินอาจบั่นทอนคุณค่าที่เป็นรากฐานเชิงวัฒนธรรม
 - การสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมต้องอาศัยการการลงทุนมหาศาลซึ่งเกินขีดความสามารถของประเทศ ขณะเดียวกันการเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นแม้รัฐไม่ดำเนินการเองเอกชนก็จะดำเนินการอยู่แล้ว สิ่งที่รัฐควรปฏิบัติคือการเตรียมระบบเพื่อลดผลกระทบจากนโยบายดังกล่าว เช่น การแย่งชิงทรัพยากรที่มีจำกัดในประเทศเพื่อการแสวงหาผลประโยชน์จากต่างชาติ
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 จะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก การผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นอกจากจะนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจ น่าจะเป็นอีกปัจจัยที่ระบบสาธารณสุขสำหรับประชากรใน

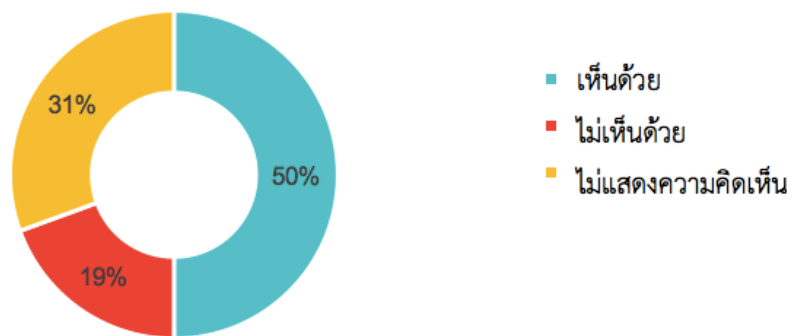
ประเทศดีขึ้นและสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง ทำให้ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับในด้านระบบสุขภาพคุณภาพสูง

- ผลกระทบทางลบ การแบ่งทรัพยากรไปรองรับการสร้างศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจะยิ่งทำให้การสร้างสวัสดิการทางด้านสุขภาพแก่ประชาชนภายในประเทศเกิดขึ้นอย่างล่าช้า อีกทั้งจะส่งผลให้ประชากรบางกลุ่มไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมเหล่านี้ได้

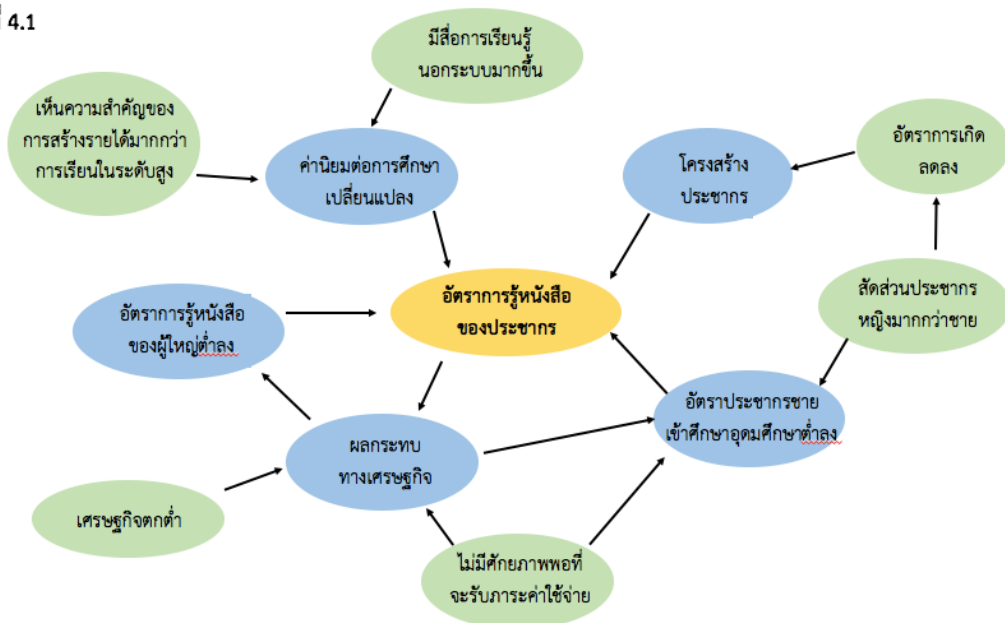
เป้าหมายที่ 4 การศึกษาเท่าเทียม

ประเด็นที่ 4.1 อัตราการรู้หนังสือของประชากรผู้ใหญ่เริ่มต่ำลง และอัตราประชากรชายที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ต่ำลงเช่นเดียวกัน

ประเด็นที่ 4.1 อัตราการรู้หนังสือของประชากรผู้ใหญ่เริ่มต่ำลง
และอัตราประชากรชายที่เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ต่ำลง
เช่นเดียวกัน

ประเด็นที่ 4.1

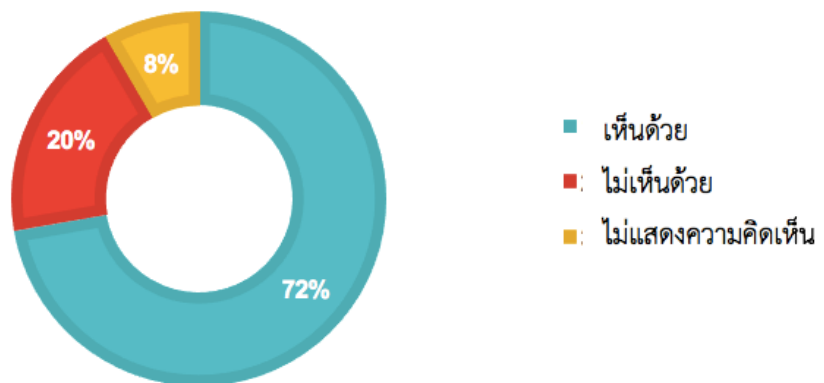
- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ

- ผลกระทบทางเศรษฐกิจส่งผลต่อความสามารถในการเข้าศึกษาต่อ : การศึกษาในระดับอุดมศึกษามีค่าใช้จ่ายสูง ภาระค่าใช้จ่ายประกอบกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยมีผลต่อการตัดสินใจไม่เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น
 - ค่านิยมต่อการศึกษาเปลี่ยนแปลง : สื่อการเรียนรู้นอกสถานศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นทำให้มีประชากรที่เลือกจะเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อเหล่านั้น ประกอบกับค่านิยมการให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้จำนวนมากตั้งแต่อายุน้อย อาจมีผลให้อัตราการเข้าเรียนในสถาบันการศึกษาลดลง
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- การใช้อัตราการสำเร็จการศึกษา และ อัตราการเข้าศึกษาไม่สามารถวัดความเท่าเทียมทางการศึกษาได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ เพราะเป็นอัตราที่คำนวณผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการเข้าศึกษาแล้ว แต่ความเท่าเทียมทางการศึกษาควรแสดงด้วยตัวชี้วัดที่เกิดขึ้นก่อนที่จะเข้าศึกษาการที่อัตราสำเร็จการศึกษาดำไม่ได้หมายความว่าการศึกษาไม่เท่าเทียม แต่อาจจะแสดงถึงความสามารถในการเรียนให้สำเร็จการศึกษาก็เป็นได้
 - โครงสร้างประชากรและอัตราการเกิดที่ลดลง : เนื่องจากอัตราการเกิดและสัดส่วนประชากรชายหญิงที่ต่างกันค่อนข้างมาก อาจส่งผลให้อัตราการเข้าศึกษาของเพศชายน้อยลงด้วย ดังนั้นหากต้องการพิจารณาความสัมพันธ์ของการรู้หนังสือกับเพศจำเป็นต้องพิจารณาโครงสร้างประชากรประกอบ
- 3) มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 โดยมีการให้ข้อมูลเพิ่มเติม อาทิ
- การเพิ่มขึ้นของประชากรเพศหญิงมีมากกว่าประชากรชายด้วยอาจเป็นผลให้ประชากรเพศหญิงสำเร็จการศึกษามากกว่า
 - ควรทบทวนนิยามของการรู้หนังสือ (Literacy) ที่ไม่ใช่เพียงการอ่านออกเขียนได้แต่หมายรวมถึงการประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ รวมทั้งควรทบทวนเกณฑ์และวิธีการประเมิน
 - การพิจารณาเพียงการเข้าศึกษาในระบบไม่เพียงพอ ควรพิจารณาเรื่องการเข้าถึงระบบการศึกษารูปแบบอื่น ๆ ที่มีส่วนพัฒนาการรู้หนังสือได้ด้วย
- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 จะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก ในภาวะที่เพศชายเข้าศึกษาต่อน้อยลงอาจมีผลให้ประชากรเพศหญิงที่มีสัดส่วนมากกว่าเข้ามามีบทบาททางสังคมมากขึ้น
- ผลกระทบทางลบ อัตราผู้ชายเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษาต่ำ อาจมีผลต่อคุณภาพของสถาบันครอบครัว และมีผลโดยตรงต่อผู้หญิงที่โดนทุบตี ทำร้าย ข่ม เนื่องจากผู้ชายไม่ได้ถูกฝึกให้มีความรับผิดชอบ และไม่ได้รับการศึกษาที่เพียงพอ ทั้งนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า การศึกษาช่วยยกระดับความคิด ช่วยแยกแยะผิด ชอบ ชั่ว ดี ได้

ประเด็นที่ 4.2 แม้ประเทศไทยจะมีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษาไว้ในการเรียนการสอนของโรงเรียนเกือบทั้งประเทศ ทว่าหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษายังไม่มีคุณภาพทำให้เด็กหลายคนทั่วประเทศขาดความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศ และสิทธิทางเพศ ซึ่งอาจนำไปสู่การล่วงละเมิดทางเพศและปัญหาอื่น ๆ ในอนาคต หากไทยมีการปรับปรุงหลักสูตร จะทำให้ปัญหาหลาย ๆ อย่างไม่ว่าจะเป็นการท้องในวัยรุ่น โรคติดต่อทางเพศ การล่วงละเมิดทางเพศลดลง และยังสามารถทำให้คนในสังคมให้เกียรติและเคารพสิทธิทางเพศของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 4.2 หลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษายังไม่มีคุณภาพ หากไทยมีการปรับปรุงหลักสูตร จะทำให้ปัญหาในมิติทางเพศลดลงและจะทำให้คนในสังคมให้เกียรติและเคารพสิทธิทางเพศของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

ประเด็นที่ 4.2

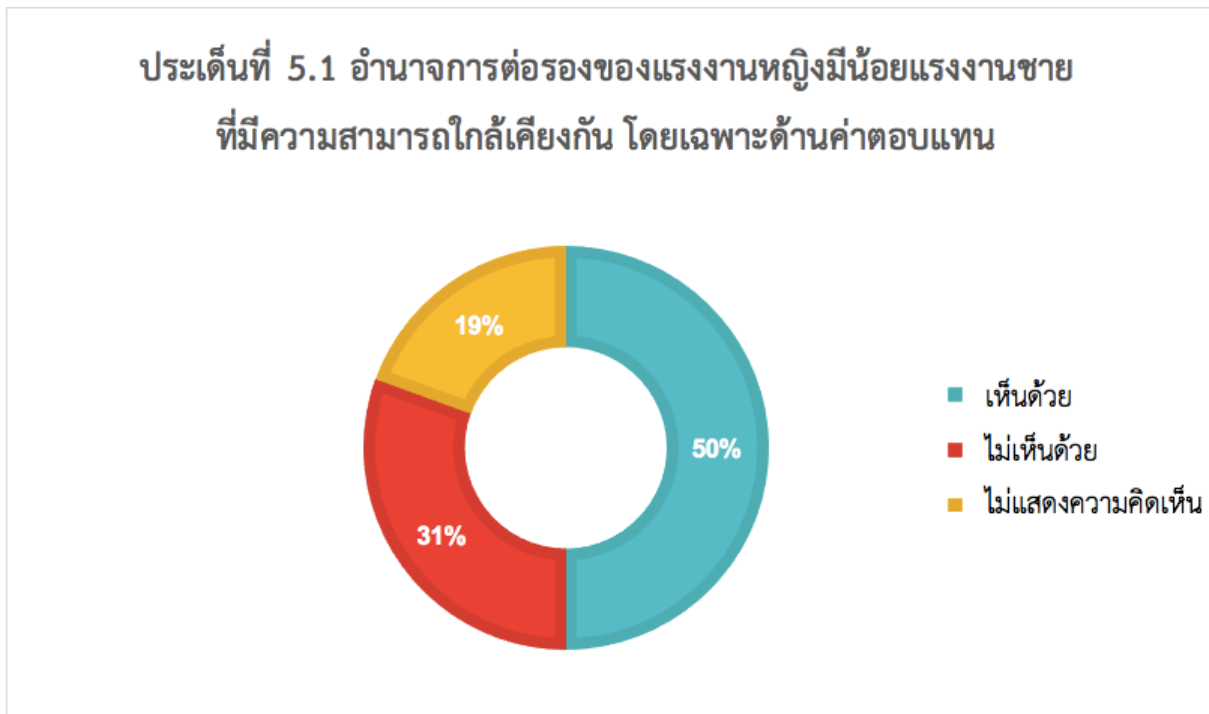

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 72.2 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - การเรียนรู้ด้านเพศศึกษาควรได้รับการหยิบยกขึ้นมาสาธารณะมากขึ้น เพื่อการดูแลและป้องกันตนเองทั้งหญิงและชาย
 - การทบทวนหลักสูตรเกี่ยวกับเพศศึกษาที่บรรจุไว้ในวิชาสุขศึกษา : จำเป็นต้องมีการทบทวนหลักสูตรแกนกลาง เนื่องจากที่ผ่านมา มีการแก้ไขแบบเรียนสุขศึกษาที่มีเนื้อหาในเชิงตีตราและมีอคติในเรื่องเพศ แต่ยังไม่มีการแก้ไขหลักสูตรแกนกลางหลักสูตรเพศศึกษาในโรงเรียนจึงจำเป็นต้องสร้าง ความเข้าใจในเรื่องเพศที่เคารพต่อสิทธิทางเพศของผู้อื่น ความเสมอภาคทางเพศ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษา ที่เกี่ยวกับโรคและการทำงานของระบบการสืบพันธุ์
 - การปรับวิธีการสอน การสื่อสาร และเสริมสร้างทักษะการถ่ายทอดแก่ผู้สอนเพื่อให้สามารถสื่อสารประเด็นเพศศึกษาได้อย่างเหมาะสมกับเพศและวัยของผู้เรียน
 - ส่งเสริมการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาตั้งแต่ในระดับครอบครัวอาจมีผลต่อการลดการล่วงละเมิดทางเพศได้
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ปัจจุบันแนวโน้มสถานการณ์ความรุนแรงจากการล่วงละเมิดทางเพศลดลง
 - ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศอาจเกิดจากสาเหตุอื่นที่ไม่อาจแก้ด้วยการปรับปรุงหลักสูตรในสถานศึกษา แต่อาจเกิดจากบริบททางสังคม การยอมรับสิทธิทางเพศและการให้คุณค่าต่อบทบาทของแต่ละเพศต่างกันทั้งในครอบครัว สถานประกอบการ
- 3) มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - การบรรจุประเด็นเรื่องเพศศึกษา ควรจัดอยู่ในหมวดหมู่ สิทธิ ความเท่าเทียมทางเพศมากกว่าหัวข้อ การศึกษาที่เท่าเทียม น่าจะเน้นที่โอกาสที่จะเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพที่มีทางเลือกหลากหลายมากกว่า
- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก การปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางจะทำให้ประชาชนในสังคมให้การยอมรับความเท่าเทียมทางเพศและยอมรับเพศทางเลือกเพิ่มมากขึ้น เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับเพศศึกษา การล่วงละเมิดทางเพศจะลดลงไปด้วย
- ผลกระทบทางลบ หากไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจังจะทำให้ค่านิยม ความเข้าใจทางเพศของคนในสังคมไม่ได้เป็นไปในทางที่ถูกต้อง ก่อให้เกิดอาชญากรรมจำนวนมากที่เพศหญิงตกเป็นเหยื่อในสังคมไทย สถานการณ์การล่วงละเมิดทางเพศจะไม่ได้รับการแก้ไข

เป้าหมายที่ 5 ความเท่าเทียมทางเพศ

ประเด็นที่ 5.1 อำนาจการต่อรองของแรงงานหญิงมีน้อยกว่าแรงงานชายที่มีความสามารถใกล้เคียงกัน โดยเฉพาะด้านค่าตอบแทน หากไม่มีการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยจะไม่มีทางที่จะประสบความสำเร็จด้านความเท่าเทียมทางเพศ

ประเด็นที่ 5.1

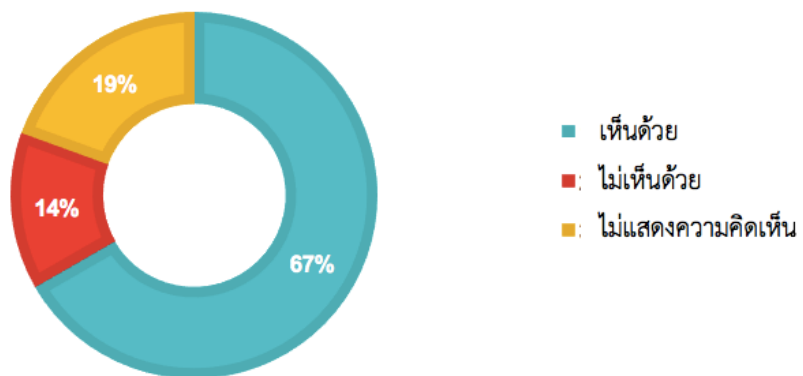

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - ค่านิยมการให้ความสำคัญกับเพศชายของสังคม : แนวคิดเรื่องเพศในสังคมไทยนั้นแฝงอคติต่อเพศและการปฏิบัติที่แตกต่างกันทั้งในระดับครอบครัว ชุมชนและส่งผลมาถึงความเชื่อมั่นในความสามารถและการปฏิบัติต่อเพศหญิงที่ไม่เท่าเทียมกับเพศชายในการจ้างงาน
 - การเปิดรับแรงงานเพศหญิงนั้นค่อนข้างกว้างขวางมากขึ้น แต่ในบางอาชีพโดยเฉพาะอาชีพที่ใช้กำลังกายเพศหญิงจะถูกจำกัดด้วยข้อจำกัดด้านสรีระ
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ในมุมมองเรื่องเพศกับค่าตอบแทนคิดว่าไม่มีความเหลื่อมล้ำ แต่อาจจะมีข้อจำกัดเรื่องลักษณะงานที่ชาย หญิงอาจทำได้ต่างกัน ค่าแรงจึงต่างกัน
 - สังคมไทยค่อนข้างเปิดกว้างในการยอมรับเพศหญิงที่มีความสามารถ ทั้งนี้ มีหลายงานที่เพศส่งผลต่อความสามารถที่แตกต่างระหว่างชายและหญิง อาทิ งานที่ใช้แรงงาน หรืองานที่ใช้ความละเอียดประณีต ซึ่งสิ่งนี้น่าจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลมากกว่าเรื่องเพศ
 - เครื่องมือที่ใช้บังคับสถานการณ์: ตัวชี้วัดที่ใช้คือ สัดส่วนของประชากรหญิง/ชายที่ทำงานในครอบครัวโดยไม่ได้รับค่าจ้าง ซึ่งไม่ได้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ จึงไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าสาเหตุเป็นเพราะอำนาจการต่อรองของแรงงานหญิงมีน้อยกว่าแรงงานชาย
 - ประเด็นปัญหาที่ยังคงมีอยู่มักเป็นเรื่องบทบาทของเพศหญิงต่อการดำเนินงานในตำแหน่งระดับสูงมากกว่าความเท่าเทียมของรายได้
- 3) มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - นอกจากการพิจารณาในประเด็นเพศชาย-หญิงแล้ว ควรพิจารณาเรื่องความหลากหลายทางเพศ โดยอาจยกระดับไปพิจารณาเรื่องสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่ควรได้รับการปกป้องด้วย
- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 61.1 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก หากประเทศไทยสามารถผลักดันการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการยอมรับความเท่าเทียมกันทางเพศได้ ประเทศไทยก็จะมีความเป็นสากลเช่นเดียวกับประเทศอื่นๆ ที่พัฒนาแล้ว และค่าตอบแทนที่สูงขึ้นสำหรับแรงงานหญิงก็จะส่งผลถึงเศรษฐกิจของประเทศ อาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไป
- ผลกระทบทางลบ เกิดความไม่เสมอภาคทางเพศ ปัญหาสิทธิมนุษยชน หากประเทศไทยสามารถยกระดับการปฏิบัติที่เท่าเทียมจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศดังกล่าวข้างต้นแต่อาจกระทบต่อครอบครัว เพราะการที่ผู้หญิงทำงานทำให้ความต้องการมีบุตรอาจลดลง ส่งผลถึงอัตราการเกิดและจำนวนประชากรของประเทศ หรือในกรณีที่ไม่มีบุตร อาจก่อให้เกิดปัญหาครอบครัวเนื่องจากบุตรไม่ได้รับการดูแลอย่างเต็มที่จากพ่อแม่

ประเด็นที่ 5.2 ประเทศไทยมีผู้หญิงที่ได้รับที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา หรือได้รับตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งในจำนวนที่ค่อนข้างน้อย ปัญหาคือของประเด็นนี้อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับค่านิยม “ชายเป็นใหญ่” (patriarchy) และหากยังไม่ได้รับการแก้ไข ประเทศไทยกำลังสูญเสียโอกาสในการได้คนเก่งมาบริหารประเทศ

ประเด็นที่ 5.2. ประเทศไทยมีผู้หญิงที่ได้รับที่นั่งในสภา หรือได้รับตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งค่อนข้างน้อย อาจเป็นผลจากค่านิยม “ชายเป็นใหญ่” และหากยังไม่ได้รับการแก้ไข ประเทศไทยกำลังสูญเสียโอกาสในการได้คนเก่งมาบริหารประเทศ

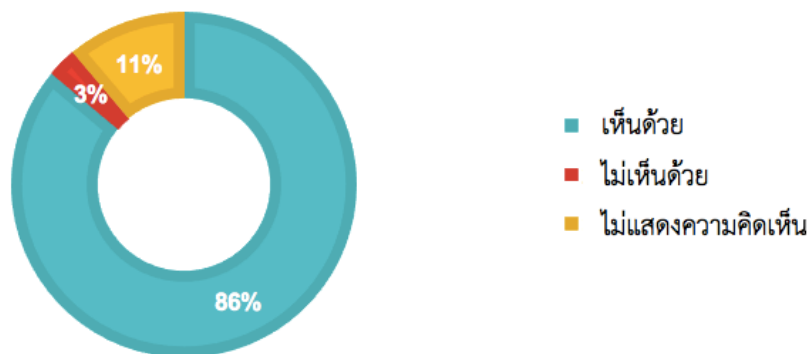
ประเด็นที่ 5.2

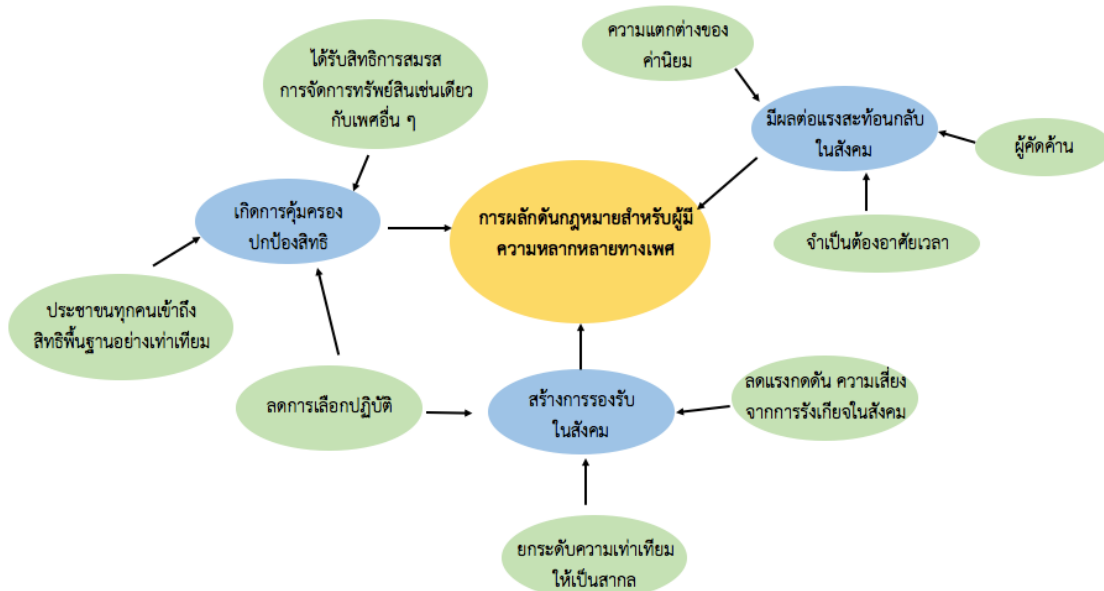
- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - นักการเมืองที่เป็นผู้หญิงมักจะได้รับดูแลหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ การเตรียมการเบื้องหลัง (reproduction role) มากกว่า
 - ค่านิยมชายเป็นใหญ่ในสังคมไทยค่อนข้างมีผลต่อโอกาสในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของผู้หญิง ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงน้อยและช้า นอกจากนี้ ประเทศไทยยังขาดตัวอย่างที่ดีของผู้หญิงที่เป็นผู้นำหรือมีบทบาททางสังคมอย่างเหมาะสมและถูกต้องอีกมาก ผู้หญิงบางส่วนที่มีบทบาทอยู่ไม่อาจเป็นตัวแทนของการกระทำที่เหมาะสมได้ทั้งหมด หรือยังไม่มีอิสระเสรีภาพทางความคิดของตนเองอย่างแท้จริง
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - สังคมไม่ควรมองว่าการมีผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาเป็นประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะในสภาวะที่การได้มาซึ่งตำแหน่งนั้นเน้นการใช้กลยุทธ์ วิธีการที่ขาดจริยธรรมมากกว่าความสามารถแต่ควรให้ความสำคัญกับวิถีคิดของผู้นำที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมทางเพศไม่ว่าชายหรือหญิง
 - แนวโน้มการยอมรับผู้หญิงมีระยะหนึ่งแล้วและสัดส่วนของผู้แทนเพศหญิงในสภาก็มีเพิ่มมากขึ้นการพิจารณาสถานการณ์ของบทบาทเพศหญิงควรพิจารณาบริบทของประเทศมาประกอบด้วย
 - ผู้หญิงอาจไม่นิยมการเป็นนักการเมืองอาชีพโดยเฉพาะในบริบทของประเทศไทย
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
 - ผลกระทบทางบวก ในระยะยาวค่านิยมชายเป็นใหญ่จะถูกลดทอนความนิยมลงเนื่องจากการรับรู้ของประชาชน และข้อมูลข่าวสารจากช่องทางต่าง ๆ มีการนำเสนอประเด็นดังกล่าวมากขึ้น การที่มีเพศหญิงเข้าไปมีบทบาทในระดับผู้นำจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนมุมมอง การตัดสินใจทางนโยบายที่รอบด้านขึ้น
 - ผลกระทบทางลบ การแลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลายโดยเฉพาะมิติทางเพศที่แตกต่างกันอาจลดน้อยลง ขาดการมองอย่างรอบด้าน อีกทั้งการปรับเปลี่ยนค่านิยมเพื่อให้เพศหญิงเข้ามามีบทบาทมากขึ้นค่อนข้างใช้เวลา

ประเด็นที่ 5.3 หากมีการผลักดันการรับรองทางกฎหมายของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ประเทศไทยจะมีความเท่าเทียมในสังคมมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นการแก้ปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติ

ประเด็นที่ 5.3 หากมีการผลักดันการรับรองทางกฎหมายของกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ประเทศไทยจะมีความเท่าเทียมในสังคมและแก้ปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติ

ประเด็นที่ 5.3

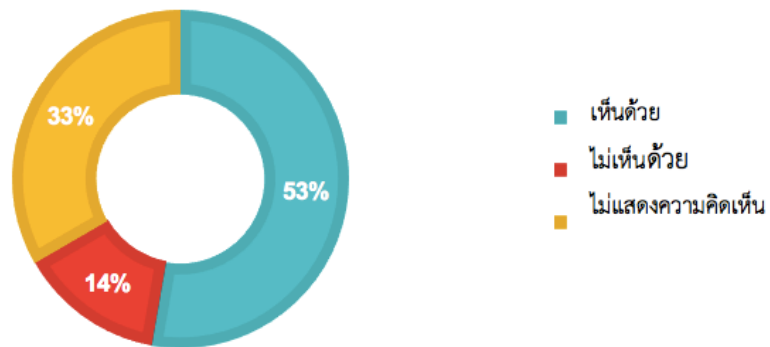
- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 86.1 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - การรับรองทางกฎหมายจะทำให้เกิดการคุ้มครอง ปกป้องสิทธิของผู้มีความหลากหลายทางเพศให้สามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียม

- สร้างการยอมรับ เปิดกว้างต่อประเด็นความหลากหลายทางเพศในสังคมและลดการเลือกปฏิบัติ
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- กฎหมายรับรองสิทธิของ LGBTQ จำเป็นต้องใช้เวลาศึกษามากกว่านี้
- 3) มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1
- 4) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 55.6 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก การรับรองทางกฎหมายจะทำให้ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาค ลดความกดดันและความเสี่ยงที่จะถูกกดดันด้วยประเด็นทางเพศ ทำให้สังคมยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น
 - ผลกระทบทางลบ อาจเกิดความขัดแย้งจากกลุ่มที่มีแนวคิด และค่านิยมที่แตกต่างกัน

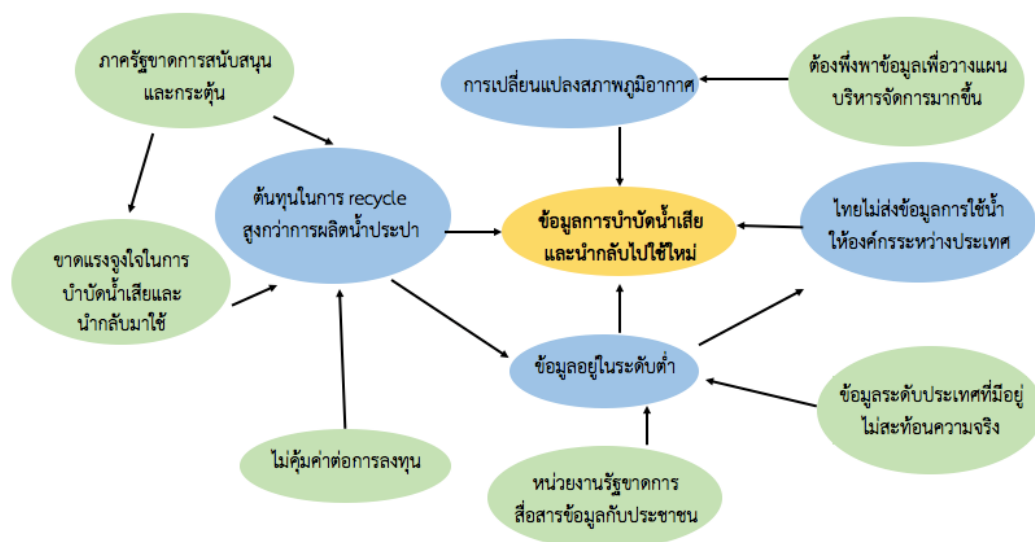
เป้าหมายที่ 6 น้ำสะอาดและสุขอนามัย

ประเด็นที่ 6.1 ข้อมูลการประมาณการเกี่ยวกับการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดและถูกนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในจำนวนที่ต่ำ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือประเทศไทยไม่เคยส่งข้อมูลสัดส่วนประชากรที่ใช้บริการน้ำและสุขาภิบาลที่จัดการอย่างสะอาดและปลอดภัยให้กับองค์กรระหว่างประเทศ

ประเด็นที่ 6.1 ข้อมูลการประมาณการเกี่ยวกับการนำน้ำที่ผ่านการบำบัดและถูกนำกลับมาใช้ใหม่อยู่ในจำนวนที่ต่ำ ประเทศไทยไม่เคยส่งข้อมูลสัดส่วนประชากรที่ใช้บริการน้ำและสุขาภิบาลที่จัดการอย่างสะอาดและปลอดภัยให้กับองค์กรระหว่างประเทศ

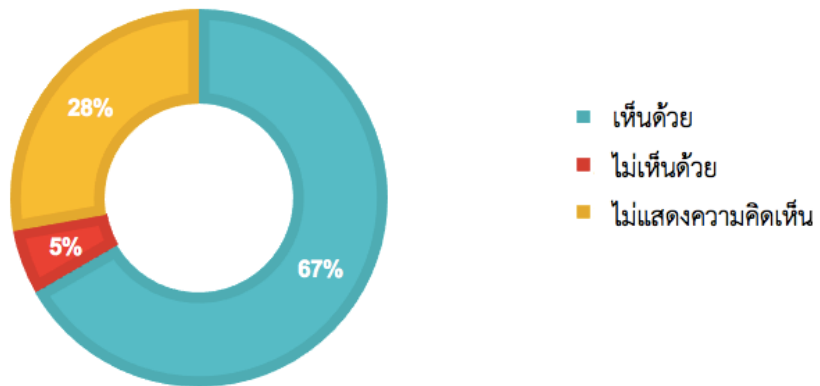
ประเด็นที่ 6.1

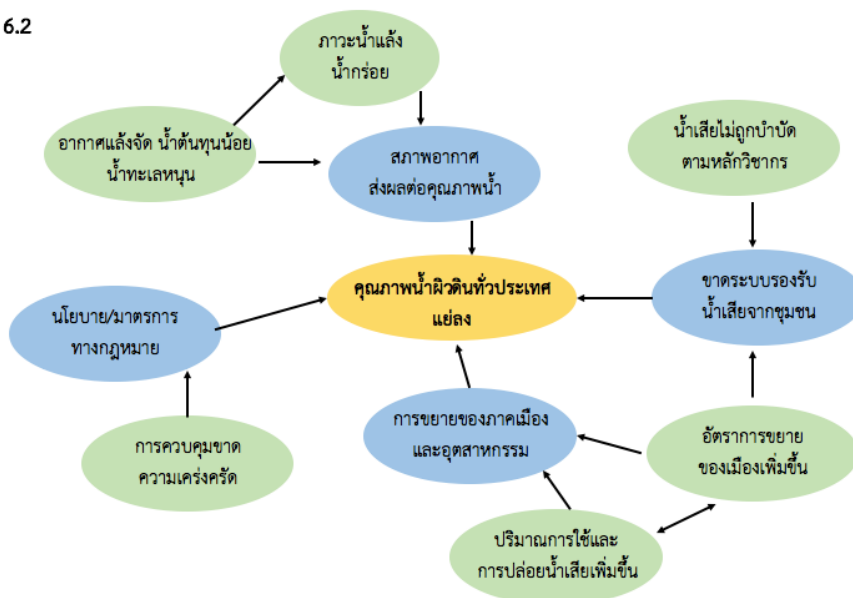
- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 52.8 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้การจัดการออกแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างเป็นระบบโดยอาศัยข้อมูลเป็นสิ่งจำเป็น
 - หน่วยงานของรัฐขาดการสื่อสารข้อมูลดังกล่าวกับภาคประชาชน
 - ข้อมูลในระดับประเทศที่มีอยู่นั้นไม่สะท้อนความเป็นจริงมากนัก
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ระบบการบำบัดน้ำจากแต่ละภาคส่วนที่ความแตกต่างกันทั้งในภาคครัวเรือน ภาคอุตสาหกรรม สถานพยาบาล สถานที่ท่องเที่ยว ในการตรวจสอบประเด็นดังกล่าวควรมีโควต้าในการตรวจสอบในระดับชุมชน
 - ต้นทุนของการใช้ recycle water นั้นอาจสูงกว่าการผลิตน้ำประปาตั้งที่เป็นอยู่ และอาจไม่คุ้มค่าต่อการลงทุน นอกจากนี้ยังขาดแรงจูงใจในการบำบัดและนำน้ำกลับมาใช้ใหม่
 - การบริการจัดการน้ำภายในประเทศเป็นประเด็นที่สามารถจัดการได้ภายในประเทศ ไม่จำเป็นต้องรายงานให้องค์การระหว่างประเทศ
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
 - ผลกระทบทางบวก การรับรองทางกฎหมายจะทำให้ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาค ลดความกดดันและความเสี่ยงที่จะถูกกดดันด้วยประเด็นทางเพศ ทำให้สังคมยอมรับความหลากหลายทางเพศมากขึ้น การนำน้ำที่ผ่านการบำบัดและถูกนำกลับมาใช้ใหม่ในปริมาณที่มากขึ้น แสดงว่าประเทศไทยขาดแคลนน้ำ จะทำให้ประชาชนตระหนักถึงการใช้น้ำอย่างประหยัด คุ้มค่า
 - ผลกระทบทางลบ ต้องมีการลงทุนด้านค่าใช้จ่ายสูงมากในการบำบัดน้ำเสียเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ ให้ได้รับคุณภาพมาตรฐานที่สามารถนำไปใช้ได้ดื่มได้ ขาดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับบริการสุขาภิบาลที่ไม่สะอาดและไม่ปลอดภัยอยู่เป็นระยะ ๆ โดยเฉพาะในชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล

ประเด็นที่ 6.2 คุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศมีแนวโน้มที่แย่ลง

ประเด็นที่ 6.2 คุณภาพน้ำผิวดินในแหล่งน้ำสำคัญทั่วประเทศมีแนวโน้มที่แย่ลง

ประเด็นที่ 6.2

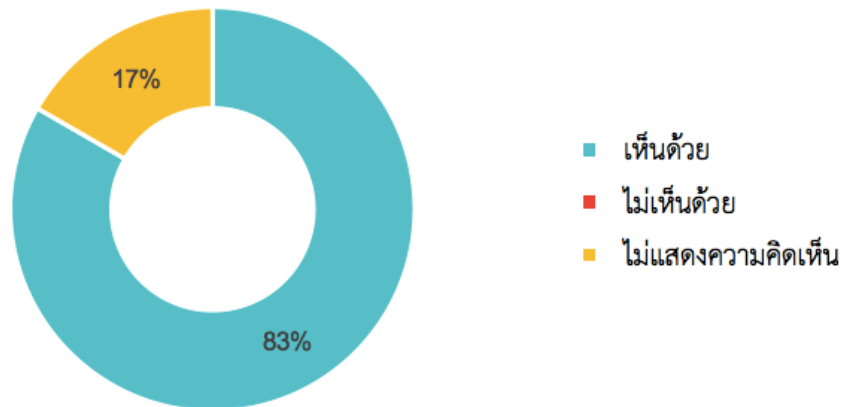

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - แนวโน้มของคุณภาพน้ำผิวดินลดลง โดยเฉพาะแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านจังหวัดมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำนวนมาก เช่น เจ้าพระยา ท่าจีน เป็นต้น

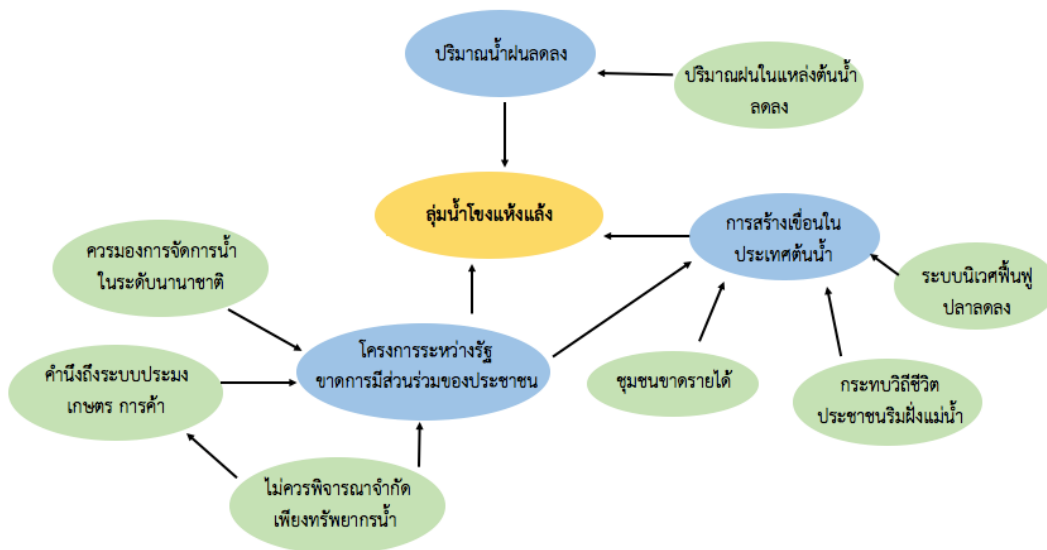
- ประเทศไทยยังขาดการสร้างระบบรวบรวมน้ำเสียจากภาคครัวเรือนหรือชุมชน เพื่อนำมาบำบัดให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ในขณะที่ชุมชนแออัดหรือเมืองขยายตัวมากขึ้น ทั้งในแนวตั้ง (อาคารสูง) และในแนวนอน (การขยายขอบเขตของเมือง)
 - นโยบายและมาตรการทางกฎหมาย รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบไม่มีการดำเนินการอย่างเคร่งครัดเพื่อควบคุมการจัดการน้ำเสียเชิงระบบ
 - การเติบโตของภาคอุตสาหกรรม และการเติบโตของประชากรส่งผลให้การใช้น้ำและปริมาณการปล่อยน้ำเสียเพิ่มขึ้น
 - การเปลี่ยนแปลงทางด้านพื้นที่ต้นน้ำเกิดขึ้นมาก มีการใช้ประโยชน์ที่ดินไปสู่ภาคเมืองสูง มีการใช้สารเคมีในภาคชนบทสูง
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- สถานการณ์ปัจจุบันประชาชนให้ความตระหนักในความปลอดภัยและให้ความสำคัญกับการรักษาสภาพแวดล้อมมากขึ้น
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก ใช้ข้อมูลและสถานการณ์ที่เผชิญอยู่เป็นเครื่องมือในการสร้างความตระหนักและกระตุ้นให้มีการดำเนินการแก้ไข
 - ผลกระทบทางลบ คุณภาพน้ำผิวดินที่ลดลงส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ และการดำรงชีวิตของประชาชน ทั้งการอุปโภค บริโภค และผู้ที่ต้องพึ่งพาน้ำเพื่อทำเกษตรกรรมและทำประมง

ประเด็นที่ 6.3 กลุ่มแม่น้ำโขงมีแนวโน้มที่จะแห้งแล้งยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าต้นเหตุของความแห้งแล้งยังคงเป็นที่ถกเถียงกันอยู่ แต่ความแนวโน้มความแห้งแล้งจะสร้างปัญหาเป็นอย่างมากให้กับประเทศไทย

ประเด็นที่ 6.3 กลุ่มแม่น้ำโขงมีแนวโน้มที่จะแห้งแล้งยิ่งขึ้น และมีแนวโน้มความแห้งแล้งจะสร้างปัญหาเป็นอย่างมากให้กับประเทศไทย

ประเด็นที่ 6.3

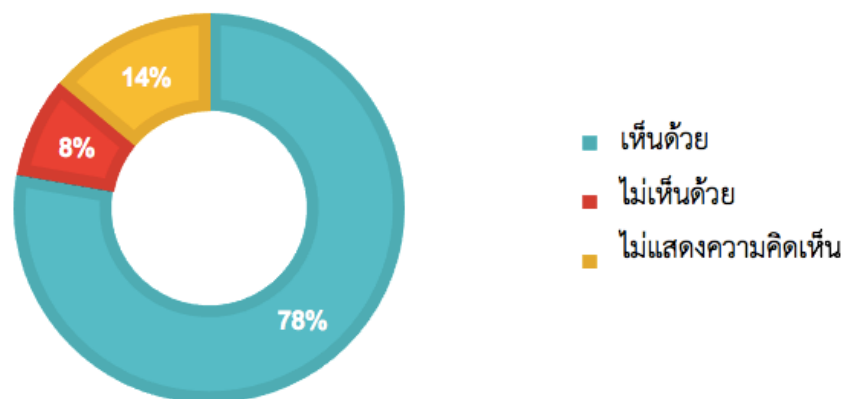
- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 83.3 และไม่มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ

- เนื่องจากไทยเป็นประเทศที่อยู่เกือบๆตอนปลายของแม่น้ำโขง อีกทั้งแม่น้ำโขงยังผ่านหลายจังหวัด และเป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำสำคัญในภาคอีสานคือแม่น้ำชีและแม่น้ำมูล ดังนั้นหากไม่มีการประสานงานร่วมมือระหว่างประเทศต้นน้ำและประเทศปลายน้ำของแม่น้ำโขง จะส่งผลถึงการจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศไทย รวมไปถึงความหลากหลายทางชีวภาพ
 - มุมมองต่อปัญหาดังกล่าวมีควรจำกัดเฉพาะแม่น้ำโขง แต่ควรมองในมิติการจัดการน้ำที่เป็นแม่น้ำนานาชาติหรือระหว่างประเทศ และแม่น้ำ แม่น้ำสาขา ระบบการจัดการเรื่องเขื่อน เหมืองฝาย ที่เชื่อมโยงกับการนำไปสู่เกษตรกรรม การประมง และการประกอบอาชีพ ทั้งระบบ
 - การสร้างเขื่อนในประเทศต้นน้ำมีผลกระทบต่อระดับน้ำ และวิถีชีวิตของผู้อาศัยอยู่ริมแม่น้ำโขง
 - โครงการความร่วมมือระหว่างรัฐที่ไม่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นประเด็นหนึ่งที่ต้องให้ความสำคัญ
 - ปริมาณน้ำฝนที่ลดลงประกอบกับแหล่งต้นน้ำบริเวณเทือกเขาหิมาลัยที่ลดลงมีผลต่อปริมาณน้ำด้วยเช่นกัน
- 2) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 75 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางลบ ประเทศปลายน้ำจำได้รับผลกระทบทั้งจากการกักตุนน้ำ การปรับเปลี่ยนเส้นทางการไหลของน้ำ ส่งกระทบถึงระดับน้ำและ ต่อความเป็นอยู่ของสัตว์น้ำในแม่น้ำโขง ดังที่มีรายงานว่าความหลากหลายทางชีวภาพลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อความอุดมสมบูรณ์ของแม่น้ำโขง ทำให้ชุมชนขาดแหล่งอาหาร รายได้ และน้ำสำหรับการเกษตร

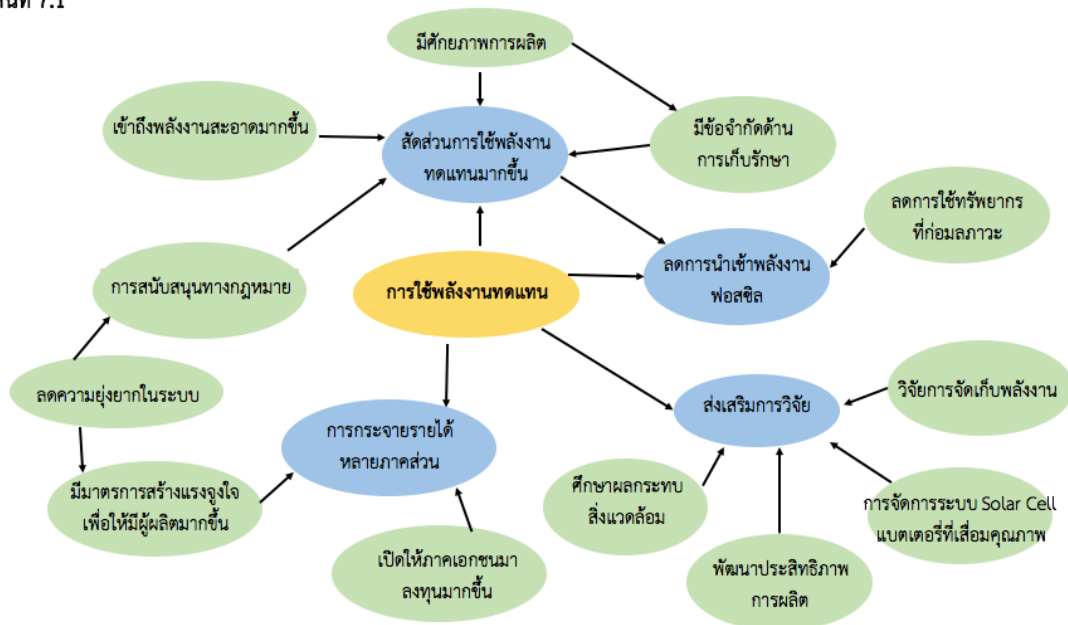
เป้าหมายที่ 7 พลังงานสะอาดที่ทุกคนเข้าถึงได้

ประเด็นที่ 7.1 การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน และ สัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนภายในประเทศเป็นแนวโน้มที่ดีเนื่องจากการผลิตพลังงานทดแทนสามารถทำได้ภายในประเทศ ซึ่งจะช่วยในการลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงานฟอสซิล สามารถนำรายได้กระจายไปสู่หลายภาคส่วน อีกทั้งยังช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ

ประเด็นที่ 7.1 การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนการใช้พลังงานทดแทน สัดส่วนการใช้ไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน และสัดส่วนการใช้พลังงานความร้อนจากพลังงานทดแทนภายในประเทศเป็นแนวโน้มที่ดี

ประเด็นที่ 7.1

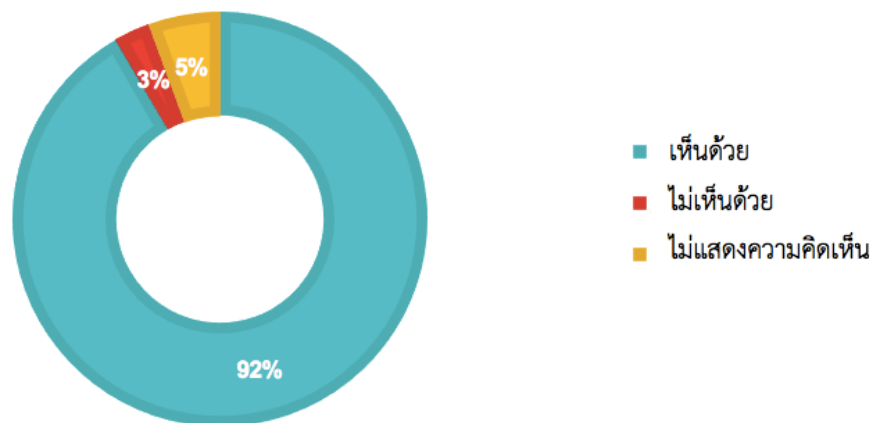
- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 77.8 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 13.9 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตพลังงานทดแทนหลากหลายรูปแบบ ทั้งก๊าซชีววมวล เชื้อเพลิงชีวภาพ พลังงานลม และพลังงานแสงอาทิตย์ แต่ยังข้อจำกัดในการผลิตอย่างต่อเนื่อง และการเก็บรักษาเพื่อนำไปใช้ ดังนั้น รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการออกแบบการวิจัยและพัฒนาเรื่องของการจัดเก็บพลังงานไฟฟ้า เพื่อให้ลดข้อจำกัดด้านความเสถียรของพลังงาน และพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิต ลดการสูญเสีย และผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น
 - การใช้ระบบพลังงานทดแทนในเมือง ยังไม่ได้รับการสนับสนุนทางกฎหมาย เช่น การสร้าง เครื่องผลิตพลังงานไฟฟ้า การจัดการขยะ ในเมือง เป็นต้น / การเปิดโอกาสให้เอกชนสามารถทำในโครงการ เพื่อส่งเสริมสิ่งแวดล้อม / ให้มาตรการจูงใจต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมในภาพใหญ่ของความร่วมมือต่าง ๆ
 - การคำนึงถึงและมีการวางแผนจัดการผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากพลังงานทดแทนควบคู่ไปด้วย เช่น การจัดการมลพิษทางอากาศที่เกิดจากเตาเผาขยะที่ใช้ผลิตกระแสไฟฟ้า การจัดการแผง solar cell และแบตเตอรี่จากพลังงานแสงอาทิตย์ การสร้างกังหันลม ฯลฯ และควรส่งเสริมให้มีการสร้าง/เพิ่มประสิทธิภาพอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เพื่อลดปัญหาเรื่องความไม่มั่นคงทางพลังงานจากพลังงานทดแทน
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - สัดส่วนดังกล่าวยังน้อย (ต่ำกว่า 1%) สัดส่วนพลังงานทดแทน (share) แม้จะเพิ่มขึ้น แต่ปริมาณ (quantity) ของการผลิตไฟฟ้าพลังงานฟอสซิลยังคงเพิ่มขึ้น มิได้ลดลง
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 47.2 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 จะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
 - ผลกระทบทางบวก เป็นการเพิ่มทางเลือกของแหล่งพลังงาน ลดการใช้พลังงานที่ก่อให้เกิดมลภาวะ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดความมั่นคงด้านพลังงานในประเทศ
 - ผลกระทบทางลบ การดำเนินการที่ไม่จริงจังและเป็นระบบ เช่น กังหันลม พลังงานชีววมวล ที่ไม่สามารถผลิตในจุดที่คุ้มทุนได้ รวมทั้งยังเป็นการดำเนินการเชิงทดลอง ยังไม่สามารถนำมาสู่การ

ปฏิบัติในภาพใหญ่ได้นัก นอกจากนี้การใช้พลังงานจากขยะซึ่งต้องใช้เตาเผาที่อาจเกิดปัญหามลพิษทางอากาศจากเตาเผาขยะที่ระบบบำบัดมลพิษทางอากาศไม่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามพลังงานความร้อนจากเตาเผาขยะเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะจะช่วยแก้ปัญหาเรื่องขยะล้นเมืองด้วย แต่ควรมีการจัดการที่ดีและถูกต้อง รวมทั้งจะช่วยลดการต่อต้านของชุมชนในพื้นที่

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 63.9 และไม่มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าวและมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
- สถานการณ์ในปัจจุบันมีการเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามพรมแดนมากขึ้น และมีความเป็นพลเมืองโลกสูงขึ้น การลงนามจะทำให้เกิดการจ้างงานที่เป็นธรรม และเป็นสากล
 - การลงนามจะทำให้มีระบบการดูแลแรงงานข้ามชาติ แรงงานไทย ได้รับสิทธิในการดูแลสุขภาพการทำงาน และมีมาตรการการสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง รวมทั้งบทลงโทษกับหน่วยงาน องค์กรที่ฝ่าฝืน
 - ปัจจุบันการรับรองมาตรฐานการผลิตสินค้าและบริการ มักจะมีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับแรงงานเข้ามาประกอบด้วย หากภาคธุรกิจใดที่ต้องการส่งออกไปยังกลุ่มประเทศสหภาพยุโรปหรือสหรัฐอเมริกาควรได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าที่มีข้อกำหนดด้านแรงงานด้วย จะทำให้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการค้า หรือการส่งออกและนำเข้า
- 2) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 44.4 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 จะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 จะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวก และทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางบวก การให้สัตยาบันฯ นอกจากจะช่วยคุ้มครองแรงงานไทยในเรื่องสิทธิเสรีภาพ การเรียกร้องต่อเรื่องสวัสดิการ สิทธิประกันสังคม แล้ว ยังทำให้ประเทศไทยได้ถอนจากการเป็นสมาชิกส่วนน้อยของ ILO และเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกันในสิทธิของแรงงานในทุกสาขาและทุกเชื้อชาติภายใต้อาณาเขตประเทศไทย เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ knowledge transfer จากต่างประเทศ สร้างบุคคลากรที่มีคุณภาพ ให้ไทยเข้าสู่ตลาดโลกอย่างมีคุณภาพ
 - ผลกระทบทางลบ หากประเทศไทยยังไม่ให้สัตยาบันอาจมีการใช้อนุสัญญา ILO ในการกีดกันทางการค้า จะส่งผลกระทบต่อประเทศไทยทั้งในระยะสั้น ปานกลาง และยาว

ประเด็นที่ 8.2 การระบาดของ โควิด-19 จะส่งผลกระทบยาวกับเศรษฐกิจไทยขั้นรุนแรงจนเรียกได้ว่าเป็นวิกฤติเศรษฐกิจรอบใหม่ และอาจหนักกว่าวิกฤติต้มยำกุ้งเมื่อปี พ.ศ.2540 แต่จะไม่ถึงกับการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (de-globalization) อย่างไรก็ตามไทยจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจหลังโควิดด้วยการจัดสรรทรัพยากรใหม่ พัฒนาทักษะของทุกภาคธุรกิจให้เข้ากับยุคดิจิทัลให้เร็วที่สุด

ประเด็นที่ 8.2 การระบาดของ โควิด-19 จะส่งผลกระทบยาวกับเศรษฐกิจไทย
จะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจหลังโควิดด้วยการจัดสรร
ทรัพยากรใหม่ พัฒนาทักษะของทุกภาคธุรกิจให้เข้ากับยุคดิจิทัลให้เร็วที่สุด

ประเด็นที่ 8.2

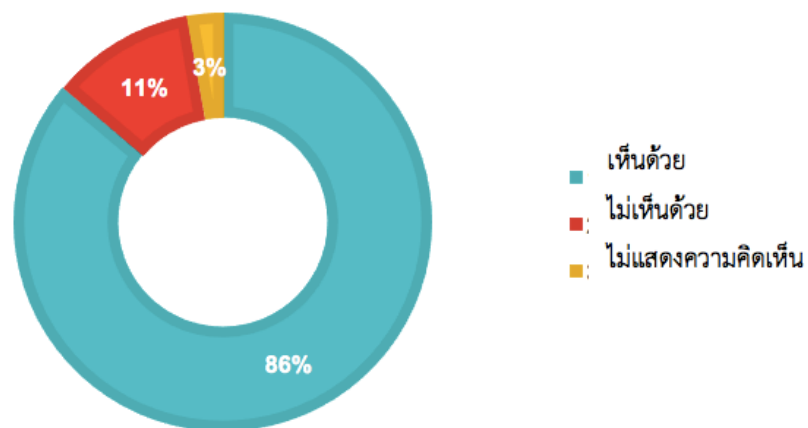
- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 91.7 และมีผู้ไม่เห็นด้วยจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - การค้นหาเป้าหมายร่วมกัน และยึดหลักการสากลในการร่วมกัน เมื่อโลกซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เราจะมีเป้าหมายความยั่งยืนร่วมกันอย่างไร สมาคมมีภารกิจหลักจัดทำสื่อบูรณาการด้าน SDGs ว่าเราจะตอบโจทย์พลวัตโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปจากนี้ได้อย่างไร เช่น รายงาน SDGs Mega Trend, รายงานด้านผลกระทบต่อ 17 Global Goals
 - การยึดหลักการสากลช่วยให้องค์กรกู้ฟื้นฟูธุรกิจได้และเป็นที่ยอมรับเมื่อสถานการณ์คลี่คลายสมาคมฯ นำเสนอหลักสากล 10 ประการเป็นแนวทางให้ธุรกิจเอกชนได้ใช้ประเมินและเป็นเครื่องช่วยให้จัดแผนงานฟื้นฟูสู่สถานการณ์กลับมาได้และให้ดีกว่าเดิม
 - ระเบียบโลกใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจจะครอบคลุมไปทั้งห่วงโซ่อุปทาน การจัดระเบียบโลกใหม่ทางด้านการเงิน ภาคธุรกิจต้องปรับตัวให้พร้อมกับยุคดิจิทัลเร็วขึ้น ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีด้วย
 - ภาครัฐต้องมีนโยบายที่หลากหลายรองรับการพัฒนาทักษะ ความรู้ที่จำเป็น
 - การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาระบบสวัสดิการถ้วนหน้า สวัสดิการสังคมมากยิ่งขึ้น
 - การเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล ต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียม
 - ห่วงโซ่มูลค่าจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการที่เน้นเสถียรภาพมากกว่าต้นทุน
 - การพัฒนาเศรษฐกิจต้องควบคู่ไปกับการดูแลสิ่งแวดล้อมและเตรียมความพร้อมกับการรับมือโรคอุบัติใหม่
- 2) ไม่มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็น จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติม อาทิ
 - เป็นการด่วนสรุปเกินไปเนื่องจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เช่น การท่องเที่ยว การขนส่ง และภาคบริการอื่น ๆ ยังจำเป็นต้องอาศัยการพบปะ การเคลื่อนไหวของแรงงาน ทรัพยากร ธุรกิจบางประเภทไม่เหมาะกับการใช้ระบบดิจิทัล
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้ว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 จะกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8 ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก เกิดรูปแบบวัฒนธรรมการทำงานการประกอบอาชีพ สังคมโลกเข้าสู่ความเป็นสังคมดิจิทัลเร็วขึ้น เกิดการปรับตัววิถีชีวิตแบบใหม่ และเกิดแรงกระตุ้นในการเรียนรู้ทักษะใหม่ ๆ ของคนในสังคม พร้อมกับเกิดความตระหนักในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น
- ผลกระทบทางลบ ภาวการณ์ท่องเที่ยวทั้งโรงแรม ร้านอาหาร ธุรกิจการบินหยุดชะงักลง ส่งผลต่อประเทศไทยที่พึ่งพารายได้หลักจากการท่องเที่ยว แรงงานที่ไม่มีความสามารถในการปรับตัว ขาดทักษะที่จำเป็นจะตกงาน ธุรกิจที่ไม่มีแพลตฟอร์มดิจิทัลจะเข้าถึงลูกค้าได้แคบกว่า ความเหลื่อมล้ำที่มีอยู่ในสังคมจะถูกสะท้อนให้เห็นชัดเจนมากขึ้น

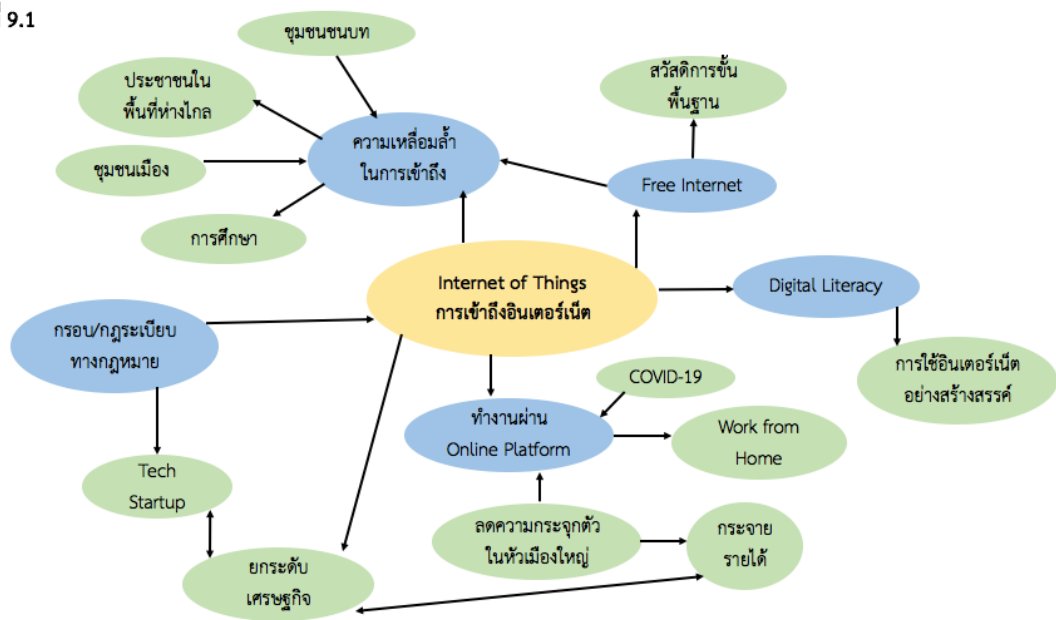
เป้าหมายที่ 9 อุตสาหกรรม นวัตกรรม โครงสร้างพื้นฐาน

ประเด็นที่ 9.1 เป็นที่ทราบกันแล้วว่าในอนาคตอินเทอร์เน็ตจะกลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต และด้วยสถิติในการเติบโตของภาคเทคโนโลยีสารสนเทศและโทรคมนาคม ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะสามารถทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าถึงอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงได้ ความเร่งด่วนหลังจากนี้ก็คือการทำให้อินเทอร์เน็ตมีราคาที่สมารถจ่ายได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนความเท่าเทียมของประชาชน อีกทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมของไทยก่อนการเข้าสู่โลกดิจิทัลหลังจากวิกฤต โควิด-19

ประเด็นที่ 9.1 ประเทศไทยต้องเร่งทำให้ประชาชนเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในราคาที่
สามารถจ่ายได้ เพื่อเป็นการสนับสนุนความเท่าเทียมของประชาชน
และเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าสู่โลกดิจิทัลหลังจากวิกฤต โควิด19

ประเด็นที่ 9.1

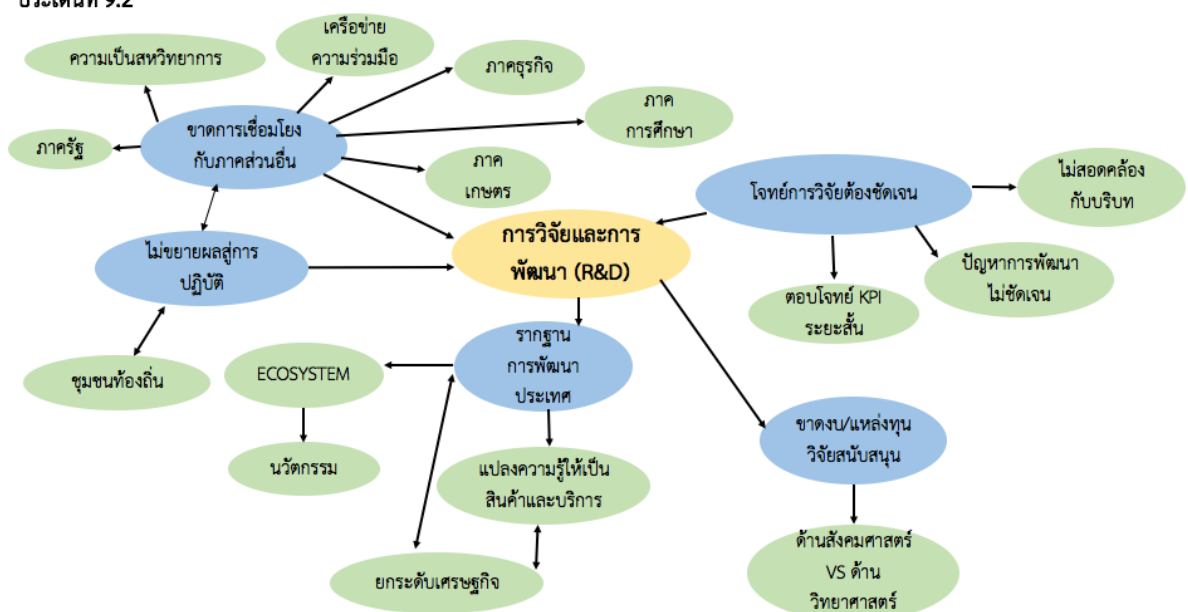

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 89.66 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.34 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
- ต้นทุนในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต: คนไทยโดยส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในเรื่องต้นทุนในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เช่น สัญญาณอินเทอร์เน็ตของประชาชนในพื้นที่ห่างไกล การแบกรับค่าใช้จ่ายในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของคนเมืองและคนชนบท
 - พื้นฐานความรู้ของประชาชน: ประชาชนบางกลุ่มยังขาดองค์ความรู้ ทักษะที่จำเป็นในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) รวมทั้งขาดการตระหนักรู้ในประเด็นการรู้เท่าทันสื่อ (Media, Information and Digital Literacy)
 - บทบาทของรัฐ: ภาครัฐควรมีบทบาทนอกเหนือไปจากเรื่องโครงสร้างพื้นฐานหรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง แต่ควรสนับสนุนทั้งอุปกรณ์พื้นฐานให้ทั่วถึงและครอบคลุมประชาชนในทุกพื้นที่ มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน จริยธรรมการใช้สื่อโซเชียล และกฎหมายคุ้มครองผู้บริโภค นอกเหนือไปจากโครงสร้างพื้นฐานหรือเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง
 - การยกระดับทักษะบุคลากรในภาคเอกชน: โลกยุคปัจจุบันเป็นโลกของ Mega Trend การยกระดับทักษะคนในองค์กรภาคเอกชน (Reskill) จึงเป็นเรื่องสำคัญในการขยายตลาดเอกชนสู่ธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup) /ธุรกิจด้านความยั่งยืน ให้มากยิ่งขึ้น
 - ความเหลื่อมล้ำ: อินเทอร์เน็ตสามารถเป็นหนึ่งในปัจจัยลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรของประชาชนได้ รวมทั้งการกระจายทรัพยากรใหม่ ๆ
- (2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.34 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- ปัญหาการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตอย่างเท่าเทียม: อินเทอร์เน็ตอาจทำให้โครงสร้างปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยซับซ้อนยิ่งขึ้น ถ้าประชาชนบางกลุ่มยังขาดการรู้เท่าทันและการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตอย่างถูกต้อง (illiterate) โดยเฉพาะปัญหา misinformation ในโลกโซเชียลที่กฎหมายยังล่าช้าไม่ครอบคลุมการเอาผิดดังกล่าว
 - ประสิทธิภาพระหว่างอินเทอร์เน็ตของรัฐและเอกชน: ประชาชนยอมจ่ายค่าบริการอินเทอร์เน็ตให้เอกชนมากกว่ารอใช้อินเทอร์เน็ตจากรัฐ รัฐได้แต่ค่าประมูลสัมปทาน แต่ไม่สามารถบริหารจัดการให้อินเทอร์เน็ตมีราคาถูกลงกว่าเอกชน
- (3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 62.96 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 25.93 และเห็นว่าเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี

จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- นักเรียนนักศึกษาที่เข้าไม่ถึงอินเทอร์เน็ตอาจเผชิญข้อจำกัดในการเรียนรู้
- รัฐวิสาหกิจของรัฐ เช่น TOT CAT ควรทำให้อินเทอร์เน็ตมีราคาที่สามารถจ่ายได้ เพราะตั้งแต่อดีต (1990) จนถึงปัจจุบันไม่ค่อยมีคนใช้ ต้องซื้อเครื่องพร้อมแพคเกจที่ราคาสูงมาก ๆ
- จะเกิดผลกระทบโดยเฉพาะเมื่อเครื่องมือ (devices) ที่รองรับ 5G มีมูลค่าสูง การใช้ประโยชน์จาก 5G จะจำกัดอยู่เพียงแค่ผู้บริโภคที่สามารถซื้อหาเครื่องมือ (devices) ที่มีราคาสูงได้

ประเด็นที่ 9.2 งานวิจัยไทยส่วนใหญ่ยังขาดการต่อยอดสู่การปฏิบัติจริงเพื่อการพัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้นการพัฒนากระบวนการต่อยอดงานวิจัย และการสื่อสารระหว่างภาคการศึกษาและภาคส่วนอื่น ๆ จึงมีความสำคัญ

58

จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ควรมีการเชื่อมโยงกับภาคธุรกิจ: แต่อาจมีข้อจำกัดจากนักวิจัยและภาคธุรกิจไม่สามารถหาผลประโยชน์ร่วมกันได้ หรือการขาดความต่อเนื่องในการทำวิจัย
- ต่อยอดเข้ากับองค์ความรู้หลากหลายสาขา/ขยายพรมแดนการทำวิจัยให้มากขึ้น
- ควรมีการบูรณาการงานวิจัยระหว่างหน่วยงาน: ระหว่างภาครัฐ สถาบันการศึกษา ภาคธุรกิจ
- ความต่อเนื่องของการทำวิจัย : หากงานวิจัยมีการทำอย่างต่อเนื่องจะเป็นการสร้างเครือข่ายฐานข้อมูล และสนับสนุนข้อมูลขนาดใหญ่ (big data) เพื่อให้มีข้อมูลในการวางแผนการจัดการได้อย่างถูกต้อง

(1) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

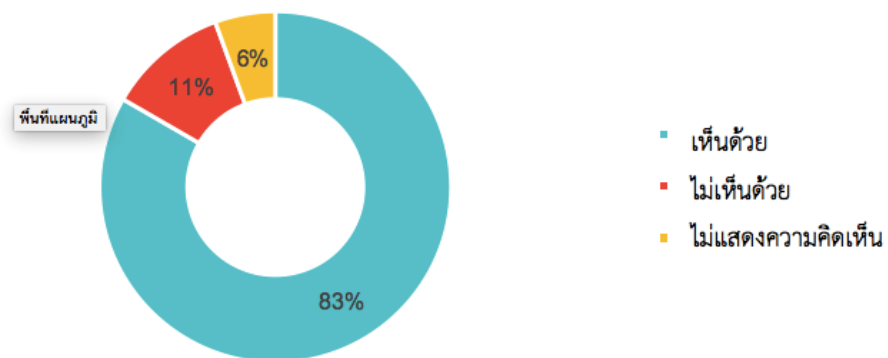
- การให้ความสำคัญต่อการวิจัยฐานรากด้านองค์ความรู้ยังสำคัญ
- กระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมจัดงบประมาณวิจัยทุกมหาวิทยาลัยและองค์กรในกระทรวง โดยนำไปดำเนินการแบบรวมศูนย์ และใครได้ประโยชน์มากที่สุด
- ทางลบในปีงบประมาณ 2563 รัฐใช้นโยบายงบวิจัยแบบรวมศูนย์ ในเชิงการบริหารเขาให้กระจายอำนาจ ผลการวิจัยโดยส่วนใหญ่ควรกระจายอำนาจ แต่ต้องมีนโยบายเพื่อพัฒนาประเทศที่ชัดเจน

(2) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 11.11 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

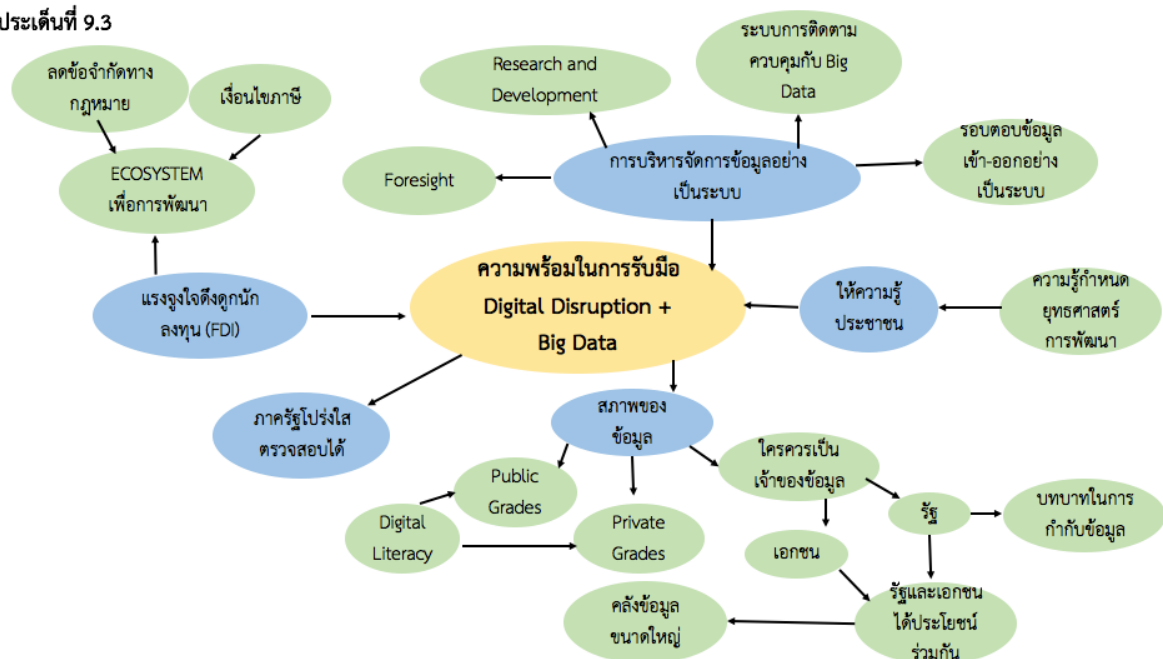
- ทรัพย์สินทางปัญญา: ในปัจจุบันสิ่งที่เกิดขึ้นกับไทย คือ อัตราของการเป็นเจ้าของนวัตกรรมหรือทรัพย์สินทางปัญญา เมื่อเทียบกับชาติอื่นมีน้อยมากเนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมอย่างเป็นระบบในระยะยาว
- งานวิจัยจำนวนหนึ่งไม่สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นสินค้าและบริการได้: ผลกระทบทางลบที่ชัดเจนคือการเสียทุนวิจัยไปโดยไม่สามารถนำผลงานวิจัยมาใช้ได้จริง อีกทั้งยังไม่สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ของคนไทยได้อีกด้วย สูญเสียโอกาสในการทำรายได้และการจ้างงาน
- ด้านบวก: การร่วมมือกันจากหลากหลายภาคส่วน ลดความซ้ำซ้อนของหัวข้อวิจัย เกิดการบูรณาการความคิด ตอบโจทย์ความต้องการนำไปใช้งานขององค์กร/ธุรกิจเพื่อสร้างมูลค่า
- ด้านลบ: การสร้างนักวิจัยที่ดี ต้องใช้ระยะเวลาและงบประมาณที่สูงมาก

ประเด็นที่ 9.3 ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการรับมือกับ Digital Disruption และยังไม่มีผู้นำที่มีความรู้ในการจัดการกับข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่จะสามารถช่วยกำหนดทิศทางของภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ และการพัฒนาภาคส่วนอื่น ๆ ดังนั้นการนำ Big Data มาใช้จริงจะสามารถผลักดันประเทศให้มีความยั่งยืนมากขึ้นได้หลาย ด้าน อีกทั้งยังช่วยป้องกันไม่ให้ต่างชาติ หรือบริษัทที่มีขนาดใหญ่เข้ามาครอบงำข้อมูลซึ่งจะเป็นปัญหาในระยะยาวให้กับคนในประเทศ

ประเด็นที่ 9.3 ประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมในการรับมือกับ Digital Disruption และยังไม่มีผู้นำที่มีความรู้ในการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ที่จะสามารถช่วยกำหนดทิศทางของภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ และการพัฒนาภาคส่วนอื่น ๆ ดังนั้นการนำ Big Data มาใช้จริงจะสามารถผลักดันประเทศให้มี

ประเด็นที่ 9.3

(1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 86.21 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.79 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- การบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ: Big data เป็นคลังข้อมูลขนาดใหญ่ของประเทศที่ประเทศไทยยังไม่มีหน่วยงานที่จะเข้ามาบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ โดยมีการรวบรวมข้อมูลนำเข้า จัดการ และส่งออกไปให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ ได้ใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดแก่ประเทศอย่างเป็นระบบ ทั้งระบบการบริหาร (ภาครัฐ) และการจัดการ (ภาคเอกชนและภาครัฐ) เพื่อให้เกิดมูลค่า ในขณะที่ ต่างประเทศมีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลอย่างมหาศาล
- ความจำเป็นในการสร้างระบบนิเวศเพื่อการพัฒนา: ควรมีการสร้างแรงจูงใจในการมาลงทุนในประเทศไทยด้านเทคโนโลยี เช่น ลดข้อจำกัดด้านกฎหมาย เงื่อนไขทางภาษี และการสร้างทรัพยากรบุคคลที่เราสร้างขึ้นมาให้คุณภาพอยู่ในระดับโลก
- ระบบการติดตามสถานการณ์ในระดับโลกและนานาชาติ: มีการออกแบบระบบติดตามควบคู่กับ Big Data ด้วยระบบการศึกษาวิจัยและวิธีการอื่น ๆ และสร้างฉันทศน์อนาคต สำหรับการพยากรณ์สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น เพื่อเป็นฐานสำหรับการเตรียมการตั้งรับอย่างทันทั่วทั้งที่
- ควรมีการให้ความรู้ประชาชนในเรื่อง Big Data: คนพูดถึงเรื่อง Big Data เป็นที่แพร่หลาย แต่คนส่วนใหญ่ในประเทศไทยยังไม่เข้าใจว่า Big Data คืออะไร ประเด็นนี้ควรมีการให้ความรู้แก่ (educate) สังคมให้ชัดเจน และให้คนที่มีความรู้ความสามารถเรื่องนี้อย่างแท้จริงมาช่วยกันกำหนดทิศทางและยุทธศาสตร์ของประเทศ

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.79 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

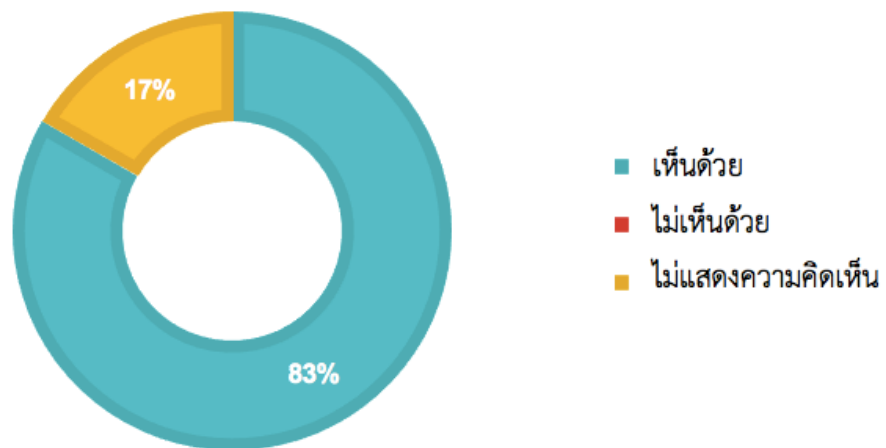
- ความล่าช้าของภาคเอกชน: เอกชนอาจจะใช้ประโยชน์จาก ดิจิทัล และ ข้อมูลขนาดใหญ่ ที่ล่าช้า แต่ภาครัฐก็ยังปรับตัวช้ากว่ามาก
- ประเทศไทยอาจจะยังไม่มีความพร้อม: การแสวงหาผู้นำในการจัดการ ข้อมูลขนาดใหญ่ มา กำหนดทิศทางต่าง ๆ ไม่ใช่ทางออกที่เหมาะสม เพราะโดยธรรมชาติของการนำ "ข้อมูล" ไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพข้อมูลนั้นควรมีลักษณะที่เป็นสินค้าสาธารณะ (public goods) หากแสวงหาผู้นำ จะทำให้ข้อมูลมีลักษณะเป็นสินค้าเอกชน (private goods) ซึ่งจะนำไปสู่การแสวงหา Information rent ในท้ายที่สุด ภาครัฐสามารถมีบทบาทในการกำกับดูแล "การใช้ข้อมูล" ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ความห่วงใยเรื่องบริษัทข้ามชาติไม่สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยการแสวงหาผู้นำในการจัดการ Big data แต่ควรสร้างการรู้ดิจิทัล (digital literacy) ให้แก่ประชาชนในการให้ข้อมูลเท่าที่จำเป็นและรักษาความลับของข้อมูลส่วนตัวด้วยตนเอง

- (3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 76.00 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 12.00 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- ผลกระทบจากการจัดการฐานข้อมูลที่ไม่มีประสิทธิภาพ: บัตรสวัสดิการคนจน เงินเยียวยา 5,000 บาท โครงการเราไม่ทิ้งกัน ที่ผู้ได้รับผลประโยชน์ไม่ใช่ผู้เดือดร้อนที่แท้จริง หรือการที่กองทุนประกันสังคมใช้เวลานานกว่าปกติในการตรวจสอบข้อมูลผู้มีสิทธิได้รับเงินชดเชย เนื่องมาจากระบบฐานข้อมูลที่ล้าสมัยเป็นต้น
 - การบริหารภาครัฐมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้มากขึ้น: ภาครัฐมีความโปร่งใสมากขึ้น Clear governance/ Seamless information
 - ภาครัฐและภาคเอกชนได้ประโยชน์ร่วมกันจากการมีระบบคลังข้อมูลขนาดใหญ่: แต่ภาคเอกชนอาจสูญเสียโอกาสในการนำข้อมูลมาใช้ในการสร้างมูลค่า หรือพัฒนาประเทศ เพราะเอกชนมีข้อมูลน้อยกว่ารัฐ

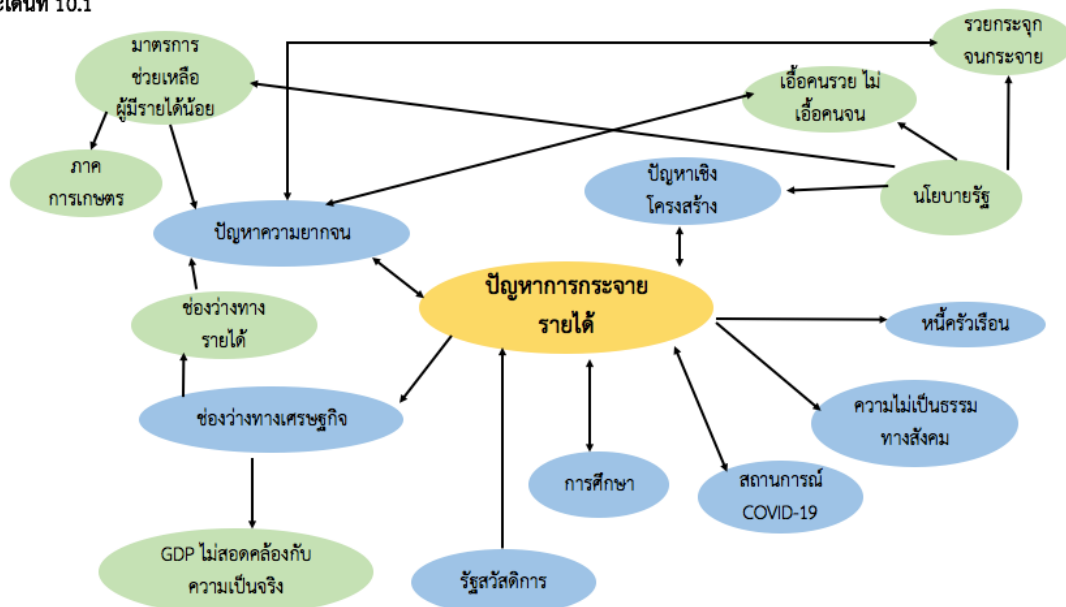
เป้าหมายที่ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ

ประเด็นที่ 10.1 แม้ประชากรโดยรวมจะมีรายได้สูงขึ้น การกระจายรายได้ภายในประเทศยังคงเป็นปัญหา

ประเด็นที่ 10.1 แม้ประชากรโดยรวมจะมีรายได้สูงขึ้น การกระจายรายได้ภายในประเทศยังคงเป็นปัญหา

ประเด็นที่ 10.1

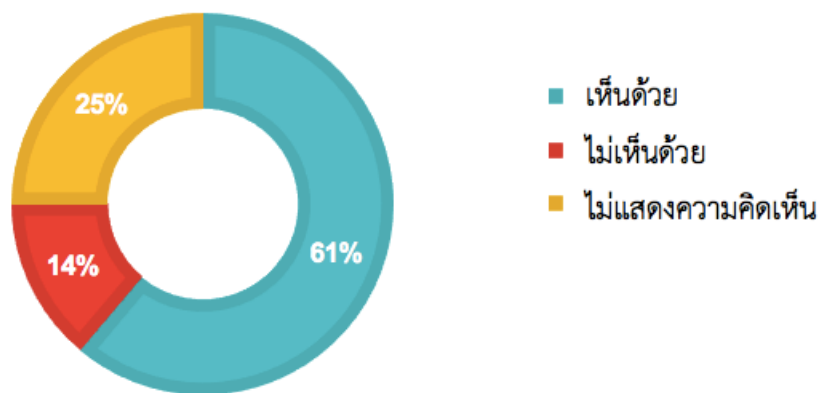
- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 89.29 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.71 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- รวยกระจุก จนกระจาย: รายได้ที่สูงขึ้นจะอยู่ในกลุ่มผู้มีฐานะ เพราะมีเงินทุนในการต่อยอดและสร้างรายได้ไปเรื่อย ๆ แต่ประชาชนที่มีรายได้ต่ำยังมีกระจายอยู่ทั่วประเทศ
 - ปัญหานี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นยิ่งหลังวิกฤตโควิด 19: การส่งเสริมให้เกิดการสร้าง ความเข้มแข็ง และศักยภาพทั้งในระดับบุคคล ธุรกิจขนาดเล็ก ภาคการเกษตร จะเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้แต่ละส่วนสามารถเติบโตอย่างยั่งยืน
 - ปัญหาความยากจนข้ามชั่วคน (Intergenerational poverty): ปัญหานี้ยังคงมีอยู่ในสังคมไทยซึ่งมีการเคลื่อนไหวทางสังคม (Social Mobility) ต่ำ การแก้ปัญหาการกระจายรายได้ในประเทศไทยอาจไม่ใช่ปัญหาเกี่ยวกับรายได้ หรือ ตัวเงิน แต่เป็นปัญหาเรื่อง Rules of the Game ในการประกอบอาชีพ และการเข้าถึงตลาดของประชากรไทยในชนบทมากกว่า
 - ถ้าดูจากค่าสถิติอย่างเดียวจะเห็นว่า ความเหลื่อมล้ำมีแนวโน้มดีขึ้นเรื่อย ๆ อย่างช้า ๆ นั้นหมายความว่าเราอาจจะจัดการความเหลื่อมล้ำได้ แต่อย่างไรก็ตามจากแนวโน้มทั่วโลก ประเทศที่อยู่ในระบอบโลกาภิวัตน์อย่างแน่นแฟ้นเฉกเช่นไทย จะได้รับผลกระทบเพิ่มจากนโยบายต่าง ๆ ของประเทศมหาอำนาจ รวมถึงบรรษัทมหาอำนาจ ทำให้การดำเนินนโยบายและเศรษฐกิจของไทยจะไม่ได้ให้ความสำคัญกับการลดความเหลื่อมล้ำมากนัก เพราะต้องการให้ฐานะเดิม (Status Quo)
 - ประเด็นดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่เอื้อคนรวย ไม่เอื้อคนจน
- (2) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 96.00 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางลบ เช่น อาจเกิดความแตกแยกในสังคม และสร้างความยุ่งยากในการบริหารจัดการภาครัฐ เกิดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวยมากขึ้น สะท้อนถึงปัญหาของการพัฒนาประเทศ เพิ่มพูนทรัพยากรมนุษย์ ปัญหาการว่างงาน/คนไม่มีรายได้เพิ่มสูงขึ้น รวมถึงปัญหาการเข้าไปลักลอบใช้ประโยชน์จากแหล่งทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น
 - ผลกระทบทางบวก ทำให้ประชาชนมีรายได้สูงขึ้น จากการกระจายรายได้ไปสู่คนทุก ๆ คนในสังคม ถ้าในระยะยาวจะสามารถช่วยลดจำนวนคนยากจนลงได้ เศรษฐกิจดีขึ้น ปัญหาสังคมจะน้อยลง ดังนั้น ภาครัฐและส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ควรเร่งพัฒนาเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานการกระจายการลงทุน การเน้นเศรษฐกิจฐานราก

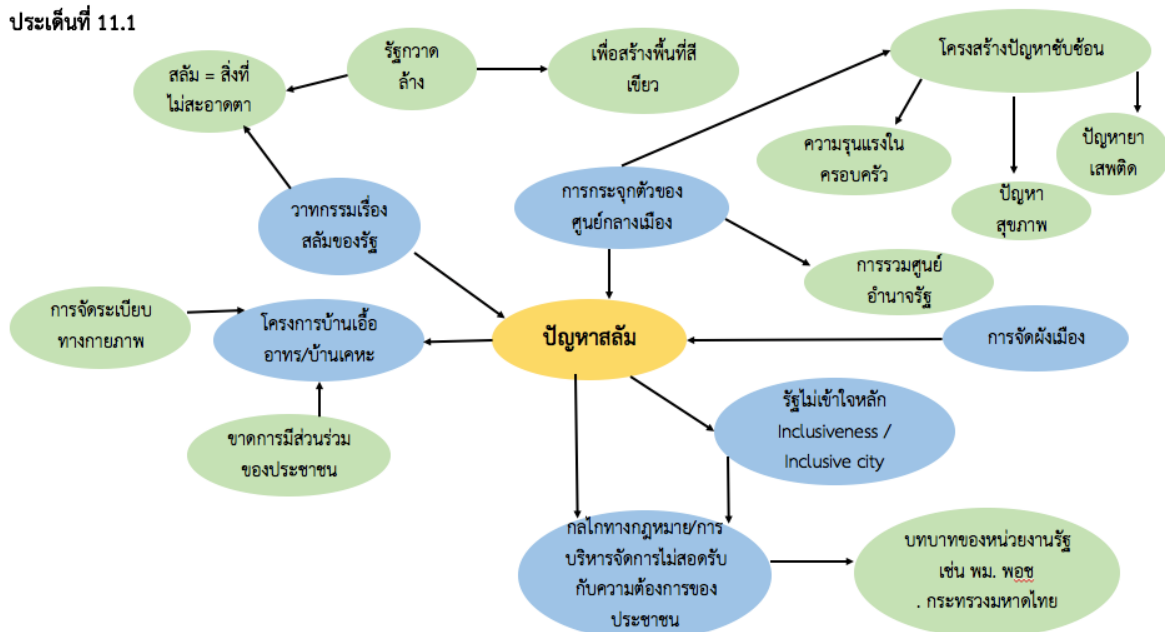
เป้าหมายที่ 11 เมืองและถิ่นฐานมนุษย์อย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 11.1 การแก้ไขปัญหาประชากรเมืองที่อาศัยอยู่ในสลัมหรือที่พักชั่วคราวยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย จำนวนประชากรสลัมหรือที่พักชั่วคราวที่ลดลงเป็นผลของนโยบายแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย เช่น โครงการบ้านมั่นคง ทว่าส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลพวงจากการปรับทัศนียภาพของเมืองมากกว่าการแก้ไขอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 11.1 จำนวนประชากรสลัมหรือที่พักชั่วคราวที่ลดลงเป็นผลของนโยบายแก้ปัญหาที่อยู่อาศัย เช่น โครงการบ้านมั่นคง ทว่าส่วนหนึ่งอาจจะเป็นผลพวงจากการปรับทัศนียภาพของเมืองมากกว่าการแก้ไขอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 11.1

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 67.86 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17.86 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
- การพัฒนาประเทศโดยเน้นเศรษฐกิจนำ: อาจนำไปสู่การพัฒนาที่ไม่สมดุลระหว่างเมืองและชนบท และการอพยพย้ายถิ่นจากชนบทสู่เมือง
 - รัฐบาลควรมีการปรับปรุงสภาพที่อยู่อาศัยของประชาชนให้มีสภาพที่ดีขึ้น: เช่น การสร้างชุมชนให้น่าอยู่ ไม่ควรปล่อยปละละเลยให้ประชาชนอาศัยในสภาพแวดล้อมที่แออัดหรือสลัม เพื่อลดปัญหาสุขภาพ และปัญหาสังคมอื่น ๆ อาทิ ยาเสพติด ความรุนแรงในครอบครัว
 - วาทกรรมเรื่องสลัมของรัฐ: มันเป็นวิธีการมองแบบจัดการ กวาดล้างเป็นหลัก สิ่งที่รัฐมองเข้าไปในสลัมคือเห็นสิ่งไม่สะอาดตา มองว่าเป็นที่มาปัญหาสังคมสารพัด แต่มักไม่มองเชิงโครงสร้าง ว่าชุมชนแออัดคือผลจากการรวมศูนย์กลางของเมือง ทั้งเชิงอำนาจเศรษฐกิจและสังคม พอเมืองเจริญกระจุก คนก็เข้ามา
 - การแก้ปัญหาด้วยโครงการบ้านเอื้ออาทร บ้านเคหะ: ล้วนแค่พยายามจัดการเชิงที่อยู่อาศัย ในมิติกายภาพเป็นตัวตั้ง จนพอมีโครงการบ้านมั่นคง ที่มีฐานคิดที่ต่างจากบ้านเคหะและเอื้ออาทร แต่ภายหลังพอรัฐบาลที่ไม่เข้าใจ ก็ไปยึดอำนาจองค์กรอิสระ อย่าง พอช.ที่เป็นเจ้าภาพในการทำบ้านมั่นคง ก็จะเจอวิธีการแก้ปัญหาแบบราชการ และก็มีกบฏลงด้วยการจัดระเบียบกายภาพเป็นตัวตั้ง ลดทอนกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ของขบวนการกลุ่ม องค์กรที่เกี่ยวข้อง
 - ผังเมืองรวมกรุงเทพ ฉบับปรับปรุงแก้ไข 2562: ที่มีการประชาพิจารณ์ไปเมื่อ 24 มิถุนายน 2562 ภาคประชาชนยื่นฟ้อง ด้วยกระบวนการจัดทำผังเมืองมีปัญหา และสาระของผังเมืองรวมมีการเปลี่ยนสี่เอื้อประโยชน์กลุ่มทุน เช่น เปลี่ยนสินน้ำตาล เป็นแดง เปลี่ยนสีเหลืองเป็นแดง เปลี่ยนสีน้ำเงินเป็นแดง หรือขยายแดงเป็นม่วง รวมทั้งแนวทางที่สนับสนุนการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยแนวตั้ง โดยการผ่อนปรนกฎระเบียบกรุงเทพฯ ที่ว่าด้วยระยะถอยหลัง ความสูงของอาคาร ฯลฯ
 - ภายใต้การขับเคลื่อน SDG ของรัฐ: เวลาเราพูดถึง 17 ประเด็น 5 P
 - สาระสำคัญเวลารัฐบาล รายงานต่อ UN เรามักพบว่า รัฐมอง SDG แบบแนวตั้ง ยิ่งประเด็นการพัฒนาเมือง ขณะที่เราเดินหน้าพูดกัน Inclusiveness Inclusive city ก็พบว่า รัฐบาลดำเนินการย้อนแย้งต่อรอบคอบนี้ตลอด เราจึงมีโครงการปฏิรูปที่มันเกิดขึ้นมากมาย ด้วยมองเมืองแบบแบน ๆ มองเมืองเชิงกายภาพ การสร้างพื้นที่เขียวโดนการไล่คนออก ความสะอาดเจริญด้วยตึกอาคาร การพูดถึงสังคมวัฒนธรรมแบบชาตินิยม ฯลฯ ที่การขับเคลื่อนแบบรัฐ เช่นนี้ มันล้วนผลักผู้คนไม่นับรวมผู้คนหลายกลุ่ม ที่ส่วนใหญ่ก็มักเป็นกลุ่มชายขอบ คนจนเมืองที่เข้าไม่ถึงฐานทรัพยากรต่างๆ ดังนั้น นโยบายสาธารณะที่รัฐดำเนินการกับการเคลื่อนไหวคัดค้านของประชาชน สะท้อนชัดถึงความไม่เข้าใจและไม่ยึดถือหลักการ inclusiveness หรือ inclusive city ไม่ได้ลดความเหลื่อมล้ำ รังแต่จะเบียดขับผู้คน แย่งชิงทรัพยากรท้องถิ่น

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 14.29 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

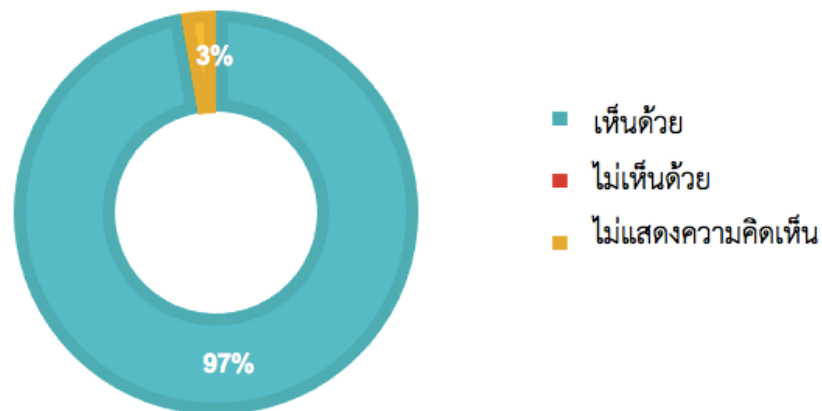
- บทบาทของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.): คิดว่า พอช. ทำงานได้ดีพอสมควร ไม่ใช่สมบูรณ์แบบ แต่ความเคลื่อนไหวตั้งแต่ การผลักดันให้ พอช. กลายเป็นหน่วยงานของรัฐ เมื่อสมัยปฏิรูประบบราชการ ทำให้นโยบายนี้เมืองครรัฐที่ผลักดันอย่างจริงจัง และเห็นผล แต่การทำงานน่าเข้าไปเนื่องจากปัญหาทางการเมืองและเศรษฐกิจ แต่การแก้ปัญหาคนจนเมือง แคมป์ที่อยู่อาศัย ไม่เพียงพอ ยังต้องดูมิติอื่นๆ ที่จะสร้างความเห็นอยู่ที่ดี (Wellbeing) ให้ประชากรกลุ่มนี้ด้วย ซึ่งเห็นว่า พอช. ก็มีความพยายามในการจะขยายมิติออกไป เช่น เรื่อง งานและรายได้ แต่ด้วยความจำกัดทั้งงบประมาณและทรัพยากร จึงทำได้ไม่มาก ต้องได้ความร่วมมือของหน่วยงานอื่นๆ ทั้งในกระทรวง พม. มหาดไทย และอื่นๆ เข้ามาบูรณาการช่วยเหลือกัน
- นโยบาย กลไกทางกฎหมาย และการบริหารจัดการของภาครัฐ: ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชากร คนยากจนที่ไม่มีรายได้เพียงพอต่อการหาที่อยู่อาศัยก็ต้องไปอยู่ในที่พักพิงชั่วคราวเองหรือสลัม ซึ่งทำให้คุณภาพชีวิตไม่ดีทั้งในเชิงสุขภาพกายและสุขภาพจิต คนกลุ่มนี้เข้าไม่ถึงโครงการอย่างบ้านมั่นคง ดังนั้นรัฐต้องดูแลคนกลุ่มนี้ในรูปแบบสวัสดิการอย่างอื่น เมื่อคุณภาพชีวิตของเขาดีขึ้น ก็จะไม่ส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา

(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

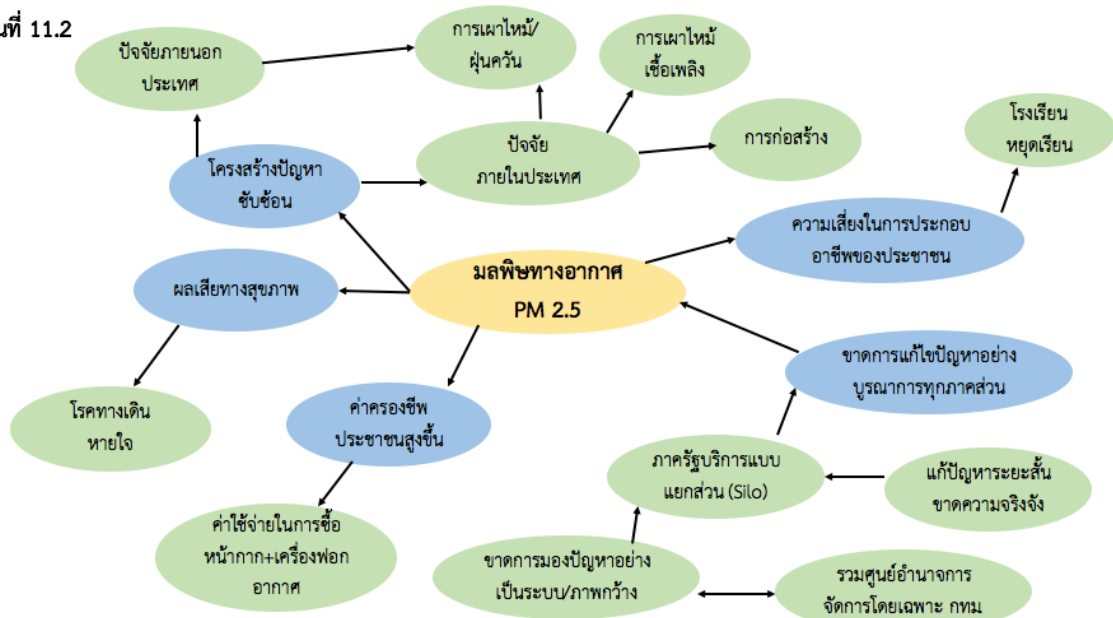
- ผลกระทบทางลบ: ปัญหาคุณภาพชีวิต คนจนต้องทำงานในเมืองมากขึ้น การเข้าไม่ถึงสวัสดิการของรัฐ ปัญหาเศรษฐกิจ การมีรายได้ต่ำ และหนี้สิน ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย และการถูกไล่รื้อถอน สาธารณูปโภคและสาธารณูปการในบางกรณีเข้าไม่ถึง หรือแม้แต่สวัสดิการบางอย่างด้วยก็เช่นเดียวกัน ซึ่งบางส่วนอาจจะถูกระบุว่าเป็นกลุ่มคนชายขอบได้ด้วยเช่นกัน ไม่มีนโยบายการจัดที่อยู่อาศัยที่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้ปัญหาของชุมชนแออัดไม่ได้ลบน้อยลง
- ผลกระทบทางบวก: มีการจัดการชุมชนให้น่าอยู่ และสุขอนามัยที่ดี มีทัศนียภาพน่ามอง

ประเด็นที่ 11.2 มลพิษทางอากาศยังคงเป็นปัญหาสำหรับประเทศไทย โดยเฉพาะในเมือง การแก้ปัญหามลพิษทางอากาศโดยเฉพาะ PM2.5 ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับหลายภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่แก้ไขเฉพาะหน้า

ประเด็นที่ 11.2. การแก้ปัญหามลพิษทางอากาศโดยเฉพาะ PM2.5 ภาครัฐจะต้องร่วมมือกับหลายภาคส่วนเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่แก้ไขเฉพาะหน้า

ประเด็นที่ 11.2

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- สาเหตุมาจากหลายปัจจัยทั้งภายในและภาคนอกประเทศ: การจะแก้ปัญหาต้องอาศัยทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ซึ่งการแก้ไขปัญหา นอกจากการออกกฎหมายเพื่อควบคุมแล้ว สิ่งสำคัญอีกส่วนคือทุกคนต้องตระหนักถึงปัญหาและให้ความร่วมมือ เช่น ลดการใช้รถส่วนตัว ซึ่งภาครัฐควรจัดให้มีการขนส่งสาธารณะที่ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ มีนโยบายให้ใช้รถที่ปล่อยมลพิษน้อยลง หรือเปลี่ยนมาใช้รถยนต์ไฟฟ้าแทนรถที่ใช้น้ำมันฟอสซิล
- ผลเสียต่อสุขภาพ: ประชาชนเริ่มมีปัญหาโรคทางเดินหายใจ ควรออกมาตรการควบคุมและลดความเสี่ยงของผลิตภัณฑ์ที่จะทำให้เกิดมลพิษ
- การแก้ไขปัญหาอย่างบูรณาการทุกภาคส่วน: ต้องแก้ปัญหาระยะยาวและสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น การคมนาคม อุตสาหกรรม การสร้างสวนสาธารณะ ฯลฯ ต้องคิดอย่างเป็นระบบ
- บทบาทของรัฐในการดำเนินมาตรการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง: ในช่วงที่เกิดปัญหารัฐก็พยายามออกมาตรการการแก้ไขปัญหาระยะสั้น ไม่มีเจ้าภาพที่ชัดเจน ไม่มีอำนาจดำเนินการและการสั่งการรวมศูนย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรุงเทพมหานคร ที่มีหน่วยงานจัดการซ้ำซ้อน และควรส่งเสริมการมีพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้น

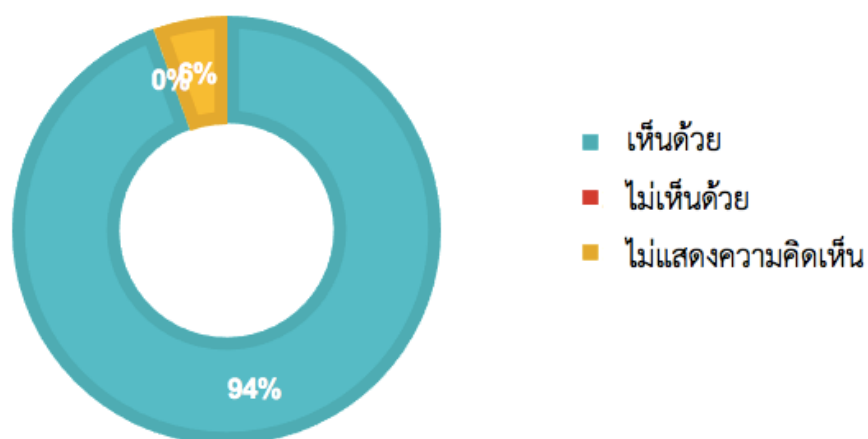
(2) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 96.15 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- โครงสาเหตุปัญหาที่ซับซ้อน: ปัญหา PM ถ้ามาจากการคมนาคมขนส่งสินค้า ก็ต้องสร้าง Hub ภายนอกเมือง ปัญหา PM ถ้ามาจากการก่อสร้าง ก็ต้องมีมาตรการที่เข้มงวดกว่านี้ และอาจจะมีมาตรการหยุดกิจกรรมในบางฤดูกาล ซึ่งอาจจะระบุในสัญญาหรือมาตรการ EIA ปัญหา PM ถ้ามาจากการเผาวัชพืชทางการเกษตรหรือเผาขยะ ต้องมีมาตรการลงโทษที่จริงจัง ปัญหา PM มาจากรถยนต์ ก็ต้องแก้ที่น้ำมันเชื้อเพลิงและประเภทของเครื่องยนต์ ซึ่งรัฐได้ดำเนินการส่วนนี้ไปบ้างแล้ว และ ประเด็นนี้ น่าจะไม่ใช่อันเหตุสำคัญของประเทศ
- ผลกระทบทางลบต่อสถาบันการศึกษาและค่าครองชีพสูงขึ้น: การให้โรงเรียนหยุดการเรียนการสอนจากสภาพอากาศที่ไม่อำนวย การที่ประชาชนทั่วไปต้องดิ้นรนหา หน้ากากกันฝุ่นพิษมาใส่เพื่อป้องกันตัวเอง และเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอย่างไม่ควรจะเป็น เหล่านี้คือผลกระทบด้านลบที่เห็นได้ชัดจากการขาดการดำเนินงานที่เหมาะสมจากรัฐบาล
- ผลกระทบทางลบต่อสถาบันการศึกษาและค่าครองชีพสูงขึ้น: การให้โรงเรียนหยุดการเรียนการสอนจากสภาพอากาศที่ไม่อำนวย การที่ประชาชนทั่วไปต้องดิ้นรนหา หน้ากากกันฝุ่นพิษมาใส่เพื่อป้องกันตัวเอง และเป็นการเพิ่มค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอย่างไม่ควรจะเป็น เหล่านี้คือผลกระทบด้านลบที่เห็นได้ชัดจากการขาดการดำเนินงานที่เหมาะสมจากรัฐบาล

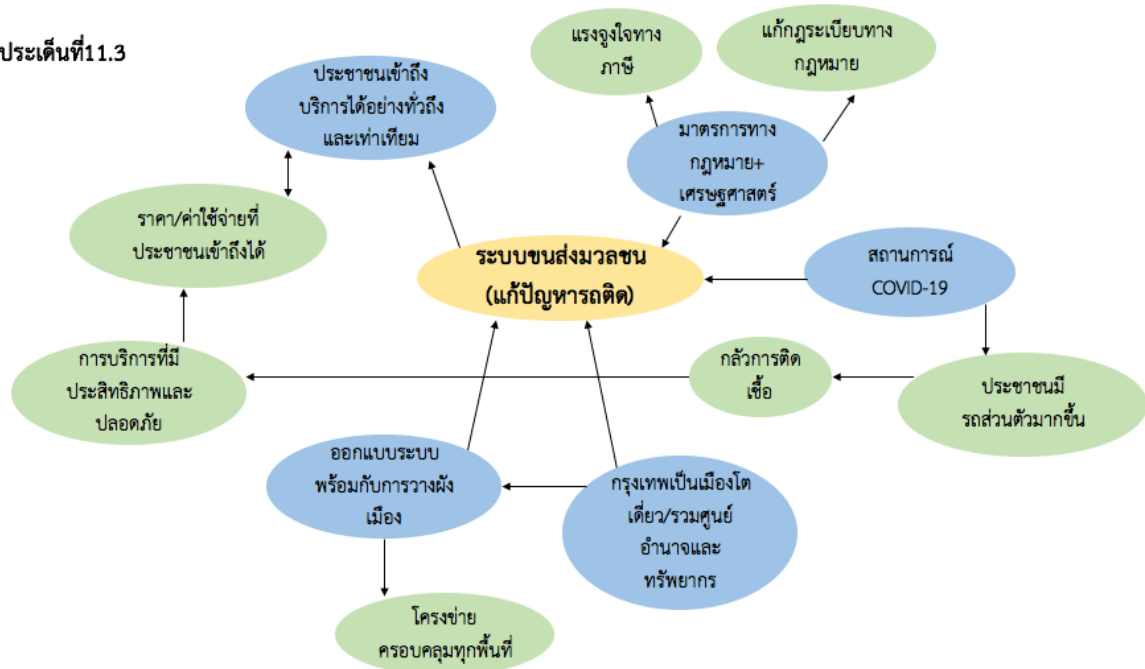
- ผลกระทบทางลบต่อสุขภาพ: ปัญหามลพิษทางอากาศเกิดขึ้นในหลายเมืองใหญ่และต่อเนื่องมาหลายปีส่งผลกระทบต่อสุขภาพส่งผลกระทบต่อประชาชน โดยเฉพาะคนงานที่ต้องทำงานกลางแจ้ง หรือเดินทางด้วยรถสาธารณะและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีนัยสำคัญ
- รัฐบาลยังไม่มีแนวทางที่จะแก้ปัญหาเรื่องมลพิษทางอากาศอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะทำให้ปัญหาดังกล่าวรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ

ประเด็นที่ 11.3 ระบบขนส่งมวลชนในเมืองใหญ่ทั่วประเทศมีแนวโน้มไปในทางที่ดี ทว่าการมีขนส่งมวลชนที่ดีนั้นนอกจากจะสามารถขนส่งผู้โดยสารไปยังสถานที่ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ระบบขนส่งควรถูกพัฒนาไปพร้อมกับการวางผังเมือง มีขนาดที่เหมาะสม สามารถทำให้ประชาชน(ที่รวมไปถึงคนจน และคนพิการ)เข้าถึงได้ และยังสามารถจูงใจให้คนทุกระดับรายได้หันมาใช้บริการแทนการขับรถส่วนตัว ซึ่งหากทำได้จะเป็นการลดปัญหารถติด

ประเด็นที่ 11.3 ระบบขนส่งควรถูกพัฒนาไปพร้อมกับการวางผังเมือง มีขนาดที่เหมาะสม สามารถทำให้ประชาชนเข้าถึงได้ และจูงใจให้คนทุกระดับรายได้หันมาใช้บริการแทนการขับรถส่วนตัว ซึ่งหากทำได้จะเป็นการลดปัญหารถติดลดลง

ประเด็นที่11.3

(1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 96.55 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- การให้ประชาชนทุกคนสามารถใช้ทรัพยากรได้เท่าเทียมกัน: จำเป็นจะต้องมีการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ออกนโยบายให้คำนึงถึงผู้ที่ได้รับผลกระทบจากกฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่กำหนดขึ้น
- มาตรการสนับสนุนทางเศรษฐศาสตร์: แรงจูงใจ หรือภาษี นอกจากนั้น ระบบขนส่งสาธารณะควรจัดสรรให้มีประสิทธิภาพ ด้วย โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัย สะดวก ตรงต่อเวลา สะอาด และราคาประหยัด ระบบไม่เสียบ่อย รถไม่ขาดระยะ ตู้หรือขบวนโดยสารเพียงพอระหว่างชั่วโมงเร่งด่วน เป็นต้น ประชาชนจึงจะหันมาใช้ระบบดังกล่าว
- ความเป็นเมืองโตเดี่ยวของกรุงเทพฯ: ประเด็นนี้ส่งผลกระทบกับการคมนาคมภายในจังหวัดอย่างยิ่ง และปัญหาการจราจรของกรุงเทพฯ ส่งผลกระทบต่อมลภาวะที่หนักหน่วง ตลอดจนค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่สูงมาก
- สถานการณ์โควิดในปัจจุบัน: ยังเป็นปัจจัยให้คนหันไปใช้รถยนต์ส่วนตัวมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันการเสี่ยงจากการรับเชื้อจากระบบสาธารณะ ดังนั้น เรื่องความสะอาด ปลอดภัยจากการเว้นระยะจึงเป็นเรื่องสำคัญ

(2) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 61.54 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 15.38 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ

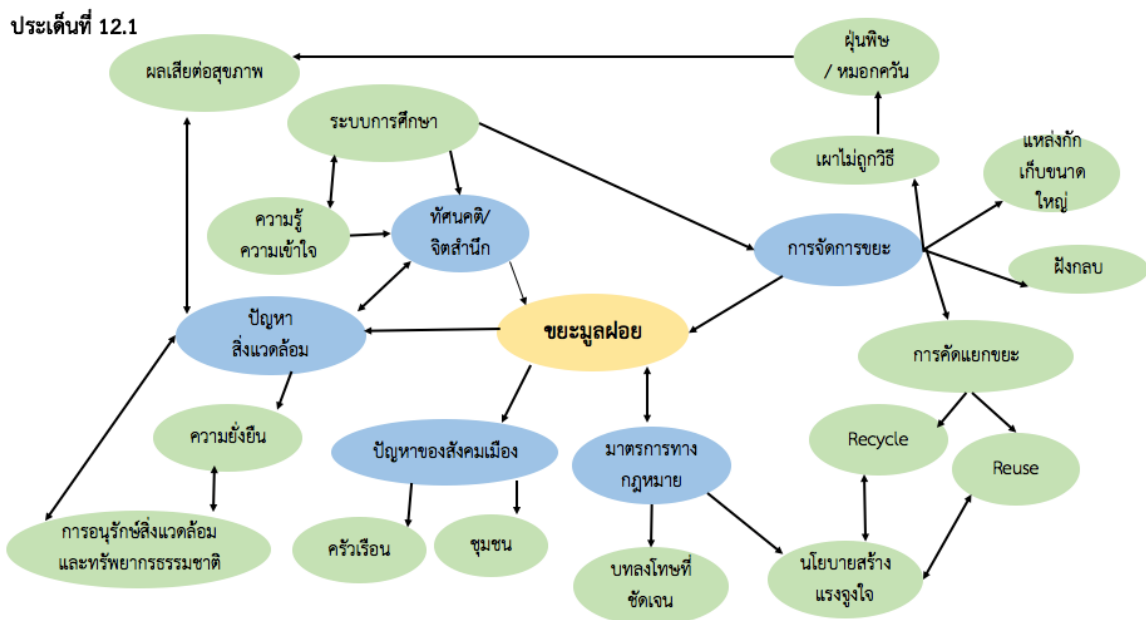
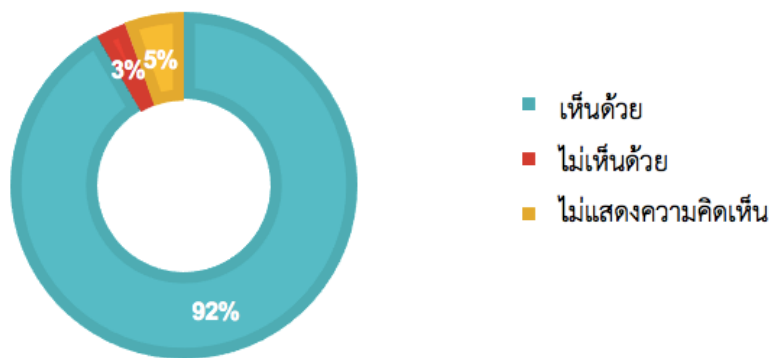
7.69 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- ถ้าระบบรถไฟฟ้าครอบคลุมตามแผนที่วางไว้ น่าจะทำให้ลดการใช้รถส่วนตัวได้ แต่ควรลดค่าโดยสารให้เหมาะกับรายได้ของไทย อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์ COVID-19 ทำให้คนใช้รถส่วนตัวเพิ่มขึ้น เพื่อลดการสัมผัส/ป้องกันการระบาด รวมทั้งราคาน้ำมันที่ถูกลง ซึ่งอาจส่งผลในอนาคต
- ผลกระทบจากการมีระบบขนส่งมวลชนที่ดีจะเป็นผลทางบวก เพียงแต่จะไม่เกิดขึ้นในระยะใกล้ ผลบวกจะเกิดขึ้นในระยะปานกลางเพื่อให้ผู้เดินทางเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทาง
- มีทั้งผลดีและผลเสีย: ผลดีคือมีเส้นทางครอบคลุมมากขึ้น ผลเสียคือ อาจจะเป็นการลงทุนที่ไม่คุ้มค่า เนื่องจาก การขนส่งมวลชนมีราคาแพง แต่ไปอยู่ในพื้นที่ที่ประชาชนไม่มีกำลังจ่าย จึงไม่ได้ถูกใช้งานเต็มประสิทธิภาพ

เป้าหมายที่ 12 การบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

ประเด็นที่ 12.1 ประเทศไทยยังมีปริมาณขยะมูลฝอยที่สูงมาก แม้การบริหารจัดการจะทำได้ดีขึ้นแล้วก็ตาม ปัญหาขยะนอกจากจะสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชนภายในประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม

ประเด็นที่ 12.1 ประเทศไทยยังมีปริมาณขยะมูลฝอยที่สูงมาก นอกจากจะสร้างปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพของประชาชนภายในประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 93.10 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 และมีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิด

เป็นร้อยละ 3.45 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ยุทธศาสตร์ชาติ: ประเทศไทยบรรจุเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยเข้าในยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการส่งเสริมเรื่อง BCG, พลังงานหมุนเวียน ทำให้มีความพยายามเพิ่มการ reuse/recycle มูลฝอย รวมทั้งมีการให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น และการจัดการที่ดีแก่ประชาชน
- ค่านิยมของคนไทยและมาตรการทางกฎหมายที่ไม่เข้มงวด: นอกจากระบบการจัดเก็บและทำลายขยะของสังคมไทย ที่เป็นปัญหาจากวิถีคิด ค่านิยมของคนไทยเอง และกฎหมายที่ไม่ได้บังคับใช้อย่างจริงจัง รัฐบาลยังเปิดให้มีธุรกิจเกี่ยวกับการรับซื้อขยะเข้ามายังประเทศไทยอีกด้วย ทำให้ขยะที่มีอยู่ในประเทศล้นเกิน และไม่มีวิธีการ/มาตรการในการกำจัดอย่างถูกต้อง
- ปัญหาเชิงโครงสร้างของการจัดการขยะ: ในบางประเด็นของปัญหาขยะจะพบในเรื่องอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ปัญหาขยะกับน้ำท่วม ปัญหาขยะกับการเผาไหม้ ปัญหาขยะที่ต้องบำบัด/ทำลายพิเศษด้วย

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ไม่เห็นด้วย เนื่องจากระบบการจัดเก็บขยะยังไม่ดี มีนโยบายในเรื่องขยะมากขึ้นแต่การส่งเสริมการทิ้งขยะยังไม่ถูกต้อง

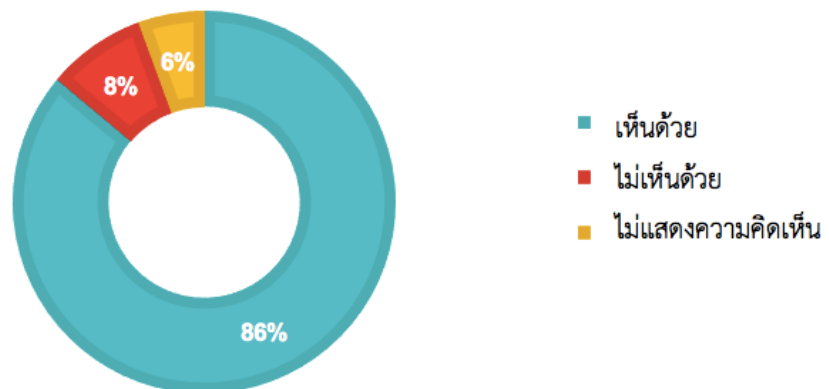
(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 84.62 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 7.69 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- อันตรายจากขยะชุมชน: ประชาชนควรให้ความสนใจกับ "ขยะอันตรายชุมชน" ให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน เนื่องจากหากจัดการขยะอันตรายชุมชนไม่ดี จะสร้างปัญหามลพิษสำหรับรุ่นลูกหลานมากกว่าขยะประเภทอื่น
- ผลกระทบทางบวก: มีการจัดการขยะที่ดีตั้งแต่ต้นทางจะทำให้มีการนำขยะที่รีไซเคิลได้กลับมาใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีกหลายรอบ ซึ่งจะเป็นการลดการใช้ทรัพยากร และลดรอยเท้าคาร์บอน
- ผลกระทบทางลบ: เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ สิ่งแวดล้อมในชุมชน และหากบางชุมชนที่อยู่ติดทะเล สามารถนำขยะลงสู่ทะเลได้ กลายเป็นขยะทะเล ก่อให้เกิดปัญหาต่อสัตว์ทะเลตามมา และทัศนียภาพท่องเที่ยวทะเลเสียหาย

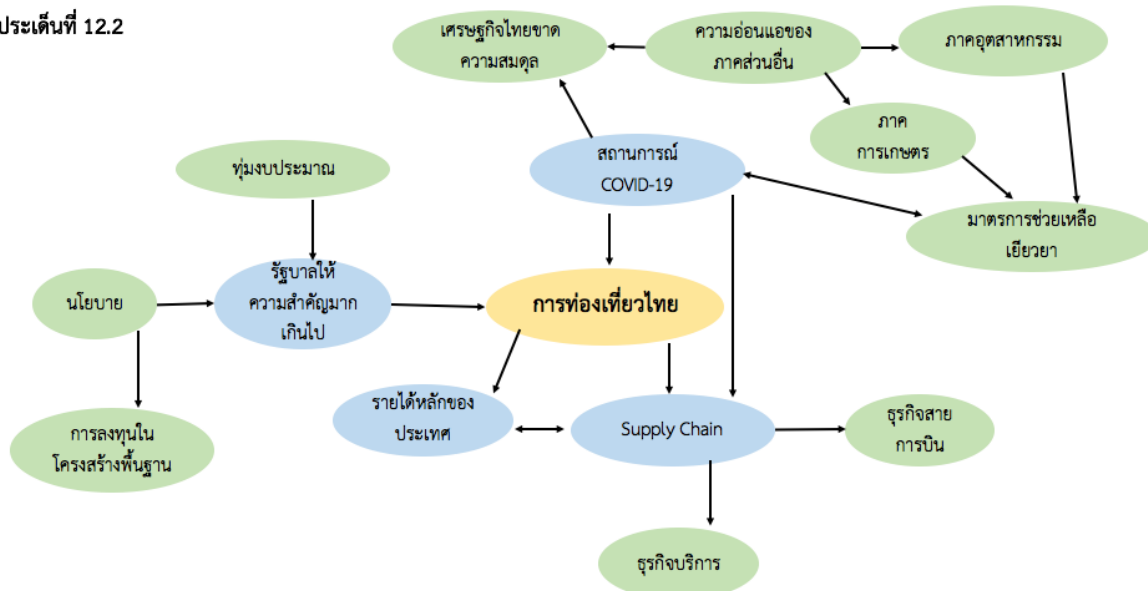
- สถานการณ์การจัดการตามหลัก 3R: ในปัจจุบันผู้บริโภคเริ่มมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม รวมทั้งผู้ผลิตที่เริ่มคำนึงถึง eco-design และนโยบายรัฐที่ออกมา เพื่อให้การจัดการขยะเป็นไปตามหลัก 3R แต่การดำเนินงานในปัจจุบันยังมีปัญหา เช่น พฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนไปในช่วง covid-19 ในการบริโภคแบบ delivery มากขึ้น การเพิ่มขึ้นของขยะติดเชื้อ ราคาวัสดุรีไซเคิลที่ขายได้ที่ตกต่ำ ทำให้คนไม่สนใจจะแยกขยะเพื่อนำมาขาย

ประเด็นที่ 12.2 เศรษฐกิจไทยพึ่งการท่องเที่ยวมากจนเกินไป และหากไม่มีการหาทางเลือกอื่น ๆ มาเฉลี่ยกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเทศจะต้องประสบกับความท้าทายการบริหารจัดการทรัพยากร และปัญหาการช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนที่อาจจะตกงานในช่วงวิกฤต เช่นการระบาดของ โควิด-19 (ดูคำอธิบายเพิ่มเติม พร้อมภาพประกอบหน้า 46)

ประเด็นที่ 12.2 เศรษฐกิจไทยพึ่งการท่องเที่ยวมากจนเกินไป และหากไม่มีการหาทางเลือกอื่น ๆ มาเฉลี่ยประเทศจะต้องประสบกับความท้าทายการบริหารจัดการทรัพยากร และการช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนที่อาจจะตกงานในช่วงวิกฤต เช่นการระบาดของ โควิด -19

ประเด็นที่ 12.2

(1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 89.66 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- กรณีตลาดนักท่องเที่ยวชาวจีน: เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าเศรษฐกิจของเราซบเซา ตั้งแต่จำนวนนักท่องเที่ยวชาวจีนลดลง จากอุบัติเหตุเรือล่มที่ภูเก็ต หรือการมีทัวร์ศูนย์เหรียญของนักท่องเที่ยวชาวจีน เมื่อรายได้ในส่วนนี้ขาดหายไปก็ไม่สามารถเติมเต็มได้จากภาคธุรกิจอื่นๆ เช่น การเกษตร หรือการผลิต เพราะสินค้าเกษตรเราคุณภาพในวันนี้ก็ไม่ได้โดดเด่น ส่วนสินค้าอื่นๆ ต้นทุนในการผลิตก็ไม่สามารถแข่งขันได้ ดังนั้นเมื่อเกิดโรคระบาด COVID-19 จึงทำให้รัฐบาลลงมืออย่างมากมายที่จะปิดประเทศไม่รับนักท่องเที่ยวเพราะ เป็นเส้นเลือดหลักของประเทศ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนของการพึ่งพาการท่องเที่ยวมากเกินไป
- สมดุลทางเศรษฐกิจในภาคส่วนอื่น: รัฐบาลควรออกนโยบายเพื่อรักษาสมดุลของ sector ต่างๆ ของเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะเป็นเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ให้อยู่ในสัดส่วนที่เกื้อกูลกัน ดังนั้นจึงควรมีการแบ่งน้ำหนักของการจัดการไปที่ภาคส่วนอื่นๆ ด้วย ให้เป็นลักษณะเกื้อกูลกัน ไม่ใช่พึ่งพาอาศัยกัน นอกจากนั้น ภาคส่วนที่เป็นส่วนเชื่อมโยง ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย เพื่อลดผลกระทบจากสภาวะวิกฤติ
- การกระจายประเภทของการท่องเที่ยว: ภาคการท่องเที่ยวของไทย ควรมีการกระจายประเภทของการท่องเที่ยว (diversification) มิใช่เฉพาะเรื่องธรรมชาติทางทะเล และ แหล่งสถานบันเทิง หากต้องเพิ่มการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (ตามท้องถิ่น) และ การท่องเที่ยวเชิงศิลปะ นอกจากนี้ การท่องเที่ยวจะต้องเป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (ควรใช้โอกาสของ COVID-19 พิสูจน์ให้เห็นว่า

ธรรมชาติจะยั่งยืนได้ ถ้ามนุษย์เบียดเบียนธรรมชาติน้อยลง) รวมทั้งต้องเป็นการท่องเที่ยวที่แสดงให้เห็นถึงกระจายรายได้ไปยังท้องถิ่น (ปฏิรูปธุรกิจท่องเที่ยว) และ เรียนรู้สังคม/ธรรมชาติของไทย (ปฏิรูปแผนการท่องเที่ยว)

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ไม่จำเป็นที่จะต้องจัดเงินเพื่อเยียวยาแรงงานภาคการท่องเที่ยว เพราะงานที่ใช้ทักษะเดียวกัน ประเภทให้บริการนั้น transferable skill มาทำสิ่งอื่นเพื่อหาเลี้ยงชีพโดยสุจริตได้ ทางการเงินผู้ประกอบการต่าง ๆ ช่วงที่ได้กำไรจากการท่องเที่ยวก่อนหน้านี้ ควรนำมาจัดสรรช่วยเหลือผู้คนในกลุ่มธุรกิจ มากกว่านำเงินของรัฐที่ต้องกู้ยืมเงินประชาชนในอนาคต มาแจกจ่ายฟรีให้คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ที่จริงๆ แล้วทักษะในการทำมาหากินนั้นควรแสวงหาโอกาสอื่นในการรับจ้างหรือหารายได้ การพึ่งพาคนจากต่างประเทศนั้นไม่ยั่งยืนแน่นอน
- สถานการณ์โควิด อาจจะทำให้เราคิดว่า พึ่งพาการท่องเที่ยวมากเกินไป แต่ดิฉันเห็นว่า การท่องเที่ยวเป็นตัวเสริมแรงภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมของประเทศในช่วงเริ่มต้น หลังจากนั้นเติบโตด้วยศักยภาพของตัวเอง industry เอง และกลายเป็นสัดส่วนใหญ่ของ gdp อย่างไรก็ดีตามโควิด รวมถึงภัยพิบัติ และ สถานการณ์ต่าง ๆ มักจะส่งผลกระทบต่อทุกอุตสาหกรรม ไม่เลือกเฉพาะการท่องเที่ยว แต่มีความแตกต่างกันไปตามสถานการณ์ ดิฉันมีความเห็นว่า ในทุก ๆ วิกฤต รัฐจะต้องมีมาตรการช่วยเหลือ เยียวยา แก้ปัญหา พื้นฟู รัฐควรจะไปข้างหน้า มองหาความเป็นไปได้แบบ worst case scenarios ในทุกรูปแบบ เพื่อเตรียมการบริหารประเทศให้มีความสมดุล และพ่วงกันผ่านแต่ละสถานการณ์ไปได้

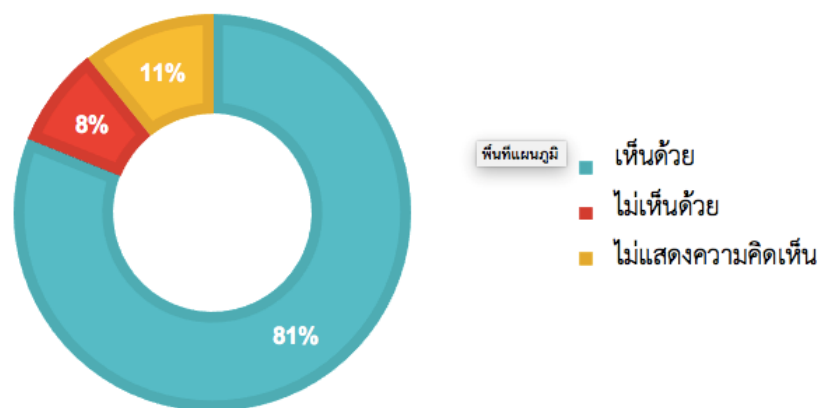
(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 92.31 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.85 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก คือ ภาครัฐและส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ควรเร่งพัฒนาเตรียมความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน การกระจายการลงทุน การเน้นเศรษฐกิจฐานราก พร้อมมาตรการแรงจูงใจและมาตรการรักษา/ฟื้นฟูแหล่งมรดกทางธรรมชาติและทางศิลปวัฒนธรรม ซึ่งอาจจะต้องพิจารณาในหลาย ๆ ปัจจัยซึ่งหนึ่งในการพิจารณาเรื่อง carrying capacity
- ผลกระทบทางลบ: จากการระงับการเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลก ทำให้ภาคการท่องเที่ยวของไทยชะงักงัน และเศรษฐกิจตกต่ำอย่างมาก จึงเป็นเรื่องของความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐและภาคประชาสังคมต้องช่วยกันผลักดันภาคธุรกิจอื่น ๆ ให้ก้าวขึ้นมาแบ่งเบาภาระด้านรายได้จากการท่องเที่ยว

เป้าหมายที่ 13 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ประเด็นที่ 13.1 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมายังไม่ลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการปรับตัว (adaptation) และความยืดหยุ่น (resilience) ต่อภัยพิบัติของประเทศไทยไม่ได้ดีขึ้นเท่าที่ควร

ประเด็นที่ 13.1 ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติไม่ลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการปรับตัว (ADAPTATION) และความยืดหยุ่น (RESILIENCE) ต่อภัยพิบัติของประเทศไทยไม่ได้ดีขึ้นเท่าที่ควร

ประเด็นที่ 13.1

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน

3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ข้อมูลที่นำมาแสดงอาจยังไม่เพียงพอที่จะสรุปได้ว่าการปรับตัวของไทยไม่ดีขึ้น: หากมูลค่าความเสียหายที่นำมาแสดงนั้นเป็นการคิดมาจากค่าชดเชยเงิน ก็อาจจะไม่ได้สะท้อนการปรับตัว ตัวอย่างเช่น ประชาชนมีการปรับตัวเช่น ยกพื้นบ้านขึ้นเพื่อหนีน้ำท่วม แต่เมื่อมีน้ำท่วม รัฐก็ถือว่าเป็นผู้ประสบภัยได้ค่าชดเชยเช่นกัน ซึ่งในกรณีตัวอย่างเช่นนี้ ก็ไม่ได้เป็นการสะท้อนว่าไม่มีการปรับตัวแต่อย่างใด ยังเห็นว่าในความเป็นจริงแล้ว มีหลายพื้นที่ทั่วประเทศได้ถอดบทเรียนจากภัยพิบัติต่าง ๆ ที่เคยเผชิญในอดีต มาปรับตัวเพื่อตั้งรับกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้น
- ประเทศไทยควรมีการดำเนินการเชิงรุก: การป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติไปด้วยการที่ความเสียหายฯ ไม่ลดลงอาจเป็นเพราะทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายมากขึ้น การปรับตัวและความยืดหยุ่น เป็นการดำเนินการเชิงรับ ซึ่งอาจไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ดี
- มูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นลดลงอย่างมากและมีสัดส่วนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น: แสดงว่าประเทศไทยสามารถปรับตัวและความยืดหยุ่นในระดับหนึ่ง แต่หากภัยพิบัตินั้นไม่ได้มาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแต่เกิดจากโรคระบาด คนไทยก็มีความสามารถในการปรับตัวและความยืดหยุ่นระดับหนึ่ง จึงทำให้จำนวนผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตในจำนวนที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ประชาชนไทยปรับตัวกับภัยพิบัติได้ดี แต่ นโยบายบริหารหลังภัยพิบัติไม่ดี
- ประเทศไทยควรมีการดำเนินการเชิงรุก คือ การป้องกันและลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติไปด้วยการที่ความเสียหายฯ ไม่ลดลงอาจเป็นเพราะทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายมากขึ้น การปรับตัวและความยืดหยุ่น เป็นการดำเนินการเชิงรับ ซึ่งอาจไม่ใช่การแก้ปัญหาที่ดี
- มูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นลดลงอย่างมากและมีสัดส่วนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น: แสดงว่าประเทศไทยสามารถปรับตัวและความยืดหยุ่นในระดับหนึ่ง แต่หากภัยพิบัตินั้นไม่ได้มาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแต่เกิดจากโรคระบาด คนไทยก็มีความสามารถในการปรับตัวและความยืดหยุ่นระดับหนึ่ง จึงทำให้จำนวนผู้ติดเชื้อและผู้เสียชีวิตในจำนวนที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ

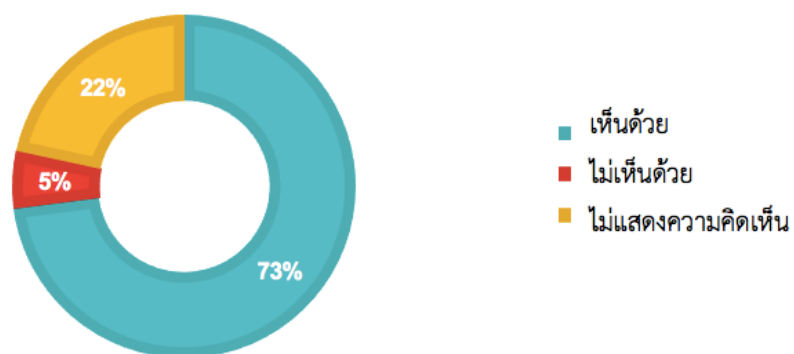
(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก: ชุมชน หรือพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติมีการปรับตัวได้ และสามารถลดผลกระทบที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม เกิดความร่วมมือกันในการปรับตัว อาทิ จากชุมชนในพื้นที่ ภาคเอกชนหรือนักวิจัยจากภายนอก เข้ามาช่วยเหลือ
- ผลกระทบทางลบ: ประชาชนต้องเสี่ยงประมาณ ชีวิต และทรัพย์สิน ในการปรับตัวต่อภัยพิบัติ ภาครัฐและส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ไม่สามารถปรับตัวและความยืดหยุ่นต่อภัยพิบัติและการบริหารจัดการภัยพิบัติถึงแม้ว่าจะมีหน่วยงานรองรับอยู่ ซึ่งจะเห็นได้จากหลายๆ กรณีของภัยพิบัติที่เกิดขึ้น
- ผลกระทบต่อภาคเกษตร: ทำให้เกษตรกรและผู้ที่ต้องอาศัย ขึ้นอยู่กับ หรือได้รับผลกระทบจากภัยธรรมชาติ เป็นหนี้ ไม่มีวันลืมตาอ้าปากได้ อยู่ในกลุ่มรายได้ต่ำหรือภาวะยากจนต่อไปตั้งแต่เกิดจนตาย

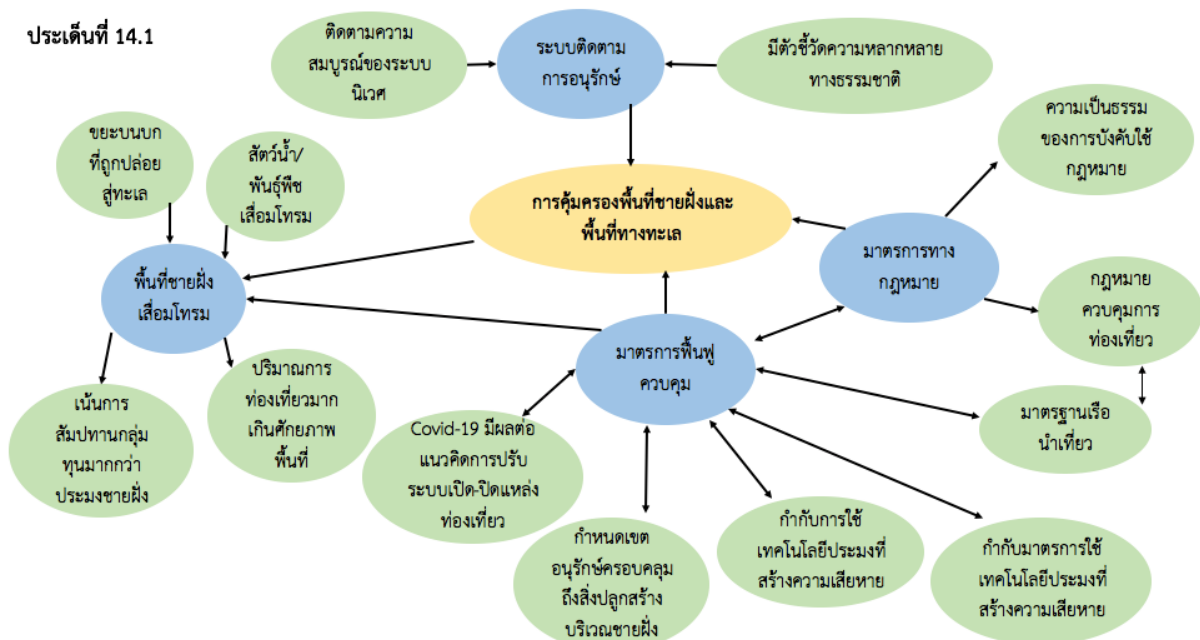
เป้าหมายที่ 14 มหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล

ประเด็นที่ 14.1 ประเทศไทยใช้ประโยชน์มากมายจากพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล ทว่าประเทศกลับคุ้มครองพื้นที่เหล่านี้เพียงเล็กน้อย หากยังไม่มี การเปลี่ยนแปลง พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลอาจเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นที่ 14.1 ประเทศไทยมีการคุ้มครองพื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลน้อยหากยังไม่มี การเปลี่ยนแปลง พื้นที่เหล่านี้ อาจเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นที่ 14.1

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 75.86 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน

5 คน คิดเป็นร้อยละ 17.24 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ปัจจุบันปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของพื้นที่ชายฝั่งและทางทะเลได้รับการพูดถึงและเริ่มมีการจัดการมากขึ้น มีการควบคุมการทำประมง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พยายามรณรงค์ให้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างมีความรับผิดชอบ รวมทั้งประเด็นเรื่องขยะทะเล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลมาจากขยะบนบก ที่ได้มีการพูดถึงเป็นอย่างมากในช่วงปีที่ผ่านมา ได้มีการศึกษาวิจัยเพื่อให้มีการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์ทางทะเลอย่างยั่งยืน
- ควรจะมีนโยบายถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องความยั่งยืนทางธรรมชาติให้กับชุมชนและบุคคลที่หาประโยชน์จากพื้นที่ชายฝั่งและทะเล
- คุณภาพน้ำทะเลชายฝั่งเป็นตัวชี้วัดหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรได้ แต่สาเหตุของปัญหานี้มักเกิดจากการปล่อยมลพิษจากแผ่นดิน ซึ่งอาจไม่ได้สะท้อนถึงการใช้ทรัพยากรชายฝั่งอย่างแท้จริง และยังไม่รวมข้อมูลขยะที่ไหลลงสู่ทะเลอีกด้วย ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรมการบริโภคแบบใหม่ที่นิยมกันตามกระแสตลาดทุนนิยมเสรี จนไปเบียดเบียนธรรมชาติไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง
- ในปัจจุบันพื้นที่ป่าชายเลนของเพิ่มมากขึ้น และประมงชายฝั่งก็มีรายได้ดีขึ้น เพราะมีมาตรการห้ามเรืออวนลาก การจัดการการกัดเซาะหาดทรายที่ใช้โครงสร้างแข็งกันคลื่น ป้องกันการกัดเซาะจนกลายเป็นการทำลายหาดทราย แต่ยังคงเกิดการกัดเซาะและมีการใช้มาตรการผิด ๆ กันอยู่

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเล ของประเทศไทยได้รับการคุ้มครอง สอดคล้องกับเกณฑ์ขั้นต่ำตามที่กำหนดในตัวชี้วัดของ SDGs คือร้อยละ 10 แต่ทั้งนี้ รัฐบาลได้กำหนดให้พื้นที่ชายฝั่งและพื้นที่ทางทะเลที่มีการคุ้มครองอยู่ในการควบคุมดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง นอกจากนั้น พื้นที่ของจังหวัดที่มีการพัฒนาสูงและควรได้รับการคุ้มครองด้านสิ่งแวดล้อม ก็จะถูกประกาศเป็นพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อมด้วยแล้ว

(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 82.61 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.04 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.35 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

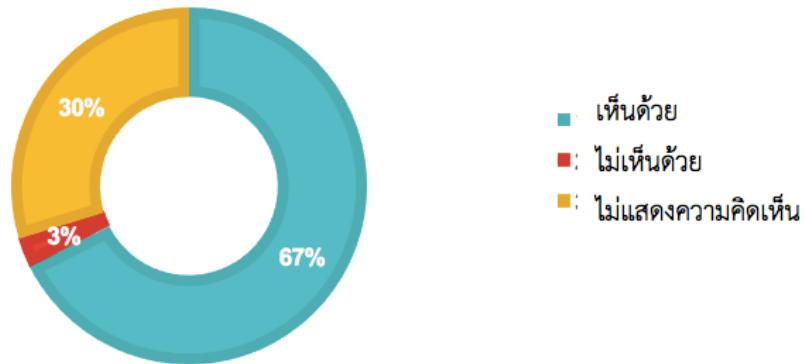
- ผลกระทบทางลบ คือ สูญเสียทรัพยากรธรรมชาติอันทรงคุณค่า ทำลายสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมของโลกในระยะยาว และหากการดูแลชายฝั่งและทะเลยังขาดการ

จัดการที่ดี ตลอดจนโครงการใหญ่ๆ บางโครงการที่จะเกิดขึ้นบริเวณพื้นที่ชายฝั่ง เนื่องจากชายฝั่งและมหาสมุทรเป็นแหล่งอาหารที่อุดมสมบูรณ์

- โดยส่วนใหญ่ผลกระทบส่วนมากจะเป็นทางลบ คือ carrying capacity รองรับไม่ไหว อีกทั้งเรื่องของ ecological footprint ก็เช่นเดียวกันที่ไม่สามารถจำกัดการใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งในท้ายที่สุดอาจจะส่งผลกระทบเป็นภาพรวมในระบบนิเวศน์ทั้งหมด

ประเด็นที่ 14.2 มาตรการห้ามนำเข้าสินค้าประมงจากไทยโดยสหภาพยุโรป เนื่องด้วยปัญหา Illegal, Unreported, and Unregulated (IUU) Fishing เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ไทยพัฒนานากฎหมายว่าด้วยการประมง เหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตลาดและองค์ระหว่างประเทศในฐานะปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้ไทยหันมาสนใจปัญหาต่าง ๆ ในประเทศมากขึ้น

ประเด็นที่ 14.2. IUU FISHING เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ไทยพัฒนา
กฎหมายว่าด้วยการประมง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของตลาดและองค์กร
ระหว่างประเทศในการผลักดันให้ไทยหันมาสนใจปัญหาต่าง ๆ มากขึ้น

ประเด็นที่ 14.2

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 72.41 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 24.14 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
- กลุ่มประเทศในสหภาพยุโรปเป็นกลุ่มที่นำเข้าสินค้าประมงที่สำคัญของไทย ทำให้ต้องมีการทบทวนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรการ IUU ดังกล่าว นอกจากนั้น หากปัญหา IUU ไม่ได้รับการแก้ไข จะทำให้เป็นอุปสรรคในการส่งออกสินค้าประมงไปยังตลาดอื่นในระยะเวลาที่จำกัด

และตลาดมีความไม่แน่นอนสูง อีกทั้งยังอาจต้องเจอข้อบังคับหรือมาตรการแบบเดิม การแก้ไขปัญหภายในประเทศให้มีการดำเนินการตามข้อบังคับหรือเงื่อนไขจึงเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

- การประมงในทะเลหรือมหาสมุทรเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้ทรัพยากรร่วม (Common resources) ค่อนข้างสูง ดังนั้นการกำกับดูแลโดยองค์ระหว่างประเทศเพื่อให้ประชาชนในแต่ละประเทศสามารถเข้าถึงและใช้ทรัพยากรได้อย่างเป็นธรรมและไม่มีการแบ่งแยกหรือกีดกันในการเข้าถึงทรัพยากร
- ควรฝึกให้ประมงพื้นบ้าน และธุรกิจประมงช่วยกันส่งผลให้ทรัพยากรทางทะเลมีมากขึ้น รู้จักรวบรวมและบันทึกข้อมูลด้านชีววิทยา และเก็บตัวอย่างของสัตว์น้ำที่จับได้ และข้อมูลอื่นใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสืบค้น

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.45 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- กฎหมายดังกล่าวในหลายมาตราส่งผลต่อประมงพื้นบ้านของไทย ด้วยกฎหมายที่นำมาใช้ไม่สอดคล้องกับสภาพ ภูมิศาสตร์ และวิถีของประมงไทย

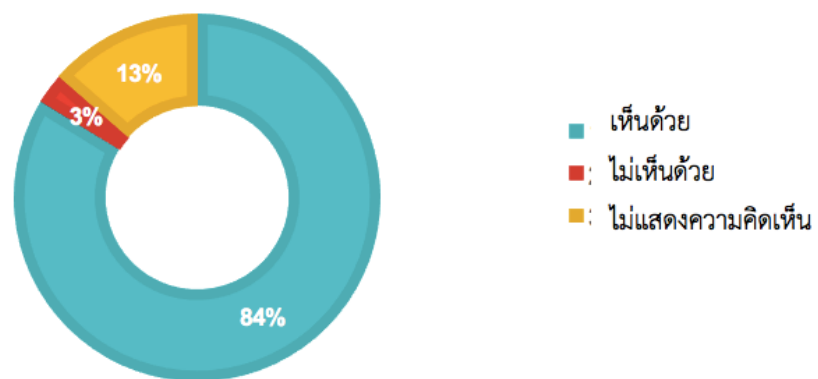
(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- ผลกระทบทางบวก คือ สามารถส่งออกสินค้าไปยังกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรปได้ตามเงื่อนไขและถือเป็นการปฏิบัติที่ดีที่มีการส่งสินค้าออกเป็นไปตามมาตรฐานของสหภาพยุโรป (EU)
- ผลกระทบทางลบ คือ ชาวประมงในประเทศต้องมีการลงทุนให้มีการจัดการเพิ่มมากขึ้น เป็นภาระค่าใช้จ่ายแก่กลุ่มชาวประมง
- ปัญหาลักษณะนี้จะกลับมาอีก เพราะด้านหนึ่งอาจเป็นเครื่องมือกีดกันทางการค้า อีกด้านหนึ่งอาจเป็นเพราะประเทศไทยยังขาดสำนึกในการควบคุมเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการใช้ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
- การแก้ปัญหารวมถึงเรื่องการจัดการการค้ามนุษย์ (แฝงมากับลูกเรือประมง) และการใช้อุปกรณ์ที่ถูกต้องในการทำการประมง

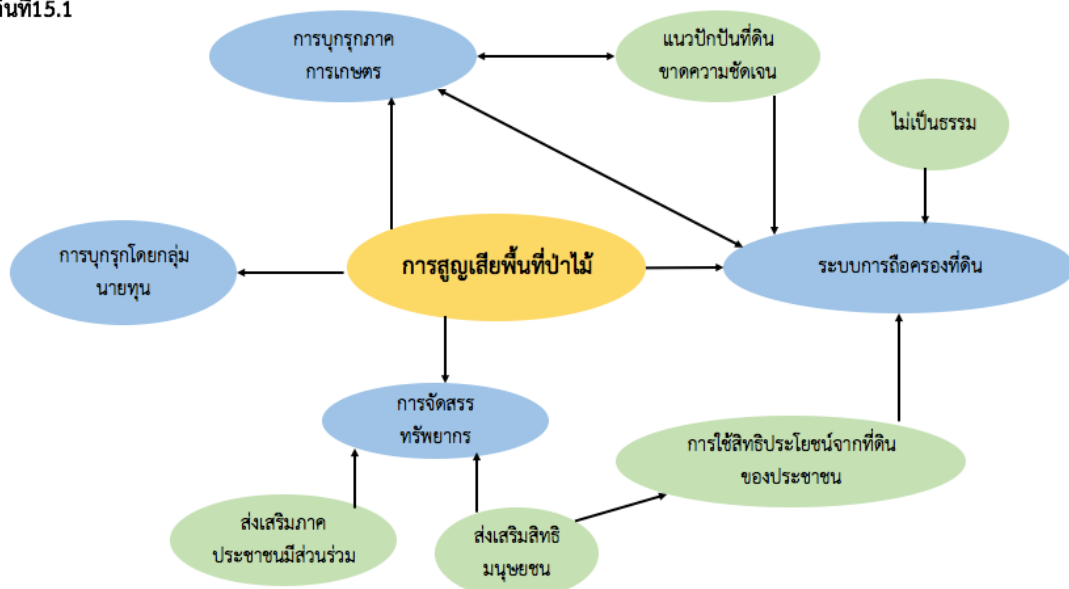
เป้าหมายที่ 15 ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก

ประเด็นที่ 15.1 การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาใหญ่ทางด้านสิ่งแวดล้อม และเกิดขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกเพื่อใช้ในการเกษตร และการบุกรุกโดยนายทุนและผู้มีอำนาจเพื่อสร้างรีสอร์ทและบ้านพัก

ประเด็นที่ 15.1 การสูญเสียพื้นที่ป่าไม้ในประเทศไทยเกิดขึ้นจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการบุกรุกเพื่อใช้ในการเกษตร และการบุกรุกโดยนายทุนและผู้มีอำนาจเพื่อสร้างรีสอร์ทและบ้านพัก

ประเด็นที่15.1

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 86.21 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน

4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.79 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ความลักลั่นในการใช้กฎหมาย: ในภาพข่าวที่ปรากฏของการเห็นป่าไม้โดนโค่นเพื่อทำพื้นที่การเกษตรขนาดใหญ่ การจัดสร้างบ้านพักของข้าราชการในเชียงใหม่เป็นภาพสะท้อนของความลักลั่นในการจัดการกฎหมายพื้นที่ป่าสงวนของไทยเป็นอย่างไร การไม่สามารถรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างแล้วคืนที่ป่านั้นเป็นความเสียหายอย่างใหญ่หลวง นอกจากนี้ การใช้พื้นที่ป่าเพื่อทำเหมืองแร่ หรือผลิตปูนซีเมนต์ก็เป็นสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาด้วยเช่นกัน
- การกระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรม และการเข้าถึงสิทธิในการใช้ประโยชน์ที่ดินของประชาชน: โดยพิจารณามาตรการหลัก ๆ เพื่อผลักดันให้มีผลบังคับใช้ทางกฎหมาย เช่น กองทุนธนาคารที่ดิน และการส่งเสริมสิทธิชุมชนในการบริหารจัดการที่ดิน
- การปักปันเขตพื้นที่ป่าไม้: พื้นที่ป่าของไทยส่วนใหญ่ไม่ได้มีแนวปักเขต และอยู่ติดกับพื้นที่ทำกินของชาวบ้าน จึงทำให้ถูกบุกรุก หรือถูกล้ำได้ง่าย ประกอบกับสภาพเศรษฐกิจและภูมิประเทศที่แห้งแล้ง ชาวบ้านบางรายจึงต้องการลดพื้นที่ทำกิน โดยการขายให้นายทุน
- ประเด็นนายทุน: เห็นด้วยว่ามีนายทุน เข้าไปใช้พื้นที่ป่าไม้ แต่การใช้คำว่า "บุกรุก" เพื่อใช้ในการเกษตร สะท้อนว่าไม่เข้าใจปัญหาข้อพิพาทระหว่าง ป่าไม้ กับ ประชาชน เพราะบางครั้งกฎหมายก็มาบุกรุกคน เพราะคนอยู่มาก่อนประกาศเขตป่า ไม่ใช่คนบุกรุกพื้นที่ป่า

(2) ไม่มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว

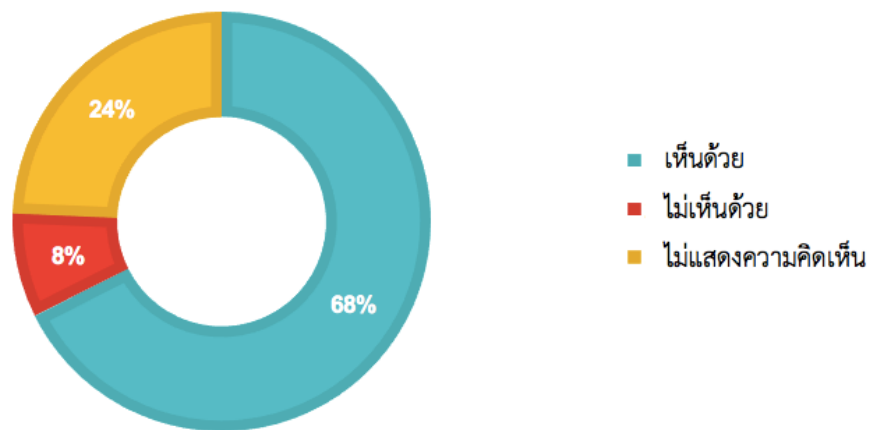
(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- เนื่องจากภาครัฐและหน่วยงานในพื้นที่ขาดความใส่ใจในการรับผิดชอบในการทำงาน หรืออาจจะเป็นปัญหาจากนักการเมืองท้องถิ่น ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ใช้เงินซื้อด้วยวิธีการที่ผิดกฎหมาย
- สังคมไทยไม่ตระหนักถึงความสำคัญในภาพรวมของการมีพื้นที่ป่าไม้ ไม่เห็นว่ามีประโยชน์ต่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม นอกจากนั้นกฎหมายหละหลวมในการดูแลการทำความผิดในด้านนี้ รวมทั้งบุคลากรและหน่วยงานที่ดูแลก็มีจำนวนจำกัดและไม่มีประสิทธิภาพ
- พื้นที่ที่ถูกทำลายไป ถึงแม้จะยึดกลับคืนมาได้ แต่ต้องใช้เวลาอย่างมากในการฟื้นฟูให้กลับมา มีสภาพทางธรรมชาติแบบเดิม ผลลบที่เกิดขึ้นก็คือ การส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและอาจจะส่งผลให้เกิดสภาพภูมิอากาศแปรปรวนแบบลูกโซ่
- "พื้นที่ป่า" ตามสถิติทางการของไทย มีแนวโน้มคงที่หรือเพิ่มขึ้น เนื่องจากนิยามของป่า มีการปรับเปลี่ยนไป การบุกรุกป่าเพื่อการเกษตรและอื่นๆ เป็นปัญหา แต่การนับป่าปลูก เพื่อ

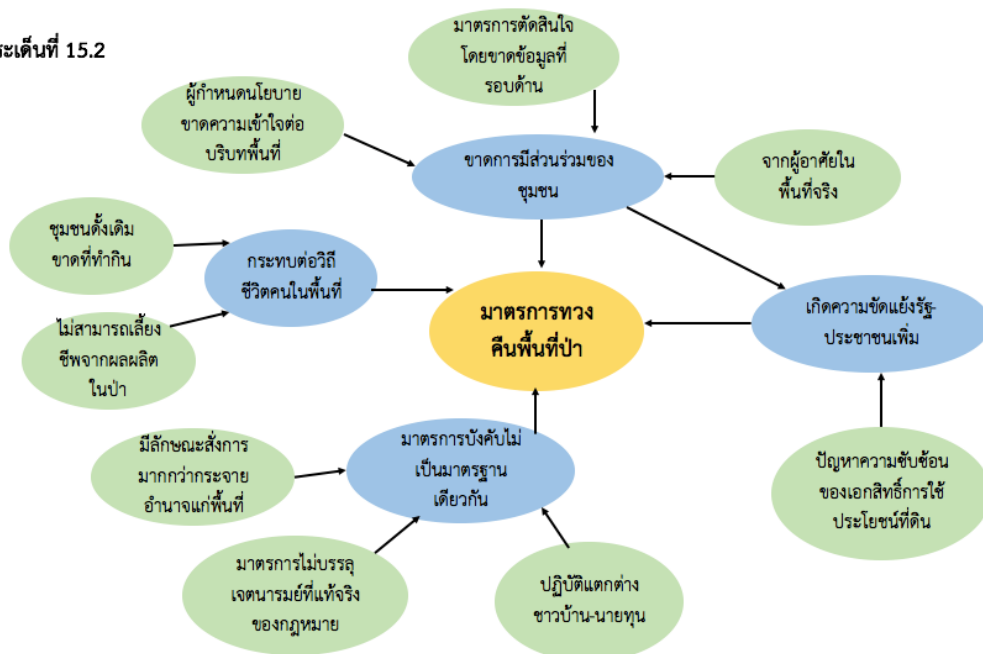
วัตถุประสงค์ต่างๆ (อุตสาหกรรมที่ใช้ไม้ ไม้เพื่อการก่อสร้าง หรือแม้แต่ป่าปลูกเพื่อดูดคาร์บอน) เป็นพื้นที่ป่า ทำให้เกิดพื้นที่ที่มีต้นไม้ แต่ขาดความหลากหลายทางชีวภาพของป่าธรรมชาติ

ประเด็นที่ 15.2 มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวบ้าน ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่ป่า

ประเด็นที่ 15.2 มาตรการทวงคืนพื้นที่ป่า ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนชาวบ้าน
ส่งผลกระทบต่อวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่ป่า

ประเด็นที่ 15.2

- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 68.97 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน

7 คน คิดเป็นร้อยละ 24.14 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- มาตรการทวงคืนผืนป่า ไม่ใช่มาตรการที่เป็นปัญหาเพราะรัฐบาลนี้เท่านั้น แต่มันเป็นปัญหาชุดความคิดเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและที่ดินที่ต่างกันระหว่าง รัฐ กับประชาชน ที่เป็นปัญหาลังสมมาตลอดในโครงสร้างที่มี เจ้าของที่ดินกระจุกตัว และมีหลายใหญ่ไม่กี่ราย
- การมีส่วนร่วมของชุมชนควรพิจารณาจากคนที่อยู่บนพื้นที่ที่แท้จริง ไม่ใช่จากผู้นำชุมชนที่มักจะโอนอ่อนหรือให้ข้อมูลตามผู้มีอำนาจมากกว่าวิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่ป่ามักมีคติชนที่จะอนุรักษ์พื้นที่มากกว่าทำลาย มาตรการในการทวงคืนควรมองให้เห็นถึงประเด็นปัญหา และมีนโยบายในการเยียวยาผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง(ถ้ามี)ซึ่งไม่ควรกระทบวิถีดั้งเดิม
- การมีส่วนร่วมของชุมชนควรพิจารณาจากคนที่อยู่บนพื้นที่ที่แท้จริง ไม่ใช่จากผู้นำชุมชนที่มักจะโอนอ่อนหรือให้ข้อมูลตามผู้มีอำนาจมากกว่า วิถีชุมชนที่อยู่ร่วมกับพื้นที่ป่ามักมีคติชนที่จะอนุรักษ์พื้นที่มากกว่าทำลาย มาตรการในการทวงคืนควรมองให้เห็นถึงประเด็นปัญหา และมีนโยบายในการเยียวยาผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (ถ้ามี) ซึ่งไม่ควรกระทบวิถีดั้งเดิม
- นอกจากการมีส่วนร่วมจะไม่เคยเกิดขึ้นในการแก้ไขปัญหาแล้ว ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับชุมชนท้องถิ่น ยังหนักหนาเพิ่มขึ้นกว่าเดิม หลายชุมชน ชาวบ้านถูกจับกุม ประกันตัวหลักทรัพย์ 1-2 ล้านบาท ที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมของกฎหมาย

(2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

- รัฐต้องสนับสนุน ชุมชน หน่วยงานระดับพื้นที่ต้องช่วยเหลือชุมชนเต็มกำลังความสามารถ
- การไม่เห็นข่าวเกี่ยวกับการจับกุมนายทุน ไม่ได้หมายความว่า ไม่มีการจับกุมนายทุน หรือข้าราชการที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของประชาชนที่อาศัยอยู่ในป่า ดิฉันเห็นด้วยกับมาตรการทวงคืนป่า แต่รัฐควรจัดทำแผนบูรณาการระยะยาวที่จะสร้างแหล่งที่อยู่อาศัยใหม่ หรือ การหาอาชีพใหม่ให้กับผู้บุกรุกที่เป็นประชาชน ในเรื่องการถือครองที่ดิน และ การเข้าถึงสิทธิประโยชน์การใช้ที่ดิน ควรดำเนินการไปตามความเหมาะสม

(3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

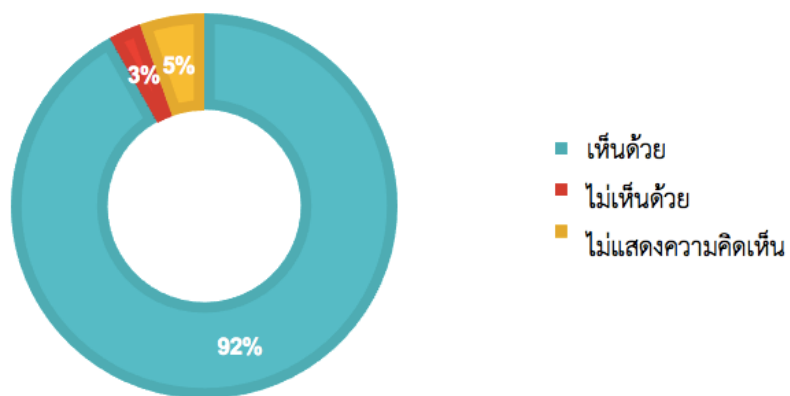
- การออกมาตรการทวงคืนผืนป่า โดยไม่ได้รับข้อมูลรอบด้านหรือข้อมูลจากชาวบ้านก่อนการตัดสินใจ อาจทำให้การตัดสินใจผิดพลาดและเกิดการต่อต้านอย่างรุนแรง
- มาตรการนี้สะท้อนถึงแนวคิดหลักของรัฐบาลไทยในการจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร นั่นคือ แนวคิดแบบสมัยใหม่ ที่ใช้การจัดการแบบง่าย อำนาจรวมศูนย์ วิธีเดียวใช้กับทุก ๆ กรณี ซึ่งขาด

ความละเอียดอ่อนและไม่ให้ความสำคัญกับวิถีและองค์ความรู้แบบอื่น ๆ ทำให้ขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการทำงานของรัฐบาลทุกประเด็น กรณีนี้ก็เช่นกัน การใช้มาตรการเดียวกันกับทั้งนายทุน และชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดปัญหาชุมชนถูกบังคับย้ายถิ่น ขาดที่ทำกิน

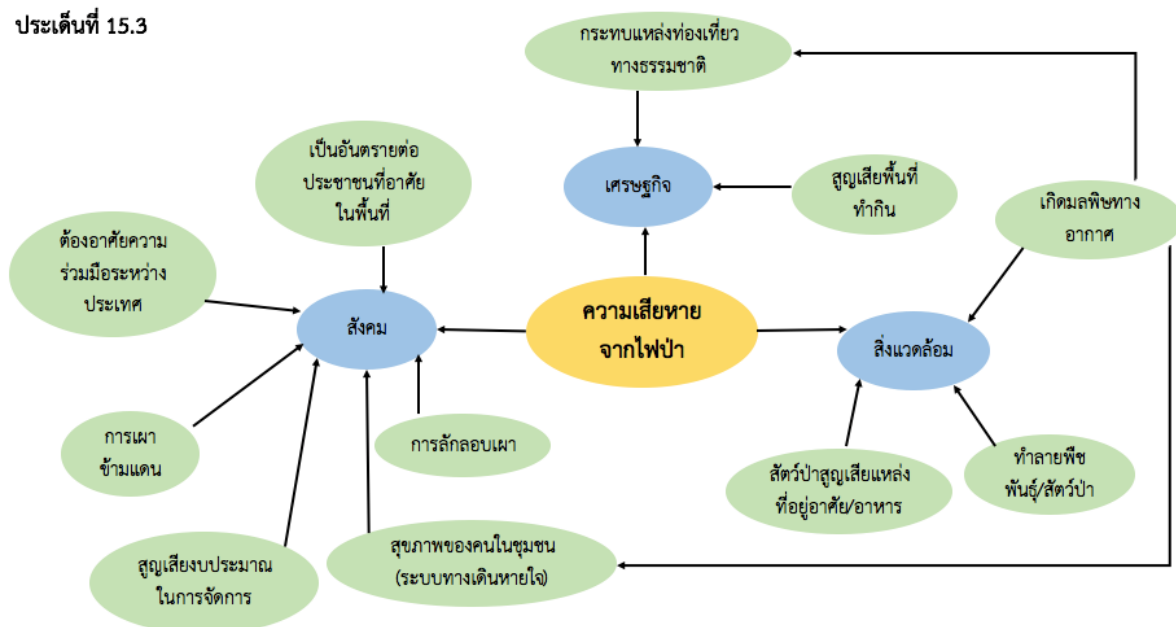
- การทำงานในการดูแลรักษาป่านั้นควรต้องมีคนในพื้นที่เข้าไปดูแลร่วมทำงานกับหน่วยงานในพื้นที่ เพราะเป็นสิ่งสำคัญมาก ๆ ที่ต้องใช้คนในพื้นที่ เพราะทำให้เขาเกิดความหวงแหนทรัพยากรในพื้นที่ ขาดรายได้ ขาดจากวิถีวัฒนธรรมเดิม และอื่นๆ

ประเด็นที่ 15.3 ปัญหาการเกิดไฟป่าในประเทศไทยยังคงรุนแรง และสร้างความเสียหายอย่างหนักให้แก่ประเทศทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

ประเด็นที่ 15.3 ปัญหาการเกิดไฟป่าในประเทศไทยยังคงรุนแรง และสร้างความเสียหายอย่างหนักให้แก่ประเทศทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

ประเด็นที่ 15.3

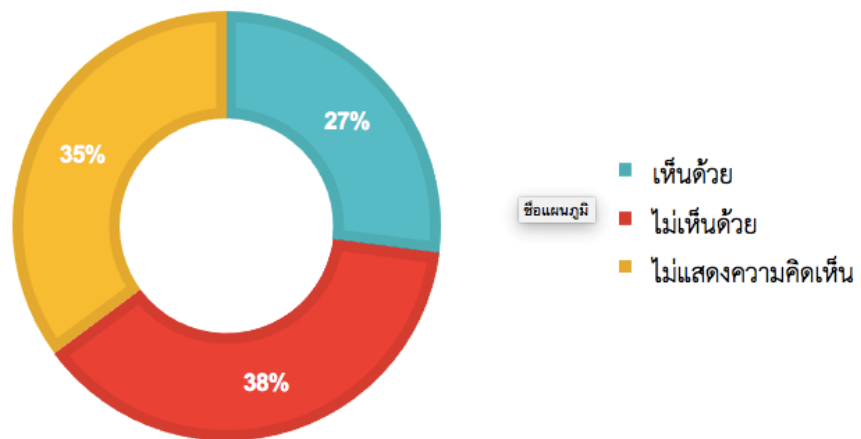
- (1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
- ปัญหาไฟป่าที่ทวีความรุนแรงมากขึ้นในแต่ละปี นอกเหนือจากการเผาไร่ไถนาแล้ว อีกส่วนหนึ่งเกิดมาจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศดังเช่นที่เกิดในออสเตรเลียจากปัญหาของกระแสน้ำทะเลไหลกลับ Indian Ocean Dipole ทำให้อากาศแห้งแล้งกว่าปกติ และการจัดการไฟป่า ที่ไม่มีประสิทธิภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การวางเพลิงของคน ซึ่งป่าเป็นแหล่งทรัพยากรสำคัญของประเทศทั้งเป็นแหล่ง อาหาร การผลิตน้ำ การรองรับน้ำ และสัตว์ป่า ถ้าพื้นที่ป่าลดลงจะส่งผลกระทบต่อสภาพอากาศ ความอุดมสมบูรณ์ในประเทศ
 - ให้ความร่วมมือกับผู้ที่รุกเข้ามาในพื้นที่ป่าเนื่องจากปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดินและระบบเกษตรพันธสัญญา เน้นการลดไฟป่า ดับไฟป่านั้นจะต้องวิเคราะห์ปัญหาแบบองค์รวม และรวมมิติทางวัฒนธรรมมาผนวกกับข้อมูลเชิงสถิติ
 - การเกิดไฟป่าอาจเป็นผลจากการบุกรุก หรือไม่ระมัดระวัง และด้วยความที่ผืนป่าอยู่ห่างไกลจากชุมชน เข้าถึงยากไม่ทันการ ในขณะที่ไฟลุกลามอย่างรวดเร็วจึงทำให้เกิดความเสียหายในบริเวณกว้าง ซึ่งนอกจากจะกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศน์วิทยา แล้ว ยังมีผลเสียหายต่อเศรษฐกิจของประเทศด้วย เพราะไม่เป็นทรัพยากรที่มีมูลค่าสูง เป็นพืชเศรษฐกิจ ที่ต้องใช้ระยะเวลาในการปลูกหลายปี นอกจากนี้ยังอาจมีผลกระทบต่อพื้นที่ทำกินของชาวบ้านในบริเวณใกล้เคียงด้วย
- (2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- พบข้อมูล แต่คิดว่าพบน้อยลง
- (3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- ข่าวสารเกี่ยวกับไฟป่า รวมทั้งผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นในทุกๆด้านได้รับการเผยแพร่ให้ทราบโดยทั่วกัน และเป็นข่าวที่ต่อเนื่องที่ไม่ได้รับการแก้ไขให้เห็นเป็นรูปธรรม
 - มาตรการ Zero Burning ควรจะทำได้จริงจัง และ ควรเป็นมาตรการบังคับ มิใช่มาตรการสมัครใจ และมาตรการ Zero Burning ควรจะบังคับใช้กับทุกจังหวัด (ไม่ควรเน้นที่ภาคเหนือหรือภาคอีสาน)

- ไม่มีการบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหานี้อย่างจริงจังระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสาเหตุของปัญหาไฟป่าทั้งที่มาจากคนในพื้นที่และนอกพื้นที่ต้องอาศัยการพูดคุยและสร้างมาตรการเชิงกฎหมายและการบริหารจัดการที่ชัดเจน รวมทั้งต้องดึงคนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งหมดมาร่วมกัน

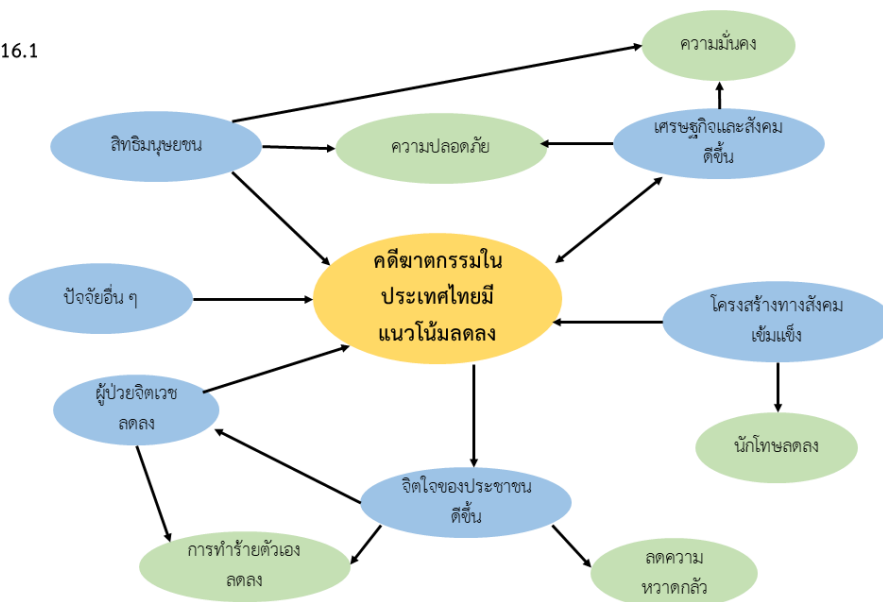
เป้าหมายที่ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก

ประเด็นที่ 16.1 คดีฆาตกรรมในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึง 2560 มีแนวโน้มที่ลดลง อันเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความปลอดภัยที่ดีขึ้น

ประเด็นที่ 16.1 คดีฆาตกรรมในประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2553 ถึง 2560 มีแนวโน้มที่ลดลง อันเป็นสัญญาณที่บ่งบอกถึงความปลอดภัยที่ดีขึ้น

ประเด็นที่ 16.1

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 31.03 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 37.93 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว

จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 31.03 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ความปลอดภัยที่ปรากฏเป็นความปลอดภัยทางกายภาพซึ่งมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ความปลอดภัยและความมั่นคงในจิตใจมีแนวโน้มลดลง โดยเห็นได้จากจำนวนผู้ป่วยจิตเวช อัตราการทำร้ายร่างกายตนเองหรือการฆ่าตัวตายมีมากขึ้น การตั้งประเด็นเรื่องความปลอดภัยในลักษณะผู้อื่นเป็นผู้กระทำ อาจจะไม่ครอบคลุม
- ควรสร้างนิสัยใหม่ตั้งแต่วัยเยาว์ ให้มีสันติภาพในใจ ลดความต้องการ ลดความคาดหวัง ลดคติอาชญากรรมต่าง ๆ ได้
- นอกจากนั้นควรพิจารณาถึงความรุนแรงของคดียาเสพติดด้วย อาทิ คดียิงกราดโคราช ซึ่งเป็นหนึ่งคดี แต่มีผลกระทบสูงมาก หรือคดีปล้นร้านทองที่ลพบุรี ลักษณะของความรุนแรงมาก เป็นการฆ่าคนที่ไม่เคยรู้จักกันโดยไม่สนใจ

2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 37.93 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

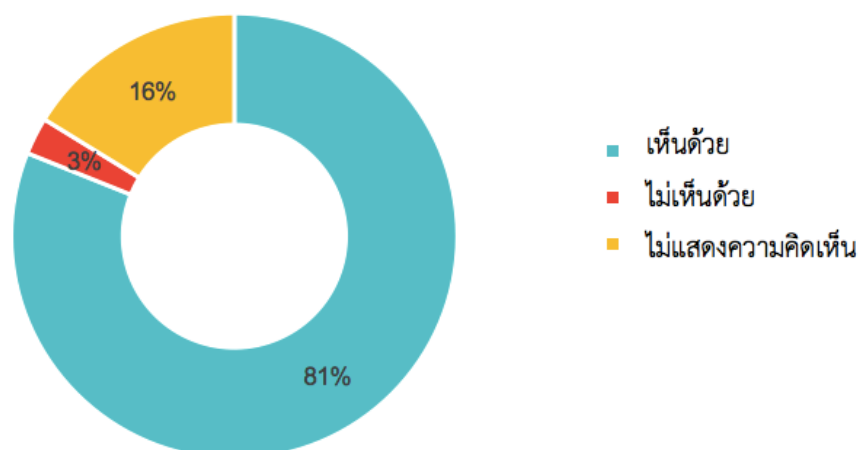
- ต้นปี 2563 เป็นต้นมามีคดียาเสพติด / อาชญากรรมที่ส่งผลให้มีคนเสียชีวิตจำนวนมาก เช่นกรณีไอซ์หีบศพ ผอ.กราดยิงชิงทอง จำโคราช
- สิ่งที่เสนอมาเป็นสถิติหนึ่งที่มีแนวโน้มในทางที่ดีขึ้น แต่เรื่องความปลอดภัยและความรุนแรง ไม่สามารถบอกได้เพียงจากประเด็นการฆาตกรรมเพียงอย่างเดียว ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว การล่อลวงละเมิดทางเพศ และความรุนแรงในสังคมเสมือนของโลกออนไลน์ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่กระทบต่อความปลอดภัยในชีวิตและสุขภาพจิตของประชากรเช่นกัน และต้องบูรณาการปัญหาทั้งหมดเพื่อจัดการบรรเทาและแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรม
- การรายงานผลตัวเลขฆาตกรรมเพียงตัวเลขเดียว ไม่อาจจะตีความว่าปลอดภัยขึ้นได้ ควรกล่าวถึงตัวเลขอาชญากรรมอื่น ๆ ด้วย
- แม้สถิติจะแสดงให้เห็นว่าลดลง แต่ไม่ได้บ่งบอกว่าจะมีความปลอดภัยที่ดีขึ้น ทั้งนี้ต้องมีการศึกษาวิเคราะห์ส่วนประกอบอื่นด้วย เช่นในหลายคดี เป็นการฆาตกรรมกันในครอบครัว หรือในหมู่คนที่รู้จักกันเอง ทำให้ไม่สามารถอยู่อย่างไว้วางใจกันได้
- นอกจากฆาตกรรมแล้วยังมีความไม่ปลอดภัยสาธารณะในรูปแบบอื่น ๆ อีกมากมายที่ทำให้เสียชีวิตได้ เช่น อุบัติเหตุทางถนน นักเรียนตีกัน การสังหารหมู่ เป็นต้น จึงไม่คิดว่า ประเทศไทยอยู่ในจุดที่จะบอกว่าจะมีความปลอดภัยสาธารณะที่ดีขึ้น

3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 94.74 และจะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 5.26 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

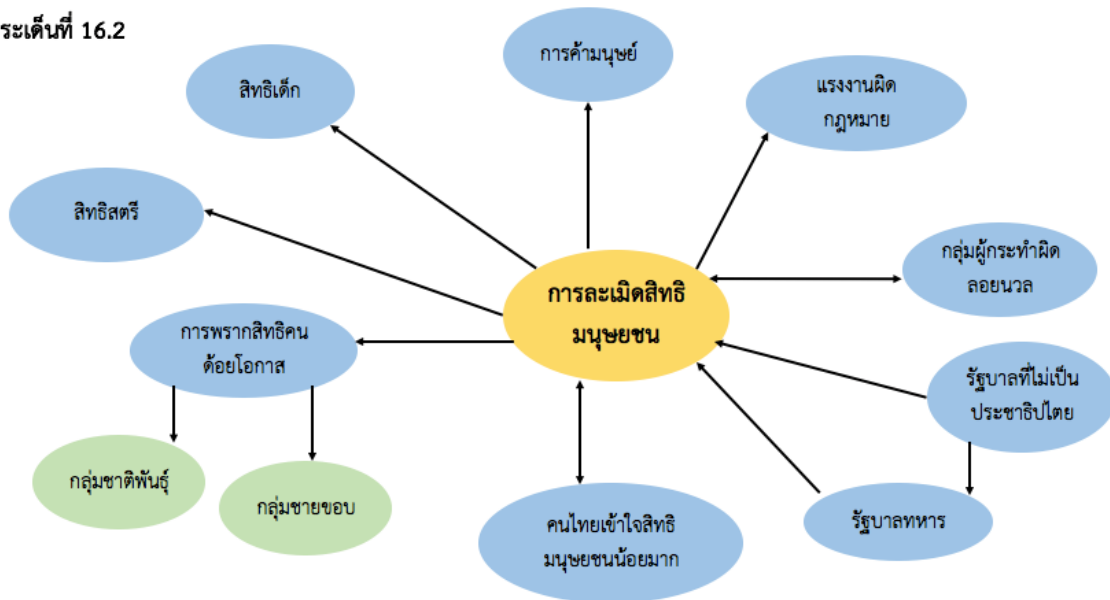
- ควรสร้างการเรียนรู้กับทักษะชีวิตการเคารพสิทธิเพื่อนมนุษย์ มีหลักสูตรสิทธิมนุษยชนให้เรียนรู้ตั้งแต่อนุบาล
- ประเทศไทยต้องเสียทรัพยากรบางส่วนในการดูแลผู้ป่วยด้านจิตเวช
- ผลกระทบทางลบ เช่น ข่าวดาตกรรมมีจำนวนมาก และข่าวเจาะลึกเห็นวิธีการฆาตกรรมทำให้เกิดการเรียนรู้แบบมากขึ้น และเทคโนโลยีเข้ามาทำให้เกิดโอกาสในการจัดซื้ออาวุธปืนมากขึ้น ทำให้เกิดการฆาตกรรมได้ง่ายขึ้น

ประเด็นที่ 16.2 ประเทศไทยมึนมีปัญหามากมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และควรที่จะรีบลดปัญหาเหล่านี้ให้เร็วที่สุด

ประเด็นที่ 16.2. ประเทศไทยมึนมีปัญหามากมายที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน และควรที่จะรีบลดปัญหาเหล่านี้ให้เร็วที่สุด

ประเด็นที่ 16.2

1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ

- ควรเร่งหามาตรการให้รวดเร็ว โดยให้มีการแก้ไขกฎหมายให้มีโทษรุนแรงมากขึ้น เพื่อป้องกันหรือกำราบเนื่องจากปัจจุบันมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนกันอย่างไม่เกรงกลัวกฎหมาย โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกฎหมาย พร้อมกับสร้างสรรค์กิจกรรมด้านอื่นควบคู่ไปด้วย อาทิ การรณรงค์ให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่อง การละเมิดสิทธิมนุษยชน
- การละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่เมืองหรือชนบท แต่มักเกิดขึ้นกับกลุ่มคนที่ไม่มีความรู้ กลุ่มเปราะบาง กลุ่มชาติพันธุ์ องค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือหรือเป็นตัวกลางในการแก้ปัญหา มักเป็นองค์กรต่างประเทศ แต่ปัจจุบันรัฐบาลมีมาตรการบางอย่างที่ทำให้องค์กรระหว่างประเทศเข้ามาทำงานในไทยอย่างยากลำบากมากขึ้น ประกอบกับรัฐบาลมีผู้นำที่เป็นทหารมาก่อน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนแตกต่างออกไป ทำให้สถานการณ์เรื่องนี้น่าจะแย่ลงในอนาคต
- เห็นด้วยที่สุด องค์กรที่รับผิดชอบอย่าง กสม. ทำงานไร้ประสิทธิภาพในฐานะเป็นองค์กรอิสระ

2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ

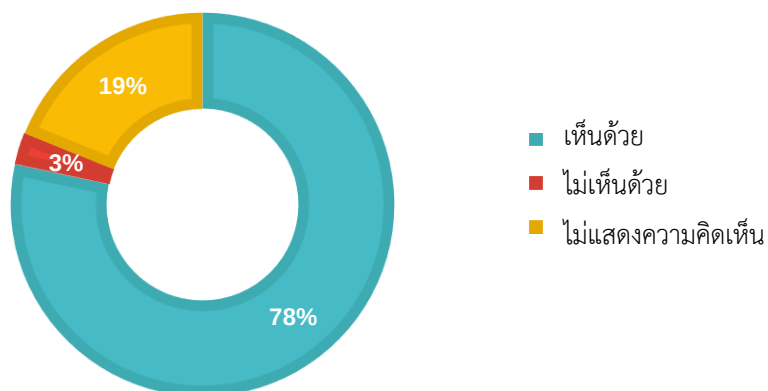
- รัฐบาลนี้ทำได้ดี

3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 95.24 และจะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- คนไทยมีความรู้และความเข้าใจต่อเรื่องสิทธิมนุษยชนน้อยมาก ซึ่งไม่สอนอยู่ในระบบการศึกษาภาคปกติด้วย นอกจากนั้นการแก้ไขปัญหาเรื่องนี้มักอยู่ที่ภาครัฐเพียงอย่างเดียว ซึ่งไม่มีมาตรฐานที่เป็นสากลและไม่เป็นธรรมอย่างแท้จริง
- ประเด็นดังกล่าวเกิดขึ้นมาหลายปีแล้ว และมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นต่อเนื่องหากรัฐบาลยังไม่ได้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
- ผลกระทบทางบวก คือ มีหน่วยงาน มูลนิธิเข้ามาช่วยประชาชนมากขึ้น
- ผลกระทบทางลบ คือ เกิดขึ้นในระดับครอบครัวมากขึ้น ต้องเพิ่มหลักสูตรที่ให้ความรู้ ด้าน คุณธรรม จริยธรรม กฎหมายการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้ประชาชนรับรู้เพิ่ม
- ผลกระทบทางลบ คือ ปัญหาเกิดขึ้นอย่างมากกับกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและคนจนที่ไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือ

ประเด็นที่ 16.3 ประเทศไทยดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันที่ย่ำแย่ ประชาชนหลายคนไม่พอใจกับความไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรมของศาล ซึ่งจะเป็นปัญหาอย่างมาในการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างยั่งยืนโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ประเด็นที่ 16.3. ประเทศไทยดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันที่ย่ำแย่
ประชาชนไม่พอใจกับความไม่โปร่งใสและไม่เป็นธรรมของศาล ซึ่งจะ
เป็นปัญหาอย่างมาในการพัฒนาประเทศโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง

ประเด็นที่ 16.3

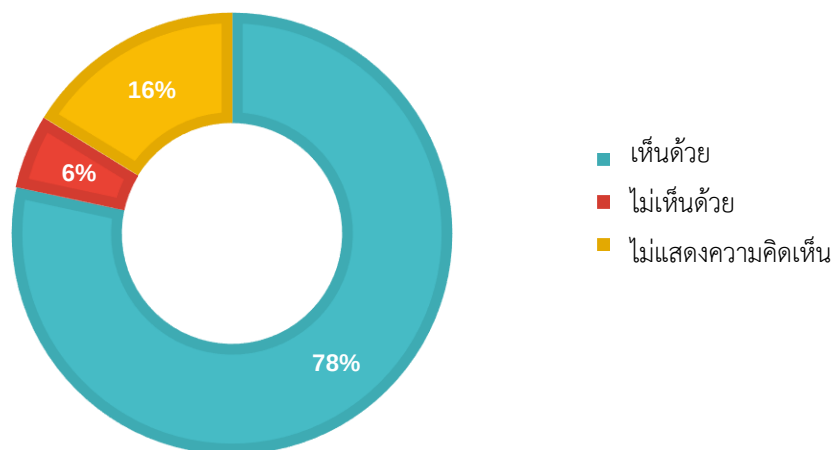

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 80.00 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ปัญหาคอร์ปชั่นทางนโยบาย และปัญหาความโปร่งใสและการตรวจสอบผู้มีอำนาจทางการเมือง เป็นปัญหาสำคัญเชิงโครงสร้างที่ประเทศต้องรีบแก้ไข
 - ความเป็นอิสระขององค์กรตรวจสอบ แนวทางการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานและจริงจัง รวมถึงบทลงโทษที่เข้มข้น เป็นสิ่งที่ยังขาดอยู่
 - มีหลักฐานปรากฏชัดเจนต่อเนื่องทุกวัน โดยเฉพาะในช่วงการระบาดของโควิดซึ่งเป็นวิกฤตของประเทศ ก็ปรากฏการคอร์ปชั่น โดยที่ไม่มีการตรวจสอบดำเนินคดี หรือเอาผิด แม้มีการเรียกร้องจากประชาชน แต่รัฐบาลก็ไม่สนใจจะดำเนินการในเรื่องนี้แต่อย่างใด
 - คนไทยขาดความเชื่อมั่นในระบบยุติธรรมมานานแล้ว เพราะสังคมไทยยังมีลักษณะเห็นแก่พวกพ้อง และสองมาตรฐาน
 - การขาดความเป็นประชาธิปไตย การผูกขาดอำนาจของ “อำมาตย์”
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - มีเพียงกลุ่มคนที่เสียผลประโยชน์ที่ออกมาปั่นกระแส และใช้สื่อออนไลน์มาก รัฐบาลควรมีมาตรการที่ได้เด็ดขาด ในการจัดการกับคนกลุ่มนี้มาก

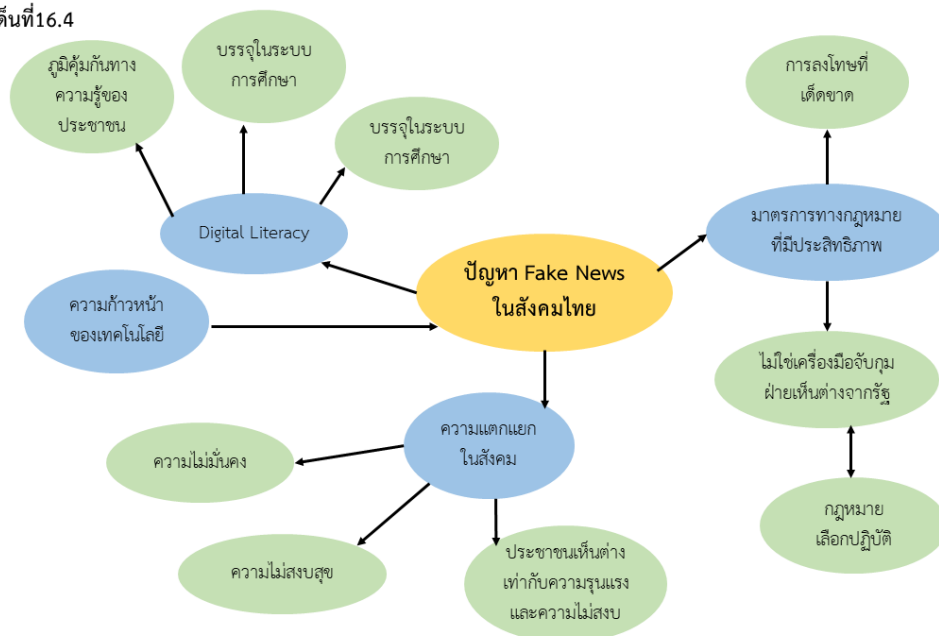
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 95.83 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.17 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า ประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- ผลกระทบทางลบ ประเทศไทยใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือทางการเมืองจนประเทศชาติขาดความเข้มแข็งทางกฎหมาย
 - การคอร์รัปชัน มีแต่ผู้รู้ประเทศไม่ให้อำนาจไปข้างหน้า ที่สำคัญคือมีผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศ
 - ประชาชนไทยขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาในระบบการทำงาน
 - การกระทำดังกล่าวและการใช้อำนาจตุลาการแบบเกินพอดี การไร้ซึ่งความสามารถขององค์กรอิสระได้จุดประกายความไม่พอใจแก่คนรุ่นใหม่ ดังที่เราเห็นจากม็อบฉับพลัน (flash mob) ซึ่งในตอนนี้อยู่กระแสบ่อย่อยจากการระบาดของโควิด-19 แต่หากโรคระบาดคลี่คลายการรวมตัวทางการเมืองอาจปะทุอีกครั้ง
 - ก่อให้เกิดปัญหาความไม่เท่าเทียม การเล่นพรรคเล่นพวกและปัญหาการทุจริตที่ขยายตัวและเรื้อรัง

ประเด็นที่ 16.4 การจับข่าวปลอม (Fake News) และการเผยแพร่ข่าวปลอมกำลังเป็นปัญหาใหญ่ในสังคมไทย การมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ปัญหาผู้ปล่อยผู้ปล่อยข่าวปลอม และการให้ความรู้แก่ประชาชนในการแยกแยะข่าวปลอมออกจากความจริงจึงมีความจำเป็นอย่างมาก

ประเด็นที่ 16.4. การมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพเพื่อแก้ปัญหาผู้ปล่อยผู้ปล่อยข่าวปลอม และการให้ความรู้แก่ประชาชนในการแยกแยะข่าวปลอมออกจากความจริงจึงมีความจำเป็นอย่างมาก

ประเด็นที่16.4

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 2 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 17.24 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - คนไทยต้องการการเรียนรู้เรื่องการรู้เท่าทันสื่อ (Digital Literacy) อย่างมาก รวมทั้งในระบบ การศึกษาก็ควรฝึกให้คนคิดวิเคราะห์อย่างเป็นเหตุเป็นผล และคิดเชิงวิพากษ์มากขึ้น เพื่อให้มี ทักษะติดตัวสำหรับการพิจารณาและมีวิจารณญาณที่เหมาะสมในการรับสื่อ
 - เห็นด้วย กับ "การมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพ" ที่ไม่ใช่การจับกุมทางกฎหมายอย่างเดียว เพราะ วิธีการนี้อาจถูกใช้เป็นเครื่องมือทางการเมืองเล่นงานฝ่ายตรงข้ามกับรัฐได้
 - มาตรการที่สำคัญคือการให้ความรู้แก่ประชาชน การแก้ปัญหาผู้ปล่อยข่าวปลอมไม่สามารถทำได้ โดยตรง
 - พบหลักฐานในเชิงประจักษ์ผ่านตามสื่อต่าง ๆ เนื่องจากระบบการศึกษาที่ผ่านมายังไม่ปลูกฝังให้ รู้จักคิด วิเคราะห์ แยกแยะหาเหตุผล หลายคนมักจะเชื่อเพราะข่าวที่ได้รับนั้นมาจากคนสนิท หรือคนรู้จักโดยคิดว่า เขาไม่มีเหตุผลที่จะหลอกลวง ซึ่งผู้ให้ข่าวก็ไม่ได้คิดจะหลอกลวงแต่ยังขาด องค์ความรู้
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.90 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็น ต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ควรให้การศึกษาแก่พลเมืองแทน

- พบการรายงานบ้างบางครั้ง แต่ยังไม่พบบ่อย

3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 90.91 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 0 คน คิดเป็นร้อยละ 0.00 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ

- การดำเนินคดีทางกฎหมาย ด้วยการอ้างเรื่องข่าวปลอม กระพือกับคนที่เห็นต่างกับรัฐ ส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม สิ่งที่ควรดำเนินการคือ การควบคุมปฏิบัติการด้านข้อมูลข่าวสารของรัฐ ที่กระจายอยู่มากมายตามสื่อสังคมออนไลน์ เป็นการมุ่งทำลายบุคคลที่เห็นต่างจากรัฐ เป็นการเพิ่มพูนความเกลียดชังในสังคม มากกว่าการถกเถียงกันด้วยเหตุผลและข้อเท็จจริง
- ผลกระทบทางบวก ควรเริ่มให้ความรู้กับประชาชนให้รู้เท่าทันสื่อ ประเมินสารสนเทศได้ และในส่วนของผลกระทบทางลบ ผู้ไม่รู้เมื่อเผยแพร่ข่าวปลอมจะกระจายได้อย่างรวดเร็ว ถ้าไม่ตรวจสอบก็จะทำให้ได้รับข้อมูลที่ผิด ๆ ได้
- ผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นจากการปล่อยข่าวปลอมมีต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ได้รับผลกระทบ ทั้งทางตรงและทางอ้อม บางกรณีนี้ไม่ได้หลายรูปแบบทั้งผลกระทบที่มีต่อจิตใจ ชื่อเสียง ความเข้าใจอันดีในสังคม ไปจนถึงผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจหากใช้ข้อมูลผิดในการตัดสินใจทางธุรกิจ และการวางนโยบายและมาตรการของภาครัฐ

ประเด็นที่ 17.1 ภาครัฐควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาโครงการ หรือนโยบายต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้สึกรับรู้เป็นเจ้าของและยินยอมปฏิบัติตามได้อย่างสมัครใจ และเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้การพัฒนาเป็นไปในแนวทางที่สนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

Category	Percentage
เห็นด้วย (See it)	89%
ไม่เห็นด้วย (Don't see it)	6%
ไม่แสดงความคิดเห็น (Don't think about it)	5%

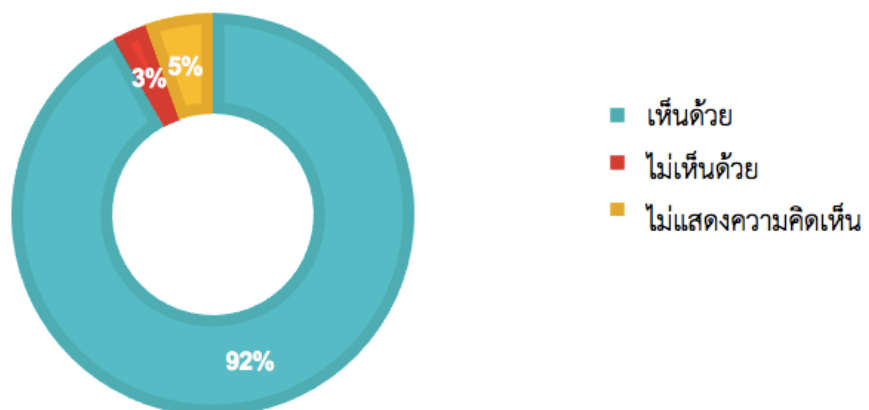
- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - รัฐบาลควรเปิดให้มีการทำประชาพิจารณ์เพื่อรับร่างรัฐธรรมนูญอีกครั้ง โดยเปิดโอกาสให้มีการถกเถียงเรื่องข้อดีข้อด้อยของรัฐธรรมนูญปี 62 อย่างเปิดกว้างมากขึ้น
 - สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยกระจายการบริหารของภาครัฐให้ทั่วถึงและตอบสนองความต้องการของประชาชน เข้าถึงประชาชนอย่างแท้จริง
 - ปัจจุบันหากเป็นโครงการพัฒนาที่ต้องทำการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้ง EIA, EHIA จะต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติบางครั้งผลที่ได้อาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่น ๆ
 - รัฐใช้นโยบายแบบทุนนิยม (capitalism) โดยไม่ได้ฟังเสียงที่แท้จริงของประชาชน เอาตนเองเป็นศูนย์กลางแล้วตัดสินใจ จึงทำให้ข้อมูลหรือนโยบายที่ได้มาไม่ถูกต้อง การเข้าถึงประชาชนจริง ๆ ที่อาจจะไม่ใช่แค่ผู้นำชุมชน จะได้ข้อมูลที่แท้และได้ผู้ยินยอมปฏิบัติตามอย่างสมัครใจ ผลสัมฤทธิ์ที่ได้อาจจะมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นรัฐต้องสลายชุดความคิดว่าทุกคนเหมือนกันออกไป โดยต้องยอมรับในความต่างของวัฒนธรรม เชื้อชาติ วิถีดั้งเดิม อย่างจริงใจและหาจุดร่วมที่จะอยู่ด้วยกัน โดยไม่ทำลายอัตลักษณ์ของใคร
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - เหตุผลสำคัญที่สุดที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมคือ เพื่อรัฐเข้าใจปัญหาอย่างแท้จริง มิใช่ให้ยินยอมทำตามที่รัฐต้องการ
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 72.73 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.64 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.55 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
 - การที่ให้คนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการคิด การทำ โครงการต่าง ๆ ในพื้นที่นั้นจะเป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน เพราะเขาจะมองเห็นคุณค่าของตัวเอง และเกิดความหวงแหนทรัพยากรของชุมชน เพราะเขาได้คิดร่วมด้วย ทำด้วยตัวเอง และเกิดประโยชน์กับคนในสังคมของเขาเอง ฉะนั้นความยั่งยืนจะยังคงอยู่ต่อไป อย่างไรก็ตามการนำพาคนในชุมชนมาร่วมโครงการ กิจกรรม

ของหน่วยงานภาครัฐจัดนั้น ไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ต้องทำด้วยการค้นหาผู้คนที่มีความเชื่อที่มาร่วม
เดินทางพัฒนาชุมชนของเขาเอง

- ผลกระทบทางลบ เช่น ภาครัฐไม่สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติ (mindset) ในการทำงานร่วมกับ
ประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ ได้ และผลกระทบทางบวก เช่น ภาคประชาชนตื่นตัวในการมีส่วน
ร่วมกับการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐ โดยพยายามสร้างช่องทางสื่อสารในรูปแบบต่าง
ๆ เช่น change.org รวมทั้งชุมชนมีความน่าอยู่มากขึ้น นโยบายต่าง ๆ สามารถเข้ามาแก้ปัญหา
และเข้าถึงความต้องการของชุมชน

ประเด็นที่ 17.2 การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่กับการมีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะมีความสำคัญมากใน
การพัฒนาประเทศไทย เพื่อให้ประเทศก้าวทันโลก

ประเด็นที่ 17.2 การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่กับการมีส่วนร่วมกำหนด นโยบายสาธารณะมีความสำคัญมากในการพัฒนาประเทศไทย เพื่อให้ ประเทศก้าวทันโลก

ประเด็นที่ 17.2

- 1) มีผู้เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00 มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 และมีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เป็นไปในทางสนับสนุนประเด็นดังกล่าว อาทิ
 - ขณะนี้สังคมไทยยืนอยู่บนปัญหาของความแตกต่างในวิถีคิดของคนต่างรุ่น โดยที่คนรุ่นก่อนหน้านี้ไม่ยอมรับศักยภาพและความคิดของคนรุ่นใหม่ ขณะที่คนรุ่นใหม่เองไม่ยอมรับองค์ความรู้ที่สั่งสมมาของคนรุ่นก่อน ความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นในทุกระดับ เมื่อคนที่มีอายุมากกว่ากุมอำนาจทางการเมือง การเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายหรือขับเคลื่อนสิ่งต่างๆ จึงเป็นไปได้ยาก อีกทั้งยังมีการสร้างวาทกรรมต่าง ๆ ขึ้นมาดักขังคนรุ่นใหม่ สิ่งที่น่ากังวลคือความขัดแย้งบานปลายที่อาจเกิดขึ้นระหว่างคน 2 รุ่นในอนาคต
 - โลกเปลี่ยนแปลงไปมาก ฉะนั้นคนในยุคนี้ก็ปรับเปลี่ยนตามยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป หากไม่เปลี่ยนแปลงด้วยก็จะทำให้ตนเองขาดความสะดักสะบวยไป ฉะนั้นจะเห็นว่าคนยุคนี้เป็นยุคที่ต้องปรับตัว โดยเฉพาะคนรุ่น Z (Generation Z หรือผู้ที่เกิดหลัง ปี พ.ศ. 2540/ค.ศ. 1997) ที่เป็นกลุ่มคนที่เกิดมาพร้อมยุคดิจิทัล ดังนั้นเขาจะมีแง่มุม แนวคิดที่แตกต่างออกไป จึงจำเป็นที่จะต้องอาศัยในพื้นที่
 - เห็นด้วยอย่างมาก แต่ข้อเสียของคนรุ่นใหม่ คือ ไม่รอบคอบ ไม่ลุ่มลึก ประสบการณ์น้อย ควรจะต้องมีการเปิดกว้าง ในขณะเดียวกัน ก็ควรจะต้องมีความสมดุลระหว่างองค์ความรู้ของผู้เชี่ยวชาญที่อายุมาก ที่จะผสมผสานกับความทันสมัยรวดเร็ว ความสร้างสรรค์ของคนรุ่นใหม่

- เห็นด้วย เพราะประเทศเป็นของประชาชนทุกคน ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะมีสิทธิเข้าไปมีส่วนร่วม โดยใช้กระบวนการตัวแทน โดยการเลือกตั้งโดยใช้ระบบประชาธิปไตยทุกขั้นตอนเพื่อความโปร่งใสจะทำให้เกิดการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าโลก
- 2) มีผู้ไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 โดยให้ความเห็นเพิ่มเติมที่เห็นต่างกับประเด็นดังกล่าว อาทิ
- ประเด็นหลักไม่ได้อยู่ที่ช่วงอายุ (Generation) ของผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ ประเด็นหลักคือแนวความคิดที่ทันสมัยและทันโลก คนรุ่นใหม่ไม่ได้แปลว่าจะมีแนวคิดที่ทันสมัยและทันโลกเสมอไป
- 3) มีผู้เห็นว่าสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบขึ้นแล้วจำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 54.55 จะเกิดผลกระทบในอีก 1-3 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 13.64 เห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 3-5 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 22.73 และเห็นว่าจะเกิดผลกระทบในอีก 5-10 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าประเด็นดังกล่าวจะส่งผลอย่างไร ทั้งทางบวกและทางลบ อาทิ
- อาจเกิดความขัดแย้งทางความคิด ซึ่งนำไปสู่การปิดโอกาส และการประณามซึ่งกันและกัน โดยไม่ก่อนให้เกิดประโยชน์ไม่ว่าจะด้านใด นอกจากนี้ ยังไม่นำสิ่งที่เกิดขึ้นมาเรียนรู้เพื่อการพัฒนาและปรับปรุง แต่มุ่งสร้างความเกลียดชังกันต่อไป
 - การกำจัดการเมืองของคนรุ่นใหม่ที่จะก้าวเข้ามาเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมว่ายังมองไม่เห็นอนาคตด้านนี้
 - ผลกระทบทางลบอาจมาจากวัฒนธรรมของประเทศไทย ในเรื่องการยอมรับจะยอมรับเฉพาะผู้อาวุโส ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ ไม่ได้เปิดโอกาสของความเท่าเทียมกันของประชาชนที่จะให้คนรุ่นใหม่มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศได้ ต้องเปลี่ยนความคิดของคนทั้งประเทศไทย
 - ควรส่งเสริมให้ทั้งเยาวชนและผู้ใหญ่มีคุณค่าในเชิงสังคมด้วยคู่กับการรู้จักทำอาชีพทำธุรกิจ เลี้ยงดูตัวเองได้ มีความรู้มากพอที่จะพึ่งพาตนเองได้คู่ขนานกับการดูแลสังคมไปพร้อมกัน